

Vad väljer du?

Budget 2025

Vi väljer

Vänstern
väljer

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraternas förslag till budget för år 2025 för Stockholms stad

Inriktning för 2026 och 2027

INLEDNING OCH DIREKTIV	4
Ekonomiska förutsättningar.....	17
Budgetens finansiering	20
Skattesats	28
NÄMNDER OCH STYRELSE UTOM ROTELINDELNING	31
Kommunstyrelsen m.m.....	31
Revisorskollegiet	44
Valnämnden.....	44
STADSDELSNÄMNDERNAS UPPGIFTER	45
Förskoleverksamhet.....	45
Barn kultur och fritid	49
Äldreomsorg	52
Stadsmiljö	58
Ekonomiskt bistånd	60
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	62
Individ- och familjeomsorg samt socialpsykiatri.....	64
Arbetsmarknadsåtgärder	70
FACKNÄMNDER.....	73
Arbetsmarknadsnämnden	73
Avfallsnämnden.....	78
Exploateringsnämnden	79
Fastighetsnämnden	85
Förskolenämnden.....	89
Idrottsnämnden	95
Kulturnämnden: kulturförvaltningen.....	100
Kulturnämnden: stadsarkivet.....	105
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	106
Servicenämnden.....	115
Stadsbyggnadsnämnden.....	134
Trafiknämnden.....	143
Utbildningsnämnden.....	155
Äldrenämnden	164
Överförmyndarnämnden.....	172
Central medelsreserv	174
Finansförvaltning.....	178
BOLAG INOM STOCKHOLM STADSHUS AB.....	185
Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB.....	185

Bostadsbolagen.....	187
Micasa Fastigheter i Stockholm AB.....	192
Bostadsförmedlingen i Stockholm AB.....	194
Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB).....	196
Stockholm Vatten och Avfall AB.....	198
Stockholms Hamn AB.....	202
AB Stokab	205
Stockholms Stads Parkerings AB.....	206
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB.....	209
Stockholm Business Region AB (SBR)	210
S:t Erik Försäkrings AB	212
S:t Erik Markutveckling AB.....	213
Mässfastigheter i Stockholm AB.....	214
 INTRESSEBOLAG I STOCKHOLMS STADSHUS AB	 215
Stockholm Exergi Holding AB	215
 STOCKHOLMS STADS ORGANISERING I KOMMUNALFÖRBUND.....	 216
Storstockholms brandförsvaret (SSBF).....	216
 STOCKHOLMS STADS KOMMUNALA STIFTELSE.....	 218
SHIS Bostäder	218
 BILAGOR.....	 220
1 Nettokostnader (exkl. kapitalkostnader).....	220
2 CESAM-BILAGA	221
3 Investeringsplan.....	247
4 Stadsdelsnämndernas budget.....	254
5 Förslag till kommunfullmäktiges indikatorer	255
6 Peng, schabloner och ersättningsnivåer samt volymer	267
7 Taxor	300
8 Regler för ekonomisk förvaltning.....	321
9 Investeringsstrategi.....	346
10 Fastighets- och lokalpolicy för kommunkoncernen Stockholms stad	355
11 Stadens ledning och styrning.....	367
12 Ärenden som avslutas.....	382
13 Basnyckeltal.....	385
14 Utnyckling av centrala it-kostnader.....	389
15 Ansvarsfördelning inköpskategorier.....	392
16 Kategoriträdet inkl inköpsutgifter 2025	398
17 Finanspolicy för Stockholms stad.....	399

Budget 2025 för Stockholms stad och inriktning för 2026–2027 samt ägardirektiv 2025–2027 för koncernen Stockholms Stadshus AB

INLEDNING OCH DIREKTIV

Inriktning och direktiv till samtliga nämnder och styrelser.

I detta avsnitt beskrivs inriktning gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Direktiven rör prioriterade områden där det finns ett särskilt stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av stadens nämnder och bolagsstyrelser.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

I Stockholm talar medborgare svenska, lever efter svenska värderingar och strävar mot självförsörjning

Stockholm ska vara en stad präglad av gemenskap, möjligheter och skyldigheter. Var och en som vistas eller bor i staden ska göra sitt yttersta för att bidra till att staden når sin fulla potential. Stockholm ska vara en välkomnande stad som attraherar människor från övriga delar av Sverige som söker sig till storstadslivets spänning. Men även internationell kompetens, som genom sitt arbete och strävsamhet, bidrar till samhället samtidigt som de själva får ett bättre liv. Oavsett nationalitet eller kulturell bakgrund ska människor som önskar bli en del av Stockholm ta seden dit de kommer. Vägen in i det svenska samhället är först och främst genom språket, därefter genom den svenska kulturen och förståelsen för densamma. Staden ska tillsammans med berörda myndigheter säkerställa språkutbildningar av hög kvalitet mot nyanlända med olika studiebakgrund. Möjligheten att erhålla kostnadsfri svensk utbildning kombineras med den centrala skyldigheten att även ta del av och lära sig språket.

Den som vistas i Stockholm ska aktivt sträva mot att lära sig om den svenska majoritetskulturen. I detta innefattas värderingar som jämställdhet, religionsfrihet och sekularism. Men även normer, beteenden och oskrivna regler samt kulturhistoria i dess olika former genom högtidstraditioner och mattraditioner. Stockholm ska vara en plats där människor tillåts ha egna kulturella identiteter så länge dessa inte står i strid med de svenska grundvärderingarna. Men oavsett kulturell bakgrund ska dock alla dela uppfattningen om att den svenska kulturen ska respekteras och att var och en ska göra sitt yttersta för anpassa sig till det svenska samhället. Sverige är ett sekulärt land präglat av en kristen idétradition och kristna ideal. Kristendomen har en särskild prägel på vår stads kulturhistoria och inte minst på den fysiska stadsmiljön som framhäver kyrktorn och kyrkklockor i stadsilhuetten. Andra religioners symboler ska i mycket sparsam utsträckning tillåtas prägla stadsmiljön.

I Stockholm ska alla sträva mot självförsörjning. Alla människor är unika och ska behandlas utifrån sina individuella förutsättningar. Funktionsnedsatta personer ska känna stöd och förståelse i samhället. Ingen som kan och vill arbeta ska begränsas på grund av dålig studievägledning eller bristande matchning. För personer med långtids-sjukskrivning och andra vårdrelaterade behov ska samarbetet mellan Försäkringskassans och Region Stockholm som vårdgivare fungera sömlöst. Vården, omsorgen och arbetsanpassningen ska ha en tät samverkan och Stockholm stad ska åta sig rollen som spindel i nätet i de fall som tydlig samordningskontakt saknas hos övriga parter. Ingen ska känna att de bollas runt mellan olika aktörer där ingen vill ta ett helhetsansvar.

Det ekonomiska biståndet är samhällets yttersta sociala skyddsnät. Trots det är närmare varannan bidragstagare fullt arbetsför. Bristande samhällsinsatser, studievägledning och dubbelarbete med arbetsförmedlingen skapar en ohållbar arbetsmarknadspolitik. Resultatet är att de som vill nå självförsörjning inte ges de rätta verktygen, samtidigt som biståndet blir ett attraktivt försörjningsmedel för vissa grupper av nyanlända och utrikesfödda. Stockholm ska vägleda fler till yrken med arbetskraftsbrist genom stärkt studievägledning. Yrkesutbildningar ska inte överakademiseras utan ges i syfte att på kortast möjliga tid förse eleven med de rätta kunskaperna för ett arbete. För de som inte vill fortbilda sig, utan systematiskt arbetar för att bestå i försörjningsstöd ska tydligare motprestationskrav riktas. Deltagande i språkutbildning, eller yrkespraktik i offentlig kommunal verksamhet så som snöröjning och gatustädning är viktiga medel för att klargöra förväntningarna på arbetsföra personer.

Stockholm är en trygg, säker och välskött stad

Alla som vistas i Stockholm ska känna sig trygga. Ingen ung kvinna ska vara orolig för att gå hem själv i mörkret och ingen ung kille ska vara orolig för att bli rånad på sin jacka. I dag är Stockholm inte tryggt. Gängkriminaliteten tar över bostadskvarter och ingjuter skräck i hela områden. Segregationen förvärras när miljonprogramsområdena upplevs som otrygga och osäkra. Stockholms mest beryktade exportvara till våra nordiska grannländer är gängkriminella ungdomar. Den politiska insikten om detta är grundläggande för på riktigt hitta en verklighetsförankrad lösning.

Staden ska agera för att uppfylla sina skyldigheter som en av många parter för att komma till bukt med den spirande kriminaliteten och den påföljande otryggheten. Det otillräckliga polisantalet Stockholm nu står med efter en socialdemokratisk regering vittnar om en oroande trend. Alla förvaltningar ska vara öppna och sträva mot en nära samverkan med Polisen. Samverkan med polisen ska alltid vara prioriterad. Därtill har den SD-stödda regeringens utökade polisiära befogenheter som vistelsezoner och visitationsförbud gett Stockholm nytt hopp. Men dessa verktyg kan bara få full effekt om socialtjänsten spelar en proaktiv roll. Det är av yttersta vikt att Polisen ges allt det stöd som efterfrågas för att rekrytera och behålla fler poliser i tjänst. Men samtidigt ska staden sätta press på polisen att aktivt delta i utsatta lokalområden. Staden ska specifikt bidra till att underlätta bostadssituationen för poliser genom att ge poliser företräde i den kommunala bostadskön.

I väntan på att antalet poliser ökar ska staden satsa på att upprätthålla tryggheten genom egen personal. Ordningstvakter och väktare fyller viktiga funktioner genom att synas på plats eller finnas inom räckhåll vid ordningsstörning. Personalnumerären av

de båda yrkesgrupperna ska utökas och särskilt utsatta områden ska alltid ha ordningsvakter i centrum. Staden ska aktivt verka för att utöka antalet särskilda förordningsområden, för att på så sätt få till fler ordningsvakter. Genom att använda sig av den nya ordningsvaktlagens möjligheter kan fler ordningsvakter patrullera, visitera och avlägsna störande personer, ofta kopplade till gängnätverken. I de fall som en utsättning av ordningsvakter inte är möjlig ska väktare utplaceras. Väktarna fyller en viktig funktion eftersom de både är uniformerade men även redo att ingripa när brott begås. Samtidigt agerar de som såväl ordningsvakternas som polisens förlängda arm, vilket leder till snabbare uttryckningar vid behov.

Förekomsten av trygghetspersonal ska kompletteras genom stärkt satsning på grannsamverkan och nattvandring. I dessa arbetsformer ligger ett stort ansvar på volontärer som gemensamt hjälps åt att hålla uppsikt. Staden ska göra mer för att bidra med finansiella medel till deras verksamhet och förenkla för fler grupper att bildas.

Flera trygghetsinvesteringar så som förbättrad park- och gatubelysning samt trygghetskameror utgör evidensbaserade verktyg för att stävja otryggheten och förhindra brottslighet. Ingen ska känna sig orolig att gå hem på natten på grund av becksvalt mörker. Därför ska upplysningen utvecklas med ett särskilt fokus på områden som pekats ut av lokalborna. Trygghetskameror fyller en viktig funktion i att få bort kriminella från vissa utsatta platser. Därmed kan centrumområdena och kollektivtrafiknoderna återtas. Staden ska fullt ut använda sig utav de utökade befogenheterna om att sätta upp trygghetskameror utan föregående tillståndsansökan till andra myndigheter.

Arbetet mot kriminalitet måste börja redan vid födseln. Hembesöksprogrammet för förstföderskor erbjuder viktig hjälp för att främja barns utveckling. När arbetet i förskolan tar vid är det avgörande att alla barn tillförsäkras bra förskolelokaler, platslagad mat och tillräckliga lek- och grönytor. Kunskapen hos förskolepersonalen ska vara god om hur vissa barn kan utveckla ett riskbeteende. Rätta insatser för barn som riskerar att hamna efter fysiskt, kognitivt eller socialt ska sättas in vid minsta oro. Likaså ska föräldrar erbjudas ett stärkt stöd i sitt föräldraskap genom evidensbaserade digitala och fysiska program. En arsenal av skolförberedande program med fokus på barn med språksvårigheter, i kombination med mentorsskapsprogram för grundskolelever som riskerar att utveckla ett antisocialt beteende ska vara tillgängligt. Stockholm stads förebyggande arbete ska satsa tidigt och rejält på de barn som riskerar att hamna snett. Alla insatser ska präglas av hög evidens och vid utvärderingar visa på reella effekter.

I Stockholm når alla barn sin fulla potential genom kompetent personal och attraktiva skolmiljöer

Alla barn ska växa upp med lika rättigheter och förutsättningar för lärande och utveckling, oavsett vilken stadsdel de föds i. Stadens verksamheter som riktar sig mot barn ska alltid utgå från barnkonventionen, där barnets bästa sätts i första rummet och varje barn har rätt att utvecklas, leka och uttrycka sin åsikt.

Stockholms skolor, förskolor, öppna förskolor och fritidsverksamheter ska vara trygga och omsorgsfulla miljöer där alla barn känner sig sedda och omhändertagna. För att barnen ska kunna bygga förtroendefulla relationer med sina lärare, pedagoger, fritidsledare och andra vuxna, är det avgörande att staden arbetar långsiktigt med kompe-

tensförsörjning och ställer höga krav på de som arbetar med barn. Goda kunskaper i svenska och årliga utdrag ur belastningsregistret ska vara självklara verktyg för att säkerställa att personalen är lämpad för sitt uppdrag.

En vuxen person behöver ett ordförråd på minst 50 000 ord för att delta aktivt i det dagliga livet. Förmågan att uttrycka sig i tal och skrift är en demokratifråga och en grundläggande förutsättning för att kunna ta del av samhället. Stadens förskolor ska därför arbeta aktivt och medvetet med språkutveckling, för att ge barn de bästa förutsättningarna för en stark start i livet och en framgångsrik skolgång. Alla barn ska få individuellt stöd och möjlighet att utvecklas utifrån sin egen förmåga genom hela skolgången.

Staden ska säkerställa att både förskole- och grundskolemiljöer främjar lek, lärande och kreativitet. Miljön runt skolor och förskolor spelar en viktig roll för barns och ungas hälsa. Skolgårdar och inomhusytor ska vara tillräckligt stora i förhållande till antalet elever, och material som uppmuntrar till lek och lärande ska vara lättillgängligt och ändamålsenligt.

Inget barn ska behöva ärva sina föräldrars utanförskap. Skolan och förskolan spelar en central roll i att motverka utanförskap, våld i hemmet, våldsbejakande extremism samt hedersrelaterat våld och förtryck. De normer och värderingar som barn får med sig under uppväxten kan vara avgörande för deras framtid. Därför är det särskilt viktigt att alla verksamheter som riktar sig mot barn genomsyras av jämställdhet, barns rättigheter och positiva förebilder. Svenska ska vara det huvudsakliga språket i stadens skolor och förskolor, och personalen ska ha effektiva verktyg för att agera vid misstanke om att ett barn far illa. Staden ska också sträva efter att öka inskrivningen av barn i förskolan i stadsdelar där inskrivningsgraden är låg.

Den psykiska ohälsan bland unga ökar, vilket kräver omedelbara åtgärder. Elevhälsan behöver prioriteras och ytterligare resurser krävs för att möta behoven. Samverkan mellan skolan, BUP och socialtjänsten måste stärkas för att säkerställa att inget barn faller mellan stolarna. Att förbättra den psykiska hälsan bland stadens elever ska vara en högprioriterad fråga, och därför måste elevhälsan förstärkas och trösklarna för att söka hjälp sänkas.

Alla skolor ska följa de mänskliga rättigheterna, och förståelsen samt bemötandet av barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och särskilda behov ska stärkas.

Stockholm ger människor i behov rätt insatser som präglas av hög evidens, kvalitet och rättssäkerhet

Alla stockholmare ska erbjudas insatser som bidrar till hög livskvalitet från den gemensamma välfärden. Den sociala omsorgen ska vara rättssäker och präglas av ett starkt barnrättsperspektiv. Stockholmare ska känna sig säkra på att nya forskningsrön och framgångsexempel snabbt fångas upp och pilot testas i verksamheten. Samtidigt som ineffektiva och dyra metoder skrotas. En hög kvalitet, evidensbaserat arbetssätt, och en nära samverkan med civilsamhället leder till effektiva insatser för samtliga medborgare. Effekten av sociala insatser ska kunna följas upp och utvärderas. Felaktiga eller onödiga insatser riskerar att urholka förtroendet för socialtjänsten och på sikt skapa en misstro från såväl brukare som skattebetalare.

Likaså ska hårda kvalitets- och uppföljningskrav ställas på alla aktörer inom social omsorg. Den ökade välfärdsbrottsligheten kräver fördjupade granskningar och kontinuerliga avtalsuppföljningar. Oseriösa aktörer ska stävas innan de har hunnit sko sig på allmänna skattemedel och orsakat lidande för klienten. Likaså får välfärdens verksamheter får aldrig bli en inkomstkälla för den organiserade brottsligheten.

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare. Funktionsförmåga ska inte avgöra individens möjlighet till att delta i samhället på lika villkor. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina förutsättningar, leva ett självständigt liv och ha ett arbete att gå till. Stöd och service för personer med funktionsnedsättning ska främja delaktighet och självständighet. Genom ett stöd av hög kvalitet med en hög grad av individuellt självbestämmande ska alla medborgare ges möjlighet till en god livskvalitet. Familje- och anhöriga omsorgstagare ska ges ett bra stöd samtidigt som de erbjuds avlastning vid behov.

Ingen ska bollas runt, eller falla mellan stolarna. En spindel i nätet ska alltid finnas inom den offentliga verksamheten som har kontakt med individen och bistår i koordineringen och planeringen av de många olika sociala insatserna. Stockholmare med skadligt bruk och beroende ska få rätt hjälpinsatser för att komma bort från missbruket. Den ofrivilliga hemlösheten ska motverkas hos svenska medborgare. Samverkan med första linjens psykiska hälsovård, samt den regionala psykiatrin är avgörande för att garantera personer med multifunktionella behov en anpassning till samhället. Alla som vill ska ges möjlighet att påverka den vård- och omsorg som de får genom sin samordnande individuella plan (SIP).

Människor med särskilda behov på grund av utsatthet för våld i nära relationer, hedersvåld eller brott mot barn ska ges god hjälp i tid. Ingen ska behöva bo tillsammans med sin förövare, eller känna en oro för familjemässiga repressalier om de väljer att avsluta ett destruktivt och skadligt förhållande.

Stockholm ger äldre en god livskvalitet och stort självbestämmande

Stockholm ska vara en äldrevänlig stad där äldre känner hög livskvalitet och trygghet i att den kommunala servicen håller absolut världsklass. Äldreomsorgen ska präglas av både valfrihet och säkerhet, med strikta kvalitetskrav på samtliga leverantörer. En mångfald av boendelalternativ och omsorgsutförare ska finnas tillgänglig, där kommunala, privata och ideella aktörer erbjuder sina unika tjänster. Stockholm ska också vara en plats där företag snabbt och enkelt kan utveckla och testa ny välfärdsteknik inom äldreomsorgen.

Olika boendelösningar ska anpassas efter olika stadier av åldrandet, från seniorbostäder för de tidiga åren, till trygghetsboenden och servicehus, samt särskilda boenden för de som behöver mer omfattande vård. För de äldre som vill och kan bo kvar i sina hem ska hemtjänsten erbjuda omfattande stöd, utan att kompromissa med den fysiska eller psykiska hälsan. Den ökade rörligheten mellan kommuner och länder ger också möjligheter att skapa nytänkande boendelösningar i naturnära miljöer. Dessutom ska äldreomsorgen anpassas för personer med funktionsnedsättningar, och teckenspråkskompetens ska finnas tillgänglig på särskilda boenden för att säkerställa god kommunikation för de med hörselnedsättning.

För att säkerställa en högkvalitativ äldreomsorg måste personal- och kompetensförsörjningen vara tillräckligt robust. Äldreomsorgens personalstyrka ska inte bara öka i antal, utan också i kvalifikationer, med goda kunskaper i svenska. Ingen äldre ska behöva känna oro för att inte förstå vad omsorgspersonalen säger – det svenska språket ska vara centralt inom äldreomsorgen. Språkkunskaper ska vara ett viktigt krav vid nyrekrytering, och befintlig personal ska ges möjlighet att fortbilda sig för att förbättra sin språkliga kompetens.

Närvaron av läkare och sjuksköterskor är avgörande för en trygg äldreomsorg, vilket kräver nära samarbete med Region Stockholm. Genom förebyggande insatser ska äldre undvika att söka sig till akutmottagningar och närakuter för subakuta besvär. I samverkan med Region Stockholm och äldreomsorgens aktörer ska nya, enklare vård- och omsorgsformer utvecklas för att undvika onödiga inläggningar på akutmottagningar. Lätt-geriatriska korttidsboenden för enklare men akut omsorg samt direktintag på geriatriska och ortopediska avdelningar är viktiga verktyg för att minska trycket på akutmottagningarna.

Ett stärkt förebyggande arbete är också avgörande för att minska risken för ohälsa som leder till sjukhusinläggningar, hemmasittande och psykisk ohälsa. Kraftfulla insatser för att förhindra fallolyckor kommer att öka livskvaliteten och minska behovet av slutenvård. Stockholm ska utveckla en ny modell för äldrevänlig snöröjning, där fokus ligger på att röja snö och is runt vårdcentraler, äldreboenden och busstationer, för att minska halkolyckor.

Region Stockholms primärvård ska fungera som spindeln i nätet och koordinatören för äldre sjukvård. Ingen äldre ska behöva ta emot hembesök av ständigt nya vårdgivare. Hemtjänsten ska präglas av hög kontinuitet, vilket skapar förtroende hos de äldre. En välutbyggd hemtjänst är en viktig del i det förebyggande arbetet och bidrar till att äldre kan delta i det sociala livet, även när de bor kvar i sina egna hem.

En varsamt växande huvudstad

Stockholm byggs varsamt, vackert och grönt med stor hänsyn till närboendes medbestämmande.

Vår huvudstad uppskattas av både invånare och besökare för dess klassiska arkitektur, grönska och vattennära läge. Dess unika och kulturhistoriska särart förtjänar att värnas. Stockholm ska vara en grön och modern stad som inte vänder ryggen till sin historia. Det är oacceptabelt att kulturarv rivs, förvanskas eller kvävs av förtätning. I stället ska stadens och dess olika områdens historia framhävas genom bevarande och underhåll. Det ska vara mycket höga krav för rivningslov av kulturmärkta byggnader. Kulturbyggnader ska stå i centrum vid områdesutveckling och inspirerar eventuell ny bebyggelse. Det kulturhistoriska värdet av fasader på hus i klassisk arkitektur berör hela Stockholm. Därför ska staden spela en aktiv roll i att bevara och återställa hyvlade fasader i centrala lägen, tillsammans med fastighetsägare.

Områden ska inte förtätas till den grad att livskvaliteten försämras med brist på grönområden, för såväl människor som djur- och växtliv. Alla stadsutveckling måste värna om det befintliga området. Ny bebyggelse ska tas fram i samklang med befintliga byggnader och mötespunkter i märkesbyggnader respekteras och framhävas.

Stockholm behöver en tillräcklig byggtakt för att säkerställa stadens åtaganden genom Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen, men exploateringen måste ha fler värden än att bara skapa fler bostäder och arbetsplatser. När Stockholm växer så ska det tjäna Stockholm långsiktigt. Stadsbyggnaden måste tydligare demokratiseras så att ny bebyggelse får ett högt folkligt stöd och gör Stockholm bättre, även ur närboendes synvinkel. För att detta ska vara möjligt måste mer medborgarinflytande ges tidigare i processerna, innan stadsbyggnadskontor eller exploatörer investerat för mycket för att kunna vara inlyssnande. Stockholm ska växa utan att förlora de kultur- och naturvärden som präglar vår stad.

Av Stockholms arkitekturpolicy framgår att arkitekturen och stadsmiljön ska präglas av kvalitet och att policyn ska bidra till en sammanhållen gestaltning utifrån ett helhetsperspektiv som tar stöd i Stockholms identitet. Policyn i sin helhet innehåller många fina ord om Stockholms arkitektur och historia men pekar inte ut någon tydlig riktning eller önskan. Policyn behöver revideras i syfte att stimulera till mer klassisk arkitektur i dess olika former, med förebilder i internationella bästa praxis-exempel och ledorden: harmoni, bevarande, enhetlighet och grönska.

Vid ny stadsplanering vägleds ofta byggare och arkitekter med ledord som att bebyggelsen ska vara experimentell, visionär eller samtida, vilket har visat sig leda till en strömlinjeformad arkitektur. Skulle en bevarandetanke i stället sättas i fokus menar vi att arkitekturen i regel kan bli mer områdes- och naturanpassad samt mer human. Det vore positivt att vid ny stadsbyggnad utgå ifrån och blanda in element från den klassiska arkitekturen.

I stället för brokig förtätning med höghus bör Stockholm växa genom att ta sammanhängande markområden i anspråk för bebyggelse. Nya områden ska bygga vidare på stenstadens klassiska arkitektur och kvartersbildning, alternativt möjliggöra för naturnära boende med småskalighet och grönska. Med inspiration från egnahemsområdena på 30-talet ska trösklarna in till ett eget radhus eller mindre villa sänkas för barnfamil-

jer. Genom villatomträtter och byggemenskaper ska fler kunna bygga sitt eget drömshus utan att ha fler miljoner i kontantinsats och skyhöga löner.

På liknande sätt som nya stadsdelar planeras vi vill se planprogram för befintliga områden innan fortsatt småskalig förtätning tillåts. Planerna behöver tas fram med stor lyhördhet för lokalbors önskemål och områdets historia med målet att skapa en attraktiv och trivsam boendemiljö och tydliga levande centrum. Målbilden för områdets exploateringsgrad, näringsliv, slutgiltiga gestaltning och täthet bör konkretiseras. På så vis kan ett helhetsgrepp om området tas där framtida behov kring infrastruktur, grönytor, idrottsplatser, välfärdsverksamhet och så vidare kan fastställas samtidigt som en slutgiltig fastställd täthet uppnås och området kan anses färdigbyggt.

Samtidigt som nya boenden med barnfamiljer i fokus ska tillskapas måste befintliga människors hyreskostnader värnas. De skyhöga tomträttsavgälderna innebär en direkt effekt på tiotusentals bostadsrättsföreningar och en indirekt påverkan på nästintill samtliga allmännyttiga hyresrätter. Tomträttsavgälderna måste höjas med tillförsikt och långsiktighet, samtidigt som fler ska ges möjlighet att köpa loss sin mark genom hyrköpsmodeller där avbetalningen sker direkt till staden utan banker som mellanhänder.

Stockholm har tillgänglig infrastruktur med god framkomlighet för samtliga transportslag

Stockholm ska vara en grön, framkomlig och vacker stad. Fotgängare, kollektivtrafikanter, bilister och cyklister måste samsas om gatuutrymmet och väginfrastrukturen. Mikromobiliteten är ett viktigt komplement till kollektivtrafiken och dess användning ska främjas särskilt. Det begränsade utrymmet i innerstaden förutsätter att de korta resorna sker utan bilen. Däremot har bilen en viktig funktion för de längre resorna till särskilda aktiviteter, storhandel eller andra sträckor där cykel och kollektivtrafik inte är funktionellt möjligt.

Stockholm ska vara en vibrant och blomstrande sommarstad med levande sommargator fyllda med uteserveringar och gröna promenadstråk i såväl city som i strategiska delar av ytterstaden. Under sommartid ska kajerna livas upp med aktivitet och rörelse. Under vintertid ska hänsyn tas till befolkningens resmönster, då såväl cyklandet som kollektivtrafikens framkomlighet begränsas. Cykelvägbanorna ska möjliggöra den säsongsvisa reseomställningen för att undvika ett allt för lågt nyttjande under vintern.

Alla stockholmare ska ges en tillräcklig tillgång av bilparkeringsplatser till överkomliga priser. Inga fler parkeringsplatser ska byggas bort utan att samtidigt kompenseras. Lämpliga områden för underjordiska garage i innerstaden ska utredas och vid nyexploatering i kollektivnära lägen ska p-normen vara högre än områdesbehovet i syfte att möjliggöra yta för pendlarparkeringar. Pendlarparkeringar i ytterstadens kollektivtrafknära lägen är fundamentala för ett blandat pendlande för de som bor utanför city. Antalet pendlarparkeringar ska ökas med god tillgänglighet och till förmånliga priser. Parkeringsavgifterna för såväl boende som besöksparkering ska behållas på dagens nivåer.

Stockholm ska vara en naturgrön stad. Stadens mest populära promenadstråk ska premieras i syfte att skapa ett vackrare Stockholm med växtlighet och färgglada blomster.

Mer vintergrönska ska prägla såväl innerstaden som ytterstadens kvarter, vilket möjliggör en grön stad året om. Arbetet mot skyfall ska stärkas genom att kombinera grönska med fler växtbäddar i särskilt känsliga miljöer. Behovet av svalkande utomhusmiljöer ska beaktas vid utformandet av nya stadsmiljöer.

Investeringar i väginfrastrukturen ska utgå från ekonomisk rationalitet, resmönster och samhällsekonomiska värderingar. Ideologiska skygglappar och politiska pekpinnar om att begränsa resenärens egna val i valet av trafikslag ska upphöra. Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och välskött stad och standarden ska vara likvärdig i hela staden.

Stockholm är en välbesökt kulturstad där svensk kulturhistoria blandas med samtida internationella evenemang

I Stockholm behöver man inte leta länge för att hitta en vacker park för en utelunch eller en grön promenad, även mitt i stadens centrum. Stadens många parker står som en imponerande kontrast till det blåa vattnet och de färgglada byggnaderna, vilket bidrar till dess unika charm.

Stockholm är en av Europas snabbast växande turistdestinationer. Med sin rika historia, närhet till vatten och den idylliska skärgården, samt ett brett utbud av högklassiga restauranger, erbjuder Stockholm något för alla. Dessa egenskaper gör staden till ett attraktivt resmål, både för inhemska och internationella besökare.

Vår gemensamma kultur är djupt rotad i en kollektiv identitet baserad på traditioner, språk och geografisk särprägel. Den manifesteras genom konstformer som litteratur, musik, teater och bildkonst. Kulturen är en av de grundläggande pelarna för Sverige som nation och speglar också Stockholms utveckling genom historien. Det kulturella och historiska arvet i Stockholm är ovärderligt och ger oss en förståelse för hur och varför våra traditioner, normer och värderingar har formats. Samtidigt måste kulturen få utrymme att växa och utvecklas naturligt, i takt med att samhället förändras.

För att Stockholm ska förbli en attraktiv stad att både besöka och bo i, är det viktigt att öka medborgarnas inflytande över den offentliga konsten. Offentlig konst bör inte användas som ett verktyg för politiker och kulturexperter att skapa debatt, utan istället vara tilltalande för de människor som dagligen tar del av den och finansierar den genom sina skattemedel.

Staden ska arbeta långsiktigt för att stärka Stockholms varumärke och attraktionskraft som turistdestination. För att öka Stockholms internationella synlighet bör staden sträva efter att locka fler festivaler, utomhuskonserter och internationella evenemang, vilket gynnar både turistnäringen och stadens invånare.

Stockholms museer erbjuder besökare en djupdykning i svensk historia, medan 4H-gårdarna lär ut om svenska utrotningshotade lantraser, och hembygdsgårdarna arbetar för att bevara vårt kulturarv. För att fler människor ska få möjlighet att komma nära djur och natur, samt uppleva och förstå det svenska kulturarvet, ska staden värna om dessa institutioner.

Stockholm ska fortsätta att utveckla och förädla sin unika kulturella särprägel. Vi ska värna de värden som omger oss och bevara det bästa av stadens arv, samtidigt som vi blickar framåt och välkomnar framtida utveckling. En stad som hela tiden rör sig genom tid och rum, med sikte mot framtiden och förståelse för sitt förflutna.

Stockholm har Nordens främsta företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

Stockholm ska vara nordens mest attraktiva stad för företagande. Stockholms mål ska inte begränsas till att vara Sveriges mest attraktiva företagsstad utan nordens främsta. De lokala småföretagen är livsviktiga för Stockholm som företagastad. Deras synpunkter måste i ökad utsträckning beaktas i det kommunala arbetet, vilket sker genom ett företagarråd. Stockholms främsta prioritet ska vara att skapa nöjda småföretagare i kommunen.

Framkomligheten inom Stockholms arbetsmarknadsregion är avgörande för att stå ut i den tuffa internationella konkurrensen om företagsetableringar, men även för att behålla befintliga företag. Genom att dra nytta av sin geografiska position som nav för såväl tåg, bil- och flygtrafiken kan företagen erbjudas kostnadseffektiva transporter. Biltrafiken för yrkestransporter i innerstaden, men även för längre persontransporter i Stockholms arbetsmarknadsregion måste bevaras och utvecklas. Ökade bilköer på bekostnad av cykelinfrastruktur innebär en försämring av näringslivets konkurrenskraft. Kollektivtrafiken ska vara trygg, punktlig och flexibel i syfte att förenkla arbetsresandet för anställda. Likaså tillgängligheten och kapaciteten för flygtransporterna på Arlanda och Bromma flygplats kritisk för att behålla en internationell prägel.

För att nya företag ska etableras behöver ändamålsenliga verksamhetslokaler finnas för såväl kontor som små- och lättindustri. Verksamhetsområden måste utgöra det lokala navet för tung industri i syfte att säkerställa korta transporter. I samverkan med Stockholms hamnar ska transport- och logistiknäringen utvecklas i nära samverkan med det lokala näringslivets behov.

Stockholm ska dra fördel av de lokala universiteten, start-up inkubatorerna och ingenjörsföretagen för att bli världsledande inom miljö- och välfärdsteknik. Det ska vara låga inträdesbarriärer för start-up företag som önskar pilottesta nya produkter. Innovationsupphandlingar riktade mot småföretag och start-up företag ska främja lokala start-up företag som vill hitta nya lösningar på samhällsproblem. Genom att börja lokalt med stöd av staden, kan start-up företagen på sikt skala upp globalt med etablerade proof of concept.

En trygg och säker stad, med ett attraktivt nöjes- och idrottsliv samt med naturen ständigt tätt inpå knuten ger Stockholm en konkurrensfördel. Den internationella kryssningsturismen är en viktig näring för de lokala småföretagen med fysiska butiker i centrala Stockholm. Genom att framhäva Stockholms kulturhistoria med fokus på högtids- och mattraditioner får de internationella turisterna en speciell upplevelse. Samtidigt ska centrala stråk präglas av trygghet och renlighet. Nedskräpning och oro för kriminalitet får inte förekomma.

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

Stockholm fokuserar på välfärdens kärnverksamhet med en konkurrenskraftig skattenivå

Stockholm ska ha en låg kommunalskatt och prioritera välfärdens kärnuppgifter. En konkurrenskraftig skattesats är avgörande för att ge fler personer incitament att uppnå

självförsörjning. Men även för att minska utgiftsbördan för alla personer i arbete som har sett sin köpkraft sjunka och upplever reallönesänkningar. Likaså är det fundamentalt med en låg skattesats för att locka och behålla företagandet i staden.

Välfärdens verksamheter som skola, social- och äldreomsorg samt stadsbyggnationen och trafikarbetet ska vara prioriterade. Först och främst ska staden uppnå sina skyldigheter som den enligt lag har åtagit sig. Därefter ska kommunen verka för att utveckla angränsande verksamheter som är viktiga men inte fundamentala för det kommunala ansvaret.

Den kommunala administrationen har växt år efter år. En svårnavigerad organisation med motstridiga regelverk präglade av olika politiska majoriteters ofta osammanhängande ändringar och tillägg hindrar utvecklingen mot en kostnadseffektiv organisation. Det är dags att göra en översyn av samtliga kommunala uppgifter och åtaganden. De kommunala utgifterna ska först saneras, för att därefter byggas upp igen. Först och främst välfärdens kärnuppgifter, och därefter med övriga uppdrag. Det är avgörande för att behålla en stark tilltro till stadens politiska verksamhet och för att öka-benägenheten att betala skatt.

Upphandlingar ska innebära en vinstaffär för Stockholm. När stora upphandlingar genomförs måste staden känna sig trygg med att besitta den avancerade kompetensen som krävs för att undvika allt för omfattande ekonomiska risker. Mindre upphandlingar är att föredra när osäkerhet råder om de potentiella effekterna. För att undvika glädjekalkyler och oväntade fördyringar ska riskpåslaget ökas.

Stockholm genomför klimat-och miljöåtgärder som är ekonomiskt rationella

Stockholm ska vara en aktiv part i klimat- och miljöarbetet. Staden ska särskilt beakta sitt ansvar för den fysiska miljön. Rening av vattendrag, sanering av mark samt arbetet med miljö- och hälsoskydd tillhör de kommunala kärnuppgifterna. Det viktiga arbetet med att bevara och freda natur- och grönområden från exploatering är högaktuellt i tider av kraftig nybyggnation. Naturreservaten ska fredas från ingrepp i syfte att bevara såväl den biologiska mångfalden som att ge möjlighet till rekreation i närhet av bostaden. Kungliga Djurgårdens Nationalstadspark är en av Sveriges mest skyddsvärda platser. Parken ska vara fredad och möjliggöra för framtida generationer att njuta av den gröna oasen.

Naturreservat, grönområden och våtmarker fyller en viktig funktion vid kraftiga skyfall. En allt för kraftig exploatering och framförallt en asfaltering av tidigare grönområden riskerar att förvärpa effekterna av kraftiga regn. Likaså måste växter som träd, blomster och vintergrönka finnas i rikt utbud i hela staden. Förutom att erbjuda evidensbelagda värden för avslappning och attraktivitet så fyller de även en viktig roll för att ge skugga under heta sommarkvar.

Vattendrag och badplatser ska vara rena och öppna för allmänheten. De tydliga hälsoeffekterna av vinterbad ska prägla arbetet med fler öppna badplatser. Likaså ska stadens badplatser demokratiseras. Bastuklubbar på stadens mark ska vara inkluderande och öppna upp för alla stockholmare som vill delta.

Stockholm ska vara världens mest hälsosamma stad, där miljöarbetet är tätt knutet till det förebyggande hälsoarbetet. Luftföroreningar skapade i staden, men även i tunga industrier i våra grannländer. Överexponering av UV-ljus med risk för hudcancer. Ökad antibiotika resistent. Dödsfall och olyckor i trafiken. Dessa är akuta miljöfrågor som Stockholm har rådighet över. Om miljön förbättras så förbättras även hälsan. Här krävs ett hälsoekonomiskt rationellt arbete där kostnadseffektiva insatser riktas in mot erkända ohälsosfaktorer.

Stockholm ska bidra till världens klimatarbete med minskade utsläpp. Detta ska ske genom utsläppseffektiva lösningar som ger såväl ekonomisk nytta som klimatnytta. Samtidigt som staden ska sträva mot att bli klimatpositiv så måste den avtagande marginalnyttan alltid beaktas. En effektiv klimatpolitik för minskade utsläpp ska alltid beakta hur varje krona ska investeras för att maximera utsläppsminskningen. Arbetet med utsläppsminskning ska ske i en internationell dimension där Stockholm använder sina möjligheter till internationellt klimatbistånd genom att dela med sig av teknisk kompetens. Men även där staden främjar utvecklingen av ny klimat- och miljöteknik för att svara upp mot omvärldens behov.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområden

I denna budget för 2025 med inriktning för 2026 och 2027 fastslås tre inriktningsmål för stadens verksamheter. Under respektive inriktningsmål fastslås mål för verksamhetsområdena enligt nedan:

1. En trygg huvudstad med hög livskvalitet
 - 1.1. I Stockholm talar medborgare svenska, lever efter svenska värderingar och strävar mot självförsörjning
 - 1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad
 - 1.3. I Stockholm når alla barn sin fulla potential genom kompetent personal och attraktiva skolmiljöer
 - 1.4. Stockholm ger människor i behov rätt insatser som präglas av hög evidens, kvalitet och rättssäkerhet
 - 1.5. Stockholm ger äldre en god livskvalitet och stort självbestämmande
2. En varsamt växande huvudstad
 - 2.1. Stockholm har Nordens främsta företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv
 - 2.2. Stockholm byggs varsamt, vackert och grönt med stor hänsyn till närboendes medbestämmande
 - 2.3. Stockholm har tillgänglig infrastruktur med god framkomlighet för samtliga transportslag
 - 2.4. Stockholm är en välbesökt kulturstad där svensk kulturhistoria blandas med samtida internationella evenemang
3. En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten.
 - 3.1. Stockholm fokuserar på välfärdens kärnverksamhet med en konkurrenskraftig skattenivå
 - 3.2. Stockholm genomför klimat-och miljöåtgärder som är ekonomiskt rationella

Ekonomiska förutsättningar

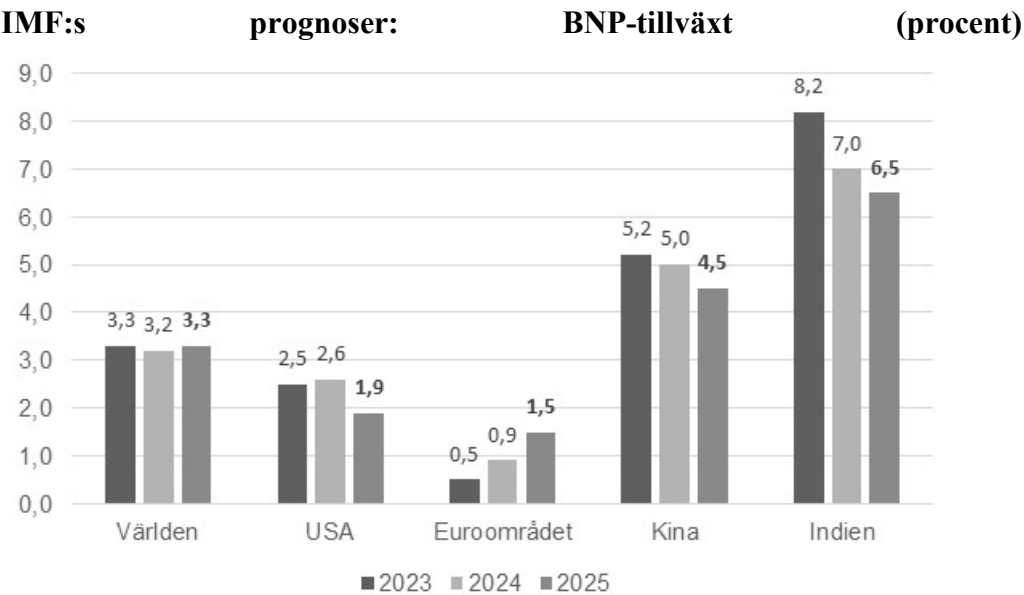
Fortsatt svag global tillväxt 2025

Geopolitisk oro sätter spår i världsekonomin och den globala BNP-tillväxten har saktat in de senaste åren. Internationella valutafonden (IMF) bedömer i prognosen från juli 2024 att den globala tillväxten blir 3,3 procent under år 2025, vilket ligger i nivå med utvecklingen 2023 och 2024. Den globala varuhandeln fortsätter att vara dämpad, bland annat till följd av fler handelshinder och förändrade handelsflöden i spåren av ökade geopolitiska motsättningar bland annat mellan USA och Kina.

Det finns en oro kring tillväxtutsikterna i USA där BNP-tillväxten beräknas minska från 2,6 procent 2024 till 1,9 procent 2025. Tillväxten i euroområdet är fortsatt svag, men beräknas stiga från 0,9 procent år 2024 till 1,5 procent 2025 i takt med att inflationen sjunker.

Kina har utvecklats svagare än väntat och BNP-tillväxten förväntas bli 5 procent år 2024 och 4,5 procent år 2025. Samtidigt växer Indiens ekonomiska och strategiska betydelse både i Asien och globalt. IMF bedömer att Indien blir den snabbast växande ekonomin i världen under de kommande fem åren med en förväntad ekonomisk tillväxt på 6,5 procent år 2025.

Den globala inflationen förväntas enligt IMF att falla från 6,7 procent under 2023 till 5,9 procent 2024 och 4,4 procent 2025. I takt med att inflationen närmar sig inflationsmålen kommer styrräntorna successivt att sänkas och flera centralbanker har redan agerat. Den internationella konjunkturen bedöms därför börja stärkas under 2025.

Källa: IMF World Economic Outlook juli 2024

En försiktig återhämtning av den svenska konjunkturen påbörjas 2025

Den svenska ekonomin befinner sig i en lågkonjunktur. Under första kvartalet 2024 ökade Sveriges BNP med 0,7 procent jämfört med första kvartalet 2023. SCB:s BNP-indikator för andra kvartalet 2024 visar på minskad aktivitet och lågkonjunkturen fördjupades därmed. De svenska hushållen har till följd av stora prisökningar och höga räntor hållit tillbaka konsumtionen.

Riksbanken sänkte styrräntan i augusti med 0,25 procentenheter och i september med ytterligare 0,25 procentenheter till 3,25 procent. Fler sänkningar av styrräntan väntas under 2024. Det leder till en större framtidsoptimism hos hushåll och företag och enligt Konjunkturinstitutets (KI) septemberprognos förväntas en växande konsumtion under det andra halvåret 2024, vilket innebär att en försiktig återhämtning av konjunkturen väntas inledas. Återhämtningen kan dock ta tid, bland annat dröjer det för bostadsinvesteringarna att komma i gång. BNP-tillväxten väntas uppgå till 0,7 procent 2024 och öka till 1,8 procent 2025, enligt KI:s prognos. Det finns även osäkerheter omkring hushållens avvägningar mellan konsumtion och sparande.

På arbetsmarknaden är utvecklingen svagare och arbetslösheten har stigit till en hög nivå. De tidigare höga bristtalerna har normaliserats och företagens anställningsplaner indikerar fallande sysselsättning framåt. KI räknar med att arbetslösheten i riket toppar i år på 8,3 procent och sedan sjunker till i genomsnitt 8,2 procent under 2025. KI:s samlade bedömning är att det dröjer till senare delen av 2026 innan lågkonjunkturen är över.

Utvalda nyckeltal, årlig procentuell förändring resp. procent, KI september 2024

	Genomsnitt 2000-2022	2023	2024	2025
BNP	2,2	-0,3	0,7	1,8
Sysselsättning	0,9	1,4	-0,2	0,6
Arbetslöshet 15-74 år	7,1	7,7	8,3	8,2
KPIF (inflation)	1,9	6,0	1,8	1,4
Styrränta*	1,4	4,0	3,0	1,75
Offentligt finansiellt sparande**	0,3	-0,6	-1,5	-0,6

Källa: Konjunkturuppdatering september 2024, Konjunkturinstitutet
Förklaring: *Vid årets slut, **Procent av BNP

Konjunkturläget i Stockholm återhämtar sig långsamt

Konjunkturläget i Stockholm är fortfarande sämre än normalt, men har stärkts de senaste kvartalerna i takt med att inflationen har dämpats. Handelskammarens Stockholmsbarometer som mäter både hushållens och näringslivets syn på ekonomin ökade under det andra kvartalet 2024, från 95,5 till 96,3 och närmar sig det historiska genomsnittet på 100.

Konfidensindikatorn för näringslivet har förbättrats under det senaste året, men försämrades marginellt (med 0,4 enheter) under det andra kvartalet 2024 till ett värde på

96,4. Utfallen i olika sektorer skiljde sig markant. Byggindustrin stack ut genom att stå för den största förbättringen medan tillverkningsindustrin stod för den mest negativa utvecklingen. Byggindustrins konfidensindikator förbättrades med 9,1 enheter till ett värde på 103,8. Byggindustrins återhämnings drivs av ett högt tryck på så kallade anläggningsarbeten, som till exempel infrastrukturprojekt. Samtidigt ligger bostadsbyggandet fortsatt på mycket låga nivåer.

Stämningläget hos hushållen förbättrades under det andra kvartalet 2024 och konfidensindikatorn ökade med 5,2 enheter till ett värde på 97,2. Inflationen har sjunkit vilket öppnar för räntesänkningar framåt, vilket inger framtidstro och hushållen uppfattar att det samlade kostnadstrycket sjunker.

Stockholmsbarometern, 2012 till och med andra kvartalet 2024

Diagrammet, Stockholmsbarometern, nedan visar hur hushåll och företag bedömer det ekonomiska läget. Värden runt 100 betyder att konjunkturläget är normalt.

Källa: Stockholms Handelskammare i samarbete med Konjunkturinstitutet.

Fortsatt svår arbetsmarknad och ökande arbetslöshet

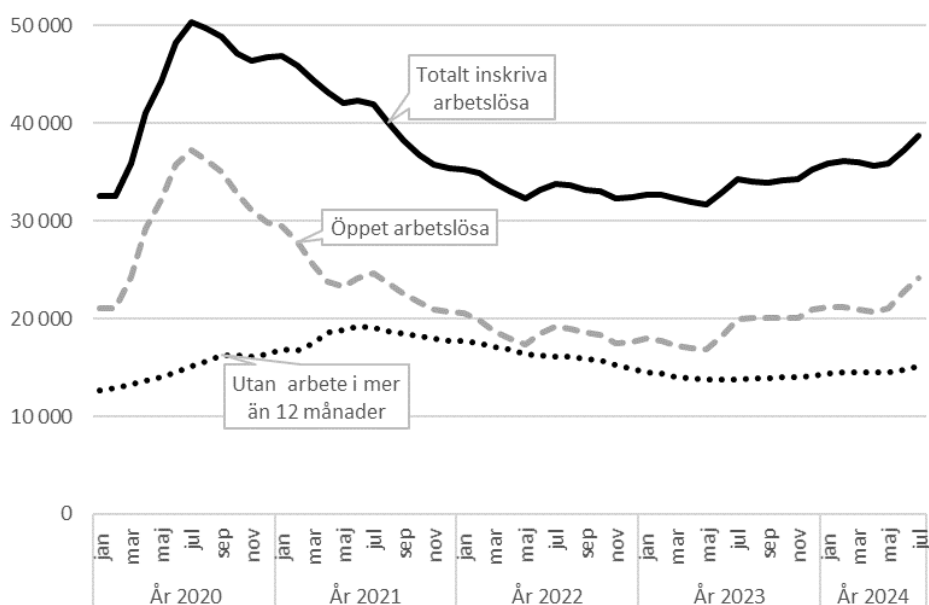
Lågkonjunkturen ger tydliga avtryck på Stockholms arbetsmarknad. En svagare ekonomisk utveckling har minskat efterfrågan på arbetskraft vilket lett till att antalet inskrivna arbetslösa har stigit under det senaste året. Andelen arbetslösa (16-65 år) som andel av arbetskraften uppgick enligt Arbetsförmedlingens definition till 6,8 procent av arbetskraften i Stockholms stad under det andra kvartalet 2024, vilket är en ökning med 0,8 procentenheter jämfört med motsvarande period 2023. I Sverige som helhet var arbetslösheten 6,5 procent andra kvartalet 2024.

I diagrammet nedan visas utvecklingen av det totala antalet inskrivna arbetslösa och öppet arbetslösa samt de som varit utan arbete i 12 månader eller mer. I genomsnitt var 36 262 personer inskrivna som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen i Stockholms stad under det andra kvartalet 2024. Det är en ökning med 13 procent, jämfört med samma kvartal ett år tidigare. Samtidigt ökade antalet inskrivna arbetslösa i riket med 7 procent. Detta pekar på att arbetsmarknaden i Stockholm påverkats något mer av

lågkonjunkturen än riket i genomsnitt. Det kan bero på att 69 procent av de sysselsatta i Stockholms stad arbetar inom privat tjänstesektor, där stora branscher som handel samt hotell och restaurang påverkats av höga räntor, inflation och hushållens urholkade köpkraft.

Långtidsarbetslöshet är en fortsatt stor utmaning på Stockholms arbetsmarknad liksom i hela Sverige. Under 2024 har antalet personer som varit arbetslösa i minst 12 månader ökat något och Arbetsförmedlingen bedömer att det finns en stor risk för att den höga andelen långtidsarbetslösa biter sig fast. De som varit utan arbete i minst 12 månader utgör 43 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa i Stockholms stad. Av de arbetslösa saknar var fjärde person gymnasieutbildning och drygt hälften är utrikesfödda. Personer med kort utbildning behöver möjligheter att studera vidare för att stärka sin position på arbetsmarknaden och fler behöver utbilda sig inom bristyrken. Det är också viktigt att fler av Stockholms unga fullföljer en gymnasieutbildning. Erfarenheten visar att de som inte klarar sina gymnasiestudier, riskerar att långvarigt hamna utanför arbetsmarknaden och har svårt att ta sig tillbaka till utbildning.

Utveckling av arbetslösheten i Stockholms stad

Källa: Arbetsförmedlingen

Anm: Öppet arbetslösa söker aktivt jobb, kan omgående börja jobba och deltar inte i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Budgetens finansiering

Skatteunderlagsutvecklingen

Stadens finansiering bygger till övervägande del på skatteintäkter. Storleken på dessa beror i sin tur på såväl stadens som rikets skatteunderlag och på det kommunala utjämningsystemet. Prognosen för stadens finansiering baseras på Sveriges kommuner och regioners (SKR) skatteunderlagsprognos. I tabellen nedan redovisas SKR:s skat-

teunderlagsprognos från den 22 augusti och regeringens prognos i budgetpropositionen.

Olika skatteunderlagsprognoser

Procentuell förändring	2023	2024	2025	2026	2027	2023–2027
SKR aug 2024	4,9	3,5	4,8	4,1	4,2	23,3
Regeringen BP 2025	5,0	3,1	4,5	5,0	5,1	24,8

Källa: Regeringen, Sveriges Kommuner och Regioner.

SKR:s senaste skatteunderlagsprognos visar att botten på den svenska lågkonjunkturen har nåtts och att en återhämtning inleds under slutet av 2024. Skatteunderlaget väntas öka svagt år 2024, med endast 3,5 procent, men förbättras framöver. Som genomsnitt under perioden 2024–2027 beräknas skatteunderlaget öka med 4,1 procent per år, något lägre än den genomsnittliga ökningen under tioårsperioden 2014–2023 (4,2 procent).

Återhämtningen av skatteunderlagstillväxten och den minskade inflationen innebär att kommunsektorns köpkraft åter beräknas öka framöver. De svaga åren 2023 och 2024, med ett skatteunderlag som i reala termer minskade, följs av en markant rekyl år 2025. Då beräknas en ovanligt stor ökning av det reala skatteunderlaget. Förutom att priserna stiger långsammare faller pensionskostnaderna år 2025, enligt SKR:s beräkningar, till följd av en svag ökning av prisbasbeloppen 2025. Detta ger en positiv inverkan på kommuners och regioners resultat år 2025. Även om det är en mycket ojämn profil mellan åren stiger det reala skatteunderlaget sammantaget med i genomsnitt 1,9 procent per år 2024–2027. Detta är ungefär i linje med ett historiskt genomsnitt.

Det reala skatteunderlaget väntas öka 2025

Procentuell förändring	2023	2024	2025	2026	2027
Nominellt skatteunderlag	4,9	3,5	4,8	4,1	4,2
Prisökning	6,5	4,4	-0,2	2,1	3,1
Realt skatteunderlag	-1,6	-0,7	4,9	4,7	2,5

Källa: Skatteverket och Sveriges Kommuner och Regioner.

Till följd av den snabba ökningen av det reala skatteunderlaget år 2025 räknar SKR med ett starkt resultat för kommunerna år 2025 och även åren framöver. Trots det beräknas kommunernas låneskuld att fortsätta öka starkt, eftersom investeringsbehoven för kommunsektorn generellt är så omfattande. Det handlar bland annat om upprustning av VA-system, klimatanpassningsåtgärder och uppbyggnaden av det civila försvaret.

Budgetpropositionen 2025

Regeringens budgetproposition innehåller reformer för sammanlagt 60 mdkr, exklusive det militära stödet till Ukraina. Av dessa går en stor del till den kommunala och

regionala välfärden. Samtidigt sänker regeringen skatten för befolkningen brett vilket möjliggör en ökad konsumtion och potentiellt sett har positiva effekter på arbetslösheten.

Kommunkoncernens investeringar

Den höga kostnadsutveckling är kopplad till investeringsutgifter i ifrågasatta projekt som Nya slussen, fastighetsutvecklingar samt cykelbanor och klimatinvesteringar. På grund av det osäkra ekonomiska läget i omvärlden som fortfarande råder innebär att staden tydligt och målmedvetet behöver prioritera investeringsprojekt som måste genomföras medan övriga projekt behöver avvakta ett stabilare läge. Därutöver behöver staden upprätthålla en hög grad av egenfinansiering över de närmaste åren för att begränsa kommunkoncernens skuldökning och finansiella kostnader. En jämnare fördelning av investeringsvolymerna över åren, ökade verksamhetsresultat, inkomster från försäljning av mark i stadsutvecklingsområden och avyttringar av icke strategiska tillgångar som inte behövs för stadens verksamhet är ytterligare medel för att möjliggöra en fortsatt hög investeringstakt med en hållbar egenfinansieringsgrad. Utmaningen för staden är balansen mellan investeringsnivå, resultatnivå och likviditet. En långsiktig balans mellan resultat, skuld och investeringar ger tillsammans långsiktigt hållbara finanser.

En viktig förutsättning för att stockholmarna ska kunna bli fler är att nya bostäder och arbetsplatser byggs samt att infrastrukturen underhålls och utvecklas. Stadens höga ambitioner utmanas av det ekonomiska läget med högre räntenivåer och högre kostnader.

Framtida investeringar och investeringsstrategi

De stora investeringsvolymerna, det rådande omvärldsläget med påföljande kostnadsutveckling samt förändringar i befolkningsprognosen kräver målmedvetna och tydliga prioriteringar av respektive nämnd och bolagsstyrelse samt en utvecklad kostnadsstyrning i projekten. Syftet är att begränsa investeringsutgifterna och öka lönsamheten så mycket som möjligt. En hårdare prioritering i tid, ambition och omfattning av stadens investeringsprojekt är nödvändig eftersom de finansiella resurserna under planperioden är begränsade samtidigt som kostnadsläget är högt. Syftet är att takten på skuldutvecklingen ska hålla en rimlig nivå. Den kommunkoncernövergripande samordningen av prioriteringsarbetet för investeringsprojekt ska fortsätta och vidareutvecklas av berörda nämnder och bolagsstyrelser, liksom samverkan i planering och uppföljning kommunkoncernövergripande projekt.

Den av kommunfullmäktige fastställda investeringsstrategin (bilaga 9 i budget 2024) har legat till grund för nämndernas och bolagsstyrelsernas 5-åriga investeringsplaner inför budget 2025. Nämndernas planerade investeringsprojekt över 50 mnkr har samlats, kategoriserats och prioriterats utifrån beslutskriterier som måluppfyllelse, lönsamhets- och/eller resultatpåverkan, driftkostnadskonsekvenser, projektrisk, projektberoenden samt prioritering i tid. En hårdare prioritering kan innebära att vissa projekt behöver senareläggas och att prioritering inom och mellan projekt kommer behövas. Syftet är att hålla beslutad investeringsbudget för respektive nämnds eller bolags-

styrelses samlade projektportföljer och beslutad projektbudget för respektive projekt. Fattade genomförandebeslut ska hållas. Därutöver kan verksamhetskritiska åtgärder behöva prövas för att motverka förskjutningar och kostnadsökningar. Som exempel kan nämnas samordning av upphandlingar, och viss lagerhållning av insatsvaror. En ökad samverkan mellan kompetenser i projekt- och inköpsprocessen i vissa strategiska upphandlingar bidrar till detta, liksom ett starkare samarbete mellan nämnder och bolagsstyrelser.

En hållbar investeringstakt beror på storleken på investeringsutgifterna, och tidplanen för genomförandet, det vill säga när utgifter respektive inkomster faller ut, samt i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel. Därför är det viktigt att tidigt i projektprocessen, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i investeringsprojekt. Lönsamheten i stadens exploateringsprojekt är avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kan genomföra.

Staden ska prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller investeras i infrastrukturlösningar och service. Detta innebär en god ekonomisk hushållning, eftersom redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för kommunal service kan nyttjas av flera stockholmare.

Finansieringsstrategi

Det investeringsutrymme som investeringsstrategin tar sin utgångspunkt i är det långsiktiga ekonomiska utrymmet som medges utan att befintlig verksamhet och utveckling utifrån angelägna behov ska påverkas menligt. Syftet med en finansieringsstrategi är bland annat att ange riktlinjer för hur investeringsverksamhetens ekonomiska konsekvenser ska styras och följas upp utifrån målsättningen om en god ekonomisk hushållning.

En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med god finansiell styrka är balansen mellan egen finansiering och upplåning. Lönsamheten i exploateringsprojekt är avgörande för finansieringen av andra icke lönsamma, men angelägna, projekt som stadsutvecklingen kräver. Investeringar och reinvesteringar i till exempel trafikinfrastruktur, idrottsanläggningar och verksamhetsfastigheter genererar inga direkta intäkter för staden, men ökade drift- och kapitalkostnader. Sådana investeringar ska därför i huvudsak vara egenfinansierade. Stadens ersättningsinvesteringar bör motsvaras av avskrivningar och finansieras med egna medel så att stadens ekonomi inte belastas av ökade räntekostnader. Målsättningen för investeringsverksamheten i staden är 100 procent egenfinansiering.

Stadens investeringsportfölj är i nuläget omfattande och många projekt med genomförandebeslut under 2010-talet och början av 2020-talet är i genomförandefas. Investeringar som kräver nyupplåning har en långsiktig påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad, och på sikt låneutrymme, är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal har det i budget 2025 och för planåren 2026-2027 varit nödvändigt begränsa ramarna för nettoinvesteringar vilket kommer kräva att nämnder och bolag i högre utsträckning måste prioritera, både bland lönsamma och icke-lönsamma investeringar om de inte i högre utsträckning kan finansieras av externa medel som exploateringsbidrag, statliga

bidrag eller EU-stöd. Det kan innebära att lönsamma investeringar i vissa fall senareläggs för att bibehålla finansiell stabilitet inom ramen för god ekonomisk hushållning. Även om lånefinansierade investeringar som genererar intäkter i normalfallet täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta på längre sikt, uppkommer kostnader under genomförandet i form av ränta och investeringsutgifter som inte får aktiveras. Prioritering av investeringar sker i första hand genom tidsförskjutning, Staden ska kontinuerligt fortsätta pröva hur finansieringen av investeringar kan ske mest ändamålsenligt i syfte att få bästa möjliga kreditvillkor. Finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad (bilaga 18) anger ram för total extern upplåning. Mot bakgrund av stadens finansieringsbehov utifrån budgeterad investeringsram utökas även ram för extern upplåning.

Nämndernas investeringar

Merparten av stadens investeringar avser beredande av mark och infrastruktur som gör det möjligt att bygga bostäder. Nämndernas planerade investeringsprojekt är grunden till nämndernas totala investeringsplan som fastställs i denna budget (se bilaga 3). Prioriteringar, förstärkt samverkan och projektstyrning samt hög kostnadsmedvetenhet i investeringsverksamheten är avgörande för budgethållning och ekonomisk stabilitet i projektgenomförande, hållbar skuldutveckling samt långsiktig drift och förvaltning. Inkomsterna från markförsäljningar i samband med exploatering är betydelsefulla för stadens investeringsverksamhet och egenfinansiering. De kan uppgå till betydande belopp, men bedöms behöva nedjusteras beroende på förskjutningar i projektportföljen. Behovet av ersättningsinvesteringar i stadens byggnader och anläggningar är stort och flera reinvesteringsprogram med syfte att säkerställa funktionen i stadens infrastruktur och idrottsanläggningar pågår. Cirka en fjärdedel bedöms utgöra ersättningsinvesteringar och resten strategiska investeringar. Det finansiella läget och kostnadsutvecklingen innebär att ett samordnat arbete med investeringar samt prioriteringar måste fortsätta utvecklas och förstärkas.

Bolagsstyrelsernas investeringar

Bolagskoncernens investeringsverksamhet är koncentrerad till fastigheter och infrastruktur. Under de närmsta åren består investeringarna främst av nyproduktion av bostäder, investeringar i pedagogiska lokaler och investeringar hos Stockholm Vatten och Avfall AB. Bolagskoncernen planerar för investeringar om totalt cirka 40 mdkr under den närmsta treårsperioden. De stora investeringsvolymerna kräver noggrann styrning och uppföljning av projekten. God ekonomistyrning är en förutsättning för ekonomisk stabilitet och att planerade projekt genomförs med rimliga avkastningskrav. Nödvändiga ersättningsinvesteringar får inte trängas ut av nyproduktionsprojekt.

Den höga investeringsvolymen förutsätter en rimlig och långsiktig avkastning. Ett starkt resultat tillsammans med optimerat driftnetto bidrar till detta. Det innebär också att självfinansieringsgraden på sikt ökar, vilket är nödvändigt för en långsiktigt hållbar ekonomi.

Stockholm Vatten och Avfall AB:s projekt SFA, Stockholms Framtida Avloppsrening, är det enskilt största projektet. Stockholm Vatten och Avfall AB har även ett

flertal större investeringar inom andra områden, bland annat i ny sorteringsanläggning, befintligt ledningsnät och i utbyggnad av exploateringsområden.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansiär i ett antal stora statliga och regionala infrastrukturprojekt. Medfinansiering av nya projekt ska endast ske i undantagsfall. Ansvarig huvudman ska bära sina egna investeringar. Kvarvarande beslutade åtaganden från och med år 2025 och framåt uppgår sammanlagt till cirka 7,4 mdkr exklusive framtida återbetalningar. Inkluderas återbetalningar av förskotterade bidrag uppgår de totala åtagandena till 6 mdkr varav index utgör 1,5 mdkr fram till år 2035. Utbetalningarna till dessa minskar det kassaflöde som finns tillgängligt för finansiering av stadens egna investeringar och förutsätts finansieras med egna medel.

Utbetalningarna till medfinansiering beräknas under perioden 2025-2029 uppgå till cirka 7,8 mdkr, där merparten avser medfinansiering och förskottering för utbyggnad av tunnelbanan inom ramen för Stockholmsförhandlingen och kollektivtrafikobjekten i Sverigeförhandlingen. Övriga stora projekt är Tvärbana Norr Kistagrenen och buss-terminalen vid Slussen. Ytterligare avsättning om cirka 260 mnkr kvarstår under åren 2025-2031 avseende förstärkning och förnyelse av elnätet i Stockholmsregionen inom projekt Stockholms Ström där ca hälften bedöms utbetalas under 2024. Projekt som bör ses över är tvärbana norra kistagrenen samt förlängning roslagsbanan till city.

Extern finansiering

Finansiering från EU:s fonder och program, nationella aktörer och enskildas vilja att bidra ekonomiskt och verksamhetsmässigt till staden utgör stora möjligheter att stärka stadens utvecklings- och innovationsarbete inom flertalet verksamhetsområden. Staden ska därför aktivt och systematiskt söka och möjliggöra extern finansiering. Stockholm är, som en av 100 klimatstäder i EU:s satsning på Klimatneutrala städer till 2030. Under 2023 godkändes stadens plan för arbetet av EU-kommissionen genom en så kallad Mission Label. Godkännandet ska ge ökade möjligheter till samarbeten med andra utvalda städer, innovation och finansiering. Dessutom finns EU-medel kopplade till exempelvis arbetsmarknad, trygghet och regional utveckling som knyter an till stadens utmaningar. Möjligheter till statlig finansiering finns exempelvis genom Klimatklivet och ESF-rådet kopplat till en inkluderande arbetsmarknad. I de stora infrastrukturprojekt som syftar till ett klimatneutralt Europa år 2050 kan större EU-finansiering sökas inom ramen för bland annat European Green Deal Call och Climate City Contract. Innan investeringsmedel beviljas från staden ska möjliga alternativa finansieringskällor från staten respektive EU prövas. Ofta innebär extern finansiering att staden får bidrag till en del av investeringen. I de fall staden måste gå in med egna medel ska alltid den samhällsekonomiska nyttan för skattebetalarna beaktas.

Krav på god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning

Sedan 1992 års kommunallag trädde ikraft har kommuner haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom balanskravet och under 2013 infördes en möjlighet att använda en resultatutjämningsreserv (RUR). Regeringen fattade i oktober 2023, med utgångspunkt *En god kommunal hushållning (SOU 2021:75)*, beslut om att avveckla RUR och istället införa en resultatreserv (RER). RER ger möjlighet för kommunerna att något mer flexibelt reservera och använda medel för att uppnå en god ekonomisk hushållning. RER får uppgå till högst fem procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning (se vidare bilaga 8). Samtliga delar av regelverket ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse. Budgeten ska enligt regeringens beslut innehålla en redogörelse för ekonomin under budgetåret i de kommunala koncernföretagen.

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige gör bedömningen att stadens riktlinjer för god ekonomisk hushållning utgörs av kommunfullmäktiges mål, indikatorer samt ett flertal dokument i kommunfullmäktiges budget, bland andra *Regler för ekonomisk förvaltning* (bilaga 8) samt *Stockholms stads investeringsstrategi* (bilaga 9). Stadens konjunkturärende utgör därutöver underlag för den långsiktiga planeringen.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Stockholms stad står de kommande åren inför utmaningar som en hög nivå på investeringarna och kraftigt ökade behov till följd av befolkningsförändringar. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg. Därför innehåller budgeten mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Målen för verksamhet och ekonomi anges i budgetens inledning. Vidare har staden fastställt fem finansiella mål för 2025 som redogörs nedan.

Årets ekonomiska resultat

Årets ekonomiska resultat är det mål som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet. Målet är att stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för år 2025 ska uppgå till minst 10 mnkr.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter

Detta mål visar hur stor del av stadens löpande nettokostnader som finansieras med skatteintäkter. Om nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkter överstiger 100 procent kan staden tvingas använda det egna kapitalet till den löpande driftverk-

samheten. Det långsiktigt hållbara målet är att andelen av stadens löpande driftkostnader som finansieras med skatteintäkter inte ska överstiga 100 procent. På kort sikt kan finansieringen vid särskilda satsningar även ske med ändliga resurser, det vill säga stadens positiva finansnetto och utdelning från bolagskoncernen. Målet är dock att nettokostnaderna inte ska överstiga skatteintäkterna inklusive finansiellt resultat och utdelning.

Stadens soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Om soliditeten är hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg. Ett mål för soliditeten finns både för staden och för kommunkoncernen. För att få en samlad och komplett bild ska detta mål redovisas inklusive samtliga stadens pensionsåtaganden. Soliditeten ska varken för staden eller för kommunkoncernen understiga 34 procent på lång sikt och 30 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34 procent.

Budgetföljsamhet

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

Budgetföljsamheten mäts som avvikelse i procent, mellan årets prognoser och utfall, inklusive resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet för budgetföljsamheten är att den före och efter tekniska justeringar inte får överskrida 100 procent.

Prognossäkerhet

Prognossäkerhet beskriver förmågan att bedöma avvikelser under året och att vidta åtgärder för att hålla given budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar.

Målet är att prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet på helår, ska vara högst +/- 1 procent.

Skattesats

För år 2025 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,98 per skattekrona.

För år 2025 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 7,0 öre per skattekrona.

Stockholm den 21 oktober 2024

Gabriel Kroon

Resultatbudget

Mnkr	Förslag till budget 2025 KS	Förslag till budget 2025 SD	Avvikelse mellan förslagen
Verksamhetens intäkter	9 690,5	9 676,5	-14,0
Verksamhetens kostnader (-)	-63 148,1	-62 257,7	890,4
Avskrivningar (-)	-3 000,9	-3 000,9	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-1 097,0	-1 097,0	0,0
Prestationsreserv	-563,3	-563,3	0,0
Ej aktiverbara investeringsutgifter	-675,0	-675,0	0,0
Pensionsavgifter (-)	-2 035,3	-2 035,3	0,0
Verksamhetens nettokostnader	-60 829,1	-59 952,7	876,4
Skatter	66 538,3	65 661,8	-876,5
Begravningsavgift	255,7	255,7	0,0
Inkomstutjämning	-6 907,2	-6 907,2	0,0
Kostnadsutjämning	-1 248,8	-1 248,8	0,0
Regleringspost	2 332,9	2 332,9	0,0
Fastighetsavgift	1 438,9	1 438,9	0,0
LSS-utjämning	-2 080,4	-2 080,4	0,0
Verksamhetens resultat	-499,8	-499,8	-0,1
Finansiellt resultat	119,9	119,9	0,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	340,0	340,0	0,0
Disposition/avsättning begravningsfond	40,0	40,0	0,0
Resultat efter finansiella poster	0,1	0,1	0,0
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	0,0

Investeringsplan

Mnkr	Förslag till budget 2025 KS	Förslag till budget 2025 SD	Avvikelse mellan förslagen
Utgifter (-)	-9 262,3	-9 262,3	0,0
Inkomster	2 545,0	2 545,0	0,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 519,5	- 519,5	0,0
Nettoinvesteringar (-)	-7 236,8	-7 236,8	0,0
Finansiering investeringsplan			
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	- 0,1
Avskrivningar	3 000,9	3 000,9	0,0
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	0,0
Upplåningsbehov	4 035,8	4 035,8	0,1
Summa finansiering investeringsplan	7 236,8	7 236,8	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0

NÄMNDER OCH STYRELSE UTOM ROTELINDELNING

Kommunstyrelsen m.m.

Stockholm ska vara en resurseffektiv huvudstad med strävan efter att leverera bästa möjliga välfärd till lägsta möjliga kostnad. Kommunstyrelsen har ett strategiskt ansvar att, tillsammans med koncernledningen för Stockholms Stadshus AB, leda och samordna stadens angelägenheter och ge nämnder och bolagsstyrelser goda förutsättningar att fullgöra kommunfullmäktiges mål.

Kommunstyrelsen ska samordna stadens insatser för att säkra ett effektivt klimat-och miljöarbete, utveckla Stockholm som en företagastad, samt säkra tillräcklig infrastruktur i form av vägar och fastigheter. Tillsammans med övriga nämnder ska trygghetsarbetet utvecklas i utsatta områden med fokus på språk, kultur och arbete.

Nämndens uppgifter

Kommunstyrelsen omfattar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och stadsledningskontoret. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget i sin helhet och arbetar med samtliga av kommunfullmäktiges mål. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolagsstyrelser. Stadsledningskontoret är kommunstyrelsens förvaltning. Under kommunstyrelsen finns borgarrådsberedning, ekonomi- och trygghetsutskott, personal- och jämställdhetsutskott, råd för Agenda 2030, råd för nationella minoriteters rättigheter, råd för funktionshinderfrågor, pensionärsråd, funktionshinderombudsman, barnombudsman och äldreombudsman.

Stadsledningskontorets huvudsakliga ansvar omfattar:

- styrning, utveckling och uppföljning av verksamhet, ekonomi och finansstrategi
- strategiskt arbete med kvalitetsutveckling, innovationer och digitalisering
- strategiska personal-, ledarskaps- och arbetsgivarfrågor
- strategiska välfärdsfrågor
- strategiska stadsutvecklings-, fastighets- och markutvecklingsfrågor
- strategiskt ansvar för styrning, samordning och uppföljning av stadens näringslivsarbete
- strategisk infrastrukturplanering, el- och energiplanering och bostadsbyggande
- it-strategier samt strategisk ledning och samordning av det stadsövergripande informationssäkerhetsarbetet
- strategiskt miljö- och klimatarbete samt arbete med klimatbudgeten
- strategiskt arbete med FN:s globala mål för en hållbar utveckling, Agenda 2030

- strategiskt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, inklusive övergripande samverkan med polisen, arbete mot välfärdsbrottslighet och mot våldsbejakande extremism
- strategiskt arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna, inklusive jämställdhet, barnrätt, rättigheter för personer med funktionsnedsättningar, hbtqi-personers rättigheter och de nationella minoriteternas rättigheter
- strategiskt arbete med att stärka tilliten till den lokala demokratin samt öka förtroendet för stadens nämnder och bolagsstyrelser
- strategiskt säkerhetsarbete, inklusive krisberedskaps- och totalförsvarsfrågor
- styrning, samordning och kontroll av stadens säkerhetsskyddarbete
- strategiska hyres- och lokalfrågor inklusive strategisk lokalförsörjning och processer för en övergripande lokalresursplanering med kontroll och styrning av fastighetshantering och lokalutnyttjande
- strategiska inköpsfrågor i kommunkoncernen inklusive kategoristyrning och gemensamma processer
- service åt kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, dess utskott, beredningar och råd samt rotlar och partikanslier
- juridisk rådgivning till stadens nämnder, förvaltningar, bolag, stiftelser och kommunalförbund
- drift, förvaltning och utveckling av stads- och koncerngemensamma system och plattformar
- strategisk kommunikation och information gentemot stadens medarbetare, invånare, företagare och besökare
- strategiskt arbete med evenemang i staden
- stadsövergripande internationella relationer och besök
- strategiskt övergripande ansvar för frågor kopplat till mat och kost

För år 2025 budgeteras följande för rotlar och partikanslier (tkr):

Socialdemokratiska arbetarpartiet	47 515
Vänsterpartiet	25 346
Moderata samlingspartiet	16 932
Miljöpartiet de gröna	15 795
Liberalerna	8 769
Centerpartiet	8 447
Sverigedemokraterna	6 557
Kristdemokraterna	3 436
SUMMA	132 799

Kostnaderna avser främst arvoden till förtroendevalda, omkostnader i den politiska organisationen, och viss representation. Partiernas budgetmedel används fritt inom kommunallagens ram. Över- eller underskott som uppstår ett år, överförs till kommande år. De partier som har överskott i sina budgetar vid utgången av föregående mandatperiod, får överföra detta överskott till den nya mandatperioden.

Partistödet beräknas enligt följande per år (tkr):

Grundstöd per parti	599
Partistöd per mandat	434

Partierna ska senast den 30 juni redovisa hur partistödet har använts under föregående år. Partierna ska redovisa hur partistödet används i förhållande till gällande lagstiftning. Systemet med redovisning av lokalt partistöd har varit i kraft i tio år. Det är viktigt att den lokala tillämpningen av de nationella reglerna bidrar till att säkerställa att partistöd används i enlighet med lagstiftningens intentioner att stärka partiernas roll i den lokala demokratin. Mot bakgrund av detta finns det anledning att se över det lokala regelsystemet.

Bidrag till information och utbildning av nämndemän

De nämndemannaföreningar som organiserar nämndemän utsedda av Stockholms stad kan få bidrag för nödvändig utbildning av nämndemän. Bidraget ska beräknas på antalet nämndemän inom föreningen som utsetts av Stockholms stad och per mandatperiod. Det ska vara på samma nivå för alla nämndemannaföreningar. Bidraget är maximalt 1 000 kronor per nämndeman och mandatperiod.

Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till utomstående organisationer och föreningar. Samtliga anslag ska vara knutna till avtal med tydliga och gemensamma mål. Avtalen ska vara ettåriga. Ersättningarna fördelar sig enligt tabellen nedan. Ersättning avslutas till STING.

Bidrag till akademien	(tkr)
-Handelshögskolan i Stockholm	2 000
-Professur i stadshistoria	380
-Stockholms Akademiska Forum, StAF	2 600
Övriga ersättningar	(tkr)
-Sveriges Tonsättares Internationella Musikbyrå, STIM	3 300
-Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation, SAMI	260
-Tyresta Nationalpark	250
-Föreningen Spårvagnsstäder	100
-Nobelmuseum	8 000
Summa	16 890

Ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor. Även ersättningar till samarbeten mellan staden, akademien och näringslivet ingår. Samtliga anslag ska vara knutna till avtal med tydliga och gemensamma mål. Ersättningarna fördelar sig enligt tabellen nedan. Ersättning utgår ej för medlemsavgifter till

ECCAR, ICLEI, samt pris Katarina Taikons minne. Ersättningen minskar till Stockholm business region samt Stiftelsen Electrum

Bidrag till näringslivsfrämjande åtgärder	(tkr)
-Stockholm Business Region AB	102 000
-Stiftelsen Electrum	4, 500
-Urban ICT Arena	1 400
Medlemsavgifter	(tkr)
-Counter-Terrorism Preparedness Network	1 000
-Förbundsavgift Sveriges Kommuner och Regioner, SKR	25 433
-Medlemsavgift Storsthlm*	19 775
-Stockholmsregionens Europaförening	2 900
-Medlemsavgift till Storstockholms brandförsvär, SSBF	444 253
-POLIS Cities and Regions for Transport innovation	120
-CNCA Carbon Neutral Cities Alliance	100
-Medlemsavgift Samverkan Stockholmsregionen	1 500
Samarbeten med akademien	(tkr)
-Vetenskapsstaden	2 600
-OpenLab	2 800
-Digital Futures	500
-Samverkan Kungliga Tekniska Högskolan	5 000
Övriga ersättningar	(tkr)
-Partistöd med mera	48 626
-Livräntor, S:t Eriksveteranerna, Stadshusets konstförening, SKIMF, Eldkvarns IF, Föreningen Stockholms förvaltningschefer	1 470
Summa	663 977

* Prognos

Stockholm Business Region AB och dess verksamhet finansieras via ersättning från stadens budget med totalt 102 mnkr 2025, vilka är avsatta under kommunstyrelsen m.m. Ett marknadsföringsstöd ska rymmas inom en årlig ram om 6 mnkr. Bolagets styrelse beslutar om marknadsföring av evenemang och bolaget hanterar utbetalningar för detta. Bolaget leder och administrerar stadens medlemskap i Stockholm Business Alliance enligt avtal för innevarande period. Stadens årliga medlemsavgift till Stockholm Business Alliance är 7,5 mnkr.

Kommunförsäkring

Stadens nämnder får genom S:t Erik Försäkrings AB en kommunförsäkring som omfattar försäkringsskydd för lös egendom, utställningar, entreprenad, terrorism, ansvar, tjänsteresor, vd- och styrelseansvar, förmögenhetsbrott samt olycksfall för volontärer. Premien för år 2025 är 21,8 mnkr för stadens samtliga nämnder och finansieras av medel avsatta under kommunstyrelsen m.m.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamhet

Stockholm ska ha en effektiv förvaltning som först och främst uppfyller de grundläggande kommunala välfärdsåtagandena enligt lag. En genomsyn ska göras av samtliga förvaltningsuppdrag i syfte att utröna vad som utgör kärnverksamhet samt vad som är en särskild påлага från den politiska sfären. Under kommunstyrelsens uppsikt ska även ett arbete initieras med ny nämndorganisation. Utgångspunkten ska vara att centralisera såväl insats- och utföraransvaret som det övergripande koordinationsansvaret på respektive facknämnd. Stadsdelsnämnderna ska knytas närmare facknämnderna genom att kontinuerligt ges möjlighet till information och remissinflytande. De kommunala bolagen ska ha en tät samverkan med ansvarig facknämnd, vilket säkerställer en god transparens och ger nämnden full insyn i bolagens strategiska verksamhet. Friskvårdsbidraget ska återställas till nivån som gällde innan höjning 2022 och likställas mellan stadens förvaltningar. Besparingen från sänkt friskvårdsbidrag ska växlas mot en kvalitets- och språksatsningspott för välfärdsnämnderna. För de tekniska nämnderna innebär ändrat friskvårdsbidrag en nettobesparing.

- Utredda vilka förvaltningsuppgifter och dess tillhörande kostnader, som utgör kärnverksamhet respektive övrig verksamhet.
- Göra en översyn över den politiska organisationen, tydliggöra ansvar och transparensen mellan stadsdelsnämnder, bolag och facknämnder.
- Kartlägga uppgifter inom medborgardialog, klimat, miljö, och kultur som ligger utanför det kommunala kärnuppdraget.
- Leda effektiviseringen av externa kommunikationskostnader och tjänster.
- Växla det förhöjda friskvårdsbidraget mot kvalitets- och språksatsning i välfärdsnämnderna.

Miljö, klimat och energi

Stockholm ska verka för att bli en utsläppsneutral stad till år 2030. Arbetet ska utgå från evidens och kostnadseffektiva metoder som leder till såväl ekonomiska som ekologiska besparingar i den offentliga verksamheten. Klimatarbetet ska gå i harmoni med målen om god ekonomisk hushållning. Kommunstyrelsen ska verka för att utöka solcellsanläggningarna där så är lämpligt. Därtill ska en utredning tillsättas för att möjliggöra för Stockholm att delta i den framtida utbyggnaden av småskaliga kärnkraftverk (SMR). Stockholm ska inte verka för att bygga vindkraft till havs eftersom detta innebär stora ingrepp i de höga natur- och rekreationsvärdena kopplat till Mälaren och skärgården.

- Utforma ekonomiskt rationella klimat- och miljöinsatser för att bli utsläppsneutrala 2030.
- Verka för att utveckla nybyggnationen av solceller.
- Bli en pilotkommun för småskalig modulär kärnkraft.
- Undvika utbyggnad av vindkraftverk till havs i skärgården.

Kommunstyrelsen ska säkerställa att förvaltningarna använder sig av effektiva klimatåtgärder. Stadens klimatåtgärder ska i högre grad dra nytta av extern finansiering genom medel från statliga myndigheter och EU-fonderna. En ny tjänst som stadseko-log ska utveckla finansieringsarbetet och säkerställa att natur- och miljöperspektivet beaktas vid stadsbyggnation och exploatering av markområden. Arbetet med klimatanpassning mot skyfall och extremvärme ska integreras i stadbyggnadsarbetet. Särskilt värdefulla naturmiljöer ska vara fredade från exploatering. Förtätning av grönyta genom nybyggnation ska ske varsamt. Agenda 2030-rådets verksamhet ska integreras i kommunstyrelsens och miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete.

- Öka den externa finansieringen av statliga och EU-fonder för klimat- och miljöinsatser.
- Fortsätta arbetet med klimatanpassning genom att ta höjd för extremväder och skyfallsrisker.
- Bevara särskilt värdefulla naturmiljöer och vara varsam vid ny exploatering.
- Integrera Agenda 2030 rådet i kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Stockholm ska vara en innovativ stad med nya lösningar inom miljöteknik. Kommunstyrelsen ska erbjuda en väg in för de företag som önskar utveckla innovationer riktade mot verksamheter och konsumenter. Arbetet med att tillgängliggöra öppen data och öppna källkoder ska möjliggöra för företag att utveckla nya lösningar. Kommunstyrelsen ska verka för att kommunala verksamheter agerar som testbäddar för ny miljö- och välfärdsteknik. Kommunstyrelsen ska intensifiera arbetet med utsläppsneutrala fordon i fastighets- och anläggningsupphandlingar. En utredning ska särskilt se över förutsättningarna för att elektrifiera tunga fordon. Tillsammans med miljö- och hälskyddsnämnden ska en vätgasstrategi tas fram för staden. Vätgastekniken ska uppmuntras och möjliggöras genom tillgång till bland annat vätgasstationer.

- En väg in för miljö- och klimatinnovationer samt erbjudande om testbädd för prövning av nya lösningar på verksamheters och konsumenters problem.
- Utred elektrifieringskrav för tunga fordon i fastighets- och anläggningsupphandlingar.
- Ta fram en vätgasstrategi.

Stockholms tekniska anläggningsbehov av vatten och värme ska tillgodoses utan för långtgående ingrepp i naturvärdena. Projektet kraftvärmeverket vid Lövsta ska utvärderas ytterligare i syfte att kompensera upp för natur och rekreationsvärden som tar skada.

- Utredda kraftvärmeverket Lövsta ur miljö- kultur och klimatsynpunkt.

Trafik och stadsplanering

Flyget är ett fundamentalt trafikslag för att öka Stockholms attraktivitet som huvudstad. Näringslivets behov av god flygkommunikation måste tillgodoses om Stockholm ska kunna bibehålla företag och konkurrera med övriga länder om nyetableringar. Bromma flygplats fyller en viktig funktion för affärsflygets nationella och internationella framkomlighet. Arlandas begränsade kapacitet i kombination med de ökade sårbarheterna av ett enbart ha en flygplats i nära anknytning till Stockholm innebär att Bromma flygplats måste bevaras. Kommunstyrelsen ska möjliggöra användande av flyget när det är lämpligt, sett till tidsvinster och resekostnader. Den snabba elektrifieringen av korttidstansflygen innebär omställning av trafikslaget.

- Bevara och vidareutveckla Bromma flygplats, i samverkan med Swedavia och näringslivet
- Fortsatt delta i flygfrämjandet Connect Sweden.

Kommunstyrelsen ska verka gentemot regeringen och Region Stockholm för att få medfinansiering i kritiska infrastrukturprojekt. Vägprojekten östlig förbindelse samt en lösning för köerna vid Brommarondellen är akuta. Därutöver ska kommunstyrelsen verka för en upprustning av station Årstaberg. Gestaltning av nya miljöer i kollektiv- och vägtrafiken ska präglas av ett medborgarinflytande för att tillsäkra eftertraktade kulturella värden.

- Verka för upprustning av station Årstaberg, Globen och Gullmarsplan.
- Verka gentemot regeringen för att säkra finansiering till östlig förbindelse
- Rusta upp Brommaplansrondellen.
- Öka det medborgerliga inflytandet i gestaltningen av kollektivtrafiken och väginfrastrukturen.

Stockholm ska vara en långsiktig fastighetsförvaltare och fastighetsutvecklare. Kommunstyrelsen ska säkerställa ett fullgott kommunalt fastighetsäggande som gör staden oberoende av andra marknadsaktörer för att uppfylla sitt åtagande av utbildning, äldreomsorg, och idrott. Ombildning av hyresfastigheter till bostadsrätter kan ske om hyresgästerna så önskar. Försäljning av hyresfastigheter, och andra samhällsfastigheter till privata aktörer ska inte ske. I undantag kan icke-strategiska mindre fastigheter säljas. Kommunstyrelsen ska koordinera arbetet med att köpa tillbaka sålda skolor och förskolor, primärt under åren 2018-2022. Återköpet ska göras ifall köparen kan garanteras ett lägre återköpspris än dåtidens försäljningspris.

- Tillåt ombildningar av hyresrätter till bostadsrätter.
- I övrigt undvika försäljning av samhällsfastigheter och hyresfastigheter.
- Utreda återköp av skol- och förskolefastigheter.

Näringsliv och trygghet

Stockholm ska ha ett företagssklimat i världsklass. Kommunstyrelsen ska inrätta ett företagarråd i syfte att fånga upp näringslivets synpunkter. Tillgången på lokaler för små- och lättindustri måste utvecklas. Nya exploateringsplaner ska särskilt beakta

näringslivets behov, inte minst inom tillverknings- utvecklings och IT-industrin. Stadens verksamhetsområden är viktiga för att behålla arbetsplatser inom kommungränsen. Dessa ska i regel bevaras och undantas från bostadsexploatering som indirekt begränsar verksamheterna genom bullerkrav. Bättre information ska spridas till verksamhetsområden och övriga näringslivet vid infrastrukturenoveringar och evenemang som inskränker framkomligheten till verksamhetslokalerna. Slutligen ska det lokala näringslivet främjas genom fler uppdelade upphandlingar vilket ökar deltagandet av små-och mikroföretag.

- Tillsätt ett företagarråd.
- Bevara verksamhetsområdena och inkludera näringslivets lokalbehov vid utformningen av nya stadsområden, samt ombyggnation av miljonprogrammen.
- Säkerställa framkomligheten med bil och tunga fordon, samt utveckla informationen om trafikåtgärder som påverkar företagarna.
- Mindre upphandlingar för lokala företagare.
- Utveckla besöksnäringen.
- Effektivisera och smalna av Stockholm Business Regions insatser.

Stockholm ska vara en trygg och säker stad. Det eskalerade dödliga våldet i kombination med rån och andra brott mot person inskränker medborgarnas frihet. Kommunstyrelsen ska tillsätta en trygghetskommission med syfte att utvärdera och föreslå kommunala trygghetsåtgärder. Trygghetsarbetet i de olika stadsdelsnämnderna, och facknämnderna ska koordineras och samplaneras med kommunstyrelsen. Ordningsvakter och väktare ska utökas i väntan på fler poliser i Stockholm. Fokus Järva ska syfta till att stärka områdets trygghet genom en förbättrad integration av de grupper som står längst bort från det svenska samhället med fokus på utrikesfödda som saknar det svenska språket och befinner sig i arbetslöshet, samt unga i social utsatthet. Slutligen ska arbetet mot välfärdsfusk intensifieras genom ökad samverkan mellan förvaltningar i frågor om bidrag och utbetalningar, samt stärkt information om tjänstemännens underrättelseskyldighet gentemot Skatteverket vid felaktig bokföring.

- Inrätta en trygghetskommission.
- Samla trygghetsarbetet med koordination och planering under kommunstyrelsen.
- Arbeta proaktivt för att dra nytta av ökade kommunala befogenheter för att sätta upp fler trygghetskameror, få till fler ordningsvakter samt verka mot polisen för fler visitationszoner.
- Utforma projektet Fokus Järva som en integrationssatsning med fokus på språk, kultur och arbete.
- Stärka arbetet mot välfärdsfusk genom förvaltningsgemensam informationsdelning vid bidrag och utbetalningar samt utvecklad underrättelseskyldighet till Skatteverket vid misstanke om felaktig folkbokföring.

Det finns behov av att stärka stadens kommunikation utifrån ett funktionshinderperspektiv. Exempelvis bör stadens hemsida finnas i en lättläst version. Kommunstyrelsen ska därför göra en översyn av stadens kommunikationsarbete utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Översynen ska även föreslå åtgärder för hur grupper som idag är svåra att nå via befintliga kanaler för kommunikation, kan involveras mer.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med servicenämnden och utbildningsnämnden förbättra innehållet i stadens tjänst för att hitta och jämföra skolor, så att vårdnadshavare kan ta del av relevanta kvalitetsmått, driftsform och annan information om verksamhetens kvalitet	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen fortsatt utreda förutsättningarna för att starta bostad med särskild service för barn och unga (LSS) i egen regi	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen fortsatt utreda förutsättningarna för profilboenden inom LSS	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna införa en central placeringsfunktion för inköp av boendeplatser med individuella avtal inom LSS	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda möjligheten till stadsövergripande insatser i form av case manager (CM) och boendestöd, för att säkerställa likställighet och kontinuitet i stödinsatser	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda om, och i så fall under vilka förutsättningar, daglig verksamhet (LSS) vid behov kan utföras på distans	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna inför omställningen till en ny socialtjänstlag utreda organiseringen av intensiva och kostsamma öppenvårdsinsatser för att uppnå ökad tillgänglighet, likställighet och effektivitet	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, Stockholm Globe Arena Fastigheter AB och Stockholm Business Region AB genomföra förstudier om Stockholms framtida konkurrenskraft som värdstad för stora evenemang	2025-01-01	2025-12-31
Kyrkogårdsnämnden ska i samarbete med kulturnämnden och Stockholm Business Region AB, och i samråd med kommunstyrelsen, bidra till att långsiktigt implementera den nationella världsarvsstrategin avseende Skogskyrkogården	2025-01-01	2025-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB och i samråd med kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB utreda former för drift av stadens skyfallsanläggningar under mark	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utarbeta en modell för mobilitetssköp	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden ta fram underlag för att kollektivtrafikförsörja de nya stadsutvecklingsområdena Bromma Parkstad, Fagersjö och Norra Djurgårdsstaden	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholms Stadshus AB ska i samarbete med kommunstyrelsen, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem utvärdera, och i förekommande fall föreslå förändringar i, bolagens ägardirektiv gällande arbetet med laddinfrastruktur i syfte att säkerställa affärsmässighet och genomförbarhet givet bolagens planerade investeringsvolym, underhållsbehov och nyproduktionsmål samt mål och åtgärder	2025-01-01	2025-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och Stockholms Hamn AB utreda ansvar och utveckling av stadens innerstadskajer med hänsyn till trafiksäkerhet, farleder och framtida kollektivtrafikpunkter på sjö. I arbetet ska en eventuell flytt av förvaltning av innerstadskajer från Stockholms Hamn AB till trafiknämnden också utredas	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholm Vatten och Avfall AB samt andra berörda bolagsstyrelser se över hur samordningen av genomförandet av de lokala åtgärdsplanerna för vatten utifrån ett helhetsperspektiv kan förbättras och integreras i det löpande arbetet som samordningsgruppen för god vattenstatus genomför	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden utarbeta en ekonomisk modell för hur stadsutveckling kan drivas utan byggaktör eller med ankarbyggaktörer	2025-01-01	2025-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen ta fram en process för hur tillkommande (nya) objekt blir en del av förhandlingsordningen	2025-01-01	2025-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med AB Svenska Bostäder och i samråd med kommunstyrelsen och berörda nämnder och bolagsstyrelser utreda möjligheten att samordna nämndernas befintliga förhandlingsordningar samt hanteringen av bostadslägenheter som staden hyr ut i andrahand där annan bakomliggande hyresförhandlingsordning saknas eller inte är relevant	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, Stockholm Vatten och Avfall AB och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser genomföra en översyn av investeringsbehoven för Bällsta IP i syfte att ytterligare minska projektets investeringsutgifter	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, socialnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre- och barnnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, ta fram en handlingsplan för att de kommande åren väsentligt öka andelen extern finansiering av omställnings- och utvecklingsprojekt från EU:s fonder och program samt andra finansiärer	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden, äldre- och barnnämnden och AB Stockholmshem utreda hur Svedmyrabadet kan renoveras till att bli ett bad för äldre och andra grupper i behov av uppvärmda bassänger. Inriktningen gällande finansieringen av driften av det framtida badet är att denna ska ske gemensamt av idrottsnämnden och äldre- och barnnämnden, möjlig form för detta ska tas fram inom ramen för utredningen	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden och utbildningsnämnden utreda och föreslå en ny modell för finansiering av skolidrottslokaler	2025-01-01	2025-06-30
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, stadsdelsnämnderna och andra berörda nämnder utreda hur staden kan utveckla arbetet med uppföljning och kontroll vid förhyrning av stadens lokaler till privatpersoner och organisationer utanför kommunkoncernen	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med servicenämnden uppdatera och förtydliga processen för lokalprojekt till stöd för beställande nämnder	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och äldre- och äldreomsorgsutreda var inom staden den it-nära förvaltningen av sociala system ska finnas för att skapa bästa förutsättningar för förvaltning och utveckling	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB göra en fördjupad ekonomisk framtidsutredning och ta fram en prognos som underlag till en framtidssäkrad hållbar ekonomi för kommunkoncernen	2025-01-01	2025-03-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldre- och äldreomsorgsutreda, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och stadsdelsnämnderna genomföra en översyn och förslag på förändrad modell för stadens äldreboendeplanering	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska inom ramen för den externa upplåningen utreda olika alternativa nya externa finansieringsmöjligheter	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska stödja stadsdelsnämnderna att identifiera gemensamma utmaningar som skulle kunna gynnas av att hanteras med gemensamma arbetsformer och ökad samorganisering mellan nämnderna i syfte att stärka likställigheten och underlätta fokus på kärnverksamheterna	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska vidareutveckla SAMS i syfte att anpassa planeringen till de ökade utmaningar som utvecklingen med sjunkande barn- och elevantal för med sig	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldre- och äldreomsorgsutreda och ta fram förslag på modell för finansiering för ökade hyreskostnader vid renovering av bostäder för äldre	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden och äldre- och äldreomsorgsutreda ska i samarbete med servicenämnden och kommunstyrelsen utreda förutsättningarna för att erbjuda WiFi i särskilda boenden, med fokus på brukarnas egna lägenheter	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen etablera processer och arbetssätt som nyttjar den nationella tjänsten säker digital kommunikation	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna och vilka resurser som krävs för en central placeringsfunktion för placeringar av barn och unga inom individ- och familjeomsorg, inom både ramavtal och individuella avtal, i syfte att etablera en funktion under året. Till detta ska socialnämnden uppmärksamma hur en central placeringsfunktion kan samordnas med pågående arbete med central placeringsfunktion för individuella avtal inom LSS	2025-01-01	2025-06-30
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda modellen för resursmätning inom socialpsykiatri i syfte att säkerställa likvärdiga bedömningar	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda organiseringen av intensiva och kostsamma öppenvårdsinsatser för att uppnå ökad tillgänglighet, likställighet och effektivitet inför omställningen till en ny socialtjänstlag	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden, kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ska i samarbete utreda förutsättningar och ekonomiska konsekvenser av en modell med icke biståndsbedömd ledsagning	2025-01-01	2025-12-31
Äldre- och äldreomsorgsutreda ska i samarbete kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna för att äldre- och äldreomsorgsutreda får ett utökat stadsövergripande ansvar för sammanhållen stadsövergripande statistik om stadens äldreomsorg	2025-01-01	2025-06-30
Äldre- och äldreomsorgsutreda ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen fortsatt utreda behov om och i så fall hur nuvarande finansiering av kommunövergripande verksamhet bör omfördelas till äldreomsorgens ordinarie verksamhet	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska implementera en samlad samverkansorganisation för översiktsplanens fokusområden, i syfte att kunna hantera gemensamma knäckfrågor och göra avvägningar utifrån ett koncernperspektiv samt dela och sprida framgångsrika arbetssätt	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen utreda möjligheten att centralisera försöks- och träningslägenhetsverksamheten, för att öka effektiviteten i nyttjandet av stadens bostadssociala resurser	2025-01-01	2025-12-31
Stockholms Stadshus AB ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda och inrätta ett bolag i syfte att driva projektutveckling för bland annat bostadsbyggande i tidiga skeden	2025-01-01	2025-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda möjligheten att inkludera arbetsdifferentiering i ILS-systemet för att främja mer arbetsdifferentiering samt en jämnare fördelning i staden. Utredningen får i uppdrag att föreslå lämplig uppföljning och mätetal för arbetsdifferentiering	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen revidera och fastställa en långsiktig färdplan för enhetlig yrkestitulatur inom LSS-verksamheterna gällande åren 2026-2032	2025-01-01	2025-12-31
AB Stokab ska i samråd med kommunstyrelsen utreda förutsättningar för drift av säkerhetsskyddsklassificerade IT-system	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med servicenämnden utreda, med syfte att inrätta, en central enhet för lokalvård i egen regi	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem och AB Svenska Bostäder ska som del i stadens uppdrag om krisberedskap och civilt försvar i samråd med äldre- och barnnämnden, stadsdelsnämnderna och Stockholm Vatten och Avfall AB etablera ett arbetssätt för återkommande kommunikationsinsatser om hemberedskap	2025-01-01	2025-12-31
Servicenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen genomföra fördjupad avtalsuppföljning avseende centrala och gemensamma ramavtal utifrån riskprofil. Uppföljningen ska genomföras i nära samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser	2025-01-01	2025-12-31
Stockholms Hamn AB ska i samråd med kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB utreda förutsättningar för att etablera reservinfrastruktur i stadens hamnar för att kunna lossa drivmedel från fartyg till lastbil vid akuta behov	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med relevanta kommuner i Stockholmsregionen utreda förutsättningar för en gemensam digital funktion dit enskilda kan larma om välfärdsbrott	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska säkerställa att utbildning och kompetensutveckling finns tillgänglig för berörd personal i syfte att upptäcka och förebygga välfärdsbrottslighet	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda ett förbud mot att använda lustgas i berusningssyfte på offentliga platser	2025-01-01	2025-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och Region Stockholm arbeta med trygghetsfrämjande åtgärder i anslutning till kollektivtrafikens infrastruktur och bytespunkter med fokus på åtgärder som kan genomföras på kort tid.	2025-01-01	2025-12-31
Trafiknämnden ska i samråd med kommunstyrelsen säkerställa att stadens terrorhinder är väl placerade utifrån ett säkerhetsperspektiv samt placeras beaktande trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska följa upp om syftet har uppnåtts med den organisering och de nya arbetssätt som infördes 2023 för stadens råd för funktionshinderfrågor och vid behov inkludera förslag på förbättringar och utvecklingsmöjligheter	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska göra en översyn av stadens kommunikationsarbete utifrån ett tillgänglighetsperspektiv	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna utarbeta en långsiktig planering för delaktighet, inflytande och samråd i staden avseende de nationella minoriteterna	2025-01-01	2025-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen revidera stödformen till de sverigefinska, samiska och tornedalska minoriteterna i syfte att justera villkoren för sökanden och bredda målgruppen till att även omfatta stiftelser och andra organisationsformer än enbart föreningar och att därigenom kunna förstärka stödet till förvaltningsområdets kulturaktörer	2025-01-01	2025-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med kommunstyrelsen utreda efterfrågan och behov av teckenspråkig äldreomsorg	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter		
Utreda vilka förvaltningsuppgifter och dess kostnader som utgör kärnverksamheten respektive övrig verksamhet.	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en vätgasstrategi	2025-01-01	2025-12-31
Inom Fokus Järva och Söderort få till en sammanhängande satsning och en samlad plan för utvecklingen av Järva med fokus på språklig och kulturell integration	2025-01-01	2025-12-31
Initiera förberedelser för SMR kraftverk.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda förutsättningen att inte förlänga avtalet med kommunfullmäktige stenograferna, samt avveckla radiosändningen.	2025-01-01	2025-12-31
Genomföra en översyn över den politiska organisationen, tydliggöra ansvar och transparensen mellan stadsdelsnämnder, bolag och facknämnder.	2025-01-01	2025-12-31
Revidera klimat- och miljöpolicyen.	2025-01-01	2025-12-31
Kompletterings utreda kraftvärmeverket Lövsta noggrant ur miljö- kultur och klimatsynpunkt.	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla en väg in för miljö- och klimatinnovationer	2025-01-01	2025-12-31
Utreda elektrifieringskrav på tunga fordon vid fastighets- och anläggningsupphandlingar.	2025-01-01	2025-12-31
Utöka den externa finansieringen av klimat och miljöåtgärder.	2025-01-01	2025-12-31
Integrera Agenda 2030-rådet i kommunstyrelsens ordinarie verksamhet	2025-01-01	2025-12-31
Inrätta ett företagarråd under kommunstyrelsen	2025-01-01	2025-12-31
Utreda återköp av skol- och förskolefastigheter.	2025-01-01	2025-12-31
Verka gentemot stat och Region Stockholm för projekten Årstaberg station, östlig förbindelse, Brommaplansrondellen.	2025-01-01	2025-12-31
Behåll och vidareutveckla Bromma flygplats som demoflygplats för elflyget	2025-01-01	2025-12-31
Inrätta en trygghetskommission	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en effektiviseringsplan för ändrad inriktning inom klimat, kultur, medborgardialog och näringsliv	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en central kommunikationspolicy med syfte att minska antalet kommunikatörer och annonsering.	2025-01-01	2025-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och civilsamhället förbereda för ett uppförande av ett monument över hbtqi-rörelsens kamp för sina rättigheter i samhället, på Järva.	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Kommunstyrelsen** godkänns.

Revisorskollegiet

Stadsrevisionens uppgifter

Stadsrevisionens huvudsakliga ansvar omfattar:

- att granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden, inklusive bolag och stiftelser med mera, i den omfattning som följer av god kommunal revisionsledning

I stadsrevisionens revisionsplan beskrivs stadsrevisionens mål, uppdrag och arbetssätt samt nämnd- och bolagsgranskningen. I revisionsplanen beskrivs även de större revisionsprojekt som planeras genomföras under revisionsåret.

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Revisorskollegiet** godkänns.

Valnämnden

Alla röstberättigade ska ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. Valnämnden ska planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta. Nämnden ska prioritera åtgärder för att värna valhemligheten och motverka alla former av otillbörlig påverkan vid röstning.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till regionfullmäktige och kommunfullmäktige
- val till Europaparlamentet.
- organisation och genomförande av eventuella extraval och folkomröstningar
- Särskilt beakta alla partiers likabehandling.

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Valnämnden** godkänns.

STADSDELSNÄMNDERNAS UPPGIFTER

Förskoleverksamhet

I Stockholm ska alla barn växa upp med lika förutsättningar för lärande och utveckling. Stadens förskoleverksamhet ska präglas av barnkonventionens principer, som betonar att barnets bästa alltid ska komma först och att varje barn har rätt att utvecklas, leka och uttrycka sin åsikt.

Förskolan spelar en central roll i arbetet mot utanförskap. Stockholms förskolor ska vara platser där alla barn får den stimulans och möjlighet de behöver för att växa i sin egen takt och utifrån sina individuella förutsättningar. En trygg start i livet, med tillitsfulla relationer till vuxna, är en avgörande skyddsfaktor som påverkar resten av livet. Därför ska staden intensifiera arbetet med att skydda barn från övergrepp och sexualbrott.

Stadens förskoleverksamhet ska utvecklas i nära samarbete med stadsdelsnämnderna och i dialog med fristående aktörer för att hantera frågor som är gemensamma för stadens förskolor och öppna förskolor. Förskolan lägger en viktig grund för barns språkutveckling, och därför behöver förskolan arbeta målmedvetet med språket för att skapa de bästa förutsättningarna för en framgångsrik skolgång och en god framtid.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- att driva och utveckla kommunala förskolor, öppen förskola, introduktionsförskola och allmän förskola
- att säkra att alla barn i förskolan ges möjlighet att utvecklas i riktning mot läroplanens samtliga mål och bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som stödjer varje förskolas utvecklingsbehov
- att alla barn som bor i stadsdelsnämndsområdet har tillgång till kommunal förskoleverksamhet oavsett var man bor i stadsdelen
- att stadens platsgaranti uppfylls och att ramöppettiderna hålls

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

En trygg förskola med hög kvalitet

I Stockholm ska alla barn, oavsett var de bor, kunna känna sig trygga och väl omhändertagna. Förskolan ska vara en lugn och säker miljö där barnen får näringsrika måltider och kan känna förtroende för sina pedagoger. De som arbetar inom förskolan ska ha goda arbetsvillkor och konkurrenskraftiga löner för att säkerställa en hög kvalitet i verksamheten.

Barnens bästa ska alltid vara i fokus i alla verksamheter som riktar sig till dem. Därför är det avgörande att staden ställer höga krav på personalens kompetens och arbetar långsiktigt med sin kompetensförsörjning. Språktester och årliga utdrag ur belastningsregistret för förskolepersonal är nödvändiga för att säkerställa att de som arbetar med barn är lämpliga och kan erbjuda en trygg miljö.

Inget barn ska behöva ärva sina föräldrars utanförskap. För många barn är förskolan den första kontakten med det svenska samhället. Därför är förskolan en central del i att lära barn om sociala relationer och jämlikhet, samt att motverka utanförskap, våld i hemmet, våldsbejakande extremism och hedersrelaterat våld och förtryck. De värderingar och normer som barn får med sig från förskolan kan vara avgörande för deras hälsa och välmående under resten av livet.

Det är därför av största vikt att förskoleverksamheten kännetecknas av jämställdhet, barns rättigheter och goda förebilder. Svenska ska vara det huvudsakliga språket i förskolan, och förskolepersonalen ska ha de verktyg och den utbildning som krävs för att agera vid misstanke om att barn far illa. Staden ska också arbeta för att öka andelen inskrivna barn i stadsdelar med låg inskrivningsgrad för att ge alla barn en rättvis start i livet.

Varje år genomför staden en förskoleundersökning i alla kommunala och fristående förskolor. Undersökningens syfte är att utveckla den pedagogiska kvaliteten i varje enskild förskola genom att inhämta vårdnadshavarnas bedömning av förskolans kvalitet. Ett välkänt kvalitetsproblem är den bristande svensk-kunskapen bland personalen. Samtidigt saknas det tillräcklig stadsövergripande kunskap gällande på vilka förskolor behovet av insatser är som störst. I samarbete med förskolenämnden ska stadsdelsnämnderna därför genomföra en kartläggning av på vilka förskolor det föreligger problem med bristande svensk-kunskaper hos medarbetarna samt i förskoleundersökningen inkludera frågor om huruvida vårdnadshavarna upplever kommunikationsproblem eller bristfälliga svensk-kunskaper hos medarbetarna. På så vis kan staden få en bättre bild av problematiken.

- Efterfråga årliga utdrag ur belastningsregistret av personer som arbetar inom förskolan för att motverka sexualbrott mot barn
- I samarbete med förskolenämnden genomföra en kartläggning av på vilka förskolor det föreligger problem med bristande svensk-kunskaper hos medarbetarna.
- I förskoleundersökningen inkludera frågor om huruvida vårdnadshavarna upplever kommunikationsproblem eller bristfälliga svensk-kunskaper hos medarbetarna.

- Säkerställa att stadens befintliga språkkurser nyttjas där behov identifieras
- Fasa ut modersmålsundervisningen i förskolan och istället fokusera på att stärka barnens kunskaper i det svenska språket
- Verka för att stadens förskolor tillagar mat i egen regi
- Säkerställa att alla barn erhåller en varierad och näringsrik kost med kött, fågel eller fisk som alternativ

En verksamhet som är pedagogisk och tillgänglig för alla

Alla barn ska ges individuellt stöd för att utveckla sitt språk i sin egen takt och utifrån sina förmågor. Eftersom språkkunskap är avgörande för att kunna delta fullt ut i samhället och i demokratiska processer, bör förskolan arbeta medvetet med språkutveckling redan från tidig ålder. För många barn är TAKK (Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) ett viktigt verktyg i denna process, och därför bör stadens förskolepersonal erbjudas utbildningar i TAKK. Framgångsrika metoder som utvecklas inom förskolans språkutveckling kan med fördel spridas och implementeras i fler av stadens verksamheter.

Dagbarnvårdare, eller ”dagmammor,” utgör ofta ett bra alternativ för barn som behöver en mer hemmanära miljö. Därför bör stadsdelsnämnderna och förskolenämnden arbeta för att göra yrket som dagbarnvårdare mer attraktivt och stödja utvecklingen av denna omsorgsform.

Stadsdelsnämnderna ska också arbeta för att stärka förskolornas kunskap och förståelse för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och särskilda behov. Samverkan med BVC och socialtjänsten är avgörande för att säkerställa en helhetssyn i arbetet med barn som har särskilda behov. Nämnden ska även fortsätta utveckla den pågående dialogen med Region Stockholm kring BUS-samverkan för att koordinera insatserna för barn som behöver extra stöd.

I samverkan med förskolenämnden ska stadsdelsnämnderna säkerställa att efterfrågan på öppna förskolor möts upp. Stadens öppna förskolor spelar en viktig del i det uppsökande arbetet för att öka inskrivningsgraden i förskolor samt att informera föräldrar om olika stödinsatser som staden erbjuder. Staden ska fortsätta att erbjuda barnomsorg på obekväm arbetstid för de föräldrarna med behov. Barn har rätt att leka, utforska sin fantasi och ge uttryck för sin kreativitet. Förskolenämnden ska säkerställa att stadens förskolemiljöer möter upp detta genom att bland annat tillhandahålla ändamålsenliga lokaler och material. Nämnden ska säkerställa att förskolornas inomhus- och utomhuslekytor är stimulerande och tillräckligt stora i relation till barnantalet, samt göra en översyn av buller, ventilation och inomhusmiljö.

- Säkerställa att svenska språket är det huvudsakliga samtalsspråket i förskolan samt införa krav på goda svensk-kunskaper för personal inom stadens förskolor
- Verka för att öka attraktiviteten för dagbarnvårdaryrket
- Avskaffa ansökningsavgiften för att starta föräldrakooperativ

- Säkerställa att alla förskolor har tillräckligt stora och säkra lekytor inomhus och utomhus
- Vid nybyggnation så långt det är möjligt bygga småskaliga förskolor
- Stärka förståelsen, kunskapen och bemötandet för barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och särskilda behov
- Erbjud barnomsorg för föräldrar med obekväma arbetstider

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med förskolenämnden, SISAB och övriga relevanta aktörer inventera, prioritera och initiera upprustningar av befintliga förskolegårdar utifrån lekvärdesriktlinjerna	2025-01-01	2025-01-31
Stadsdelsnämnderna ska ställa om vikarietillsättningen i förskolan, där tillsvidareanställda vikarier på exempelvis enhetsnivå är utgångspunkten	2025-01-01	2025-12-31

Barn kultur och fritid

Rätten till lek, fritid och vila är grundläggande för barns och ungas fysiska och psykiska hälsa. I Stockholm ska alla barn och unga ha en trygg uppväxt och en meningsfull fritid med tillgång till säkra mötesplatser och möjligheter till fysisk aktivitet. Kvalitativa och avgiftsfria fritidsverksamheter ska finnas tillgängliga över hela staden. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att tillhandahålla anpassade mötesplatser, fritidsverksamheter och parklekar baserat på befolkningssammansättning och barns och ungas behov.

Möjligheten för barn och unga att utöva lagsporter och fysisk träning beror på tillgången till idrottsplatser, inomhushallar och tillräckligt stora skolgårdar, så att alla kan delta i idrottsaktiviteter. Trots den fysiska aktivitetens betydelse för folkhälsan finns det idag ett stort underskott av idrottsplatser. Utöver att utveckla och öka antalet idrottsplatser bör den fysiska aktiviteten i grund- och gymnasieskolan intensifieras. Alla kommunala skolor ska planera in friluftsdagar och arbeta för att främja idrottandet.

Stadens fritidsverksamheter spelar en viktig roll i att fånga upp barn och unga som riskerar att fara illa. Därför ska stadsdelsnämnderna säkerställa att personal som arbetar med barn har effektiva rutiner och verktyg för att agera vid sådana misstankar.

Enligt barnkonventionen ska barnets bästa alltid vara i centrum, och barn ska vara delaktiga i beslut som påverkar dem. Därför ska stadsdelsnämnderna ge barn och unga ökat inflytande vid om- och nybyggnation av lekplatser, parklekar och fritidsgårdar.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- öppen fritidsverksamhet för barn och ungdomar
- upplåtelse av allmänna samlingslokaler
- lokal kulturverksamhet
- bidragsgivning till föreningar
- sommarkoloniverksamhet
- konsumentrådgivning
- medborgarkontor
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Alla barn har rätt att känna sig trygga. Därför ska stadens parklekar och fritidsgårdar fokusera på trygghetsskapande arbete och vara utformade för att möta barnens och ungdomarnas behov.

I enlighet med barnkonventionen ska barnets bästa alltid vara i centrum, och barn ska vara delaktiga i beslut som påverkar dem. Därför ska stadsdelsnämnderna ge barn och unga ökat inflytande vid om- och nybyggnation av lekplatser, parklekar och fritidsgårdar.

För att säkerställa att de som arbetar med barn är lämpade för det, ska alla som arbetar med barn och unga årligen lämna utdrag ur belastningsregistret. Syftet är att skydda barn och ungdomar mot alla former av övergrepp och att motverka kriminell rekrytering. Användningen av årliga belastningsregisterutdrag för personal som arbetar med barn och unga ska också vara en förutsättning för att erhålla kommunala föreningsbidrag.

- Efterfråga årliga utdrag ur belastningsregistret av personer som arbetar med barn och unga. Även för externa föreningar som erhåller bidrag
- Ge barn inflytande i utvecklingen av lekplatser, parklekar och fritidsgårdar i enlighet med barns rätt till delaktighet och inflytande i barnkonventionen

Närhet till djur, natur och kultur

Att vistas ute i frisk luft och nära djur upplevs av många som gynnsamt för den psykiska hälsan. För att möjliggöra för unga stockholmare att komma nära djur och natur ska anslagen till stadens 4H-gårdar utökas. 4H-gårdarna arbetar bland annat med att sprida kunskap om utrotningshotade svenska lantraser, främja god självhushållning, förklara naturens kretslopp och uppmuntra barn och unga att utvecklas till välmående, ansvarstagande och engagerade individer med respekt för sin omvärld. Stadsdelsnämnderna ska även få i uppdrag att se över möjligheterna för fler utomhusaktiviteter och mötesplatser i syfte att stärka ungas psykiska och fysiska hälsa.

- Utöka stadens anslag till 4H-gårdarna
- Se över förutsättningarna för fler utomhusaktiviteter för barn och unga
- Öka barn och ungas tillgänglighet till hembygdsföreningar och museer

Reformera fritidsgårdarna

Stadens fritidsgårdar ska reformeras i grunden för att bli en organiserad och trygg plats för högstadieungdomar att tillbringa tid på under eftermiddagar och kvällar. Genom att erbjuda strukturerade, vuxenledda aktiviteter som främjar utbildning, demokrati, rörelse och kreativitet kan fritidsgårdarna hjälpa till med arbetet att få stadens ungdomar att utvecklas till ansvarstagande vuxna. Till skillnad från dagens flexibla åldersgränser ska fritidsgårdarna enbart rikta sig till elever i högstadieålder.

Särskilt fokus ska läggas på unga med NPF och andra funktionsnedsättningar för att erbjuda en inkluderande mötesplats för personer som annars ofta riskerar att hamna i social isolering.

För att säkerställa att fritidsgårdarna blir ett tryggt alternativ ska stor vikt läggas vid tydliga regler, verksamhetens aktiviteter och personalens lämplighet. Fritidsgårdskort ska införas på samtliga fritidsgårdar där information om ungdomens namn, ålder, skola och kontaktuppgifter till dess vårdnadshavare framgår. Kontrakt ska upprättas mellan den unge och fritidsgården där uppförandekod samt regler och påföljder vid utebliven regelefterlevnad framgår. Personalen ska ha mandat att porta unga vid regelbrott eller misstanke om gängkoppling eller annan brottslig verksamhet.

Vid anställning av personal ska utdrag ur belastningsregistret, samt andra tillämpliga register, och samtal med tidigare arbetsgivare vara regel och adekvat utbildning för arbete med barn och unga väga tungt. Genom noggranna kontroller kan man förebygga att olämpliga personer får anställning och på så sätt öka tryggheten. Årliga utdrag ur belastningsregistret ska utgöra ytterligare en kontrollmekanism och säkerställa att personalen inte döms för brott under anställningens gång. Personalen ska löpande vidareutbildas inom NPF, hedersförtryck, demokrati och ANDTS.

- Svenska ska vara normspråk på alla stadens fritidsgårdar
- Fritidsgårdarnas verksamhet ska enbart vara öppen för elever i högstadiet
- Fritidsgårdskort ska införas
- Enhetliga regler och påföljder vid regelbrott ska upprättas
- Aktiviteterna ska vara vuxenledda och strukturerade.
- Stor vikt ska läggas vid personalens lämplighet och utbildning
- Årliga utdrag ur belastningsregistret ska införas
- Personalen ska utbildas inom NPF, hedersförtryck, demokrati och ANDTS
- Där så är möjligt kan fritidsgården med fördel inhysas i befintliga skolors lokaler och samverka med befintlig skolpersonal.

Kultur och fritid för alla

Oavsett förutsättningar ska alla barn ha rätt till en meningsfull fritid. Stadsdelsnämnderna bör ges i uppdrag att beakta barn och unga med funktionsnedsättningar vid upprustning av idrottsplatser. Det är viktigt att stadens bibliotek, museer och fritidsgårdar är tillgängliga och så långt det är möjligt anpassade för alla barn. Dessutom ska stadsdelsnämnderna verka för att i större utsträckning tillgänglighetsanpassa badplatser och promenadstråk.

Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att fler barn och unga kan delta i sommarkolloverksamhet samt se över och tillgodose efterfrågan på ungdomsgårdar och fritidsytor. Barn och unga med funktionsnedsättningar ska ges möjlighet att delta i ordinarie sommarkolloverksamhet, men det ska även finnas alternativ som är anpassade för barn med funktionsnedsättning.

För att motverka segregation och främja integration bör bidragen till olika föreningar utvärderas. Staden ska se över hur föreningsbidragen kan användas för att stödja verk-

samheter som underlättar etablering och delaktighet i det svenska samhället, och som bidrar till att minska segregationsproblemen i Stockholm.

- Beakta barn och unga med funktionsnedsättning vid upprustning av idrottsplatser.
- Arbeta för att i större utsträckning tillgänglighetsanpassa badplatser och promenadstråk.
- Säkerställa demokratiska politiska partiers och föreningars rätt att hyra allmänna samlingslokaler.
- Säkerställ tillgången till anpassad sommarkolloverksamhet.
- Begränsa bidragen till etniska föreningar.

Äldreomsorg

Stockholm ska vara en äldrevänlig stad där äldre känner hög livskvalitet och kan lita på att den kommunala servicen håller absolut världsklass. Äldreomsorgen ska erbjuda valfrihet, samtidigt som det garanteras att samtliga leverantörer uppfyller strikta kvalitetskrav. Olika boendelösningar ska finnas tillgängliga för olika skeden av åldrandet, från seniorbostäder för det tidiga åldrandet, till trygghetsboenden och servicehus, samt särskilda boenden för de med mer omfattande vårdbehov. För de som önskar och har möjlighet, ska hemtjänsten tillhandahålla stöd som möjliggör att de kan bo kvar i sina hem utan att kompromissa med vare sig fysisk eller psykisk hälsa. Den ökade rörligheten mellan kommuner öppnar också möjligheten för nytänkande boendelösningar i naturnära miljöer.

Det strategiska utvecklingsarbetet inom äldreomsorgen ska baseras på både välfärds- teknikens framsteg och en hållbar personalförsörjning. För att uppnå en äldreomsorg i världsklass krävs högt ställda mål, rätt verktyg för chefer och ledare, samt språkutbildningssatsningar för omsorgspersonalen. Antalet medarbetare inom äldreomsorgen ska inte bara öka, utan personalen ska också vara mer kvalificerad med mycket goda kunskaper i svenska språket. Tills detta uppnåtts bör det säkerställas att varje arbetspass innehåller personal med utmärkta språkkunskaper i svenska. Särskild hänsyn ska tas till personer med funktionsnedsättningar i äldreomsorgens olika delar.

Närvaron av läkare och sjuksköterskor är avgörande inom äldreomsorgen, vilket gör det nödvändigt med en nära dialog med Region Stockholm. Äldre med subakuta åkommor bör i största möjliga mån undvika akutmottagningar. Alternativa lösningar som direktintag till geriatriken eller ortopederna, samt lätt-geriatrisk boendeform med övernattningsmöjligheter, ska utvecklas för att möta dessa behov.

Ett stärkt förebyggande arbete är nödvändigt för att undvika ohälsa som kan leda till sjukhusinläggningar, hemmasittande eller psykisk ohälsa. Särskilt kraftfulla åtgärder mot fallolyckor kan förbättra livskvaliteten och minska behovet av slutenvård. För att undvika att patienter bollas runt mellan olika vårdgivare krävs en stark samverkan mellan hemtjänst och primärvård, där en koordinerande funktion fungerar som "spindeln i nätet" för hela vård- och omsorgssystemet, och på så sätt förhindrar onödiga vårdinsatser.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- äldreomsorg och den kommunala hälso- och sjukvården för personer över 65 år
- biståndsbedömning
- särskilt boende för äldre samt hemtjänst och dagverksamhet
- förebyggande och uppsökande arbete riktat mot äldre

Äldrenämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande äldreomsorg.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Kvalitet och trygghet

Stockholms stads äldreomsorg ska vara i världsklass, där omvårdnads kvalitet, servicenöjdhet och personalens trivsel förenas för att ge de äldre bästa möjliga vård och omsorg. Tyvärr är den nuvarande äldreomsorgen långt ifrån tillräcklig. Bristande svenskkunskaper bland omsorgspersonalen samt otillräcklig kontroll och uppföljning av både privata och offentliga vårdaktörer skapar ett påtagligt missnöje. Fel och brister inom omsorgen leder inte bara till försämrad livskvalitet på kort sikt, utan också till långsiktiga hälsoproblem som ökar belastningen på den redan hårt pressade akut-sjukvården.

För att utveckla äldreomsorgen krävs ett samspel mellan både privata och offentliga aktörer. Oavsett driftsform måste kvalitetskraven vara strikta och omfattande. Stadsdelsnämnderna bör öppna upp för privata alternativ att delta i upphandlingar, samtidigt som de stärker sin egen kontroll över boendeanläggningarna genom att äga verksamhetsfastigheterna. Regelbundna granskningar och inspektioner ska genomföras för att identifiera och åtgärda brister.

Utöver detta måste hygienrutinerna förbättras, och Silviahems-certifiering ska införas som ett grundläggande krav för samtliga medarbetare som arbetar med brukarnära omsorg. Denna certifiering säkerställer att personalen har den specialistkompetens som krävs för att ge de äldre en trygg och kvalitativ vård, särskilt inom demensvård.

- Säkerställ förekomsten av en bred mångfald av privata, offentliga och ideella aktörer.
- Stärka rådigheten över anläggningarna genom eget ägande, men möjlighet till att upphandla verksamheten.
- Stärka inspektionerna genom fler kvalitetsobservationer riktade mot hygienrutiner.

- Säkerställa att samtliga medarbetare har grundkunskap inom demens Silvia-hemscertifiering.

Bedrägerier mot äldre blir allt vanligare, och Stockholms stad måste vidta kraftfulla åtgärder för att motverka denna utveckling. Kötiden till 114 14 för att anmäla ett bedrägeri är i genomsnitt två timmar i Stockholm, vilket riskerar att avhålla äldre från att rapportera brott. Dessutom är bedrägeriutredningar ofta långdragna och gärningsmännen svåra att identifiera, vilket understryker vikten av förebyggande insatser riktade till potentiella brottsoffer.

Polismyndigheten har med anledning av de ökade bedrägerierna tagit fram ett utbildningspaket som syftar till att öka äldres medvetenhet om bedragarnas metoder. Detta utbildningspaket bör utnyttjas av Stockholms stad i en bred kampanj för att utbilda äldre och därmed förebygga att de utsätts för dessa brott. Genom en sådan insats kan staden inte bara minska risken för att äldre faller offer för bedrägerier, utan också stärka deras trygghet och självständighet i vardagen.

- I samverkan med berörda nämnder genomföra en informationskampanj i syfte att motverka bedrägerier mot äldre och öka medvetenheten om tillgängliga utbildningspaket.
- Verka för utökad samverkan med polisen och andra berörda myndigheter för att stävja bedrägerier mot äldre.

Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden säkerställa att äldreomsorgens insatser håller hög medicinsk kvalitet. Evidensbaserad omsorg, applikation av nya forskningsrön samt deltagande i vetenskapliga studier ska prägla äldreomsorgens verksamheter. Äldreomsorgen ska präglas av ett akademiskt tänkande med kontinuerligt verksamhetsutveckling som drivs från såväl personal, chefer men även externa forskare. Äldreomsorgens verksamheter ska vara öppna för att agera testbäddar för nya välfärdstekniker och innovationer. I arbete med att utveckla ny välfärdsteknik ska innovationsupphandlingar beaktas i högre utsträckning.

- Stärk den vetenskapliga verksamhetsutvecklingen av äldreomsorgen tillsammans med äldrecentrum.
- Öka tillgängligheten och möjliggör testbäddsverksamhet inom äldreomsorgens verksamheter.
- Möjliggör privata lösningar för äldreomsorgens utmaningar genom innovationsupphandlingar.

De dagliga måltiderna, både inom hemtjänsten och på särskilda boenden, utgör en grundpelare för en kvalitativ äldreomsorg. Staden ska säkerställa att valfrihet råder, där brukarna kan välja mellan vegetarisk och animalisk kost, utan att påtvingas någon kost mot sin vilja. Samtidigt bör staden sträva efter att måltiderna tillagas i riktiga kök på alla äldreboenden. Vid nybyggnation av äldreboenden ska det ställas särskilda krav på att anlägga fullskaliga kök som ger brukarna möjlighet att både se och känna doften av matlagningen, vilket skapar en mer hemtrevlig och trivsamt miljö.

Ekologiska livsmedel ska omprövas med hänsyn till deras höga kostnader och osäkra klimateffekter, till förmån för närproducerade alternativ av högre kvalitet. Upphand-

lingarna ska präglas av strikta krav på djurskydd, vilket innebär ett förbud mot obedövat ritualslachtat kött, för att säkerställa att etiska standarder följs.

- Eftersträva platsbaserad tillagning av mat vid nya upphandlingar.
- Säkerställa ett brett kosturval med både animalisk och vegetarisk mat.
- Arbeta mot greenwashing genom att avbryta inköp av vissa ekologiska livsmedel.
- Möjliggöra mer närproducerat samt viltkött i upphandlingar.
- Förbjuda inköp av obedövat ritualslachtat kött.

Det förebyggande arbetet är avgörande för att undvika ohälsa, särskilt bland äldre. Därför ska staden ta fram ett handlingsprogram för att motverka fallolyckor. Programmet ska inkludera åtgärder som utdelning av halkskydd, äldrevänlig snöröjning och andra innovativa lösningar från både Sverige och övriga Europa. Varje fallolycka som undviks minskar belastningen på akutmottagningarna, samtidigt som behovet av hemtjänst och särskilt boende skjuts upp. Ett proaktivt arbete främjar både fysisk och psykisk hälsa, och ger äldre möjlighet att leva ett aktivt och deltagande liv långt in i alderdomen.

- Inrätta ett handlingsprogram mot fallolyckor i hemmet.
- Tillsammans med trafiknämnden aktivt arbeta för äldrevänlig snöröjning.
- Pilottesta utdelning av halkbroddar under vintertid.

Personalförsörjning och språkkrav

Äldreomsorgen är en personalintensiv sektor där nyttillkommen välfärdsteknik är ett positivt tillskott, men tekniken är ännu i sin utvecklingsfas. För att höja kvaliteten inom äldreomsorgen krävs främst en förbättring av både verksamheterna och personalens kompetens. Staden ska intensifiera sitt arbete med språklyftet inom äldreomsorgen, där fokus ligger på att säkerställa att alla omsorgsgivare enligt SoL och LSS uppnår minst SVA 1 (Svenska som andraspråk, nivå 1). På längre sikt ska omsorgspersonalen förbättra sina språkkunskaper ytterligare och nå SVA 2, motsvarande gymnasienivå i svenska.

För att uppnå detta ska staden stärka rekryteringskraven genom att införa språktest som validerar de anställdas språkkunskaper i svenska. I samband med de ökade språkkraven ska stadsdelsnämnderna, i samverkan med äldrenämnden, verka för att stärka tidiga rekryteringsinsatser genom att uppmuntra fler grundskoleelever att välja vård- och omsorgsprogrammet.

Utöver detta ska stadsdelsnämndernas arbetsmarknadsinsatser fokusera på att vägleda arbetslösa mot studier inom språk och omsorg, vilket på sikt kommer att leda till fler anställda inom äldreomsorgen.

- Verka för att höja språkkraven i äldreomsorgen till SVA 2, och succesivt SVA 3.
- Implementera språktest vid nyrekrytering av personal.
- Fokusera statliga kompetensutvecklingsstöd till medarbetare som saknar kunskap motsvarande SVA 1, respektive SVA 2 och SVA 3 för undersköterskor.

- Kravställ att den brukarnära personalen avvägrar sig från att bära politiska, religiösa eller filosofiskt synliga symboler i tjänst.
- Stärka förståelsen för äldreomsorgen som yrkesval tillsammans med utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden.

Hemtjänst och kontinuitet

Hemtjänsten spelar en avgörande roll för att säkerställa god hälsa och livskvalitet för äldre och personer med funktionsnedsättningar i Stockholm. När hemtjänsten fungerar som den ska, får individen möjlighet att bo kvar hemma och fortsätta vara delaktig i samhället. Om insatserna däremot är bristfälliga eller otillräckliga, riskerar individen att bli isolerad och i praktiken en fånge i sitt eget hem. Särskilt utsatta är de som saknar anhöriga som kan ge stöd.

Grunden för en effektiv hemtjänst är, förutom goda kunskaper i svenska, kontinuitet och personkännedom. Att möta flera olika vårdare under korta tidsperioder kan skapa oro och otrygghet, särskilt när hjälp med intima hygienuppgifter behövs. Den äldre ska kunna förvänta sig att vårdgivaren är någon de känner och litar på.

För att stärka kontinuiteten inom hemtjänsten är både ersättningssystemet och uppdragsbeskrivningen viktiga verktyg. Genom att förbättra dessa områden kan vi säkerställa att den vård och omsorg som erbjuds är personlig och stabil, vilket skapar trygghet för den enskilde.

- Kravställa att hemtjänstbesök aviseras till mottagaren via sms med namn på vårdperson.
- Reformera ersättningssystemet inom hemtjänsten i syfte att uppnå kontinuitet och minska antalet olika vårdpersoner som besöker brukaren.
- Stärka samverkan mellan hemrehab och hemtjänst samt inkludera vissa rehabiliteringsuppdrag inom hemtjänsten, exempelvis hjälp med att boka tid eller instruera hur träningsövningar ska genomföras.
- Kravställa trygghemgång som tjänst hos samtliga privata aktörer.
- Säkerställa fast kontaktperson i hemtjänsten.

Staden ska aktivt arbeta för att utreda och utveckla alternativa boendeformer, både inom sitt eget geografiska område och på nationell nivå. På kort sikt ska en utredning undersöka möjligheterna att inrätta ett vård- och omsorgsboende specifikt för döva personer, en växande målgrupp som ofta har svårt att få adekvat hjälp på stadens ordinarie boenden.

En översyn bör också göras för att undersöka möjligheterna att utveckla attraktiva senior- och trygghetsbostäder i kommuner som gränsar till Stockholms stad. Genom samarbeten med privata byggaktörer kan staden dessutom utforska möjligheterna att skapa naturnära bostäder, med koppling till havs- och friluftsmiljöer. Större anläggningar som kombinerar bostäder med service och aktiviteter för aktiva pensionärer skulle kunna fungera som föregångsexempel.

En utredning ska även undersöka möjligheten att omvandla korttidsboenden till lätt-geriatrisk övernattningsavdelning, i syfte att avlasta akutmottagningarna för äldre. Långa väntetider i kombination med subakuta åkommor kan leda till komplikationer som liggsår och sjukhusrelaterade infektioner. Genom att utveckla alternativa vårdformer kan dessa risker minskas och vården förbättras för äldre med särskilda behov.

- Arbeta med andra kommuner i syfte att utveckla fler senior- och trygghetsbostäder i attraktiva lägen.
- Tillsammans med Region Stockholm vidareutveckla korttidsboende till en lätt-geriatrik med omsorgs- och rehabiliteringsuppdrag i syfte att undvika akuten för äldre.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med äldrenämnden, i syfte att fortsätta stärka stadens arbete med ramtid, implementera och arbeta efter tillämpningsanvisningarna så att beställare och utförare får en bättre förståelse för varandras roller och uppdrag samt stärka samverkan mellan dem	2025-01-01	2025-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med äldrenämnden införa arbetsskor inom äldreomsorgen för att främja personalens arbetsmiljö och friskfaktorer	2025-01-01	2025-12-31

Stadsmiljö

Stadsdelsnämnderna ska medverka till en grön och ren stad med höga rekreations- och vistelsevärden för medborgare. Den gemensamma park- och stadsmiljön ska vara trygg, inbjudande och tillgänglig. I takt med förtätning och tillväxt av nya områden ska stadsdelsnämnderna värna grönytor och aktivt arbeta för att bibehålla dessa. Höga krav ska ställas på skötsel och underhåll. Äldrevänlig snöröjning ska ge ökad prioritet till de gångstråk som är kritiskt för äldres framkomlighet.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- drift och underhåll av parker, parkvägar och grönområden, inklusive barmarksrenhållning, vinterväghållning och dagvattenhantering
- skötsel och underhåll av naturområden, naturreservat och badplatser

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En varsamt växande huvudstad

Framkomligheten för fotgängare ska vara god. Gator, parker och promenadstråk ska utformas med ett tillgänglighets- och funktionsperspektiv. Särskilt ska tillgängligheten för barnvagnar och personer med funktionsvariation beaktas. Vid upprustnings- och renoveringsarbeten ska alternativa färdvägar kommuniceras proaktivt och tydligt. Väg- och anläggningsentreprenörerna ska ha en tät samverkan med trafiknämnden som koordinerar och planerar trafiken. Upprustningar får inte strukturellt försämra framkomligheten och öka trängseln för biltrafiken under byggnationstiden. Medborgarinflytande ska vara omfattande vid gestaltningen av gemensamma vägar och andra offentliga ytor. Samråd och därefter politiska beslut ska som regel tas vid ombyggnationer av det offentliga rummet.

- Säkerställ god tillgänglighet för barnvagnar samt personer med funktionsvariation.
- Minimera det trafikstörande arbetet och undvik ökade trängsel.
- Demokratisera gestaltungsprogrammen av offentliga ytor.

En välutförd snöröjning är avgörande för såväl fysisk hälsa som framkomlighet. Trafiknämnden ska arbeta med äldrevänlig snöröjningen med fokus gångstråk och områden med en högre medelålder samt på kollektiv- och biltrafik. Primära gångstråk ska sopsaltas. Användandet av grus vid gångstråk i anslutning till kollektivtrafiken ska minska i syfte undvika maskinfel och stillastående i tunnelbane- och pendeltågens rulltrappor.

- Utveckla konceptet äldrevänlig snöröjning.

- Minska grusanvändningen i kollektivtrafiknära lägen.

Stockholm ska vara en naturgrön stad. Stadens mest populära promenadstråk ska premieras i syfte att skapa ett vackrare Stockholm med växtlighet och färgglada blomster. Mer vintergrönska ska prägla såväl innerstaden som ytterstadens kvarter, vilket möjliggör en grön stad året om. Arbetet mot skyfall ska stärkas genom att kombinera grönska med fler växtbäddar i särskilt känsliga miljöer. Behovet av svalkande utomhusmiljöer ska beaktas vid utformandet av nya stadsmiljöer. Trygghetshinder ska sömlöst byggas in och bli en konstnärlig del av den fysiska gestaltningen. Förekomsten av trygghetskameror och förbättrad belysning ska utökas. Slutligen ska samtliga soptunnor utgöras av slutna kärl.

- Utveckla arbetet mot skyfall.
- Rusta upp promenadstråk med blomster, samt öka andelen vintergrönska i hela staden. Möjliggör för slätterängar och vildvuxna gräsytor.
- Utökad gatubelysning och trygghetskameror.
- Skadedjursbekämpning, soptunnor i form av slutna kärl som standard samt klottersanering inom 24 timmar ska upprätthållas.

Ekonomiskt bistånd

Alla stockholmare ska erbjudas ett ekonomiskt skyddsnät av välfärden. Samtidigt ska var och en utefter sin arbetsförmåga aktivt sträva mot att erhålla ett arbete och en självförsörjning. Ekonomiskt bistånd får aldrig utgöra ett incitament för människor som vistas i Sverige illegalt. Rättssäkerhet, likabehandling och uppföljning ska prägla stadsdelsnämndernas arbete.

Stadsdelsnämnderna ska vägleda individer till utstakade utbildningsalternativ som leder till arbete. Studiekrav och arbetskrav ska syfta till att klargöra förväntningar för individer i arbetslöshet som erhåller ekonomiskt bistånd.

Stadsdelsnämnderna ska samarbeta med de kommunala arbetsmarknadsinsatserna, samt nationella insatserna från arbetsförmedlingen, för att möjliggöra en självförsörjning för stockholmare med särskilda behov så som funktionsvariation, socialpsykiatriska behov eller unga som varken arbetar eller studerar.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- myndighetsutövning gentemot enskilda som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen
- insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande

En stark välfärd bygger på principer som solidaritet, skötsamhet och strävsamhet. Det ekonomiska biståndet är det yttersta skyddsnät för dem som tillfälligt behöver stöd. Därför är det av högsta vikt att systemet är robust och rättvist. De som befinner sig i en svår ekonomisk situation ska kunna lita på att de får stöd när de behöver det. Samtidigt måste arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott intensifieras för att skydda skattebetalarnas resurser och bevara förtroendet för välfärdssystemet.

Stadsdelsnämnderna har ett ansvar att säkerställa en grundlig granskning av felaktiga utbetalningar genom att använda Försäkringsutredare (FUT-utredare). För att motverka felaktigheter och missbruk av biståndssystemet är det nödvändigt att ha en effektiv kontrollfunktion. Detta inkluderar att följa upp rapporteringar om vistelser utanför kommunen och säkerställa att bistånd enbart utgår till de som verkligen uppfyller kriterierna. Samtidigt ska en fördjupad granskning undersöka fusket via ideella föreningar som individer använder för att dölja sina inkomster. Genom att anställa fler FUT-utredare kan staden säkerställa en högre grad av granskning och minska risken för oegentligheter.

Tilldelningen av ekonomiskt bistånd ska ske enligt lagens minimikrav, vilket innebär att prövning och beräkning av stöd ska vara restriktiv och följa gällande regelverk. Staden ska inte överstiga dessa krav, utan istället säkerställa att biståndet ges på ett sätt som är rättvist och i enlighet med den lagstiftning som styr socialtjänstens arbete. Detta innebär att alla beslut om stöd ska vara grundade i en korrekt bedömning av den enskildes behov och situation.

För att säkerställa att ekonomiskt bistånd inte missbrukas ska uppföljning av biståndsförmåner, som exempelvis SL-kort, ske genom att mottagarna uppvisar kvitto. Detta är en viktig kontrollåtgärd för att säkerställa att förmånerna används på det sätt som de är avsedda för.

Slutligen ska stadsdelsnämnderna aktivt samverka med Migrationsverket och Polismyndigheten i syfte att avvisa EU/EES-medborgare som uppbär ekonomiskt bistånd och därmed utgör en orimlig belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

- Fortsätt arbetet med att fånga upp bidragsbrott och felaktiga betalningar på grund av vistelse utanför kommunen genom att anställa fler särskilda FUT-utredare i stadsdelsnämnderna
- Prövning och beräkning av försörjningsstöd ska inte göras mer generös än vad en restriktiv tolkning av gällande lagstiftning medger.
- Personer som av kommunen erhållit ekonomiskt stöd på falska grunder och där det finns misstanke om uppsåt, ska polisanmälas.
- Endast ersätta arbetsresor mm enligt Socialstyrelsens riktlinjer för personer med ekonomiskt bistånd.
- Utveckla samverkan med migrationsverket och polismyndigheten i syfte att avvisa EU/EES-medborgare som uppbär ekonomiskt bistånd.

Stockholmarna med behov av ekonomiskt bistånd förväntas aktivt bidra till att skapa sin egen livsförsörjning. Personer i biståndsbehov med anledning av arbetslöshet har särskilt goda möjligheter att genom vidareutbildning erhålla de praktiska kunskaper som krävs för att få ett arbete i ett av stadens många bristyrken. Studie- och arbetskrav ska åläggas samtliga som saknar andra skäl för ekonomiskt bistånd än arbetslöshet. Deltagande och betygskrav vid svenska för invandrare (SFI) är ett viktigt incitament för att öka svenskkunskaperna hos nyanlända. Företrädesvis kan SFI kombineras med kortare praktiska yrkesutbildningar vilket leder till förhöjd anställningsbarhet. För personer i arbetslöshet på grund av funktionsnedsättning, socialpsykiatrisk omsorg, vårdrehabilitering eller Kommunens aktiveringskrav (KAA) ska staden aktivt arbeta för att bistå dessa med förvalda yrkesbanor där det råder ett stort arbetskraftsbehov.

- Inför deltagande och betygskrav vid SFI för att säkerställa att nyanlända har incitament att lära sig svenska och snabbare komma in på arbetsmarknaden.
- Kombinera SFI med kortare yrkesutbildningar för att göra deltagarna mer anställningsbara och bättre rustade för bristyrken.
- Ställ krav på arbetspraktik inom stadens verksamheter för de som inte önskar studera, så att de kan skaffa sig praktisk arbetslivserfarenhet.
- Utveckla skräddarsydda yrkesbanor för personer med särskilda behov, såsom funktionsnedsättningar eller socialpsykiatriska behov, för att möta stadens arbetskraftsbehov.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare. Funktionsförmåga ska inte avgöra individens möjlighet att delta i samhället på lika villkor. Stöd och service för personer med funktionsvariation ska främja delaktighet och självständighet. Alla medborgare ska känna sig trygga med att de sociala insatserna som erbjuds håller hög standard. Genom ett stöd av hög kvalitet med en hög grad av individuellt självbestämmande ska alla medborgare ges möjlighet till en god livskvalitet. Likaså ska familj och anhöriga ges rätt stöd och hjälp.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar

- biståndsbedömning
- individuellt behovsprövade insatser till personer med funktionsvariation enligt enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- individuellt behovsprövade insatser till personer med funktionsvariation enligt socialtjänstlagen (SoL)

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

Socialnämnden ska tillförsäkra alla medborgare en hög livskvalitet och möjlighet att delta i samhället på lika villkor. Alla stockholmare med behov ska erbjudas ett funktionsanpassat boende. Det krävs innovativa åtgärder för att tillskapa fler LSS-boendeplatser. Ett möjligt verktyg är att beakta fasta placeringar utanför den egna kommungränsen. I regel ska en person som placeras utomkommunalt aldrig tvingas flytta från sitt boende så länge biståndsbehovet kvarstår. Därtill bör staden även i vissa välavvägda fall verka gentemot IVO för att få dispens från begränsningarna avseende samlokalisering av LSS-boende med annan omsorgsverksamhet. Stadens tätbebyggda struktur innebär tät exploatering vilket ger de funktionsanpassade boendena möjlighet att smälta in i närområdet utan att skapa institutionsliknande inslag.

Personalen ska behärska det svenska språket fullt ut och ha tillräcklig kompetens inom palliativ vård. De ska även ha adekvat kunskap inom neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) samt behärska lågaffektivt bemötande. Belastningsregisterutdrag ska ske regelbundet. Socialnämnden ska intensifiera sin granskning, uppföljning och inspektion av samtliga boenden för att säkerställa hög kvalitet och trygghet för de boende. Hälsan för personer inom LSS har länge varit sämre än för övriga stockholmare. Socialtjänsten ska därför uppvakta Region Stockholm i syfte att etablera särskilda vårdcentraler inriktade mot LSS.

- Utred långsiktig placering av nya LSS bostäder utanför kommungränserna.

- Undvik förflyttning av personer som rotat sig i utomkommunala LSS-boenden.
- Utred undantag från begränsningar om samlokalisering med liknande omsorgsverksamheter.
- Stärk personalkompetensen kring palliativ vård i LSS boenden i samverkan med LSS-hälsan.
- Stärk kunskaperna inom NPF och lågaffektivt bemötande hos personalen.
- Bearbeta Region Stockholm i syfte att få till särskilda vårdcentraler med inriktning mot LSS-patienter.
- Aktivt verka för att tillgänglighetsanpassa idrottsanläggningar i samband med ombyggnation.

Stadsdelsnämnderna ska stärka sin tillgång till personligt ombud (PO) som stödjer personer med psykisk funktionsnedsättning genom att tillsammans planera, genomföra och följa upp insatser. Inom LSS ska samtliga som vill ha tillgång till ett ombud få det. Vidare ska stadsdelsnämnderna säkra att alla personer inom LSS har en heltäckande individuell plan, utöver den grundläggande genomförandeplanen för de olika insatserna. Således ska likvärdighet och jämlikhet garanteras för alla stockholmare. Socialnämnden ska tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta aktivt med att bereda arbetstillfällen för personer inom daglig verksamhet. I såväl stadens verksamheter som i privata upphandlade företag ska arbetsplatser beredas för personer som är högfunktionerande och har möjlighet att klara ett hel-, eller deltidsarbete.

- Säkerställ god tillgång till personligt ombud för personer som omfattas av LSS.
- Säkerställ en heltäckande individuell plan för personer som omfattas av LSS.
- Fler kommunala arbetstillfällen för personer i daglig verksamhet.

Socialtjänsten ska vidta krafttag mot assistansfusk genom stärkt samverkan och uppföljningen med Försäkringskassan, Polisen och övriga myndigheter. Granskningarna ska särskilt beakta korrekt timdebitering för att säkerställa att tjänsten faktiskt har genomförts. Vidare ska Socialnämnden i regel begära in tidsuppföljningsrapporter.

- Stärk arbetet mot assistansfusk genom stadsövergripande insatser och riktlinjer, samt uppföljning och samverkan med IVO, Försäkringskassan, Polismyndigheten och Migrationsverket.
- Stärk arbetet med felaktig debitering av personlig assistans genom att begära in tidsuppföljning i ökad utsträckning.

Ledsagning och assistans i vardagen är avgörande för att ge människor möjlighet att leva ett fullvärdigt liv. En inkluderande framtid skapas genom ökad tillgänglighet. Utökad ledsagning för funktionsnedsatte säkerställer jämlikhet, delaktighet och självständighet. Varje stockholmare förtjänar att navigera genom livet med värdighet och utan hinder.

- Satsning på utökad ledsagning

Individ- och familjeomsorg samt socialpsykiatri

Stadsdelsnämnderna ska erbjuda insatser från den gemensamma välfärden som bidrar till hög livskvalitet. I Stockholm ska ingen som behöver social hjälp bollas runt, eller falla mellan stolarna.. Här utgör socialtjänsten en spindel i nätet och bistår i koordinationen och planeringen av de många olika insatserna och myndighets-kontakterna. De sociala insatserna ska vara uppföljningsbara med god effekt. Det förebyggande arbetet ska kontinuerligt utvecklas med nya metoder med utgångspunkt i den evidensbaserade praktiken från nya forskningsrön. Socialtjänstens verksamhet ska ha hög tilltro från medborgare, vilket förutsätter en kontinuerligt lärande kunskapsorganisation. Stadsdelsnämnderna har en central roll i arbetet för att öka invå-narnas tillit till socialtjänsten.

Socialtjänsten ska vara evidensbaserad med ett tydligt barnperspektiv. I nära samar-bete med barn och föräldrar ska socialtjänsten utveckla sitt arbete med barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet. En otrygg uppväxt lägger grunden för en framtida kriminell bana. Stadsdelsnämnderna ska ha god beredskap för att arbeta med barn och unga i tung kriminalitet. Socialtjänsten ska vara en lärande organisat-ion där nya förebyggande insatser implementeras i mindre skala och utvärderas. Stockholmare med skadligt bruk och beroende ska få rätt hjälpinsatser för att komma bort från missbruket. Den ofrivilliga hemlösheten ska motverkas hos svenska med-borgare. Personer med funktionsvariation ska få sammanhållna insatser för att delta i såväl förenings- och arbetslivet. Samverkan med första linjens psykiska hälsovård, samt den regionala psykiatrin är avgörande för att garantera personer med multi-funktionella behov en anpassning till samhället. Ett aktivt arbete ska bedrivas mot hedersvåld och våld i nära relationer

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- biståndsbedömning
- insatser för vuxna med missbruksproblematik
- insatser för barn och unga
- insatser för personer med psykisk funktionsvariation
- insatser för personer i hemlöshet
- insatser för personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- föräldrastöd
- insatser för personer som är på väg att radikaliseras till eller är en del av våldsbejakande miljöer samt personer som drabbats av extremism
- kris- och katastrofberedskap samt beredskap för psykosocialt omhändertagande vid kris

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, arbeta enligt kommun-fullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

För att effektivt motverka att barn och unga hamnar i kriminalitet krävs en stärkt och mer integrerad samverkan mellan socialnämnden, socialtjänsten och andra centrala samhällsaktörer. Genom att vidareutveckla och implementera Skottlandsmodellen, som bygger på tidiga och strukturerade insatser, kan staden arbeta mer proaktivt och förebyggande. Modellen främjar ett nära samarbete mellan elever, vårdnadshavare, skolpersonal, socialtjänst, polis, sjukvård och civilsamhällets organisationer. Den har visat sig framgångsrik i att skapa tryggare miljöer för unga i riskzonen genom att möjliggöra tidiga stödinsatser innan problematiken eskalerar.

Ett särskilt fokus ska läggas på samverkan mellan elevhälsan och den regionala förstalinjens psykiatri. Detta är avgörande för att barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) ska få det stöd de behöver. Genom att säkerställa att dessa barn får rätt insatser i rätt tid, kan staden skapa en mer inkluderande skola och bidra till att minska risken för att dessa barn hamnar utanförskap eller kriminalitet. En tätare samverkan mellan olika enheter kan också förebygga att det uppstår glapp i stödet, vilket annars kan leda till att barns behov missas eller hanteras för sent.

Barnets delaktighet i de sociala insatserna är en central del av ett framgångsrikt socialt arbete. Varje barn ska ges möjlighet att göra sin röst hörd och aktivt delta i utformningen av insatser som rör dem. Detta stärker barnets förtroende för de vuxna och de system som är till för att hjälpa dem, och ökar sannolikheten för att insatserna leder till positiva förändringar. Att ge barnet en tydlig roll i processen skapar också en känsla av delaktighet och eget ansvar.

För att säkerställa kvaliteten i de insatser som erbjuds ska det ställas tydliga krav på att familjehem och jourhem arbetar utifrån evidensbaserade omsorgs- och behandlingsmetoder. Detta innebär att insatserna baseras på den bästa tillgängliga forskningen och beprövad erfarenhet, för att garantera att barn och unga får det stöd de behöver. Genom att införa dessa krav kan staden säkerställa att de barn som placeras utanför sitt eget hem får en trygg och stabil miljö där de kan utvecklas positivt.

- Utveckla implementeringen av Skottlandsmodellen för att säkerställa ett tidigt och strukturerat samarbete mellan skola, socialtjänst, polis, sjukvård och civilsamhället, med barnets bästa i fokus.
- Stärk samverkan mellan elevhälsan och förstalinjens psykiatri för att ge barn med NPF tillräckligt och tidigt stöd.
- Ställ krav på att familjehem och jourhem arbetar utifrån evidensbaserade metoder, för att säkerställa kvaliteten i de omsorgs- och behandlingsinsatser som erbjuds.

Individen ska ges möjlighet att göra sin röst hörd och delta i utformningen av de sociala insatserna. Mer arbete behöver göras för att kommunicera om socialtjänstens arbetssätt till föräldrar i invandrartäta områden. Den omfattande ryktesspridningen om den svenska socialtjänsten i arabiska medier riskerar att skapa lågt förtroende för det kommunala uppdraget och dess arbetssätt. Alla föräldrar ska ha ett högt förtroende för socialtjänsten, vilket uppnås genom förståelse för dess arbetssätt. Socialnämnden ska principiellt sträva mot att stimulera det svenska språket i de sociala insatserna. Sär-

skilt i fritidsgårdarnas verksamhet ska det huvudsakliga arbetsspråket hos personalen vara svenska. Genom att stimulera användandet av det svenska språket bland barn och unga med utrikesfödda föräldrar och annat modersmål än svenska kan språkutvecklingen stärkas. Vidare ska kommunikationsinsatserna om socialtjänstens arbete riktat mot utlandsfödda utvecklas för att undvika rädsla och missnöje.

- Stärk svenska språket på stadens fritidsgårdar och ge direktiv om att all personal ska kommunicera på svenska.
- Säkerställ att personal som arbetar med utbildnings- och omsorgsverksamhet inom kommunen kan uppvisa utdrag ur belastningsregistret.

Stadsdelsnämnden ska utgöra den lokala knutpunkten för stadens trygghets- och säkerhetsarbete. Arbetet ska utgå från beprövade insatser med hög evidens. I avsaknad av tillräckliga polisiära resurser ska ordningsvakter och väktare vara ett förekommande inslag. Den uppdaterade ordningsvaktslagen ger stadens ordningsvakter utökade befogenheter för att visitera och avlägsna individer som stör och förstör. Nämnderna ska ställa höga kvalitetskrav på upphandlade företag som erbjuder väktare och ordningsvakter. Särskilt utsatta centrumområden ska ha en ständig närvaro av trygghetspersonal. Stadsdelsnämnderna ska, under ledning av socialnämnden, använda sig av alternativa trygghetsåtgärder så som gatubelysning och trimning av höga buskar i parker och vid gångvägar. Nya evidensbaserade trygghetsinsatser ska löpande prövas och utvärderas utifrån deras effekt på närboendes upplevda trygghet.

- Utöka satsningen på ordningsvakter och väktare.
- Utvärdera förutsättningarna för att inrätta fler paragraf 3 områden.
- Främja fler trygghetskameror, förbättrad belysning samt anpassning av parker för att undvika brott mot person.
- Utveckla ordningsvakternas, och väktarnas roll i samverkan med dialogpolis.

Samverkan med polisen ska utvecklas. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna upprätta samarbetsavtal för att intensifiera avhysningsarbetet av hemlösa och EU-migranter från offentliga platser. Vidare ska samarbetet stärkas med polisen avseende serveringstillstånd. Ökad informationsdelning ska förhindra individer kopplade till kriminella nätverk från att erhålla alkoholtillstånd. Informationsdelningen ska stärkas mellan kommun och polis avseende misstankar mot krogar med koppling till kriminella nätverk eller som agerar samlingsplats för kriminella. Staden ska arbeta aktivt gentemot polisen för att få tillstånd visitationszoner i områden som är särskilt utsatta för kriminalitet så som Järva, Skärholmen och Farsta.

- Stärk samverkan mellan polis och kommun genom samarbetsavtal för avhysning av EU-migranter och hemlösa i offentliga utrymmen.
- Stärk granskningen och informationsdelningen gällande restauranger-, barer och nattklubbar med serveringstillstånd som drivs av kriminella nätverk, eller utgör kända tillhåll för kriminella.

- Säkerställ en proaktiv socialtjänst i dialog med polis och kommunal trygghetspersonal.
- Aktivt verka mot polismyndigheten för att införa visitationszoner i Järva, Skärholmen och Farsta.

En viktig del av det socialpreventiva arbetet är gestaltningen av den fysiska miljön. Socialnämnden ska följa upp stadsdelsnämndernas trygghetsåtgärder så som gatubelysning, trimning av höga buskar i parker med mera. En bra gatu- och parkbelysning är ett av de främsta evidensbaserade verktygen för att minska risken för situationsbaserad kriminalitet och öka känslan av trygghet i området. Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med trafiknämnden aktivt verka för att kartlägga dåligt upplysta platser. I samråd med närboende ska otrygga gångstråk rustas upp. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med trafiknämnden säkerställa att offentlig belysning inte släcks i förtid som ett resultat av ett energibesparingsprogram.

- Gör en trygghetsöversyn av belysningen vid gator, parker och promenadstråk.
- Säkerställ att gatu- och parkbelysning inte släcks i förtid för att spara el.

Grannsamverkan ska uppmuntras av socialnämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna. En utvärdering bör ske av möjligheten till kommunal eller extern finansiering och utbildning av nattvandringsgrupper. Som pilot ska projektet trygghetsombud prövas i ett särskilt utsatt centrumområde. Stadsdelsnämnden ska upprätta samverkansavtal med ett urval lokala näringsidkare med uppsikt över centrum. Vid oroligheter agerar ombudet kontaktperson gentemot polis, ordningsvakter och väktare. Slutligen ska en särskild informationskampanj riktad till äldre utvecklas i samarbete med polisen i syfte att medvetandegöra olika former av bedrägerier. Socialtjänsten ska ha ett proaktivt arbete med polisen prioriterad svarstid i de fall ärendet rör underlag för ett vistelseförbud.

- Stärk grannsamverkan samt undersök kommunal medfinansiering.
- Utveckla samarbete med nattvandringsgrupper genom föreningsbidrag och utbildning.
- Arbeta med fasta kontaktombud i utsatta områden för att anmäla oroligheter till polis, ordningsvakter och väktare.
- Utveckla en informationskampanj om olika former av bedrägerier riktade till stadens äldre i samarbete med polisen.
- Prioritera polisiära remissärenden som rör vistelseförbud av individ.

Tidiga insatser för barn och unga i riskzon är avgörande för att undvika asocialt beteende och framtida brottslighet. I samverkan med socialnämnden ska stadsdelsnämnderna vidareutveckla arbetet med hembesöksprogram för förstagångsföräldrar. Förskolan har en kritisk roll i att fånga upp och identifiera barn som riskerar att hamna efter fysiskt, kognitivt eller socialt. Socialtjänsten ska bistå förskolorna med riktade handlingsprogram för att fånga upp barn i riskzonen. Föräldrastöden ska utvecklas i syfte att rusta föräldrarna och tidigt minska risken för framtida utsattheten bland unga. Socialnämnden ska löpande utvärdera befintliga föräldrastödsprogram. Stadsdels-

nämnderna ska vara mottagliga för att pröva nya varianter av föräldrastöd. Digitalt deltagande ska möjliggöras vid föräldrastödprogrammen där så är lämpligt. Även särskilda program riktade mot barn är viktiga. I samverkan med socialnämnden ska ett urval stadsdelsnämnder delta i pilotprojektet Hipp-hopp, med inspiration från det internationella Hippy programmet. Programmet riktas mot barn i 5-6 års ålder med språksvårigheter och består av särskild träning inför skolstarten i grundskolan. För unga i grundskolan som riskerar att falla in i asocialt beteende ska tidiga insatser så som mentorskapsprogram utvecklas.

- Utveckla hembesöksprogram för förstagångsföräldrar.
- Utveckla det riskfokuserade och förebyggande behandlingsarbetet vid förskolorna genom att tidigt fånga upp barn som riskerar att hamna efter fysiskt, kognitivt eller socialt.
- Utveckla föräldrastödsprogrammen, se över utbudet och möjliggör digitalisering.
- Pilottesta Hip-hop – ett skolförberedande program för barn i slutet av förskolan (5-6 år) med fokus på språksvårigheter.
- Mentorskapsprogram för unga som är på väg att utveckla ett antisocialt beteende.
- Omprioritera resurser från arbetet med fältassistenter.

Unga som påbörjar sin kriminella bana måste bemötas med effektiva sociala insatser. Socialtjänstens arbete ska grundas i hög vetenskaplig evidens. Effekten av allvarssamtal har framstått som tveksam, därför ska insatsen utvärderas ytterligare innan den utvidgas. Familjebaserade insatser för att träna föräldrar i att möta och förstå barnens motiv ska utvärderas. Socialtjänsten ska stärka sin samverkan med elevhälsan i syfte att erbjuda fler unga i riskzonen möjlighet till KBT-behandling som är en effektiv evidensbaserad metod för att stärka individens självkontroll över sitt beteende och sina motiv. Socialtjänsten ska vara en aktiv part i den kontinuerliga utvärderingen av metodprogram för unga som mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld.

- Utveckla de familjebaserade insatser som tränar föräldrar att ta hand om unga i riskzonen.
- Stärk KBT-arbetet i samverkan med elevhälsan vid stadens grundskolor.
- Utvärdera arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld i samverkan med social- och utbildningsnämnden.

En god arbetsmiljö för socialsekreterare och tjänstepersoner vid socialtjänsterna är avgörande för att tillfredsställa kompetensbehoven. De administrativa systemen ska löpande utvärderas och effektiviseras. Ledar- och chefsstöden ska ge medarbetarna rätt stöd och kompetens för att bedriva en framgångsrik resultatenhet. Vidare ska stadsdelsnämnderna stärka uppföljningen av jour- och familjehem samt säkerställa att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer.

- Fortsätt utveckla arbetsmiljön för stadens socialsekreterare.

- Bibehåll ett starkt chefs- och ledarskapsstöd.
- Stärk granskningen.

Stadsdelsnämnderna ska utveckla sin samverkan med Region Stockholm. Utskrivningen av personer från sluten hälso- och sjukvård som lider av psykisk sjukdom och skadligt bruk och beroende, barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst samt barn och unga som lider av psykisk ohälsa ska fungera sömlöst. Samtliga medborgare i behov ska erbjudas en samordnad individuell plan (SIP) som efterlevs av aktörerna. Medborgarnas egen kännedom om sin SIP ska stärkas. Barn som behöver neuropsykiatriskt stöd ska erbjudas detta inom vårdgarantin. Vid långa väntetider ska stadsdelsnämnderna informera barn och unga om möjligheten att söka vård i andra län. Slutligen ska stadsdelsnämnderna i samverkan med regionen säkerställa att alla barn som placeras genomgår en hälso- och tandundersökning.

- Säkerställ efterlevnaden av SIP.
- Öka medborgarnas delaktighet och förståelse av den egna SIP:n.
- Stärk informationen om möjligheten till neuropsykiatrisk vård.

Stadsdelsnämnderna ska aktivt stötta brottsoffer och anhöriga till brottsoffer. Socialtjänsten ska arbeta uppsökande och sträva efter att sprida god kännedom om möjligheten och rätten till skydd. Förskolan, skolan och fritidsverksamheter fyller en viktig funktion i att kartlägga och orosanmäla. Vidare ska arbetet mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning intensifieras. Relationsvårdscentrum fyller en viktig funktion för att erbjuda stöd och insatser av hög kvalitet. Samtidigt ska samarbetet med civilsamhället präglas av ömsesidig nytta. Uppföljningen av civilsamhällets verksamhet fyller en viktig funktion i syfte att utvärdera ändamålsenligheten med stadens resurstilldelning. Stadsdelsnämnderna behöver också stärka arbetet med skolan och polisen för barn och ungdomar som blivit utsatta för övergrepp i rättssak. Vid placering av barn med medföljande förälder ska skolgången säkras för barnet. Oundvikliga uppbrott ska åtföljas av kompensatoriska åtgärder. Arbetet med kvinnojourer ska värnas och utvecklas.

- Fortsatt utveckla stödet till brottsoffer och anhöriga till brottsoffer.
- Prioritera målgrupperna barn och hedersvårdsutsatta.
- Utveckla arbetet med kvinnojourer.

Ingen ska vara ofrivilligt hemlös i Stockholm. Socialtjänsten ska fördjupa sitt arbete mot hemlöshet av svenska medborgare. Äldre pensionärer med diverse social problematik är en särskilt utsatt grupp. Bostad-först är en viktig insats som ska bibehållas och erbjudas till personer i särskilt behov. En person i hemlöshet möter ofta många olika samhällsinsatser, kommunalt, regionalt och statligt. Socialtjänsten ska utifrån evidensbaserad praktik erbjuda en fast kontaktperson som en ”spindel-i-nätet”. Personkontinuitet i form av personkännedom mellan handläggaren och klienten ska stärkas. Samtliga stockholmare i ofrivillig hemlöshet ska känna till sin fasta kontaktperson i socialtjänsten som i sin tur samordnar insatserna och framförallt informationsflödena runt personen i behov. Civilsamhällets organisationer fyller en viktig roll som

komplement till de kommunala sociala insatserna. Socialnämnden ska verka för att IOP-samarbeten fortsätter att utvecklas samt att civilsamhällesorganisationer ges långsiktiga ekonomiska spelregler vilket möjliggör en stabil verksamhet över tid.

- Säkerställ en fast kontaktperson, spindel i nätet, för samtliga hemlösa i behov
- Fortsätt utveckla singelrum på akutboende, samt öka trivseln vid dessa.
- Utveckla IOP-samarbetet med civilsamhället i syfte att säkra långsiktigt stöd och minska den administrativa bördan.

Arbetsmarknadsåtgärder

I Stockholm ska alla som kan arbeta känna en skyldighet att göra det. Det är grunden för en rättvis välfärd med högt förtroende. Många stockholmare som står utanför arbetsmarknaden gör detta på grund av en bristande yrkes- och studievägledning. Det råder ett stort rekryteringsbehov av individer med praktiska kunskaper som kan erhållas genom kortare utbildning. Stadens insatser med arbetsförberedande insatser måste ställa om till kunskapsförvärvande insatser. Målgrupper med särskilda behov så som personer med funktionsvariation, unga samt individer med socialpsykiatriska behov ska stå i centrum för de kommunala arbetsinsatserna. En tät samverkan ska ske med Försäkringskassan och arbetsförmedlingen i syfte att undvika dubbelarbete med stadsdelsnämnderna och dubbelbeskattning av stockholmarna

Målet är att Stockholm ska vara ett nationellt och internationellt föredöme för effektiva arbetsmarknadsinsatser för målgrupper med särskilda behov. Samtidigt ska individens skyldigheter för att ta del av den gemensamma välfärden vara tydliga. Fullt arbetsföra ska utkrävas studie- och aktivitetskrav som motprestation för att erhålla ekonomiskt försörjningsstöd.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- att utreda behov av förberedande eller parallellt stöd för personer som tar del av arbetsmarknadsinsats inom Jobbtorg Stockholm
- arbetsförberedande insatser för arbetslösa som inte omfattas av arbetsmarknadsnämndens verksamhet inom Jobbtorg Stockholm
- stödinsatser i form av lönebidrags- och OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete) i samverkan med arbetsmarknadsnämnden
- rekrytering och anställning av feriearbetande ungdomar

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

Långtgående arbetsmarknadsinsatser för medborgare är inte ett kommunalt kärnuppdrag. Kommunerna har dock rätten att erbjuda arbetsmarknadspolitiska insatser för vissa prioriterade grupper. Under de senaste åren har de kommunala jobbtorgen vuxit

i omfattning och budget, vilket har väckt frågor om deras effektivitet. Flera studier, inklusive från IFAU, har pekat på osäkerheten kring effekterna av dessa insatser.

Samtidigt som kostnaderna för arbetsmarknadsinsatser ökar, ökar även risken för dubbelarbete med Arbetsförmedlingen. Att erbjuda insatser till målgrupper utöver vad lagen kräver kan innebära en dubbelbeskattning av medborgarna. Därför bör staden i största möjliga mån utforma insatser som är självfinansierade genom lönesubventioner från staten och programbidrag från EU-fonder. Genom att arbeta aktivt med att söka EU-finansiering kan staden minska den lokala kostnadsbördan. Insatser för arbetslösa utan särskilda omständigheter bör i regel finansieras med nationella medel eller EU-gemensamma anslag.

Stadsdelsnämndernas kostnadsåtaganden för feriearbeten bör begränsas. Fokus bör ligga på socialt utsatta ungdomar och unga med låga grundskolebetyg för att undvika negativa effekter. Stockholmsjobben bör genomgå en grundlig utvärdering för att klargöra deras inverkan på långsiktigt sysselsättningsdeltagande. Den kommunala visstidsanställningen bör inte användas som en subventionerad insats för att växla stadens ansvar för ekonomiskt bistånd mot statlig A-kassa.

Arbetsinsatserna ska ha en tydlig riktning mot anställningsbarhet. För individer med god arbetsförmåga men bristande kunskaper bör fokus ligga på arbetsmarknadsutbildningar och vuxenutbildningar med en praktisk inriktning som möter arbetsmarknadens behov. Stadens insatser bör i huvudsak vara uppsökande och förmedla information om tillgängliga program hos Arbetsförmedlingen samt yrkesutbildningar i både offentlig och privat regi. Kommunalt finansierade stödinsatser bör begränsas till de mest prioriterade grupperna, som ungdomar (KAA), personer med funktionsnedsättningar och de med socialpsykiatriska behov.

Statliga och EU-medel bör i högre grad finansiera stödinsatserna, särskilt för arbetslösa utan särskilda behov. Arbetsförmågebedömningar bör utföras regelbundet för att säkerställa att individer som står långt ifrån arbetsmarknaden hänvisas till rätt huvudman, såsom Försäkringskassan. För de individer som inte önskar vidareutbilda sig ska Arbetsmarknadsnämnden kunna erbjuda en sammanhållen yrkespraktik inom enklare arbetsuppgifter i stadens regi. Jobbtorgen bör aktivt bevaka den juridiska möjligheten att bli certifierade inom "Rusta och Matcha" hos Arbetsförmedlingen, för att undvika att privata leverantörer får ersättning för insatser som redan utförs av jobbtorgen

- Stärka studievägledningen inriktad på praktiska yrkesutbildningar till yrken med arbetskraftsbrist.
- Ålägga aktiveringskrav på personer som saknar tillräcklig kunskap i svenska med krav på deltagande och godkänt betyg i svenska för invandrare (SFI) för att erhålla ekonomiskt bistånd.
- Ålägga krav på yrkespraktik genom kommunala renhållningsuppgifter för arbetsföra individer i ekonomiskt bistånd utan studier.
- Kräva att bolag som deltar i offentlig upphandling erbjuder praktikplatser, VFU och APL platser.

- Stärk uppföljningen och rapporteringen av arbetsmarknadsinsatsernas effekt.

I väntan på Arbetsförmedlingens slutliga utformning ska staden fokusera på de grupper som har särskilda behov och begränsad arbetsförmåga. Detta omfattar bland annat personer med funktionsnedsättningar, individer med socialpsykiatriska behov, och personer som behöver rehabilitering med vårdinslag. Staden ska i största möjliga utsträckning styra dessa individer mot Arbetsförmedlingens specialiserade insatser. Men där sådana insatser saknas, ska stadens eget arbete fortgå för att stimulera dessa prioriterade grupper till att hitta arbete, med särskilt fokus på bristyrken och korta studievägar.

Jobbtorg Stockholms insatser ska vara tillgängliga för personer inom socialpsykiatri och de som tillhör LSS personkrets 1 och 2, efter biståndsbeslut enligt 4 kap. 2 § SoL. Dessa insatser ska fungera som ett alternativ till sysselsättning och daglig verksamhet, eller som ett stöd i övergången från dessa till den reguljära arbetsmarknaden. Målet är att erbjuda en sömlös övergång för dessa individer, så att de på sikt kan etablera sig på arbetsmarknaden.

- Stärka FINSAMs roll i sammanhållningen av insatserna mellan Region Stockholm, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Stockholm stad.
- Fortsätta utveckla OSA-anställningarna, lönebidrag, KAA och andra statliga ersättningsformer för arbetslösa.
- Fortsätta stimulera arbete för personer med funktionsnedsättning, personer med socialpsykiatriska problem samt rehabilitering med vårdinslag.

FACKNÄMNDER

Arbetsmarknadsnämnden

Alla i Stockholm som kan arbeta ska känna ett ansvar att göra det. Det är grunden för en rättvis och hållbar välfärd som bygger på förtroende. Många som idag står utanför arbetsmarknaden gör det på grund av otillräcklig yrkes- och studievägledning. Samtidigt finns ett stort behov av att rekrytera personer med praktiska kunskaper, vilket ofta kan uppnås genom kortare utbildningar. För att möta detta behöver stadens arbetsförberedande insatser ställas om till att fokusera på att förmedla kunskap och kompetens. Genom att stärka vägledningen och erbjuda fler anpassade alternativ utifrån varje individs förutsättningar, kan alla stockholmare ges bättre möjligheter att bidra till välfärden. Integration främjas genom arbete och förbättrade språkkunskaper i svenska, vilket leder till ett mer jämlikt samhälle.

Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda korta och effektiva studievägledande insatser som leder till jobb. Nämnden ska arbeta nära stadens verksamheter, myndigheter, civilsamhället och näringslivet. Utbildningsinsatser ska utvecklas i samråd med arbetsgivare och deras behov. Stadens jobbtorg ska prioritera de målgrupper som lagstiftningen föreskriver, samt personer med särskilda behov som personer med funktionsnedsättningar, de inom socialpsykiatri och unga enligt det kommunala aktivitetsansvaret (KAA). Prioritering av ungdomar ska ske utifrån behov, inte deras bostadsområde. Stadens insatser bör komplettera Arbetsförmedlingens arbete, utan att skapa överlapp. Jobbtorgens insatser ska vara målinriktade och effektiva, inriktade på de grupper som inte får stöd från andra myndigheter.

Målet är att Stockholm ska vara ett föredöme både nationellt och internationellt när det gäller arbetsmarknadsinsatser för grupper med särskilda behov. Samtidigt ska det vara tydligt att det finns förväntningar på den enskilde att bidra till välfärden. De som är fullt arbetsföra ska mötas av studie- och aktivitetskrav som villkor för ekonomiskt bistånd.

Stockholm ska vara en trygg stad med hög livskvalitet. Ett framgångsrikt mottagande av nyanlända kräver en tidig integration, där både möjligheter och skyldigheter är tydliga. De som får möjligheten till en skattefinansierad utbildning, vare sig det är yrkesutbildning eller språkutbildning, har också en skyldighet att aktivt delta och dra nytta av den.

Nämndens uppgifter

Arbetsmarknadsnämnden ansvarar för kommunövergripande arbetsmarknadsfrågor och för stadens samlade arbetsmarknadsinsatser.

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- verksamheten vid stadens jobbtorg

- samordning och utveckling av feriejobb för ungdomar, samt anskaffning av handledning
- rekrytering och anställning inom Stockholmsjobb
- det kommunala aktivitetsansvaret för 16-19-åringar
- samordningsansvar för stadsdelsnämndernas stödinsatser i form av lönebidrags- och OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete)
- samordningsansvar för stadens samverkan med Arbetsförmedlingen
- vuxenutbildning inklusive svenska för invandrare (sfi)
- lagstadgad samhällsorientering för nyanlända
- samordning av stadens arbete med mottagande och etablering av nyanlända
- årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen med särskilt fokus på personer som står långt ifrån arbetsmarknaden
- stadens förvaltarenhet

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Vuxenutbildning

Kunskap förvärvas genom hela livet, och den kommunala vuxenutbildningen är en central del av detta. Den gör det möjligt för stockholmare att på ett smidigt och kostnadseffektivt sätt vidareutbilda sig, byta karriär, eller komplettera kurser för att kvalificera sig till yrkeshögskola eller universitet. Vuxenutbildningens främsta mål bör vara att snabbt och effektivt leda individen till en anställning. Samtidigt som staden följer gällande lagar och föreskrifter, bör den utnyttja sina resurser för att säkerställa att all utbildning syftar till att öka individens anställningsbarhet, särskilt inom bristyrken. Genom att kartlägga både lokala och nationella kompetensbehov kan staden bättre matcha individer med yrken där det råder brist på arbetskraft.

Stockholms stad ska aktivt motivera vuxna som önskar studera att välja utbildningar som leder till praktisk kompetens efterfrågad av arbetsgivare. Introduktionsutbildningar bör vara utformade med yrkesspecifik kompetens i fokus, och inkludera praktiska moment som förbereder deltagarna för hel- eller deltidsarbete. Det är också viktigt att undvika överakademisering av vuxenutbildningen, i syfte att effektivisera kompetensöverföringen och minska studietiderna. En starkare styrning av studie- och yrkesvägledningen är avgörande för att vägleda individer in i yrkesbanor med goda jobbchanser.

Effektivare arbetsmarknadsinsatser och minskat dubbelarbete. De årliga kostnaderna för stadens arbetsmarknadsinsatser genom jobbtorg är betydande, men resultaten är ibland svåra att utvärdera. I många fall uppstår överlapp med Arbetsförmedlingens

verksamhet. Därför bör jobbtorgens insatser smaltas av och riktas till specifika grupper som faller utanför andra myndigheters ansvarsområden.

- Reformera vuxenutbildningen med fokus på utbildningar som matchar arbetsmarknadens behov.
- Styr om fler elever mot arbetsmarknadsutbildningar och kombinationsutbildningar som näringslivet efterfrågar.
- Prioritera yrkeshögskoleutbildningar inom områden med stor brist på arbetskraft.
- Utforska alternativa och kortare utbildningsvägar för unga som är studietrötta, med fokus på praktiska yrkeskunskaper som snabbt leder till jobb.
- Reformera jobbtorgen med målet att skapa en mer fokuserad och effektiv verksamhet som uppfyller lagens krav.

Arbetsmarknadsinsatser

Långtgående arbetsmarknadsinsatser för medborgare är inte ett kommunalt kärnuppdrag. Kommunerna har dock rätten att erbjuda arbetsmarknadspolitiska insatser för vissa prioriterade grupper. Under de senaste åren har de kommunala jobbtorgen vuxit i omfattning och budget, vilket har väckt frågor om deras effektivitet. Flera studier, inklusive från IFAU, har pekat på osäkerheten kring effekterna av dessa insatser.

Samtidigt som kostnaderna för arbetsmarknadsinsatser ökar, ökar även risken för dubbelarbete med Arbetsförmedlingen. Att erbjuda insatser till målgrupper utöver vad lagen kräver kan innebära en dubbelbeskattning av medborgarna. Därför bör staden i största möjliga mån utforma insatser som är självfinansierade genom lönesubventioner från staten och programbidrag från EU-fonder. Genom att arbeta aktivt med att söka EU-finansiering kan staden minska den lokala kostnadsbördan. Insatser för arbetslösa utan särskilda omständigheter bör i regel finansieras med nationella medel eller EU-gemensamma anslag.

Stadsdelsnämndernas kostnadsåtaganden för feriearbeten bör begränsas. Fokus bör ligga på socialt utsatta ungdomar och unga med låga grundskolebetyg för att undvika negativa effekter. Stockholmsjobben bör genomgå en grundlig utvärdering för att klargöra deras inverkan på långsiktigt sysselsättningsdeltagande. Den kommunala visstidsanställningen bör inte användas som en subventionerad insats för att växla stadens ansvar för ekonomiskt bistånd mot statlig A-kassa.

Arbetsinsatserna ska ha en tydlig riktning mot anställningsbarhet. För individer med god arbetsförmåga men bristande kunskaper bör fokus ligga på arbetsmarknadsutbildningar och vuxenutbildningar med en praktisk inriktning som möter arbetsmarknadens behov. Stadens insatser bör i huvudsak vara uppsökande och förmedla information om tillgängliga program hos Arbetsförmedlingen samt yrkesutbildningar i både offentlig och privat regi. Kommunalt finansierade stödinsatser bör begränsas till de mest prioriterade grupperna, som ungdomar (KAA), personer med funktionsnedsättningar och de med socialpsykiatriska behov.

Statliga och EU-medel bör i högre grad finansiera stödinsatserna, särskilt för arbetslösa utan särskilda behov. Arbetsförmågebedömningar bör utföras regelbundet för att

säkerställa att individer som står långt ifrån arbetsmarknaden hänvisas till rätt huvudman, såsom Försäkringskassan. För de individer som inte önskar vidareutbilda sig ska Arbetsmarknadsnämnden kunna erbjuda en sammanhållen yrkespraktik inom enklare arbetsuppgifter i stadens regi. Jobbtorgen bör aktivt bevaka den juridiska möjligheten att bli certifierade inom "Rusta och Matcha" hos Arbetsförmedlingen, för att undvika att privata leverantörer får ersättning för insatser som redan utförs av jobbtorgen

- Stärka studievägledningen inriktad på praktiska yrkesutbildningar till yrken med arbetskraftsbrist.
- Ålägga aktiveringskrav på personer som saknar tillräcklig kunskap i svenska med krav på deltagande och godkänt betyg i svenska för invandrare (SFI) för att erhålla ekonomiskt bistånd.
- Ålägga krav på yrkespraktik genom kommunala renhållningsuppgifter för arbetsföra individer i ekonomiskt bistånd utan studier.
- Kräva att bolag som deltar i offentlig upphandling erbjuder praktikplatser, VFU och APL platser.
- Stärk uppföljningen och rapporteringen av arbetsmarknadsinsatsernas effekt.

I väntan på Arbetsförmedlingens slutliga utformning ska staden fokusera på de grupper som har särskilda behov och begränsad arbetsförmåga. Detta omfattar bland annat personer med funktionsnedsättningar, individer med socialpsykiatriska behov, och personer som behöver rehabilitering med vårdinslag. Staden ska i största möjliga utsträckning styra dessa individer mot Arbetsförmedlingens specialiserade insatser. Men där sådana insatser saknas, ska stadens eget arbete fortgå för att stimulera dessa prioriterade grupper till att hitta arbete, med särskilt fokus på bristyrken och korta studievägar.

Jobbtorg Stockholms insatser ska vara tillgängliga för personer inom socialpsykiatri och de som tillhör LSS personkrets 1 och 2, efter biståndsbeslut enligt 4 kap. 2 § SoL. Dessa insatser ska fungera som ett alternativ till sysselsättning och daglig verksamhet, eller som ett stöd i övergången från dessa till den reguljära arbetsmarknaden. Målet är att erbjuda en sömlös övergång för dessa individer, så att de på sikt kan etablera sig på arbetsmarknaden.

- Stärka FINSAMs roll i sammanhållningen av insatserna mellan Region Stockholm, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Stockholm stad.
- Fortsätta utveckla OSA-anställningarna, lönebidrag, KAA och andra statliga ersättningsformer för arbetslösa.
- Fortsätta stimulera arbete för personer med funktionsnedsättning, personer med socialpsykiatriska problem samt rehabilitering med vårdinslag.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda möjligheten att inkludera arbetsdifferentiering i ILS-systemet för att främja mer arbetsdifferentiering samt en jämnare fördelning i staden. Utredningen får i uppdrag att föreslå lämplig uppföljning och mätetal för arbetsdifferentiering	2025-01-01	2025-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden förbereda för att ta över lokalvård på Campus Åsö i egen regi	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter		
Begränsa feriejobben mot prioriterade målgrupper	2025-01-01	2025-12-31
Stärka elevstyrningen till bristyrken i jobbtorgens verksamhet	2025-01-01	2025-12-31
Intensifiera samverkan med Arbetsförmedlingen, för minskat dubbelarbete	2025-01-01	2025-12-31
Intensifiera arbetsförmågebedömningar för placering hos korrekt huvudman	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla ansökningen med EU-stöd för arbetsmarknadsinsatser	2025-01-01	2025-12-31
Utvärdera insatsen Stockholmsjobb och Stockholmsvård	2025-01-01	2025-12-31
Revidera aktiveringskraven för ekonomiskt försörjningsstöd för personer i arbetslöshet	2025-01-01	2025-12-31
Ompröva befintliga insatser i syfte att undvika dubbelarbete med AF	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en handlingsplan för att minska lokalkostnaderna, genom centralisering	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Arbetsmarknadsnämnden** godkänns.

Avfallsnämnden

Nämndens uppgifter

Avfallsnämnden har verksamhetsansvaret för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar åligger staden i fråga om avfallshantering.

Nämnden ansvarar för:

- upprättande av förslag till renhållningsordning
- upprättande av förslag till avfallsplan
- upprättande av förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av avfall under kommunalt ansvar

Omfattningen av nämndens uppgifter är därmed reglerad i lag och författning. Utförandet av den faktiska avfallsverksamheten åligger Stockholms Stadshus AB:s dotterbolag Stockholm Vatten och Avfall AB. Verksamheten bedrivs inom dess dotterbolag Stockholm Avfall AB.

Nämndens ledamöter utgör genom personunion även styrelse för Stockholm Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Avfall AB. Avfallsnämndens verksamhetsplanering upprättas genom nämnda personunion av styrelsen för Stockholm Avfall AB. Styrning av verksamheten sker därmed genom ägardirektiv till bolaget inom Stockholms Stadshus AB.

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Avfallsnämnden** godkänns.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden ska säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och skapa förutsättningar för att Stockholms stad ska kunna fullfölja sina åtaganden genom Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen med tillhörande infrastruktur och samhällsservice. Nämnden ska utveckla och förvalta stadens markinnehav så att en vacker och human utbyggnad av staden säkerställs.

Stockholms utbyggnad kräver ett omfattande medborgarinflytande där allmänheten tidigt i processerna ges inflytande över stadens utveckling. Medborgarna själva som bor i området, måste även ges rätt att påverka utvecklingen. Tydliga och medborgarförankrade planprogram ska tas fram för områden där nya stadsdelar eller förtätningar anses aktuella. Genom att ta ett helhetsgrepp kring områdes utveckling och långsiktiga behov av allt från infrastruktur, grönområden och idrottsplatser till kultur, förskolor och äldreomsorg, kan harmoniska miljöer med hög livskvalitet tillskapas. Markförvaltningen genererar betydelsefulla intäkter för staden, varav huvuddelen utgörs av tomträttsintäkter. Staden bör vara speciellt återhållsam i omförhandling av tomträttsavgäld för bostadshus och inte bidra till kraftiga kostnadsökningar för de boende.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- markförvaltning och markexploatering inom stadens gräns
- mark som staden äger utanför stadens gräns som ska exploateras eller avyttras
- frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter
- genomförande av detaljplaner för gator, vägar, torg, parker och andra allmänna platser på stadens mark och på annan mark som nämnden förvaltar
- arbete som bidrar till en socialt och ekologiskt hållbar stad
- myndighetsutövning i hamnfrågor

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En varsamt växande stad

Markanvisningar

Exploateringsnämnden ska i samband med markanvisningar sluta avtal om lokaler för näringslivet i bottenvåningar i nyproduktion för att ge rimliga hyror för småskalig verksamhet. Entreprenörer som fått en markanvisning ska inte ges möjlighet att avvakta med att påbörja byggnationen på obestämd tid utan efterlevnad av tidsplan måste tydligare kravställas. Byggrätten vid nyproduktion i befintliga områden ska anpassas efter områdets befintliga bebyggelses generella våningsantal och höjder. Stockholmsmodellen ska omprövas där byggaktörer ges markanvisningsavtal med förbestämd byggrätt innan detaljplan antagits.

- Nämnden ska sluta avtal om lokaler för näringslivet i bottenvåningar i nyproduktion i samband med markanvisningar för att ge rimliga hyror för småskalig verksamhet.
- Entreprenörer som fått en markanvisning ska inte ges möjlighet att avvakta med att påbörja byggnationen på obestämd tid.
- Byggrätten vid nya markanvisningar ska anpassas efter områdets generella våningsantal.

Förtätning, grönområden, vatten och kultur

På liknande sätt som nya stadsdelar planeras vill vi se planprogram för befintliga områden innan fortsatt småskalig förtätning tillåts. Planerna behöver tas fram med stor lyhördhet för lokalbors önskemål och områdets historia med målet att skapa en attraktiv och trivsamt boendemiljö och tydliga levande centrum. Målbilden för områdets exploateringsgrad, näringsliv, slutgiltiga gestaltning och täthet bör konkretiseras. På så vis kan ett helhetsgrepp om området tas där framtida behov kring infrastruktur, grönytor, idrottsplatser, välfärdsverksamhet och så vidare kan fastställas samtidigt som en slutgiltig fastställd täthet uppnås och området kan anses färdigbyggt.

I kontrast till dagens småskaliga förtätning som sker tomt för tomt, detaljplan för detaljplan, och leder till att områdets unika karaktär tillintetgörs och att i stort sett varje ny byggnad blir ett nytt brokigt inslag i stadsbilden kan en hustyp fastställas i samklang med den ofta homogena ursprungsbebyggelsen och således behöver inte hjulet uppfinnas på nytt för varje enskild ny byggnad. Beroende på område kan hustypen efterapa eller komplettera befintlig flerfamiljsbebyggelse, eller utformas på ett sätt som framhäver områdets karaktär utan att för den sakens skull göra anspråk på att utgöra ett hus från ursprungsexploateringen.

Tillsammans med byggaktörer ska nämnden inventera lämpliga platser för överdäckning av trafikinfrastruktur och i dessa miljöer möjliggöra en bättre boendemiljö och värdefulla ytor för nya bostäder, kontor och verksamheter. Nämnden ska verka för att döda stadsytor vid exempelvis större vägar och under broar väcks till liv.

Fler alternativa boendeformer som ägarlägenheter, kooperativ hyresrätt, co-living, byggemaskaper och kollektivhus behövs och innovationsupphandlingar med byggaktörer ska möjliggöras i syfte att producera boenden med lägre boendekostnader för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden.

I områden där det historisk bedrivits verksamheter, samt i ytterstaden när bottenvåningar och andra för bostadsändamål oattraktiva ytor inte fullt ut kan nyttjas till handels- och restaurangverksamhet, ska kombinerade småindustri- och bostadsområden möjliggöras.

Rigorösa och medborgarförankrade planprogram behövs för befintliga områden för att undvika löpande brokig förtätning så att slutgiltig täthetsgrad kan fastställas och området anses komplett och färdigbyggt. De ack så viktiga gröna kilar som möjliggörs genom radhus- och villabebyggelse utgör en central del i stadens ekosystem och förtätning bör undvikas.

Värdet av idrott och rörelse hos unga går inte nog att betona. En kostnad genom investeringar i idrottsplatser eller andra ytor dedikerade till rörelse kompenseras snabbt genom lägre samhällskostnader i vågorna av en bättre folkhälsa. Nämnden ska aktivt arbeta med att bygga bort idrottsplatsbristen. Exploatering på bekostnad av värdefulla grönområden och idrottsplatser ska undvikas. När Stockholms befolkning ökar och nya bostadsområden blir till bör nämnden även initiera utveckling av nya kolonilottsområden.

Likaså ska skolor, och förskolor inte föreläggas på värdefulla grönområden eller genom förtätning i befintliga stadsområden. Nybyggnation ska alltid föregås av högt ställda krav på tillräcklig skolgårds och lektya.

Närheten till vatten gör Stockholm unik och Stockholms välbevarade kajområden utgör många gånger stadens mötespunkt med vattnet. Samtidigt som mer liv i dessa miljöer är eftersträvaransvärt så behöver omsorg iakttas vid verksamhetsutveckling på kajer och vatten. Småbåtarna utgör också en viktig del av mötet med Stockholm från vatten och bättre förutsättningar behöver skapas för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar.

Ökande tomträttsavgälder innebär direkta höjda boendekostnader för privata bostadsrättsföreningar samt indirekta kostnadsökningar för hyresrätter. Exploateringsnämnden bör verka mot Riksdagen i syfte att få till stånd ett ökat kommunalt inflytande över tomträttsavgälden, så att lokal politiker kan utkrävas ansvar från medborgarna. Exploateringsnämnden bör för egen del säkerställa att de nya avgäldsnivåerna ligger lagstiftningens minimum, vilket kan ske genom förlängda löptider på 20 år. Därtill ska exploateringsnämnden möjliggöra för friköp av tomträtter genom bilaterala lån till tomträttsägare. Dessa bilaterala lån innebär ingen reell kontant transaktion utan handlar om att staden är pantägare och ansvarig för att utkräva marknadsränta samt amorteringstid gentemot tomträttsägaren.

Projektet Nya Slussen har varit ett misslyckande från dag 1. Sverigedemokraterna förespråkade upprustningen av Gamla Slussen. Vår oro om att projektet skulle fördyras men även byggas i modernistisk stil och inverka negativt på ett av Stockholms främsta kulturarvsområden har infriats. Bristande transparens och politisk inkompetens har gått hand i hand, och projektet påminner närmast om det misslyckade Nya Karolinska sjukhuset. Vi föreslår att en opartisk utvärdering tillsätts för att kartlägga processerna bakom fördyringarna och vilka lärdomar som måste dras från detta.

I och med en konservativ syn på att bebygga grönområden och en restriktivitet mot värdefulla skogsområden föreligger inget behov av nya naturreservat. Inrättandet av nya naturreservat är mycket kostsamt sett till den platsspecifika begränsningen. Nya och kostsamma strategier påverkar inte det faktum att många exploateringsprojekt som negativt påverkar djur och natur hade kunnat undvikas om den politiska beslutssamheten fanns i exploateringsnämnden.

Stor restriktion bör råda kring nya planläggningar utan konkret nytta. Exempelvis bör arbetet med Snösätra avbrytas. Därtill bör arbetet med Högdalstopparna pausas i syfte att använda platsen till verksamhet som inte kräver detaljplan.

- Förtätning i områden med flerbostadshus ska föregås av ett medborgarförankrat planprogram.
- Förtätning i villa och radhusområden, utan ett medborgarförankrat planprogram, ska undvikas.
- Blandade områden med lättindustri och bostäder ska möjliggöras.
- Idrottsplatsbristen ska aktivt byggas bort.
- Utvecklingen av fler koloniområden ska initieras.
- Exploatering som sker på bekostnad av värdefulla grönområden och idrottsplatser ska undvikas.
- Omsorg och varsamhet ska iakttas vid verksamhetsutvidgning på kajer och på vatten.
- Förutsättningar för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar ska skapas.
- Döda stadsytor vid motorvägar, under broar och dylika platser ska väckas till liv.
- Håll tomträttskostnaderna på en lagstiftningens miniminivå, påverka riksdagen för ett ökat kommunalt inflytande över tomträttsavgäldens utformning samt möjliggöra för bilaterala lån för tomträttsägare för friköp.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB ta fram en plan och finansieringsmodell för att identifiera platser för insamling av förpackningar samt skrymmande förpackningar i staden för att möta kommande lagkrav	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utarbeta en modell för mobilitetsköp	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och Stockholms Hamn AB utreda ansvar och utveckling av stadens innerstadskajer med hänsyn till trafiksäkerhet, farleder och framtida kollektivtrafikpunkter på sjö. I arbetet ska en eventuell flytt av förvaltning av innerstadskajer från Stockholms Hamn AB till trafiknämnden också utredas	2025-01-01	2025-12-31
Trafiknämnden ska, utifrån erfarenheterna från den tillfälliga aktiveringen av Munkbrohamnen, i samråd med exploateringsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholms Hamn AB och Region Stockholm utreda olika scenarier för Munkbrohamnens framtida utveckling där möjligheten att använda massor cirkulärt ska undersökas	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholm Vatten och Avfall AB samt andra berörda bolagsstyrelser se över hur samordningen av genomförandet av de lokala åtgärdsplanerna för vatten utifrån ett helhetsperspektiv kan förbättras och integreras i det löpande arbetet som samordningsgruppen för god vattenstatus genomför	2025-01-01	2025-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden, samt i samråd med trafiknämnden, ta fram rutin och metoder för att i tidiga skeden planera för lokalt omhändertagande av dagvatten vid nybyggnation med fokus på naturbaserade lösningar	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden och kommunstyrelsen utreda arrendesystemet för upplåtelse av idrottsmark och en finansieringsmodell kopplat till klassificeringen av kommersiella ytor	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser utveckla samordningen av trafik-, mark- och dagvattenutredningar vid stadsutvecklingsprojekt i syfte att minska stadens totala investeringsutgifter	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden utarbeta en ekonomisk modell för hur stadsutveckling kan drivas utan byggaktör eller med ankarbyggaktörer	2025-01-01	2025-12-31
Fastighetsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden fortsatt utreda fastighetsägaransvaret i syfte att fastställa en långsiktig strategi för Hötorgsfäret (Beridarebanan)	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, socialnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre- och barnnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, ta fram en handlingsplan för att de kommande åren väsentligt öka andelen extern finansiering av omställnings- och utvecklingsprojekt från EU:s fonder och program samt andra finansiärer	2025-01-01	2025-12-31
AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem ska ta en aktiv roll som ankarbyggaktörer i stadens detaljplaneprocesser i syfte att i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden skapa attraktiva byggrätter. I detta arbete ska bolagen också pröva möjligheten att utveckla byggrätter för bostadsrätter och småhus.	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utveckla det strategiska arbetet för ett långsiktigt hållbart och resurseffektivt marknyttjande genom att göra en fördjupad kartläggning av bebyggelsepotential	2025-01-01	2025-12-31
AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholms hem ska ta en aktiv roll som ankarbyggaktörer i stadens detaljplanprocesser i syfte att i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden skapa attraktiva byggrätter. I detta arbete ska bolagen också pröva möjligheten att utveckla byggrätter för bostadsrätter	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden göra en översyn av stadens målstyrning inom ramen för bostadssuppdraget, mot bakgrund av lågkonjunktur och ett ökat fokus på genomförbarhet och senare markanvisningar	2025-01-01	2025-06-30
Stockholms Hamn AB ska i samarbete med exploateringsnämnden sluta ett intentionsavtal om Frihamnspiren för att klargöra formerna för marköverföring samt skapa tydlighet avseende sjöfartens behov och förutsättningarna för framtida stadsutveckling. I avtalet ska framgå bolagets ansvar att bidra till långsiktigt ökat värdeskapande i fastigheterna i syfte att minska bolagets skuldsättning	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och Storstockholms brandförsvär ta fram förslag på åtgärder för en enhetlig struktur av riskhanteringen i den fysiska planeringen	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter		
Utreda lämpliga platser för nya idrottsplatser.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda lämpliga platser för nya småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda alternativa upplåtelseformer och byggemenskaper	2025-01-01	2025-12-31
Utred möjligheten till bilaterala lån för friköp av tomträtter	2025-01-01	2025-12-31
Påverka Riksdagen i syfte att öka det kommunala inflytandet över tomträttsavgälden.	2025-01-01	2025-12-31
Tillsätta en haverikommission för Nya Slussen	2025-01-01	2025-12-31
Inta en principiellt negativ inställning till ovarsam förtätning, på bekostnad av närboende, djur och natur	2025-01-01	2025-12-31
Avbryta detaljplanearbete av Snösätra och Högdalstopparna i syfte att utveckla en alternativ verksamhet till lägre kostnad.	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Exploateringsnämnden** godkänns.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens bestånd utgör en viktig del av stadens funktioner och innefattar samhällsviktiga verksamheter som är av stor betydelse för stockholmarna. Genom en långsiktig och kostnadseffektiv förvaltning av fastigheter ska nämnden säkerställa att staden fortsatt har kontroll över sina strategiskt viktiga lokaler och fastigheter. Det är av stor vikt att nämnden arbetar för att underhåll och renoveringar utförs med kostnadseffektivitet, vilket bidrar till en hållbar förvaltning av de gemensamma tillgångarna och en stabil ekonomisk utveckling.

En effektiv förvaltning av stadens fastigheter bidrar till att hålla lokalhyreskostnaderna på en rimlig nivå. Genom att dra nytta av stordriftsfördelar och en systematisk planering kan nämnden optimera sina resurser och därmed minska kostnaderna för underhåll och drift. Detta arbete är centralt för att staden ska kunna erbjuda sina verksamheter, som skolor och vårdinrättningar, ändamålsenliga lokaler utan att det belastar budgeten mer än nödvändigt.

För att säkerställa bästa möjliga effektivitet ska nämnden kontinuerligt mäta och jämföra sina interna kostnader. Detta arbete ska genomföras i relation till andra stora fastighetsbolag och baseras på tillgänglig öppen finansiell data. Denna jämförelse ska fungera som ett verktyg för att identifiera områden där nämnden kan bli mer kostnadseffektiv och för att säkerställa att förvaltningen håller hög standard i relation till andra aktörer på marknaden.

Nämndens arbete ska även fokusera på att bevara och utveckla stadens fastighetsbestånd. Det är viktigt att underhålla och renovera befintliga byggnader för att förlänga deras livslängd och säkerställa att de fortsätter att vara funktionella och energieffektiva över tid. Långsiktig planering är avgörande för att undvika oplanerade kostnader och säkerställa att fastigheterna möter både dagens och framtidens behov.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Fastighetsnämnden ansvarar för stadens förvaltningsbyggnader, kulturfastigheter, idrottsanläggningar, brandstationer, kommersiella fastigheter, naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns samt bostadsrätter och vissa inhyrningar. Uppdraget omfattar även fastigheter och lokaler som inte naturligt passar in i stadens fastighetsförvaltande bolag. Nämnden innehar myndighetsansvaret enligt bostadsförvaltningslagen och lagen om arrendenämnder med ansvar för bland annat att föreslå förvaltare (något av stadens allmännyttiga bolag) till hyresnämnden.

Nämndens uppgifter

- tillhandahållande och förvaltning av lokaler primärt för stadens egna verksamheter genom en enhetlig och förutsägbar hyresmodell baserad på självkostnadsprincip med låg administrativ börda för samtliga parter
- underhåll av kulturhistoriskt värdefulla fastigheter samt tillhandahållande och förvaltning av lokaler för stadens kultur- och föreningsliv inom nämndens be-

stånd, bland annat genom långsiktig strategisk utveckling och förädling av kommersiella fastigheter

- planering för en långsiktigt effektiv användning av lokalresurser inom nämndens bestånd utifrån verksamheternas behov och med utgångspunkt från invårnarnas intressen och behov
- långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning och kontinuerlig översyn av lokalbeståndet i enlighet med stadens fastighets- och lokalpolicy
- förvaltning av fastigheter och byggnader på uppdrag av andra stadsinterna förvaltningar
- ärenden om tvångsförvaltning

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En varsamt växande stad

En varsamt växande stad kräver en strategisk fastighetsförvaltning och noggrann planering av stadens utveckling. Fastighetsnämnden ska utnyttja sina stordriftsfördelar för att effektivisera administrationen och förbättra sin upphandlingskompetens. Genom att hålla en hög nivå av kostnadseffektivitet kan nämnden bidra till att minska stadens investeringskostnader och hålla lokalhyrorna på en rimlig nivå. Jämförelser med börsnoterade fastighetsförvaltare och byggare kan ge värdefulla insikter och identifiera potentiella förbättringsområden, vilket gör att nämnden kan förbli konkurrenskraftig och proaktiv i sitt arbete.

En viktig del av nämndens arbete är att hantera stadens fastighetsbestånd på ett afärsmässigt sätt, vilket inkluderar avyttring av icke-strategiska fastigheter. Målet är att stadens nämnder och bolag i första hand hyr lokaler inom stadens eget fastighetsbestånd, för att säkerställa långsiktig kontroll och stabilitet. När fastigheter förvärvas, byts eller säljs, ska Fastighetsnämnden vid behov samarbeta med S

Erik Markutveckling AB för att säkerställa att transaktionerna gynnar stadens långsiktiga mål och strategiska intressen.

Idrottsanläggningar är en betydande del av Stockholms stadsmiljö och ska präglas av höga arkitektoniska kvaliteter. Det är viktigt att nya anläggningar harmoniserar med den omgivande miljön och att anläggningar med höga kulturhistoriska värden vårdas och bevaras vid upprustning. Investeringar i energieffektiviseringar ska genomföras när de bedöms vara ekonomiskt fördelaktiga, vilket bidrar till både hållbarhet och långsiktiga kostnadsbesparingar. Dessutom ska nämnden verka för att förebygga otrygghet och brottslighet i och kring sina fastigheter genom åtgärder som klottersanering och platssamverkan.

För att möta stadens behov av idrottsanläggningar ska Fastighetsnämnden arbeta nära Idrottsnämnden. Detta inkluderar att bistå med fastighetsteknisk kompetens och delta i

planering och upphandling av idrottsinvesteringar över hela staden. Nämnden ska också föreslå ytterligare lokaliseringar för idrottshallar i samarbete med idrottsföreningar och prioritera utveckling av idrottsytor som 11-mannaplaner på Kungsholmen framför andra fler kontor och bostäder. Byggnationen av Bällsta IP bör komma igång snarast, för att undvika underkapacitet av omkringliggande hallar.

Fastighetsnämnden har också ett ansvar för att säkerställa att hyrorna för stadens bostäder hålls på en rimlig nivå. Detta inkluderar att arbeta tillsammans med de kommunala bostadsbolagen för att se till att vinster från hyresrättsägarna återinvesteras i fastigheterna och att nyproduktion bekostas genom hyresintäkter från framtida hyresgäster. Vid renoveringar ska nollalternativet användas där kostnadsdrivande uppgraderingar undviks, med fokus på grundläggande underhållsåtgärder för att minska kostnaderna för både hyresgäster och staden.

Ett antal projekt som tidigare planerats uppföras med OPS-upplägg har tagits tillbaka i egen regi. Dessa inkluderar multihallen på Vårbergs IP, renovering av Brännkyrkahallen och framtida Västertorps sim- och idrottshall. Fastighetsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden och andra berörda nämnder fortsatt planera för exempelvis Kristinebergshallarna och en ny simhall i Skarpnäck.

- Föreslå ytterligare idrottshallslokaliseringar i samråd med idrottsföreningsrörelsen för att möta behovet av idrottsytor.
- Prioritera utvecklingen av 11-mannaplaner på Kungsholmen framför nya bostäder och kontor, för att stärka möjligheterna till utomhusidrott.
- Fortsätta arbetet med kostnadseffektiva renoveringar och byggtekniker för simbassänger, med fokus på energieffektivitet och långsiktig hållbarhet.
- Undersöka möjligheterna för tillfälliga idrottsplatser på markytor som väntar på nybyggnation eller exploatering.
- Beakta särskilda behov hos personer med funktionsnedsättningar vid upprustning och nybyggnation av idrottsanläggningar, för att säkerställa tillgänglighet för alla.
- Samordna insatser för att säkra äldreboenden och särskilda boenden mot värmeböljor genom adekvata anpassningar.
- Utredda försäljning av icke-strategiska fastigheter utanför kommungränserna, inklusive natur- och friluftsområden, campingar samt andra byggnader som inte är centrala för stadens verksamhet.
- I samverkan med Exploateringsnämnden utreda möjligheterna för återköp av samhällsfastigheter för att stärka stadens långsiktiga kontroll över strategiska tillgångar.
- Underlätta för fler grindar och inneslutning av innergårdar i samarbete med bostadsbolagen för att öka tryggheten i bostadsområden.
- Återköp strategiska centrumfastigheter så som Sättra centrum

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden och kommunstyrelsen utreda arrendesystemet för upplåtelse av idrottsmark och en finansieringsmodell kopplat till klassificeringen av kommersiella ytor	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser utveckla samordningen av trafik-, mark- och dagvattenutredningar vid stadsutvecklingsprojekt i syfte att minska stadens totala investeringsutgifter	2025-01-01	2025-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen ta fram en process för hur tillkommande (nya) objekt blir en del av förhandlingsordningen	2025-01-01	2025-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med AB Svenska Bostäder och i samråd med kommunstyrelsen och berörda nämnder och bolagsstyrelser utreda möjligheten att samordna nämndernas befintliga förhandlingsordningar samt hanteringen av bostadslägenheter som staden hyr ut i andrahand där annan bakomliggande hyresförhandlingsordning saknas eller inte är relevant	2025-01-01	2025-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och AB Svenska Bostäder ta fram en strategi för konverteringar av kontor och lokaler till bostäder	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter		
Delta i arbetet med att utveckla ett barnperspektiv vid upprustning och nybyggnation av parklekar	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla jämförelse- och benchmarkingarbetet för att uppnå högre kostnadseffektivitet	2025-01-01	2025-12-31
Undersöka åtgärder för ökad trygghet intill egna fastigheter	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla arbetet med kostnadseffektiva energieffektiviseringar	2025-01-01	2025-12-31
Initiera en försäljning av icke-strategiska byggnader.	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Fastighetsnämnden** godkänns.

Förskolenämnden

I Stockholm ska alla barn, oavsett stadsdel eller bakgrund, ha lika förutsättningar för lärande och utveckling. Stadens förskolor ska genomsyras av barnkonventionens principer, där barnets bästa alltid sätts i första rummet. Varje barn har rätt att utvecklas, leka och uttrycka sin åsikt i en trygg och stimulerande miljö.

Förskolan spelar en central roll i arbetet för att förebygga utanförskap. Stockholms förskolor ska vara platser där alla barn får möjlighet att växa och utvecklas i sin egen takt, utifrån sina individuella förutsättningar. En trygg start i livet, med tillitsfulla relationer till vuxna, är en avgörande skyddsfaktor för barnens fortsatta liv. Därför ska staden intensifiera sitt arbete för att skydda barn från övergrepp och sexualbrott.

Förskolans verksamhet ska utvecklas genom nära samarbete med stadsdelsnämnderna och i dialog med fristående aktörer för att säkerställa hög kvalitet i både kommunala och fristående förskolor samt öppna förskolor. Förskolenämnden har ett viktigt ansvar att samordna och leda det övergripande arbetet för att skapa en mer likvärdig förskola, samt förbättra arbetsvillkoren för personalen.

Förskolan lägger också en grund för barnens språkutveckling, vilket är avgörande för deras framtida skolgång och livschanser. Därför behöver förskolan arbeta systematiskt och medvetet med språkutveckling för att ge alla barn bästa möjliga förutsättningar inför skolstarten och resten av livet.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- att leda den stadsövergripande utvecklingen av förskoleverksamheten, i en nära samverkan med stadsdelsnämnderna
- att samordna frågor som är gemensamma för öppen förskola och introduktionsförskolor
- framtagande av stadsgemensamma styrdokument för verksamhetsområde förskola, samt stödja och följa upp implementeringen av dessa
- att utgöra ett stöd till stadsdelsnämnderna i för dem angelägna områden och juridiska frågor inom förskoleområdet
- att hantera ansökningar om att starta fristående förskolor och pedagogisk omsorg samt utöva tillsyn av dessa
- att löpande föra en dialog med fristående huvudmän om kvalitets- och utvecklingsfrågor för Stockholms förskolor
- att handlägga ansökningar och administrera ersättningar och bidrag till fristående förskolor såsom barnschablon, hyreskompensation samt tilläggsbelopp för barn i särskilt behov av stöd
- att i samverkan med utbildningsnämnden ansvara för omsorg på kvällar, nätter och helger för barn fram till vårterminen då de fyller tretton år
- tillståndsprövning för och insyn i fristående verksamhetsutövare av barnomsorg på obekväm arbetstid

- samordning av verksamhetsförlagd utbildning i förskola och yrkespraktik för barnskötare
- att söka statsbidrag som gäller förskolans verksamhet och i samråd med utbildningsnämnden söka statsbidrag som rör både förskolans och skolans verksamheter
- framtagande av årlig stadsövergripande rapport för förskola
- att tillsammans med stadsdelsnämnderna säkerställa att behov av profilverksamheter inom verksamhetsområdet tillgodoses

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg förskola med hög kvalitet

I Stockholm ska alla barn känna sig trygga och omhändertagne, oavsett var i staden de bor. Förskolan ska vara en lugn och trygg miljö där barn serveras näringsriktiga måltider och känner förtroende för sina pedagoger. De som arbetar inom förskolan ska erbjudas goda arbetsvillkor och konkurrenskraftiga löner, vilket är en förutsättning för en hållbar och kvalitativ verksamhet.

Verksamheter som riktar sig till barn måste alltid sätta barnets bästa i fokus. Därför är det avgörande att staden ställer höga krav och arbetar långsiktigt med sin kompetensförsörjning.

Varje år genomför staden en förskoleundersökning i alla kommunala och fristående förskolor. Undersökningens syfte är att utveckla den pedagogiska kvaliteten i varje enskild förskola genom att inhämta vårdnadshavarnas bedömning av förskolans kvalitet. Ett välkänt kvalitetsproblem är de bristande svenskkunskaperna bland personalen. Samtidigt saknas det tillräcklig stadsövergripande kunskap gällande på vilka förskolor behovet av insatser är som störst. I samarbete med stadsdelsnämnderna ska nämnden därför genomföra en kartläggning av på vilka förskolor det föreligger problem med bristande svenskkunskaper hos medarbetarna samt i förskoleundersökningen inkludera frågor om huruvida vårdnadshavarna upplever kommunikationsproblem eller bristfälliga svenskkunskaper hos medarbetarna. På så vis kan staden få en bättre bild av problematiken.

För att säkerställa att de som arbetar i förskolan är lämpliga att arbeta med barn, ska språktester och årliga utdrag ur belastningsregistret genomföras. Nämnden ska också säkerställa att stadens språkkurser används där behov identifieras. Vid nyrekrytering ska språktester genomföras för att garantera hög kvalitet och ett medvetet arbete med barnens språkutveckling.

För stora barngrupper i förskolan kan skapa stress hos både barn och personal. För att förbättra arbetsmiljön, minska bullernivåerna och säkerställa att alla barn får sina behov tillgodosedda, behöver barngrupperna bli mindre. Sverigedemokraterna satsar på att öka andelen barnskötare och samtidigt utveckla personalens kompetens inom pedagogik och första hjälpen (HLR).

Inget barn ska ärva sina föräldrars utanförskap. För många barn innebär förskolan den första kontakten med det svenska samhället. Förskolan spelar därför en avgörande roll i att främja förståelse för sociala relationer, jämlikhet, och i att motverka utanförskap, våld i hemmet, våldsbejakande extremism samt hedersrelaterat våld och förtryck. De värderingar och normer barn lär sig i förskolan kan vara avgörande för deras framtida hälsa och välmående. Det är därför viktigt att förskoleverksamheten genomsyras av jämställdhet, barns rättigheter och goda förebilder. Svenska ska vara det huvudsakliga språket i förskolan, och personalen ska ha verktyg och rutiner för att agera vid misstanke om att ett barn far illa. Nämnden ska också, i samarbete med stadsdelsnämnderna, verka för att öka andelen inskrivna barn i stadsdelar med låg inskrivningsgrad.

Nämnden ska intensifiera tillsynen av fristående förskolor och ta fram tydliga rutiner för ökad uppföljning och tillsyn av kommunala förskolor.

- Säkerställa att svenska språket är det huvudsakliga samtalsspråket i förskolan samt införa krav på goda svenskkunskaper för personal inom stadens förskolor
- Fasa ut modersmålsundervisningen i förskolan och istället fokusera på att stärka barnens kunskaper i det svenska språket
- I samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra en kartläggning av på vilka förskolor det föreligger problem med bristande svenskkunskaper hos medarbetarna.
- I förskoleundersökningen inkludera frågor om huruvida vårdnadshavarna upplever kommunikationsproblem eller bristfälliga svenskkunskaper hos medarbetarna.
- Säkerställa att stadens befintliga språkkurser nyttjas där behov identifieras
- Verka för att minska barngrupperna genom att utöka andelen barnskötare
- Efterfråga årliga utdrag ur belastningsregistret av personer som arbetar inom förskolan för att primärt motverka sexualbrott mot barn
- Utforma en gemensam handlingsplan för att motverka sexualbrott mot barn i stadens förskolor
- Verka för att stadens förskolor tillagar mat i egen regi
- Säkerställa att alla barn erhåller en varierad och näringsrik kost med kött, fågel eller fisk som alternativ
- Öka tillsynen av samtliga förskolor

En verksamhet som är pedagogisk och tillgänglig för alla

Alla barn ska få individuellt stöd för att utveckla sitt språk i sin egen takt och utifrån sina förmågor. Språkkunskaper är avgörande för att kunna delta i samhället och de demokratiska processerna. Därför bör förskolan arbeta medvetet med språkutveckling redan från tidig ålder. För många barn är TAKK-tecken ett viktigt verktyg i språkinläringen, och det är viktigt att stadens förskolepersonal erbjuder utbildning i TAKK. Framgångsrika metoder och arbetssätt som utvecklas inom förskolans språkutveckling bör implementeras i fler av stadens verksamheter. Dagbarnvårdare, eller "dagmam-mor," utgör ofta ett bra alternativ för barn som behöver en mer hemmanära miljö.

Förskolenämnden ska därför arbeta för att göra yrket som dagbarnvårdare mer attraktivt.

Föräldrakooperativ är en form av barnomsorg där föräldrar gemensamt tar ansvar för verksamheten. Att ha sitt barn i ett föräldrakooperativ innebär ett stort ansvar eftersom föräldrarna är delaktiga i driften av förskolan. Föräldrakooperativens syfte är inte att vara vinstdrivande, vilket innebär att deras ekonomiska förutsättningar ofta skiljer sig från andra fristående förskolor. Sverigedemokraterna förespråkar att ansökningsavgiften ska slopas för föräldrakooperativ för att underlätta för de föräldrar som själva önskar ta ett större ansvar för sin barnomsorg.

Förskolenämnden ska också verka för att öka förskolornas kunskap om och förståelse för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och särskilda behov. Samverkan med BVC och socialtjänsten bör utökas, och nämnden ska fortsätta utveckla dialogen med Region Stockholm om BUS-samverkan för att säkerställa samordnade insatser för barn i behov av stöd.

I samarbete med stadsdelsnämnderna ska förskolenämnden säkerställa att efterfrågan på öppna förskolor möts. Stadens öppna förskolor spelar en viktig roll i att uppsöka och informera föräldrar om förskoleplatser samt om de stödinsatser som erbjuds.

Staden ska fortsätta erbjuda barnomsorg på obekväm arbetstid för föräldrar som har behov av detta.

Barn har rätt att leka, utforska sin fantasi och uttrycka sin kreativitet. Förskolenämnden ska säkerställa att förskolemiljöerna stödjer detta genom att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler och material. Dessutom ska både inomhus- och utomhuslektytor vara stimulerande och tillräckligt stora i förhållande till antalet barn. Vid nybyggnation ska staden så långt det är möjligt bygga småskaliga förskolor. En översyn av buller, ventilation och inomhusmiljö i förskolorna ska också genomföras.

Personalens arbetsvillkor inom förskolan måste förbättras. Den nuvarande arbetsmiljön bidrar till hög sjukfrånvaro, och i Stockholms stads slutrapport för "förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare" framkommer att närvarande och stöttande chefer är en av de viktigaste åtgärderna för att skapa friskare arbetsplatser. Nämnden bör därför införa en enhetlig utbildning för förskolechefer i Stockholms stad för att ge dem verktyg att bedriva ett bra mentorskap och stödja personalen.

För att ge medarbetarna mer tid till sina kärnuppgifter ska praktiska uppgifter, såsom administration, vikarieanskaffning och fastighetsfrågor, hanteras av annan personal, till exempel administratörer och vaktmästare.

Förskollärare och barnskötare upplever ökade krav från både läroplanen, vårdnadshavare och chefer, vilket riskerar att leda till stress och en känsla av otillräcklighet. Nämnden ska säkerställa att planeringstiden är återkommande och likvärdig för samtliga förskollärare, samt att deras ansvar för undervisningen tydliggörs och förutsättningarna för detta förbättras.

- Utredda hur attraktiviteten för dagbarnvårdaryrket kan öka

- Avskaffa ansökningsavgiften för att starta föräldrakooperativ
- Säkerställa att alla förskolor har tillräckligt stora och säkra lektytor inomhus och utomhus
- Vid nybyggnation så långt det är möjligt bygga småskaliga förskolor
- Stärka förståelsen, kunskapen och bemötandet för barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och särskilda behov
- Erbjud barnomsorg för föräldrar med obekväma arbetstider
- Införa en likvärdig utbildning i mentorskap för stadens förskolechefer
- Tillsätta administratörs- och vaktmästartjänster i förskolan
- Säkerställa att planeringstiden är densamma för samtliga av stadens förskollärare, samt att deras ansvar för undervisningen och när den bedrivs tydliggörs

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra en omorganisation av omsorg på obekväm arbetstid. Två dygnet-runt-förskolor ska inrättas i två olika stadsdelsnämnder	2025-01-01	2025-12-31
Förskolenämnden ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna revidera riktlinjerna för omsorg på obekväm arbetstid	2025-01-01	2025-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med förskolenämnden, SISAB och övriga relevanta aktörer inventera, prioritera och initiera upprustningar av befintliga förskolegårdar utifrån lekvrdesriktlinjerna	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB implementera konceptet kring gröna skol- och förskolegårdar på minst 15 skol- eller förskolegårdar under mandatperioden	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, socialnämnden, trafikinämnden, utbildningsnämnden, äldreomsorgen, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, ta fram en handlingsplan för att de kommande åren väsentligt öka andelen extern finansiering av omställnings- och utvecklingsprojekt från EU:s fonder och program samt andra finansiärer	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldreomsorgen och stadsdelsnämnderna utarbeta en långsiktig planering för delaktighet, inflytande och samråd i staden avseende de nationella minoriteterna	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter		
Säkerställ att förskolorna efterfrågar årliga utdrag ur belastningsregistret för personal för att primärt motverka sexualbrott mot barn	2025-01-01	2025-01-31
Utforma en gemensam handlingsplan för att motverka sexualbrott mot barn i förskolan	2025-01-01	2025-12-31
Verka för att förskolor ska kunna tillaga mat i egen regi	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställ att alla förskolor serverar en varierad och näringsrik kost med kött, fisk eller fågel som alternativ	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställ att svenska är det huvudsakliga samtalsspråket i förskolan, med	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
undantag för de nationella minoritetsspråken		
Inför krav på goda svenskkunskaper för personal inom stadens förskolor	2025-01-01	2025-12-31
Utred hur attraktiviteten för dagbarnvårdaryrket kan öka	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställ att alla förskolor har tillräckligt stora och säkra inomhus- och utomhuslektyr	2025-01-01	2025-12-31
Verka för stärkt förståelse, kunskap och bemötande av barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och särskilda behov	2025-01-01	2025-12-31
Verka för att öka personaltätheten och minska barngrupperna genom att utöka antalet barnskötare	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla de interna utbildningarna för att säkerställa att all förskolepersonal har goda kunskaper i bland annat pedagogik och HLR	2025-01-01	2025-12-31
Genomför en översyn av förskolepersonalens svenskkunskaper och säkerställ att språkutbildningar genomförs där behov finns	2025-01-01	2025-12-31
Inför en likvärdig utbildning för förskolechefer för att ge förskolecheferna bättre verktyg att bedriva mentorskap	2025-01-01	2025-12-31
Utred behovet av att tillsätta administratörer och vaktmästare i förskolan	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställ att planeringstiden är densamma för samtliga av stadens förskollärare, samt att deras ansvar för undervisningen och när den bedrivs tydliggörs	2025-01-01	2025-12-31
Öka tillsynen av samtliga förskolor	2025-01-01	2025-12-31
Avskaffa ansökningsavgiften för att starta föräldrakooperativ	2025-01-01	2025-12-31
I förskoleundersökningen inkludera frågor om huruvida vårdnadshavarna upplever kommunikationsproblem eller bristfälliga svenskkunskaper hos medarbetarna.	2025-01-01	2025-12-31
Fasa ut modersmålsundervisningen i förskolan och istället fokusera på att stärka barnens kunskaper i det svenska språket	2025-01-01	2025-12-31
Vid nybyggnation så långt det är möjligt bygga småskaliga förskolor	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Förskolenämnden** godkänns.

Idrottsnämnden

Fysisk aktivitet är en viktig grund för folkhälsan. Idrottsnämnden ska arbeta för att tillfredsställa stockholmarnas behov av att utöva fysisk aktivitet, oavsett kön, ålder eller förmåga. Möjligheten att utöva lagsporter och fysisk träning är beroende av tillgången till idrottsplatser, inomhushallar, utomhusgym, motionsspår, skidspår och badplatser, men det finns även andra sätt att idrotta. För att alla barn i skolorna ska kunna delta i lek och idrott behövs skolgårdar i tillräcklig storlek med inspirerande utrustning.

För att så många som möjligt ska utöva fritidsaktiviteter måste utbudet vara varierat och lättillgängligt. Breddidrotten ska värnas och erbjudas genom en mångfald av aktiviteter och aktörer, samtidigt som elitidrotten ges stabila förutsättningar att fortsätta utvecklas. Idrottsnämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta för att tidsglapp mellan skoldagen och fritidsaktiviteter minimeras.

I förhållande till efterfrågan råder det ett underskott på tillgängliga idrottsanläggningar och träningstider. Ledtider för att bygga nytt är långa, därför bör även möjligheter till temporära och alternativa lösningar sökas.

I staden med omgivningar finns en stor mängd utomhusgym där nyttjandet ofta är sporadiskt eller lågt. Ett arbete bör inledas med målet att effektivare ta tillvara denna resurs. Komplettering med bättre och anpassningsbar utrustning samt belysning där sådan saknas kan leda till ökat nyttjande.

Att lära sig simma är livsviktigt, särskilt i en stad som omges av vatten. Satsningar på simkunnighet ska därför vara en högt prioriterad uppgift för idrottsnämnden, och i samverkan med utbildningsnämnden ska idrottsnämnden verka för att öka simkunnigheten hos barn och unga. Idrottsnämnden ska i nära samverkan med Stockholms idrottsrörelse och genom goda dialoger med föreningarna, verka för att öka den fysiska aktiviteten och folkhälsan över hela staden.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- främjande av stockholmarnas folkhälsa genom att skapa förutsättningar för idrott, föreningsliv och friluftsliv
- ansvar för bidragsgivning och stöd till idrottsföreningar och andra sammanlutningar
- att vara stadens kontaktyta gentemot friluftslivet, båtklubbar och fritidsfiske
- att vara den primära samtalspartnern med alla idrottsföreningar och regionala idrottsförbund, i såväl bredd- som elitidrottsfrågor
- ansvar för ärenden som rör taxor och subventioner för upplåtelser av anläggningar för idrottsverksamhet
- samordning av fritidsverksamhet för barn och unga med funktionsnedsättning

- ansvar för fiskevård inom stadens vatten samt för båtplatser och friluftssamhet
- ansvar för att prioritera och planera för stadens nytillskott av idrottsanläggningar och utveckling som beställare av investeringar
- ansvar för uthyrning av skolidrottshallar och skollokaler genom bokningssystemet
- att vara beställare av nya idrottsanläggningar och utveckling av befintliga i förhållande till fastighetsnämnden

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Trygga och tillgängliga idrottsytor

Oavsett förutsättningar ska alla stockholmare ha rätt till en meningsfull fritid. Stadsdelsnämnderna ska ges i uppdrag att beakta barn och unga med funktionsnedsättningar vid upprustning av idrottsplatser. Idrottsnämnden ska också uppdras att i större utsträckning tillgänglighetsanpassa stadens badplatser.

För att kunna tillgodose alla invånares möjlighet att utöva fysisk aktivitet ska nämnden säkerställa att idrottsplatser prioriteras i samband med stadsutvecklingsprojekt, samt att skol- och förskolegårdar uppfyller Boverkets riktlinjer om kvadratmeteryta per elev. Det är även viktigt att idrottsplatser utformas på ett sätt som främjar tryggheten, bland annat genom en väl planerad belysning ökar tryggheten både vid och på väg till idrottsplatsen under kvällstid

Nämnden ska arbeta för trygga och jämställda idrottsytor som är tillgängliga för invånare över hela staden. Arbetet för att öka tryggheten på stadens simhallar ska intensifieras, och en handlingsplan mot sexuella övergrepp ska utarbetas.

- Säkerställa att idrottsplatser prioriteras i samband med stadsutvecklingsprojekt.
- Beakta tillgängligheten för barn- och unga med funktionsnedsättning vid nybyggnation och upprustning av idrottsanläggningar.
- Principiellt ta ställning emot könselektade simbassänger.
- Utarbeta en handlingsplan mot sexualbrott på stadens simhallar med åtgärder som ID-kontroller.
- Avkräva årliga utdrag ur belastningsregistret av personer som arbetar med barn inom stadens verksamheter för att motverka sexualbrott och kriminell rekrytering.
- Tillse att misstänkt fusk med föreningsbidrag polisanmäls.

- Tillsammans med berörda nämnder säkerställa att förskolegårdar och skolgårdar uppfyller Boverkets riktlinjer om kvadratmeteryta per elev
- Utredda hur kostnaden för nybyggnation av badbassänger kan minska genom att bygga standardiserat enligt den danska modellen.
- Tillsammans med utbildningsnämnden arbeta för att minimera tidsglapp mellan skola och fritidsaktiviteter.
- Lindra bristen på träningstider genom att aktivt söka möjligheter för temporära eller alternativa lösningar när så är möjligt.

Idrotts- och föreningsliv

Idrottslivet främjar rörelse, gemenskap samt den fysiska och psykiska folkhälsan. Det är också en viktig del i arbetet mot utanförskap, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i hemmet. Nämnden ska arbeta för att underlätta för föreningar och aktörer att bedriva idrottsverksamhet i hela staden. Genom utökade föreningsbidrag ska nämnden aktivt stimulera idrottslivet och folkhälsan.

- Möjliggöra för föreningslivet att enklare nyttja skolidrottshallar.
- Tillgängliggöra idrottsplatser med möjlighet för privata aktörer att hyra in sig under tider med lågt utnyttjande som vardagar under förmiddags-och, lunchtid.
- Premiera stöd till basverksamhet framför tidsbegränsade stöd för utvecklingsverksamhet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna, idrottsnämnden och kulturnämnden utreda och föreslå åtgärder för hur stadens verksamheter för barn i mellanstadieålder kan samverka och komplettera varandra bättre för att säkerställa meningsfull och vuxenledd fritid under och efter skoltid	2025-01-01	2025-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna och utveckla arbetet med att nå och skapa förutsättningar för äldre att i ökad utsträckning delta i fysiska aktiviteter	2025-01-01	2025-12-31
Stockholm Business Region AB ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och utbildningsnämnden samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering, genomförande och utvärdering av ishockey-VM år 2025	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden undersöka hur Zinkensdamms IP och omkringliggande ytor kan förstärkas med mer idrott och annan stadsutveckling. Detta ska ske utan dyra OPS-upplägg	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda tillfälliga etableringar av till exempel idrottsytor på platser där stadsutveckling planeras och hur sådana initiativ kan finansieras. Två piloter med idrottsytor ska genomföras, en i Järva och en i Söderort	2025-01-01	2025-12-31

Idrottsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och Stockholm Business Region AB samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering av O-Ringen år 2027 samt ett eventuellt basket-EM för damer 2027	2025-01-01	2025-12-31
Idrottsnämnden ska införa ett nytt stöd till simföreningar som bedriver simskola. Stödet ska syfta till att även simföreningar kan hålla låga avgifter till sina simskolekurser	2025-01-01	2025-12-31
Idrottsnämnden ska utreda hur kösystemet till stadens simskola kan förbättras för att bland annat underlätta övergången mellan kursnivåer	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, Stockholm Globe Arena Fastigheter AB och Stockholm Business Region AB genomföra förstudier om Stockholms framtida konkurrenskraft som värdstad för stora evenemang	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden och SISAB öppna upp fler idrottshallar för föreningslivet, även under kvällar och lov, samt fortsätta arbetet med att tillgängliggöra andra skollokaler för förenings- och kulturliv	2025-01-01	2025-12-31
Trafiknämnden ska, utifrån erfarenheterna från den tillfälliga aktiveringen av Munkbrohamnen, i samråd med exploateringsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholms Hamn AB och Region Stockholm utreda olika scenarier för Munkbrohamnens framtida utveckling där möjligheten att använda schaktmassor cirkulärt ska undersökas	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden och kommunstyrelsen utreda arrendesystemet för upplåtelse av idrottsmark och en finansieringsmodell kopplat till klassificeringen av kommersiella ytor	2025-01-01	2025-12-31
Idrottsnämnden ska utreda hur medlemsaktivitetsstödet skulle kunna viktas gentemot föreningar i störst behov av ytterligare medel	2025-01-01	2025-12-31
Idrottsnämnden ska utreda principer och kriterier för entréavgifterna för stadens utomhusbad	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, Stockholm Vatten och Avfall AB och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser genomföra en översyn av investeringsbehoven för Bällsta IP i syfte att ytterligare minska projektets investeringsutgifter	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, socialnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, ta fram en handlingsplan för att de kommande åren väsentligt öka andelen extern finansiering av omställnings- och utvecklingsprojekt från EU:s fonder och program samt andra finansiärer	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden och AB Stockholmshem utreda hur Svedmyrabadet kan renoveras till att bli ett bad för äldre och andra grupper i behov av uppvärmda bassänger. Inriktningen gällande finansieringen av driften av det framtida badet är att denna ska ske gemensamt av idrottsnämnden och äldre- och äldreomsorgsnämnden, möjlig form för detta ska tas fram inom ramen för utredningen	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden och utbildningsnämnden utreda och föreslå en ny modell för finansiering av skolidrottslokaler	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, stadsdelsnämnderna och andra berörda nämnder utreda hur staden kan utveckla arbetet med uppföljning och kontroll vid förhyrning av stadens lokaler till privatpersoner och organisationer utanför kommunkoncernen	2025-01-01	2025-12-31

Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Säkerställ att idrottsplatser prioriteras i samband med stadsutvecklingsprojekt	2025-01-01	2025-12-31
Beakta tillgängligheten för barn- och unga med funktionsnedsättning vid nybyggnation och upprustning av idrottsanläggningar	2025-01-01	2025-12-31
Ta principiell ställning emot könsslektade simbassänger	2025-01-01	2025-12-31
Utarbeta en handlingsplan mot sexualbrott på stadens simhallar med åtgärder som ID-kontroller	2025-01-01	2025-12-31
Efterfråga årliga utdrag ur belastningsregistret för personer som arbetar med barn och unga inom stadens verksamheter och föreningar som erhåller kommunala bidrag för att motverka sexualbrott och kriminell rekrytering	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställ tillsammans med berörda nämnder att förskolegårdar och skolgårdar uppfyller Boverkets riktlinjer om kvadratmeteryta per elev	2025-01-01	2025-12-31
Utred hur kostnaden för nybyggnation av badbassänger kan minska genom att bygga standardiserat enligt den danska modellen	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en plan för hur stadens utomhusgym kan utformas för att öka funktionaliteten och locka fler över generationsgränserna till regelbunden träning	2025-01-01	2025-12-31
Tillsammans med utbildningsnämnden arbeta för att minimera tidsglapp mellan skola och fritidsaktiviteter.	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Idrottsnämnden** godkänns.

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Kulturen i Stockholms stad vilar på den svenska nationens unika särprägel, där det svenska språket tillsammans med vårt gemensamma minne av traditioner, seder och värderingar gör vår stad särskild. Samtidigt är den lokala kulturen i Stockholm ständigt föränderlig. Nya intryck från omvärlden påverkar oss, både positivt och negativt. Kultur formas organiskt av människorna i samhället och bör varken styras eller kontrolleras av politiker eller kulturexperter. Trots detta ser vi gång på gång hur det skattefinansierade kulturutövandet och den offentliga konsten styrs i strid med folkviljan. Bristen på medborgarinflytande vid urvalet av konst till det offentliga rummet, såsom statyer och installationer på gator och torg, är anmärkningsvärd. Stockholmarens röster blir ständigt åsidosatta när det gäller vilken konst som ska prägla våra gemensamma miljöer. Ett ökat folkinflytande över den offentligt finansierade konsten är avgörande för att demokratisera kulturen.

Den kommunala bidragsfördelningen till kulturföreningar har också tappat sin förankring hos medborgarna. Politisk klåfingrighet har skapat en uppdelning mellan "finkultur" och "fulkultur". Finkulturen, som uppfyller politikernas mål, finansieras med skattepengar, medan fulkulturen är fri och självfinansierad av dem som konsumerar den. Kulturbidragens huvudsakliga syfte bör vara att stödja grupper med begränsade ekonomiska resurser, så att de kan ta del av kulturen till en överkomlig kostnad. De skattefinansierade kulturbidragen ska därför riktas mot insatser som når barn och unga, personer med funktionsnedsättning och äldre. Övriga vuxna bör i större utsträckning själva finansiera sina kulturupplevelser.

Det är hög tid att rensa upp i det kulturpolitiska träsket, där föreningar med låga besökstal, men med väletablerade bidragssökningsrutiner, år efter år får stora summor skattemedel. Stockholmarens valfrihet över vilka kulturformer de vill konsumera och betala för måste stärkas. Vi måste skapa en kulturpolitik som är rättvis, transparent och som sätter medborgarnas intressen i främsta rummet.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- huvuddelen av stadens kulturverksamhet, vilket inbegriper Stadsmuseet, Medeltidsmuseet samt Stockholmsforskningen, Stockholms stadsbibliotek, Liljevalchs konsthall, Stockholm konst, Kulturskolan Stockholm samt vissa evenemang
- att skapa goda förutsättningar för både stadens institutioner och det fria kulturlivet så att kulturupplevelser av hög kvalitet och bredd erbjuds
- att följa och främja utvecklingen av kulturlivet i staden och inom sitt verksamhetsområde sköta stadens bidragsgivning till kulturell verksamhet samt stödet till de allmänna samlingslokalerna och hembygdsgårdarna
- att bevara, levandegöra och pedagogiskt förmedla stadens kulturhistoriska värden till dagens och framtidens stockholmare och besökare
- att utgöra stadens kompetens i arkeologiska och bygghistoriska frågor

- att i nära samverkan med stadsdelsnämnder och idrottsnämnden ansvara för samordning av stadens arbete inom verksamhetsområdet barn, kultur och fritid inklusive stadens sommarkolloverksamhet

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden/bolagsstyrelsen, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning som följer nedan.

En varsamt växande huvudstad

Kultur som är tillgänglig

Stadens offentliga kultur ska vara lättillgänglig för alla stockholmare, oavsett funktionsförmåga. Stadens museum, kulturevenemang och bibliotek ska vara trygga platser som är så tillgänglighetsanpassade som möjligt. Nämnden ska verka för att främja kulturverksamhet bland unga, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Kultur skapas av människorna som tar del av och utövar den. Kultur varken kan eller ska styras av politiker och kulturexperter. Kultur som bedrivs i strid med medborgarnas vilja ska inte finansieras med skattemedel. Nämnden ska istället arbeta för att öka medborgarinflytandet vid urval av konst till det offentliga rummet. Ett starkt folkinflytande och en god medborgarförankring är avgörande för att demokratisera den offentliga konsten.

Kulturskolan ska fortsatt samverka med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och fristående aktörer för att alla barn genom kulanpremien ska komma i kontakt med stadens kulturverksamheter. Det måste säkerställas att information om kulanpremien når ut till alla barn i skola och förskola, oavsett driftsform. Kulturskolan ska, i så hög grad som möjligt, förlägga sin undervisning i kommunala skolors befintliga lokaler. Detta medför inte bara en besparing avseende lokalkostnader utan möjliggör även för fler elever att ta del av Kulturskolans kursutbud. Genom att förlägga undervisningen i direkt anslutning till skoldagen tillgängliggörs verksamheten för fler barn och unga. Detta minskar den negativa effekten av de ojämlikheter som råder avseende vårdnadshavares möjligheter och engagemang kring sina barns fritidsaktiviteter.

Stockholms stads bibliotek tillhandahåller våra kulturskatter och möjliggör för alla, oavsett ekonomiska förutsättningar, att ta del av litteratur för nöje och utbildning. Ordningen på stadens bibliotek ska återställas och upprätthållas, så att både besökare och personal kan känna sig trygga. Personer som uppträder hotfullt eller stör ordningen på annat sätt ska avvisas och om möjligt beläggas med vistelseförbud.

En NPF-satsning ska göras avseende stadens parklekar. Med hjälp av vetenskapliga och beprövade förhållningssätt och metoder ska all personal utbildas inom neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Att vara ute i frisk luft och nära djur upplevs av många som gynnsamt för den psykiska hälsan. För att möjliggöra för fler stockholmare att komma nära djur och natur ska anslagen till 4H-gårdar i staden utökas. 4H-gårdarna arbetar bland annat med att sprida kunskap om utrotningshotade svenska lantraser, god självhushållning, naturens kretslopp och att uppmuntra barn och unga att utvecklas till välmående, ansvarstagande och engagerade människor med respekt för sin omvärld.

Tillsammans med stadsdelsnämnderna ska kulturnämnden verka för att fler barn och unga får möjlighet att delta i den efterfrågade sommarkolloverksamheten. Barn och unga med funktionsnedsättningar ska ges möjlighet att delta i ordinarie sommarkolloverksamhet, men det ska också finnas anpassad kolloverksamhet för den som föredrar det.

Stockholmarnas skattemedel ska inte bidra till radikalisering och samhällspolarisering. Demokrati och jämställdhet inom verksamheten ska vara ett krav för att föreningar och förbund ska tilldelas ekonomiskt stöd. De ekonomiska bidragen till studieförbunden ska upphöra.

Kulturnämnden ska göra en genomsyn av de identitetspolitiska principer som präglar bidragsutdelningen. Krav på normkritik och könskvotering ska inte förekomma.

- Främja unga, äldre samt personer med funktionsnedsättning vid utdelning av kulturbidrag.
- Öka medborgarinflytandet över den offentliga konsten.
- Bidragen till studieförbunden ska upphöra.
- Säkerställa att bidrag inte delas ut till odemokratiska, ojämsställda föreningar eller föreningar som bidrar till radikalisering och samhällspolarisering.
- Genomföra minst ett oanmält besök per år hos varje förening som erhåller kommunalt bidrag.
- Öka kulturbidragen till hembygds- och 4H-gårdarna, samt pensionärs- och idrottsföreningar.
- Upprätthålla ordningen på stadens bibliotek.
- Locka fler festivaler, utomhuskonserter och andra internationella kulturevent till Stockholm.
- Verka för att stärka Stockholms attraktionskraft som turistdestination.
- Koppla folkhögskolornas utbildningar till arbetsmarknadens behov.
- Liljevalchs konsthall ska öka sin självfinansieringsgrad.
- Förlägga kulturskolans verksamhet i kommunens skolor, både för att resurseffektivisera och öka möjligheten för fler barn och unga att delta i undervisningen.
- Öka kunskapen om NPF i stadens parklekar.
- En riktad satsning ska göras mot fristående förskolor och skolor för att säkerställa att informationen når ut så att även dessa barn får möjlighet att ta del av Kulanpremien.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kulturnämnden ska i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser genomföra en stadsövergripande fritidskonferens med fokus på barn och ungas rätt till en meningsfull fritid	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna, idrottsnämnden och kulturnämnden utreda och föreslå åtgärder för hur stadens verksamheter för barn i mellanstadieålder kan samverka och komplettera varandra bättre för att säkerställa meningsfull och vuxenledd fritid under och efter skoltid	2025-01-01	2025-12-31
Stockholm Business Region AB ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och utbildningsnämnden samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering, genomförande och utvärdering av ishockey-VM år 2025	2025-01-01	2025-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och Stockholm Business Region AB samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering av O-Ringen år 2027 samt ett eventuellt basket-EM för damer 2027	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, Stockholm Globe Arena Fastigheter AB och Stockholm Business Region AB genomföra förstudier om Stockholms framtida konkurrenskraft som värdstad för stora evenemang	2025-01-01	2025-12-31
Kulturnämnden ska fortsätta att utveckla öppethållandet av stadens bibliotek	2025-01-01	2025-12-31
Kulturnämnden ska genomföra en analys av hur målgruppen unga 13-18 år bättre kan nås i stadens biblioteksverksamhet, samt lämna förslag på åtgärder för att i högre utsträckning nå dessa på ett mer målgruppsanpassat sätt	2025-01-01	2025-12-31
Kyrkogårdsnämnden ska i samarbete med kulturnämnden och Stockholm Business Region AB, och i samråd med kommunstyrelsen, bidra till att långsiktigt implementera den nationella världsarvsstrategin avseende Skogskyrkogården	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholm Business Region AB ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och utbildningsnämnden samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering, genomförande och utvärdering av ishockey-VM år 2025	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden och SISAB öppna upp fler idrottshallar för föreningslivet, även under kvällar och lov, samt fortsätta arbetet med att tillgängliggöra andra skollokaler för förenings- och kulturliv	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, stadsdelsnämnderna och andra berörda nämnder utreda hur staden kan utveckla arbetet med uppföljning och kontroll vid förhyrning av stadens lokaler till privatpersoner och organisationer utanför kommunkoncernen	2025-01-01	2025-12-31

Kulturnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utreda möjligheten till samarbete med folkhögskolorna för att öka andelen medarbetare med fritidsledarkompetens	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- nämnden och stadsdelsnämnderna utarbeta en långsiktig planering för delaktighet, inflytande och samråd i staden avseende de nationella minoriteterna	2025-01-01	2025-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen revidera stödformen till de sverigefinska, samiska och tornedalska minoriteterna i syfte att justera villkoren för sökanden och bredda målgruppen till att även omfatta stiftelser och andra organisationsformer än enbart föreningar och att därigenom kunna förstärka stödet till förvaltningsområdets kulturaktörer	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Främja unga, äldre samt personer med funktionsnedsättning vid utdelning av kulturbidrag	2025-01-01	2025-12-31
Öka medborgarinflytandet över den offentliga konsten	2025-01-01	2025-12-31
Se över och begränsa bidragen till studieförbunden och säkerställ att bidrag inte delas ut till odemokratiska, ojämsställda förbund, eller förbund som bidrar till radikaliserings eller samhällspolarisering	2025-01-01	2025-12-31
Öka kulturbidragen till hembygds- och 4h-gårdarna, samt pensionärs- och idrottsföreningar	2025-01-01	2025-12-31
Verka för att locka fler festivaler, utomhuskonserter och andra internationella kulturevent till Stockholm	2025-01-01	2025-12-31
Verka för att stärka Stockholms attraktionskraft som turistdestination	2025-01-01	2025-12-31
Koppla folkhögskolornas utbildningar till arbetsmarknadens behov	2025-01-01	2025-12-31
Kulturnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och civilsamhället förbereda för ett uppförande av ett monument över hbtqi-rörelsens kamp för sina rättigheter i samhället på Järva	2025-01-01	2025-12-31
En riktad satsning ska göras mot fristående förskolor och skolor för att säkerställa att informationen når ut så att även dessa barn får möjlighet att ta del av Kulanpremien.	2025-01-01	2025-12-31

Kulturnämnden: stadsarkivet

Kulturnämnden: stadsarkivet fyller en viktig funktion då det ger stockholmarna insikt i hur de offentliga beslutsprocesserna i olika ärenden har skötts. Stadsarkivet är en stor kunskapsbank för universitet och högskolor samt även för privata forskare som skriver om Stockholms historia, skönlitterära verk eller som släktforskar. Arkivet har således ett stort värde historiskt och kulturellt.

Stockholms stadsarkiv spelar en betydande roll i att upplysa om stockholmarnas liv genom historien. För att göra stadens historia mer tillgänglig ska stadsarkivet fortsätta med digitaliseringen av arkiverat material.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- arkivmyndighet och ansvarar för Stockholms Stadsarkiv
- systemägarskap för stadens gemensamma e-arkiv samt ärendehanteringssystemen eDok och Diabas

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Nämnden ska tillse att stadsarkivet vårdas och bevaras för framtida generationer. Ömtåligt tryckt material ska hanteras varsamt och under uppsikt av personal.

För att göra stadens historia mer tillgänglig ska stadsarkivet fortsätta med digitaliseringen av arkiverat material. Originalhandlingarna ska tas omhand med största försiktighet för att bevaras till eftervärlden.

Nämnden bör tillse att Stadsarkivet med sitt stora historiska värde även fortsättningsvis är en kunskapsbank för alla. Nämnden ansvarar centralt för stadens arkivfunktioner och ska bidra till andra nämnders verksamhet genom tillsyn, expertkunskap och rådgivning. I arbetet ska nämnden stödja stadens verksamheter i att hantera sin information på ett sätt som underlättar tillgången och upprätthåller offentlighetsprincipen och andra lagkrav inom informationsområdet, exempelvis kravet om digital anslagstavla.

Nämnden ska verka för att fler verksamheter levererar sina arkiv, både på papper och digitalt till e-arkivet.

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Kulturnämnden** godkänns.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är en central aktör i arbetet med att säkerställa en hållbar stadsmiljö för alla stockholmare. Nämndens tillsynsarbete ska inte bara upprätthålla lokala lagar kring miljö och hälsa, utan också kontinuerligt möjliggöra teknisk innovation. Genom att främja ansvar och likvärdiga regler för företag inom Stockholms stad, kan nämnden skapa en miljö där både näringsliv och invånare kan verka inom trygga och hälsosamma ramar.

För att förbättra stockholmarnas livskvalitet, behöver nämnden fokusera på centrala hälso- och miljöutmaningar. Detta innefattar ett aktivt arbete mot antibiotikaresistens genom att övervaka användningen av antibiotika och stödja informationsinsatser. Nämnden bör också fortsätta sitt arbete med att minska UV-exponering, buller och luftföroreningar, som alla är betydande faktorer för folkhälsan. Bullerreducerande åtgärder i stadsmiljön, bättre luftkvalitet och skydd mot UV-strålning kan bidra till att öka invånarnas hälsa och välbefinnande.

Nämnden har också ett ansvar för att skydda och bevara stadens naturresurser. Ett starkt fokus ska läggas på att minska överexploateringen av viktiga natur- och rekreationsområden. Bevarandet av stadsgrönska och skogspartier är avgörande för att bibehålla Stockholms unika karaktär och tillgång till natur för alla. Kungliga Djurgårdens nationalstadspark och andra naturreservat ska särskilt värnas om och lämnas orörda. Dessa grönområden är en av stadens viktigaste tillgångar, som erbjuder rekreation och hälsa för invånarna, samtidigt som de bidrar till biologisk mångfald.

Förbättring av vattenkvaliteten i Stockholms sjöar och vattendrag är en prioritet. Kraftfulla åtgärder ska vidtas för att minska föroreningar och skydda dessa viktiga vattenresurser. Renare vatten innebär inte bara bättre rekreationsmöjligheter för invånarna, utan också en mer hållbar livsmiljö för stadens djur- och växtliv.

Stockholm ska sträva mot att bli en klimatpositiv stad, men med ett ekonomiskt hållbart tillvägagångssätt. Det innebär att staden behöver kombinera sin roll som en garant för välfärd och valfrihet med ett tydligt klimat- och miljöansvar. Samtidigt måste beslut som tas vara rationella och ta hänsyn till den avtagande marginalnyttan av varje enskild miljöinsats, så att resurserna används där de gör störst skillnad. Detta innebär också att staden ska fokusera på sitt kärnansvar och undvika att överta statliga åtaganden, för att hålla ett effektivt och ansvarsfullt resursutnyttjande.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- stadens övergripande miljö- och hälsoskyddsarbete
- tillsyn enligt miljöbalken, livsmedels-, foder-, strålskydds-, smittskydds- och tobakslagstiftningen samt lagen om sprängämnesprekursorer

- prövning av tillstånd för vissa av de verksamheter som omfattas av nämnda lagstiftningar
- miljö- och luftövervakning samt bullerbekämpning
- planering och samordning av stadens åtgärder inom miljöskydds- och naturvårdsområdet
- stöd till stadens nämnder och bolagsstyrelser i deras miljö- och klimatarbete
- information om miljö-, energi- och hälsofrågor till stadens invånare och företag
- kommunkoncernens gemensamma fordonshantering

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

Miljö och hälsa

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska säkerställa att Stockholm är en stad med hög livskvalitet genom att bedriva effektiv tillsyn och miljöövervakning. Detta inkluderar att arbeta för en god luftkvalitet, reducera buller och minimera riskerna för överexponering av UV-ljus. Stockholm står inför utmaningar med luftföroreningar, både från lokala källor och långväga internationella utsläpp. Därför behöver insatserna för renare luft vara både lokalt fokuserade och koordinerade med nationella och internationella aktörer.

Att bevara stadens biologiska mångfald och värdefulla naturvärden är en central del av nämndens arbete. Nybyggnationer och stadsutveckling måste genomföras på ett varsamt sätt för att säkerställa att viktiga grönområden inte förloras. Naturreservat och nationalstadsparken, inklusive Kungliga Djurgården, ska skyddas från ytterligare exploatering. Dessa områden är ovärderliga för Stockholms gröna karaktär och invånarnas möjligheter till rekreation.

Insatserna mot buller, särskilt vid trafikleder nära naturreservat, ska utökas och intensifieras. Buller är en betydande orsak till ohälsa i storstadsområden, och därför behöver staden arbeta med både traditionella och innovativa lösningar för att reducera bullernivåerna. Samfinansieringsmodeller mellan staden, Trafiknämnden och fastighetsägare ska utredas för att möjliggöra fler bullerdämpande åtgärder. Genom att involvera fastighetsägare kan fler projekt bli genomförbara, och invånarna får ett bättre skydd mot buller.

Överpopulationen av gäss och duvor utgör en utmaning för Stockholms stadsbild och folkhälsa. Därför behöver insatserna mot dessa överpopulationer intensifieras, bland annat genom skyddsjakt. Ett stadsövergripande mål för att reglera storleken på gäss-

populationen ska tas fram, vilket kan bidra till en bättre balans i stadens ekosystem och minskad påverkan på park- och rekreationsområden.

- Värna den biologiska mångfalden vid exploatering genom att tillämpa principen om varsamhet och beakta naturvärden.
- Skydda naturreservat och nationalstadsparken från exploatering och expansion av nya verksamheter.
- Utöka insatserna mot buller vid trafikleder nära naturreservat för att skapa en tystare miljö.
- Utvärdera och implementera innovativa bullerskyddslösningar med möjlighet till samfinansiering mellan staden och fastighetsägare.
- Stärk arbetet mot överpopulationen av gäss genom att ta fram ett mål för populationens storlek och intensifiera skyddsåtgärder där det är nödvändigt.
- Undersök möjligheterna för fler bullerskydd i strategiska områden och skapa incitament för privat medfinansiering.
- Öka investeringarna i rening av sjöar och vattendrag för att förbättra vattenkvaliteten och säkerställa hälsosamma rekreationsmiljöer för invånarna.

Målet med det hälsofrämjande arbetet är att säkerställa bästa möjliga hälsa för medborgarna till en rimlig kostnad. Detta innebär att beakta alla hälsofaktorer som faller inom kommunens ansvarsområde. Förutom att förbättra luftkvaliteten, måste arbetet även fokusera på att hantera problemen med överexponering av UV-strålning som många stockholmare drabbas av. UV-exponering är en betydande riskfaktor för hudcancer, och därför är det viktigt att staden tar fram en åtgärdsplan i samarbete med Trafiknämnden för att öka medvetenheten och införa konkreta åtgärder för att minska solexponeringen.

Utvecklingen av avancerade tekniker för vattenrening är också avgörande för att skydda stockholmarnas hälsa. Genom att arbeta tillsammans med sjukhusen kan staden minska föroreningar av antibiotika i vatten, vilket på sikt bidrar till att motverka den växande utmaningen med antibiotikaresistens. Det är viktigt att dessa insatser prioriteras för att säkerställa en långsiktig hälsa hos stadens invånare och för att skydda miljön från skadliga utsläpp.

Reglering av gässpopulationen är en annan viktig fråga för stadens miljö och invånarnas trivsel. En stadsövergripande plan för att hantera gässpopulationen ska tas fram, där målet inte bara är att sprida gäss till olika delar av staden, utan att även arbeta med konkreta åtgärder för att minska populationen. Detta innebär att fastställa en önskad populationsstorlek och genomföra åtgärder, såsom kontrollerad avskjutning, för att hålla populationen på en hållbar nivå.

- Utveckla arbetet med stadsgrönka för att skapa naturlig skuggning och därmed minska UV-exponeringen i parker och offentliga platser.
- Ta fram en handlingsplan mot överexponering av UV-ljus i samarbete med Trafiknämnden, med fokus på att utbilda invånarna och erbjuda skyddande åtgärder i stadsmiljön.

- Förbättra samarbetet med Region Stockholm för att utveckla och sprida information om riskerna med överdriven antibiotikaanvändning och dess koppling till resistensproblematik.
- Införa och utvärdera nya tekniker för vattenrening i samarbete med sjukhus och andra relevanta aktörer för att minska läkemedelsrester och skydda vattenmiljön.
- Ta fram ett tydligt mål för hantering av gässpopulationen i staden och säkerställa att strategierna inkluderar både förflyttning och beståndsreducering för att uppnå en balanserad och hållbar nivå.

Klimat och miljö

Stockholm ska vara en ledande aktör i klimatomställningen och sträva efter att bli klimatpositiv till 2030. Detta innebär att minska stadens koldioxidutsläpp samtidigt som staden aktivt arbetar för att binda koldioxid. Arbetet ska grunda sig på vetenskapligt stöd och använda metoder som är både ekonomiskt och ekologiskt försvarbara. Alla klimatåtgärder ska utformas för att också stödja målen om god ekonomisk hushållning, så att de inte bara leder till miljöförbättringar utan även ekonomiska besparingar i stadens verksamheter.

För att möta framtidens energibehov ska Stockholm utreda möjligheterna att delta i utbyggnaden av småskaliga modulära kärnkraftverk (SMR). Dessa anläggningar kan komplettera stadens energimix genom att leverera stabil och koldioxidfri elproduktion. Som en potentiell pilotkommun för SMR kan Stockholm vara med och testa och implementera denna teknik, vilket skulle bidra till en diversifierad och framtidssäkrad energiförsörjning.

Stockholm ska samtidigt undvika utbyggnad av vindkraft till havs i skärgården. Detta beslut grundas på hänsyn till skärgårdens höga natur- och rekreationsvärden, som är viktiga för både invånarnas välbefinnande och den biologiska mångfalden. Vindkraften bör istället utvecklas i områden där den påverkar naturen och rekreationsområden i mindre utsträckning.

Stockholm har också en roll att spela i det internationella klimatarbetet. Genom att bidra med sin kommunala kompetens inom energieffektivisering kan staden hjälpa till att bygga upp en mer hållbar infrastruktur i andra delar av världen. Som ett led i detta ska nämnden delta i samordnade insatser för att stötta Kiev, Ukraina, med energieffektiva lösningar vid nybyggnation av offentliga byggnader. Detta arbete stärker inte bara Stockholms internationella samarbete utan bidrar också till global klimatnytta.

- Utforma ekonomiskt rationella klimat- och miljöinsatser för att bli klimatpositiva 2030.
- Verka för att utveckla nybyggnationen av solceller när det är samhällsekonomiskt lönsamt.
- Bli en pilotkommun för småskalig modulär kärnkraft.
- Undvika utbyggnad av vindkraftverk till havs i skärgården.

- Bidra till internationellt klimatarbete genom att sprida vidare den kommunala kunskapen inom energieffektivisering i offentliga byggnader.

För att minimera den egna kostnaden kopplat till klimat- och miljöinvesteringar bör Stockholm i högre grad utnyttja extern finansiering genom att söka medel från statliga myndigheter och EU-fonder. Således kan staden genomföra fler klimat- och miljöinsatser utan att belasta den egna budgeten i onödan.

Klimatanpassning är en viktig del av stadens framtidsplanering och ska integreras i alla skeden av stadsbyggnadsarbetet. Särskilt fokus ska läggas på att hantera risker för skyfall och extremvärme, vilket är avgörande för att Stockholm ska kunna möta framtidens klimatutmaningar. Detta innebär att staden planerar för bättre dagvattenhantering, utökar grönområden som kan absorbera regnvatten, och skapar svala zoner för att motverka urbana värmeöar under heta somrar.

Särskilt värdefulla naturmiljöer ska skyddas från exploatering och förtätningen av grönytor genom nybyggnation måste ske med stor varsamhet. Det är viktigt att bevara dessa områden som bidrar till stadens ekologiska balans och ger invånarna tillgång till rekreationsytor. Förtätningen av staden bör planeras noggrant för att minimera negativa effekter på natur och miljö.

För att bättre integrera hållbarhetsmålen i stadens arbete ska Agenda 2030-rådet smälta samman med kommunstyrelsens och miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete. Detta innebär att Agenda 2030-rådet upphör som en fristående enhet och istället blir en naturlig del av den kommunala styrningen. Genom detta kan staden säkerställa att hållbarhetsmålen är en integrerad del av alla beslut och strategier som fattas.

- Öka den externa finansieringen av statliga och EU-fonder för klimat- och miljöinsatser.
- Fortsätta arbetet med klimatanpassning genom att ta höjd för extremväder och skyfallsrisker.
- Bevara särskilt värdefulla naturmiljöer och vara varsam vid ny exploatering.
- Integrera Agenda 2030 rådet i kommunstyrelsen

Klimatinnovationer

Stockholm ska vara en föregångare inom miljöteknik och innovation genom att erbjuda en väg in till kommunala verksamheter för bolag som önskar testa miljö nya lösningar. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska fungera som en tydlig kontaktpunkt för företag som vill utveckla och testa innovationer, både för verksamheter och för konsumenter. Detta inkluderar att främja samarbeten och partnerskap som kan leda till nya lösningar för miljö- och klimatutmaningar. Genom att tillgängliggöra öppen data och öppna källkoder kan staden stimulera företag att skapa innovativa lösningar, vilket bidrar till stadens utveckling och hållbarhetsmål.

För att främja utvecklingen av ny teknik ska kommunala verksamheter öppnas upp som testbäddar. Detta innebär att staden erbjuder sina verksamheter som miljöer där företag kan testa och utvärdera ny teknik som bidrar till stadens sociala och ekologiska mål. Genom att ge företag möjlighet att pröva sina innovationer i verkliga mil-

jöer kan staden bidra till att accelerera teknikutvecklingen och skapa lösningar som kan skala upp och göra skillnad både lokalt och globalt.

För att säkerställa en mångsidig energimix ska Miljö- och hälsoskyddsnämnden leda arbetet med att ta fram en vätgasstrategi för Stockholm. Vätgastechnik har potential att komplettera andra fossilfria energikällor, särskilt för sektorer där elektrifiering kan vara mer utmanande, som tunga transporter och industriella processer. Strategin ska innefatta etablering av vätgasstationer och andra infrastrukturbehov, samt skapa incitament för företag att investera i vätgastechnik. Detta arbete ska bidra till att göra Stockholm till en ledande stad för vätgasutveckling i Sverige.

- Skapa en tydlig väg in för miljö- och klimatinnovationer genom att erbjuda en kontaktpunkt och möjligheter till testbädd för företag som vill utveckla nya lösningar.
- Utveckla en vätgasstrategi för Stockholm, inklusive etablering av vätgasstationer och infrastruktur, för att främja användningen av vätgas som ett komplement till andra fossilfria energikällor.

Rena vatten

Stockholm ska säkerställa att de tekniska behoven för vatten och värme möts på ett sätt som skyddar stadens naturvärden. Detta innebär att projekt som kraftvärmeverket vid Lövsta måste utvärderas noggrant för att hitta sätt att kompensera för de natur- och rekreationsvärden som kan påverkas negativt. En djupare miljö- och klimatbedömning ska genomföras, där även kulturhistoriska aspekter tas i beaktande. Målet är att skapa en balans mellan stadens energibehov och bevarandet av viktiga naturvärden.

En översyn av finansieringsmodellen för Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) är nödvändig för att säkerställa en rättvis kostnadsfördelning mellan Stockholm stad och Huddinge kommun. Det nuvarande samägandet kan leda till att Stockholm får en oproportionerligt hög kostnad för VA-projekt som sker utanför stadens gränser, vilket inte är rimligt. Översynen ska ta hänsyn till långsiktig hållbarhet och rättvis fördelning av kostnaderna mellan de samägande kommunerna, samtidigt som fokus hålls på att förbättra vatten- och avfallshantering.

Många av Stockholms vattensystem lider av dålig kemisk och ekologisk status, och badvattenkvaliteten har försämrats. För att åtgärda detta behöver de lokala åtgärdsprogrammen inte bara fokusera på vattendragens allmänna status utan också inkludera förbättring av badvattenkvaliteten. Dessa åtgärdsprogram ska vara bindande och tydligt finansierade, med stöd från medelreserven, för att säkerställa att förbättringar sker snabbt och effektivt.

Stockholm har också ett stort behov av att hantera förorenade markområden. I dagsläget finns cirka 3800 områden inom staden som är förorenade av olika miljögifter. Det är viktigt att en utredning genomförs för att identifiera vilka av dessa områden som är mest angelägna att sanera, med hänsyn till kommande infrastrukturprojekt och risken

för att föroreningar läcker ut i stadens vattensystem. En systematisk och kontinuerlig marksanering ska prioriteras för att skydda stadens miljö och invånares hälsa.

- Fördjupa utredningen av projektet Lövsta kraftvärmeverk ur miljö, klimat och kulturhistorisk synpunkt.
- Utred vilka markområden som är angelägna att sanera, med hänsyn till kommande infrastruktur, samt om risk finns att miljögifter läcker ut till stadens vattensystem.
- Lokala åtgärdsprogram för förbättrad kemisk och ekologisk status skall vara bindande samt finansierade och inkludera badvatten.

Effektiva folkhälsoåtgärder

Effektiva folkhälsoåtgärder är avgörande för att säkerställa att alla stockholmare har möjlighet till en god hälsa. Trafiknämnden ska arbeta aktivt för att minska luftföroreningar som staden har möjlighet att påverka, och en del av detta arbete är att säkerställa strikt regelefterlevnad för tunga lastbilar inom miljözon klass 1. En högre efterlevnad av regelverket är nödvändig, då ungefär var tionde lastbil bryter mot gällande regler, vilket leder till ökade utsläpp i innerstaden. Genom att fokusera på förbättrad tillsyn och kontroller kan staden minska de negativa effekterna av luftföroreningar som påverkar invånarnas hälsa.

Miljözoner klass 2 och 3 har visat sig ha en begränsad effekt på att minska partikelutsläpp och koldioxidutsläpp. Samtidigt kan elbilar med dubbdäck orsaka ökade partikelnivåer på grund av vägslitage, särskilt under torra vinterdagar. Istället för att fortsätta med dessa miljözoner bör Trafiknämnden och Miljö- och hälsoskyddsnämnden fokusera på att öka kunskapen och förståelsen för andra typer av luftföroreningar som påverkar invånarnas hälsa negativt, och där staden har större möjlighet att göra skillnad.

Arbetsmålet med det hälsofrämjande arbetet är att uppnå bästa möjliga hälsa för medborgarna till en så låg kostnad som möjligt. Detta innebär att ta hänsyn till alla relevanta hälsofaktorer som staden kan påverka. En av de mest akuta utmaningarna är stockholmarnas problem med överexponering för UV-strålning, som i förlängningen kan leda till en ökad risk för hudcancer. För att motverka detta ska Trafiknämnden intensifiera arbetet med att använda stadsgrönka för att skapa skuggande ytor, vilket kan minska solexponeringen på stadens gator och torg. Samtidigt ska en åtgärdsplan tas fram för att öka invånarnas medvetenhet om riskerna med överdriven solexponering och föreslå åtgärder för att skydda sig.

Buller är en annan stor källa till ohälsa i Stockholm, och arbetet med att minska bullernivåerna måste intensifieras. Detta inkluderar att utveckla fler och bättre bullerskydd, särskilt i områden som Lilla och Stora Essingen där bullerproblemen är särskilt påtagliga. Staden bör även satsa på att utvärdera och testa innovativa lösningar för bullerdämpning och arbeta med samfinansieringsmodeller tillsammans med fastighetsägare för att genomföra åtgärder. Genom ett tätt samarbete med fastighetsägare kan fler bullerdämpande projekt bli möjliga att genomföra.

- Stärk regelefterlevnaden av miljözon klass 1.
- Avsluta miljözon klass 2 och 3.
- Utveckla arbetet med stadsgrönka för ökad skuggning och minskad UV-exponering.
- Ta fram en handlingsplan mot överexponering av UV-ljus.
- Fördjupa arbetet mot buller genom innovativa lösningar och samfinansiering av bullerdämpande åtgärder.

Luftföroreningar och vedeldning

Vedeldning är en av de största källorna till utsläpp av skadliga partiklar i Sverige, som påverkar både klimatet och folkhälsan. Utsläppen från vedeldning består bland annat av ämnen som bens(a)pyren och PM-partiklar, vilka kopplas till luftvägssjukdomar och hjärt-kärlsjukdomar. Även om moderna vedpannor och kaminer generellt har lägre utsläpp än äldre utrustning, bidrar småskalig vedeldning fortfarande till betydande utsläpp, särskilt i tätbebyggda områden.

Ekodesignkrav har införts på EU-nivå för att minska utsläppen från nya vedeldningsanläggningar, och detta har bidragit till att minska vedeldningens andel av Sveriges totala PM10-utsläpp. Dock kvarstår vedeldning som en stor källa till de finare PM2.5-partiklarna, vilka har större hälsoeffekter på lungfunktionen och är kopplade till kroniska sjukdomar.

För att minska vedeldningens negativa påverkan på folkhälsan krävs det åtgärder som främjar effektivare vedeldningsmetoder och utrustning, samt skärpta krav på eldningsutrustning i tätbebyggda områden.

- Främja modern och miljömärkt eldningsutrustning genom ekonomiska incitament för att minska utsläppen från vedeldning.
- Utbilda hushåll och företag om rätt eldningsmetoder, inklusive vikten av att använda torr ved och säkerställa god lufttillförsel.
- Införa strängare krav på eldningsutrustning genom att skärpa ekodesignkrav för nya fastbränsleanläggningar.
- Stärka övervakningen och regleringen av småskalig vedeldning i tätbebyggda områden för att minska lokala hälsoeffekter.
- Införa incitament för att minska användningen av vedeldning i urbana områden där partikelutsläpp har större hälsoeffekter.

Hantering av partiklar i tunnelbanor

Stockholms tunnelbanesystem har höga koncentrationer av PM10-partiklar på grund av slitage från spår, bromsar och andra komponenter. Dessa partiklar kan ha negativa hälsoeffekter på resenärer som regelbundet vistas i tunnelbanemiljön. Luftkvaliteten i tunnelbanor är betydligt sämre än på gator ovan jord, vilket understryker behovet av bättre ventilations- och filtreringssystem för att förbättra miljön för resenärerna.

Genom att installera bättre ventilationssystem och filtreringslösningar kan PM10-nivåerna i tunnelbanorna sänkas, vilket skulle bidra till en bättre och hälsosammare resmiljö. Stockholm stad har förvisso inte rådighet över tunnelbanesystemet men genom vår samverkan med Region Stockholm bör staden vara en aktiv kravställare.

- Samverka med Region Stockholm för att införa ventilationssystem och filtreringslösningar i Stockholms tunnelbanesystem för att minska nivåerna av PM10-partiklar.
- Samverka med Trafikverket för att placera ventilationssystem vid tunnlar utgångar där gångtrafikanter rör sig, för att minska mängden partiklar som släpps ut i den omgivande luften.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Ta fram en åtgärdsplan för det hälsofrämjande arbetet mot buller och UV-exponering	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställa att klimat-och miljöinvesteringar är ekonomiskt rationella	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en vätgasstrategi	2025-01-01	2025-12-31
Utreda elektrifieringskrav i tunga fordon	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en handlingsplan för att minska gäss- och duvpopulationen	2025-01-01	2025-12-31
Påbörja planeringen för att bli en pilotkommun för småskalig kärnkraft	2025-01-01	2025-12-31
Utred vilka markområden som är angelägna att sanera, med hänsyn till kommande infrastruktur, samt om risk finns att miljögifter läcker ut till stadens vattensystem.	2025-01-01	2025-12-31
Öka den externa finansieringen genom nationella och europeiska bidrag och stöd	2025-01-01	2025-12-31
Lokala åtgärdsprogram för förbättrad kemisk och ekologisk status skall vara bindande samt finansierade och inkludera badvatten.	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram ett stadövergripande mål gällande gässpopulationen	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Miljö-och hälsoskyddsnämnden** godkänns.

Serviceämnden

Serviceämnden ska inom ramen för sitt uppdrag arbeta med att effektivisera stadens administrativa funktioner. Detta ska leda till sänkta kostnader för stadens övriga nämnder eller bolag till förmån för kärnverksamheterna. Serviceämnden ska säkerställa en ändamålsenlig balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och service. Finansiering och prissättning av serviceämndens tjänster ska utvecklas för att möjliggöra fortsatta effektiviseringsvinster med bibehållen kvalitet. Ökad transparens i prissättning och fokus på uppföljning av administrativa kostnader möjliggör långsiktig effektivisering.

Utveckling av stadens upphandlingsverksamhet ska prioriteras och upphandlingarna ska tillämpas som ett medel för att stockholmarnas skattemedel används kostnadseffektivt. Vinnaren vid upphandlingsförfaranden ska vara upphandlaren, Stockholms stads medborgare, inte de upphandlingsaktörer som tillåts ta ut övervinster på grund av bristfälliga upphandlingsunderlag.

Uppföljningen av ingångna avtal är central. Granskningen av befintliga avtal ska förstärkas, samtidigt som staden ska vara en öppen och aktiv affärspart. De ökade välfärdsbrotten ska motverkas genom innovativa metoder. Men det får inte begränsa seriösa företags möjlighet att erbjuda sina varor och tjänster till offentlig sektor. En välavvägd inställning krävs för varje beslut ifall det ska upphandlas eller tas i egen regi. Där så är lämpligt kan egenregi anbud vara ett effektivt medel för att konkurrera om särskilda verksamheter utifrån samma kriterier som de privata företagen.

Nämndens uppgifter

Serviceämndens kärnverksamhet är i huvudsak administrativa tjänster. Inom ramen för befintliga verksamhetsområden ska serviceämnden förbättra kvaliteten, utveckla tjänsterna och bredda nyttjandet. På uppdrag av kommunstyrelsen och andra nämnder eller bolagsstyrelser ska serviceämnden svara för genomförandet av gemensamma administrativa processer för att möjliggöra stordriftsfördelar, kvalitetssäkring av stadsgemensamma processer samt för minskad sårbarhet, något som ger värde för hela kommunkoncernen.

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- ekonomiadministration och löneadministration
- kontaktcenter Stockholm
- genomförande av centrala och gemensamma upphandlingar samt upphandlingsstöd
- e-handelsstöd
- rekryteringsstöd
- operativt stöd och konsulttjänster inom digitalisering, it och telefoni
- förvalta stadens kontaktcenterplattform
- gemensam växel
- stöd i lokalplanering
- hyresförhandlingsfunktion

- beställningscentral persontransporter
- kommunkoncernens handel av el i enlighet med elhandelspolicyn
- samordningsstöd av kommunkoncernens arbete med beredskapslager

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

Upphandling

Servicenämnden ska bidra till kostnadseffektiva upphandlingar. Vidare ska arbetet fortskrida med energieffektiviseringar av offentliga byggnader. Vid materialupphandlingar bör krav undersökas på återvinning, återbruk och cirkularitet. Innovationsupphandlingar kan vara lämpliga för att tillsammans med tillverkare utveckla produkter med nya, cirkulära, egenskaper. Servicenämnden ska möjliggöra för fler uppdelade upphandlingar vilket stärker möjligheten att delta för mikro- och småföretag. Genom mindre upphandlingar ges fler aktörer möjlighet att lämna anbud vilket stärker det lokala näringslivet.

- Säkerställa ekonomiskt rationella klimat- och miljökrav
- Möjliggöra mindre och uppdelade upphandlingar för ökat deltagande hos mikro- och småföretag.
- Innovationsupphandling för cirkulärt användande

Vid upphandling av mat och måltider ska stadens livsmedelsstrategi revideras. Maten som serveras i stadens verksamheter ska i större utsträckning vara lokalproducerad, säsonganpassad och variationsrik med utbud av såväl animaliska som vegetariska livsmedel. Målet om att 70 procent av maten som serveras i stadens verksamheter ska vara ekologisk, slopas. I stället görs en gradvis utfasning av ekologisk mat till förmån för livsmedel av högre kvalitet som är odlade med konventionella metoder. Där så är berättigat ska livscykeleffekter av utsläpp och miljöpåverkan tas i beaktning vid upphandling. Stränga krav på djurskydd i enlighet med nationella nivåer ska förekomma. Detta innebär bland annat ett förbud mot ritualslachtat halal- och koscherkött där djuret varit obedövat.

- Säkerställ variationsrikt livsmedelsutbud med såväl vegetariska som animaliska livsmedel.
- Förbjud inköp av kött framställt genom obedövat ritualslacht.
- Fokusera på närproducerat, hög kvalitet samt beakta klimat- och miljöeffekter.

Servicenämnden ska intensifiera arbetet mot brottslighet i offentlig upphandling. Med utgångspunkt i att välfärdens upphandlingar utgör en finansieringskälla för såväl nationella som internationella gäng- och brottssyndikat ska arbetet fördjupas med

granskningar, inspektioner och referenstagningar. I regel ska referenser efterfrågas vid samtliga upphandlingar. Därtill ska löpande översyn ske av samtliga upphandlingar. Servicenämnden ska aktivt verka mot nationella myndigheter och regeringen i syfte att få till begärda lagändringar för att stärka översynen av upphandlingar och dess aktörer.

- Begära referenser som standard vid upphandlingar.
- Verka mot myndigheter och stat i syfte att få till lagändringar vid informationsluckor och opåverkbara brister.

Som tjänst ska servicenämnden erbjuda nämnderna att registrera inhyrningsavtal avseende lokaler och lägenheter i stadens lokaladministrativa system LOIS. Efter besked från kommunstyrelsen justera sådana bostadshyror i andra hand som genom förhandlingsordning förhandlats mellan parterna på bostadsmarknaden. Omfattande hyreshöjningar för andrahandshyresgäster ska införas stegvis.

Övriga aktiviteter		
Revidera livsmedelsstrategin med fokus på närproducerat, variationsrikt med höjd kvalitet och minskad andel ekologiskt	2025-01-01	2025-12-31
Fördjupa arbetet mot välfärdsbrott i samverkan med berörda myndigheter och regeringen	2025-01-01	2025-12-31
Utreda en innovationsupphandling för stärkt cirkularitet	2025-01-01	2025-12-31
Utreda vilka upphandlingar som kan delas upp under kommande mandatperiod i syfte att öka småföretagens deltagande.	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Servicenämnden** godkänns.

Socialnämnden

Alla stockholmare ska erbjudas insatser från den gemensamma välfärden som bidrar till hög livskvalitet. Ingen ska bollas runt, eller falla mellan stolarna. En koordinator som agerar som spindel i nätet ska alltid finnas inom den offentliga verksamheten med uppgift att stötta stockholmare i planeringen av de många olika sociala insatserna. Socialnämnden ska genom sin centrala roll agera utifrån de främsta evidensbaserade arbetsmetoderna. Nya forskningsrön och framgångsexempel ska snabbt fångas upp och pilot testas i verksamheten. En hög kvalitet, evidensbaserade arbetssätt och en nära samverkan med civilsamhället ska leda till effektiva insatser för samtliga medborgare i behov av dessa.

Socialnämnden ska verka utifrån ett barnrättsperspektiv och aktivt arbeta med delaktighet för alla involverade. Effekten av sociala insatser ska kunna följas upp och utvärderas. Felaktiga eller onödiga insatser riskerar att urholka förtroendet för socialtjänsten och på sikt skapa en misstro från såväl brukare som skattebetalare. Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska ha samma möjlighet till delaktighet i samhället. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina egna förutsättningar, kunna leva ett självständigt liv och ha ett arbete att gå till.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- kommunövergripande frågor rörande individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri
- kommunövergripande frågor rörande stöd och service till personer med funktionsnedsättning
- kommunövergripande frågor rörande ekonomiskt bistånd
- samordning av stadens arbete med felaktiga utbetalningar och bidragsbrott
- samordning av innehållet i stadens relationsvåldscentrum, avseende målgrupp och insatser samt de länsövergripande verksamheterna Mikamottagningen, KAST och Origo
- kommunövergripande frågor rörande våldsbejakande extremism
- avhopparverksamhet
- insatser för nyanlända, mottagande, bosättning och initial samhällsvägledning
- samarbete med frivilligorganisationer inom det sociala området
- bidrag till ideella föreningar som bedriver verksamheter inom socialtjänstens område
- drog- och brottsförebyggande arbete
- dödsboudredningar
- forsknings- och utvecklingsverksamhet inom socialtjänstens område
- tillståndsgivning för försäljning av alkohol och tobak
- tillsyn av försäljning av alkohol, folköl, tobak, receptfria läkemedel, e-cigarettor och tobaksfria nikotinprodukter
- familjerådgivning
- jourverksamhet

- uppsökande verksamhet
- socialrådgivning på nätet
- skyddade boenden
- hem för vård eller boende (HVB)
- boende och insatser för ensamkommande barn, vuxna hemlösa personer och personer med missbruksproblematik
- tak över huvudet-garanti
- råd- och stödverksamhet och härbärgesplatser till utsatta EU-medborgare och tredjelandsmedborgare
- förvaltning och uppföljning av stadens avtal med SHIS Bostäder och samordnande part för stadsdelsnämndernas samverkan med SHIS Bostäder avseende målgrupp, behov och arbetssätt
- beställaransvar för grupp- och servicebostäder/stödboenden enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och socialtjänstlagen (SoL)
- hälso- och sjukvård upp till sjuksköterskenivå inom LSS-insatserna daglig verksamhet och bostad med särskild service
- kris- och katastrofberedskap samt beredskap för psykosocialt omhändertagande vid kris
- omvärldsbevakning och ledning av implementeringen av välfärdsteknik och digitaliseringsarbetet inom individ- och familjeomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning
- utveckling och effektivisering av verksamhetsnära förvaltning av sociala system samt förvaltning av gemensamt system för föreningsstöd tillsammans med stadsdelsnämnderna
- samordning av arbetet med stadens årliga boendeplan för bostäder för personer med funktionsnedsättning
- framtagande av årlig stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen inom området

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Kunskapsbaserad organisation

En ändamålsenlig organisation är avgörande för sociala insatser av hög kvalitet och god effekt. Ansvar för det sociala arbetet är idag uppdelat mellan socialnämnden och respektive stadsdelsnämnd som utför insatser inom individ- och familjeomsorg samt stöd och service för personer med funktionsnedsättning. Denna uppdelning riskerar att leda till en varierad tillämpning av metoder och insatser, vilket kan skapa ojämlikhet i tillgången till stöd och göra det svårt att utvärdera insatsernas verkliga effekt. För att motverka detta bör en utredning göras för att undersöka hur social-

nämnden kan ta ett större sammanhållande ansvar, särskilt när det gäller insatser riktade till personer som riskerar radikaliserings eller att hamna i våldsbejakande miljöer.

Ett helhetsperspektiv på barn och unga är centralt för att skapa trygghet och säkerhet i samhället. Den ökande ungdomskriminaliteten i kombination med den grova gängkriminaliteten ställer stora krav på socialtjänstens kompetens och resurser. Det behövs ett samlat arbete mellan socialnämnden, stadsdelsnämnderna och andra relevanta aktörer för att utveckla flödeskedjor som kan fånga upp barn och unga i riskzonen tidigt. Genom att inspireras av standardiserade vårdprocesser inom sjukvården kan socialtjänsten skapa mer strukturerade och evidensbaserade arbetssätt för att säkerställa att insatserna blir så effektiva som möjligt.

- Utvärdera stadens organisationsmodell för det sociala arbetet i syfte att stärka socialförvaltningens övergripande ansvar för barn och unga, samt personer i riskzonen för radikaliserings och våldsbejakande miljöer.
- Undersök nya sammanhållna flödeskedjor för att förbättra stödet till barn och unga i riskzonen för kriminalitet.

Socialnämndens arbete ska baseras på arbetsmetoder och åtgärder med hög evidens. Detta innebär att program, insatsmodeller och organisationsformer löpande ska stödjas av vetenskapliga rön eller beprövad erfarenhet. En grundläggande del av detta är att insatserna kontinuerligt utvärderas för att säkerställa att de har önskad effekt. Vid införandet av nya arbetsmodeller och metoder ska socialnämnden ta hänsyn till nationella och internationella best-practice-exempel och använda sig av vetenskapliga studier av hög kvalitet som grund.

Det kommunövergripande ANDTS-programmet behöver en översyn för att öka kopplingen till evidens. Den nuvarande versionen har brister i hur insatserna är kopplade till vetenskapligt stöd, vilket påverkar programmets effektivitet när det gäller att förebygga missbruk av alkohol, narkotika, tobak och spel. Genom att omarbete programmet kan staden säkerställa att insatserna är mer verkningsfulla och bättre anpassade till behoven hos målgrupperna.

- Stärk kopplingen till evidensbaserad praktik i samtliga insatser och utveckla systematisk utvärdering för att säkerställa att metoderna är effektiva.
- Gör en översyn av socialnämndens insatser med fokus på att utvärdera deras effekt och vetenskapliga grund.
- Omarbete ANDTS-programmet för att säkerställa att insatserna är baserade på bästa tillgängliga evidens och har en tydlig koppling till mätbara resultat.

Granskning och uppföljning av sociala insatser är avgörande för att upprätthålla kvalitet och säkerställa att resurserna används på ett effektivt sätt. Socialnämnden har ett ansvar att säkerställa att alla insatser, oavsett om de utförs av offentliga eller privata aktörer, präglas av hög evidens och har potential att uppnå önskade resultat. Staden ska arbeta för att främja en mångfald av tjänsteleverantörer inom välfärden, men detta får aldrig ske på bekostnad av kvaliteten i de tjänster som erbjuds.

Socialnämnden ska därför säkerställa att alla avtal, särskilt de över 800 kontrakt som har ett värde över 2 miljoner kronor, följs upp noggrant och regelbundet. Denna uppföljning är nödvändig för att identifiera eventuella avvikelser och säkerställa att avtalade tjänster håller den kvalitet som invånarna har rätt att förvänta sig. Utöver detta bör stadsdelsnämnderna fokusera på en stärkt uppföljning av jour- och familjehem, samt säkerställa att HVB-verksamheter (Hem för vård eller boende) drivs av seriösa och kompetenta aktörer. Detta inkluderar regelbundna drogtester och kontroller av belastningsregister för personal och mottagare för att garantera en trygg och säker miljö.

- Stärk arbetet mot välfärdsbrott inom offentlig upphandling genom att utveckla rutiner och riktlinjer för att identifiera och motverka oegentligheter.
- Förbättra avtalsuppföljning och granskning av de över 800 avtalen inom det sociala arbetet med ett kontraktsvärde över 2 miljoner kronor.
- Öka granskningen av familjehem för att säkerställa att placeringar sker i trygga och kvalitativa miljöer.
- Genomför fördjupade granskningar av kvalitet och evidens bakom vård- och behandlingsinslag i HVB-verksamheter för att säkerställa att insatserna baseras på bästa tillgängliga kunskap.

Migration och integration är centrala frågor för att skapa ett sammanhållet Stockholm där alla invånare kan känna sig inkluderade och delaktiga. Socialnämnden spelar en nyckelroll i detta arbete, med fokus på att stötta nyanlända och utrikesfödda i att integreras i det svenska samhället. Att behärska svenska språket, förstå den svenska kulturen och sträva efter självförsörjning är avgörande för ett framgångsrikt samhällsdeltagande. Därför ska staden utveckla en kommunal integrationsplan som syftar till att skapa förutsättningar för alla stockholmare att känna samhörighet och bidra till det gemensamma.

För att stärka integrationen ska etableringscentrum ha ett särskilt uppdrag att främja språklig och kulturell förståelse. Detta arbete innebär att stötta personer i att förbättra sina språkkunskaper och få en djupare förståelse för det svenska samhällets normer och värderingar. Staden ska även utveckla en specifik integrationsplan för personer utan arbete, med fokus på språkutveckling och vägledning mot arbetsmarknaden.

Information och stöd om möjligheten till återvandring ska också förbättras. För de individer som själva anser att de inte vill eller kan anpassa sig till livet i Sverige, ska socialnämnden och stadsdelsnämnderna tillhandahålla information om Migrationsverkets återvandringsbidrag och de praktiska förutsättningarna för återvandring. Detta ska ske i en respektfull och professionell dialog, där fokus ligger på att stödja individen att fatta informerade beslut om sin framtid.

Staden ska också avsluta samarbeten inom Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) med organisationer som möjliggör för personer att vistas illegalt i Sverige. Det är viktigt att säkerställa att de resurser som staden förfogar över riktas till att stötta dem som

vistas lagligt i Sverige och som har en möjlighet och vilja att bidra till det svenska samhället.

- Ge etableringscentrum ett utökat integrationsuppdrag för att stärka språklig och kulturell förståelse hos nyanlända.
- Utveckla en integrationsplan med fokus på språk och arbetsmarknad för personer utan arbete.
- Stärk informationsarbetet om Migrationsverkets återvändningsbidrag och de praktiska förutsättningarna för återvandring.
- Avsluta IOP-samarbeten med organisationer som möjliggör för personer att vistas illegalt i Sverige för att prioritera de som lagligt vistas i landet.

Människor som söker sig till Stockholm ska erbjudas ett värdigt och fullgott mottagande. Med utgångspunkt i vikten av språk, kulturell förståelse och föreningsliv som integrationsverktyg ska etableringscentrum stötta nya stockholmare. Samtidigt ska det kommunala bostadsbeståndet användas effektivt och följa lagens minimikrav. Den omfattande bostadsbristen i hela Stockholm innebär att avtalstiden för nyanlända i genomgångsboende bör harmoniseras med mer restriktiva kommuner så som Nacka och Lidingö. Samtidigt ska boendekvaliteten stärkas genom möjlighet till större genomgångsbostäder med utgångspunkt om en familj per bostad. Ökad informations-spridning bör ges om nationella bostadsköer för att öka kunskapen om kommuner med korta väntetider till hyresbostad.

- Älägg etableringscentrum uppdrag att bistå med information om nationella bostadsköer samt arbetstillfällen i växandestäder med industrietableringar.
- Utvärdera avtalstiden för genomgångsboenden och överväg en harmonisering i linje med Nacka och Lidingö.
- Stärk boendekvaliteten på genomgångsbostäder för att minska trångboddheten.

SDN: Ekonomiskt bistånd

En stark välfärd bygger på principer som solidaritet, skötsamhet och strävsamhet. Det ekonomiska biståndet är det yttersta skyddsnät för dem som tillfälligt behöver stöd. Därför är det av högsta vikt att systemet är robust och rättvist. De som befinner sig i en svår ekonomisk situation ska kunna lita på att de får stöd när de behöver det. Samtidigt måste arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott intensifieras för att skydda skattebetalarnas resurser och bevara förtroendet för välfärdssystemet.

Stadsdelsnämnderna har ett ansvar att säkerställa en grundlig granskning av felaktiga utbetalningar genom att använda Försäkringsutredare (FUT-utredare). För att motverka felaktigheter och missbruk av biståndssystemet är det nödvändigt att ha en effektiv kontrollfunktion. Detta inkluderar att följa upp rapporteringar om vistelser utanför kommunen och säkerställa att bistånd enbart utgår till de som verkligen uppfyller kriterierna. Samtidigt ska en fördjupad granskning undersöka fusket via ideella

föreningar som individer använder för att dölja sina inkomster. Genom att anställa fler FUT-utredare kan staden säkerställa en högre grad av granskning och minska risken för oegentligheter.

Tilldelningen av ekonomiskt bistånd ska ske enligt lagens minimikrav, vilket innebär att prövning och beräkning av stöd ska vara restriktiv och följa gällande regelverk. Staden ska inte överstiga dessa krav, utan istället säkerställa att biståndet ges på ett sätt som är rättvist och i enlighet med den lagstiftning som styr socialtjänstens arbete. Detta innebär att alla beslut om stöd ska vara grundade i en korrekt bedömning av den enskildes behov och situation.

För att säkerställa att ekonomiskt bistånd inte missbrukas ska uppföljning av biståndsförmåner, som exempelvis SL-kort, ske genom att mottagarna uppvisar kvitto. Detta är en viktig kontrollåtgärd för att säkerställa att förmånerna används på det sätt som de är avsedda för.

Slutligen ska stadsdelsnämnderna aktivt samverka med Migrationsverket och Polismyndigheten i syfte att avvisa EU/EES-medborgare som uppbär ekonomiskt bistånd och därmed utgör en orimlig belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

- Fortsätt arbetet med att fånga upp bidragsbrott och felaktiga betalningar på grund av vistelse utanför kommunen genom att anställa fler särskilda FUT-utredare i stadsdelsnämnderna
- Prövning och beräkning av försörjningsstöd ska inte göras mer generös än vad en restriktiv tolkning av gällande lagstiftning medger.
- Personer som av kommunen erhållit ekonomiskt stöd på falska grunder och där det finns misstanke om uppsåt, ska polisanmälas.
- Endast ersätta arbetsresor mm enligt Socialstyrelsens riktlinjer för personer med ekonomiskt bistånd.
- Utveckla samverkan med migrationsverket och polismyndigheten i syfte att avvisa EU/EES-medborgare som uppbär ekonomiskt bistånd.

Stockholmare med behov av ekonomiskt bistånd förväntas aktivt bidra till att skapa sin egen livsförsörjning. Personer i biståndsbehov med anledning av arbetslöshet har särskilt goda möjligheter att genom vidareutbildning erhålla de praktiska kunskaper som krävs för att få ett arbete i ett av stadens många bristyrken. Studie- och arbetskrav ska åläggas samtliga som saknar andra skäl för ekonomiskt bistånd än arbetslöshet. Deltagande och betygskrav vid svenska för invandrare (SFI) är ett viktigt incitament för att öka svenskkunskaperna hos nyanlända. Företrädesvis kan SFI kombineras med kortare praktiska yrkesutbildningar vilket leder till förhöjd anställningsbarhet. För personer i arbetslöshet på grund av funktionsnedsättning, socialpsykiatrisk omsorg, vårdrehabilitering eller Kommunens aktiveringskrav (KAA) ska staden aktivt arbeta för att bistå dessa med förvalda yrkesbanor där det råder ett stort arbetskraftsbehov.

- Inför deltagande och betygskrav vid SFI för att säkerställa att nyanlända har incitament att lära sig svenska och snabbare komma in på arbetsmarknaden.

- Kombinera SFI med kortare yrkesutbildningar för att göra deltagarna mer anställningsbara och bättre rustade för bristyrken.
- Ställ krav på arbetspraktik inom stadens verksamheter för de som inte önskar studera, så att de kan skaffa sig praktisk arbetslivserfarenhet.
- Utveckla skraddarsydda yrkesbanor för personer med särskilda behov, såsom funktionsnedsättningar eller socialpsykiatriska behov, för att möta stadens arbetskraftsbehov.

SDN: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Socialnämnden ska tillförsäkra alla medborgare en hög livskvalitet och möjlighet att delta i samhället på lika villkor. Alla stockholmare med behov ska erbjudas ett funktionsanpassat boende. Det krävs innovativa åtgärder för att till skapa fler LSS-boendeplatser. Ett möjligt verktyg är att beakta fasta placeringar utanför den egna kommungränsen. I regel ska en person som placeras utomkommunalt aldrig tvingas flytta från sitt boende så länge biståndsbehovet kvarstår. Därtill bör staden även i vissa välavvägda fall verka gentemot IVO för att få dispens från begränsningarna avseende samlokalisering av LSS-boende med annan omsorgsverksamhet. Stadens tätbebyggda struktur innebär tät exploatering vilket ger de funktionsanpassade boendena möjlighet att smälta in i närområdet utan att skapa institutionsliknande inslag.

Personalen ska behärska det svenska språket fullt ut och ha tillräcklig kompetens inom palliativ vård. De ska även ha adekvat kunskap inom neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) samt behärska lågaffektivt bemötande. Belastningsregisterutdrag ska ske regelbundet. Socialnämnden ska intensifiera sin granskning, uppföljning och inspektion av samtliga boenden för att säkerställa hög kvalitet och trygghet för de boende. Hälsan för personer inom LSS har länge varit sämre än för övriga stockholmare. Socialtjänsten ska därför uppvakta Region Stockholm i syfte att etablera särskilda vårdcentraler inriktade mot LSS.

- Utred långsiktig placering av nya LSS bostäder utanför kommungränserna.
- Undvik förflyttning av personer som rotat sig i utomkommunala LSS-boenden.
- Utred undantag från begränsningar om samlokalisering med liknande omsorgsverksamheter.
- Stärk personalkompetensen kring palliativ vård i LSS boenden i samverkan med LSS-hälsan.
- Stärk kunskaperna inom NPF och lågaffektivt bemötande hos personalen.
- Bearbeta Region Stockholm i syfte att få till särskilda vårdcentraler med inriktning mot LSS-patienter.
- Aktivt verka för att tillgänglighetsanpassa idrottsanläggningar i samband med ombyggnation.

Stadsdelsnämnderna ska stärka sin tillgång till personligt ombud (PO) som stödjer personer med psykisk funktionsnedsättning genom att tillsammans planera, genomföra och följa upp insatser. Inom LSS ska samtliga som vill ha tillgång till ett ombud få

det. Vidare ska stadsdelsnämnderna säkra att alla personer inom LSS har en heltäckande individuell plan, utöver den grundläggande genomförandeplanen för de olika insatserna. Således ska likvärdighet och jämlikhet garanteras för alla stockholmare. Socialnämnden ska tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta aktivt med att bereda arbetstillfällen för personer inom daglig verksamhet. I såväl stadens verksamheter som i privata upphandlade företag ska arbetsplatser beredas för personer som är högfunktionerande och har möjlighet att klara ett hel-, eller deltidsarbete.

- Säkerställ god tillgång till personligt ombud för personer som omfattas av LSS.
- Säkerställ en heltäckande individuell plan för personer som omfattas av LSS.
- Fler kommunala arbetstillfällen för personer i daglig verksamhet.

Socialtjänsten ska vidta krafttag mot assistansfusk genom stärkt samverkan och uppföljningen med Försäkringskassan, Polisen och övriga myndigheter. Granskningarna ska särskilt beakta korrekt timdebitering för att säkerställa att tjänsten faktiskt har genomförts. Vidare ska Socialnämnden i regel begära in tidsuppföljningsrapporter.

- Stärk arbetet mot assistansfusk genom stadsövergripande insatser och riktlinjer, samt uppföljning och samverkan med IVO, Försäkringskassan, Polismyndigheten och Migrationsverket.
- Stärk arbetet med felaktig debitering av personlig assistans genom att begära in tidsuppföljning i ökad utsträckning.

Ledsagning och assistans i vardagen är avgörande för att ge människor möjlighet att leva ett fullvärdigt liv. En inkluderande framtid skapas genom ökad tillgänglighet. Utökad ledsagning för funktionsnedsatte säkerställer jämlikhet, delaktighet och självständighet. Varje stockholmare förtjänar att navigera genom livet med värdighet och utan hinder.

- Satsning på utökad ledsagning

SDN: Individ- och familjeomsorg samt socialpsykiatri

För att effektivt motverka att barn och unga hamnar i kriminalitet krävs en stärkt och mer integrerad samverkan mellan socialnämnden, socialtjänsten och andra centrala samhällsaktörer. Genom att vidareutveckla och implementera Skottlandsmodellen, som bygger på tidiga och strukturerade insatser, kan staden arbeta mer proaktivt och förebyggande. Modellen främjar ett nära samarbete mellan elever, vårdnadshavare, skolpersonal, socialtjänst, polis, sjukvård och civilsamhällets organisationer. Den har visat sig framgångsrik i att skapa tryggare miljöer för unga i riskzonen genom att möjliggöra tidiga stödinsatser innan problematiken eskalerar.

Ett särskilt fokus ska läggas på samverkan mellan elevhälsan och den regionala förstalinjens psykiatri. Detta är avgörande för att barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) ska få det stöd de behöver. Genom att säkerställa att dessa barn får rätt insatser i rätt tid, kan staden skapa en mer inkluderande skola och bidra till att

minska risken för att dessa barn hamnar utanförskap eller kriminalitet. En tätare samverkan mellan olika enheter kan också förebygga att det uppstår glapp i stödet, vilket annars kan leda till att barns behov missas eller hanteras för sent.

Barnets delaktighet i de sociala insatserna är en central del av ett framgångsrikt socialt arbete. Varje barn ska ges möjlighet att göra sin röst hörd och aktivt delta i utformningen av insatser som rör dem. Detta stärker barnets förtroende för de vuxna och de system som är till för att hjälpa dem, och ökar sannolikheten för att insatserna leder till positiva förändringar. Att ge barnet en tydlig roll i processen skapar också en känsla av delaktighet och eget ansvar.

För att säkerställa kvaliteten i de insatser som erbjuds ska det ställas tydliga krav på att familjehem och jourhem arbetar utifrån evidensbaserade omsorgs- och behandlingsmetoder. Detta innebär att insatserna baseras på den bästa tillgängliga forskningen och beprövad erfarenhet, för att garantera att barn och unga får det stöd de behöver. Genom att införa dessa krav kan staden säkerställa att de barn som placeras utanför sitt eget hem får en trygg och stabil miljö där de kan utvecklas positivt.

- Utveckla implementeringen av Skottlandsmodellen för att säkerställa ett tidigt och strukturerat samarbete mellan skola, socialtjänst, polis, sjukvård och civilsamhället, med barnets bästa i fokus.
- Stärk samverkan mellan elevhälsan och förstalinjens psykiatri för att ge barn med NPF tillräckligt och tidigt stöd.
- Ställ krav på att familjehem och jourhem arbetar utifrån evidensbaserade metoder, för att säkerställa kvaliteten i de omsorgs- och behandlingsinsatser som erbjuds.

Individen ska ges möjlighet att göra sin röst hörd och delta i utformningen av de sociala insatserna. Mer arbete behöver göras för att kommunicera om socialtjänstens arbetssätt till föräldrar i invandrartäta områden. Den omfattande ryktesspridningen om den svenska socialtjänsten i arabiska medier riskerar att skapa lågt förtroende för det kommunala uppdraget och dess arbetssätt. Alla föräldrar ska ha ett högt förtroende för socialtjänsten, vilket uppnås genom förståelse för dess arbetssätt. Socialnämnden ska principiellt sträva mot att stimulera det svenska språket i de sociala insatserna. Särskilt i fritidsgårdarnas verksamhet ska det huvudsakliga arbetsspråket hos personalen vara svenska. Genom att stimulera användandet av det svenska språket bland barn och unga med utrikesfödda föräldrar och annat modersmål än svenska kan språkutvecklingen stärkas. Vidare ska kommunikationsinsatserna om socialtjänstens arbete riktat mot utlandsfödda utvecklas för att undvika rädsla och missnöje.

- Stärk svenska språket på stadens fritidsgårdar och ge direktiv om att all personal ska kommunicera på svenska.
- Säkerställ att personal som arbetar med utbildnings- och omsorgsverksamhet inom kommunen kan uppvisa utdrag ur belastningsregistret.

Stadsdelsnämnden ska utgöra den lokala knutpunkten för stadens trygghets- och säkerhetsarbete. Arbetet ska utgå från beprövade insatser med hög evidens. I avsaknad av tillräckliga polisiära resurser ska ordningsvakter och väktare vara ett förekommande inslag. Den uppdaterade ordningsvaktslagen ger stadens ordningsvakter utökade befogenheter för att visitera och avlägsna individer som stör och förstör. Nämnderna ska ställa höga kvalitetskrav på upphandlade företag som erbjuder väktare och ordningsvakter. Särskilt utsatta centrumområden ska ha en ständig närvaro av trygghetspersonal. Stadsdelsnämnderna ska, under ledning av socialnämnden, använda sig av alternativa trygghetsåtgärder så som gatubelysning och trimning av höga buskar i parker och vid gångvägar. Nya evidensbaserade trygghetsinsatser ska löpande prövas och utvärderas utifrån deras effekt på närboendes upplevda trygghet.

- Utöka satsningen på ordningsvakter och väktare.
- Utvärdera förutsättningarna för att inrätta fler paragraf 3 områden.
- Främja fler trygghetskameror, förbättrad belysning samt anpassning av parker för att undvika brott mot person.
- Utveckla ordningsvakternas, och väktarnas roll i samverkan med dialogpolis.

Samverkan med polisen ska utvecklas. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna upprätta samarbetsavtal för att intensifiera avhysningsarbetet av hemlösa och EU-migranter från offentliga platser. Vidare ska samarbetet stärkas med polisen avseende serveringstillstånd. Ökad informationsdelning ska förhindra individer kopplade till kriminella nätverk från att erhålla alkoholtillstånd. Informationsdelningen ska stärkas mellan kommun och polis avseende misstankar mot krogar med koppling till kriminella nätverk eller som agerar samlingsplats för kriminella.

Staden ska arbeta aktivt gentemot polisen för att få tillstånd visitationszoner i områden som är särskilt utsatta för kriminalitet så som Järva, Skärholmen och Farsta.

- Stärk samverkan mellan polis och kommun genom samarbetsavtal för avhysning av EU-migranter och hemlösa i offentliga utrymmen.
- Stärk granskningen och informationsdelningen gällande restauranger-, barer och nattklubbar med serveringstillstånd som drivs av kriminella nätverk, eller utgör kända tillhåll för kriminella.
- Säkerställ en proaktiv socialtjänst i dialog med polis och kommunal trygghetspersonal.
- Aktivt verka mot polismyndigheten för att införa visitationszoner i Järva, Skärholmen och Farsta.

En viktig del av det socialpreventiva arbetet är gestaltningen av den fysiska miljön. Socialnämnden ska följa upp stadsdelsnämndernas trygghetsåtgärder så som gatubelysning, trimning av höga buskar i parker med mera. En bra gatu- och parkbelysning är ett av de främsta evidensbaserade verktygen för att minska risken för situationsbaserad kriminalitet och öka känslan av trygghet i området. Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med trafiknämnden aktivt verka för att kartlägga då-

ligt upplysta platser. I samråd med närboende ska otrygga gångstråk rustas upp. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med trafikinämnden säkerställa att offentlig belysning inte släcks i förtid som ett resultat av ett energibesparingsprogram.

- Gör en trygghetsöversyn av belysningen vid gator, parker och promenadstråk.
- Säkerställ att gatu- och parkbelysning inte släcks i förtid för att spara el.

Grannsamverkan ska uppmuntras av socialnämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna. En utvärdering bör ske av möjligheten till kommunal eller extern finansiering och utbildning av nattvandningsgrupper. Som pilot ska projektet trygghetsombud prövas i ett särskilt utsatt centrumområde. Stadsdelsnämnden ska upprätta samverkansavtal med ett urval lokala näringsidkare med uppsikt över centrum. Vid oroligheter agerar ombudet kontaktperson gentemot polis, ordningsvakter och väktare. Slutligen ska en särskild informationskampanj riktad till äldre utvecklas i samarbete med polisen i syfte att medvetandegöra olika former av bedrägerier. Socialtjänsten ska ha ett proaktivt arbete med polisen prioriterad svarstid i de fall ärendet rör underlag för ett vistelseförbud.

- Stärk grannsamverkan samt undersök kommunal medfinansiering.
- Utveckla samarbete med nattvandningsgrupper genom föreningsbidrag och utbildning.
- Arbeta med fasta kontaktombud i utsatta områden för att anmäla oroligheter till polis, ordningsvakter och väktare.
- Utveckla en informationskampanj om olika former av bedrägerier riktade till stadens äldre i samarbete med polisen.
- Prioritera polisiära remissärenden som rör vistelseförbud av individ.

Tidiga insatser för barn och unga i riskzon är avgörande för att undvika asocialt beteende och framtida brottslighet. I samverkan med socialnämnden ska stadsdelsnämnderna vidareutveckla arbetet med hembesöksprogram för förstagångsföräldrar. Förskolan har en kritisk roll i att fånga upp och identifiera barn som riskerar att hamna efter fysiskt, kognitivt eller socialt. Socialtjänsten ska bistå förskolorna med riktade handlingsprogram för att fånga upp barn i riskzonen. Föräldrastöden ska utvecklas i syfte att rusta föräldrarna och tidigt minska risken för framtida utsattheten bland unga. Socialnämnden ska löpande utvärdera befintliga föräldrastödsprogram. Stadsdelsnämnderna ska vara mottagliga för att pröva nya varianter av föräldrastöd. Digitalt deltagande ska möjliggöras vid föräldrastödprogrammen där så är lämpligt. Även särskilda program riktade mot barn är viktiga. I samverkan med socialnämnden ska ett urval stadsdelsnämnder delta i pilotprojektet Hipp-hopp, med inspiration från det internationella Hippy programmet. Programmet riktas mot barn i 5-6 års ålder med språksvårigheter och består av särskild träning inför skolstarten i grundskolan. För unga i grundskolan som riskerar att falla in i asocialt beteende ska tidiga insatser så som mentorskapsprogram utvecklas.

- Utveckla hembesöksprogram för förstagångsföräldrar.

- Utveckla det riskfokuserade och förebyggande behandlingsarbetet vid förskolorna genom att tidigt fånga upp barn som riskerar att hamna efter fysiskt, kognitivt eller socialt.
- Utveckla föräldrastödsprogrammen, se över utbudet och möjliggör digitalisering.
- Pilottesta Hip-hop – ett skolförberedande program för barn i slutet av förskolan (5-6 år) med fokus på språksvårigheter.
- Mentorsktprogram för unga som är på väg att utveckla ett antisocialt beteende.
- Omprioritera resurser från arbetet med fältassistenter.

Unga som påbörjar sin kriminella bana måste bemötas med effektiva sociala insatser. Socialtjänstens arbete ska grundas i hög vetenskaplig evidens. Effekten av allvarsamtal har framstått som tveksam, därför ska insatsen utvärderas ytterligare innan den utvidgas. Familjebaserade insatser för att träna föräldrar i att möta och förstå barnens motiv ska utvärderas. Socialtjänsten ska stärka sin samverkan med elevhälsan i syfte att erbjuda fler unga i riskzonen möjlighet till KBT-behandling som är en effektiv evidensbaserad metod för att stärka individens självkontroll över sitt beteende och sina motiv. Socialtjänsten ska vara en aktiv part i den kontinuerliga utvärderingen av metodprogram för unga som mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld.

- Utveckla de familjebaserade insatser som tränar föräldrar att ta hand om unga i riskzonen.
- Stärk KBT-arbetet i samverkan med elevhälsan vid stadens grundskolor.
- Utvärdera arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld i samverkan med social- och utbildningsnämnden.

En god arbetsmiljö för socialsekreterare och tjänstepersoner vid socialtjänsterna är avgörande för att tillfredsställa kompetensbehoven. De administrativa systemen ska löpande utvärderas och effektiviseras. Ledar- och chefsstöden ska ge medarbetarna rätt stöd och kompetens för att bedriva en framgångsrik resultatenhet. Vidare ska stadsdelsnämnderna stärka uppföljningen av jour- och familjehem samt säkerställa att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer.

- Fortsätt utveckla arbetsmiljön för stadens socialsekreterare.
- Bibehåll ett starkt chefs- och ledarskapsstöd.
- Stärk granskningen.

Stadsdelsnämnderna ska utveckla sin samverkan med Region Stockholm. Utskrivningen av personer från slutna hälso- och sjukvård som lider av psykisk sjukdom och skadligt bruk och beroende, barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst samt barn och unga som lider av psykisk ohälsa ska fungera sömlöst. Samtliga medborgare i behov ska erbjudas en samordnad individuell plan (SIP) som efterlevs av aktörerna. Medborgarnas egen kännedom om sin SIP ska stärkas. Barn som behöver neuropsykiatriskt stöd ska erbjudas detta inom vårdgarantin. Vid långa väntetider

ska stadsdelsnämnderna informera barn och unga om möjligheten att söka vård i andra län. Slutligen ska stadsdelsnämnderna i samverkan med regionen säkerställa att alla barn som placeras genomgår en hälso- och tandundersökning.

- Säkerställ efterlevnaden av SIP.
- Öka medborgarnas delaktighet och förståelse av den egna SIP:n.
- Stärk informationen om möjligheten till neuropsykiatrisk vård.

Stadsdelsnämnderna ska aktivt stötta brottsoffer och anhöriga till brottsoffer. Socialtjänsten ska arbeta uppsökande och sträva efter att sprida god kännedom om möjligheten och rätten till skydd. Förskolan, skolan och fritidsverksamheter fyller en viktig funktion i att kartlägga och orosanmäla. Vidare ska arbetet mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning intensifieras. Relationsvåldscentrum fyller en viktig funktion för att erbjuda stöd och insatser av hög kvalitet. Samtidigt ska samarbetet med civilsamhället präglas av ömsesidig nytta. Uppföljningen av civilsamhällets verksamhet fyller en viktig funktion i syfte att utvärdera ändamålsenligheten med stadens resurstilldelning. Stadsdelsnämnderna behöver också stärka arbetet med skolan och polisen för barn och ungdomar som blivit utsatta för övergrepp i rättsak. Vid placering av barn med medföljande förälder ska skolgången säkras för barnet. Oundvikliga uppbrott ska åtföljas av kompensatoriska åtgärder. Arbetet med kvinnojourer ska värnas och utvecklas.

- Fortsatt utveckla stödet till brottsoffer och anhöriga till brottsoffer.
- Prioritera målgrupperna barn och hedersvåldsutsatta.
- Utveckla arbetet med kvinnojourer.

Ingen ska vara ofrivilligt hemlös i Stockholm. Socialtjänsten ska fördjupa sitt arbete mot hemlöshet av svenska medborgare. Äldre pensionärer med diverse social problematik är en särskilt utsatt grupp. Bostad-först är en viktig insats som ska bibehållas och erbjudas till personer i särskilt behov. En person i hemlöshet möter ofta många olika samhällsinsatser, kommunalt, regionalt och statligt. Socialtjänsten ska utifrån evidensbaserad praktik erbjuda en fast kontaktperson som en ”spindel-i-nätet”. Personkontinuitet i form av personkännedom mellan handläggaren och klienten ska stärkas. Samtliga stockholmare i ofrivillig hemlöshet ska känna till sin fasta kontaktperson i socialtjänsten som i sin tur samordnar insatserna och framförallt informationsflödena runt personen i behov. Civilsamhällets organisationer fyller en viktig roll som komplement till de kommunala sociala insatserna. Socialnämnden ska verka för att IOP-samarbeten fortsätter att utvecklas samt att civilsamhällesorganisationer ges långsiktiga ekonomiska spelregler vilket möjliggör en stabil verksamhet över tid.

- Säkerställ en fast kontaktperson, spindel i nätet, för samtliga hemlösa i behov
- Fortsätt utveckla singelrum på akutboende, samt öka trivseln vid dessa.
- Utveckla IOP-samarbetet med civilsamhället i syfte att säkra långsiktigt stöd och minska den administrativa bördan.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen fortsatt utreda förutsättningarna för att starta bostad med särskild service för barn och unga (LSS) i egen regi	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen fortsatt utreda förutsättningarna för profilboenden inom LSS	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna inför omställningen till en ny socialtjänstlag utreda organiseringen av intensiva och kostsamma öppenvårdsinsatser för att uppnå ökad tillgänglighet, likställighet och effektivitet	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna införa en central placeringsfunktion för inköp av boendeplatser med individuella avtal inom LSS	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda möjligheten till stadsövergripande insatser i form av case manager (CM) och boendestöd, för att säkerställa likställighet och kontinuitet i stödinsatser	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda om, och i så fall under vilka förutsättningar, daglig verksamhet (LSS) vid behov kan utföras på distans	2025-01-01	2025-06-30
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda vilka behov och förutsättningar det finns för att inrätta ett boende för ungdomar utskrivna från SiS där det finns HVB och LSS-kompetens	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda vilka modeller och samverkansstrukturer Stockholms stad ska använda för att tidigt fånga barn och unga som riskerar att fara illa. Utgångspunkten ska vara att harmonisera och likställa stadens arbete	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska utreda förutsättningarna för att öppna och bedriva ett HVB-hem i samarbete med Region Stockholm	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska utreda hur jour- och familjehem ska rekryteras i staden, hur anpassade behandlingsinsatser med hög tillgänglighet och intensitet kan utökas samt hur anpassade öppenvårdsinsatser för barn placerade i jour- och familjehem i egen regi ska säkras	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska utreda Origos målgrupp och uppdrag, i syfte att utvidga åldersgruppen	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska utreda vilka av stadens föräldrastödsprogram som kan genomföras digitalt. Syftet är att underlätta för fler föräldrar att delta i föräldrastödprogram	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska utveckla stödet efter kontorstid till jour- och familjehem som anlitas av staden	2025-01-01	2025-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med socialnämnden utreda hur personer med funktionsnedsättning 65+ i ordinärt- och LSS-boende får en fungerande övergång vad gäller meningsfull tillvaro genom riktade aktiviteter och träffpunkter för målgruppen	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden och äldreomsorgen ska i samarbete med servicenämnden och kommunstyrelsen utreda förutsättningarna för att erbjuda WiFi i särskilda boenden, med fokus på brukarnas egna lägenheter	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna och vilka resurser som krävs för en central placeringsfunktion för placeringar av barn och unga inom individ- och familjeomsorg, inom både ramavtal och individuella avtal, i syfte att etablera en funktion under året. Till detta ska socialnämnden uppmärksamma hur en central placeringsfunktion kan samordnas med pågående arbete med central placeringsfunktion för individuella avtal inom	2025-01-01	2025-06-30
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda modellen för resursmätning inom socialpsykiatri i syfte att säkerställa likvärdiga bedömningar	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda organiseringen av intensiva och kostsamma öppenvårdsinsatser för att uppnå ökad tillgänglighet, likställighet och effektivitet inför omställningen till en ny socialtjänstlag	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden, kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ska i samarbete utreda förutsättningar och ekonomiska konsekvenser av en modell med icke biståndsbedömd ledsagning	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem och AB Svenska Bostäder ta fram en stadsövergripande tillämpningsanvisning för arbetet med försöks- och träningslägenheter samt Bostad Först	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen utreda möjligheten att centralisera försöks- och träningslägenhetsverksamheten, för att öka effektiviteten i nyttjandet av stadens bostadssociala resurser	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska ta fram riktlinjer för förmedling av platser i bostad med särskild service SoL och LSS	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen revidera och fastställa en långsiktig färdplan för enhetlig yrkestitulatur inom LSS-verksamheterna gällande åren 2026-2032	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter		
Möjliggöra för långsiktig LSS placering utanför kommungränserna	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska utreda och införa ett digitalt system för handläggning av föreningsbidrag med hårdare kontroller.	2025-01-01	2025-12-31
Ta över IOP uppgifter i egen regi.	2025-01-01	2025-12-31
Samverka i arbetet kring att funktionsanpassa idrottsanläggningar.	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram evidensbaserade program för förebyggande arbete	2025-01-01	2025-12-31
Stärka den palliativa personalkompetensen i LSS boenden	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla arbetet mot assistansfusk	2025-01-01	2025-12-31
Inrätta arbetstillfällen för individer inom daglig verksamhet	2025-01-01	2025-12-31
Revidera riktlinjerna för digital fixartjänst.	2025-01-01	2025-12-31
Upphandla fler ordningsvakter och vaktare	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utreda stöd till grannsamverkan och nattvandring	2025-01-01	2025-12-31
Utreda lämpliga paragraf 3-områden samt föreslå åtgärder för att utöka möjliga områden.	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla det proaktiva arbetet med visitationszoner och vistelseförbud		
Samordna arbetet med utvecklad belysning och fler trygghetskameror	2025-01-01	2025-12-31
Pilottesta modellen fasta kontaktombud	2025-01-01	2025-12-31
Föreslå anpassad utformning av stödprogrammet Hip-hop	2025-01-01	2025-12-31
Utvärdera MVP och Fritid fri från våld	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Socialnämnden** godkänns.

Stadsbyggnadsnämnden

Öarnas stad, Nordens Venedig, Stockholm. Vår huvudstad uppskattas av både invånare och besökare och dess särart förtjänar att värnas. Stockholm ska vara en grön och modern stad som inte vänder ryggen till sin historia. Det är oacceptabelt att kulturarv rivs, förvanskas eller kvävs av förtätning. I stället ska staden framhäva områdets historia där kulturbyggnader sätts i centrum och stöd ges till fastighetsägare för att återställa hyvlade fasader. Rivna kulturbyggnader ska kunna återuppbyggas. Områden ska inte förtätas till den grad att livskvaliteten försämras och brist skapas på grönområden, för såväl människor som djur. Ny bebyggelse ska tas fram i samklang med befintliga byggnader och mötespunkter i märkesbyggnader ska respekteras och framhävas.

Stockholm behöver en tillräcklig byggtakt för att säkerställa stadens åtaganden genom Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen, men exploateringen måste ha fler värden än att bara skapa fler bostäder och arbetsplatser. När Stockholm växer så ska det tjäna staden långsiktigt. Stadsbyggandet måste tydligare demokratiseras så att ny bebyggelse får ett högt folkligt stöd och gör Stockholm bättre, även ur befintliga invånares synvinkel. För att detta ska vara möjligt måste mer medborgarinflytande ges tidigare i processerna, innan stadsbyggnadskontor eller exploatörer investerat för mycket av tid och prestige för att kunna vara inlyssnande. Den arkitektoniska utformningen av nya byggnader ska i högre grad utgå från de uppskattade värdena i den klassiska arkitekturen. Det är av stor vikt att arkitekturen uppfattas som vacker.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- övergripande fysisk planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö, infrastruktur, klimatanpassning och skola
- myndighetsansvar för planprocess, detaljplaner, bygglov, bygganmälan och namngivning
- stadens fristående mättnings- och kartläggningsverksamhet
- inrättande och upphävande av naturreservat, kulturresevat och biotopskydd samt djur- och växtskyddsområden enligt miljöbalken
- beslut om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsnedsättning enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag
- handläggning av ärenden om anmälan från allmänheten om otillgänglig miljö, så kallat enkelt avhjälpna hinder

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En varsamt växande huvudstad

Arkitektur- och gestaltning

Av Stockholms arkitekturpolicy framgår att arkitekturen och stadsmiljön ska präglas av kvalitet och att policyn ska bidra till en sammanhållen gestaltning utifrån ett helhetsperspektiv som tar stöd i Stockholms identitet. Policyn i sin helhet innehåller många fina ord om Stockholms arkitektur och historia men ger ett för stort tolkningsutrymme utan tydlig vägledning. De flesta nya byggnader har ingen anknytning till Stockholms identitet. Tvärtom ser nya områden här likadana ut som i resten av landet. Vi anser att policyn behöver revideras i syfte att stimulera till mer klassisk arkitektur i dess olika former, med förebilder i internationella bästa praxis-exempel och ledorden: harmoni, bevarande, och grönska.

Stockholms citykärna blev kraftigt sanerad under 1950- och 60-talet. De gamla Klara-kvarteren är i det närmaste uttraderade. Vissa nya stads kvarter har visat sig fungera och är väl använda av stockholmarna, andra områden är i det närmaste tomma på folk utanför kontorstid vilket visar att ingen vill befinna sig där mer än nödvändigt. I samband med att Stockholms arkitekturpolicy revideras anser vi att möjligheterna att återställa delar av innerstan till de byggstilar som fanns där tidigare ska undersökas.

När nya och befintliga bostadsområden utvecklas måste programarbetet demokratiseras och mer inflytande lämnas till berörda boende och allmänhet i ett tidigt stadium i processen. Befintliga programområden måste omprövas med utgångspunkt i de ovan nämnda ledorden. I samma ljus bör en vetenskaplig genomlysning göras av beslutsprocesserna och medborgarförankringen vid det tidigare planerade projektet Nobelhuset vid Blasieholmen och vid den genomförda Liljevalchsutbyggnaden Liljevalchs+ i syfte att fastställa var i dessa processer som allmänhetens önskemål utelämnades eller förbisågs.

I alla exploateringsprocesser förekommer mängder av skisser, illustrationer och renderingar. Inte sällan avviker upplevelsen av verkligheten avsevärt från upplevelsen i det bildmaterial som bifogats stora delen av processen beslutsunderlag. Detta leder till att nämndernas beslutsunderlag är ofullständiga och att varken politiken eller allmänheten får en realistisk föräning om hur bland annat bebyggelse och offentliga rum kommer att se ut. Det måste säkerställas att dessa underlag görs mer verklighetsförankrade.

- Arkitekturpolicyn ska revideras i syfte att stimulera klassisk arkitektur, i dess olika former, med ledord i harmoni, bevarande, och grönska.
- Internationella bästa praxis-exempel för arkitektonisk gestaltning med klassisk arkitektur, småskalighet, kvartersstruktur och grönska ska efterliknas.
- Arbetet med program- och visionsförslag för utvecklingen av nya och befintliga bostadsområden ska demokratiseras.
- En vetenskaplig undersökning av beslutsprocesserna och medborgarförankringen bakom utbyggnaden av Liljevalchs och det tidigare planerade projektet Nobelhuset vid Blasieholmen ska genomföras.

- Byggnads- och stadsmiljöskisser som återges till politiker och allmänheten ska vara verklighetstroga och återge realistiska mått, proportioner och förhållanden.

Stadsbyggnad

Vid ny stadsplanering vägleds ofta byggare och arkitekter med ledord som att bebyggelsen ska vara experimentell, visionär eller samtida, vilket har visat sig leda till att nya byggnader inte harmoniserar med de som redan finns i grannskapet. Skulle en bevarandetanke i stället sättas i fokus menar vi att arkitekturen i regel kan bli mer områdes- och naturanpassad samt mer human. Det vore positivt att vid ny stadsbyggnad, och vid sanering av 60-, 70- och 80-talshus utgå ifrån och blanda in element från den klassiska arkitekturen.

I stället för brokig förtätning med höghus bör Stockholm växa på bredden genom ny kvartersbebyggelse. Våningsantalet vid nybyggnation ska i huvudsak anpassas till den befintliga bebyggelsen i området. Höga hus skuggar omgivande byggnader, gator och gårdar. Vi ställer oss generellt negativa till moderna påbyggnader i city som gör ett visuellt ingrepp i stadens siluett. Därtill vill vi utreda ett ekonomiskt stöd för restaurering av ursprungliga fasader på kulturhistoriska fastigheter och återskapande av bortsanerade märkesbyggnader och miljöer.

På liknande sätt som nya stadsdelar planeras vi vill se planprogram för befintliga områden innan fortsatt småskalig förtätning tillåts. Planerna behöver tas fram med stor lyhördhet för de boendes önskemål och områdets historia med målet att skapa en attraktiv och trivsamt boendemiljö och tydliga levande centrum. Målbilden för områdets exploateringsgrad, näringsliv, slutgiltiga gestaltning och täthet bör konkretiseras. På så vis kan ett helhetsgrepp om området tas där framtida behov kring infrastruktur, grönytor, idrottsplatser, välfärdsverksamhet och så vidare kan fastställas samtidigt som en slutgiltig fastställd täthet uppnås och området kan anses färdigbyggt.

I kontrast till dagens småskaliga förtätning som sker tomt för tomt, detaljplan för detaljplan, och leder till att områdets unika karaktär tillintetgörs och att i stort sett varje ny byggnad blir ett nytt brokigt inslag i stadsbilden kan en hustyp fastställas i samklang med den ofta homogena ursprungsbebyggelsen och således behöver inte hjulet uppfinnas på nytt för varje enskild ny byggnad. Beroende på område kan hustypen efterskapa eller komplettera befintlig flerfamiljsbebyggelse, eller utformas på ett sätt som framhäver områdets karaktär utan att för den sakens skull göra anspråk på att utgöra ett hus från ursprungsexploateringen. Typhus kan fabriksproduceras och tomter kan allokeras som ett ekonomiskt överkomligt alternativ för familjer att få ett eget hem i samma anda som 30- och 40-talens egnahemsrörelse.

Vi vill värna om Stockholms topografi och menar att bebyggelse bör följa, snarare än jämna ut och dölja den. Även berget har ett naturvärde och onödiga ingrepp i detta bör undvikas. Den omkringliggande naturen och befintlig bebyggelse bör inspirera och få avtryck i den nya arkitekturen på ett sådant sätt att nya hus smälter in och lever i samklang med sin omgivning. Enskilda solitärer och märkesbyggnader av större betydelse får gärna markeras i sin omgivning, och fler sådana får varsamt tillkomma i nya områden och i ytterstaden. Det är däremot inte önskvärt att reguljär bostadsbebyggelse

tillåts konkurrera om vår uppmärksamhet och överskugga exempelvis kyrkor eller museer.

Miljonprogramsområden och sovstäder bör bättre länkas samman med sin omgivning och förses med bättre möjligheter för företagande inom service, hantverk och småindustri genom billiga verksamhetslokaler. På samma sätt ser vi vinster i att befintliga områden länkas bättre samman genom bebyggelse eller utvecklade parkområden med ökad trygghet och utbyten områden emellan till följd. Däremot vänder vi oss emot att dessa effekter uppnås genom blandbebyggelse där exempelvis villaområden förtätas med flerfamiljshus. Att skapa möten mellan olika grupper är inte skäl nog att rasera ett områdes särart och karaktär. Bostadsbyggande ska inte vara ett integrationsinstrument. I de fall förtätning av exempelvis radhus- och villaområden ändå kan anses lämplig, och efter att demokratisk förankring har skett, bör det förtätas med likartad bebyggelse.

Stadsbyggnadsprojekten avseende överdäckning av spårområdet på Centralstationen, de i Frihamnen/Norra Djurgårdsstaden, Slakthusområdet och Årstafältet bör ses över och omarbetas efter framgångsrika internationella föregångsexempel inom klassisk stadsbyggnad. Stadsutvecklingen ska framförallt ske i större utvecklingsområden som överdäcker bil- och spårvägar eller tar gammal industrimark i anspråk. Miljonprogramsområdena behöver nya områdesplaner i syfte att göra stadsmiljön mer attraktiv med varierande boendeformer och verksamheter.

Stockholms stad ska vara principiellt restriktiv vid beviljandet av rivningslov för kulturhistoriska byggnader. Exploatering måste undvikas intill fastigheter av särskilt kulturvärde. Staden bör undvika exploatering som tar idrottsplatser eller parker i anspråk, och tydligt kompensera när så väl behöver ske. Särskilt exploatering i ytterstaden måste tydligare förses med tillräckliga grön- och parkområden. Nationalstadsparken ska undantas ytterligare exploatering och önskemål om utvidgning av befintliga verksamheter ska handläggas med restriktivitet.

Fler klimatåtgärder behöver integreras vid nybyggnation och i stadens gatumiljö för uppsamling av skyfall och beredskap för extremväder. Dagvatten bör ledas till ekologiska korridorer i gatumiljön med regnbäddar, fuktstråk, dammar och träd. Både i ny och befintlig gatumiljö ser vi gärna mer blommande växlighet och spridningsvägar för insekter. Det behövs fler träd och vintergröna växter i de annars karga betongmiljöerna. Pågående detaljplaner som står i strid med principerna ovan ska avbrytas.

- Ny stadsplanering ska utgå från bevarandetanken framför experimentalism och postmodernism.
- Utöka Stockholms kvartersbebyggelse och undvik onödiga förtätningar med höghus.
- I huvudsak verka för att våningsantalet och skalan vid nybyggnation anpassas till den befintliga bebyggelsen i området.
- Generellt är det negativt med påbyggnation med nya våningar i city.
- Stadens siluett ska värnas och bevaras.
- Nybyggnation ska anpassas efter stadens topografi och områdets naturkaraktär.

- Det är generellt negativt med insprängning av flerbostadshus i villa- och radhuskvarter.
- Miljonprogramsområden ska länkas samman med sin omgivning och genom billiga verksamhetslokaler ge möjlighet till företagande inom bland annat service och hantverk.
- Nya märkesbyggnader får varsamt tillkomma i nya områden och i ytterstaden.
- Stadsbyggnadsprojekten överdäckningen av spårområdet vid Centralstationen, Frihamnen, Slakthusområdet och Årstafältet ska omarbetas med inspiration från framgångsrika internationella stadsbyggnadsutvecklingar.
- Nya planprogram behövs för miljonprogramsområdena i syfte att göra stadsmiljön mer attraktiv med varierande boendeformer och verksamheter.
- Rivningslov för kulturhistoriska byggnader ska i regel inte beviljas.
- Exploatering intill kulturklassade fastigheter ska undvikas.
- Idrottsplatser eller parker ska inte tas i anspråk för exploatering.
- Nationalstadsparken ska undantas från exploatering eller utvidgning av befintliga verksamheter ska ske med försiktighet.
- Klimatåtgärder ska integreras i nybyggnationen för uppsamling av skyfall och beredskap för extremväder genom bland annat regnbäddar, dammar och grönska.
- Freda parker från exploatering, och undvik planeringskonflikt mellan idrottsplatser och parker.
- Tidigt beakta behovet av parker, tillräckliga skolgårdsytor, samt idrottsplatser vid detaljplaneläggning och exploatering.
- Stärk samrådsprocessen vid detaljplaner.

Bostadsmålet

Stockholms stad ska eftersträva en tillräcklig byggtakt för att säkerställa stadens förpliktelser i enlighet med Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen. Med det sagt är det inte realistiskt att Stockholms stad och ett par andra citynära kommuner ska axla lejonparten av bostadsbyggandet i Stockholms län, utan där behöver staden och dess fastighetsbolag aktivt verka gentemot övriga kommuner i länet i syfte att öka deras ambitioner för bostadsförsörjningen och framför allt stärka bostadsplaneringen tillsammans med kommuner vars kommundelar är utpekade som regionala stadskärnor.

- En tillräcklig byggtakt krävs för att säkerställa stadens förpliktelser i enlighet med Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen.
- Arbetet gentemot övriga kommuner i Stockholms län ska sträva mot att öka den regionala ambitionen för bostadsförsörjning.
- Bostadsplaneringen ska ske tillsammans med länskommuner som innehåller utpekade regionala stadskärnor.
- Utveckla byggnationen av regionala stadskärnor.
- Arbeta utefter lagstiftningens minimikrav för att minska de administrativa kostnaderna vid nya detaljplaner.

Verksamheter och samhällsfastigheter

En levande stad består inte bara av bostäder och kontor. Ett perspektiv som ofta fattas är var verksamheter ska hålla hus, inte minst i ljuset av den omprioritering som skett där industriområde efter industriområde byggs bort, ofta till fördel av bostäder. Det annars så närvarande miljöperspektivet verkar saknas när det kommer till alla de transporter av gods och hantverkargrupper som dagligen behövs mellan lokaler och kund. Befintliga industriområden bör bevaras och nya verksamhetslokaler kan möjliggöras i anknytning till Järvafältet. Därtill vill vi öppna upp för en mer tillåtande syn på områden där småindustri och bostäder kombineras, inte minst i ytterstaden där det inte är möjligt att fylla alla lokaler i bottenvåningar och andra för bostadsändamål oattraktiva ytor med handel och restauranger.

Fler tillgängliga pendlarparkeringar i anslutning till tunnelbana- och pendeltågsstationer behöver säkerställas, företrädesvis under mark, för att minska pendeltrafiken till city. Antalet parkeringsplatser i stadens bostadsområden behöver ökas betydligt. Vid nybyggnation av bostäder i Stockholm ska antalet P-platser per lägenhet vara minst ett. Dessutom bör alltid fler gatuparkeringar, utöver boendeparkeringar skapas när nya fastigheter projekteras.

Båtlivet är en viktig del av Stockholms identitet och utgör ett givet inslag i stadens möte med vattnet, men bristen på båtplatser är uppenbar. Lämpliga plaster för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar ska utredas medan förutsättningarna för de existerande generellt behöver förbättras.

Stockholms koloniområden gör staden grönare, vackrare och ger de få Stockholmare som har förmånen att ha en kolonistuga möjligheter att både bo i storstan och ha ett jordnära fritidsliv mitt i stan. Köerna till Stockholms koloniområden är långa, och blir allt längre. Staden bör planera för fler sådana områden med målet att kötiden för att få en kolonistuga reduceras till något enstaka år. Det ger möjlighet för fler att ha en stuga i närheten av sin bostad och bidrar till att ge Stockholm fler grönområden som sköts av de boende.

En tillräcklig skolgårdsyta per elev enligt Boverkets minimikrav är avgörande för att barn ska kunna leka och röra på sig under rasterna och dessa krav måste säkerställa vid nyproduktion av skolor. Berörda aktörer bör utreda hur och i vilket utsträckning redan befintliga skolor kan nå kravet. Vi vill även säkra förekomsten av mindre parker, idrotts- och lekplatser. Stadsplaneringen ska stärka tryggheten och främja barns tillgång till rörelse och lek. Vid föreslagen exploatering måste befintliga platser för lek och idrott klara av den ökade kapaciteten. Gör de inte de så bör exploatering inte ske.

- Befintliga verksamhetsområden ska bevaras och fler verksamhetslokaler kan möjliggöras i anknytning till Järvafältet.
- Tillgängliga pendlarparkeringar behövs i anslutning till tunnelbane- och pendeltågsstationer, företrädesvis under mark.

- Vid nybyggnation ska antalet nya parkeringsplatser minst motsvara antalet nya bostäder.
- Lämpliga platser för fler båtplatser ska utredas.
- Lämpliga platser för fler kolonistugeområden ska utredas.
- Förekomsten av mindre parker, idrotts- och lekplatser ska säkerställas.
- Boverkets minimikrav för skolgårdsyta per elev ska uppfyllas vid nybyggnation.
- Vilka befintliga skolor som kan uppnå Boverkets minimikrav på skolgårdsyta per elev ska utredas.
- Ekonomiskt stöd ska kunna ges till fastighetsägare för restaurering och återuppbyggnad av ursprungliga fasader på kulturhistoriska fastigheter.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden undersöka hur Zinkensdamms IP och omkringliggande ytor kan förstärkas med mer idrott och annan stadsutveckling.	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda tillfälliga etableringar av till exempel idrottsytor på platser där stadsutveckling planeras och hur sådana initiativ kan finansieras.	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser utveckla samordningen av trafik-, mark- och dagvattenutredningar vid stadsutvecklingsprojekt i syfte att minska stadens totala investeringsutgifter	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden utarbeta en ekonomisk modell för hur stadsutveckling kan drivas utan byggaktör eller med ankarbyggaktörer	2025-01-01	2025-12-31
AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholms hem ska ta en aktiv roll som ankarbyggaktörer i stadens detaljplanprocesser i syfte att i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden skapa attraktiva byggrätter. I detta arbete ska bolagen också pröva möjligheten att utveckla byggrätter för bostadsrätter	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden utveckla det strategiska arbetet för ett långsiktigt hållbart och resurseffektivt marknyttjande genom att göra en fördjupad kartläggning av bebyggelsepotential	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samråd med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Södermalms stadsdelsnämnd och Stockholms Stads Parkerings AB inleda utvecklingsarbete för Medborgarplatsen genom att beställa en ny detaljplan	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Stockholms Stads Parkerings AB, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB och andra berörda nämnder föreslå och genomföra åtgärder för utveckling av Rågsveds centrum med omnejd,	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden undersöka hur Zinkensdamms IP och omkringliggande ytor kan förstärkas med mer idrott och annan stadsutveckling.	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda tillfälliga etableringar av till exempel idrottsytor på platser där stadsutveckling planeras och hur sådana initiativ kan finansieras.	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Skärholmens stadsdelsnämnd, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, SISAB och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser föreslå åtgärder för utveckling av Vårbergs centrum omnejd samt fortsätta utvecklingsarbetet av Sättra centrum med omnejd	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden göra en översyn av stadens målstyrning inom ramen för bostadsuppdraget, mot bakgrund av lågkonjunktur och ett ökat fokus på genomförbarhet och senare markanvisningar	2025-01-01	2025-06-30
Stadsbyggnadsnämnden ska göra en översyn för att identifiera hur samverkan kan stärkas inom staden med syfte att minska den totala utredningskostnaden genom nytt arbetssätt för samordnade utredningar inom samma geografiska område	2025-01-01	2025-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden och trafiknämnden ta fram ett program för offentliga platser gestaltning som syftar till att ge förutsättningar för en god och kostnadseffektiv utformning och en likvärdig standard i den offentliga miljön i hela staden	2025-01-01	2025-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och AB Svenska Bostäder ta fram en strategi för konverteringar av kontor och lokaler till bostäder	2025-01-01	2025-12-31
Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och Stockholms Stads Parkerings AB ska, i samarbete med trafiknämnden, kartlägga och föreslå platser för etablering av stadsdelsvisa mobilitetshus eller optimering av befintlig parkering som möjliggör friköp av parkeringsplatser vid nyproduktion av bostäder	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och Storstockholms brandförsvaret ta fram förslag på åtgärder för en enhetlig struktur av riskhanteringen i den fysiska planeringen	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter		
Genomföra en översyn över detaljplaner som ska avbrytas	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställa att Liljeholmsbadet bevaras i sin ursprungliga utformning.	2025-01-01	2025-12-31
Kraftigt minska, alternativt helt avbryta, den förslagna exploateringen i anslutning till Hovings malmgård samt undersöka möjligheterna att bygga om delar av det s.k. "vita huset" intill malmgården till äldreboende.	2025-01-01	2025-12-31
Avbryta exploateringen längs Slättgårdsvägen i Mälarhöjden.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda plan för att ytterligare bebygga Järvaområdet.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda en utveckling av bottenplattan vid Sergels torg till ett livfullt bartorg året om.	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden undersöka hur Zinkensdamms IP och omkringliggande ytor kan förstärkas med mer idrott och annan stadsutveckling.	2025-01-01	2025-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda tillfälliga etableringar av till exempel idrottsytor på platser där stadsutveckling planeras och hur sådana initiativ kan finansieras.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda en utveckling och upprustning av Kista byggtorg.	2025-01-01	2025-12-31
Nämnden ska verka för en upprustning av Tullhuset på Blasieholmen med intilliggande område.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda förutsättningarna att bygga fler parkeringsplatser i områden som besöks av många människor samt möjligheten för underjordsgarage vid Norr Mälarstrand, Strandvägen samt Söder Mälarstrand och därmed öka antalet P-platser i välbesökta områden.	2025-01-01	2025-12-31
Revidera arkitekturpolicyn i syfte att stimulera klassisk arkitektur, i dess olika former, med ledord i harmoni, bevarande, enhetligt och grönska.	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställa att prioritet ges åt bostadsrätter och småhusbebyggelse vid utveckling av utsatta områden dominerade av hyresrätter.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda hur processen kring utbyggnaden av Liljevalchs och Nobelhuset på Blasieholmen brast i medborgarförankringen.	2025-01-01	2025-12-31
Kravställa att illustrationer, ritningar och renderingar som kommer nämnden till del är verklighetstroga och att nämnderna därmed har korrekta beslutsunderlag.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda ett ekonomiskt stöd för restaurering och återuppbyggande av ursprungliga fasader på kulturhistoriska fastigheter.	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla arbetet med tidiga samråd och medborgardemokrati	2025-01-01	2025-12-31
Revidera småhusstrategin i syfte att undvika förtätning.	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en ny detaljplan för bevarandevärda villaområden	2025-01-01	2025-12-31
Göra en översyn av samtliga pågående detaljplaneobjekt och föreslå vilka som ska avslutas i enlighet med Sverigedemokraternas bebyggelsevision.	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Stadsbyggnadsnämnden** godkänns.

Trafiknämnden

Stockholm ska vara en lättframkomlig, grönskande och vacker stad. En stad där bilister, cyklister, fotgängare och kollektivtrafikanter i samförstånd kan dela på gaturummet. För att visionen ska vara genomförbar förutsätter det en varsam hantering av stadens existerande infrastruktur och en planering som utgår från de boendes faktiska resmönster och behov. Trafiken ska utformas med ett årstidstänkande där cykel och kollektiva färdmedel ges ett större utrymme i gaturummet under de varma månaderna medan en omvänd prioritering sker under vintertid när fler väljer bilen i stället för cykel. Sverigedemokraternas Stockholm är en lättillgänglig stad vars infrastruktur passar alla människors behov, oavsett om du är en småbarnsfamilj eller en ensamstående pensionär. Områden ska inte byggas om så att det inte längre är möjligt att använda sig av bil ifall man faktiskt behöver den så som skett i gamla stan. Valet av trafikslag ska inte ske genom politiska piskor och tvång. Sverigedemokraterna verkar för att ideologiska skyggglappar och politiska pekpinnar i syfte att begränsa medborgarens egna val av färdmedel ska upphöra.

Stockholm är redan en tätbebyggd storstad där konkurrensen om utrymmet är stor, inte minst i dess innerstad. Det begränsade utrymmet i innerstaden förutsätter därför att de korta nöjesresorna sker utan bil. Däremot så har bilen en viktig funktion för näringslivet och de längre resorna till särskilda aktiviteter, exempelvis storhandel och familjeaktiviteter, där cykel eller kollektivtrafik är tidskrävande eller funktionellt omöjlig. Därför är det viktigt att utgångspunkten vid investeringar i infrastrukturen är invånarnas faktiska resmönster och att och dess samhällsekonomiska mervärde. Detta eftersom vi inte vill att invånarnas gemensamma skattemedel slösas bort på trafikinvesteringar med låg efterfrågan. Denna återhållsamma syn på hushållning med skattemedel ska också återspeglas i trafiknämndens övriga arbete. Exempelvis ska underhåll av vägar ges en högre prioritet då välskötta anläggningar är förknippade med en lägre kostnad över tid än periodiska reinvesteringar. Den tuffa ekonomiska situationen som staden befinner sig i påkallar att resurserna används än mer genomtänkt, tex kan samhällsekonomiskt olönsamma cykelinvesteringar bortprioriteras för att finansiera ökade underhållsåtgärder.

Nämndens uppgifter

Nämnden är huvudman för allmänna platser och väghållare enligt plan- och bygglagen.

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- skötsel och renhållning av stads- och gatumiljön samt vissa parker (Kungsträdgården, Berzelii park, Norra Bantorget, Strömparterren och Järva friområde)
- investeringar i gator och vägar samt ovan nämnda parker
- samordning och utveckling av stadsdelsnämndernas stadsmiljöverksamhet
- stadsövergripande utveckling av stadens parker och grönområden
- skötseln av stadens samtliga träd på gatumark

- markupplåtelser
- upplåtelse av torgplatser samt utveckling och tillsyn av torghandeln
- utveckling av stadens torg
- strategisk trafikplanering i staden
- utveckling av trafiksäkerheten
- trafik- och parkeringsövervakning
- branddammar
- dammsäkerhet
- utgöra stadens skyfallsfunktion

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En varsamt växande huvudstad

Samhällsekoniskt lönsamma trafikinvesteringar

Alla beslut om ny- och ombyggnation ska ske utifrån en bedömning av det faktiska resebehovet och vid större investeringar ska dessa alltid kunna motiveras utifrån en samhällsekonisk analys. Detta förhållningssätt gäller oavsett vad för typ av trafik-anläggning det handlar om eftersom det är viktigt att medborgarnas pengar spenderas där de gör mest nytta. Investeringar med ingen eller marginell nytta ska inte genomföras och generellt sett ska en större restriktivitet råda kring investeringar i infrastruktur för att minska skuldsättningstakten.

Trafiknämnden ska främja sådana åtgärder som möjliggör för en förutsägbar, trygg och kostnadseffektiv trafikinfrastruktur i staden. En viktig del för att uppnå detta är att prioritera underhållet av existerande vägar, oavsett trafikslag, så att dessa är farbara utan påtaglig risk för skada eller framkomlighetshinder till följd av brister i väglaget. För närvarande är inte Stockholms gator i det skick de borde vara eftersom bilen under en lång tid har varit ett nedprioriterat trafikslag. Ett väldimensionerat vägunderhåll förebygger också den upplevelse av förslumning av stadsmiljön som följer när vägar tillåts förfalla. Detsamma gäller skötselåtgärder så som snöröjning och halkbekämpning där en mycket högre avtalsefterlevnad måste råda. De existerande avtalen är långtgående i sina krav på hur snö- och halkbekämpningen ska utföras men i praktiken uppnås inte dessa krav. För att skärpa efterlevnaden bör tillsynen öka genom en mycket aktiv stickprovskontroll och tydligare konsekvenser när kvalitén på utförd tjänst brister. Eftersom kraftiga snöfall generellt är sällanhändelser kan ökningen av tillsyn lösas genom att existerande personal på trafikkontoret ges i uppdrag att utföra denna typ av stickprov som en del av sin ordinarie tjänst.

Snöröjningsinspektörerna ska vid tillfällen då det uppstått ett större eller längre sammanhängande snöfall prioritera att åka ut och säkerställa att snöröjning sker så som

har avtalats. Om så inte är fallet ska avvikelser noteras och entreprenören åläggas att åtgärda det skyndsamt alternativt erlägga ett vite för ej utförd arbete enligt avtal

- Utveckla samhällsekonomiska kalkylmetoder och framkomlighetsanalyser tillämpbara på de olika trafikslagen vid ombyggnation.
- Förbättra underhållet av stadens gator.
- Inrätta snöröjningsinspektörer.

Översyn av existerande investeringsprojekt

Projekt ska inte genomföras ifall inte nyttan av projektet är motiverad i relation till kostnaden. Detta gäller inte minst cykelinfrastrukturprojekt vilka alltid bör ses i ljuset av sin samhällsekonomiska effekt. I flera pågående projekt saknas en ordentlig kostnadsnyttokalkyl och i andra fall har nyttan varit för låg. Exempel på sådana projekt är breddning av lågtrafikerade cykelvägar endast för att sträckan ska motsvara den normerade vägbredden, sådana åtgärder får i sådant fall endast ske i samband med att området byggs om av andra skäl. Sverigedemokraterna vill därför att planen för cykelinvesteringar revideras så att endast sådana projekt genomförs vilka medför en tydlig praktisk förbättring och där den positiva effekten motiverar kostnaden. Ett projekt som är särskilt angeläget att se över är cykelbron mellan slussen och gamla stan. Vidare behöver alternativkostnaden för olika projekt redovisas

När kostnaderna för jätteprojekt skjuter i höjden långt över vad som budgeterats bör staden ta initiativ till en haverikommission som granskar hela projektprocessen så det går att lära sig av misstag. Ett sådant projekt som havererat kostnadsmissigt är projektet Nya Slussen. Ett projekt där Sverigedemokraterna som enda parti inte stod bakom det ursprungliga beslutet. För att undvika framtida katastrofala megaprojekt bör staden tillsätta en haverikommission som granskar hela processen och utförandet bakom projektet Nya Slussen.

- Revidera investeringsplanen för cykelvägar
- Tillsätt en haverikommission för granskning av Nya slussen

Satsningar på motortrafiken

Ett proaktivt arbete för att främja motortrafiken kräver en kontinuerlig och utvecklad dialog med branschföreningar inom motortrafik och turistnäring. Samma sak gäller det lokala näringslivet, vars representanter bör involveras tidigt i stadsutvecklingsprocessen, särskilt vid större infrastruktursatsningar och tillfälliga avstängningar.

Den politiska nedprioriteringen av bilen som transportmedel måste upphöra om vi ska kunna bevara en stad där olika trafikslag samverkar för att möta medborgarnas behov. En viktig åtgärd för att uppnå detta är att i högre grad leda om biltrafiken runt stadskärnan för att minska belastningen i centrala områden.

Trafiknämnden bör samarbeta med infrastrukturdepartementet och Trafikverket för att säkra statlig finansiering till en östlig förbindelse eller alternativt en förbifart i östra

delen av staden. Dessutom bör trafiknämnden intensifiera arbetet med att lösa kritiska trängselpproblem för biltrafiken, till exempel vid Brommaplansrondellen, för att förbättra flödet och säkerheten för alla trafikslag.

- Stärka samverkansdialogen med branschorganisationer, bussföretagen samt besöks- och butiksnäringen.
- Beakta näringslivets behov och förutsättningar vid större infrastruktursatsningar med en tidig stadsutvecklingsprocess och i planering av trafikmiljön.
- Verka för byggnationen av Östlig förbindelse, alternativt en Förbifart Öst.
- Utredda en omformning av Brommaplansrondellen med utgångspunkt i den genomförda trafikutredningen och framkomlighetsstrategin.

Ett mer grönskande Stockholm

Almsjukan, en svampsjukdom, sprider sig i Stockholm och leder till att almarna försvinner en efter en. Detta utgör en betydande utmaning för stadens gröna karaktär och kräver omedelbara åtgärder. Den nuvarande strategin att ersätta varje fällt träd med två inkluderar inte almar som avverkas på grund av sjukdom. För att bevara och stärka stadens grönska är det viktigt att parkförvaltningarna får ett skärpt återplanteringsmål även för sjukdomsdrabbade träd. Ett nära samarbete mellan olika kommunala avdelningar, såsom trafikkontoret och lokala parkförvaltningar, är avgörande för att säkerställa en hållbar stadsmiljö. Almar och andra träd som fälls på grund av sjukdom bör ersättas med två nya träd, i linje med principen att förstärka stadens grönområden.

Stockholm behöver fler värdefulla träd i gatu- och parkmiljö. Genom ett medborgardonatörsprogram kallat "Mitt Träd" vill vi ge stockholmare möjlighet att köpa och äga ett eget träd. Kommunen ansvarar för trädens placering och den dagliga skötseln, vilket garanterar att träden vårdas på ett hållbart sätt. Varje medborgare som deltar i programmet får rätt att namnge sitt träd och erhålla en skylt, vilket ökar personlig delaktighet och ansvarstagande.

En väl genomtänkt plantering kan dessutom hjälpa till att fånga upp luftburna partiklar och skapa ett mildare klimat med högre luftfuktighet. Genom att låta de gröna ytorna utgöra ett komplement till de tekniska lösningarna, exempelvis som naturliga infiltrationsanläggningar, gör det både staden trevligare och grönnare samtidigt som motståndskraften mot översvämningar stärks.

- Revidera trädpolicyen för att säkerställa att almar och andra träd som fälls på grund av sjukdom ersätts med två nya träd, för att stärka stadens grönska.
- Inför "Mitt träd" programmet, där stockholmare kan köpa ett eget träd som förvaltas av kommunen.
- Utveckla arbetet med skyfallshantering

Årstidsanpassad infrastruktur och stärkt medborgarinflytande

I Stockholm ska medborgarens valmöjligheter stå i fokus. Det ska vara tryggt och enkelt att cykla till skolan, lätt att använda bilen för familjens bestyr eller att ta bussen till helgens kulturbesök oavsett var i staden man bor. Det är livssituationen och dess behov som ska styra valet av transportmedel snarare än att tillgängliga transportmedel ska tillåtas styra livssituationen. Ett sådant förhållningssätt förutsätter dels en varsamhet vid ombyggnation av infrastrukturen, att ett trafikslag är eftersatt betyder det inte att det omedelbart ska expanderas på bekostnad av ett annat, dels en öppenhet inför olika typer av mobilitetslösningar. Utgångspunkten för Trafiknämnden ska alltid vara det faktiska resandebehovet även om det är viktigt att uppmuntra ett fortsatt ökat cyklande och användande av s.k. mikromobilitet. Här är det dock viktigt att planeringen sker utifrån vetskapen att sådana färdmedel nyttjas avsevärt mycket mer under de varma månaderna medan bil och kollektivtrafik används flitigare de kalla månaderna. Dessa skillnader ska beaktas i samband med Trafiknämndens investeringar i vägnätet. Därför ska vägar i större utsträckning planeras dynamiskt så att användningen kan alterneras beroende på årstid.

Stockholm ska en vara unik stad, en stad med en egen historia, samtid och framtid. Därför är det viktigt att staden ger så mycket inflytande till sina medborgare som möjligt för att detta bäst ska komma till uttryck när de gemensamma ytorna utformas. Som regel ska samråd och därefter politiska beslut fattas vid ombyggnationer av det offentliga rummet.

- Möjliggöra säsongsanpassade resmönster mellan sommar- och vintertid.
- Utredda reversibla körfält mellan bil och cykel, i syfte att möjliggöra för bilåkande och kollektivtrafikens framkomlighet under vintertid.
- Demokratisera gestaltungsprogrammen av offentliga ytor.

Parkeringsplatser och p-avgifter

Det senaste decenniets fokus på att omstrukturera stadsbilden där cykeln satts i centrum har avsevärt minskat antalet parkeringsplatser i staden. Det här har fört med sig konsekvensen att det generellt sett är dyrare och svårare att äga en bil i staden, inte enbart i de delar av staden där biltrafiken av utrymmesskäl behöver hållas nere. Detta går inte minst ut över barnfamiljer vilka ofta inte enbart kan förlita sig på kollektiva transporter för alla sina vardagliga behov. En grupp som dessutom drabbats av den skenande barn- och ungdomskriminaliteten så att många inte längre törs låta sina barn resa till- och från skolan själva. Det och det faktum att tillgängligheten till hämtning- och lämning på skolan måste vara fullgod oavsett årstid gör att beslut om avstängda gator invid skolgårdar måste ses över och utvärderas. Detta gäller även trafikkritiska vägar i innerstaden som stängts av. På ett generellt plan behöver hela parkeringssituationen tänkas om, inga fler parkeringsplatser ska byggas bort utan att samtidigt kompenseras på en annan plats. Trafiknämnden ska i samarbete med Stockholm parkering öka antalet parkeringsplatser genom att utreda lämpliga platser för underjordiska garage i innerstaden och att öka antalet snedställda parkeringsplatser ovan mark. Det får inte uppstå situationer likt den som skapats i gamla stan där en hel stadsdel blivit

närmast utan parkeringsmöjlighet. Tillgången till transport och rörlighet ska vara god oavsett var i staden man bor.

- Inför nya riktlinjer om att borttagna parkeringsplatser ska kompenseras.
- Undvik avstängning av trafikkritiska vägar i innerstaden.
- Behålla besöks- och boendeavgifterna på dagens nivå samt behålla rådande zonindelning.
- Fokusera på att öka antalet p-platser i staden genom bl.a underjordiska parkeringar i innerstaden.
- Satsa på snedställda p-platser.

Cykel som komplement

Cykel som färdmedel är redan idag ett mycket populärt sätt att färdas, inte minst sommartid, och andelen som cyklar ökar vilket är positivt. Den stora tillväxten av cyklister har dock resulterat i en situation där många besvärar av den grupp cyklister som inte respekterar att de framför ett fordon och således ska följa de lagar och regler som gäller. För att bättra på acceptansen för den tilltagande cyklismen behöver ett antal åtgärder komma till stånd som skärper regelefterlevnaden. Farthinder ska placeras ut på platser där olycksrisken bedöms särskilt stor och vägmärken ska placeras ut längst cykelbanor för att tydliggöra platser där särskild aktsamhet fordras exempelvis där cykelbana korsas av fotgängare eller invid kollektivtrafikens hållplatslägen. Därutöver ska Trafiknämnden stärka sitt samarbete med polisen inom ramen för samarbetsavtalet.

För att främja cykelpendling och göra det mer attraktivt att välja cykeln som dagligt transportmedel är det viktigt att utveckla och förbättra ledmarkeringarna för sammanhållna cykelvägar. Genom att skapa tydligare och mer enhetliga markeringar blir det lättare för pendlare att snabbt och effektivt navigera genom staden. Detta minskar behovet av att stanna för att orientera sig vilket gör cyklingen smidigare och mer tidsbesparande. Samtidigt finns ett flertal passager där cykelvägar korsar vältrafikerade bilgator, Trafikkontoret ska därför utreda möjligheten att tillskapa planskilda korsningar på de mest trafikerade lederna så korsandet mellan cyklister och bilister går så smidigt som möjligt. En förbättrad infrastruktur som underlättar pendlingscykling kan bidra till att fler väljer cykeln framför bilen, vilket i sin tur minskar trängseln i trafiken och främjar hållbara transportlösningar.

En kurs i stadscyklning för vuxna i form av ett pilotprojekt i samverkan med ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) kan vara en effektiv åtgärd för att öka cyklisters säkerhet, trygghet och samspel med andra i stadstrafiken. Många vuxna känner sig osäkra på att cykla i stadsmiljö på grund av den intensiva trafiken och bristande kunskaper om trafikregler och cykelvägars utformning. Genom att erbjuda en kurs i samarbete med ideella organisationer kan staden hjälpa fler vuxna att bli säkra och själv-säkra cyklister. Detta skulle inte bara bidra till ökad säkerhet på vägarna utan också främja cykeln som ett tillgängligt och hållbart transportmedel för alla.

- Utveckla samarbetet med polisen avseende regelefterlevnad bland cyklister

- Placera ut vägmärken och farthinder längst cykelbanor
- Stärk samverkan med polisen för att bättra på regelefterlevnaden i cykeltrafiken.
- Utveckla ledmarkeringen för sammanhållna cykelvägar.
- Utred förutsättningar till planskilda korsningar vid de mest trafikerade platserna
- Undersök IOP för en kurs i stadscyklning för vuxna

Främja fotgängare

Fotgängaren är en viktig trafikant i stadsmiljön vars framkomlighet ska vara prioriterad. När gator, parker och promenadstråk utformas ska detta ske utifrån ett tillgänglighet- och funktionsperspektiv. I synnerhet ska behoven för barnvagnar och personer med funktionsnedsättning beaktas. I samband med att ombyggnationer sker som påverkar trafiken ska alternativa färdvägar kommuniceras tydligt och proaktivt.

I arbetet med att skapa en stad som upplevs som grön och blomstrande ska promenadstråken vara prioriterade. Denna grönska ska inte begränsas till en sommarföreteelse utan balanseras så att det är tillräckligt med vintergröna växter för att staden ska upplevas grön året om. En genomtänkt plantering med vintergröna träd och buskar kan skapa en välkomnande atmosfär även under de kallare månaderna och bidra till att stadens gator och torg känns levande och inbjudande oavsett säsong. Att integrera grönska i stadsmiljön året runt stärker även kopplingen mellan natur och urban utveckling samt bidrar till en ökad trivsel och välbefinnande för stadens invånare.

De centrala promenadstråken i staden, vilka kan hotas av bilar som medvetet kör in i folkmassor, ska skyddas med hinder som sömlöst byggs in som en konstnärlig del av den fysiska gestaltningen. Dessa hinder kan utformas som skulpturer, bänkar eller planteringar, vilket både ökar säkerheten och samtidigt förbättrar den estetiska upplevelsen av stadens offentliga rum. Genom att integrera säkerhetsåtgärder på ett kreativt sätt kan staden undvika en känsla av barrikadering och i stället stärka sin identitet som en trygg och vacker plats där invånare och besökare kan röra sig fritt och säkert.

- Säkerställ god tillgänglighet för barnvagnar samt personer med funktionsnedsättning.
- Arbeta med förstärkt kommunikation i samband med ombyggnation och underhåll
- Rusta upp promenadstråk med blomster, samt öka andelen vintergrönska i hela staden.
- Genomföra en översyn över stadsmiljöarbetet i syfte att främja mer växtlighet och mindre skötsel på icke-centralla platser.
- Integrera konstverk som skydd mot attentat av bilburna gärningsmän.

Kollektivtrafik och mikromobilitet

Trafiknämnden ska säkerställa att nya infartsparkeringar tillkommer i samband med att kollektivtrafiken byggs ut. Vid nyexploatering i kollektivnära lägen ska p-normen

därför vara högre än områdesbehovet i syfte att möjliggöra yta för pendlarparkeringar. Pendlarparkeringarna fyller en viktig roll i den blandade resan mellan ytterstaden och innerstaden. Trafiknämnden ska i samarbete med Stockholm parkering aktivt arbeta för att utöka pendlarparkeringarna med god tillgänglighet och förmånliga priser. Vidare ska nämnden arbeta för att möjliggöra att de kollektivtrafikbytespunkter som är lämpligt placerade fungerar som nav för byten till andra trafikslag som exempelvis carsharing, taxi, cykel, el-sparcykel m.m. i syfte att svara upp mot de transportbehov som finns och minska biltrafiken på centrala platser. Med andra ord ska Trafiknämnden vara en partner öppen inför nya mobilitetslösningar och de aktörer som vill placera ut dessa i staden.

Erfarenheterna från Stockholm eBike tyder på att en ensidig stor upphandling med en monopolitisk aktör riskerar att slå sönder konkurrensen bland de privata mobilitetsföretagen. Därför bör staden i stället sänka markupplåtelseavgifterna och straffavgifterna vid felparkering. Genom en god dialog med bolagen kan straffavgifterna sänkas samtidigt som felparkeringar inte ökar. Det nuvarande upphandlingsförfarandet för elsparkcyklar ska utvärderas. Innerstaden bör ha ett maxantal elcyklar/elsparkcyklar, medan ytterstaden inte behöver en begränsning. De mobilitetsfrämjande stimulanserna ska finansieras genom stadens reklamvittriner. Utplaceringen av dessa får dock aldrig negativt inverka på stadsmiljön och utplacerade skyltar som förfular och hindrar framkomligheten ska inte förekomma.

Stockholm har med sin geografi en väldigt vattennära profil och en nära på unik skärgårdsupplevelse som Trafiknämnden aktivt ska förstärka i upplevelse för både invånare och besökare. Tillsammans med Region Stockholm ska Trafiknämnden arbeta för att stärka och utveckla de kollektiva pendelbåtstransporterna. Och tillsammans med enskilda aktörer underlätta och stimulera möjligheterna för att vidareutveckla s.k. boat sharing vid utvalda båtklubbar.

- Utnyttja kollektivtrafikens knypunkter maximalt gällande mobilitetslösningar
- Möjliggöra en öppen miljö för nya mobilitetsaktörer.
- Utvärdera hyrcykelupphandlingen, markupplåtelseavgifterna samt felparkeringsavgifterna för att främja konkurrenskraftig mikromobilitet
- Utöka p-normen vid nyexploatering samt utöka pendlarparkeringarna.
- Verka för att utveckla och utöka kollektivtrafiken med båt.
- Utred boat-sharing och öppna båtklubbar för allmänheten

Trafiken som en aktör för folkhälsa och ett aktivt liv

Det är under sommarhalvåret som Stockholm ska nå sin fulla potential. Uteserveringar, caféer och torgliv ska prägla stadsmiljön där sommargångator är ett positivt inslag i anknytning till välbesökta café- och restauranggator. Detta möjliggörs genom en omvandling från bil- till gångata på sommarhalvåret på de platser där Trafiknämnden bedömt att nyttan överväger de negativa framkomlighetsaspekterna. Viktiga platser att väcka på sommaren är kajerna som ska fyllas med aktivitet och rörelse så länge det

inte hindrar framkomligheten för yrkestransporter. Båtklubbar på kommunal mark ska öppna upp sina anläggningar under delar av dygnet på sommaren i syfte att stimulera till fler besökare som får ta del av Stockholms vattennära läge. Fler koloniträdgårdar ska tillskapas runt om kring staden för att ge stadens invånare möjligheten att odla och utveckla sina färdigheter inom trädgård. Omvänt ska prioriteringen på vintern vara sådan att framkomlighet och skydd mot vädret ska främjas. Möjligheten att färdas smidigt med hjälp av bil eller kollektivtrafik är således central denna årstid. Vilket i sin tur ställer krav på att det inte bara finns tillgängliga gator och parkeringsplatser utan även att halkbekämpningen och snöröjningen är välskött. Vid planering av snö- och halkbekämpningen för gångstråk ska områden och platser med en hög medelålder prioriteras, primära gångstråk sopsaltas och grus ska undvikas i nära anslutning till kollektivtrafiken för att minska risken för maskinfel i tunnelbane- och pendeltågens rulltrappor.

Kommunen bör även införa ett tiggeriförbud vilket skulle bidra till en minskad nedskräpning och en ökad upplevelse av trygghet.

- Fortsatt omvandla välbesökta restaurang- och cafégator till sommargåtor.
- Undvik avstängning av trafikkritiska vägar i innerstaden.
- Möjliggöra för fler uteserveringar under sommartid
- Fler koloniträdgårdar
- Utveckla konceptet äldrevänlig snöröjning.
- Minska grusanvändningen i kollektivtrafiknära lägen.
- Tiggeriförbud för minskad nedskräpning

Avveckla Miljözon klass 2 och 3, stärk klass 1

Beslutet att införa miljözon klass 3 i en del av innerstaden ska upphävas. Det finns ingen rimlighet i införandet av miljözon klass 3 i Stockholm i dagsläget, nyttan av miljözonklassning 2 eller 3 är ringa sett ur perspektivet minskning av partikelutsläpp medan kostnaderna för stadens medborgare och näringsliv riskerar bli stora. De begränsade undersökningar som gjorts av klass 2 på Hornsgatan visade på att kostnaden per kvalitetsjusterat levnadsår uppgick till närmare 10 000 000 kronor, vilket är 40 gånger dyrare än vad som samhället förväntar sig vid subvention av cancerläkemedel. Därtill har Stockholm redan en mycket god luftkvalitet enligt den Europeiska miljöbyråns jämförelser.

För att främja luftkvaliteten bör istället miljözon klass 1 vara gällande men med en skärpt regelefterlevnad genom ökade kontroller av tunga lastbilar vilka visat sig vara en kategori av återkommande regelbrytare. Detsamma gäller i frågan om dubbdäck, under förutsättning att staden ökar avtalsefterlevnaden så de långtgående snö- och halkbekämpningsavtalen fungerar felfritt är det möjligt att implementera krav på dubbdäcksfri trafik inom staden. Detta förutsatt att en hälsoekonomisk analys genomförts som visar att fördelarna med bättre luftkvalitet överväger den eventuellt ökade skaderisken av minskat dubbdäcksanvändande. Tillsammans med Miljö- och hälso-

skyddsnämnden ska Trafiknämnden arbeta för att öka förståelsen för luftföroreningar som orsakar hälsoproblem samt stärka arbetet mot de stora europeiska partikelutsläpparna vilka också påverkar den lokala miljön.

- Stärk regelefterlevnaden av miljözon klass 1.
- Avsluta miljözon klass 2 och 3.
- Verka internationellt för att begränsa partikelspridning.

Minskat buller

För att främja en hälsosam livsmiljö i Stockholm krävs åtgärder mot bullerstörningar från trafiken. Det är inte tillräckligt att installera hållbara och lågbullriga vägytor i känsliga områden; dessa åtgärder måste också underhållas regelbundet. Studier visar att vägar och däck, om de inte underhålls, kan bidra till ökade bullernivåer över tid. Dessutom leder dåligt underhållna vägar till högre bränsleförbrukning, vilket ökar CO₂-utsläppen.

Att förbättra vägkvaliteten och underhålla lågbullriga vägytor kan minska både bullret och utsläppen av växthusgaser. I Stockholms pendlingsstråk och kringliggande områden är slitna vägar och spårdjup ett stort problem, vilket leder till onödig bränsleförbrukning och högre koldioxidutsläpp.

- Ta fram en handlingsplan för regelbundet underhåll av lågbullriga vägytor och däck i bullerkänsliga områden.
- Samverka med fastighetsägare för att utveckla och samfinansiera bullerdämpande åtgärder längs med trafikerade vägar.
- Kartlägg områden med dåligt vägunderlag för prioriterade åtgärder som minskar både buller och CO₂-utsläpp.
- Samarbeta med Trafikverket för att ta fram en handlingsplan för förbättrat vägunderhåll och minskade utsläpp.
- Öka satsningar på forskning kring hållbara material för vägar och däck för att minska buller och föroreningar.

Luftföroreningar från däck och elfordon

Stockholms stad har ett ansvar att säkerställa god luftkvalitet och minska utsläppen samt att hantera lokala föroreningar. En betydande del av de skadliga partiklarna i stadens luft kommer från vägslitage och däck, särskilt med ökningen av elfordon som orsakar mer slitage på grund av sin högre vikt och vridmoment. Däckslitage genererar små partiklar som sprids i miljön och utgör en långsiktig risk för både naturen och folkhälsan. Studier visar att slitagepartiklar har en lång nedbrytningstid och påverkar ekosystemen, oavsett om de hamnar i mark, vatten eller sediment. Trots att elbilar minskar utsläppen av avgaser kan de bidra till ökade utsläpp av partiklar jämfört med lättare förbränningsfordon.

PM10-utsläpp från vägslitage har ökat med cirka 28 % sedan 1990, trots en kraftig minskning av utsläpp från bränsleförbrukning. Denna trend gör väg- och däckslitage till en allt viktigare faktor för luftkvaliteten i städer som Stockholm.

- Utveckla forskningsprogram för att bättre förstå hälsoeffekterna av däckslitage och elbilars inverkan på andningsproblem och hjärt-kärlsjukdomar.
- Utarbeta riktlinjer för hantering av elfordons ökade slitage på vägar och däck.
- Utredda incitament för användning av slitagetåliga material som minskar mängden partiklar från vägtrafiken. Inför riktlinjer för elfordon för att hantera det ökade väg- och däckslitage till följd av deras högre vikt och vridmoment.
- Främja användningen av slitagetåliga material i däck och vägytor för att minska mängden producerade partiklar och bidrag till mindre slitage.
- Implementera regelbundna underhållsplaner för vägar i områden med hög elbilstäthet för att minska utsläpp av slitagepartiklar.
- Öka medvetenheten hos bilägare om däckslitages inverkan på miljön och främja regelbunden kontroll av däcktryck.

Partikelinsamling genom plantering av träd

Studier visar att vegetation, särskilt träd, längs vägbanor kan minska mängden luftburna partiklar och förbättra luftkvaliteten. Träd, och särskilt barrträd, har visat sig vara effektiva på att avlägsna PM2.5-partiklar från luften. Bredbladiga träd spelar också en viktig roll genom att fånga upp partiklar på sina bladtytor, särskilt efter regn.

Att plantera träd och skapa gröna zoner längs urbana vägar kan bidra till att förbättra luftkvaliteten och skapa en hälsosammare stadsmiljö. Genom att optimera valet av träddarter för olika urbana miljöer kan städer som Stockholm minska mängden skadliga partiklar i luften.

- Plantera barrträd längs urbana vägbanor för att effektivt avlägsna PM2.5-partiklar och förbättra luftkvaliteten.
- Utveckla gröna zoner runt högt trafikerade områden för att minska luftföroreningar och skapa en mer hälsosam stadsmiljö.
- Identifiera och plantera bredbladiga träddarter med hög partikelretention för att maximera effekten på partikelinsamling.
- Fortsätt forskningen kring växtlighetens påverkan på luftkvalitet och använd insikterna för att optimera gröna lösningar i städer.

Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Utveckla tillförlitliga samhällsekonomiska kalkyler och framkomlighetsanalyser för de olika trafikslagen vid ombyggnation.	2025-01-01	2025-12-31
Stärka samverkansdialogen med Bussföretagen och M Sverige, samt besöks- och butiksnäringen.	2025-01-01	2025-12-31
Utredda hur kommunikationen om trafikstörande arbeten kan utvecklas mot företag och bilister.	2025-01-01	2025-12-31

Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Utreda hur gestaltningsprogrammen av offentliga ytor kan demokratiseras	2025-01-01	2025-12-31
Utreda reversibla körfält mellan bil och cykel, i syfte att möjliggöra för bilåkande och kollektivtrafikens framkomlighet under vintertid.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda en omformning av Brommaplansrondellen med utgångspunkt i den genomförda trafikutredningen och framkomlighetsstrategin.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda hur fler mobilitetsaktörer kan stimuleras	2025-01-01	2025-12-31
Utvärdera upphandlingen av elsparkcyklar.	2025-01-01	2025-12-31
Utred hur regelefterlevnaden kan stärkas av miljözon 1	2025-01-01	2025-12-31
Utred konceptet äldrevänlig snöröjning	2025-01-01	2025-12-31
Utred minskat grus användande vid snöröjning i anknytning till kollektivtrafikens rulltrappor.	2025-01-01	2025-12-31
Utred hur fler koloniträdgårdar kan tillskapas	2025-01-01	2025-12-31
Utred lämpliga platser för boat-sharing	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla nya riktlinjer för bad- och bastuklubbar på stadens mark	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en åtgärdsplan för minskad ohälsa kopplat till buller, luftföroreningar och överexponering av UV-ljus.	2025-01-01	2025-12-31
Utöka antalet snedställda parkeringsplatser.	2025-01-01	2025-12-31
Revidera p-normen för att tillskapa fler platser vid nybyggnation	2025-01-01	2025-12-31
Trafiknämnden ska öka andelen höggräs vid ytor som inte används för rekreation, genom att i första hand anlägga ängsmark, i andra hand genom att minska antalet klipptillfällen i stor omfattning	2025-01-01	2025-12-31
Utvärdera hyrcykelupphandlingen, markupplåtelseavgifterna samt felparkeringsavgifterna för att främja konkurrenskraftig mikromobilitet	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en åtgärdsplan för det hälsofrämjande arbetet mot buller och UV-exponering	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställa att klimat- och miljöinvesteringar är ekonomiskt rationella	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en vätgasstrategi	2025-01-01	2025-12-31
Utreda elektrifieringskrav i tunga fordon	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram en handlingsplan för att minska gäss- och duvpopulationen	2025-01-01	2025-12-31
Påbörja planeringen för att bli en pilotkommun för småskalig kärnkraft	2025-01-01	2025-12-31
Utred vilka markområden som är angelägna att sanera, med hänsyn till kommande infrastruktur, samt om risk finns att miljögifter läcker ut till stadens vattensystem.	2025-01-01	2025-12-31
Öka den externa finansieringen genom nationella och europeiska bidrag och stöd	2025-01-01	2025-12-31
Lokala åtgärdsprogram för förbättrad kemisk och ekologisk status skall vara bindande samt finansierade och inkludera badvatten.	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram ett stadövergripande mål gällande gässpopulationen	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Trafiknämnden** godkänns.

Utbildningsnämnden

I Stockholm ska alla barn ges lika förutsättningar för lärande och utveckling, oavsett bakgrund eller bostadsort. Nämndens arbete ska fokusera på tidiga insatser som främjar kunskapsutveckling i svenska och matematik, samt underlätta övergången från förskola till grundskola.

Skolan ska vara en trygg miljö med studiero och ändamålsenliga lokaler. Alla elever ska ha bästa möjliga förutsättningar att nå kunskapsmålen, oavsett om de har särskilda behov eller inte. Nämnden ska därför sträva efter att fler elever går ut grundskolan med gymnasiebehörighet och att fler klarar gymnasiet.

För att uppnå goda kunskapsresultat är det avgörande att elever känner förtroende för sina lärare. En framgångsrik kunskapsförsörjning av skickliga lärare kräver attraktiva anställningsvillkor, en god arbetsmiljö och tillgång till kontinuerlig kompetensutveckling. Därför ska initiativ tas för att identifiera vilka handlingsplaner och kommunala regelverk som riskerar att leda till onödig administration. Det är viktigt att motverka motstridiga styrdokument och regler för att minska den administrativa bördan på lärarna, så att de kan fokusera på undervisningen.

Skoltrött är inte lika med arbetstrött. Många elever är skoltrötta efter grundskolan och saknar ibland stöd hemifrån för att engagera sig i sina studier. För att möta detta behov bör grundskolor och gymnasier erbjuda kortare utbildningsalternativ som snabbt ger skoltrötta elever praktiska kunskaper och leder till yrken där det finns brist på arbetskraft.

Skolan spelar också en avgörande roll i stadens brottsförebyggande arbete samt i kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck. Stadens skolor ska arbeta i nära samverkan med polis och socialtjänst för att öka tryggheten, motverka kriminalitet och narkotikamissbruk, samt aktivt fördöma och bekämpa hederskultur.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- kommunens uppgifter som huvudman för förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, fritidshem och fritidsklubb
- elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande insatser i kommunala skolor
- aktivitetsansvaret enligt skollagen för ungdomar som inte fullföljt gymnasiet, i samverkan med arbetsmarknadsnämnden
- verksamhetsförlagd utbildning i skola
- insyn i fristående skolor samt bevakning av fristående skolors planering och eventuella förändringar i verksamheten
- godkännande och tillsyn av fristående fritidshem
- att i samverkan med förskolenämnden ansvara för omsorg på kvällar, nätter och helger för barn fram till vårterminen då de fyller tretton år
- utveckling och förvaltning av gemensamma systemstöd för de pedagogiska verksamheterna

- administration av bidrag till utomstående organisationer som bedriver verksamheter inom skolans område
- att söka statsbidrag som gäller de verksamheter nämnden ansvarar för och i samråd med förskolenämnden söka statsbidrag som rör både förskolans och skolans verksamheter
- att årligen rapportera om arbetet med det systematiska elevhälsoarbetet, baserat på elevhälsoplanerna

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

En trygg, demokratisk och jämställd skolgång där elever får studiero

Alla barn ska växa upp med lika rättigheter och förutsättningar för lärande och utveckling. Skolans verksamhet ska alltid utgå från barnkonventionens principer, där barnets bästa sätts i första rummet och varje barn har rätt att utvecklas, leka och uttrycka sin åsikt.

Stockholms skolor ska vara trygga och omsorgsfulla miljöer där alla barn känner sig välkomna. För att barn ska kunna bygga förtroendefulla relationer till sina lärare, fritidsledare och andra vuxna, är det avgörande att staden arbetar långsiktigt med kompetensförsörjning och ställer höga krav på personalens lämplighet. Goda kunskaper i svenska och årliga utdrag ur belastningsregistret ska vara grundläggande verktyg för att säkerställa att de som arbetar i stadens skolor är väl kvalificerade och lämpade för uppgiften.

För att uppnå en framgångsrik skolgång är studiero en förutsättning. Utbildningsnämnden ska därför verka för att utöka skolakutens kapacitet genom att införa jourklasser för de elever som stör undervisningen eller på annat sätt skapar otrygghet i klassrummet. Utöver detta ska nämnden arbeta aktivt för att höja kunskapsnivån i skolorna. Elevernas kunskapsutveckling ska främjas och följas systematiskt redan från förskoleklass och genom hela grundskolan, så att barn i behov av stöd får tidiga och riktade insatser för att utveckla sina färdigheter i att läsa, skriva och räkna.

På skolor med befintliga problem med stök och otrygghet krävs kraftfulla och effektiva åtgärder. Nämnden ska arbeta för en nära och kontinuerlig samverkan med polisen för att kunna förebygga och bekämpa narkotikaanvändning och annan brottslighet. Dessutom bör nämnden verka för att skolor vid behov bemannas med väktare som har pedagogisk träning för att stärka tryggheten i skolmiljön. Behovsprövning av säkerhetsåtgärder som metalldetektorer och skalskydd med passerkort bör införas för att motverka införsel av vapen och förhindra framtida skolskjutningar. Kläder och symboler som kopplas till gängkultur ska vara förbjudna på skolans område.

Simkunnighet är en viktig del av barns utveckling, och insatser för att öka simkunnig-

heten ska intensifieras, särskilt för de elever som inte uppnår godkänt i ämnet idrott och hälsa. Staden ska också säkerställa att vårdnadshavare inte drabbas av höga kostnader i samband med skolutflykter eller andra skolaktiviteter, för att garantera lika möjligheter för alla elever.

Utbildningsnämnden ska verka för skolororganisationer som är trygga, demokratiska, jämställda och som står upp för allas lika värde. Dock är satsningar så som HBTQ-certifiering både kostsamma och ifrågasatta. Därför ska nämnden uppdras att avveckla dessa och istället verka för att stärka jämställdheten så att pojkar och flickor behandlas lika och får samma förutsättningar. I det arbetet behövs ett särskilt fokus på hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare bör skolorna arbeta med mänskliga rättigheter och mål 2 och mål 4 i Agenda 2030.

Nämnden ska uppdras att fördela skolpengen mer jämlikt över staden samt utreda om den socioekonomiska ersättningen lett till några positiva effekter. Strukturersättningen ska i högre utsträckning fördelas till barn i behov av särskilt stöd.

Utbildningsnämnden ska arbeta för att alla skolor ska vara trygga och jämställda. Vid misstanke om missförhållanden är det angeläget att agera skyndsamt mot dessa. Nämnden ska därför verka för en god samverkan med skolinspektionen för att få snabb återkoppling och nödvändigt stöd vid upptäckande av brister i skolans verksamhet. I läroplanen står det att skolan ska ”fostra till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande i överensstämmelse med den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism”. Nämnden ska använda rätten till granskning av friskolors verksamhet, i synnerhet mot konfessionella friskolor, och verka för att dessa följer läroplanen, inte bidrar till segregation, samt bygger på demokratiska principer.

I dag varierar bedömningen av ledighetsansökningar kraftigt mellan olika skolor i Stockholm, vilket skapar ojämlikhet och osäkerhet för både elever och föräldrar. Vissa skolor är mycket restriktiva och beviljar ledighet endast vid särskilda omständigheter som begravning, medan andra skolor mer frikostigt tillåter de tio dagar per läsår som skollagen medger. Denna inkonsekvens riskerar att skapa orättvisor mellan elever i olika skolor. Nämnden ska därför uppdras att ta fram tydliga riktlinjer för hur ledighetsansökningar i grundskolan ska hanteras. Huvudregeln bör vara att skolpliktiga barn ska närvara i skolan, men för de elever som sköter skolarbetet bör det finnas utrymme för viss flexibilitet. Gemensamma riktlinjer skulle ge skolorna ett enhetligt ramverk att följa, vilket i sin tur säkerställer att alla elever får samma möjligheter till ledighet, oavsett vilken skola de går på. Dessutom skulle detta kunna bidra till att stärka elevernas närvaro och minska den ogiltiga frånvaron.

- Efterfråga årliga utdrag ur belastningsregistret av personer som arbetar med barn inom stadens verksamheter för att motverka sexualbrott mot barn samt kriminell rekrytering.
- Stärka tillsynen av religiösa friskolor.
- Öka tryggheten vid stökiga skolor genom väktare med pedagogisk träning.

- Förbjuda kläder i skolan som kan kopplas till gängattribut.
- Behovspröva placeringen av metalldetektorer och skalskydd med passerkort för att undvika farliga vapen, samt framtida skolskjutningar.
- Verka för stärkt polisiär närvaro vid skolor för att öka deras synlighet samt möjliggöra för social brottsprevention.
- Stärka studieron och tryggheten genom att utöka skolakuten med jourklasser.
- Säkerställa att samtliga skolor följer konventionen för de mänskliga rättigheterna, Agenda 2030 och i övrigt avveckla de normkritiska och genuspedagogiska satsningarna så som HBTQ-certifiering.
- Ställa sig bakom principen om att traditionsenlig skolavslutning ska ske i kyrkan
- Ställa sig bakom principen att samtliga politiska partier representerade i riksdag eller Stockholms kommunfullmäktige alltid har rätt att delta vid skolor i de fall ett parti bjuds in.
- Fördela skolpengen mer jämlikt över staden samt utreda om den socioekonomiska ersättningen lett till några positiva effekter.
- Ta fram ett stadsövergripande styrdokument för hantering av ledighetsansökan i grundskolan, samt i styrdokumentet specificera hur elever med hög frånvaro ska undantas från riktlinjer om ledighet.

Personalförsörjning och skolorganisation

De som arbetar i skolan ska ha goda arbetsvillkor och konkurrenskraftiga löner. Många lärare vittnar om ohållbara arbetssituationer med onödigt mycket administration och där arbetstiden inte räcker till, vilket riskerar att öka sjukskrivningstalen. Utbildningsnämnden ska uppdras att säkerställa kompetensförsörjningen till stadens skolor genom att utöka andelen lärarassistenter och kringpersonal i syfte att minska lärarnas arbetsbörda. Nämnden ska också se över lärarnas arbetsförhållanden gällande psykosocial arbetsmiljö och ta fram förbättringsåtgärder. För barn som växer upp i hushåll där föräldrarna har begränsade eller inga kunskaper i svenska, spelar skolan en avgörande roll i deras språkutveckling. Att inte lära sig fullgod svenska begränsar inte bara möjligheten att vara delaktig i demokratiska beslut och det dagliga livet, utan riskerar också att leda till socialt utanförskap. Skolan ska ha svenska som huvudsakligt samtalsspråk och modersmålsundervisningen ska hållas på lagstadgad miniminivå för att säkerställa att fokus ligger på elevernas utveckling i svenska språket.

Fler snabbspår till praktiska arbeten, såsom yrkesintroduktionsprogram, behövs. I samarbete med arbetsmarknadsnämnden, fristående aktörer och företag bör nämnden utveckla kortare yrkesutbildningar som kombinerar teori med praktik. Detta kommer att underlätta för fler att snabbt ta sig in på arbetsmarknaden, särskilt inom bristyrken som bygg-, fastighets- och tillverkningsindustrin. Grundskolan ska också stärka sin vägledning för att bättre fånga upp elever med intresse för praktiska utbildningar och visa på möjligheterna inom dessa områden.

Utbildning för utbildningens skull är ett föråldrat synsätt som inte passar alla. Många elever vill snabbt komma ut i arbetslivet och försörja sig själva. För dessa elever är praktiska utbildningar ett attraktivt alternativ, och med rätt vägledning kan fler hitta

en karriär inom eftertraktade yrken. Den ökade akademiseringen, där allt fler söker sig till högskoleutbildningar inom sektorer med ett överutbud av arbetskraft, leder ofta till bortslösade studieår. Genom tydligare vägledning mot yrkeshögskolor och praktiska gymnasieprogram kan fler unga nå ett efterfrågat yrke med goda löneförutsättningar och stabil anställning.

För barn och unga med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller särskilda behov ska det finnas tillräckliga resurser och hjälpmedel för att klara sin skolgång. Alla barn har rätt till en fullgod utbildning och stöd att nå sin fulla potential och därför ska nämnden arbeta för att stärka förståelsen kring och bemötandet av barn och unga med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och särskilda behov. Alla stadens skolor ska NPF-säkras genom utbildning av KIND/KI. Nämnden ska även uppdras att utreda hur den fysiska skolmiljön bättre kan anpassas för barn med NPF, till exempel genom avbländade och dimbara ljuskällor.

Kompetensen hos personalen i de särskilda undervisningsgrupperna behöver höjas och lokalerna skall utformas på ett sätt som är gynnsamt för elevernas lärande.

- Genomföra en genomlysning för att identifiera vilka handlingsplaner och kommunala regelverk som riskerar att leda till onödig administration och föreslå åtgärder för att minska överadministrationen för lärare.
- Se över lärarnas arbetsförhållanden gällande psykosocial arbetsmiljö.
- Säkerställa god tillgänglighet av legitimerade lärare.
- Stärka lärarförsörjningen genom fler lärarassistenter och kringpersonal.
- Säkerställa att svenska är det huvudsakliga samtalsspråket i skolan.
- Begränsa den kommunalt finansierade modersmålsundervisningen till lagstiftningens minimikrav.
- Stärka förståelsen kring och bemötandet av barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och särskilda behov.
- Utvärdera den kompletterande ersättningsmodellen för skolpeng i syfte att ersätta baserat på kvalité/prestation och därmed premiera utvecklingsarbetet med verkliga resultat.
- Stärka arbetet med de särskilda undervisningsgrupperna genom kompetenshöjning av personal samt anpassning av lokaler, i syfte att uppnå närhetsprincipen för elever samt avlasta befintliga resursskolor.
- NPF-säkra samtliga skolor i Stockholm stad genom utbildning av KIND/KI
- Utreda hur den fysiska skolmiljön bättre kan anpassas för barn med NPF, till exempel genom avbländande och dimbara ljuskällor.
- Utveckla utbildningsvägar för förskola och grundskola för särskilt begåvade elever.
- Stärka SYV-konsulenternas arbete med syfte att få fler elever att söka sig till gymnasieinriktningar, och praktiska utbildningar som leder till ett yrke med arbetskraftsbrist.
- Genomföra ett pilotprojekt där personlighetstest utgör en del av SYV-vägledningen i syfte att erhålla träffsäkra rekommendationer till studier och framtida arbete.

Hälsa och rörelse

Daglig motion är avgörande för både fysisk och psykisk hälsa. Vi vet att de vanor vi utvecklar som barn ofta följer oss in i vuxenlivet, och därför är det viktigt att ge barnen goda fysiska vanor som kan bidra till förbättrad folkhälsa på lång sikt. Skolan har en viktig roll i att främja rörelse, särskilt för de barn som inte rör på sig tillräckligt. Utbildningsnämnden bör därför arbeta för att förbättra rutinerna för att identifiera och stödja de elever som inte deltar i idrottsundervisningen.

I samarbete med socialnämnden ska utbildningsnämnden genomföra tidiga informationsinsatser om riskerna med narkotikaanvändning, riktade till grundskoleelever. Det är avgörande att dessa insatser är både förebyggande och informativa för att öka ungas medvetenhet om farorna innan de hamnar i riskzonen.

Utbildningsnämnden ska också främja fysisk aktivitet bland stadens elever med målet att skapa pigga och hälsosamma barn. Som ett led i detta ska nämnden initiera ett pilotprojekt med Bunkeflo-modellen, där utökad idrottsverksamhet integreras i skoldagen för att ge eleverna mer rörelse och förbättra både deras hälsa och skolprestationer.

- Ta initiativ till narkotikaförebyggande samverkan med polisen i skolan
- Utforma en handlingsplan riktad mot grundskolans narkotikaförebyggande arbete
- Pilottesta Bunkeflo-modellen med mer idrotts/friluftsverksamhet i skolan
- Säkerställa att stadens skolgårdar är tillräckligt stora i proportion till elevantalet
- Stärka elevhälsans arbete tillsammans med Region Stockholm, där elevhälsan ges ett förebyggande uppdrag med högre tillgänglighet till kuratorer

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna, idrottsnämnden och kulturnämnden utreda och föreslå åtgärder för hur stadens verksamheter för barn i mellanstadieålder kan samverka och komplettera varandra bättre för att säkerställa meningsfull och vuxenledd fritid under och efter skoltid	2025-01-01	2025-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra en omorganisation av omsorg på obekvämt arbetstid. Två dygnet-runt-förskolor ska inrättas i två olika stadsdelsnämnder	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utreda hur elever i introduktionsprogram kan ges yrkeskompetens för att på kort sikt bli ekonomiskt självförsörjande	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med servicenämnden och utbildningsnämnden förbättra innehållet i stadens tjänst för att hitta och jämföra skolor, så att vårdnadshavare kan ta del av relevanta kvalitetsmått, driftsform och annan information om verksamhetens kvalitet	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska genomföra ett pilotprojekt med senare skolstart på	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
morgonen i en eller flera kommunala gymnasieskolor		
Utbildningsnämnden ska göra en fördjupad studie om vad som styr vårdnadshavares val av skola och föreslå åtgärder för att öka de kommunala grundskolornas attraktivitet	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden förbereda för arrangerandet av yrkes-SM 2026	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska stärka studie- och yrkesvägledningen på stadens grundskolor genom en satsning på ökat erfarenhetsutbyte och fortbildning för stadens studie- och yrkesvägledare i samverkan med stadens yrkesgymnasium	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska under året göra en fördjupad studie om frånvaron i grundskolan och föreslå åtgärder för ökad skolnärvaro	2025-01-01	2025-06-30
Utbildningsnämnden ska utreda möjligheten att göra RSU-grupper sökbara för vårdnadshavare till elever i behov av särskilt stöd, alternativt att etablera en kommunal resursskola	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska utöka den kommunala gymnasieskolans specialpedagogiska verksamhet för att möta ett ökande behov	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden revidera Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänsten för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Nämnderna ska även implementera stöd-materialet för samverkan mellan skola och socialtjänst	2025-01-01	2025-12-31
Stockholm Business Region AB ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och utbildningsnämnden samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering, genomförande och utvärdering av ishockey-VM år 2025	2025-01-01	2025-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och Stockholm Business Region AB samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering av O-Ringen år 2027 samt ett eventuellt basket-EM för damer 2027	2025-01-01	2025-12-31

Utbildningsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden och SISAB öppna upp fler idrottshallar för föreningslivet, även under kvällar och lov, samt fortsätta arbetet med att tillgängliggöra andra skollokaler för förenings- och kulturliv	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB implementera konceptet kring gröna skol- och förskolegårdar på minst 15 skol- eller förskolegårdar under mandatperioden	2025-01-01	2025-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska, i samråd med kommunstyrelsen och utbildningsnämnden, tillsätta en utredning för att se över en ersättningsmodell, likt den inom grundskola och gymnasium, i syfte att ge mer stöd till de utbildningar inom vuxenutbildningen som har en hög andel elever med stort behov av stöd	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, socialnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldreomsorgsnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, ta fram en handlingsplan för att de kommande åren	2025-01-01	2025-12-31

väsentligt öka andelen extern finansiering av omställnings- och utvecklingsprojekt från EU:s fonder och program samt andra finansiärer		
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden och utbildningsnämnden utreda och föreslå en ny modell för finansiering av skolidrottslokaler	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden se över regelverk och ersättningssystem för fritidsklubsverksamheten i syfte att säkerställa att resurser fördelas utifrån deltagande och att god pedagogisk kvalitet säkerställs	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska under året utreda vidare och ta fram en modell för vad klasspeng med marginalkostnadssystem skulle innebära för stadens grundskolor	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda och pröva ett pilotprojekt med samlokalisering och drift av gymnasiala yrkesprogram för att ekonomiskt möjliggöra även mindre yrkesinriktningar	2025-01-01	2025-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden säkerställa en god lokal närvaro av vuxenutbildning i hela staden	2025-01-01	2025-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden förbereda för att ta över lokalvård på Campus Åsö i egen regi	2025-01-01	2025-12-31
SISAB ska, när behov finns, arbeta med platssamverkan med andra berörda aktörer så som stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden i syfte att skapa en tryggare miljö kring tomställda lokaler i SISAB:s bestånd	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och stadsdelsnämnderna utarbeta en långsiktig planering för delaktighet, inflytande och samråd i staden avseende de nationella minoriteterna	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna och med stöd av representanter från civilsamhället och experter kartlägga förekomsten av alla former av rasism i stadens pedagogiska verksamheter	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Säkerställ att skolorna efterfrågar årliga utdrag ur belastningsregistret för personer som arbetar med barn för att motverka sexualbrott mot barn och kriminell rekrytering	2025-01-01	2025-12-31
Verka för att fler skolor ska kunna tillaga mat i egen regi	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställ att alla skolor serverar en varierad och näringsrik kost med kött, fågel eller fisk som alternativ	2025-01-01	2025-12-31
Stärk tillsynen av religiösa friskolor	2025-01-01	2025-12-31
Verka för att kunna tillsätta väktare med pedagogisk träning vid stökiga skolor för att öka tryggheten	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställ att kläder som kan kopplas till gängattribut förbjuds i stadens skolor	2025-01-01	2025-12-31
Behovspröva placering av metalldetektorer och skalskydd med passerkort för att undvika farliga vapen och framtida skolskjutningar	2025-01-01	2025-12-31
Verka för en stärkt polisiär närvaro vid skolor för att öka deras synlighet samt möjliggöra för social brottsprevention	2025-01-01	2025-12-31
Utöka skolakuten med jourklasser i syfte att stärka studieron och tryggheten	2025-01-01	2025-12-31

Säkerställ att samtliga skolor följer de mänskliga rättigheterna, Agenda 2030 samt avvecklar de normkritiska och genuspedagogiska satsningarna så som HBTQ-certifiering	2025-01-01	2025-12-31
Verka för att traditionsenliga skolavslutningar i kyrkan ska kunna hållas	2025-01-01	2025-12-31
Verka för att samtliga politiska partier representerade i riksdag eller kommunfullmäktige alltid har rätt att delta vid skolor i de fall där ett parti bjuds in	2025-01-01	2025-12-31
Genomför en genomlysning för att identifiera vilka handlingsplaner och kommunala regelverk som riskerar att leda till onödig administration och föreslå åtgärder för att minska överadministrationen för lärare	2025-01-01	2025-12-31
Se över lärarnas arbetsförhållanden gällande psykosocial arbetsmiljö samt verka för att förbättra dessa	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställ att det finns en god tillgänglighet av legitimerade lärare samt stärk lärarförsörjningen genom fler lärarassistenter och kringpersonal	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställ att svenska är det huvudsakliga samtalsspråket i stadens skolor	2025-01-01	2025-12-31
Begränsa den kommunalt finansierade modersmålsundervisningen till lagstiftningens minimikrav	2025-01-01	2025-12-31
NPF-säkra samtliga Stockholms stads skolor genom utbildning av KIND/KI	2025-01-01	2025-12-31
Stärk arbetet med de särskilda undervisningsgrupperna genom kompetenshöjning av personal samt anpassning av lokaler, i syfte att uppnå närhetsprincipen för elever samt avlasta befintliga resursskolor	2025-01-01	2025-12-31
Utred hur den fysiska skolmiljön bättre kan anpassas för barn med NPF, till exempel genom avbländande och dimbara ljuskällor.	2025-01-01	2025-12-31
Utvärdera den kompletterande ersättningsmodellen för skolpeng i syfte att ersätta baserat på kvalité/prestation och därmed premiera utvecklingsarbetet med verkliga resultat	2025-01-01	2025-12-31
Arbeta för att utveckla utbildningsvägar för förskola och grundskola för särskilt begåvade elever	2025-01-01	2025-12-31
Stärk SYV-konsulenternas arbete för att få fler elever att söka sig till gymnasieinriktningar och praktiska utbildningar som leder till ett yrke med arbetskraftsbrist	2025-01-01	2025-12-31
Tillsätt ett pilotprojekt där personlighetstest utgör en del av SYV-vägledningen i syfte att erhålla träffsäkra rekommendationer till studier och framtida arbete	2025-01-01	2025-12-31
Ta initiativ till narkotikaförebyggande samverkan med polisen i skolorna	2025-01-01	2025-12-31
Utförma en handlingsplan riktad mot grundskolans narkotikaförebyggande arbete	2025-01-01	2025-12-31
Pilottesta Bunkeflo-modellen med mer idrotts/friluftsvksamhet i skolan	2025-01-01	2025-12-31
Verka för att stadens skolgårdar är tillräckligt stora i proportion till elevantalet	2025-01-01	2025-12-31
Skolpengen ska fördelas mer jämlikt över hela staden	2025-01-01	2025-12-31
Utred vad den socioekonomiska ersättningen haft för effekter	2025-01-01	2025-12-31
Stärk elevhälsans arbete tillsammans med Region Stockholm och ge elevhälsan ett förebyggande uppdrag med högre tillgänglighet till kuratorer	2025-01-01	2025-12-31
Strukturerättningen ska i högre utsträckning gynna barn med särskilda behov	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska arbeta för att fler grundskolor ska kunna erbjuda skolfrukost	2025-01-01	2025-12-31
Säkerställ tillsammans med servicenämnden att skolskjutsen fungerar som den ska	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska verka för att fler skolor ska kunna erbjuda skolfru-	2025-01-01	2025-12-31

kost		
Ta fram ett stadsövergripande styrdokument för hantering av ledighetsansökan i grundskolan, samt i styrdokumentet specificera hur elever med hög frånvaro ska undantas från riktlinjer om ledighet.	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Utbildningsnämnden** godkänns.

Äldrenämnden

Stockholm ska vara en äldrevänlig stad där äldre känner en hög livskvalitet och kan vara trygga i att den kommunala servicen håller absolut världsklass. Äldreomsorgen ska präglas av valfrihet, men också säkerställa att samtliga leverantörer uppfyller strikta kvalitetskrav. Olika boendelösningar ska erbjudas som anpassas till de olika stadierna i åldrandet, från seniorbostäder för det tidiga åldrandet, till trygghetsboenden och servicehus samt särskilda boenden för de med mer omfattande vårdbehov. För de äldre som vill och kan bo kvar i sina hem, ska hemtjänsten erbjuda den hjälp som behövs för att upprätthålla både fysisk och psykisk hälsa, utan att kompromissa med tryggheten. Möjligheten till nytänkande boendelösningar i naturnära miljöer bör också undersökas, särskilt med tanke på ökad rörlighet mellan kommuner.

Det strategiska utvecklingsarbetet inom äldreomsorgen ska vila på två grundpelare: välfärdsteknikens framsteg och en hållbar personalförsörjning. För att uppnå en äldreomsorg i världsklass krävs högt ställda mål, rätt verktyg för chefer och ledare, samt en satsning på stärkt utbildning i svenska för omsorgspersonal. Personalen ska inte bara öka i antal, utan också bli mer kvalificerad med mycket goda kunskaper i svenska. Tills detta är uppnått bör varje arbetspass innehålla personal med goda svenskkunskaper. Äldreomsorgen måste också ta hänsyn till behoven hos personer med funktionsnedsättningar. Närvaro av läkare och sjuksköterskor är avgörande inom äldreomsorgen, vilket kräver en nära dialog och samverkan med Region Stockholm. För att minska belastningen på akutmottagningarna bör äldre med subakuta åkommor erbjudas direktingång till geriatrik, ortopedi eller till lätt-geriatriska boenden med övernattningsmöjligheter.

Ett stärkt förebyggande arbete är nödvändigt för att motverka ohälsa som kan leda till sjukhusinläggningar eller psykisk ohälsa. Ett särskilt fokus bör ligga på att minska fallolyckor, då dessa kan förbättra livskvaliteten och förebygga onödiga sjukhusvistelser. För att säkerställa en samordnad vård och omsorg är det avgörande att skapa en stark samverkan mellan hemtjänst och primärvård. En "spindel i nätet" som koordinerar hela vård- och omsorgssystemet skulle effektivt motverka att äldre "bolas runt" i systemet och minska behovet av onödiga vårdinsatser.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- uppföljning, utvärdering och utveckling av äldreomsorgen, i nära samverkan med stadsdelsnämnderna, i syfte att säkerställa hög kvalitet
- uppföljning av myndighetsutövningen inom äldreomsorgen, i nära samverkan med stadsdelsnämnderna, i syfte att säkerställa likställigheten i hela staden
- inspektion av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- kvalitetsobservation av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- bidragsgivning till ideella organisationer inom äldreomsorgen
- samarbete med Region Stockholm i gemensamma frågor samt inom Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum
- övergripande utbildning och kompetensutveckling av medarbetarna i äldreomsorgen
- stadens jourverksamhet inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning
- hantering av ansökningar om trygghetslarm samt installation och larmmottagning
- köhanteringssystemet för vård- och omsorgsboenden samt servicehus
- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om valfrihet (LOV)
- förvaltning av stadsövergripande avtal avseende hemtjänst, dagverksamhet samt vård- och omsorgsboende enligt LOV
- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling för korttidsplatser för äldre, förvaltning av avtal, samordning och hantering av korttidsplatser
- där stadsdelsnämnder så önskar i samarbete med servicenämnden och berörda stadsdelsnämnder genomföra stadsövergripande upphandlingar å stadsdelsnämndernas vägnar
- att leda och samordna utvecklingen av äldreomsorgen i samarbete med stadsdelsnämnderna inom områdena digitalisering, karriärvägar och utbildning
- att årligen till nämnden redovisa en sammanställning av arbetsmiljöarbetet inom äldreomsorgen
- utveckling och effektivisering av verksamhetsnära förvaltning av sociala system
- att samordna arbetet med stadens äldreboendeplan, som omfattar planeringen av vård- och omsorgsboenden, servicehus, korttidsboenden och seniorboenden
- att årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen
- central upphandling av vård- och omsorgsboenden

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Kvalitet och trygghet

Stockholms stads äldreomsorg ska vara i absolut världsklass, där hög omvårdnads-kvalitet, hög servicenöjdhet och god trivsel hos personalen går hand i hand. Tyvärr är dagens äldreomsorg långt ifrån tillräcklig. Bristande språkkompetens bland omsorgs-personalen och otillräcklig kontroll samt uppföljning av både privata och offentliga vårdaktörer skapar ett påtagligt missnöje bland de äldre. Misstag inom omsorgen leder inte bara till kortsiktigt försämrad livskvalitet utan kan också orsaka långsiktiga häl-soproblem, vilket ytterligare belastar den redan hårt pressade akutsjukvården.

För att utveckla äldreomsorgen krävs en balanserad samverkan mellan privata och offentliga aktörer. Oavsett driftsform måste kvalitetskraven vara strikta och omfat-tande. Stadsdelsnämnderna ska skapa möjligheter för privata aktörer att delta i upp-handlingar, men samtidigt stärka stadens egen kontroll genom att äga och driva fler verksamhetsfastigheter inom äldreomsorgen. Regelbundna granskningar och inspekt-ioner ska genomföras för att identifiera och åtgärda brister i vården.

Utöver detta ska hygienrutinerna förbättras, och Silviahemscertifiering ska införas som ett grundläggande krav för alla medarbetare inom den brukarnära omsorgen. Denna certifiering säkerställer en hög kompetens i vården av äldre, särskilt med fokus på demensvård, vilket bidrar till en tryggare och mer kvalitativ omsorgsmiljö.

- Säkerställ förekomsten av en bred mångfald av privata, offentliga och ideella aktörer.
- Stärka rådigheten över anläggningarna genom eget ägande, men möjlighet till att upphandla verksamheten.
- Stärka inspektionerna genom fler kvalitetsobservationer riktade mot hygienru-tiner.
- Säkerställa att samtliga medarbetare har grundkunskap inom demens Silvia-hemscertifiering.

Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna säkerställa att äldreomsor-gens insatser präglas av hög medicinsk kvalitet. Verksamheterna ska baseras på evi-densbaserad omsorg, tillämpning av de senaste forskningsrönen och aktivt deltagande i vetenskapliga studier. Äldreomsorgen ska genomsyras av ett akademiskt förhåll-ningssätt, där kontinuerlig verksamhetsutveckling drivs av personal, chefer och exter-na forskare.

För att främja innovation och utveckling ska äldreomsorgen vara öppen för att fungera som testbädd för nya välfärdsteknologier och innovativa lösningar. Vid utvecklingen av ny välfärdsteknik bör innovationsupphandlingar utnyttjas i större utsträckning, för att säkerställa att de bästa och mest moderna lösningarna implementeras.

- Stärk den vetenskapliga verksamhetsutvecklingen av äldreomsorgen tillsam-mans med äldrecentrum.

- Öka tillgängligheten och möjliggör testbäddsverksamhet inom äldreomsorgens verksamheter.
- Möjliggör privata lösningar för äldreomsorgens utmaningar genom innovationsupphandlingar.
- Stärk samverkan med civilsamhället för fler IT-utbildningar av äldre.

De dagliga måltiderna, både inom hemtjänsten och på särskilda boenden, är en grundpelare för en kvalitativ äldreomsorg. Staden ska säkerställa att valfrihet råder när det gäller valet mellan vegetarisk och animalisk kost, och ingen ska påtvingas en kost som inte överensstämmer med deras önskemål. Samtidigt bör staden sträva efter att måltider tillagas i riktiga kök på alla äldreboenden. Vid nybyggnation av äldreboenden ska det ställas specifika krav på att inrätta fullskaliga kök som möjliggör att brukarna kan se och känna doften av matlagningen, vilket bidrar till en hemtrevlig och stimulerande miljö.

Ekologiska livsmedel bör omprövas med hänsyn till deras höga kostnader och de tveksamma klimateffekterna, till förmån för närproducerade alternativ med hög kvalitet. Vid upphandlingar ska höga krav på djurskydd alltid vara en prioritet, och detta inkluderar ett förbud mot kött från obedövat ritualslacht, för att säkerställa att djurskyddsstandarderna upprätthålls.

- Eftersträva platsbaserad tillagning av mat vid nya upphandlingar.
- Säkerställa ett brett kosturval med både animalisk och vegetarisk mat.
- Arbeta mot greenwashing genom att avbryta inköp av vissa ekologiska livsmedel.
- Möjliggöra mer närproducerat samt viltkött i upphandlingar.
- Förbjuda inköp av obedövat ritualslachtat kött.

Det förebyggande arbetet är avgörande för att undvika ohälsa. Därför ska staden ta fram ett handlingsprogram mot fallolyckor. I handlingsprogrammet ska åtgärder som utdelning av halkbroddar, äldrevänlig snöröjning samt andra innovativa åtgärder hämtade från Sverige och övriga Europa beaktas. Varje fallolycka leder till undvikbara besök vid akutmottagningarna, men även ökat behov av hemtjänst och till slut särskilt boende. Ett proaktivt arbete stärker individens fysiska men även psykiska hälsa och möjliggör ett aktivt deltagande i samhället under den senare delen av livet.

- Inrätta ett handlingsprogram mot fallolyckor i hemmet.
- Tillsammans med trafiknämnden aktivt arbeta för äldrevänlig snöröjning.
- Pilottesta utdelning av halkbroddar under vintertid.

Bedrägerier mot äldre blir allt vanligare, och Stockholms stad måste vidta kraftfulla åtgärder för att motverka denna utveckling. Kötiden till 114 14 för att anmäla ett bedrägeri är i genomsnitt två timmar i Stockholm, vilket riskerar att avhålla äldre från att rapportera brott. Dessutom är bedrägeriutredningar ofta långdragna och gärningsmännen svåra att identifiera, vilket understryker vikten av förebyggande insatser riktade till potentiella brottsoffer.

Polismyndigheten har med anledning av de ökade bedrägerierna tagit fram ett utbildningspaket som syftar till att öka äldres medvetenhet om bedragarnas metoder. Detta

utbildningspaketet bör utnyttjas av Stockholms stad i en bred kampanj för att utbilda äldre och därmed förebygga att de utsätts för dessa brott. Genom en sådan insats kan staden inte bara minska risken för att äldre faller offer för bedrägerier, utan också stärka deras trygghet och självständighet i vardagen.

- I samverkan med berörda nämnder genomföra en informationskampanj i syfte att motverka bedrägerier mot äldre och öka medvetenheten om tillgängliga utbildningspaket.
- Verka för utökad samverkan med polisen och andra berörda myndigheter för att stävja bedrägerier mot äldre.

Personalförsörjning och språkkrav

Äldreomsorgen är en personalintensiv sektor där ny välfärdsteknik har stor potential, men dess utveckling är fortfarande i ett tidigt skede. För att höja kvaliteten inom äldreomsorgen krävs främst en kvalitetshöjning av själva verksamheterna, och i synnerhet av personalen. Staden ska intensifiera arbetet med det så kallade språklyftet inom äldreomsorgen, där fokus ligger på att säkerställa att alla omsorgsgivare enligt SoL och LSS uppnår minst SVA 1 (Svenska som andraspråk, nivå 1). På längre sikt ska språkkunskaperna stärkas ytterligare, med målet att omsorgsgivarna nå SVA 2, vilket motsvarar gymnasienivå i svenska.

För att säkerställa dessa språkliga krav ska staden skärpa rekryteringsprocesserna genom att införa språktester som validerar kandidaternas språkkunskaper i svenska. Samtidigt ska äldrenämnden, i samverkan med stadsdelsnämnderna, stärka de tidiga rekryteringsinsatserna genom att uppmuntra fler grundskoleelever att välja vård- och omsorgsprogrammet. Utöver detta ska arbetsmarknadsinsatser inom stadsdelsnämnderna fokusera på att styra arbetslösa individer mot utbildningar inom språk och omsorg, med målet att långsiktigt öka antalet anställda inom sektorn.

- Verka för att höja språkkraven i äldreomsorgen till SVA 2, och successivt SVA 3.
- Implementera språktest vid nyrekrytering av personal.
- Fokusera statliga kompetensutvecklingsstöd till medarbetare som saknar kunskap motsvarande SVA 1, respektive SVA 2 och SVA 3 för undersköterskor.
- Kravställ att den brukarnära personalen avvägrar sig från att bära politiska, religiösa eller filosofiskt synliga symboler i tjänst.
- Stärka förståelsen för äldreomsorgen som yrkesval tillsammans med utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden.

Hemtjänst och kontinuitet

Hemtjänsten spelar en avgörande roll för att säkerställa god hälsa och livskvalitet för äldre och vissa funktionsnedsatte stockholmare. När den utförs på rätt sätt möjliggör hemtjänsten för individen att bo kvar hemma och fortsätta vara en del av samhället. Om insatsen däremot är bristfällig eller otillräcklig, riskerar individen att bli isolerad och i praktiken en fånge i sitt eget hem. Detta är särskilt allvarligt för de som saknar anhöriga som kan ge stöd.

Grunden för en god hemtjänst, förutom fullgoda språkkunskaper, är kontinuitet och personkännedom. Att möta många olika vårdare under kort tid skapar oro och otrygghet, särskilt när hjälp behövs med intima hygienuppgifter. Det är därför avgörande att den äldre känner sig trygg med vårdgivaren och kan förvänta sig att möta samma person vid återkommande besök.

För att stärka kontinuiteten i hemtjänsten är både ersättningssystemet och tydliga uppdragsbeskrivningar viktiga verktyg. Dessa ska användas för att säkerställa att vårdgivare kan bygga långsiktiga relationer med de äldre och ge den personliga omsorg som behövs för att upprätthålla trygghet och välbefinnande.

- Kravställa att hemtjänstbesök aviseras till mottagaren via sms med namn på vårdperson.
- Reformera ersättningssystemet inom hemtjänsten i syfte att uppnå kontinuitet och minska antalet olika vårdpersoner som besöker brukaren.
- Stärka samverkan mellan hemrehab och hemtjänst samt inkludera vissa rehabiliteringsuppdrag inom hemtjänsten, exempelvis hjälp med att boka tid eller instruera hur träningsövningar ska genomföras.
- Kravställa trygg hemgång som tjänst hos samtliga privata aktörer.
- Säkerställa fast kontaktperson i hemtjänsten.

Staden ska aktivt arbeta med att utreda alternativa boendeformer både inom sitt eget geografiska område och i övriga delar av landet. På kort sikt ska en utredning undersöka förutsättningarna för att inrätta ett vård- och omsorgsboende specifikt för döva personer, en målgrupp som växer och ofta har svårt att få adekvat stöd på stadens ordinarie boenden.

Samtidigt ska staden genomföra en översyn av möjligheterna att utveckla attraktiva senior- och trygghetsbostäder i andra kommuner. Genom samarbeten med privata byggaktörer kan staden också utforska möjligheterna att skapa naturnära bostäder med koppling till havs- och fjällmiljö. Större anläggningar där bostäder kombineras med service och aktiviteter för den aktiva pensionären skulle kunna fungera som föregångsexempel för framtida projekt.

En annan viktig del av utredningen är att undersöka möjligheten att utveckla stadens korttidsboenden till lätt-geriatrisk övernattningsavdelning. Detta syftar till att avlasta akutmottagningarna, som ofta är överbelastade av äldre med subakuta åkommor. Genom att erbjuda vård och tillsyn i en mer anpassad miljö kan risken för liggsår och sjukhusrelaterade infektioner minska, samtidigt som äldre får en tryggare vård i väntan på vidare behandling.

- Arbeta med andra kommuner i syfte att utveckla fler senior- och trygghetsbostäder i attraktiva lägen.
- Tillsammans med Region Stockholm vidareutveckla korttidsboende till en lätt-geriatrik med omsorgs- och rehabiliteringsuppdrag i syfte att undvika akuten för äldre.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, socialnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholms-	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
hem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, ta fram en handlingsplan för att de kommande åren väsentligt öka andelen extern finansiering av omställnings- och utvecklingsprojekt från EU:s fonder och program samt andra finansiärer		
Kommunstyrelsen ska i samarbete med fastighetsnämnden, idrottsnämnden, äldre- och barnnämnden och AB Stockholmshem utreda hur Svedmyrabadet kan renoveras till att bli ett bad för äldre och andra grupper i behov av uppvärmda bassänger. Inriktningen gällande finansieringen av driften av det framtida badet är att denna ska ske gemensamt av idrottsnämnden och äldre- och barnnämnden, möjlig form för detta ska tas fram inom ramen för utredningen	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och äldre- och barnnämnden utreda var inom staden den it-nära förvaltningen av sociala system ska finnas för att skapa bästa förutsättningar för förvaltning och utveckling	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldre- och barnnämnden, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och stadsdelsnämnderna genomföra en översyn och förslag på förändrad modell för stadens äldreboendeplanering	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldre- och barnnämnden och stadsdelsnämnderna utreda och ta fram förslag på modell för finansiering för ökade hyreskostnader vid renovering av bostäder för äldre	2025-01-01	2025-12-31
Socialnämnden och äldre- och barnnämnden ska i samarbete med servicenämnden och kommunstyrelsen utreda förutsättningarna för att erbjuda WiFi i särskilda boenden, med fokus på brukarnas egna lägenheter	2025-01-01	2025-12-31
Äldre- och barnnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna för att äldre- och barnnämnden får ett utökat stadsövergripande ansvar för sammanhållna stadsövergripande statistik om stadens äldreomsorg	2025-01-01	2025-06-30
Äldre- och barnnämnden ska i samarbete med Micasa Fastigheter i Stockholm AB utreda hur seniorbostäder kan utvecklas i syfte att öka servicen och skapa möjligheter för att samlokalisera aktivitetscenter, hemtjänst och annan service riktad till äldre	2025-01-01	2025-12-31
Äldre- och barnnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen fortsätta utreda behov om och i så fall hur nuvarande finansiering av kommunövergripande verksamhet bör omfördelas till äldreomsorgens ordinarie verksamhet	2025-01-01	2025-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med äldre- och barnnämnden införa arbetsskor inom äldreomsorgen för att främja personalens arbetsmiljö och friskfaktorer	2025-01-01	2025-12-31
Äldre- och barnnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna, brottsförebyggande råd och polisen samordna arbetet för att förebygga och förhindra brott mot äldre	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och AB Svenska Bostäder ska som del i stadens uppdrag om krisberedskap och civilt försvar i samråd med äldre- och barnnämnden, stadsdelsnämnderna och Stockholm Vatten och Avfall AB etablera ett arbetssätt för återkommande kommunikationsinsatser om hemberedskap	2025-01-01	2025-12-31
Äldre- och barnnämnden ska i samråd med Storstockholms brandförsvär initiera informationsinsatser riktade till äldre i syfte att minska brandolyckor	2025-01-01	2025-12-31
Äldre- och barnnämndens verksamhet med inspektörer ska förstärkas i syfte att motverka oseriösa aktörer samt säkerställa att stadens äldreomsorg är säker och av god kvalitet	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, förskole-	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
nämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna utarbeta en långsiktig planering för delaktighet, inflytande och samråd i staden avseende de nationella minoriteterna		
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda formerna för och påbörja införandet av äldreomsorgs verksamhet med inriktning samiska, meänkieli och finska samt säkerställa att det finns aktivitetscenter med aktiviteter för samer och tornedalingar och sverigefinnar	2025-01-01	2025-12-31
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med kommunstyrelsen utreda efterfrågan och behov av teckenspråkig äldreomsorg	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter		
Silviahemscertifiera medarbetare som möter patienter med demens	2025-01-01	2025-12-31
Starka granskningsarbetet riktat mot kvalitets- och hygienrutiner	2025-01-01	2025-12-31
Upprätta och implementera språktest vid nyanställning	2025-01-01	2025-12-31
I samverkan få fler studenter att välja äldreomsorgen som yrkesval	2025-01-01	2025-12-31
Implementera riktlinjer om att personal med patientkontakt ska avvärja sig från att bära politiska, religiösa och filosofiska symboler i tjänst	2025-01-01	2025-12-31
Revidera närings- och kosthållningspolicyn samt tillhörande strategi	2025-01-01	2025-12-31
Revidera förfrågningsunderlaget för hemtjänst	2025-01-01	2025-12-31
Utreda inkluderingen av trygg hemgång som deluppdrag hos samtliga hemtjänstleverantörer	2025-01-01	2025-12-31
Utreda ett utvecklat korttidsboende med lätt-geriatrisk karaktär i samverkan med Region Stockholm	2025-01-01	2025-12-31
Utreda verksamhetsmodell för en akademisk äldreomsorg	2025-01-01	2025-12-31
Utreda lämpliga innovationsupphandlingar	2025-01-01	2025-12-31
Möjliggöra testbäddar för ny välfärdsteknik	2025-01-01	2025-12-31
I samverkan med berörda nämnder genomföra en informationskampanj i syfte att motverka bedrägerier mot äldre och öka medvetenheten om tillgängliga utbildningspaket.	2025-01-01	2025-12-31

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Äldrenämnden** godkänns.

Överförmyndarnämnden

I Stockholm får alla som inte själva kan sköta sin ekonomi eller bevaka sina rättigheter ett bra stöd av en god man eller en förvaltare. Insatserna ska vara av hög kvalitet och trygga för den enskilde. Överförmyndarnämndens huvuduppgift är att utöva tillsyn över godmanskap och förvaltare. För att uppnå detta är en väl fungerande tillsyn av ställföreträdarna grundläggande. Handläggningen ska vara rättssäker och effektiv, och det ska vara lätt att få kontakt med staden.

Nämndens uppgifter

Överförmyndarnämndens uppdrag är reglerat i föräldrabalken. Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- rekrytering och byte av gode män och förvaltare
- tillsyn och arvodering av gode män och förvaltare
- information och utbildning av gode män och förvaltare
- särskilt stöd för rekrytering och arvodering av särskilt förordnade vårdnadshavare till ensamkommande flyktingbarn

Överförmyndarnämnden ska säkerställa snabb hjälp för de som behöver en god man och prioritera kortare handläggningstider. I samverkan med kommunstyrelsen ska nämnden verka för att överföra sitt nationella ansvar till lämplig statlig myndighet när det är möjligt. Tillsynen ska garantera att barnets tillgångar används i barnets intresse och placeras säkert med rimlig avkastning.

Barnrättsperspektivet ska vara centralt, och lämplighetskontroller av ställföreträdare ska genomföras regelbundet. Oegentligheter ska polisanmälas, och ställföreträdare med anmärkningar i belastningsregistret bör entledigas. Nämnden har även ansvar för att övervaka föräldrars förvaltning av barns tillgångar för att undvika ekonomiskt och rättsligt missgynnande.

För att höja kvaliteten ska nämnden arbeta med att förbättra arbetsmiljön för sina anställda och utveckla e-tjänster för ökad säkerhet. Samarbete med ideella krafter och funktionshinderrådet ska fortsätta, och förbättrade rutiner för hantering av enskildas ekonomi inom äldreomsorgen ska tas fram i samverkan med äldre- och våldshälsöversynen.

Nämnden ska fortsätta utveckla metoder för att mäta kvalitet och effektivitet, säkerställa att verksamheten följer lagar och kommunala riktlinjer, samt organisera sitt arbete så att kostnaderna är tydligt redovisade.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för Överförmyndarnämnden godkänns.

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för
Överförmyndarnämnden godkänns.

Central medelsreserv

I Central medelsreserv: 1. *Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov* reserveras 5 mnkr.

I Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 1 092 mnkr inklusive medel för nedanstående ändamål.

I central medelsreserv avsätts medel för att staden ska ha en beredskap inför oförutsedda händelser, för kostnader som beslutas av kommunstyrelsen utifrån förutsättningar som inte är kända vid budgetens antagande samt för verksamheter där anslag fördelas utifrån ansökan.

För att öka transparensen och för att kommunfullmäktige ska kunna ta ställning till innehållet redovisas i år beräknade kostnader för olika poster. Detta är preliminära kostnadsberäkningar och precis som tidigare år äger kommunstyrelsen full rätt att fördela om resurser inom ramen för Central medelsreserv 2 och kostnaderna ska därför tolkas som en redovisning av det beräkningsunderlag som ramen grundar sig på. Beroende på exempelvis de ansökningar som inkommer kan kostnaderna bli såväl lägre som högre.

Trygghetsinsatser – 159 miljoner kronor

- Beredskapsåtgärder. Syftar till att säkra stadens förmåga i händelse av kris och krig. Inom området pågår en rad statliga utredningar som under året kan komma att innebära ökat ansvar för staden. Nya statliga regelverk ska enligt finansieringsprincipen innebära att kommuner kompenseras. Så sker dock inte alltid. För ändamålet beräknas 10 miljoner kronor.
- Ordningsvakter. Kommunstyrelsen organiserar stadens arbete med ordningsvakter syftande till en tryggare stad. I budgeten föreslås ett stärkt fokus på utsatta miljöer och att stadsdelsnämnderna ska kunna finansiera egna insatser utöver de kostnader som finansieras centralt. Grundfinansieringen kommer dock från central medelsreserv. För ändamålet beräknas 64,3 miljoner kronor.
- Platssamverkan och platsutveckling i trygghetsskapande syfte. Tillsammans med civila samhället och lokalt näringsliv jobbar staden aktivt för att göra det offentliga rummet tryggare. För ändamålet beräknas 40 miljoner kronor.
- Trygghetskameror, 50 miljoner kronor

Miljö- och klimatinsatser – 35 miljoner kronor

- Lokala åtgärdsprogram, vatten. Inom ramen för nämndernas arbete med att förbättra vattenkvaliteten i Stockholms stad reserveras sökbara medel. För ändamålet beräknas 20 miljoner kronor.
- Biologisk mångfald. Sökbara medel syftande till att stärka den biologiska mångfalden. För ändamålet beräknas 15 miljoner kronor.

Välfärdsinsatser – 178 miljoner kronor

- Förskola – bidrag för hög hyra. I enlighet med det av kommunfullmäktige antagna regelverket ges bidrag till nya förskolor med hög hyra. För ändamålet beräknas 128 miljoner kronor.
- Särskilda boenden för äldre och personer med funktionsnedsättning. För ändamålet beräknas 40 miljoner kronor.
- Förvaltarenhet. Arbetsmarknadsnämnden organiserar stadens arbete med en förvaltarenhet. För att säkerställa en rättssäker och kvalitativ verksamhet finns medel i central medelsreserv. För ändamålet beräknas 20 miljoner kronor.
- Barnomsorg obekväm arbetstid. För att stärka arbetet med att erbjuda kvalitativt bra barnomsorg på obekväm arbetstid anslås medel i CM. För ändamålet beräknas 5 miljoner kronor.
- Arbetsskor i äldreomsorgen. Den kommunala äldreomsorgen ska erbjuda sina anställda arbetsskor. För detta medel anslås medel under SDN Äldreomsorg. Privata utförare kommer om de inför samma förmån kunna ansöka om medel för syftet. Äldrenämnden har fått ett anslag för syftet. Här finns ytterligare en beredskap i det fall att efterfrågan skulle bli stor. För ändamålet beräknas 4 miljoner kronor.
- Äldreomsorg till nationella minoriteter. I budgeten framgår att staden ska erbjuda omsorg till de nationella minoriteter som omfattas av förvaltningsområdet. För att kunna delta i utvecklingsarbete av detta beräknas 1 miljon kronor.

Insatser för en levande och demokratisk stad – 11 miljoner kronor

- Lokalt arbete för ökad demokrati. Sökbara medel där nämnder kan söka medel för insatser som stärker den lokala demokratin. Även stöd till minnesdagar för förintelsen omfattas av dessa medel. För ändamålet beräknas 4 miljoner kronor
- Högtider och evenemangsdagar. Stadens insatser i fokusområden finansieras i allt väsentligt inom linjeorganisationen. För att stärka lokalsamhället och samordningen reserveras medel i central medelsreserv som kan sökas av berörda nämnder.
För ändamålet beräknas 4 miljoner kronor.
- Hyreskompensation för nya eller upprustade parklekar. Stadsdelar som rustar upp parklekar får initialt en höjd hyra för dessa. För att säkerställa att parklekar kan rustas upp finns både investeringsmedel och ett stöd för ökade hyror. För ändamålet beräknas 3 miljoner kronor.

Kostnader till följd av regelverk antagna av kommunfullmäktige – 673 miljoner kronor

- Resultatenheter. Kommunfullmäktige har i bred politisk enighet antagit regelverk för ekonomisk förvaltning. I denna finns möjlighet att organisera verksamheten med långsiktighet och ett decentraliserat ansvar genom resultatenheter. För att bokföringsmässigt täcka upp överskott behöver det avsättas medel i central medelsreserv. För ändamålet beräknas 200 miljoner kronor.
- Politiska organisationen – rotlar och partikanslier. Den politiska organisationen är enligt överenskommelse mellan fullmäktiges alla partier organiserad på samma sätt som resultatenheter vilket innebär att överskott i dessa verksamheter behöver täckas upp i central medelsreserv. För ändamålet beräknas 70 miljoner kronor.

- Ombudgeteringar VB. I samband med årsredovisningen finns möjligheter för nämnder att begära ombudgeteringar. Det kan handla om kostnader för ingångna avtal där tidsförskjutningar ägt rum. Det behövs finnas utrymme i central medelsreserv för de kostnader som då uppstår under innevarande år. För ändamålet beräknas 50 miljoner kronor.
- Utvecklingskostnader IT. Revisorerna har riktat kritik mot den ordning som utvecklats där kostnader för IT tas i bokslutet som en oförutsedd kostnad. Att utveckla stadens IT-stöd är inte längre en oförutsedd kostnad och behöver därmed budgeteras. Att inte budgetera för kostnaden innebär ett lägre resultat och motsvarande ökat lånebehov för staden. För ändamålet beräknas 300 miljoner kronor.
- Särskilda uppdrag till Servicenämnden. Servicenämnden är en avgiftsfinansierad verksamhet som finansieras genom de tjänster som nämnder och styrelser efterfrågar. Vid sidan om denna huvudsakliga uppgift kan kommunfullmäktige ge servicenämnden särskilda uppdrag som då finansieras av central medelsreserv. För ändamålet beräknas 3 miljoner kronor.

Vidare reserveras 563,3 mnkr i Central medelsreserv: 3. *Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, fritidshem, fritidsklubb grundskola, gymnasieskola, vuxenutbildning, anpassad grund- och gymnasieskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, kommunalt bostadstillägg för funktionsnedsatta samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden.

I Central medelsreserv: 4. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* reserveras 519,5 mnkr inklusive medel för följande ändamål:

- Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
- Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär
- Trafik-och klimatmiljard
- Trygghetsinvesteringar
- Parklekar
- Upprustning av förskolegårdar
- Trädvård och trädplantering inom SDN stadsmiljö
- Lokala åtgärdsprogram, vatten
- Biologisk mångfald
- Stockholm vid vattnet
- Maskiner och inventarier för drift av stadsmiljö i egen-regi

I Central medelsreserv: 5. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 675 mnkr i huvudsak för ej aktiverbara utgifter som klassificeras som driftkostnader hänförliga till investeringsprojekt. Kostnaderna följer i allt väsentligt av ändrad lagstiftning där kostnader som tidigare räknats in i investeringar och skrivits av under lång tid men som nu enligt svensk lag ska definieras som driftkostnader och tas upp som utgifter under det år de inträffar. Exempel på sådana kostnader är rivning,

sanering och detaljplanekostnader. 540 miljoner kronor beräknas i denna del. Därutöver reserveras medel för detaljplanekostnader och för strategisk hantering av skollokalerna där det inte bedrivs skolverksamhet, vilka tidigare finansierats via skolschablonen. Även förskolelokaler i vilka det inte bedrivs verksamhet ska i vissa fall kunna omfattas. Därtill reserveras medel för kostnader i syfte att stärka stadens arbete i tidiga skeden avseende samhällsplanering.

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för **Central medelsreserv** godkänns.

Finansförvaltning

Mnkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Pensioner, arbetsgivaravgifter	-11 067,5	-10 185,3	-10 317,3	-10 565,7
Pensionsersättning, personal- omkostnadspålägg från nämnderna mm	9 070,0	8 150,0	8 353,8	8 562,6
Anslagsfinansierad del av pensioner/arbetsgivaravgifter mm	-1 997,5	-2 035,3	-1 963,5	-2 003,1
Skatteintäkter och begravningsavgifter	63 767,4	65 661,8	68 594,0	71 470
Utgjämning och fastighetsavgift	-6 206,6	-6 464,6	-7 046,6	-7 726,7
Utdelning	1 120,0	340,0	340,0	340,0
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	-600,1	119,9	375,1	140,7
Disposition begravningsavsättning	11,8	40,0	28,8	26,7
Summa finansiering verksamhetens nettokostnader	58 092,5	59 697,0	62 291,0	64 251,0
Interna ränteersättningar	2 252,8	2 374,0	2 535,3	2 625,0
Finansiering investeringsplan				
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	164,9	478,2
Avskrivningar	2 547,9	3 000,9	3 209,8	3 482,3
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	200,0	200,0
Upplåningsbehov	6 563,3	4 035,8	3 704,1	2 018,0
Summa finansiering investerings- plan	9 311,3	7 236,8	7 278,8	6 178,5

Förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027

Under Finansförvaltningen redovisas de samlade kostnaderna för pensioner och arbetsgivaravgifter, stadens skatteintäkter, intäkter för fastighetsavgifter med mera. Finansförvaltningen tillgodogörs interna ersättningar för pensioner och personalomkostnadspålägg från nämnderna. Här upptas finansiellt resultat, aktieutdelning samt interna ränteersättningar från nämnder för investeringar.

Exploateringsinkomster vid markförsäljning, motsvarande det bokförda värdet, tas upp under exploateringsnämnden. De samlade budgeterade investeringsinkomsterna framgår av investeringsplanen.

Pensioner, arbetsgivaravgifter m.m.

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Pensioner		
Utbetalningar pensioner	-1 293,4	-
Pensionsavgifter	-1 413,8	-
Särskild löneskatt (24,26 %)	-653,4	-
Förändring av pensionsskuld (inkl särsk löneskatt)	-288,8	-
Summa	-3 635,3	
Övriga personalkostnader	-100	
Arbetsgivaravgifter (inkl avtalsförsäkring)	-6 450,0	
Ersättningar från nämnderna för pensioner och personalförsäkring		8 150,0
Summa	-10 185,3	8 150,0
Anslagsfinansierad del av pensioner/ arbetsgivaravgifter mm	-2 035,3	

Pensioner

Här redovisas stadens samlade kostnader för pensioner för så väl aktiv som pensionerad personal. Staden redovisar pensionskostnader enligt blandmodellen. För anställda inom staden gäller avgiftsbestämda pensionsavtalet AKAP-KR. Somliga anställda födda 1985 och tidigare har valt att vara kvar i tidigare pensionsavtalet vilket är delvis förmånsbestämt. Pensionsskulden avser förmånsbestämd ålderspension och avtalspension. Skulden beräknas enligt beräkningsmodellen, RIPS 21. Den del av skuldförändringen som avser ränta budgeteras under finansiella kostnader.

Arbetsgivaravgifter

Stadens nämnder betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalomkostnadspålägg, som läggs på lönesumman. För arbetstagare födda 1959 och senare har detta beräknats till 41,0 procent för 2025. Pålägget består av följande poster: Lagstadgade arbetsgivaravgifter om 31,42 procent, avtalsförsäkringar om 0,20 procent och kalkylerade kostnader för avtalspension om 9,4 procent. Pålägget för personer födda 1958 och tidigare uppgår till 16,0 procent. Riktlinjen är att förändrade arbetsgivaravgifter eller avtalsförsäkringar, som beslutas om året innan budgetåret, ska påverka personalomkostnadspålägg, som tas ut budgetåret.

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2025, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsinkomster under 2023, är uppräknad med en bedömning av utvecklingen under inkomståren 2024 och 2025. Gällande prognos utgår från Sveriges Kommuner och Regions bedömning den 22 augusti 2024. Skatteunderlaget beräknas öka med 3,5 procent år 2024 och 4,8 procent år 2025. Stadens skatteinkomster är beräknade på en skattesats om 17,98 kr.

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodogörs staden på samma sätt som skattemedel. Begravningsavgiften uppgår till 7,0 öre av uppräknat skatteunderlag (6,5 öre 2024).

Utjämning och fastighetsavgift

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Inkomstutjämning	-6 907,2	
Kostnadsutjämning	-1 248,8	
Regleringspost		2 332,9
LSS-utjämning	-2 080,4	
Fastighetsavgift		1 438,9
Summa	-10 236,5	3 771,9
Netto utjämning och fastighetsavgift	-6 464,6	

Utjämningssystemet

Kommuner och regioner garanteras genom inkomstutjämningen 115 procent av medelskattkraften i riket. Stockholms stad och andra kommuner som har en skattekraft över den s.k. *garantinivån* betalar en inkomstutjämningsavgift till staten. Det slutliga utfallet av inkomstutjämningen kommer att fastställas under december månad 2024.

LSS-utjämning

LSS-utjämningen utjämnar för kostnadsskillnader i kommunernas LSS-verksamhet. Kostnadsutjämnningssystem för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) infördes 2004. Gällande prognos för LSS-utjämningen utgår från SCB:s prognos i juni 2024.

Fastighetsavgift

Från och med år 2008 har den statliga fastighetsskatten ersatts av en kommunal avgift. Fastighetsavgiften baseras på ett taxeringsvärde med ett högsta tak som justeras årsvis. Detaljerade regler utfärdas av Skatteverket.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag. Utdelning till staden sker från moderbolagets egna kapital.

I budget föreslås en preliminär utdelning om 340 mnkr från Stockholms Stadshus AB. Det slutliga beloppet beslutas i samband med tertialrapport 2 och därtill eventuellt hörande extra bolagsstämma för Stockholms Stadshus AB. Vid ordinarie årsstämma 2025 beslutas inte om någon utdelning från koncernen.

Mnkr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Räntenetto	577,1	574,3	550,8	508,6
Övriga finansiella intäkter	1,3	2,0	2,0	2,0
Övriga finansiella kostnader	-33,3	-44,3	-42,8	-42,8
Finansiella kostn pensionsskuld exkl löneskatt	-1145,3	-412,1	-134,9	-327,1
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	-600,1	119,9	375,1	140,7

Kommunstyrelsen agerar genom stadsledningskontoret som kommunkoncernens samlade finansfunktion. Samtliga upplånings- och placeringsbehov sker genom stadsledningskontorets internbank. Finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad anger ramar för finansverksamheten i kommunkoncernen, det vill säga Stockholms stad, Stockholms Stadshus AB och dess majoritetsägda bolag samt stadens övriga helägda bolag. Finanspolicyn ska fastställas av kommunfullmäktige årligen och revideras vid behov. En riskkontrollfunktion övervakar att de finansiella riskerna håller sig inom de ramar och regler som finns angivna i finanspolicyn.

Enligt finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad ska staden och samtliga bolag erhålla upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för en marknadsmässig kreditmarginal och eventuell omkostnadsersättning.

Övriga finansiella intäkter utgörs i första hand av ersättning som tas ut i samband med att staden går i borgen. Enligt gällande regler för stadens borgenshantering ska staden vara restriktiv avseende nya borgensåtaganden. Övriga finansiella kostnader utgörs i huvudsak av kostnader för rating, syndikerat låneavtal (betalningsberedskap) och marknadsprogram samt bankavgifter. Den del av pensionsskulden som är att betrakta som en finansiell kostnad inklusive löneskatt redovisas under finansiella kostnader.

Begravningsfond

Begravningsverksamheten finansieras genom en begravningsavgift. Överskott/underskott inom verksamheten avsätts centralt för balansering av resultat, som återförs till avgiftskollektivet.

Internränta

Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta i samband med budget. Staden eftersträvar en internränta som är relativt stabil och som reflekterar kommunkoncernens genomsnittliga finansieringskostnad de kommande åren. Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta för 2025 till 2,8 procent, (2,8 procent 2024). Räntan för bostadsrättsinnehav motsvarar internräntan.

Kommunfullmäktige fastställer därutöver kalkylräntan för enskilda projekt till 5,0 procent.

Räntan för markinnehav motsvarar avgäldsrentan för tomträtter, som uppgår till 3,0 procent (3,0 procent 2024).

Kapitalkostnadsberäkning

Vid beslut om ny-, om- och tillbyggnadsprojekt gällande lokaler och bostadslägenheter med kostnadsbaserad hyresberäkning, och med SISAB, Micasa och fastighetsnämnden som hyresvärd, baseras dessa på en mer långsiktig kapitalkostnadsberäkning. Den del som avser kostnaden för en kapitalskuld beräknas med en bestämd procentsats, en kalkylberäkningsprocent. Kalkylberäkningsprocenten ska gälla vid bedömning av ett projekt i samband med beslut och därefter vara fast för detta specifika projekt i samband med uppföljning under hela genomförandetiden. Hyresofferter från berörda bolag och fastighetsnämnden ska avseende kapitalskulden kompletteras med denna kalkylberäkningsprocent.

BALANSBUDGET

Mnkr	Budget 2024*	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Tillgångar				
Materiella anläggningstillgångar	104 341,0	108 501,9	112 495,9	115 117,1
Finansiella anläggningstillgångar	5 991,0	5 991,0	5 991,0	5 991,0
Summa anläggningstillgångar	110 332,0	114 492,9	118 486,9	121 108,1
Omsättningstillgångar	101 177,8	101 097,8	101 040,2	100 986,8
Summa tillgångar	211 509,8	215 590,7	219 527,1	222 094,9
Eget kapital och skulder				
Eget kapital	88 782,4	88 907,5	89 032,6	89 322,5
Förändring enl resultaträkningen	0,1	0,1	164,9	478,2
Förändring eget kapital övrigt	125,0	125,0	125,0	125,0
Summa eget kapital	88 907,5	89 032,6	89 322,5	89 925,7
Avsättningar pensioner m fl förpliktelser	12 979,6	13 268,4	13 509,6	13 726,9
Infrastrukturella avsättningar mm	11 504,4	9 477,8	7 354,7	5 723,2
Summa avsättningar	24 484,0	22 746,2	20 864,3	19 450,1
Skulder	98 118,3	103 811,9	109 340,3	112 719,1
Summa eget kapital och skulder	211 509,8	215 590,7	219 527,1	222 094,9
Ansvarsförbindelse pensioner	15 624,7	15 062,3	14 168,2	13 271,2
Soliditet (%) inklusive ansvarsförbindelse	34,6	34,3	34,2	34,5

*Ingående värde korrigerat enligt bokslut 2023

Balansbudgeten visar vilka effekter budgeten för 2025 med inriktning för 2026 och 2027 har på stadens tillgångar och skulder. Den är upprättad utifrån förutsättningarna i bokslut 2023, budget 2024 och 2025 samt enligt det finansiella målet att soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen inte ska vara lägre än 34,0 procent på längre sikt. På kort sikt ska soliditeten inte understiga 30,0 procent. Omsättningstillgångarna är beräknade enligt förutsättningen att stadens likviditet inte ska förändras under planperioden.

KASSAFLÖDESANALYS

Mnkr	Budget 2024*	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Den löpande verksamheten				
Årets resultat	0,1	0,1	164,9	478,2
Förändring eget kapital övrigt	125,0	125,0	125,0	125,0
Justering ej likvidpåverkande poster	3 842,7	3 204,7	3 354,8	3 601,3
Utbetalning avsättningar	-2 617,3	-1 986,6	-2 094,3	-1 604,8
Förändring kortfr fordr, lån o lager	0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde från löpande verksamhet	1 350,5	1 343,2	1 550,4	2 599,7
Investeringsverksamhet				
Investering materiella anläggningstillgångar	-11 541,3	-9 781,8	-8 758,8	-7 628,5
Försäljning materiella anläggningstillgångar	2 430,0	2 745,0	1 680,0	1 650,0
Investering finansiella anläggningstillgångar	0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-9 111,3	-7 036,8	-7 078,8	-5 978,5
Finansieringsverksamheten				
Förändring låneskuld	7 760,8	5 693,6	5 528,4	3 378,8
Årets kassaflöde	0,0	0,0	0,0	0,0

Kassaflödesanalysen visar vilka effekter budgeten för 2025 med inriktning för 2026 och 2027 har på stadens betalflöden. Analysen visar vilket bidrag den löpande verksamheten lämnar, hur mycket investeringsverksamheten förbrukar samt vilket tillflöde i form av lån som krävs för att hålla en oförändrad likviditet.

Följande, förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för Finansförvaltningen, beslutas i denna budget

- Ram för kommunkoncernens totala externa upplåning samt ram för utlåning till och borgensteckning för bolagen fastställs i Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad.
- Kommunkoncernen ska i samband med den årliga översynen av finanspolicyn uppdatera de finansiella risklimiterna utifrån aktuella finansiella förutsättningar.
- Kommunalinkomstskatt utdebiteras med kronor 17,98 per skattekrona för att fylla stadens uttaxeringsbehov för 2025.
- Begravningsavgift utdebiteras med 7:00 öre per skattekrona för 2025.
- Beslut om den faktiska storleken på utdelningen från koncernen Stockholms Stadshus AB fattas av kommunfullmäktige i tertialrapport 2, 2025.
- Internräntan fastställs till 2,8 procent för 2025.
- Övriga förslag till budget 2025 och inriktning för 2026 och 2027 för Finansförvaltningen.

Bolag inom Stockholm stadshus AB

Förslag till budget och ägardirektiv 2025 och inriktning 2026-2027 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen ska under perioden prioritera affärsmässiga och nödvändiga investeringar för en långsiktigt hållbar kommunekonomi. Det är angeläget att en balans finns mellan egen finansiering och upplåning. Samtidigt ska bolagskoncernen dra nytta av sina fördelaktiga räntekostnader i samband med den nationella lågkonjunkturen. Den långa kommunala framförhållningen i kombination med fördelaktiga räntekostnader möjliggör för ett långsiktigt eget ägande av fastigheter och marktillgångar.

Bolagskoncernen ska möjliggöra ombildningar av hyresrätter. Strategiska fastigheter och samhällsfastigheter ska behållas i egen regi. Det ökade egna fastighetsägandet ska ske rationellt med stordriftsfördelar. Inhyrningar ska föregås av en risk- och konsekvensanalys.

CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) är ett nytt EU-direktiv om hållbarhetsrapportering som påverkar bolagskoncernen från 2025 och som innebär ökade krav för bolag vad gäller hållbarhetsrapportering. Det förberedande arbetet för koncernens rapportering sker under 2024 i syfte att erforderlig rapportering ska kunna ske från år 2025.

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar merparten av Stockholms stads aktiebolag. Stockholms Stadshus AB är moderbolaget i koncernen som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt ett intressebolag.

Styrelsen för Stockholms Stadshus AB, koncernstyrelsen, ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Koncernen Stockholms Stadshus	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	276	490	498	155
Investeringar, mnkr	-13 711	-13 949	- 14 723	-15712

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt, ekonomi och trygghet. Stockholms Stadshus AB ska verka för att uppfylla sina åtaganden i nationella bostadsförhandlingar.

Det är angeläget att Stockholms Stadshus AB deltar i arbetet för fortsatt Fastighetsutveckling, utbyggnad och planering av lokaler för stadens välfärdsverksamheter, såsom äldreboenden, skolor och förskolor. All samhällsplanering ska i ett tidigt skede beakta välfärdens behov av kostnadseffektiva, ändamålsenliga, tillgängliga och trygga lokaler.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för huvuddelen av Stockholms stads aktiebolag och ska leda bolagskoncernen. I kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning, samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag. Moderbolaget följer upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, i samverkan med stadsledningskontoret. Moderbolaget ska inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt återföra väsentlig och strategisk information till kommunstyrelsen.

Ägardirektiv för 2025-2027

Stockholms Stadshus AB	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	50	60	60	60
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Följa dotterbolagens arbete med trygghets- och säkerhetsåtgärder.
- säkerställa att energi- och klimateffektiviseringar är ekonomiskt rationella
- Leda och följa upp arbetet med en effektiv och hållbar fastighetsförvaltning inom stadens fastighetsbolag

- Tillsammans med kommunstyrelsen utveckla kommunkoncernens strategiska placering för framtida småskalig kärnkraft och solkraft.
- Tillsammans med kommunstyrelsen och fastighetsbolagen utreda möjligheten till återköp av strategiska samhällsfastigheter
- tillsammans med kommunstyrelsen och Stockholm Business Region ta fram en genomförandeplan för hur stadens bolag bäst kan bidra till att uppnå målen i stadens näringslivspolitik
- tillsammans med kommunstyrelsen och Stockholm Business Region och utreda och implementera en modell för att stödja och utveckla det lokala näringslivet
- tillsammans med kommunstyrelsen och i samråd med Stockholm Business Region styra, samordna och följa upp dotterbolagens näringslivsarbete ur ett strategiskt perspektiv

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Bistå i arbetet med att utveckla småskalig kärnkraft.	2025-01-01	2025-12-31
Följa upp och samkordinera dotterbolagens arbete med trygghetsinvesteringar och säkerhetsåtgärder.	2025-01-01	2025-12-31
Sammanhålla utredningen om återköp av samhällsfastigheter	2025-01-01	2025-12-31
Följa upp den ekonomiska rationaliteten i klimatinvesteringsåtgärder i dotterbolagen	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Stockholm stadshus AB** godkänns.

Bostadsbolagen

Gemensamt för de tre bolagen

De allmännyttiga bostadsbolagen fyller en viktig roll för att säkerställa ett kontinuerligt bostadsbyggande över tid. Bolagen ska öka sitt bostadsbyggande med lägenheter för olika inkomstgrupper och för de olika behoven som finns under livet. Från det lilla ensamhushållsboendet, till flerrumslägenheten för barnfamiljer och slutligen för den funktionsanpassade lägenheten för seniorer. Bostäder ska finnas för socialt utsatta grupper och andra med särskilda behov, särskild prioritet ska ges åt poliser och vissa kritiska yrkesgrupper in välfärden. För att undvika segregation och förslumning ska nyproduktion av hyresrätter i olika storlekar blandas med bostadsrättshus. Butiks- och verksamhetslokaler ska präglade bottenvåningarna. Nya bostadshus ska präglas av klassisk arkitektur.

Attraktiva boendemiljöer förutsätter vacker arkitektur, tillgång till naturvärden, idrottsplatser och offentlig service. Tryggheten såväl inuti bostadshuset som utanför är avgörande för att skapa trivsel och undvika ekonomisk segregation.

Ombildningar av hyresrätter ska möjliggöras och uppmanas. Större försäljningar av fastigheter ska undvikas. I stället ska ett långsiktigt ägande och ansvarstagande av bolaget fastighetsbestånd tas. Vräkningsarbetet ska intensifieras mot personer med kopplingar till gängkriminalitet, samtidigt som fler trygghetskameror ska sätta upp.

Bostadsbolagen får sänkta avkastningskrav för att ges förutsättningar att kunna hantera det uppkomna ränte- och inflationsläget. Bolaget ska minska vinstutdelningen, samt avkastningen i syfte att hålla nere hyrorna inom bostadsegmentet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolagen

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- bidra till stadens gemensamma arbete om att förmedla försöks- och träningslägenheter, Bostad Först, förturslägenheter och skyddade boenden för våldsutsatta
- fortsätta arbetet mot oriktiga hyresförhållanden, olovlig andrahandsuthyrning, oskäliga hyror vid tillåten andrahandsuthyrning, och bostadsrelaterade bedrägerier samt utveckla samverkan med socialtjänsten för att motverka utsattheten för de som berörs
- verka för en god rörlighet inom det egna beståndet genom att bland annat underlätta för äldre att flytta till bostäder som är anpassade efter deras behov och därmed frigöra större lägenheter för trångbodda barnfamiljer
- Säkerställa att p-talen för områden inte försämrats efter nybyggnation.
- I de fall det är efterfrågat, möjliggöra för laddstationer vid p-platser.
- aktivt verka för att öka sin egna förnybara elproduktion där så är ekonomiskt lönsamt.
- intensifiera arbetet för ökad grönska och stärkt biologisk mångfald inom ramen för bolagets bestånd. Där det är lämpligt, möjliggöra för boende att odla och plantera i anslutning till sina bostäder
- ge hyresgästerna reellt inflytande över grad av standardhöjning utöver lägsta godtagbara standard i samband med upprustning, i syfte att stärka livscykelperspektivet, värna kulturhistoriskt klassade värden och säkra hyresgästernas möjlighet att bo kvar även efter upprustning
- Utforma en handlingsplan tillsammans med Polisen för att ta fast personer utan uppehållstillstånd som ständigt vistas i allmännyttan.
- Möjliggöra konvertering av bottenplanslokaler till verksamhetslokaler för små- och lättindustri.
- Värna kulturhistoriska värden vid upprustningar.
- Bygga levande bottenvåningar.
- Bygga mer i arkitektur inspirerad av klassisk stil med hög trivselvärden
- Möjliggöra mindre upphandlingar för ökat deltagande av småföretagare.
- inför beslut om inriktning eller genomförande av projekt undersöka möjligheter till extern finansiering som erbjuds inom EU:s fonder och program

- arbeta proaktivt och strukturerat för att motverka välfärdsbrottslighet ekonomisk brottslighet, svartarbete och oegentligheter på byggarbetsplatser. Bland annat genom att ingå i arbetet projektet Gemensam tillsyn som leds av kommunstyrelsen
- delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap
- Minska avkastningskravet och istället hålla nere hyrorna.
- Påbörja en utredning av att slå ihop de tre byggbolagen, till en gemensam organisation.
- Påbörja utredningen för att ta över det bostadssociala ansvaret från SHIS

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Övriga aktiviteter		
Stärka arbetet mot olovlig andrahandsuthyrning, och felaktig folkbokföring	2025-01-01	2025-12-31
Samverka med polisen kring insatser för att ta fast personer utan uppehållstillstånd som vistas i allmännyttan.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda lämpliga bottensplanslokaler för konvertering till verksamhetslokaler för små- och lättindustri.	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram ett bostadsprogram för nybyggnation av olika lägenhetstyper, storlekar och funktioner, samt innehållande riktlinjer på de arkitektoniska kvalitéerna.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda gemensamma riktlinjer för bevarande av element med kulturhistorisk prägel vid upprustningar och renoveringar.	2025-01-01	2025-12-31
Utreda lämpliga åtgärder för att minska trösklarna för småföretag att delta i upphandlingar.	2025-01-01	2025-12-31
Hålla nere hyrorna i bostadssegmentet genom sänkta avkastningskrav	2025-01-01	2025-12-31
Planera för fler nybyggnationer i klassisk arkitektur	2025-01-01	2025-12-31
Påbörja en utredning av att slå ihop de tre byggbolagen, till en gemensam organisation	2025-01-01	2025-12-31
Påbörja utredningen för att ta över det bostadssociala ansvaret från SHIS	2025-01-01	2025-12-31

AB Svenska Bostäder

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Dotterbolaget AB Stadsholmen äger och förvaltar fastigheter av stort kulturhistoriskt värde. Bolaget ska förena värnandet av kulturarvet med en långsiktig affärsmässighet.

Ägardirektiv för 2025-2027

AB Svenska Bostäder	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	10	10	10	15
Investeringar, mnkr	-1 253	-1 530	-1 390	-1 550

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- genom dotterbolaget Stadsholmen AB leda arbetet med lokalt utvecklings- och trygghetsarbete i Gamla stan
- ansvara för kommunkoncernens gemensamma inköpskategori Vitvaror
- Låta nyproduktionen finansiera sig själv.
- Hålla nere hyrorna genom hyresgästanpassad standardhöjning vid renoveringar.
- Sänkt resultat efter finansnetto ska användas för att hålla nere hyrorna på bostäder.

AB Familjebostäder

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Ägardirektiv för 2025-2027

AB Familjebostäder	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	50	50	100	100
Investeringar, mnkr	-1 200	-1 050	-1 200	-1 700

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Sänkt resultat efter finansnetto ska användas för att hålla nere hyrorna på bostäder.

AB Stockholmshem

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Ägardirektiv för 2025-2027

AB Stockholmshem	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	200	200	200	200
Investeringar, mnkr	-1 767	-2 100	-2340	-2 510

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Sänkt resultat efter finansnetto ska användas för att hålla nere hyrorna på bostäder.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och AB Familjebostäder godkänns.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Micasa ska verka för att till skapa flera attraktiva boendeplatser i angränsande kommuner som erbjuds stockholmarna. Vidare ska bolaget verka för att utveckla arbetet med senior-och trygghetsbostäder i attraktiva lägen nationellt. Bolaget ska vara en aktiv part i stadsbyggnadsprocesserna i syfte att till skapa fler seniorbostäder samt särskilda bostäder i staden. Bolaget ska prioritera underhållsåtgärder i fastigheter med stora underhållsbehov.

Kommunala vård- och omsorgsboenden samt seniorbostäder ska finnas i alla stadsdelsnämndsområden. Bolaget ska delta i stadsutvecklingsarbetet med en äldrevänlig stad. Bolaget ska prioritera underhållsåtgärder i fastigheter med stora underhållsbehov.

Bolagets uppgifter

Micasa Fastigheter i Stockholm AB äger, anskaffar, bygger och förvaltar, vård- och omsorgsboenden, servicehus, seniorbostäder, LSS-boenden, HVB och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolaget ska skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt.

Ägardirektiv för 2025-2027

Micasa Fastigheter i Stockholm	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	-14	-10	-110	-256
Investeringar, mnkr	-900	-820	-1 495	-2 507

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

- tillsammans med berörd stadsdelsnämnd säkerställa gemensamhetsytor, aktivitetscenter med goda möjligheter till rörelse och utrymmen för hemtjänst i tillkommande såväl som befintliga seniorbostäder
- Säkerställa hög arkitektonisk kvalitet gärna i klassisk arkitektur, vid nybyggnation.
- ljudanpassa samtliga fastigheter med bristfälliga hörselmiljöer
- stödja äldrenämnden i det uppsökande arbetet av personer 65 år eller äldre i syfte att bryta ofrivillig ensamhet och social isolering
- fortsätta arbetet med klimatanpassning av byggnader och utemiljöer med särskilt fokus på värmebölja
- fortsätta arbetet för att skapa gröna och trevliga utemiljöer.
- förstärka arbetet med att öka andelen återbrukat material vid ny- och ombyggnation samt fastighetsskötsel
- säkerställa att all nybyggnation når en miljöbyggnadsstandard minst silver och sträva efter att ombyggnationer gör det

- intensifiera arbetet med att installera solceller på alla tak där det lämpar sig ekonomiskt, vid nybyggnation såväl som på befintliga fastigheter
- utveckla arbetet med att skapa ett gott och svalt inomhusklimat även under värmeböljor och årets varma månader
- ingå i utvecklingsarbetet med samordnad tillsyn, som leds av kommunstyrelsen i syfte att förebygga, upptäcka och hantera välfärdsbrott samt ingå i utvecklingsarbetet med ett gemensamt digitalt verktyg för delad information
- i samråd med Storstockholms Brandförsvär göra en översyn av behovsprövat boende (till exempel vård- och stödboenden) för att säkerställa att de har ett skäligt brandskydd
- i samverkan med Storstockholms brandförsvär och stadsdelsnämnderna utveckla det brandförebyggande arbetet
- delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, socialnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre- och barnnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, ta fram en handlingsplan för att de kommande åren väsentligt öka andelen extern finansiering av omställnings- och utvecklingsprojekt från EU:s fonder och program samt andra finansiärer	2025-01-01	2025-12-31
Äldre- och barnnämnden ska i samarbete med Micasa Fastigheter i Stockholm AB utreda hur seniorbostäder kan utvecklas i syfte att öka servicen och skapa möjligheter för att samlokalisera aktivitetscenter, hemtjänst och annan service riktad till äldre	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Stockholms Stads Parkerings AB, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB och andra berörda nämnder föreslå och genomföra åtgärder för utveckling av Rågsveds centrum med omnejd, inom ramen för arbetet med Fokus Hagsätra-Rågsved	2025-01-01	2025-12-31
Utreda möjligheten till nybyggnation av särskilda boenden i andra kommuner för stockholmare	2025-01-01	2025-12-31
Planera för fler nybyggnationer i klassisk arkitektur	2025-01-01	2025-12-31
Ta fram riktlinjer för att bevara kulturhistoriska byggnadselement vid upp- och ombyggnad och renovering.	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Micasa Fastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska medverka till en effektiv bostadsförmedling och förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska vara öppen för alla fastighetsägare. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna förmedla bostäder även i Stockholms arbetsmarknadsregion. Bolaget ska med sin verksamhet trygga en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter. Bolaget ska undersöka möjligheten att ge särskild förtur till polisanställda i Stockholm.

Bolaget ska också medverka i kommunkoncernens arbete för Stockholms utveckling.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering och förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom student- och seniorboenden. Bolaget ska vara ett aktivt verktyg i den sociala bostadspolitiken.

Ägardirektiv för 2025-2027

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	2024	2025	2025	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	0	0	0	0
Investeringar, mnkr	0	0	-2	-2

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- säkerställa att de skyddade boenden som idag har lägenheter i stadens bostadsbolag kan byta dessa mot jämförbara lägenheter när verksamheten av skyddsskäl så kräver
- i samarbete med bostadsbolagen säkerställa tillgången till skyddade boenden för våldsutsatta
- fortsätta att stärka kontrollen av intyg i syfte att säkerställa rättssäkerheten inom förmedlingsprocessen
- bidra i arbetet med att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- öka antalet inlämnade lägenheter från privata fastighetsägare/förvaltare
- bidra till stadens mål om att förmedla försöks- och träningslägenheter inklusive Bostad Först
- i samarbete med socialnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens bostadsbolag samverka kring oriktiga hyresförhållanden på bostadsmarknaden

- säkerställa att personer med stora behov av anpassningsåtgärder i hemmet erbjuds förtur till anpassade lägenheter
- i dialog med privata fastighetsägare informera om goda erfarenheter från stadens allmännyttiga bolag och deras sänkta inkomstkrav, i syfte att fler ska göra motsvarande justeringar av sina krav.
- säkerställa att annonser om lediga bostäder innehåller utförlig information om tillgängligheten i bostaden och i fastigheten, samt information om källsortering, laddstolpar, cykelförråd och energieffektiviseringar
- se över möjligheten att i dialog med fastighetsägarna utveckla bättre digitala lösningar för lägenhetsinformation, visning och dylikt för att förenkla den sökandes bedömning tidig i processen eller vid utebliven fysisk visning
- Införa ett pilotprojekt med företräde för poliser i bostadskön.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utreda förtur för polisanställda till lägenheter i bostadskön	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Bostadsförmedlingen i Stockholm AB** godkänns.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

SISAB ska vara en aktiv ägare och förvaltare av stadens förskole- och skolfastigheter. Bolaget ska också tillsammans med stadsdelsnämnderna, förskolenämnden och utbildningsnämnden ha en ledande roll i planeringsarbetet när staden bygger nya skolor och förskolor. Bolaget ska aktivt arbeta utifrån den samordnade skolplaneringen i Stockholm (SAMS) för att säkerställa god samhällsplanering i allmänhet och hållbar skolplanering i synnerhet. SISAB ska också arbeta med aktiv fastighetsutveckling.

Planeringsprocessen av bostäder, förskolor, skolor och idrottslokaler behöver samordnas och vara prognossäker. SISAB ska tillsammans med utbildningsnämnden, förskolenämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och övriga berörda nämnder säkerställa att planering av nya områden sker med hänsyn till behovet av nya förskolor och skolor samt att skol- och förskolebyggnationen förenar ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet. Befintliga lokalresurser ska nyttjas fullt ut.

Stadens skol- och förskolegårdar behöver bli större. Utemiljön i såväl skola som förskola ska präglas av höga lek- och idrottsvärden. En förutsättning för detta är att Boverkets riktlinjer om 30 kvm utomhus yta per elev uppfylls. För detta måste planeringen av skol- och förskolegårdar vara med tidigt i byggprocessen.

Bolaget förväntas, sett över tid, inte redovisa någon ekonomisk vinst för den löpande verksamheten. Under den senaste tioårsperioden har bolaget redovisat resultatmässiga överskott.

Bolagets uppgift

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, kvalitativa, trygga, miljömässigt hållbara, flexibla och kostnadseffektiva lokaler och utemiljöer för stadens förskole- och skolverksamhet.

Ägardirektiv för 2025-2027

SISAB	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	-80	0	0	0
Investeringar, mnkr	-1 600	-1 375	-1 100	-1 100

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Fortsätta arbetet mot skadegörelse, klotter och nedskräpning.
- Aktivt samverka inom staden samt med myndigheter, civilsamhälle och näringsliv för att motarbeta välfärdsbrott.
- Fortsätta det aktiva arbetet med att öka tryggheten och förebygga kriminalitet på skolgårdar och ytor i anslutning till bolagets fastigheter.

- Säkerställa tillräcklig skolgårds- och förskoleyta per elev i enlighet med Boverkets riktlinjer.
- Stärka arbetet med ansökning om diverse EU-medel.
- Bevara kulturhistoriska element vid upprustning av fastigheter.
- Främja byggstilar inom klassisk arkitektur vid nybyggnation.
- Påbörja arbetet med återköp av sålda skolor och förskolor under perioden 2018-2022.
- Utveckla fastigheten Brunklövergränd 18 i Hässelby, i samråd med exploateringsnämnden.
- Utvärdera kostnaden och besparing i utsläpp alternativt levnadsår för klimat och miljöåtgärder som idag präglar byggprocessen.
- aktivt pröva om andra alternativ på marknaden än SISAB:s egna konceptlösningar, i första hand från SKR:s Adda inköpscentral, är mer kostnadseffektiva och samtidigt verksamhetsmässigt ändamålsenliga.
- aktivt delta i branchsamverkan för byggarbetarnas säkerhet inom det egna produktionsledet, genom ”håll nollan” och genom att fortsätta att utveckla granskning av leverantörsledet.
- fortsätta det aktiva arbetet med att öka tryggheten och förebygga kriminalitet på skolgårdar och ytor i anslutning till bolagets fastigheter
- delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap
- öka sin egenfinansieringsgrad och pröva andra alternativ för fastigheter som inte är långsiktigt strategiskt viktiga för bolaget eller dess huvudsakliga hyresgäster inom stadens skol- och förskoleverksamheter. I första hand ska prövas om fastigheterna kan användas i stadens övriga verksamheter.
- i samverkan med utbildningsnämnden och kommunstyrelsen hitta lösningar för tillfällig användning av lokaler som på sikt är viktiga i stadens skolplanering men som i dagsläget inte används eller bör användas för förskole- eller skolländamål. Detta för att säkerställa att de bli kvar i staden ägo och att framtida dyra externa hyresbehov undviks.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med förskolenämnden, SISAB och övriga relevanta aktörer inventera, prioritera och initiera upprustningar av befintliga förskolegårdar	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden och SISAB öppna upp fler idrottshallar för föreningslivet, även under kvällar och lov, samt fortsätta arbetet med att tillgängliggöra andra skollokaler för förenings- och kulturliv (1.5)	2025-01-01	2025-12-31

Trafiknämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, berörda stadsdelsnämnder, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB och i samråd med kommunstyrelsen fortsätta arbetet med att ta fram åtgärdsplaner baserat på genomförd risk- och sårbarhetsanalys för skyfall (2.2)	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter		
Ta fram en handlingsplan för tillräcklig skolgårds- och förskoleyta per elev i enlighet med Boverkets riktlinjer.	2025-01-01	2025-12-31
Bevara kulturhistoriska element vid upprustning av fastigheter.	2025-01-01	2025-12-31
Främja byggstilar inom klassisk arkitektur vid nybyggnation.	2025-01-01	2025-12-31
Påbörja arbetet med återköp av sålda skolor och förskolor under perioden 2018-2022.	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla fastigheten Brunklövergränd 18 i Hässelby, i samråd med exploateringsnämnden.	2025-01-01	2025-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med SISAB och stadsdelsnämnderna genom myndighetssamverkan arbeta för att motverka välfärdsbrott	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Skolfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfall AB ska med fortsatt tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt. Bolaget ska arbeta för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshantering utan att miljöbelastningen ökar samt säkerställa teknik och metodval för läkemedelsrening av avloppsvatten.

Bolaget ska verka för att förebygga uppkomsten av avfall samt verka för en effektiv och hållbar avfallshantering och återvinning i staden för att uppnå målet om ett resurssmart Stockholm.

Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet.

Det är av yttersta vikt att bolaget gör noggranna bedömningar av möjliga prioriteringar i tiden av olika projekt i syfte att säkerställa att investeringsbudgeten inte överskrids. Bolaget ska utöka sina riskpåslag för att säkerställa god budgetering i tider av stor ekonomisk osäkerhet.

Stockholm Vatten och Avfall AB förväntas, sett över tid, inte redovisa någon ekonomisk vinst. Det genomsnittliga resultatet under den senaste tioårsperioden är i enlig-

het med denna princip. Bolaget ska stärka sitt egens ansvar, transparens mot fullmäktige och nå ökad kostnadskontroll.

Bolagets uppgifter

Bolaget levererar dricksvatten och renar avloppsvatten i Stockholms stad och Huddinge kommun, samt ansvarar för avfallshanteringen i Stockholms stad. Bolagets ansvar omfattar också att äga och sköta ledningsnäten för vatten och avlopp, samt pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge. Bolaget ska även driva stadens miljöstationer och ansvara för Stockholms återvinningscentraler och återvinningsstationer.

Ägardirektiv 2025-2027

Stockholm Vatten och Avfall AB	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	8	68	186	121
Investeringar, mnkr	- 5 100	-5 400	-5 600	-5 100

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- fortsätta arbeta med gränssnitt mellan skyfallslösningar och dagvattenlösningar samt aktivt söka möjliga externa finansieringskällor
- fortsätta arbetet med ersättningsplats för Sätra ÅVC
- implementera skötselplan för bolagets skog och mark runt Bornsjön samt bistå Länsstyrelsen Stockholm i arbetet med att modernisera Bornsjöns naturreservat i linje med miljöbalken i syfte att säkra sjöns funktion som reservvatentäkt, skydda värdefull skog och bidra till rekreativa värden
- fortsätta arbetet med att ta fram och genomföra lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster i syfte att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten
- utifrån framtagna långsiktig plan för biokolsproduktion verka för en etablering av en biokolsanläggning i staden
- med stöd i genomförd utredning verka för en storskalig samförbränning av slam och biobränsle tillsammans med Stockholm Exergi
- utreda och vidta åtgärder som kan minska utsläpp av lustgas och metangas vid bolagens anläggningar och i avloppsnätet
- utreda möjlighet och förutsättningar för att installera läkemedelsreningsteknik vid Henriksdals reningsverk för att möta kommande lagkrav
- kartlägga flödena av odebiterat vatten och ta fram en strategi för hur mängden odebiterat vatten ska minska i syfte att minska framtida investeringsbehov och energianvändning
- genomföra en omvärldsanalys av biotekniska lösningar för fettavskiljare, utreda hur en dispens från tömning kan utformas samt utreda ekonomiska och

ekologiska effekter, och komplettera med en pilot vid behov av mer kunskap, i syfte att minska utsläpp från transporter och sänka kostnader

- bistå exploateringsnämnden med kompetens gällande utformning av skyfallsanläggningar under mark
- vid utformandet av skyfallsanläggningar under mark i samband med stadsutvecklingsprojekt, samverka med trafiknämnden och exploateringsnämnden med hänsyn till anläggningarnas drift och funktion
- utveckla samarbetet med exploateringsnämnden för att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig planering av VA-infrastruktur
- arbeta för att motverka behovet av framtida taxeökningar genom höjda anläggningsavgifter vid nyinvesteringar
- Delta i stadens digitaliseringsarbete och i samverkansavtalet med KTH samt samverka med andra forskningsinstitutioner
- Stärka arbetet med att tillvarata pengar från EU-fonderna.
- Genomföra en översyn av finanseringsåtagandet för utomkommunala nyanläggningar
- förstärka styrning, kontroll, uppföljning och prioritering i pågående och kommande investeringsprojekt samt säkerställa en för detta ändamålsenlig egen organisation
- delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap
- fortsätta arbetet med att på sikt återta delar av avfallshämtningen i egen regi
- Utvärdera befintlig bolagsform och samägandestruktur med Huddinge kommun i syfte att låta vardera kommuns VA-nät stå fullt ut för sina egna investeringskostnader.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB genomföra en metodutveckling av arbetssätt, verktyg och koncept för kommunikations- och dialogfrågor inom miljö- och klimatområdet (2.1)	2025-01-01	2025-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB ta fram en plan och finansieringsmodell för att identifiera platser för insamling av förpackningar samt skrymmande förpackningar i staden för att möta kommande lagkrav	2025-01-01	2025-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och Stockholm Vatten och Avfall AB utreda vad som krävs och påbörja åtgärder för att efterkomma kravet på källsortering på välbesökta platser såsom parker och torg i enlighet med förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar (2.1)	2025-01-01	2025-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, berörda stadsdelsnämnder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB och i samråd med kommunstyrelsen fortsätta arbetet med att ta fram åtgärdsplaner baserat på genomförd risk- och sårbarhetsanalys för skyfall	2025-01-01	2025-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB och i samråd med kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB utreda former för drift av stadens skyfallsanläggningar under mark	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholm Vatten och Avfall AB samt andra berörda bolagsstyrelser se över hur samordningen av genomförandet av de lokala åtgärdsplanerna för vatten utifrån ett helhetsperspektiv kan förbättras och integreras i det löpande arbetet som samordningsgruppen för god vattenstatus genomför	2025-01-01	2025-12-31
Stockholm Vatten och Avfall AB ska i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden, samt i samråd med trafiknämnden, ta fram rutin och metoder för att i tidiga skeden planera för lokalt omhändertagande av dagvatten vid nybyggnation med fokus på naturbaserade lösningar	2025-01-01	2025-12-31
Stockholms Hamn AB ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB samordna en gemensam och stationär lösning för hantering av grå- och svartvatten	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, Stockholm Vatten och Avfall AB och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser genomföra en översyn av investeringsbehoven för Bällsta IP i syfte att ytterligare minska projektets investeringsutgifter	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, socialnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre- och barnnämnden, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, SISAB, Stockholm Vatten och Avfall AB, ta fram en handlingsplan för att de kommande åren väsentligt öka andelen extern finansiering av omställnings- och utvecklingsprojekt från EU:s fonder och program samt andra finansiärer	2025-01-01	2025-12-31
Kommunstyrelsen, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och AB Svenska Bostäder ska som del i stadens uppdrag om krisberedskap och civilt försvar i samråd med äldre- och barnnämnden, stadsdelsnämnderna och Stockholm Vatten och Avfall AB etablera ett arbetssätt för återkommande kommunikationsinsatser om hemberedskap	2025-01-01	2025-12-31
Utvärdera befintlig bolagsform och samägandestruktur med Huddinge kommun i syfte att låta vardera kommuns VA-nät stå fullt ut för sina egna investeringskostnader.	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Stockholm Vatten och Avfall AB** godkänns.

Stockholms Hamn AB

Stockholm är en sjöfartsstad och stadens hamnar utgör ett viktigt gods- och logistiknav för Mälarenregionen. Stockholms Hamn AB har, som en av världens största passagerarhamnar med 16 miljoner passagerare ett normalår, också en viktig roll i besöksnäringen när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten har påverkats väsentligt av pågående pandemi, följderna av kriget i Ukraina och det är av stor vikt att återhämtning kan ske för fortsatt tillväxt. Verksamheten ska stimulera och vara ett föredöme för ett samhällsekonomiskt miljövänligt transportarbete.

Stockholm ska vara en attraktiv hamnstad med förutsättningar för såväl näringslivets som kollektivtrafikens behov. Tillsammans med Region Stockholm ska det kollektiva resande via vatten utvecklas. Bolaget spelar en avgörande roll i att stärka framkomligheten i staden genom att upplåta och utveckla lämplig infrastruktur.

Stockholms Hamn AB ska sträva mot att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn.

Bolagets anläggningar utgör porten till Stockholm för besökarna och det är viktigt att dessa är trygga, tillgängliga och välkomnande.

Bolagets uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för en hållbar sjöfart, besöksnäringen och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling och hållbara tillväxt samt där tillhörande landinfrastruktur för att nå största nytta i investeringarna.

Ägardirektiv 2025-2027

Stockholms Hamn AB	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	-142	-123	-104	-99
Investeringar, mnkr	-240	-225	-225	-225

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Bidra till tillskapandet av fler badplatser i Stockholm
- I samverkan med Region Stockholm utveckla möjligheterna till kollektivt och fossilfritt resande på vatten.
- Levandegöra stadens centrala kajer, samt säkerställa varsam verksamhetsutveckling på vatten.
- Möjliggöra elektrifiering av personbåtar.
- Säkerställa god infrastruktur för latrindumpning
- Fortsätta arbetet med insjöfart till Mälarenhamnar AB

- Verka för bättre tågtrafiksmöjligheter till och från Norvik
- Utveckla den strategiska säkerhetsgranskningen av upphandlingar.
- Synliggöra fientliga stater utanför EU som försöker vinna strategiska upphandlingar.
- utreda rollen som omlastningshamn för sjöfart på Mälaren
- tillsammans med Stadshus AB och Stockholm Exergi utreda Stockholm Norvik Hamn som ett möjligt logistiknav för mellanlagring av avskild koldioxid samt möjligheterna för framtida CCU
- redovisa samlad och långsiktig kartläggning av Stockholms Hamnars investeringsbehov för sjöfartens omställning enligt Fit for 55 rörande landel, kraftförsörjning samt drivmedelsplanering samt aktivt söka EU-bidrag
- verka för fossilfria anslutningar till alla hamnar inklusive bättre järnvägsförbindelser till och från Norvik
- verka för att Stockholms Hamnars corehamnstatus återspeglas i såväl regional som statlig planering
- i samverkan med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden fortsätta planeringen av hamnverksamhet och stadsutveckling i Frihamnen med fokus på stadsutveckling i södra delen av Norra Djurgårdsstaden och modern, stadsnära sjöfart. Marken på Frihamnspiren, Värtapiren samt tillhörande Energihamn övergår i bolagets ägo senast 1 juli 2026. Stockholms Hamnar och exploateringsnämnden ska under 2025 sluta intentionsavtal som klargör formerna för detta. Stockholms Hamnar ska i samarbete med exploateringsnämnden vidta åtgärder för ökat värdeskapande i fastigheterna i syfte att långsiktigt minska bolagets skuldsättning. Kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB ska över tid följa och utvärdera måluppfyllelsen till följd av marköverlåtelsen.
- i samverkan med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden delta i planeringen av hamnverksamhet och stadsutveckling i Stadsgården/Masthamnen med fokus på sjöfart och förstärkta stråk. Området kring Stadsgårdskajen ska hållas tillgängligt för kultur och nöjesliv

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholms Hamn AB ska i samarbete med trafiknämnden ta fram investerings- och finansieringsbehov för Hammarbyslussen	2025-01-01	2025-12-31
Stockholms Hamn AB ska i samråd med Stockholms Stadshus AB utreda bolagets uppfyllande av grunduppdraget kopplat till riksintressen, samhällskritisk verksamhet och sjöfartens omställning	2025-01-01	2025-12-31
Stockholms Hamn AB ska i samarbete med exploateringsnämnden sluta ett intentionsavtal om Frihamnspiren för att klargöra formerna för markövertförelse samt skapa tydlighet avseende sjöfartens behov och förutsättningarna för framtida stadsutveckling. I avtalet ska framgå bolagets ansvar att bidra till långsiktigt ökat värdeskapande i fastigheterna i syfte att minska bolagets skuldsättning	2025-01-01	2025-12-31
Planera inrättandet av fler strand- och bryggbad där det är lämpligt och kartlägga möjligheterna att anlägga fler vinterbadplatser med möjlighet till bastubad	2025-01-01	2025-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholms Hamn AB ska i samarbete med trafiknämnden ta fram investerings- och finansieringsbehov för Hammarbyslussen	2025-01-01	2025-12-31
Stockholms Hamn AB ska i samråd med Stockholms Stadshus AB utreda bolagets uppfyllande av grunduppdraget kopplat till riksintressen, samhällskritisk verksamhet och sjöfartens omställning	2025-01-01	2025-12-31
Stockholms Hamn AB ska i samarbete med exploateringsnämnden sluta ett intentionsavtal om Frihamnspiren för att klargöra formerna för marköverföring samt skapa tydlighet avseende sjöfartens behov och förutsättningarna för framtida stadsutveckling. I avtalet ska framgå bolagets ansvar att bidra till långsiktigt ökat värdeskapande i fastigheterna i syfte att minska bolagets skuldsättning	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla den fysiska miljön mellan hamnen och city och därmed stärka attraktiviteten av Stockholm som stad för kryssningsturism	2025-01-01	2025-12-31
Aktivt arbeta mot säkerhetspolitiska hot i upphandlingar	2025-01-01	2025-12-31
Stockholms Hamn AB ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB samordna en gemensam och stationär lösning för hantering av grå- och svartvatten	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Stockholm Hamn AB** godkänns.

AB Stokab

Stokab ska fortsätta utveckla stamnätsinfrastrukturen, inklusive noder och knutpunkter, för att klara den framtida ökade generella efterfrågan och garantera tillgången på konkurrensneutral svartfiber. Framväxten av en allt mer uppkopplad värld kombinerat med 5G, förväntas också leda till ett behov av en mer utbyggd digital infrastruktur. Bolaget bör arbeta proaktivt med 6G och förbereda för framtida lösningar.

Bolaget bedriver en verksamhet med ansvar för en ytterst viktig funktion för infrastrukturen i Stockholm. Detta innebär att bolaget behöver ha ett systematiskt säkerhetsarbete, god resiliens och ett kontinuerligt arbete med förmågehöjande åtgärder.

Bolaget ska ha fortsatt hög egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt och säkert fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för IT-utvecklingen i regionen.

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten.

- vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL och andra aktörer för att främja framkomligheten
- fortsätta att i samarbete med kommunstyrelsen stödja arbetet med att utveckla Stockholm som en innovativ och smart stad
- ansvara för att fibernätet byggs ut och förtätas för att möta framtida efterfrågan inom 5G och IoT (Internet of Things)
- delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap
- Proaktivt föreslå hur Stockholm kan tillvarata framtida teknikutveckling inom 6G+

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **AB Stokab** godkänns.

Stockholms Stads Parkerings AB

Stockholm Parkerings anläggningar ska leda till ökat utbud av parkeringsplatser. Gatuparkeringsplatser som försvinner ska kompenseras i form av parkeringar under mark. Bolaget ska initiera förslag och finansiera nya garage för detta syfte, genom nyproduktion och förvärv. Garagen ska också möta behoven i nya stadsutvecklingsområden. Bolaget ska även utveckla garagelösningar i city, samt utöka antalet pendlarparkeringsplatser. En hög grad av innovation och nytänkande ska präglade bolagets parkeringslösningar.

Bolagets uppgift

Bolaget bygger och driver parkeringsanläggningar som verkar på den kommersiella marknaden samt anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet.

Ägardirektiv för 2025-2027

Stockholms Stads Parkerings AB	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	85	80	70	60
Investeringar, mnkr	-480	-350	-400	-475

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Initiera projektering av underjordiska parkeringsplatser i innerstaden i egen, eller privatregi.
- Bidra till att kompensera för bortbyggda gatuparkeringsplatser
- Utöka antalet pendlarparkeringsplatser.
- Möjliggöra för nya innovationer och parkeringslösningar.
- Arbeta för att tillhandahålla laddmöjligheter i gatumiljö
- Leda stadens arbete med mobilitetshubbar
- Delta i stadens planarbete för att möjliggöra en minskning av antalet gatuparkeringar och öka andelen parkeringar på tomtmark.
- verka för att p-köp ska kunna tillämpas vid förtätning
- delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap
- fortsatt pröva vilka av bolagets driftsverksamheter som lämpligen kan övertas i egen regi i takt med att avtalen löper ut

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden ska i samarbete med Stockholms Stads Parkerings AB utreda möjligheten till långa hyresavtal för att möjliggöra för Stockholms Stads Parkerings AB att investera i fastighetsnämndens bestånd	2025-01-01	2025-12-31
Stockholms Stads Parkerings AB ska arbeta fram ett mobilitetshuskoncept som syftar till att möjliggöra parkeringsköp i stadsdelar med förtätningsprojekt	2025-01-01	2025-12-31
Stockholms Stads Parkerings AB ska utreda möjligheten att lösa parkeringsköp genom optimering av befintliga anläggningar i stadsdelar med förtätningsprojekt	2025-01-01	2025-12-31
Stockholms Stads Parkering AB, AB Familjebostäder, AB Svenska Bostäder och AB Stockholmshem ska utvärdera befintliga avtal mellan Stockholm Parkering och bostadsbolagen avseende blockhyresavtal såväl som driftavtal av parkeringsanläggningar. Utvärderingen ska ske med utgångspunkt i att säkerställa tydlig ansvarsfördelning och affärsmässiga principer	2025-01-01	2025-12-31
Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och Stockholms Stads Parkerings AB ska, i samarbete med trafiknämnden, kartlägga och föreslå platser för etablering av stadsdelsvisa mobilitetshus eller optimering av befintlig parkering som möjliggör friköp av parkeringsplatser vid nyproduktion av bostäder	2025-01-01	2025-12-31
Övriga aktiviteter		
Initiera projektering av underjordiska parkeringsplatser i innerstaden.	2025-01-01	2025-12-31
Bidra till att kompensera för bortbyggda gatuparkeringsplatser	2025-01-01	2025-12-31
Utöka antalet pendlarparkeringsplatser	2025-01-01	2025-12-31
Möjliggöra för nya innovationer och parkeringslösningar.	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Stockholm Stads Parkerings AB** godkänns.

Kulturhuset Stadsteatern AB

Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska möjliggöra för att särskilda grupper så som barn, personer med funktionsvariation och seniorer ges möjlighet att ta del av kultur. Övriga grupper av vuxna ska i hög grad egenfinansiera sina kulturföreställningar. Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska präglas av ett sammanhållet värdskap med bra service och ett välkomnande bemötande. Verksamheten ska arbeta språkfrämjande genom att utgå från det svenska språket samt minoritetsspråken inklusive det särskilda teckenspråket. Bolaget ska också värna och utveckla sin verksamhet i Skärholmen, Vällingby, Husby samt den breda Parkteaterverksamheten.

Bolagets uppgifter

Kulturhuset Stadsteatern ska erbjuda verksamhet i form av teater-, dans- och scenkonst, musik, konst, design, film, litteratur, samtal/debatt, bibliotek och annan kulturell verksamhet av hög kvalitet samt ansvara för stadens tre platser inom stadens fristadsprogram.

Ägardirektiv för 2025-2027

Kulturhuset Stadsteatern AB	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	-388	-404	- 410	-416
Investeringar, mnkr	-20	-20	-20	-20

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Öka egenfinansieringen för verksamheter som riktas mot vuxna.
- Utveckla det internationella samarbetet.
- Utveckla den subventionerade verksamheten riktad mot målgruppen barn, funktionsvarierade samt seniorer.
- Verka för att koncernbidraget går till att skapa så mycket konstnärlig och publik verksamhet som möjligt.
- Arbeta språkfrämjande med fokus på det svenska språket och minoritetsspråken.

Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Utveckla den subventionerade verksamheten riktad mot målgruppen barn, funktionsvarierade samt seniorer.	2025-01-01	2025-12-31
Öka egenfinansieringen för verksamheter som riktas mot vuxna.	2025-01-01	2025-12-31
Arbeta språkfrämjande med fokus på det svenska språket och minoritetsspråken.	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Kulturhuset Stadsteatern AB** godkänns.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som en trygg upplevelsestad. SGAF ska vara en naturlig samarbetspartner för sina hyresgäster vid genomförande av evenemang och för en fortsatt utveckling av arenorna.

Bolagets uppgifter

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ska tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga arenor för evenemangsverksamhet av god kvalitet.

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- arbeta för att arenaområdet och arenorna har en hög tillgänglighet för olika grupper av besökare
- bidra till att stärka besöks- och upplevelsesektorn och i samarbete med evenemangsarrangörerna verka för att öka det sociala engagemanget för barn och unga som rör sig kring arenorna vid matcher och evenemang
- bidra till att arenorna och närliggande områden kan nyttjas mer sommartid.
- Bolaget ska medverka till att en dialog förs mellan de föreningar som är stående hyresgäster och hyresvärden Stockholm Live.
- arbeta för ökad trygghet och säkerhet i arenaområdet och arenorna
- delta i utvecklingen av Globenområdet och säkerställa arenornas fortsatta betydelse inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden i samarbete med staden och med andra intressenter i området
- utveckla arenorna affärsmässigt med målet om en självfinansierad verksamhet
- tillsammans med berörda nämnder undersöka möjligheten att tillfälligt aktivera den gamla Söderstadiontomten, till exempel genom en tillfällig idrottsyta, i väntan på att byggandet på platsen kommer igång.
- iaktta skarp kostnadskontroll inom ramen för Globens renoveringsprojekt

Övriga aktiviteter		
Undersöka hur arenor kan användas som tillfälliga träningsplatser för klubbidrotten.	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Stockholm Globe Arena Fastigheter AB** godkänns.

Stockholm Business Region AB (SBR)

Stockholm roll som Sveriges huvudstad möjliggör för en samling av olika näringar inom industri och service. Stadens viktiga geografiska position som nav för såväl tåg, bil- och flygtrafiken skapar viktiga förutsättningar för att locka och behålla företag. Stockholms mål ska inte begränsas till att vara Sveriges mest attraktiva företagsstöd, utan nordens främsta. För detta måste verksamheten fortsätta stärka och möjliggöra flygtransporterna från Arlanda och Bromma som innovationskluster för elflyget och reservflygplats.. För att nya företag ska etableras behöver ändamålsenliga verksamhetslokaler finnas för såväl kontor som små- och lättindustri. Verksamhetsområden måste utgöra det lokala navet för tung industri i syfte att säkerställa korta transporter. I samverkan med Stockholms hamnar ska transport-och logistiknäringen utvecklas efter det lokala näringslivets behov.

En trygg och säker stad med ett attraktivt nöjes- och idrottsliv samt med naturen ständigt tätt inpå knuten ska präglade kommunikationen utåt. Bolaget ska även framhäva Stockholms och Sveriges kulturhistoria för att utmärka staden i den tuffa konkurrensen mot andra nordiska huvudstäder. De särskilda mattraditionerna och de gastronomiska värdena ska särskilt lyftas fram. Bolaget ska se över sitt erbjudande för att minska dubbelarbete med andra myndigheter och organisationer, i syfte att erbjuda smalare men effektivare insatser.

Det regionala samarbetet inom näringslivsfrågor fortsätter inom Stockholm Business Alliance med syfte att attrahera utländska investeringar till regionen. Marknadsföringen ska syfta till att öka förståelsen för möjligheter inom staden. Däremot ska stor varsamhet beaktas vid utländska investeringar i samhällskritiska funktioner och anläggningar.

Det lokala näringslivet egen uppfattning av Stockholms attraktivitet är den enskilt viktigaste och mest inflytelserika marknadsföringsinsatsen. Därför ska SBR medverka till inrättandet av ett företagarråd för att utveckla näringslivsklimatet.

Bolagets uppgifter

Stockholm Business Region har till uppgift att attrahera besökare, kompetens, investeringar och etableringar genom att positionera och marknadsföra Stockholm och arbeta investeringsfrämjande.

Bolaget har även till uppgift att leda och samordna SBA för att marknadsföra regionen internationell samt att attrahera utländska etableringar och investeringar, samt förbättra näringslivsservicen i kommunernas myndighetsutövning.

Ägardirektiv för 2025-2027

Stockholm Business Region AB	2024	2025	2026	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	0	0	0	0
Investeringar, mnkr	-2	-1	-1	-1

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Stärka de lokala företagens representativitet genom ett företagarråd.
- Verka för att främja flygplatserna Arlanda och Skavsta.
- Utredda Bromma som innovationskluster för el- och fotogenflygplansutvecklare, samt andra innovationsbolag med angränsande verksamhet.
- Stärka den kulturhistoriska och kulturella dimensionen i marknadsföringen mot turister.
- Verka för införandet av ett snabbtåg mellan Stockholm och Oslo.
- Medverka i innovativa projekt så som Hyperloop Stockholm – Helsingfors.
- Möjliggöra öppna testbäddar i kommunal sektor för att stärka förekomsten av miljöteknikföretag.
- Tillsammans med KTH, näringslivet och startup-inkubatorer möjliggöra för fler klimat-och miljöteknik start-ups.
- Verka för fler ändamålsenliga verksamhetslokaler i bottenplan.
- Verka för att undanta verksamhetsområden från bostadsexploatering.
- Utveckla Kista Science City till ett modernt innovationsdistrikt med ett levande och konkurrenskraftigt näringsliv och goda förutsättningar för teknik och innovation.
- Säkerställa att synpunkter viktiga för näringslivet följs upp och beaktas i det löpande nämndarbetet, särskilt för framkomlighet och trygghet.
- Attrahera internationell kompetens som kvalificerad arbetskraft, entreprenörer, studenter och forskare till Stockholms stad.
- Utveckla innovationsupphandlingar riktade mot start-up för att främja utveckling av miljö- och välfärdsteknik.
- Verka för att näringslivsfrämjande insatser blir smalare men mer effektiva.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stärka de lokala företagens representativitet genom ett företagarråd	2025-01-01	2025-12-31
Verka för att främja flygplatserna Arlanda och Bromma samt möjliggöra flygförbindelser	2025-01-01	2025-12-31
Utredda Bromma som innovationskluster för el- och fotogenflygplansutvecklare, samt andra innovationsbolag med angränsande verksamhet.	2025-01-01	2025-12-31
Medverka i innovativa projekt så som Hyperloop Stockholm – Helsingfors	2025-01-01	2025-12-31
Tillsammans med KTH, näringslivet och startup-inkubatorer möjliggöra för fler klimat-och miljöteknik start-ups	2025-01-01	2025-12-31
Utveckla innovationsupphandlingar riktade mot start-up för att främja utveckling av miljö- och välfärdsteknik.	2025-01-01	2025-12-31
Driva på för småskaliga offentliga upphandlingar för att främja lokala företag	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Stockholm Business Region AB** godkänns.

S:t Erik Försäkrings AB

S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolagsstyrelser. Bolaget ska svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag. Bolaget ska förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen samt stärka det förebyggande arbetet om klimatrelaterade vattenskadorna och bränder i stadens fastigheter. S:t Erik Försäkring har tillsammans med Kommunstyrelsen initierat ett projekt som syftar till att minska antalet brand- och vattenfrekvensskador i stadens fastigheter till följd av klimatförändringen. För att leda projektet har en doktorandtjänst tillskapats med placering på S:t Erik Försäkring. Bolaget ska vara delaktigt i stadens strategiska samarbete för att minska risker och sårbarheter i stadsbyggnadsprocessen.

Bolagets uppgift

Bolaget ska förmedla försäkringslösningar och minimera kommunkoncernens försäkringskostnader.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- i samverkan med stadens nämnder och bolagsstyrelser och i samråd med Storstockholms brandförsvär stärka det förebyggande strategiska arbetet för att minska antalet brand- och vattenskadorna samt begränsa konsekvenserna av dessa.
- medverka till och teckna samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av
- optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar i förhållande till fastslagen risknivå
- genom premiesättning säkerställa att skademinimerande och riskförebyggande arbete premieras
- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen
- delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **S:t Eriks Försäkrings AB** godkänns.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolaget ska löpande pröva förslag till förvärv av fastigheter i syfte att främja stadens långsiktiga stadsutveckling. Under perioden inriktas verksamheten på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Bolaget ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden fortsätta att söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov.

Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder, arbetsplatser och andra ändamål i enlighet med stadens stadsutveckling.

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden söka strategiska projekt och förvärv för stadens framtida behov
- vid behov stödja fastighetsnämnden och stadens övriga nämnder och bolagsstyrelser i samband med försäljning och utveckling av fastigheter

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **S:t Eriks Markutveckling AB** godkänns.

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet, stockholmare och besökare. Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa.

Bolagets uppgift

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och genomföra mässor, kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Verksamheten är uppdelad i två aktiebolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm AB. Verksamheten i Stockholmsmässan AB bidrar till samhälls-ekonomin i hela stockholmsregionen genom att mässans besökare och utställare bokar hotellrum, handlar, besöker attraktioner, äter på caféer och restauranger, åker taxi och kollektivtrafik.

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Säkerställa att bolagets verksamhet är ekonomiskt lönsam och skapar ett mervärde för Stockholm som besöksstad.
- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination i samarbete med Stockholm Business Region AB och marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesdestination med fokus på hållbar turism
- bidra till exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämndens planering av Älvsjö med målsättningen att ge förutsättningar för en omfattande stadsutveckling i området tillsammans med en framtida mötesplats.
- Undersöka möjligheten till övningskörningsbana för MC på älvsjömässans parkering, samt möjliggöra idrott i mässans anläggningar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Undersöka om mässans lokaler och parkeringsplats kan användas som tillfälliga idrottsytor utanför mässtider.	2025-01-01	2025-12-31
Undersöka möjligheten till övningskörningsbana för MC på älvsjömässans parkering, samt möjliggöra idrott i mässans anläggningar.	2025-01-01	2025-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Mässfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Stockholm Exergi Holding AB

Verksamheten i Stockholm Exergi AB ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden. Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en stark klimat- och miljöprofil. Stockholm Exergi Holding AB ska möta kundernas och samhällets krav på en fortsatt omställning till hållbar och prisvärd värme. Stockholm Exergi ska säkerställa krisberedskap genom att även möjliggöra användning av fossila bränslen. Bolaget ska särskilt bevaka och till kommunfullmäktige framställa löpande riskanalyser avseende megaprojekten CCS och CCU.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag för att främja framkomligheten.

Bolagets uppgift

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme och fjärrkyla i Sverige, samt annan därmed förenlig verksamhet. Stockholm Exergi Holding AB är holdingbolag till Stockholm Exergi AB. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Inriktning för stadens ägande

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet för att kunna erbjuda fjärrvärme till fler
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm
- Utvärdera alternativ till ett nytt kraftvärmeverk i Lövsta med koldioxidavskiljning och säkerställa de tillstånds- och affärsmässiga förutsättningarna för projektet
- fortsätta samarbetet mellan staden och övriga aktörer för att hitta lösningar för framtidens eleffektutmaningar
- fortsätta planeringen och processen för att skapa förutsättningar för en fullskalig anläggning och investering i avskiljning och lagring av koldioxid med sikte på en storskalig anläggning i drift 2028
- Utöka redovisningen mot kommunfullmäktige avseende ekonomiska affärsrisker av CCS-projektet.
- med stöd i genomförd utredning arbeta vidare med en storskalig samförbränning av slam och biobränsle tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB

- skala upp produktion av biokol och aktivt söka affärsmässighet i detta arbete
 - fortsätta utreda potentialen för energiåtervinning från VA-nätet tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB, där så är lönsamt.
 - utreda möjligheterna för kapacitetsutjämning i det integrerade energisystemet.
 - Bibehålla krisberedskapskapacitet och möjliggöra användning av fossila bränslen.
-
- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
 - arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonomisk nytta
 - delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap
 - tillsammans med Stadshus AB och Stockholms Hamn AB fortsätta utreda Stockholm Norvik hamn som ett möjligt logistiknav för mellanlagring av avskild koldioxid samt möjligheterna för framtida CCU.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2025-2027 för **Stockholm Exergi Holding AB** godkänns.

Stockholms stads organisering i kommunalförbund

Storstockholms brandförvar (SSBF)

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförvar, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ska fullgöra medlemskommunernas uppgifter inom lagstiftningarna:

- lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor

Konkret innebär det att förbundet svarar för tillsyn, information, rådgivning och sotningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Förbundet arbetar långsiktigt och strategiskt för att förebygga och minska konsekvenserna av bränder och andra olyckor, särskilt riktat mot olika riskgrupper i samhället. SSBF har de senaste åren stärkt sin operativa och strategiska samverkan med relevanta myndigheter och aktörer i syfte att få bukt med illegala sprängmedel. Det som ligger kvar på medlemskommunerna är samordningen för det totala arbetet enligt lagstiftningen.

Förbundet verkar även för att utifrån sitt kompetensområde minska risker och sårbarheter i samhällsplaneringen, inte minst med tanke på klimatförändringarna, med fokus på övergripande riskhantering och möjlighet till räddningsinsatser.

SSBF:s miljöledningssystem är och ämnar fortsatt vara externkontrollerat och diplomerat av Svensk Miljöbas.

Medlemskommunerna kan därutöver teckna särskild överenskommelse om att förbundet kan biträda kommunen i den omfattning som önskas inom lagstiftningsområdena:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (1987:10)
- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet besitter särskild kompetens

SSBF är juridiskt sett ett eget kommunalförbund med egen organisation och uppföljning som leds av en förbundsdirektion. Direktionen består av elva ledamöter och elva ersättare från medlemskommunerna, varav Stockholms stad har två ordinarie ledamöter och två ersättare. Som stöd till förbundsdirektionen finns ett beredningsorgan samt samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet utgörs av kommundirektörer från respektive medlemskommun och ska ha särskilt fokus på styrning av ekonomi och verksamhet. Förbundets budget ska endast kunna beslutas av direktionen efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomichefsforum och säkerhetschefsforum.

Syftet med inrättandet av SSBF var att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. Detta kan ske genom att förbundet ger förutsättningar för flera samordningsfördelar såsom ledningsfunktion, mindre sårbar organisation med större bredd vad gäller specialfunktioner samt bättre planering av personalresurser. En målsättning för förbundet är att skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvar. SSBF ska arbeta nära Samverkan Stockholmsregionen. SSBF ska tillsammans med medlemskommunerna verka och planera för återuppbyggnaden av det civila försvaret.

Trafiknämnden ansvarar för stadens bestånd av branddammsanläggningar. SSBF har ansvaret för löpande kontroll av dammarna och åtgärder enklare brister samt tillser att de kan nyttjas på tilltänkt sätt.

SSBF deltar i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap. De ingår i arbetet med samordnad tillsyns- och tillståndprocess samt informationsdelning inom staden genom projektet Gemensam tillsyn som leds av kommunstyrelsen.

Medel för avgiften till SSBF finns inom Kommunstyrelsen m.m. anslag för "Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar". Medlemsavgiften för år 2025

beräknas till 444 mnkr. Långsiktigt ska kostnaderna i förbundet sänkas. För att uppnå detta ska SSBF arbeta med kostnadskontroll och marginaler.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förslag till inriktning för **Stockholm brandförsvar** godkänns.

Stockholms stads kommunala stiftelser

SHIS Bostäder

SHIS Bostäder grundades 1963 och verksamheten utgår ifrån den stadga som kommunfullmäktige fastställde år 1970 (Kfs. 1970:43). Efter en genomgripande utredning om SHIS Bostäders verksamhet gav kommunfullmäktige 1996 SHIS Bostäder sitt nuvarande uppdrag som lyder:

"Stiftelsen har till ändamål att i samarbete med Stockholms nämnder med socialtjänstansvar dels tillhandahålla genomgångsbostäder för personer som av sociala och/eller ekonomiska skäl är i behov av tillfällig bostad, dels erbjuda en mer varaktig bostad med visst boendestöd för personer med sociala problem samt bedriva annan därmed sammanhängande och förenlig verksamhet. För fullgörande av detta bostads-sociala uppdrag förhyr och äger stiftelsen för verksamheten lämpliga fastigheter. Vid urval av hyresgästerna till ungdomsbostäder förutsättes att bostadssökande ungdom under 25 år prioriteras."

SHIS Bostäder är Stockholms stads bostadssociala resurs. SHIS Bostäder har kommunfullmäktiges uppdrag att tillhandahålla bostäder åt personer som, av olika skäl, inte har tillträde till den ordinarie bostadsmarknaden. Lägenheterna förmedlas som genomgångsbostad med korttidskontrakt, dels via stadens socialtjänst, dels via Bostadsförmedlingen i Stockholm. Samtliga kontrakt hos SHIS Bostäder är utan besittningsskydd. Socialnämnden är stadens samordnande part för förvaltning och uppföljning av stadens avtal med SHIS Bostäder och samordnande part för stadsdelsnämnderna samverkan med SHIS Bostäder avseende målgrupp, behov och arbetssätt.

SHIS Bostäder har även stadens uppdrag att tillhandahålla tillfälliga bostäder åt anvisade nyanlända stockholmare. Dessa kontrakt kan maximalt gälla fem år, likt kontrakten för andra stockholmare. Boendetiden planeras efter individens möjlighet att hitta en egen boendelösning och målsättningen är att så snabbt som möjligt ta sig vidare till egen bostad, eftersom egen bostad är en del av integrationen. SHIS Bostäder ska vara tillgängliga för dem som bäst behöver dem. Som medel för hög genomströmning genomför SHIS Bostäder boskola och fördjupad bostadsvägledning.

Staden ska ha ett effektivt och samlat mottagande av nyanlända som möjliggör en snabb etablering på arbetsmarknaden och i samhället. SHIS Bostäder ska samverka med

arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna för att öka andelen nyanlända som har arbete eller studerar efter etableringsuppdraget.

SHIS Bostäder har också uppdrag att vara delaktig i att tillhandahålla bostäder till skyddsbehövande flyktingar från Ukraina under den tid EUs massflyktsdirektiv gäller.

SHIS Bostäders verksamheter ska vara effektiva med fokus på kärnuppgifterna och organisationen ska anpassas för att vara kostnadseffektiv och leverera hög kvalitet. SHIS Bostäder ska utveckla en aktiv ekonomistyrning för att möta stadens behov. SHIS Bostäder ska genom en kontinuerlig dialog med socialnämnden och stadsdelsnämnderna anpassa verksamheten, utbud och tjänster utifrån aktuellt behov samt erbjuda en likvärdig standard på sitt arbete i hela staden. SHIS Bostäder ska utveckla arbetssätt som säkerställer att barnfamiljer får tillgång till en mer långsiktig och trygg boendelösning. SHIS Bostäder ska styra och prognostisera med hjälp av framtaget uppföljningsverktyg gällande nyckeltal för utvecklingen avseende in- och utflytt, belägningsgrad, boendetid och tomgångshyror. SHIS Bostäder ska arbeta flexibelt och sammanhållet med genomgångsbostäder för samtliga målgrupper för att motverka tomgångshyror.

SHIS Bostäders angelägenheter handhas av en styrelse bestående av fem ledamöter och tre suppleanter. Styrelsen utses av kommunfullmäktige och har det yttersta ansvaret för SHIS Bostäders verksamhet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förslag till inriktning för **Stiftelsen hotellhem i Stockholm** godkänns.

BILAGOR

1 Nettokostnader (exkl. kapitalkostnader)

Avvikelse mellan stadsledningskontorets och Sverigedemokraternas förslag till budget

NETTOKOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2025 KS	Förslag till budget 2025 SD	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 557,9	-1 476,6	81,3
Revisorskollegiet	-34,0	-34,0	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	-8,0	-8,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	-26 281,2	-26 139,6	141,6
Arbetsmarknadsnämnden	-1 083,2	-939,4	143,8
Exploateringsnämnden	3 223,2	3 249,2	26,0
Fastighetsnämnden	1 160,8	1 182,8	22,0
Förskolenämnden	-3 079,3	-3 108,4	-29,1
Idrottsnämnden	-1 097,4	-1 098,7	-1,3
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-1 244,9	-874,9	370,0
stadsarkivet	-78,8	-78,8	0,0
Kyrkogårdsnämnden	-216,1	-216,1	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-172,3	-162,8	9,5
Socialnämnden	-1 456,8	-1 456,9	-0,1
Stadsbyggnadsnämnden	-215,4	-197,9	17,5
Trafiknämnden	-350,3	-292,3	58,0
Utbildningsnämnden	-20 628,5	-20 586,4	42,1
Äldrenämnden	-254,0	-258,9	-4,9
Överförmyndarnämnden	-83,5	-83,5	0,0
SUMMA	-53 457,6	-52 581,2	876,4
Avskrivningar (-)	-3 000,9	-3 000,9	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-1 097,0	-1 097,0	0,0
Prestationsreserv	-563,3	-563,3	0,0
Ej aktiverbara investeringsutgifter	-675,0	-675,0	0,0
Pensionsavgifter (-)	-2 035,3	-2 035,3	0,0
TOTALT	-60 829,1	-59 952,7	876,4

2 CESAM-BILAGA**Kommunstyrelsen****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-1 605,5	47,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
STING	4,0	
Minskat bidrag Stockholm Business Region, electrum	13,0	
Ersättning till organisationer och föreningar	3,8	
Stärkt strategiskt arbete för rättvis klimatomställning	2,5	
Stärkt etablering, marknadsföring, Stockholmsutställning 2030	4,0	
Bibehållet MR arbete.	4,0	
Tidigare generell uppräknig, samt effektivisering och åtg fr. 2024	50,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-1 524,2	47,6

Revisorskollegiet**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-39,0	5,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-39,0	5,0

Valnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-8,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-8,0	0,0

Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-5 853,6	403,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt friskvård egen regi	5,7	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Mindre barngrupper	-16,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2025	-5 863,9	403,1

Stadsdelsnämnderna: Verksamhet för barn, fritid och kultur

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-540,2	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kultursekreterare i varje stadsdelsnämnd	7,0	
Förstärkning kultur och fritidsverksamhet i ytterstaden	15,0	
Fritidsgårdar	25,0	
Ökad kvalitet öppen fritidsverksamhet	10,0	
Medel demokratiutveckling. Lokala utvecklingsprogram	40,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Stärkt stöd till 4h gårdar	-3,0	
NPF-satsning	-1,0	
Anpassad kolloverksamhet för barn med funktionsnedsättning	-1,5	
Fritidsgårdsreformen	-20,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2025	-468,7	0,0

Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-10 485,5	285,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt friskvård	3,6	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Språksatsning	-3,6	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2025	-10 485,5	285,5

Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-5 235,9	25,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt friskvård	1,5	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Språksatsning för personal	-1,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2025	-5 235,9	25,7

Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-3 102,1	36,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Fältassistenter	30,0	
Förstärkt friskvård	2,1	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Stärkt tillsyn av verksamheter	-2,1	
Satsning på ordningsvakter	-60,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2025	-3 132,1	36,9

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-333,9	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad sanering tiggeriförbud	4,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2025	-329,9	0,0

Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-1 304,6	32,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Höjda aktivitetskrav	10,0	
SL-kort	60,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2025	-1 234,6	32,0

Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-236,0	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Feriearbeten	22,0	
Effektivisering	10,0	
Generell uppräknings	2,2	
Kvalitetssatsning feriejobb	2,2	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2025	-199,6	27,4

Arbetsmarknadsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-1 251,5	168,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Fler Stockholmsjobb	15,0	
Förstärkta insatser mot ungdomsarbetslöshet	2,5	
Scale up och starta eget	5,0	
Förstärkning av Stocket återbruk	1,0	
Tidigare generell uppräknig, samt effektivisering och åtg 2024	17,3	
Reformering av jobbtorg motsvarande lagstiftningens minimumkrav	109,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Förstärkt studievägledning barn, unga	-6,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-1 107,7	168,3

Exploateringsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-261,1	3 484,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering samt återtag av åtgärder fr 2024	21,0	
Nej till detaljplan Snösätra	5,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-235,1	3 484,3

Fastighetsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-716,8	1 877,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utveckling Hästa gård	2,0	
Generell effektivisering	20,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-694,8	1 877,6

Förskolenämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-3 279,7	200,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Modersmålsundervisning	16,0	
Stärkt kompensatorisk förskola	6,0	
Större andel utbildad personal	20,0	
Ersättning till privata utförare, höjt friskvård	3,6	
Stärkt tillsyn privata förskolor	6,3	
Socioekonomiskt tillägg	74,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Språksatsning för anställda i förskolan	-35,0	
Stärkt språkutveckling i svenska för alla barn	-35,0	
Kvalitetsstärkning interna personalutbildningar	-5,0	
Förstärkt tillsyn av samtliga förskolor	-10,0	
Satsning för fler barnskötare	-70,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-3 308,8	200,4

Idrottsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-1 412,3	314,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknig	11,4	
Fortsatta satsningar för ökad simkunnighet	6,0	
Fler platser i stadens simskola för att fler ska kunna simma	5,0	
Ytterstadssatsningar	28,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Utveckling av utomhusgym	-5,0	
Höjt generellt idrottsföreningsstöd	-24,0	
Ökat stöd till simföreningar	-6,0	
Fler ordningsvakter och väktare på idrottsplatser	-12,7	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sänkta taxor och båtplatsavgifter		-4,0
SD förslag till budget 2025	-1 409,6	310,9

Kulturnämnden: kulturförvaltningen**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kulturförvaltningen		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-1 343,3	98,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Återtag anslag 2024	348	
Ökat kulturstöd, fokus fria kulturlivet, lokalförvaltande organisationer	15	
Förstärkning kulturstöd förvaltningsområde	0,5	
Förstärkning Kulturskola	5	
Utveckling av Liljevalchs verksamhet för barn och unga	1,5	
Förstärkning Film Stockholm	2	
Liljevalchs	10,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Digitalt medborgarinflytande	-2,0	
Evenemangsavdelningen	-10,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-973,3	98,4

Kulturnämnden: stadsarkivet**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Stadsarkivet		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-116,1	37,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-116,1	37,3

Kyrkogårdsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-249,6	33,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-249,6	33,5

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-274,4	102,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Klimatneutral byggsektor - förstärkning av centrum för cirkularitet	2,0	
System för minskad plastanvändning inom staden	0,5	
Nya naturreservat och biotopskyddsområden	1,0	
Generell effektivisering samt återtag åtgärder fr 2024	15,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Pilotprojekt minska partikelutsläpp i kollektivtrafik m. Region Stockholm	-4,0	
Internationella biståndsinsatser genom tjänster energieffektivisering av offentliga byggnader	-5,0	
SD förslag till budget 2025	-264,9	102,1

Servicenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	0,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	0,0	0,0

Socialnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-1 795,2	338,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Återtag anslag budget 2024	12,4	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Utvecklade uppföljningsmodeller och metoder	-2,5	
Höjd kvalitet ledsagning	-10,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-1 795,3	338,4

Stadsbyggnadsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-457,4	242,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Nya biotopskyddsområden och naturreservat	2,5	
Generell effektivisering samt åtgärder 2024	20,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Ny detaljplan för att bevara villaområden	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-439,9	242,0

Trafiknämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-1 975,6	1 625,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Miljözonbilsarbete	3,0	
Hamnbad Marievik	2,5	
Trädstrateg	3,0	
Fler badbryggor och kajbalkonger	4,0	
Stadsmiljözoner	6,0	
Cykelsamordnare	1,5	
Generell effektivisering samt avslut anslag från 2024 budget	55,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Utvecklade samhällsekonomiska analyser vid nyinvestering och reno- vering av infrastruktur	-2,0	
Snöröjningsinspektör	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sänkta parkeringsavgifter		-10,0
SD förslag till budget 2025	-1 907,6	1 615,3

Utbildningsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-20 923,3	294,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kostnadsfri fritidsklubb	34,1	
Digitaliserad och reformerad modersmålsundervisning	30	
Integrationspakten	2	
Förstärkt friskvårdsbidrag	21	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
NPF-pott	-10	
Ökad trygghet i skolan	-15	
Lärarsatsning	-20	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-20 881,2	294,8

Äldrenämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-264,0	10,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt friskvårdsbidrag egen regi	0,1	
Höjt friskvårdsbidrag privata	5,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Språksatsning och språkprov	-6,0	
Förstärkt granskningar av boendekvalitet kommun och privat	-2,0	
Silviahemscertifiering	-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-268,9	10,0

Överförmyndarnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2025	-83,5	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
SD förslag till budget 2025	-83,5	0,0

3 Investeringsplan

Investeringsplan för stadens nämnder

Mnkr	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Arbetsmarknadsnämnden						
Inventarier och maskiner	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Investeringsplan, netto	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Exploateringsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-3 100,0	-3 015,0	-2 815,0	-2 515,0	-2 015,0	-2 015,0
Förvärv inom Årstafältet	-1 900,0					
Investeringsplan totalt, netto	-5 000,0	-3 015,0	-2 815,0	-2 515,0	-2 015,0	-2 015,0
Utgift	-7 150,0	-5 465,0	-4 215,0	-3 915,0	-3 415,0	-3 415,0
Inkomster	2 150,0	2 450,0	1 400,0	1 400,0	1 400,0	1 400,0
varav exploateringsinkomster	200,0	300,0	400,0	400,0	400,0	400,0
varav övriga inkomster	1 950,0	2 150,0	1 000,0	1 000,0	1 000,0	1 000,0
Varav ej aktiverbara nettoutgifter/driftkostnader hänförliga till investeringsprojekt	-432,8	-393,1	-363,2	-364,1	-155,1	-81,8
Varav ej aktiverbara nettoutgifter/driftkostnader hänförliga till utveckling av stadens mark genom detaljplanearbete		-15,0	-15,0	-15,0	-15,0	-15,0
Fastighetsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-440,0	-440,0	-440,0	-440,0	-440,0	-440,0
Utköad investeringsplan, netto	-296,0	-330,0	-265,0	-80,0		
varav Stadsbiblioteket	-100,0	-140,0	-170,0	-80,0		
varav förvaltningslokaler	-101,0	-190,0	-95,0			
Långsiktig investeringsplan, idrottsinvesteringar	-370,0	-500,0	-500,0	-500,0	-500,0	-500,0
Utköad investeringsplan, idrottsinvesteringar	-706,0	-510,0	-790,0	-450,0	-150,0	-50,0
varav simhallsupprustning Eriksdal och Vällingby	-220,0					
varav kompensationsinvesteringar	-20,0	-40,0	-130,0	-50,0		
Investeringsplan, netto	-1 812,0	-1 780,0	-1 995,0	-1 470,0	-1 090,0	-990,0
varav övriga investeringar totalt	-736,0	-770,0	-705,0	-520,0	-440,0	-440,0
varav idrottsinvesteringar totalt	-1 076,0	-1 010,0	-1 290,0	-950,0	-650,0	-550,0
Varav ej aktiverbara nettoutgifter/driftkostnader hänförliga till investeringsprojekt	-80,0	-80,0	-80,0	-80,0		
Förskolenämnden						
Inventarier och maskiner	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Investeringsplan, netto	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Idrottsnämnden						
Långsiktig investeringsplan	-15,6	-18,0	-18,0	-18,0	-18,0	-18,0
varav friluft (båtsport)	-10,8	-8,8	-8,8	-8,8	-8,8	-8,8
Inventarier och maskiner	-44,6	-21,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0
Utköad investeringsplan friluft	-25,5	-24,4	-4,4	-4,6		
varav Ågesta motionsspår	-24,0	-22,0				
varav Bergsundshamn, underhållsbehov	-1,5					
Investeringsplan, netto	-85,7	-63,4	-42,4	-42,6	-38,0	-38,0
Kommunstyrelsen m.m.						
Inventarier och maskiner	-2,0	-3,3	-3,3	-3,3	-3,3	-3,3
Investeringsplan, netto	-2,0	-3,3	-3,3	-3,3	-3,3	-3,3
Kulturnämnden: kulturförvaltningen						
Inventarier och maskiner	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3
Utköad investeringsplan inventarier och maskiner	-17,0	-17,0				
Investeringsplan, netto	-23,3	-23,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3
Kulturnämnden: stadsarkivet						
Inventarier och maskiner	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Investeringsplan, netto	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0

Mnkr	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Kyrkogårdsnämnden						
Långsiktig investeringsplan	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Utökad investeringsplan	-95,0	-146,0	-181,0	0,0	0,0	0,0
varav renovering Skogskrematoriet		-100,0	-171,0			
varav maskiner vid övertagande av egen regi		-6,0				
varav reservkraft		-11,0				
varav ny bisättningslokal		-25,0				
varav utredningsutgifter		-4,0	-2,0			
varav ny skorsten Nya krematoriet			-8,0			
varav särskilda satsningar 2024	-95,0					
Investeringsplan, netto	-125,0	-176,0	-211,0	-30,0	-30,0	-30,0
Varav ej aktiverbara utgifter/driftskostnader hänförliga till investeringsprojekt	-2,0	-3,0	-7,0	-3,0		
Miljö- och hälsoskyddsnämnden						
Inventarier och maskiner	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Investeringsplan, netto	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Service­nämnden						
Inventarier och maskiner	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Investeringsplan, netto	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Socialnämnden						
Inventarier och maskiner	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Investeringsplan, netto	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Stadsbyggnadsnämnden						
Inventarier och maskiner	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Investeringsplan, netto	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Trafiknämnden						
Långsiktig investeringsplan,netto	-1 205,0	-1 040,0	-1 060,0	-1 020,0	-850,0	-850,0
varav framkomlighet cykel	-200,0	-200,0	-200,0	-115,0		
varav framkomlighet gång	-150,0	-125,0	-90,0	-30,0		
varav framkomlighet kollektivtrafik	-125,0	-105,0	-100,0	-100,0		
Utökad investeringsplan, netto	-182,0	-225,0	-235,0	-250,0	-150,0	-200,0
varav framkomlighet Slussen	-100,0	-75,0	-35,0			
varav Norra Danviksbron		-100,0	-110,0	-50,0		
varav större infrastrukturprojekt i planeringsfas				-100,0	-150,0	-200,0
varav stadsmiljö i fokusområden	-20,0	-20,0	-20,0			
varav Årsta partihallar	-2,0					
varav investering i grönstruktur	-60,0	-30,0	-70,0	-100,0		
Investeringsplan totalt, netto	-1 387,0	-1 265,0	-1 295,0	-1 270,0	-1 000,0	-1 050,0
Utgift	-1 467,0	-1 360,0	-1 375,0	-1 320,0	-1 000,0	-1 050,0
Inkomster	80,0	95,0	80,0	50,0		
Varav ej aktiverbara utgifter/driftkostnader hänförliga till investeringsprojekt	-9,8	-25,0	-25,0	-25,0	-30,0	-30,0
Utbildningsnämnden						
Inventarier och maskiner	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0
Investeringsplan, netto	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0
Äldrenämnden						
Inventarier och maskiner	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8
Investeringsplan, netto	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8
Överförmyndarnämnden						
Inventarier och maskiner	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Investeringsplan, netto	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Stadsdelsnämnderna						
Inventarier och maskiner	-30,0	-50,0	-50,0	-50,0	-50,0	-50,0
Stadsmiljö, park- och grönområden, tillgänglighet	-200,0	-225,0	-225,0	-225,0	-225,0	-225,0
Investeringsplan, netto	-230,0	-275,0	-275,0	-275,0	-275,0	-275,0

Mnkr	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Central medelsreserv 4						
Centralt redovisade investeringsmedel	-530,0	-519,5	-519,5	-450,0	-450,0	-450,0
varav klimatomiljard	-250,0	-250,0	-250,0			
varav trygghetsmedel	-100,0	-100,0	-100,0			
varav större investeringar SDN Parkmark (erodering Karlbergs kanal, Sicka udde mm)	-40,0					
varav investeringar utrustning parkskötsel, egen regi	-20,0	-20,0	-20,0			
Investeringsplan, netto	-530,0	-519,5	-519,5	-450,0	-450,0	-450,0
Totalt						
Mnkr	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Inventarier och maskiner	-199,2	-196,9	-195,9	-195,9	-195,9	-195,9
Långsiktig investeringsplan, netto	-7 260,6	-5 268,0	-5 088,0	-4 748,0	-4 078,0	-4 078,0
Utökad investeringsplan, netto	-1 321,5	-1 252,4	-1 475,4	-784,6	-300,0	-250,0
Central medelsreserv 4	-530,0	-519,5	-519,5	-450,0	-450,0	-450,0
Investeringsplan totalt, netto	-9 311,3	-7 236,8	-7 278,8	-6 178,5	-5 023,9	-4 973,9
Utgifter, brutto	-11 541,3	-9 781,8	-8 758,8	-7 628,5	-6 423,9	-6 373,9
Inkomster, brutto	2 230,0	2 545,0	1 480,0	1 450,0	1 400,0	1 400,0
Varav ej aktiverbara utgifter/driftkostnader hänförliga till investeringsprojekt	-524,6	-516,1	-490,2	-487,1	-200,1	-126,8
Investeringsplan netto exklusive ej aktiverbara utgifter som klassificeras som driftkostnader hänförliga till investeringsprojekt	-8 786,7	-6 720,7	-6 788,6	-5 691,4	-4 823,8	-4 847,1
Medfinansiering statliga och regionala infrastrukturprojekt plan för utbetalningar		-1 986,6	-2 094,3	-1 604,8	-1 764,0	-337,7

Specifikation av investeringsplan för stadsdelsnämnderna

Mnkr	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stadsdelsnämnd Järva						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-23,9	-24,1	-15,6	-15,6	-15,6	-15,6
Inventarier och maskiner	-3,2	-5,2	-5,2	-5,2	-5,2	-5,2
Investeringsplan, netto	-27,1	-29,3	-20,8	-20,8	-20,8	-20,8
Stadsdelsnämnd Hässelby-Vällingby						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-19,4	-19,1	-14,1	-14,1	-14,1	-14,1
Inventarier och maskiner	-2,8	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7
Investeringsplan, netto	-22,2	-23,8	-18,8	-18,8	-18,8	-18,8
Stadsdelsnämnd Bromma						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-23,1	-16,7	-14,5	-14,5	-14,5	-14,5
Inventarier och maskiner	-2,9	-4,8	-4,8	-4,8	-4,8	-4,8
Investeringsplan, netto	-26,0	-21,5	-19,3	-19,3	-19,3	-19,3
Stadsdelsnämnd Kungsholmen						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-13,7	-19,0	-9,5	-9,5	-9,5	-9,5
Inventarier och maskiner	-1,9	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2
Investeringsplan, netto	-15,6	-22,2	-12,7	-12,7	-12,7	-12,7
Stadsdelsnämnd Norra Innerstaden						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-31,3	-37,9	-25,4	-25,4	-25,4	-25,4
Inventarier och maskiner	-5,0	-8,5	-8,5	-8,5	-8,5	-8,5
Investeringsplan, netto	-36,3	-46,4	-33,9	-33,9	-33,9	-33,9
Stadsdelsnämnd Södermalm						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-18,2	-28,2	-15,3	-15,3	-15,3	-15,3
Inventarier och maskiner	-3,1	-5,1	-5,1	-5,1	-5,1	-5,1
Investeringsplan, netto	-21,3	-33,3	-20,4	-20,4	-20,4	-20,4
Stadsdelsnämnd Enskede-Årsta-Vantör						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-21,7	-19,8	-16,0	-16,0	-16,0	-16,0
Inventarier och maskiner	-3,2	-5,3	-5,3	-5,3	-5,3	-5,3
Investeringsplan, netto	-24,9	-25,1	-21,3	-21,3	-21,3	-21,3
Stadsdelsnämnd Skarpnäck						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-18,5	-18,1	-8,1	-8,1	-8,1	-8,1
Inventarier och maskiner	-1,6	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7
Investeringsplan, netto	-20,1	-20,8	-10,8	-10,8	-10,8	-10,8
Stadsdelsnämnd Farsta						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-7,1	-15,1	-9,5	-9,5	-9,5	-9,5
Inventarier och maskiner	-1,9	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2
Investeringsplan, netto	-9,0	-18,3	-12,7	-12,7	-12,7	-12,7
Stadsdelsnämnd Hägersten-Älvsjö						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-13,7	-16,4	-15,4	-15,4	-15,4	-15,4
Inventarier och maskiner	-3,1	-5,1	-5,1	-5,1	-5,1	-5,1
Investeringsplan, netto	-16,8	-21,5	-20,5	-20,5	-20,5	-20,5
Stadsdelsnämnd Skärholmen						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-9,4	-10,6	-6,6	-6,6	-6,6	-6,6
Inventarier och maskiner	-1,3	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2
Investeringsplan, netto	-10,7	-12,8	-8,8	-8,8	-8,8	-8,8
Investeringar i stadsmiljö, ofördelat stadsdelsnämnd	0,0	0,0	-75,0	-75,0	-75,0	-75,0

Investeringsplan för bolag inom Stockholms Stadshus AB

Mnkr	2024	2025	2026	2027	2028	2029
AB Svenska bostäder						
Investeringsplan, netto	-1 253,0	-1 530,0	-1 390,0	-1 550,0	-1 550,0	-1 550,0
AB Familjebostäder						
Investeringsplan, netto	-1 200,0	-1 050,0	-1 200,0	-1 700,0	-1 900,0	-1 900,0
AB Stockholmshem						
Investeringsplan, netto	-1 767,0	-2 100,0	-2 340,0	-2 510,0	-2 600,0	-2 430,0
Bostadsförmedlingen Stockholm AB						
Investeringsplan, netto	0,0	0,0	-2,0	-2,0	-1,0	0,0
Micasa Fastigheter i Stockholm AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-900,0	-820,0	-1 495,0	-2 507,0	-2 635,0	-2 328,0
Skolfastigheter i Stockholm AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-1 600,0	-1 375,0	-1 100,0	-1 100,0	-1 100,0	-1 200,0
Stockholm Vatten och Avfall AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-5 100,0	-5 400,0	-5 600,0	-5 100,0	-4 500,0	-4 900,0
Stockholms Hamn AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-240,0	-225,0	-225,0	-225,0	-250,0	-250,0
AB Stokab						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-200,0	-180,0	-180,0	-180,0	-200,0	-200,0
Stockholms stads Parkering						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-480,0	-350,0	-400,0	-475,0	-478,0	-556,0
Kulturhuset Stadsteatern AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-391,0	-45,0	-13,0	-28,0	-70,0	-160,0
Mässfastigheter i Stockholm AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-54,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stockholm Business Region AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-2,0	-1,0	-1,0	-1,0	0,0	0,0
S:t Erik Markutveckling AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-504,0	-853,0	-757,0	-314,0	-205,0	-178,0
TOTAL INVESTERINGSPLAN, bruttoutgifter för bolag i koncernen Stockholms Stadshus AB	-13 711,0	-13 949,0	-14 723,0	-15 712,0	-15 509,0	-15 672,0
INVESTERINGSPLAN, bruttoutgifter för stadens nämnder	-11 541,3	-9 781,8	-8 758,8	-7 628,5	-6 423,9	-6 373,9
TOTAL INVESTERINGSPLAN, bruttoutgifter för bolag i koncernen Stockholms Stadshus AB samt stadens nämnder.	-25 252,3	-23 730,8	-23 481,8	-23 340,5	-21 932,9	-22 045,9

Pågående genomförandeprojekt som kommunfullmäktige beslutat om

Exploateringsnämnden	Dnr	Utgift Mnkr	Inkomst Mnkr
<i>Hammarby Sjöstad</i>			
Kvarteren Påsen och Godsvagnen	123-2060/2015	-57,7	18,4
Mårtensdal	KS 2024/315	-78,4	677,8
<i>Nordvästra Kungsholmen</i>			
Hornsbergskvarteren	KS 2020/421	-1 438,0	93,0
Kristineberg, Krillans krog, bostäder	311-1873/2012	-69,0	
Stadshagen	KS 2018/489	-693,0	48,0
<i>Norra Djurgårdsstaden</i>			
Västra samt sopsuganläggning	302-0806/2010	-763,0	149,0
Kolkajen-Ropsten reviderat delgenomförandebeslut	KS 2024/782	-1 131,0	
Bobergsgatan, reviderat genomförandebeslut	123-1339/2017	-500,0	19,0
Gasverket, reviderat genomförandebeslut	123-1339/2017	-1 071,0	110,0
Ängsbotten, bostäder	302-1935/2013	-313,0	180,0
Bygglogistikcenter, reviderat genomförandebeslut	KS 2020/1761	-506,0	555,0
Gasklocka 3 och 4	302-0284/2014	-99,0	400,0
Gasklocka 2	KS 2021/767	-1 053,0	
Starkströmmen 2 & 4	KS 2023/320	-100,0	65,0
<i>Fokus Skärholmen</i>			
Bergholmsbacken	KS 2022/1082	-396,7	50,2
Konduktören	KS 2022/790	-98,2	24,5
Mälaräng	KS 2019/743	-832,4	44,9
Skärholmsdalen	KS 2022/124	-927,4	229,3
Stångsholmsbacken	KS 2021/1712	-215,1	55,7
Sätra 2:1	KS 2022/790	-98,2	24,5
Söderholmen	KS 2018/1656	-126,0	
Vårbergstoppen	123-1634/2017	-91,4	
Vårbergsvägen	KS 2020/1556	-518,3	6,9
<i>Fokus Järva</i>			
Kista Gård 2, bostäder	123-0265/2015	-31,0	140,0
Kista Äng	KS 2020/1757	-603,0	0,3
Odde	KS 2022/1424	-507,8	23,7
Rinkeby Allé, bostäder	123-2065/2015	-124,0	
Tenstaterrassen	KS 2022/672	-168,4	21,6
Akalla 4:1	KS 2023/1443	-264,8	24,7
<i>Fokus Hagsätra-Rågsved</i>			
Bjurbäcken, reviderat genomförandebeslut	KS 2021/1092	-102,1	86,5
Västra Hagsätra	KS 2023/760	-175,1	2,2
Hagastaden, reviderat genomförandebeslut	KS 2021/1095	-10 436,0	13 653,0
Slussen, reviderat genomförandebeslut 2	KS 2023/445	-20 770,0	8 140,0
Archimedes	KS 2018/746	-116,0	64,0
Aspudden 2:1 Blommensbergsvägen	KS 2023/1446	-219,1	7,8
Blackebergsvägen etapp 2-3	KS 2021/1717	-263,9	274,5
Brandstegen/Bäckvägen, reviderat genomförandebeslut	KS 2020/1286	-197,1	11,7
Bromma Blocks, reviderat genomförandebeslut 2	KS 2022/980	-195,0	15,2
Bromstensstaden etapp 1, reviderat genomförandebeslut	KS 2018/487	-910,0	65,3
Bromstensstaden etapp 2	KS 2018/487	-144,0	266,2
Bällsta IP	KS 2023/318	-79,7	75,5
Diabilden	KS 2018/1859	-95,8	0,3
Fader Bergström	KS 2022/267	-132,6	28,4
Gamla Tyresövägen	KS 2021/1093	-161,2	167,4
Hornsbruksgatan	KS 2021/1695	-74,0	103,0
Kabelverket etapp 3, reviderat genomförandebeslut	KS 2020/400	-126,8	16,1
Kabelverket etapp 4, reviderat genomförandebeslut	KS 2020/401	-58,8	0,2
Mariagårdstälpan, reviderat genomförandebeslut	2017/002040	-199,0	
Nordmarksvägen etapp 2	KS 2021/1257	-185,0	18,0
Nykroppagatan	KS 2021/1094	-121,4	44,1
Näskubben	123-1532/2016	-58,0	
Ordenskapitlet	KS 2018/1850	-61,8	
Packrummet, reviderat genomförandebeslut	KS 2021/1254	-526,9	54,0
Persikan	123-2113/2016	-800,7	
Perstorp	123-2111/2016	-105,0	
Primus 1, bostäder	123-1633/2017	-531,0	178,0
Rågsveds naturreservat	KS 2018/652	-54,9	
Sköndal 2:1, reviderat genomförandebeslut	KS 2021/437	-94,4	
Stora Sköndal 1:26 etapp 2A	KS 2024/783	-74,8	72,5
Slakthusområdet etapp 1	KS 2020/1558	-813,0	16,0
Spångaviadukten	KS 2020/1772	-82,5	
Tegelbruket 4	KS 2024/781	-74,3	72,5
Tippen matavfallsanläggning	KS 2021/1362	-69,2	21,0
Trafikflyget i Bromma, reviderat genomförandebeslut	KS 2022/980	-195,0	15,2
Västerled	123-0556/2016	-71,0	
Årstafältet etapp 1, bostäder	123-1519/2015	-999,0	104,0
Årstafältet etapp 2 och 3	KS 2022/979	-1 996,0	377,0
Årstafältet etapp 4	KS 2023/1447	-1 089,0	1 771,0
Årstastråket etapp 1, bostäder	302-0481/2012	-170,0	
Årstastråket etapp 2, reviderat genomförandebeslut	KS 2020/693	-308,0	8,0

	Dnr	Utgift Mnkr	Inkomst Mnkr
Fastighetsnämnden			
Högdalens sim- och idrottshall, reviderat genomförandebeslut	KS 2018/594	-160,0	
Ombyggnad av Tekniska nämndhuset	122-1830/2017	-1 094,0	
Gubbängens sportfält	KS 2019/916	-87,0	
Stadsbiblioteket, underhåll	KS 2019/1120	-260,0	
Kristinebergs IP upprustning reviderat genomförandebeslut	KS 2022/1322	Sekretess	
Brandstation Farsta	KS 2022/559	Sekretess	
Brandstation Kungsholmen	KS 2021/1720	Sekretess	
Uppbådet 1 Anpassn adm lokaler Älvsjö SDF	KS 2021/1678	Sekretess	
Ny ishall på Mälarhöjdens IP, Västberga 1:1, Fruängen	KS 2022/756	Sekretess	
Älvsjöbadet	KS 2022/560	Sekretess	
Pilträdet 11, hus 6	KS 2023/1266	Sekretess	
Teknisk upprustning, Pilträdet 12	KS 2024/143	Sekretess	
Eriksdalsbadet	KS 2024/581	Sekretess	
Bäverdalens idrottshall, del av Älvsjö 1:1	KS 2024/713	Sekretess	
Spelbomskan 16, upprustning och utveckling av Stadsbiblioteket	KS 2024/696	Sekretess	
Vällingby idrottshall, upprustning och ombyggnad	KS 2024/790	Sekretess	
Trafiknämnden			
Reinvesteringsprogram trafiksignaler 2017-2021	124-1358/2016	-180,0	
Hastighetsplaner, delområde 2, etapp 1	KS 2018/1250	-137,0	
Hastighetsplaner, delområde 3, etapp 1	KS 2020/1682	-88,5	
Hastighetsplaner, delområde 3 (etapp 2) och 4	KS 2023/765	-128,0	
Cykel Ulvsundavägen mellan Kvarnbacksvägen och Flygplatsinfarten	KS 2020/911	-57,0	0,7
Kungsgatan, förstärkningsåtgärder	KS 2021/1103	-300,0	
Västberga Allé	KS 2021/1101	-70,0	30,0
Västerbron, breddning av gång- och cykelbanor	KS 2021/1281	-68,0	
Östermalmstorg, upprustning	KS 2022/1444	-135,0	
Ny bergbana i Skärholmen, reviderat genomförandebeslut	KS 2023/446	-135,0	
Söder Mälarstrand, reviderat genomförandebeslut	KS 2023/763	-210,0	
Cykel- och gångbanor Drottningholmsvägen	KS 2023/1105	-65,0	12,0
Omgestaltning av Tegelbacken	KS 2023/1170	Sekretess	
Norra Danviksbron, reviderat genomförandebeslut	KS 2023/1421	Sekretess	
Mäster Samuelsgatan och Jakobsbergsgatan	KS2023/1420	-83,0	38,0
Reinvesteringsprogram gatuytor 2024-2027	KS 2023/1104	-600,0	
Program för energibesparande armaturutbyte 2025	KS 2023/1038	-115,0	
Tätskiktsbyte över tunnelbanan på södra Götgatan	KS 2024/298	-95,0	6,0
Cykel Riddarholmskanalen, reviderat genomförandebeslut	KS 2024/251	Sekretess	
Västerbron etapp 1	KS 2024/708	Sekretess	

4 Stadsdelsnämndernas budget

Sverigedemokraternas förslag till budget 2025

Mkr	KSs förslag 2025		SD förslag 2025		Avvikelse		Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto
Förskoleverksamhet	-5 853,6	403,1	-5 863,9	403,1	-10,3	0,0	-10,3
Verksamhet för barn, kultur och fritid	-540,2	0,0	-468,7	0,0	71,5	0,0	71,5
Äldreomsorg	-10 485,5	285,5	-10 485,5	285,5	0,0	0,0	0,0
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-5 235,9	25,7	-5 235,9	25,7	0,0	0,0	0,0
Individ- och familjeomsorg	-3 102,1	36,9	-3 132,1	36,9	-30,0	0,0	-30,0
Stadsmiljöverksamhet (exkl. kap.kostn.)	-333,9	0,0	-329,9	0,0	4,0	0,0	4,0
Ekonomiskt bistånd	-1 304,6	32,0	-1 234,6	32,0	70,0	0,0	70,0
Arbetsmarknadsåtgärder	-236,0	27,4	-199,6	27,4	36,4	0,0	36,4
Summa stadsdelsnämnd	-27 091,8	810,6	-26 950,2	810,6	141,6	0,0	141,6

Mkr	KSs förslag 2025		SD förslag 2025		Avvikelse		Avvikelse
	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Netto
Investeringsplan							
Inventarier och maskiner	-30,0	0,0	-50,0	0,0	-20,0	0,0	-20,0
Stadsmiljöverksamhet	-200,0	0,0	-225,0	0,0	-25,0	0,0	-25,0
totalt	-230,0	0,0	-275,0	0,0	-45,0	0,0	-45,0

5 Förslag till kommunfullmäktiges indikatorer

Obligatoriska indikatorer			
	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026	KF:s årsmål 2027
1. En trygg huvudstad med hög livskvalitet			
1.1 I Stockholms talar medborgare svenska, lever efter svenska värderingar och strävar mot självförsörjning.			
Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,7%	2,7%	2,7%
Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,5%	1,5%	1,5%
Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1%	1%	1%
Andel personal som uppnår språkkraven	100%	100%	100%
Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Kostnad per förmedlat jobb genom jobbtorg	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, högskoleförberedande kurser, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, yrkesutbildning, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd

Andel kursdeltagare inom sfi med godkänt betyg efter fullföljd kurs	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel personer som själv upplever att de får en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från socialtjänsten (ekonomiskt bistånd)	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal personer med ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet	Minska	Minska	Minska
Antal nyanlända som klarar deltar i och klarar SFI	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal nyanlända som deltar i samhällsorientering	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Stockholmares uppfattning av gemenskap och samhörighet i staden	Öka	Öka	Öka
Antal inskrivna i jobbtorg som känner till vilka utbildningar som leder till bristyrken	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad.			
Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där de bor	90%	90%	90%
Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	80%	80%	80%
Stockholmarnas nöjdhet med skötsel och städning av park och grönområden	80%	80%	80%
Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen och utemiljö	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
Stockholmarnas nöjdhet med gatubelysningen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende klotter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Antal trygghetskameror	Öka	Öka	Öka
Antal ordningsvakter och väktare	Öka	Öka	Öka
1.3 Stockholm ger människor i behov rätt insatser som präglas av hög evidens, kvalitet och rättssäkerhet.			
Andel avhysningar som kunnat avvägras efter inkommet meddelande till förvaltningen från hyresvärden	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel avhysningar som kunnat avvägras efter inkommet meddelande till förvaltningen från kronofogdemyndigheten	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel barn och unga som bedömts ha skyddsbehov och som inte fått vänta på placering	100%	100%	100%
Andel barn och unga som åter blir föremål för anmälan/ansökan efter avslutad utredning	24%	24%	24%
Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering (stöd och service till personer med funktionsvariation)	Öka	Öka	Öka
Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	Öka	Öka	Öka
Andel brukare som är nöjd med sin insats (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	80%	80%	80%
Andel personer aktualiserade vid Enheten för hemlösa som tagit sig ur hemlöshet inom fyra år	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd

Andel personer aktualiserade vid Enheten för hemlösa som vid avslutad kontakt har stadigvarande boende	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel personer med bostadskontrakt enligt Bostad först som behåller kontraktet efter 12 månader	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel personer med funktionsvariation som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsvariation)	90%	90%	90%
Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från socialtjänsten (socialpsykiatri)	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (socialpsykiatri)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (vuxna missbruk)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (våld i nära relation)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel placerade barn i skolåldern som klarar målen i kärnämnen i grundskolan	75%	75%	75%
Andel utredningar av barn och unga där barnet varit delaktigt och fått återkoppling	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Antal barnfamiljer som beviljats en akutboendelösning på hotell/vandrarhem	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd

Antal beställda bostäder med särskild service (LSS/SoL) i samband med genomförande-beslut	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal vräkningar som berör barn	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Brukarens upplevelse av trygghet – LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsvariation)	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal forskningsstudier som utreder insatser och arbetssätt	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsvariation som inte upplever diskriminering (stöd och service till personer med funktionsvariation)	öka	öka	öka
1.4 I Stockholm når alla barn sin fulla potential genom kompetent personal och attraktiva skolmiljöer			
Andel elever i årskurs 6 med godkänt betyg i alla ämnen	80%	81%	82%
Andel elever i årskurs 9 med godkänt betyg i alla ämnen	82%	83%	84%
Andel elever som är behöriga till nationella program, exklusive nyanlända och elever med okänd bakgrund	95%	95%	95%
Andel gymnasieelever som slutfört utbildning inom nationella program inom tre år med gymnasieexamen	83%	83%	84%
Andel barnskötare med barnskötarutbildning av totalt antal anställda (årsarbetare)	Ökning	Ökning	Ökning
Antal barn per grupp	Minska	Minska	Minska
Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	Minska	Minska	Minska
Antal elever som är nöjda med SYV-insatsen	Öka	Öka	Öka

Andel elever med NPF upplever tillräckliga stödinsatser i skolan	Öka	Öka	Öka
Skolfrånvaro hos elever med NPF	Minska	Minska	Minska
Inskrivningsgrad i förskolan	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.5 Stockholm ger äldre en god livskvalitet och stort självbestämmande			
Andel nöjda omsorgstagare i dag-verksamhet	93%	93%	93%
Andel nöjda omsorgstagare i hem-tjänsten	86%	86%	87%
Andel nöjda omsorgstagare på vård- och omsorgsboende	82%	82%	83%
Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten	87%	87%	87%
Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende	79%	79%	80%
Andel äldre personer som vet vart de ska vända sig för att ansöka om hjälpinsatser vända sig för att ansöka om hjälpinsatser	65%	67%	69%
Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	Max 10 personer	Max 10 personer	Max 10 personer
Andel seniorer som är nöjda med tillgången till information om Stockholm Stad och dess verksamheter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel tillgänglighetsmärkta bostäder i kommunalt bostadsbestånd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel äldre som anger att de känner till stadsdelsnämndens aktivitetscenter och mötesplatser	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
Undvikbar slutenvård vid akut-och närakuten	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Antal fallolyckor på akuten	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse

Andel äldre som på det hela taget är nöjda med möjligheten att ta del av ledarledd idrott/motion i Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2. En varsamt växande storstad			
2.1 Stockholm har Nordens främsta företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv.			
Antal företag i Stockholm	200 000	204 000	208 000
Antal markanvisade arbetsplatser i ytterstaden	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Tillväxt i den privata sektorn i Stockholms stad (lönesumma)	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
Näringslivets nöjdhet med kund-kontakter	Öka	Öka	Öka
Arbetskraftsbrist i stockholm (andel vakanser av antalet anställda)	1,0	1,0	1,0
Tillväxt i den privata sektorn i Stockholms stad (lönesumma)	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
Nystartade företag i Stockholm	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
Antal innovationsupphandlingar inom välfärdsteknik	3	5	5
Näringslivets nöjdhet med fram-komligheten	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
Näringslivets nöjdhet med till-gången på ändamålsenliga lokaler	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
Andel tomställda butikslokaler i centrumområden	Minska	Minska	Minska
Andelen småföretagare som skulle rekommendera Stockholm som stad för nyetablering av företag	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
2.2 Stockholm byggs varsamt, vackert och grönt med stor hänsyn till närboendes medbestämmande.			

Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	8 000	8 000	8 000
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	5 000	5 000	5 000
Antal markanvisade bostäder	8 000	8 000	8 000
Antal markanvisade bostäder i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	4 000	4 000	4 000
Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader	600	600	600
Antal markanvisade bostäder till stadens allmännyttiga bostadsbolag	1 000	1 000	1 000
Antal markanvisade genomgångsbostäder för prioriterade grupper	250	250	250
Antal markanvisade hyresrätter	4 000	4 000	5 000
Antal markanvisade seniorbostäder upplåtna med hyresrätt	300	300	300
Antal påbörjade bostäder	8 000	8 000	8 000
Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	Öka	Öka	Öka
Antal förmedlade bostad först och försöks- och träningslägenheter via Bostadsförmedlingen (individ- och familjeomsorg)	600	600	600
Antal beställda bostäder med särskild service (LSS/SoL) i samband med genomförande-beslut	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
Medborgarnas självskattning över eget inflytande i stadsbyggnaden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Antal stadsbyggnadsprojekt med förankring i klassisk arkitektur	Öka	Öka	Öka

Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
Andel inköpta närproducerade livsmedel	40%	60%	65%
Andel kemiska produkter i stadens verksamheter som innehåller utfasningsämnen	15% minskning relativt 2020	20% minskning relativt 2020	25 % minskning relativt 2020
Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status	Öka	Öka	Öka
Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för kemisk status	45%	50%	55%
Antal av 14 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	14 st	14 st	14 st
Andel enskilda exploateringsprojekt där ekologiska kompensationsåtgärder genomförs vid in- språktagande av mark i områden med ekologiska värden	100%	100%	100%
Andel årliga markanvisningar på stadens mark där grönytefaktor för kvartersmark är ett krav	100%	100%	100%
2.3 Stockholm har tillgänglig infrastruktur med god framkomlighet för samtliga transportslag.			
Andel lediga avgiftsbelagda parkeringsplatser i innerstaden, dagtid	25%	25%	25%
Biltrafikanternas nöjdhet med väginfrastrukturen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Fotgängarnas nöjdhet med gatuinfrastrukturen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Cyklisternas nöjdhet med väginfrastrukturen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Genomsnittlig hastighet för stom- busstrafiken i innerstaden	18,5 km/h	18,6 km/h	18,7 km/h

Genomsnittlig hastighet för stom-busstrafiken i ytterstaden	28,2 km/h	28,4 km/h	28,6 km/h
Antal publika laddplatser	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Andel meter nybyggd cykelbana som följer cykelplanen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Hastighetsefterlevnad	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Stockholmarnas nöjdhet med snöröjning/sandning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Upplevd trafiksäkerhet för gående och cyklister	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Minuter extra restid under rus-ningstid för bilister	Minska	Minska	Minska
Vägtrafikarbete totalt i staden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.4 Stockholm är en aktiv idrottsstad med en rik kulturhistoriaevenemang.			
Antal skolgårdsytor som motsvarar Boverkets minimikrav	Öka	Öka	Öka
Andel barn och ungdomar som deltar i idrottsaktiviteter på fritiden	Öka	Öka	Öka
Andel barn och ungdomar som deltar i kulturaktiviteter på fritiden	56%	57%	58%
Andel funktionsvarierade vuxna och äldre pensionärer som deltar i kulturaktiviteter.	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsak-tiviteter	76%	77%	78%
Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturak-tiviteter på fritiden	77%	78%	79%
Andel vuxna funktionsvarierade och äldre pensionärer som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter på fritiden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel ungdomar som deltar i före-ningsliv	66%	67%	68%

Andel äldre pensionärer som deltar i föreningsliv	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Antal bokade timmar i skolidrotts-hallar utanför skoltid	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Nöjdhet med i medborgarinflytande över den offentliga konsten	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3. En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten			
3.1 Stockholm fokuserar på välfärdens kärnverksamhet med en konkurrenskraftig skattenivå.			
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensions-åtaganden på kort sikt	30%	30%	30%
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34%	34%	34%
Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%
Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
Stadens ekonomiska resultat (lägst)	0,1 mnkr	0,1 mnkr	0,1 mnkr
Stadens kapitalkostnader per nettodriftskostnader (max)	8%	8%	8%
Stadens nettodriftskostnader per skatteintäkter (max)	100%	100%	100%
Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30%	30%	30%
Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34%	34%	34%
Andel investeringsprojekt vars genomförandebeslut är i god överensstämmelse med inriktningsbeslut	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Aktivt Medskapandeindex	83%	83%	84%
Andelen arbetade timmar av timavlönad personal i förhållande till samtliga arbetade timmar inom vård, omsorg och pedagogiska	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

verksamheter			
Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Andel upphandlade avtal där kontinuerlig uppföljning genomförts	90%	92%	92%
3.2 Stockholm genomför klimat-och miljöåtgärder som är ekonomiskt rationella			
Andel kostnadseffektiva energiinvesteringar	100%	100%	100%
Andel otillåtna bilar i Miljözon 1	0%	0%	0%
Antal nya start-ups inom miljöteknik	Öka	Öka	Öka
Antal patienter med hudcancer på grund över UV-exponering	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Antal funktionsjuserade levnadsår på grund av överexponering av UV	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Allmänhetens kännedom om antibiotika resistens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Antal funktionsjuserade levnadsår på grund av buller	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Antal funktionsjuserade levnadsår på grund av luftföroreningar	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Antal dygn över normvärdet för miljökvalitetsmålet för PM10 i luft sjunkande eller oförändrade halter i slam	Max 35 dygn	Max 35 dygn	Max 35 dygn
Andel badvattenprover med godkänd badkvalitet	94%	95%	95%

6 Peng, schabloner och ersättningsnivåer samt volymer

Förskoleverksamhet

Tabellen nedan visar prognos för perioden 2024-2027 för det totala antalet barn i förskoleverksamhet.

Verksamhet	2024	2025	2026	2027
Förskoleverksamhet 1-5 år	47 800	47 700	46 900	45 700
<i>varav fristående förskoleverksamhet</i>	<i>17 400</i>	<i>18 000</i>	<i>17 700</i>	<i>17 200</i>

Grundschablon förskola

Prestation, kr	2024	2025
Grundschablon 1-3 år*	181 327	184 181
Grundschablon 4-5 år*	152 218	154 614
Allmän förskoleschablon	72 346	73 484

* Avdrag för pedagogisk omsorg, 11 000 kr

Stadsdelsnämnderna och förskolenämnden får grundschablon för förskolan utifrån inskrivna barn i förskoleverksamhet den 31 mars 2024. Slutlig justering av budget 2025 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december. Samtliga förskolor, oavsett regiform, som är anslutna till den stadsgemensamma förskolekön bidrar till att minska kostnaderna för stadens platsgaranti och får därför en ökad grundschablon med 1 000 kr per inskrivet barn.

Utifrån grundschablonen ska förskolepengen i egen regi vara minst 80 procent av grundschablonen för barn i förskola och minst 94 procent för barn i pedagogisk omsorg.

Enligt maxtaxeförordningen (2001:160) indexreglerar Skolverket inkomsttaket i maxtaxan årligen på hösten, vilket ligger till grund för nästkommande års budget och avgifter inom förskola och pedagogisk omsorg. Nedan redovisas peng till fristående utförare med hänsyn tagen till genomsnittliga avgifter.

Peng till fristående anordnare av förskoleverksamhet Hel och deltid 1-3 år

Stadsdelsnämnd	Schablon*	Momskomp. förskola	Momskomp. pedagogisk omsorg	Genomsnittlig avgift	Peng förskola	Peng pedagogisk omsorg
Järva	184 181	11 051	10 391	-10 287	184 944	173 284
Hässelby-Vällingby	184 181	11 051	10 391	-11 577	183 654	171 994
Bromma	184 181	11 051	10 391	-13 726	181 506	169 846
Kungsholmen	184 181	11 051	10 391	-14 476	180 755	169 095
Norra innerstaden	184 181	11 051	10 391	-14 669	180 562	168 902
Södermalm	184 181	11 051	10 391	-14 237	180 995	169 335
Enskede-Årsta-Vantör	184 181	11 051	10 391	-12 762	182 469	170 809
Skarpnäck	184 181	11 051	10 391	-13 259	181 973	170 313

Stadsdelsnämnd	Schablon*	Momskomp. förskola	Momskomp. pedagogisk omsorg	Genomsnittlig avgift	Peng förskola	Peng pedagogisk omsorg
Farsta	184 181	11 051	10 391	-12 703	182 528	170 868
Hägersten-Älvsjö	184 181	11 051	10 391	-13 818	181 414	169 754
Skärholmen	184 181	11 051	10 391	-10 818	184 413	172 753

* Avdrag för pedagogisk omsorg, 11 000 kr

Peng till fristående anordnare av förskoleverksamhet Hel och deltid 4-5 år

Stadsdelsnämnd	Schablon*	Momskomp. förskola	Momskomp. pedagogisk omsorg	Genomsnittlig avgift	Peng förskola	Peng pedagogisk omsorg
Järva	154 614	9 277	8 617	-10 287	153 603	141 943
Hässelby-Vällingby	154 614	9 277	8 617	-11 577	152 313	140 653
Bromma	154 614	9 277	8 617	-13 726	150 165	138 505
Kungsholmen	154 614	9 277	8 617	-14 476	149 414	137 754
Norra innerstaden	154 614	9 277	8 617	-14 669	149 221	137 561
Södermalm	154 614	9 277	8 617	-14 237	149 654	137 994
Enskede-Årsta-Vantör	154 614	9 277	8 617	-12 762	151 128	139 468
Skarpnäck	154 614	9 277	8 617	-13 259	150 632	138 972
Farsta	154 614	9 277	8 617	-12 703	151 187	139 527
Hägersten-Älvsjö	154 614	9 277	8 617	-13 818	150 073	138 413
Skärholmen	154 614	9 277	8 617	-10 818	153 072	141 412

* Avdrag för pedagogisk omsorg, 11 000 kr

Peng till fristående anordnare av allmän förskola

2025	Schablon	Moms-komp.	Peng	
Allmän förskola	73 484	4 409	77 893	

Omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds

Ersättning till utförarna av omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds framgår i tabellen nedan. Ersättning till av staden godkända utförare betalas ut mot fakturerad uppgift om antal utförda omsorgstimmar. Timersättningen är 295 kr/timmen. För fristående utförare tillkommer momskompensation om sex procent. I ersättningen ingår en beräknad ersättning för en barnskötares lön, tackning för Ob-tillägg oavsett tidpunkt på dygnet, helg och storhelg samt ersättning för driftkostnader för en barngrupp på 1-5 barn. Ersättningen täcker inte lokalkostnader då verksamheten förutsätts bedrivas i en pedagogisk lokal som redan är finansierad genom vanlig schablon/peng.

Ersättning	2 personal 1-10 barn (kr/timme)	3 personal 11-15 barn (kr/timme)	4 personal 16-20 barn (kr/timme) osv
	590	885	1180

Fritidshem

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i fritidshem utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026.

Verksamhet, antal elever	2024	2025	2026	2027
Fritidshem 6-12 år totalt oavsett regi	39 200	38 690	38 290	37 950
varav fristående fritidshem	7 150	7 050	6 970	6 920

Schablon fritidshem

Prestation, kr	2024	2025
Grundschablon 6-9 år	57 865	58 733
Grundschablon 10-12 år, för elever utan behov av särskilt stöd	49 465	18 559
Grundschablon 10-12 år, för elever i behov av särskilt stöd	49 465	50 333

Utbildningsnämnden tilldelas grundschablon för fritidshem utifrån inskrivning vårterminen 2024. Slutlig justering av budget år 2025 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2025.

Enligt maxtaxeförordningen (2001:160) indexreglerar Skolverket inkomsttaket i maxtaxan årligen på hösten, vilket ligger till grund för nästkommande års budget och avgifter inom fritidshem och pedagogisk omsorg. Nedan redovisas peng som tilldelas fristående utförare. Pengen är framtagen utifrån en schabloniserad genomsnittlig avgift per stadsdelsområde.

Peng till fristående anordnare av fritidshem 6-9 år

Stadsdelsnämnd, kr	Fritidshem 6-9 år				Fritidshem 6-9 år pedagogisk omsorg	
	Schablon*	Momskomp.	Genomsnittlig avgift	Peng	Momskomp.	Peng
Järva	58 733	3 524	-7 149	55 108	3 308	51 292
Hässelby-Vällingby	58 733	3 524	-8 518	53 739	3 308	49 923
Bromma	58 733	3 524	-9 540	52 717	3 308	48 901
Kungsholmen	58 733	3 524	-9 692	52 564	3 308	48 748
Norra innerstaden	58 733	3 524	-9 839	52 418	3 308	48 602
Södermalm	58 733	3 524	-9 974	52 283	3 308	48 467
Enskede-Årsta-Vantör	58 733	3 524	-8 850	53 407	3 308	49 591
Skarpnäck	58 733	3 524	-8 947	53 310	3 308	49 494
Farsta	58 733	3 524	-8 925	53 332	3 308	49 516
Hägersten-Älvsjö	58 733	3 524	-9 463	52 793	3 308	48 977
Skärholmen	58 733	3 524	-7 358	54 898	3 308	51 082

* Avdrag med 3 600 kr för barn i pedagogisk omsorg.

Peng till fristående anordnare av fritidshem 10-12 år

Stadsdelsnämnd, kr	Fritidshem 10-12 år, elever i behov av särskilt stöd				Fritidshem 10-12 år, elever utan behov av särskilt stöd			
	Schablon	Momskomp.	Genomsnittlig avgift	Peng	Schablon	Momskomp.	Genomsnittlig avgift	Peng
Järva	50 333	3 020	-7 149	46 204	18 559	1 114	-7 149	12 523
Hässelby-Vällingby	50 333	3 020	-8 518	44 835	18 559	1 114	-8 518	11 154
Bromma	50 333	3 020	-9 540	43 813	18 559	1 114	-9 540	10 132
Kungsholmen	50 333	3 020	-9 692	43 660	18 559	1 114	-9 692	9 980
Norra innersta- den	50 333	3 020	-9 839	43 514	18 559	1 114	-9 839	9 833
Södermalm	50 333	3 020	-9 974	43 379	18 559	1 114	-9 974	9 698
Enskede-Årsta- Vantör	50 333	3 020	-8 850	44 503	18 559	1 114	-8 850	10 823
Skarpnäck	50 333	3 020	-8 947	44 406	18 559	1 114	-8 947	10 725
Farsta	50 333	3 020	-8 925	44 428	18 559	1 114	-8 925	10 748
Hägersten-Älvsjö	50 333	3 020	-9 463	43 889	18 559	1 114	-9 463	10 209
Skärholmen	50 333	3 020	-7 358	45 994	18 559	1 114	-7 358	12 314

Fritidsklubb

Avgiften för fritidsklubbar lämnas oförändrad jämfört med budget 2024.

Schablon fritidsklubb

För perioden 1 januari till 30 juni höjs schablonen med 1,7 procent. Från och med 1 juli höjs schablonen med ytterligare 10,6 procent för att kompensera för minskade intäkter till följd av borttagna avgifter.

Prestation, kr/år	2024	2025 1 januari- 30 juni	2025 1 juli- 31 december
Schablon	8 457	8 601	10 401

Peng till fristående anordnare av fritidsklubb

1 jan-30 juni, kr/år	Schablon	Moms-komp.	Peng
Fritidsklubb	8 601	516	9 117
1 juli-31 december, kr/år			
Fritidsklubb	10 401	624	11 025

Grundskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i grundskola utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027.

Verksamhet, antal elever	2024	2025	2026	2027
Grundskola, totalt oavsett regi	102 360	101 080	100 020	99 170
varav fristående grundskola inkl. resursskolor	24 270	23 930	23 640	23 470

Grundschabloner grundskola

Prestation, kr	2024	2025
Grundschablon skolår 0-3	98 685	99 757
Grundschablon skolår 4-6	100 877	101 973
Grundschablon skolår 7-9	117 325	118 600

Utbildningsnämnden tilldelas grundschabloner för grundskola utifrån inskrivning vårterminen 2024. Slutlig justering av budget år 2025 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2025.

Peng till fristående grundskola och internationella skolor

Prestation, kr	Schablon	Moms komp.	Peng
Peng skolår 0-3	99 757	5 985	105 742
Peng skolår 4-6	101 973	6 118	108 092
Peng skolår 7-9	118 600	7 116	125 716

Anpassad grundskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i anpassad grundskola utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027. Av eleverna i anpassad grundskola prognostiseras ungefär 61 procent att gå i fritidshem.

Verksamhet, antal elever	2024	2025	2026	2027
Anpassad grundskola, totalt oavsett regi	1 330	1 320	1 300	1 290
varav fristående anpassad grundskola	220	220	220	210
Fritidshem i anpassad grundskola	810	800	800	790

Grund- och tillägsschablon anpassad grundskola

Prestation, kr	2024	2025
Behovsgrupp 1 skolår 0-3	239 903	243 234
Behovsgrupp 2 skolår 0-3	317 829	322 408
Behovsgrupp 3 skolår 0-3	452 100	458 827
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 0-3	633 111	642 734
Behovsgrupp 1 skolår 4-6	241 517	244 863
Behovsgrupp 2 skolår 4-6	319 441	324 034
Behovsgrupp 3 skolår 4-6	453 714	460 456
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 4-6	634 725	644 363
Behovsgrupp 1 skolår 7-9	258 039	261 566
Behovsgrupp 2 skolår 7-9	335 966	340 739
Behovsgrupp 3 skolår 7-9	470 237	477 158
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 7-9	651 249	661 067

Skolskjutsschablon anpassad grundskola

Prestation, kr	2024	2025
Behovsgrupp 1 skolår 0-9	12 046	12 238
Behovsgrupp 2 skolår 0-9	27 164	27 599
Behovsgrupp 3 skolår 0-9	75 100	76 302
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 0-9	149 340	151 730

Tillägsschablon för elever i fritidshem

Prestation, kr	2024	2025
Behovsgrupp 1 skolår 0-6	146 644	148 990
Behovsgrupp 2 skolår 0-6	165 731	168 383
Behovsgrupp 3 skolår 0-6	207 892	211 218
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 0-6	274 112	278 498

Utöver ovanstående schabloner utgår även grundschablon för fritidshem för de elever som går i fritidshem i anpassad grundskola. För elever i behovsgrupp 5 utgår schablon preliminärt enligt samma nivå som behovsgrupp 4. Inför slutlig budgetjustering i december 2025 ska utbildningsnämnden redovisa de faktiska kostnaderna för dessa ele-

ver. Efter prövning kompenseras utbildningsnämnden i den mån schablonen inte räckt till.

Utbildningsnämnden tilldelas grund-, tilläggs och skolskjutsschabloner utifrån inskrivning i mars 2024. Slutlig justering av budget år 2025 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2025.

Gymnasieskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i gymnasieskola utifrån Swecos prognos hösten 2023 som tagits fram på uppdrag av stadsledningskontoret.

Verksamhet, antal elever	2024	2025	2026	2027
Gymnasieskola, totalt oavsett regi	30 570	31 380	32 020	32 320
<i>varav fristående gymnasieskola</i>	15 000	15 350	15 650	15 800

Schablon gymnasieskola

Prestation, kr	2024	2025
Grundschablon	114 917	117 752

Utbildningsnämnden tilldelas grundschablon för gymnasieskola baserat på Swecos elevantalsprognos, hösten 2023. Slutlig justering av budget år 2025 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2025.

Anpassad gymnasieskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i anpassad gymnasieskola utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027.

Verksamhet, antal elever	2024	2025	2026	2027
Anpassad gymnasieskola, totalt oavsett regi				500
	470	480	490	
<i>varav fristående anpassad gymnasieskola</i>	150	150	160	160

Grund- och tilläggsschablon anpassad gymnasieskola

Prestation, kr	2024	2025
Behovsgrupp 1	239 796	246 127
Behovsgrupp 2	309 291	317 568
Behovsgrupp 3	427 809	439 405
Behovsgrupp 4 och 5	588 767	604 869

Skolskjutsschablon anpassad gymnasieskola

Prestation, kr	2024	2025
Behovsgrupp 1	11 671	11 998
Behovsgrupp 2	26 320	27 057

Behovsgrupp 3	72 766	74 803
Behovsgrupp 4 och 5	144 698	148 750

För elever i behovsgrupp 5 utgår schablon preliminärt enligt samma nivå som behovsgrupp 4. Inför slutlig budgetjustering i tertialrapport 2 ska utbildningsnämnden redovisa de faktiska kostnaderna för dessa elever. Efter prövning kompenseras utbildningsnämnden i den mån schablonen inte räckt till.

Utbildningsnämnden tilldelas grund-, tilläggs och skolskjutsschabloner utifrån inskrivning i mars 2024. Slutlig justering av budget år 2025 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2025.

Svenska för invandrare (sfi)

Schabloner sfi

Helårsstudent, kr	2024	2025
Reguljär sfi	33 724	34 061
Anpassad sfi	70 006	70 706

Vuxenutbildning

Schabloner vuxenutbildning

Helårsstudent, kr	2024	2025
Grundläggande vuxenutbildning	51 253	51 766
Gymnasial vuxenutbildning	51 022	51 512

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Schabloner

Samtliga ersättningar är uttryckta i kronor per år. Schablonen för barn- och vuxenboende, daglig verksamhet, korttidsboende och korttidstillsyn för skolungdomar över 12 år enligt höjs med 1 procent jämfört med 2024. Ersättningen för daglig verksamhet kan komma att ändras under 2025 utifrån separat ärende till kommunfullmäktige.

Eget boende med boendestöd	86 494
Servicebostad:	
Nivå 1 (0-20 poäng)	372 220
Nivå 2 (21-35 poäng)	598 570
Nivå 3 (36-50 poäng)	845 040
Nivå 4 (51-70 poäng)	1 317 860
Nivå 5 (71-110 poäng)	1 810 800
Gruppboendestad:	
Nivå 1 (0-20 poäng)	577 211
Nivå 2 (21-35 poäng)	830 373
Nivå 3 (36-50 poäng)	1 063 283
Nivå 4 (51-70 poäng)	1 463 279

Nivå 5 (71-110 poäng)	1 944 288
Nattschabloner - egen regi (per enhet)	546 910
Nattschabloner - köpt plats (per person)	136 661
Barnboende över 12 år	
Grundpeng (0-20 poäng)	386 245
Nivå 1 (21-30 poäng)	668 686
Nivå 2 (31-40 poäng)	884 277
Nivå 3 (41-50 poäng)	1 175 597
Nivå 4 (51-60 poäng)	1 446 377
Nivå 5 (61-70 poäng)	1 642 267
Nivå 6 (71-80 poäng)	1 825 722
Nivå 7 (81-110 poäng)	2 146 102
Nattschabloner - köpt plats (per person)	136 661
Nattschabloner – egen regi (per enhet)	546 910
Familjehem för barn	315 349
Barnboende under 12 år	2 146 102
Daglig verksamhet - heltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	122 363
Nivå 2 (16-25 poäng)	246 552
Nivå 3 (26-40 poäng)	314 647
Nivå 4 (41-55 poäng)	402 049
Nivå 5 (56-70 poäng)	489 450
Nivå 6 (71-85 poäng)	543 591
Nivå 7 (86-110 poäng)	620 815
Daglig verksamhet - deltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	97 815
Nivå 2 (16-25 poäng)	197 241
Nivå 3 (26-40 poäng)	251 770
Nivå 4 (41-55 poäng)	321 692
Nivå 5 (56-70 poäng)	391 614
Nivå 6 (71-85 poäng)	434 924
Nivå 7 (86-110 poäng)	496 625
Daglig verksamhet, med personlig assistans, heltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	76 279
Nivå 2 (16-25 poäng)	153 601
Nivå 3 (26-40 poäng)	195 979
Nivå 4 (41-55 poäng)	250 548
Nivå 5 (56-70 poäng)	304 882
Nivå 6 (71-85 poäng)	338 667
Nivå 7 (86-110 poäng)	386 733
Daglig verksamhet, med personlig assistans, deltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	60 952
Nivå 2 (16-25 poäng)	122 835
Nivå 3 (26-40 poäng)	156 851
Nivå 4 (41-55 poäng)	200 391
Nivå 5 (56-70 poäng)	243 927
Nivå 6 (71-85 poäng)	270 981
Nivå 7 (86-110 poäng)	309 410

Korttidsvistelse: Helt dygn	
Nivå 1a (0-30 poäng) 1-3 dagar	73 148
Nivå 1b (0-30 poäng) 4-6 dagar	182 723
Nivå 1c (0-30 poäng) 7-9 dagar	292 448
Nivå 1d (0-30 poäng) 10- dagar	402 173
Nivå 2a (31-70 poäng) 1-3 dagar	112 172
Nivå 2b (31-70 poäng) 4-6 dagar	280 358
Nivå 2c (31-70 poäng) 7-9 dagar	448 540
Nivå 2d (31-70 poäng) 10- dagar	616 873
Nivå 3a (71-100 poäng) 1-3 dagar	156 562
Nivå 3b (71-100 poäng) 4-6 dagar	391 334
Nivå 3c (71-100 poäng) 7-9 dagar	626 105
Nivå 3d (71-100 poäng) 10- dagar	861 022

Korttidsvistelse: (dag, 6 timmar eller mer)	
Nivå 1a (0-30 poäng) 1-3 dagar	58 518
Nivå 1b (0-30 poäng) 4-6 dagar	146 178
Nivå 1c (0-30 poäng) 7-9 dagar	233 958
Nivå 1d (0-30 poäng) 10- dagar	321 738
Nivå 2a (31-70 poäng) 1-3 dagar	89 737
Nivå 2b (31-70 poäng) 4-6 dagar	224 286
Nivå 2c (31-70 poäng) 7-9 dagar	358 832
Nivå 2d (31-70 poäng) 10- dagar	493 498
Nivå 3a (71-100 poäng) 1-3 dagar	125 249
Nivå 3b (71-100 poäng) 4-6 dagar	313 067
Nivå 3c (71-100 poäng) 7-9 dagar	500 884
Nivå 3d (71-100 poäng) 10- dagar	688 817

Korttidsvistelse(dag, mindre än 6 timmar):	
Nivå 1a (0-30 poäng) 1-3 dagar	43 889
Nivå 1b (0-30 poäng) 4-6 dagar	109 634
Nivå 1c (0-30 poäng) 7-9 dagar	175 469
Nivå 1d (0-30 poäng) 10- dagar	241 304
Nivå 2a (31-70 poäng) 1-3 dagar	67 303
Nivå 2b (31-70 poäng) 4-6 dagar	168 215
Nivå 2c (31-70 poäng) 7-9 dagar	269 124
Nivå 2d (31-70 poäng) 10- dagar	370 124
Nivå 3a (71-100 poäng) 1-3 dagar	93 937
Nivå 3b (71-100 poäng) 4-6 dagar	234 800
Nivå 3c (71-100 poäng) 7-9 dagar	375 663
Nivå 3d (71-100 poäng) 10- dagar	516 613

Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år:	
Nivå 1	108 042
Nivå 2	172 867
Nivå 3	259 299
Nivå 4	388 952

Särskild redovisning	
<i>Boende med särskild service barn/vuxna (antal timmar/år)</i>	
1 700-7 999	1 400 000
8 000-9 999	1 600 000
10 000-11 999	1 800 000
12 000<	2 000 000

Daglig verksamhet (antal timmar/år)	
1 700-2 299	600 000
2 300-3 599	800 000
3 600<	1 000 000

Peng

Ersättningarna för vuxen- och barnboende, daglig verksamhet samt korttidsvistelse är uttryckta i kr per dygn eller dag, medan korttidstillsyn för skolungdom över 12 år enligt LSS är uttryckt per månad. Pengen för barn- och vuxenboende, daglig verksamhet, korttidsboende och korttidstillsyn för skolungdomar över 12 år enligt LSS höjs med

1 procent jämfört med 2024. Ersättningen för daglig verksamhet kan komma att ändras under 2025 utifrån separat ärende till kommunfullmäktige.

I de fall en privat utförare av särskilt boende enligt LSS själv vill utföra det ansvar för hälso- och sjukvårdsinsatser som överfördes från Stockholms läns landsting till länets kommuner den 1 oktober 2015 utgår en ersättning på 52 kronor per dygn. Detta är förutom de ersättningar som framgår nedan. Vad gäller daglig verksamhet enligt LSS är denna ersättning 9 kronor per dag för de utförare som vill utföra detta själva.

Ersättningen till utförare i enskild regi av vuxen- och barnboende, daglig verksamhet samt korttidsvistelse är 5,4 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänst, vilket inte enskilda utförare har. Ersättningen till utförare i enskild regi av korttidstillsyn för skolungdom över 12 år är 2,2 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänst, vilket inte enskilda utförare har.

Ersättningen till utförare i privat regi är högre än för utförare i kommunal regi och som drivs på entreprenad inom bostad med särskild service och daglig verksamhet (LSS). Till privata utförare utgår en hyresschablon som ska kompensera delar av skillnaden i kostnader mellan den hyra som utföraren betalar till fastighetsägaren efter avdrag för hyresintäkter från de boende samt eventuell kompensation för omsorgsmoms.

	Egen regi	Entreprenad	Övrig privat regi
Servicebostad:			
Nivå 1	963	1 015	1 061
Nivå 2	1 549	1 632	1 678
Nivå 3	2 186	2 304	2 351
Nivå 4	3 410	3 594	3 640
Nivå 5	4 685	4 938	4 984
Gruppboend:			
Nivå 1	1 353	1 426	1 575
Nivå 2	2 012	2 120	2 270

	Egen regi	Entreprenad	Övrig privat regi
Nivå 3	2 618	2 759	2 909
Nivå 4	3 659	3 856	4 006
Nivå 5	4 911	5 176	5 326
Barnboende över 12 år:			
Grundpeng	856	902	1 052
Nivå 1	1 591	1 677	1 826
Nivå 2	2 152	2 268	2 418
Nivå 3	2 911	3 068	3 217
Nivå 4	3 615	3 810	3 960
Nivå 5	4 125	4 348	4 497
Nivå 6	4 603	4 851	5 000
Nivå 7	5 436	5 730	5 879
Barnboende under 12 år	5 436	5 730	5 879
Nattschablon (max 4 schabloner per boende)	356	375	375

Kortidsvistelse: Helt dygn			
Nivå 1	2 522	2 657	2 993
Nivå 2	4 037	4 255	4 592
Nivå 3	5 759	6 072	6 407
Kortidsvistelse: (dag, 6 timmar eller mer)			
Nivå 1	2 018	2 125	2 395
Nivå 2	3 230	3 404	3 674
Nivå 3	4 607	4 858	5 125
Kortidsvistelse: (dag, mindre än 6 timmar)			
Nivå 1	1 513	1 594	1 796
Nivå 2	2 422	2 553	2 755
Nivå 3	3 455	3 643	3 844
Daglig verksamhet - heltid:			
Nivå 1	250	264	440
Nivå 2	704	742	918
Nivå 3	953	1 004	1 180
Nivå 4	1 272	1 341	1 517
Nivå 5	1 591	1 677	1 853
Nivå 6	1 789	1 886	2 062
Nivå 7	2 071	2 183	2 359
Daglig verksamhet - deltid:			
Nivå 1	200	211	352
Nivå 2	563	593	734
Nivå 3	762	803	944
Nivå 4	1 018	1 073	1 213
Nivå 5	1 273	1 342	1 483
Nivå 6	1 431	1 509	1 649
Nivå 7	1 657	1 747	1 887

<i>Daglig verksamhet, med personlig assistans, heltid:</i>			
Nivå 1	99	104	280
Nivå 2	383	403	579
Nivå 3	536	565	741
Nivå 4	736	776	952
Nivå 5	933	984	1 160
Nivå 6	1 058	1 115	1 291
Nivå 7	1 232	1 298	1 474
<i>Daglig verksamhet, med personlig assistans, deltid:</i>			
Nivå 1	80	84	224
Nivå 2	306	323	463
Nivå 3	429	452	593
Nivå 4	589	621	761
Nivå 5	747	787	928
Nivå 6	846	892	1 033
Nivå 7	986	1 039	1 180

<i>Korttidsstillsyn för skolgång över 12 år enligt LSS:</i>	Egen regi	Privat regi
Nivå 1	8 574	8 765
Nivå 2	13 720	14 023
Nivå 3	20 581	21 033
Nivå 4	30 870	31 548

Ersättningsnivåer för avlösning och ledsagning

Ersättningen är uppräknad med 1 procent jämfört med 2024. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har.

Insattstyp, kr/timme	Ersättningsbelopp egen regi	Ersättningsbelopp enskild regi
Insats dagtid (07.00-19.00)	427	438
Insats kväll (19.00–22.00)	455	467
Insats natt (22.00–07.00)	492	505
Insatser fredag 19.00 - måndag 07.00	492	505
Storhelger	560	574

Äldreomsorg

Ersättningsnivåer för hemtjänst i ordinärt boende

Ersättningen är uppräknad med 1 procent jämfört med 2024. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har.

Insattstyp, kr/timme	Ersättningsbelopp egen regi	Ersättningsbelopp enskild regi
Insats i ordinärt boende dag, kväll och helg (07.00-22.00)	508	521
Insats i ordinärt boende natt (22.00–07.00)	257	264
Fast månadsersättning per larmkund i ordinärt boende	194	199

Hemtjänst som utförs på servicehus respektive av anhörigvårdare

För hemtjänst som utförs på servicehus gäller 432 kronor för kommunala utförare och 443 kronor för utförare i enskild regi per timme/dygnnet runt. Ersättningen utgår för *beställd* tid. För hemtjänstinsatser som utförs av anhörigvårdare gäller 355 kronor per timme.

Ersättningsnivåer för avlösning och ledsagning

Ersättningen är uppräknad med 1 procent jämfört med 2024. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har.

Insattstyp, kr/timme	Ersättningsbelopp egen regi	Ersättningsbelopp enskild regi
Insats dagtid (07.00-19.00)	427	438
Insats kväll (19.00–22.00)	455	467
Insats natt (22.00–07.00)	492	505
Insatser fredag 19.00 - måndag 07.00	492	505
Storhelger	560	574

Ersättningsnivåer för vård- och omsorgsboende

Ersättningsnivåerna för vård- och omsorgsboende räknas upp i enlighet med omsorgsprisindex (OPI) för föregående år. För 2025 innebär detta en uppräkning av ersättningsnivåerna med 5 procent. Ersättningen till utförare i enskild regi är 4,2 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har. Lokalschablonen räknas upp med differensen i konsumentprisindex (KPI) mellan juni 2023 och juni 2024. Detta innebär för 2025 att lokalschablonen ökar med 2,5 procent. Kompensation för avsaknaden av rätt att

återsöka moms för lokaler kompenseras också genom en högre lokalschablon till privata utförare som har kostnader för lokaler.

Kr/dygn	Egen regi	Enskild regi
Somatisk inriktning	2 347	2 446
Demensinriktning	2 494	2 599
Tom plats dag 1-7	1 621	1 689
Lokalschablon	139	174

Parboende på vård- och omsorgsboende samt hemtjänstinsatser till medboende

Ersättningsnivåerna för parboende räknas upp i enlighet med omsorgsprisindex (OPI) för föregående år. För 2024 innebär detta en uppräknig av ersättningsnivåerna med 4,6 procent. Ersättningen till utförare i enskild regi är 4,2 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har. Ersättningen avser den basservice som den medboende kan ta del av, såsom kost, tillgång till personal dygnet runt, trygghetslarm och gemensamma aktiviteter.

Kr/dygn	Egen regi	Enskild regi
Medboende vid parboende	646	673

Om den medboende beviljats hemtjänst utgår följande timersättning:

Insats, kr/timme	Egen regi	Enskild regi
Beställd hemtjänst till medboende	432	443

Timersättningen utgår från beställd tid och gäller lika oavsett tid på dygnet, vardag och helg.

Ersättningsnivåer för dagverksamhet för äldre

Ersättningen för biståndsbedömd dagverksamhet är uppräknad med 1 procent jämfört med 2024. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänst, vilket inte enskilda utförare har. Utöver nedanstående ersättning utgår en schablon till utförare i enskild regi med 82 kr per närvarodag, för verksamhets- och lokalytor. För egen regi och entreprenader hanteras hyran centralt hos beställaren och ingen lokalpeng utgår till utföraren.

Regiform	Demensdagvård kr/dag	Social dagvård kr/dag
Egen regi	616	565
Enskild regi	632	579

Hemvårdsbidrag

I Stockholms stad finns möjlighet till ekonomisk ersättning, i form av hemvårdsbidrag, till de personer som utför väsentligt merarbete som annars skulle utföras inom ramen för hemtjänst. Merarbetet ska främst bestå av personlig omvårdnad och tillsyn samt vara av sådan art som man normalt inte hjälper varandra med inom familjen. Hemvårdsbidrag beviljas som bistånd enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen och betalas ut till den som är föremål för hjälpinsatserna.

Grupp	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Bidrag kr/mån	Insatser
1	0,3	1 470	Hjälp dagligen, 1-2 tillfällen, med omvårdnad och tillsyn
2	0,6	2 940	Hjälp flera gånger om dagen, minst tre tillfällen, med omvårdnad och tillsyn
3	0,9	4 410	Hjälp flera gånger om dagen med omvårdnad och tillsyn, även nattetid
4	1,2	5 880	Hjälp med omvårdnad och tillsyn kontinuerligt alla tider på dygnet

Individ- och familjeomsorg

Peng familjerådgivning

Familjerådgivning vänder sig till par, föräldrar och familjer som behöver hjälp i olika samlevnadsfrågor. Den som vill ha familjerådgivning och bor i Stockholms stad kan välja mellan ett antal godkända utförare, både stadens egen familjerådgivning och enskilda utförare. Familjerådgivning kostar 450 kronor per samtal och samtals-tiden är 90 minuter, oavsett regi. Ersättning till utförarna per insatstyp budget 2025:

Insatstyp	Ersättningsbelopp			
	Egen regi	Enskild regi		
	kr/samtal	kr/samtal		
Rådgivningssamtal, enkel bemanning	1 066	1 104		
Rådgivningssamtal, dubbelbemanning	2 131	2 208		
Rådgivningssamtal med avgiftsbefrielse	1 516	1 554		
Samarbetssamtal, enkelbemanning	1 565	-		
Samarbetssamtal, dubbelbemanning	2 631	-		
Kund med avgiftsbefrielse	-	-		
Kund som uteblir eller lämnar sent återbud	450	-		

Socialpsykiatri

Ersättningssystemet för insatserna boende med särskild service och stödboende baseras på intervaller. Samtliga ersättningar är uttryckta i kronor per dygn, timme, kväll/natt eller månad. Ersättningen till utförarna höjs med 1 procent i jämfört med 2024.

Ersättningen till enskilda utförare är 2,5 procent högre för att kompensera för att utförare i egen regi har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte enskilda

utförare har. Samma ersättning som för enskilda utförare gäller för verksamhet på entreprenad, förutom för hyresschablonen där verksamhet på entreprenad ersätts på samma sätt som verksamhet i egen regi.

Ersättning för insatserna boende med särskild service och stöd-boende

Ersättning till utförare i egen regi

Ersättning per insatsform	Gruppboende 365 dgr kr/dygn		Serviceboende 365 dgr kr/dygn		Stödboende 365 dgr kr/dag	
	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>
Nivå 1	0-14	1 130	0-14	786	0-12	365
Nivå 2	16-38	1 375	16-38	1 110	14-36	480
Nivå 3	40-72	1 639	40-72	1 421	38-72	603

Ersättning till utförare i enskild regi

Ersättning per insatsform	Gruppboende 365 dgr kr/dygn		Serviceboende 365 dgr kr/dygn		Stödboende 365 dgr kr/dag	
	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>
Nivå 1	0-14	1 277	0-14	805	0-12	373
Nivå 2	16-38	1 552	16-38	1 137	14-36	491
Nivå 3	40-72	1 848	40-72	1 457	38-72	616
Ersättning per insatsform	Stödboende kr per kväll/natt					
Kväll/natt	400					

Ersättning för insatsen boendestöd

Antal timmar	Egen regi kr/timme	Enskild regi kr/timme
1-7 timmar	523	533
8-18 timmar	467	478
19 timmar -	439	451

Ersättningen inkluderar kvällar och helger.

Ersättning för insatsen sysselsättning

Nivå	Egen regi kr/månad	Enskild regi kr/månad
Nivå 1 (1-12 h/vecka)	3 884	3 973
Nivå 2 (10-24 h/vecka)	4 720	4 839
Nivå 3 (22-40 h/vecka)	5 556	5 705

Hyresschablon

Insatsform	Gruppboende 365 dgr (kr/dygn)	Serviceboende 365 dgr (kr/dygn)	Stödboende 365 dgr (kr/dag)	Boendestöd 260 dgr (kr/månad)	Sysselsättning 365 dgr (kr/månad)*
Egen regi/entreprenad				146	317
Enskild regi	63	46	46	146	398

*Om insatsen börjar i mitten av månaden eller avslutas innan månaden tagit slut, sker beräkning på antal dagar brukaren deltar i sysselsättning.

Lokaler

Bidrag till förskolor med hög hyra

Bidrag utgår med 80 procent av den del av hyreskostnaden som ligger i intervallet X XXX–2 500 kr/kvm och år och med 40 procent av hyreskostnaden i intervallet mellan 2 501 – 3 200 kr/kvm och år. För hyresnivåer över 3 200 kr/kvm och år utgår inget bidrag. Bidrag utgår för högst 10 kvm per inskrivet Stockholmsbarn och bidraget gäller både egen regi och fristående förskolor. Medel för ändamålet reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.*

Bidrag för utbyggnad av gruppboendestäder LSS och SoL

Stimulansbidrag till nämnderna för utbyggnad av bostäder för personer med funktionsnedsättning samt det riktade bidraget för merkostnader för ny gruppboendestadsplats finns kvar 2025. Merkostnader för ny gruppboendestadsplats är 340 kronor per dygn, under högst tre år per ny plats i nybyggd gruppboendestad. Bidraget för merkostnader för ny gruppboendestadsplats utgår även till enskilt drivna verksamheter inom LOV med samma belopp. Medel för ändamålen reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.*

Bidrag för ny- om och tillbyggnad av vård- och omsorgsboende för äldre

Stimulansbidraget för ny-, om- och tillbyggnad av vård- och omsorgsboenden för äldre liksom hyresbidraget för merkostnader för nya vård- och omsorgsboenden för äldre kvarstår även 2025. Medel för ändamålen reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.*

Ersättning för hyresförhandling

Fastighetsnämnden fakturerar berörda nämnder för arbetet med att inom ramen för förhandlingsordning hyresförhandla sådana bostadslägenheter som nämnderna hyr ut i andra hand. Ersättningen beräknas schablonvis till 300 kronor per om- eller nyförhandlad lägenhet.

Ersättning för förvärv av bostadsrätter

För att täcka sina omkostnader fakturerar fastighetsnämnden beställande nämnd 100 000 kronor per förvärvat bostadsrättsobjekt.

7 Avgifter m.m.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Avgifter för förskola, fritidsverksamhet och omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds

Enligt maxtaxeförordningen (2001:160) indexregleras inkomsttaket i maxtaxan årligen. I enlighet med samma förordning ska Skolverket senast den 1 oktober året före bidragsåret lämna uppgift till varje kommun om högsta avgiftsgrundande inkomst per

månad enligt 5 § och det högsta avgiftsbeloppet per månad för det första, andra respektive tredje barnet i förskolan respektive fritidshemmet enligt 3 och 5 §§. Förordning (2015:153). Taxan är indelad i hel- och deltidstaxa.

Heltidstaxa

Heltidstaxa* tillämpas för förskolebarn 1-3 år med en vistelsetid som överstiger 30 timmar per vecka i stadens förskoleverksamhet, fram till och med juli det år barnet fyller tre år.

Heltidstaxa förskola		
Barn 1	3 % av hushållets inkomster	dock högst 1 688 kr/mån
Barn 2	2 % av hushållets inkomster	dock högst 1 125 kr/mån
Barn 3	1 % av hushållets inkomster	dock högst 563 kr/mån
Barn 4 och följande	Ingen avgift	

* Enligt 2024 års indexreglering. Kommunfullmäktige beslutar om de nya avgifterna i ett särskilt ärende.

Deltidstaxa

Deltidstaxa* tillämpas för förskolebarn 1-3 år med deltidsvistelse om högst 30 timmar per vecka och förskolebarn 3-5 år från och med augusti det år barnet fyller tre år med en vistelsetid som överstiger 15 timmar per vecka. Deltidstaxa tillämpas även för skolbarn i stadens fritidshem.

Deltidstaxa förskola		
Barn 1	2 % av hushållets inkomster	dock högst 1 125 kr/mån
Barn 2	1 % av hushållets inkomster	dock högst 563 kr/mån
Barn 3	1 % av hushållets inkomster	dock högst 563 kr/mån
Barn 4 och följande	Ingen avgift	

* Enligt 2024 års indexreglering. Kommunfullmäktige beslutar om de nya avgifterna i ett särskilt ärende.

Den högsta avgiften i den för barnet aktuella avgiftsbelagda verksamhetsformen betalas för det yngsta barnet i hushållet och den närmast lägre avgiften i den för barnet aktuella avgiftsbelagda verksamhetsformen betalas för det närmast äldre barnet. Från och med det fjärde barnet i hushållet betalas ingen avgift.

I den avgiftsgrundande inkomsten ingår lön före skatt, inkomst av näringsverksamhet och skattepliktiga transfereringar. Skattefria transfereringar som bostadsbidrag och barnbidrag ingår däremot inte.

Avgift debiteras 12 månader per år för förskoleverksamhet och 12 månader per år för fritidshem, innevarande månad.

Från och med höstterminen det år barnet fyller tre år får avgiften avse bara den del av verksamheten som överstiger 525 timmar om året.

För barn som erbjudits förskola om de av fysiska, psykiska eller av andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola, får avgiften avse bara den del av verksamheten som överstiger 15 timmar i veckan.

För barn över 12 år som, efter beslut av stadsdelsnämnden, har korttidstillsyn enligt 9 § 7p LSS, utgår ingen avgift tidigast från och med månadsskiftet efter det att barnet fyllt 12 år.

Öppen fritidsverksamhet (fritidsklubb)

Medlemsavgiften för barn 10-12 år, som deltar i öppen fritidsverksamhet (fritidsklubb) i kommunal regi är 900 kronor för vårterminen 2025. Avgiften ska inkludera måltider. Från och med höstterminen utgår avgiften för fritidsklubben.

Avgift för omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds

Avgiften för barn i omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds oavsett ålder på barnet utgår från samma avgiftsnivåer som maxtaxa för heltid i förskoleverksamheten. Avgiften för endast ett barn i omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds är alltid högsta avgiften, oavsett hur många timmar barnet går i den verksamheten. Har samma vårdnadshavare fler barn i omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds är avgiften den högsta för ett barn och från andra barnet per barn i enlighet med tabell nedan.

Går ett barn deltid i förskole- eller fritidshems-/fritidsklubbsverksamhet och börjar i omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds höjs avgiften per automatik till högsta nivån.

Skrivs ett barn endast in i verksamhet för omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds jämföras den föräldraavgiften per automatik med heltidsavgift i förskole- eller fritidshems-/fritidsklubbsverksamhet. Finns ett barn redan i verksamheten är utgångspunkten att vårdnadshavaren inte betalar mer än en avgift för barnet. Det vill säga betalar man redan högsta avgiften fortsätter man göra så och inte en högsta avgift till.

Avgift för omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds		
Barn 1	3 % av hushållets inkomster	dock högst 1 688 kr/mån
Barn 2 osv	2 % av hushållets inkomster	dock högst 1 125 kr/mån

* Enligt 2024 års indexreglering. Kommunfullmäktige beslutar om de nya avgifterna i ett särskilt ärende.

Avgifter för sommarkoloniverksamhet (kollo)

Ny kollotaxa fr.o.m. 2025. Från och med det fjärde barnet i samma hushåll är kollovistelsen avgiftsfri.

Kollotaxa 2025				
Inkomstnivå	Hushållens sammanlagda månadsinkomst (innan skatt), kronor	Dygnsavgift per barn i kolloverksamhet, kronor		
		1 barn	2 barn	3 barn
Nivå 1	> 29 999	Avgiftsfritt		
Nivå 2	30 000 – 39 999	50	40	30

Nivå 3	40 000 – 49 999	100	80	60
Nivå 4	50 000 – 59 999	200	160	120
Nivå 5	60 000 – 69 999	250	200	150
Nivå 6	70 000 – 79 999	300	240	180
Nivå 7	80 000 – 89 999	400	320	240
Nivå 8	90 000 <	500	400	300

Avgift för Stockholms stads ateljékö

Stockholms stads ateljékö ger nyutexaminerade bild- och formkonstnärer möjlighet att få en kommunal ateljé i början på sin yrkesbana. Målet är att Stockholm ska vara en stad där konstnärer har goda möjligheter att vara yrkesverksamma.

Avgift ateljékö	2025
Årsavgift	200 kr

Avgifter m.m. för äldreomsorg

Avgifter för insatser inom ramen för hemtjänst, särskilt boende, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård regleras i socialtjänstlagen. Avgifterna baseras på prisbasbeloppet och maxavgiften beräknas som en tolfedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet (58 800 kronor för år 2025), vilket motsvarar 2 642 kronor.

Förbehållsbelopp avser det belopp den enskilde ska förbehållas innan avgift får tas ut. Förbehållsbeloppet uppgår till summan av den enskildes minimibelopp och dennes boendekostnad. Förbehållsbeloppet, som den enskilde som betalar avgift alltid ska ha rätt att förbehålla sig av sina egna medel, fastställs i enlighet med 8 kap. 7 § socialtjänstlagen.

Ett individuellt tillägg till minimibeloppet avseende fördyrande kostnader för kost ges till alla som bor permanent i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg samt till de som äter alla måltider i så kallade våningsmatsalar på servicehus. Det individuella tillägget uppgår till mellanskillnaden av Konsumentverkets beräkningar av skäliga kostnader för råvaror för personer 61 år och äldre och vad maten kostar för den enskilde. Ett individuellt avdrag för förbrukningsartiklar görs för alla som bor permanent i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg. Det individuella avdraget uppgår till 8 procent av en tolfedel av prisbasbeloppet (392 kronor per månad).

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst, dagverksamhet, korttidsvård och den omsorg som ges i vård- och omsorgsboende är indelad i sju avgiftsgrupper:

Avgifter för äldreomsorg			
Av- gifts- grupp	Intervaller av olika insatser	1/12 av andel av prisbas-beloppet	Maxavgift kr/mån
1	Enbart trygghetslarm eller grundavgift i servicehus	0,0358	175

Avgifter för äldreomsorg			
Av-gifts-grupp	Intervaller av olika insatser	1/12 av andel av prisbas-beloppet	Maxavgift kr/mån
2	1,0 – 4,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 17,0-20,5 timmar per månad	0,124	608
3	5,0–10,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 21,0-26,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 1-2 dagar per vecka	0,226	1 107
4	11,0-25,5 hemtjänst och/eller avlösning 27,0-41,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 3-4 dagar per vecka	0,301	1 475
5	26,0-40,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 42,0-56,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 5 dagar per vecka	0,416	2 038
6	41,0-55,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 57 timmar och uppåt per månad och/eller dagverksamhet 6-7 dagar per vecka	0,472	2 313
7	Mer än 56 timmar hemtjänst per månad. Korttidsvård samt vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg	0,5392	2 642

Timavgift uppgår till 270 kronor/timme (0,46 procent av basbeloppet) och debiteras för avgiftsbeslut som omfattar hemtjänstinsatser upp till högst två timmar per månad om det blir förmånligare för den enskilde.

Avgift för kost i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg, korttidsvård, våningsmatsalar på servicehus samt hel nutrition (näringspreparat) är 3 592 kronor/månad (en tolftedel av 73,3 procent av basbeloppet). Halv nutrition på servicehus uppgår till 25 procent och kosttillägg till 10 procent av kostnaden för kost och hel nutrition (898 kronor respektive 359 kronor per månad).

Avgift för kost i dagverksamhet är 65 kronor/dag (0,11 procent av basbeloppet).

Personer som beviljats matlåda och/eller dagverksamhet har rätt till ett individuellt tillägg till minimibeloppet vid beräkning av avgiftsutrymme. Det individuella tillägget för matlådor och mat på dagverksamhet baseras på att varje matlåda samt all kost som ges per dag vid dagverksamhet kostar 0,11 procent av prisbasbeloppet (65 kronor).

Avgiftsunderlaget beräknas på den inkomst den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna. Med inkomst avses alla former av inkomstgrundande pensioner, privata pensionsförsäkringar med flera. Vidare beaktas aktuella inkomster av tjänst, näringsverksamhet och livränta samt inkomst av kapital. Den enskildes avgiftsutrymme räknas därefter fram genom att den enskildes förbehållsbelopp (minimibelopp samt boendekostnad) dras från nettoinkomsten.

Avgifter m.m. för stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (19 § LSS) får skäliga avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter tas ut av dem som har hel allmän ålderspension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning eller annan

inkomst av motsvarande storlek, enligt de grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnader och kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov.

Avgifter för insatser inom ramen för hemtjänst, dagverksamhet och bostad med särskild service samt kommunal hälso- och sjukvård regleras i 8 kap. socialtjänstlagen (SoL). Avgifterna bestäms utifrån prisbasbeloppet som uppgår till 58 800 kronor år 2025. Den enskildes avgifter får per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet (2 642 kronor), för bostad med särskild service till högst en tolfedel av 0,50 gånger prisbasbeloppet (2 450 kronor).

Med förbehållsbelopp avses det belopp som den enskilde har rätt att behålla av sina egna medel innan avgift får tas ut. Förbehållsbeloppet utgörs av den enskildes minimibelopp och dennes boendekostnad. Merkostnader för yngre personer med funktionsnedsättning ska beaktas i skälig omfattning. Yngre personer ska därför förbehållas ett minimibelopp som överstiger minimibeloppet för äldre med 10 procent. Förbehållsbeloppet, som den enskilde som betalar avgift alltid ska ha rätt att förbehålla sig av sina egna medel, fastställs i enlighet med 8 kap. 7 § socialtjänstlagen.

I minimibeloppet ingår bland annat livsmedel som en kostnadspost som den enskilde har rätt att behålla utrymme för innan avgift får tas ut. Livsmedelskostnaden är beräknad för personer 61 år. Ett individuellt tillägg för högre normala livsmedelskostnader enligt Konsumentverkets beräkningar för olika åldersgrupper, ges till personer under 61 år som själva står för sina livsmedelsinköp.

Ett individuellt tillägg till minimibeloppet ges till alla som bor i bostad med särskild service enligt SoL där måltider ingår och som betalar kostavgift för dessa. Det individuella tillägget uppgår till mellanskillnaden av Konsumentverkets beräknade skäliga livsmedelskostnader för personer 61 år och kostavgiften för den enskilde. Ett individuellt avdrag motsvarande 8 procent av en tolfedel av prisbasbeloppet (392 kronor per månad) görs för förbrukningsartiklar för personer i bostad med särskild service enligt SoL.

Ovanstående belopp är uträknade efter fastställt prisbasbelopp för 2025.

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst m.m.

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst, dagverksamhet, korttidsvård och för de insatser som ges i bostad med särskild service enligt SoL är indelad i sju avgiftsgrupper

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst m.m.			
Av- gifts- grupp	Intervaller av olika insatser	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Maxavgift kr/mån
1	Enbart trygghetslarm eller grundavgift i servicehus	0,0358	175
2	1,0–4,5 timmar hemtjänst	0,124	608

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst m.m.			
Av- gifts- grupp	Intervaller av olika insatser	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Maxavgift kr/mån
3	5,0–10,5 timmar hemtjänst per månad och/eller dagverksamhet 1-2 dagar per vecka	0,226	1 107
4	11,0–25,5 hemtjänst och/eller dagverksamhet 3-4 dagar per vecka	0,301	1 475
5	26,0–40,5 timmar hemtjänst per månad och/eller dagverksamhet 5 dagar per vecka	0,416	2 038
6	41,0–55,5 timmar hemtjänst och/eller dagverksamhet 6-7 dagar per vecka	0,472	2 313
7	Mer än 56 timmar per månad. Särskilt boende med heldygnsomsorg, korttidsboende/korttidsvård	0,5392	2 642

Timavgift uppgår till 270 kronor/timme (0,46 procent av basbeloppet) och debiteras för avgiftsbeslut som omfattar hemtjänstinsatser upp till högst två timmar per månad om det blir förmånligare för den enskilde.

Avgift för kost

Från och med 2014 upphörde staden med att debitera den enskilde avgiften för kost i daglig verksamhet enligt LSS. I stället betalar numera den enskilde för sina måltider direkt till utföraren. Priset för kost i daglig verksamhet är 35 kronor per dag, vilket motsvarar 0,06 procent av prisbasbeloppet.

Avgiften för kost i dagverksamhet enligt SoL är 65 kronor per dag, motsvarande 0,11 procent av prisbasbeloppet.

- Avgiften för kost i korttidsvistelse enligt SoL och LSS för barn och vuxna är 71 kronor per heldag, motsvarande 0,12 procent av prisbasbeloppet och 35 kronor för halv dag, motsvarande 0,06 procent av prisbasbeloppet.
- Avgiften för kost i korttidsboende enligt SoL för vuxna är 118 kronor per dygn, motsvarande 0,20 procent av prisbasbeloppet.
- Avgiften för kost i boende med heldygnsomsorg, våningsmatsal samt hel nutrition på servicehus är 3 592 kronor per månad, motsvarande en tolfedel av 73,3 procent av prisbasbeloppet. Avgiften för halv nutrition är 25 procent av avgiften för hel nutrition. Halv nutrition (898 kronor per månad) och avgiften för kosttillägg är 10 procent av avgiften för kost i boende med heldygnsomsorg och för hel nutrition (359 kronor per månad).
- Avgiften för kost i bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar är 2 352 kronor per månad, motsvarande 4 procent av prisbasbeloppet.

Övrigt

- Högkostnadsskyddet med maxavgift beräknas till 2 352 kronor vilket motsvarar en tolfedel av 48 procent av prisbasbeloppet.
- Avgift för boende i bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar från 19 år som har aktivitetsersättning beräknas till 2 450 kronor, vilket motsvarar en tolfedel av 50 procent av prisbeloppet.

Avgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m.

Egenavgiften för vård och behandling av missbrukare i HVB och familjehem är 80 kronor/dygn av sjukpenningen (3 kap. 15 § AFL). För personer som saknar eller har låg sjukpenning kan avgiften sänkas helt eller delvis. Om personen genom att betala kostnaden blir beroende av försörjningsstöd ska kostnaden efterges.

Egenavgiften för stöd/omvårdnadsboende, HVB och familjehem består av en avgift för mat och en avgift för boende. Avgiften för frukost, lunch och middag är 0,2 procent av prisbasbeloppet vilket för 2025 motsvarar 118 kronor. Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på institutionen/i familjehemmet. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost och 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta anmälts i förväg till institutionen/familjehemmet.

För stöd/omvårdnadsboende och HVB beräknas egenavgiften till 188 kronor/dygn, varav 70 kronor är avgift för boende och 118 kronor är avgift för mat.

För skyddat boende för personer utsatta för våld i nära relation beräknas egenavgiften för mat till 118 kronor/dygn. Själva boendet är avgiftsfritt. För andra målgrupper som beviljas skyddat boende betalas samma avgift som för stöd/omvårdnadsboende, HVB m.fl.

Vid placering i familjehem är egenavgiften 151 kronor/dygn, varav 33 kronor är avgift för boendet och 118 kronor är avgift för mat.

Egenavgiften för vård och behandling avser endast vuxna missbrukare. Egenavgiften för andra stöd- och hjälpåtgärder (stöd-/omvårdnadsboende) avser samtliga placerade.

Avgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m.			
Kategori	Vård/boende	Avgift/lagrum	Kostnad för den enskilde
Behandlingshem, LVM-hem (HVB) och familjehem	Vård och behandling för missbruk	80 kr/dag enligt 8 kap. 1 § SoL	Bör efterges helt eller delvis enligt 9 kap. 4 § SoL, om personen saknar betalningsförmåga
Stöd-/omvårdnadsboende, HVB m.fl.	Stödboende/omvårdnad för missbruk och och/eller psykisk problematik, arbetskooperativ, boende med drogtolerans och akutboende dygnet runt, skyddat boende för andra målgrupper än personer utsatta för våld i nära relation	188 kr/dag (boende 70 kr samt matkostnad 118 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Stödboende med kontrakt	Boende när enskild ej betalar hyra och mat	Boende 70 kr/dag	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Skyddat boende för personer utsatta för våld i nära relation	Boende	118 kr per dag (boende avgiftsfritt, matkostnad 118 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Familjehem	Stödboende för missbruk och/eller psykiska problem	151 kr/dag (boende 33 kr samt matkostnad 118 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Nattlogi på akutboende	Boende	50 kr per natt (måltider debiteras inte)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga

Egenavgift - familjerådgivning

Stockholms stad har kundval för familjerådgivning. Det innebär att den som vill ha familjerådgivning och bor i Stockholm kan välja mellan godkända utförare, både stadens egen familjerådgivning och privata utförare, till samma avgift. Avgiften är 450 kronor/par för 90 minuters samtalstid.

Avgifter för tillstånd och tillsyn enligt alkohollagen

Tillståndsavgifter

Stockholms stad tar ut avgifter för prövning och ändringar av tillstånd för att servera alkoholdrycker. Indexering av avgifterna har genomförts med prognostiserat index för kommunal verksamhet, PKV, för 2024 (SKR december 2023).

Tillståndsavgifter

Typ av tillstånd

Avgift
per ansökan

2024

Avgift
per ansökan

2025

Nyansökan/ägarskifte	12 000 kr	12 768 kr
Ändrade ägarförhållande	7 500 kr	7 980 kr
Ändring av befintliga tillstånd	3 000 kr	3 192 kr
Stadigvarande ändring i tillstånd	3 000 kr	3 192 kr
Tillfällig ändring i tillstånd	600 kr	638 kr
Tillfälligt tillstånd till allmänheten	4 000/5 000 kr	4 256/5 320 kr
Tillfälligt tillstånd slutna sällskap	1 100 kr	1 170 kr
Förändring i styrelse	2 000 kr	2 128 kr
Förändring i styrelse i studentföreningar och/eller anmälan om ändrade förhållanden för kunskaper.	1 000 kr	1 064 kr
Anmälan om ändrat ägarförhållande eller förändring i styrelse för bolag eller koncerner med fler än ett serveringstillstånd, när anmälningarna inkommer vid ett och samma tillfälle. Full avgift tas för första anmälan, därefter denna avgift för resterande serveringstillstånd.	1 000 kr	1 064 kr

Tillsynsavgifter

Stockholms stad tar ut tillsynsavgifter som baseras på tre delar. En fast avgift som samtliga företag betalar, en rörlig del baserad på företagets omsättning föregående år och en del baserad på företagets öppettid (öppettider efter kl. 01.00 eller senare). Rörlig avgift ska omfatta stadigvarande serveringstillstånd för servering till allmänheten, slutet sällskap, catering och vid trafikservering. Indexering av avgifterna har genomförts med prognostiserat index för kommunal verksamhet, PKV, för 2024 (SKR december 2023).

Tillsynsavgifter

Fasta avgifter	Avgift 2024	Avgift 2025
Fast avgift, servering till allmänheten	3 000 kr	3 192 kr
Fast avgift, servering till slutet sällskap	3 000 kr	3 192 kr

Trafikservering	1 000/2 000 kr	1 064/2 128 kr
-----------------	----------------	----------------

Påminnelseavgift vid utebliven restaurangrapport, påminnelse 1	500 kr	532 kr
--	--------	--------

Påminnelseavgift vid utebliven restaurangrapport, påminnelse 2	500 kr	532 kr
--	--------	--------

Rörlig avgift baserad på årsomsättning (kr)

1-200 000	1 000 kr	1 064 kr
-----------	----------	----------

200 001-500 000	2 000 kr	2 128 kr
-----------------	----------	----------

501 000-1 000 000	4 650 kr	4 948 kr
-------------------	----------	----------

1 000 001-2 000 000	7 500 kr	7 980 kr
---------------------	----------	----------

2 000 001-4 000 000	12 500 kr	13 300 kr
---------------------	-----------	-----------

4 000 001-6 000 000	17 500 kr	18 620 kr
---------------------	-----------	-----------

6 000 001-8 000 000	22 500 kr	23 940 kr
---------------------	-----------	-----------

8 000 001-10 000 000	27 500 kr	29 260 kr
----------------------	-----------	-----------

10 000 001-20 000 000	32 500 kr	34 580 kr
-----------------------	-----------	-----------

20 000 001 och över	37 500 kr	39 900 kr
---------------------	-----------	-----------

Avgifter för utökad serveringstid

Stängning senast 02.00	2 000 kr	2 128 kr
------------------------	----------	----------

Stängning senast 03.00	4 000 kr	4 256 kr
------------------------	----------	----------

Stängning senast 04.00	8 000 kr	8 512 kr
------------------------	----------	----------

Stängning efter 04.00	10 000 kr	10 640 kr
-----------------------	-----------	-----------

Avgifter för tillsyn vid försäljning av folköl, tobak, receptfria läkemedel, e-cigarettor och tobaksfria nikotinprodukter

Staden tar ut avgifter för tillsyn vid försäljning av folköl, tobak, receptfria läkemedel, e-cigarettor och tobaksfria nikotinprodukter. Indexering av avgifterna har genomförts med prognostiserat index för kommunal verksamhet, PKV, för 2024 (SKR december 2023).

Avgifter för tillsyn vid försäljning		
Kategori kontrollavgift	Avgift 2024	Avgift 2025
Försäljning av folköl	2 950 kr	3 139 kr
Försäljning av tobak	6 000 kr	6 384 kr
Försäljning av e-cigarett	2 950 kr	3 139 kr
Försäljning av receptfria läkemedel	3 540 kr	3 767 kr
Försäljning av tobaksfria nikotinprodukter	3 400 kr	3 618 kr
Typ av tillstånd		
Stadigvarande tillstånd tobak	9 500 kr	10 108 kr
Tillfälligt tillstånd tobak	6 500 kr	6 916 kr
Ändrade ägarförhållande tobak	7 500 kr	7 980 kr
Ändrade styrelseförhållanden tobak	2 000 kr	2 128 kr

Avgifter för ansökan om godkännande att starta fristående förskola eller fritidshem eller ansökan om godkännande som huvudman i befintlig verksamhet

Staden tar ut avgifter för ansökan om godkännande att starta fristående förskola, pedagogisk omsorg eller fritidshem och ansökan om godkännande som huvudman för befintlig verksamhet.

Den som ansöker om godkännande som huvudman för en ny fristående förskola, pedagogisk omsorg eller fritidshem alternativt ansöker om godkännande som huvudman för en befintlig verksamhet ska erlägga en startavgift om 5 000 kronor för att ansökan ska tas upp till prövning. Avgiften ska vara betald innan prövning påbörjas.

En prövningsavgift på 20 000 kronor tillkommer, om ansökan efter grundläggande prövning är aktuell för fortsatt prövning. Avgiften ska vara betald innan fortsatt prövning påbörjas.

Revidering av avgifterna pågår och kommer att beslutas av kommunfullmäktige i ett eget ärende.

Avgifter för parkering på gatumark

Avgifter för parkering på gatumark fastställs av kommunfullmäktige. Avgifter för besöksparkering och andra parkeringsavgifter (boendeparkering, nyttoparkeringstillstånd m.m.) fastställdes senast av kommunfullmäktige i juni 2016 (*Plan för gatuparkering*, utl. 2016:112, dnr 171-672/2016). Vissa ändringar har skett därefter. Den 6 maj 2019 beslutade kommunfullmäktige om vissa justeringar (*Ändring av parkeringsavgifter för MC och moped klass 1 samt ändring av reducerad avgift för parkering med tillstånd för rörelsehindrad*, dnr KS 2019/342). Den 20 februari 2023 beslutade kommunfullmäktige om justering av avgifter för besöksparkering (*Höjning av parkeringsavgifter i taxeområde 1, 2 och 3 från och med den 1 april 2023*, dnr KS 2022/1443). Den 11 december 2023 beslutade kommunfullmäktige om justering av avgifter för boendeparkering och nyttoparkering (*Höjd boendeparkeringsavgift i taxeområde 2 och 3 och sänkta avgifter för nyttoparkering*, dnr KS 2023/1166). Avgiften sänks motsvarande Sverigedemokraternas förslag.

Avgifter för felparkering

Avgifterna för felparkering fastställdes senast av kommunfullmäktige den 18 mars 2019 (*Ändring av felparkeringsavgifter*, dnr KS 2018/1770).

Avgifter för upplåtelse av offentlig plats exkl. torgplats

Avgifter för upplåtelse av offentlig plats, exklusive torgplats, fastställdes senast av kommunfullmäktige den 12 april 2021. Den 11 december 2023 beslutade kommunfullmäktige om justering av avgifterna (*Nya kategorier och avgifter i taxa för upplåtelse av offentlig plats med polistillstånd – reklamobjekt utan koppling till nyttigheter*, dnr KS 2023/1168). Avgifterna framgår av kommunal författningssamling (Kfs).

Avgifter för dispenser

Indexering av taxor och avgifter har genomförts med prognostiserat index för kommunal verksamhet, PKV, för 2024 (SKR december 2023). Avgifter för dispenser för breda, långa och tunga fordon samt för färd- och parkeringsdispenser får tas ut enligt lag (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor. Avgifterna får inte vara större än kommunens genomsnittliga kostnader i ärenden av det slag som avgiften gäller.

Avgifter för dispenser		
Typ av dispens	Avgift 2024	Avgift 2025
Tunga fordon	1 660 kr	1 740 kr
Breda fordon, om bredden är högst 4,50 meter	870 kr	910 kr
Breda fordon, om bredden överstiger 4,50 meter	1 660 kr	1 740 kr
Långa fordon, om längden är högst 35 meter	870 kr	910 kr
Långa fordon, om längden överstiger 35 meter	1 660 kr	1 740 kr

Avgifter för upplåtelse av torgplats

Avgifter för upplåtelse av torgplats räknas upp årligen med förändringen i konsumentprisindex (KPI) och fastställs i kommunfullmäktiges budget.

Allmänna bestämmelser för upplåtelse av torgplats framgår av Lokala ordningsföreskrifter för torghandel i Stockholms kommun, senast fastställda av kommunfullmäktige den 30 maj 2022 (dnr KS 2022/361) och publicerade i kommunal författningssamling (Kfs 2022:16).

Avgifter i nedanstående tabeller

Avgifterna ska räknas upp vid varje kommande årsskifte med förändringen i konsumentprisindex, KPI, från föregående år. Maj månad används som bas för indexuppräkningen. Avgiften avrundas enligt gängse avrundningsregler till närmast jämna tiotal kronor. Avgiftsändringen sker från och med den 1 januari efter det att index förantlett omräkning.

Grunder för avgiftsnivå

Torgplatserna indelas i åtta olika avgiftsnivåer. Grund för vilken nivå en torgplats placeras i utgörs av följande faktorer.

Faktorer som ger en högre avgift:

- Goda kommunikationer
- Bra läge: Cityläge, innerstadsläge eller stora centrum med många marknadsaktörer
- Hög besöksintensitet
- Om platsen utrustas med elektricitet
- Om salutorget byggs om till det bättre eller platsen flyttas närmare flödesstråk

Faktorer som ger en lägre avgift:

- Dåliga kommunikationer
- Ytterstadsläge med avsaknad av andra marknadsaktörer
- Låg besöksintensitet
- Avsaknad av elektricitet
- Om salutorgen byggs om till det sämre eller platsen flyttas från befintliga flödesstråk

Faktorer som generellt ska beaktas för avgiftsnivån:

- Kommunens kostnader för upplåtelsen (administrativ, kontrollfunktionen, drift)
- Den på objektiva grunder beräknade vinsten av rörelsen
- Nyttjarens fördel av upplåtelsen
- Övriga omständigheter

Avgifter för upplåtelse av torgplats för Stockholms stad

Avgifter för upplåtelse av torgplats			
Lägesbeskrivning	Salutorg	Avgift 2024	Avgift 2025
Cityläge Ytterplatser	Hötorget	5 390 kr/kvm	5 590 kr/kvm
Cityläge Inre saluplatser	Hötorget	4 890 kr/kvm	5 070 kr/kvm
Tillfällig torgplats	Innerstaden Ytterstaden	670 kr/dag 340 kr/dag	700 kr/dag 350 kr/dag
Mycket frekventa handels- torg belägna vid större köpcentrum	Brommaplan Farsta torg Skärholmstorget Vällingby torg Östermalmstorg	4 390 kr/kvm	4 550 kr/kvm
Mycket frekventa handels- torg belägna vid omstignings- platser eller köpcentrum	Gösta Bohmans plats Liljeholmen Mälartorget Norrmalmstorg Odenplan Ryssgården	3 740 kr/kvm	3 880 kr/kvm
Mer frekventa handelstorg med bra placering av salustånden på stadscentrala salutorg	Gullmarsplan Hornsplan Högdalsgången Kungsholmstorg Medborgarplatsen Rinkeby torg Spånga torg Tensta torg	3 220 kr/kvm	3 340 kr/kvm

Avgifter för upplåtelse av torgplats			
Lägesbeskrivning	Salutorg	Avgift 2024	Avgift 2025
Mer frekventa torg med stadscentrala lägen	Fridhemsplan Fruängen Husby södra Husby norra Husby centrum Hässelby torg Hässelby torg vid t-bana Maltesholmstorget Mariatorget Rörstrandsgatan Sjöviktorg Spelbomskans torg S:t Eriksplan Vintertullstorget	2 580 kr/kvm	2 680 kr/kvm
Mindre eller något större stadscentrala torg/platser med frekvent potentiellt kundunderlag *saknar elektricitet	Akalla Blackebergsplan Bredängstorget Dalens allé David Helldéns torg Jungfrugatan* Kista torg Kärrtorp Lagaplan Nytorget Telefonplan Tjärhovsplan	1 800 kr/kvm	1 870 kr/kvm
Mindre stadsdelscentrala torg eller medelstora torg med en något sämre placering	Högdalsplan Lumatorget Skarpnäcks allé Stieg Trenters torg Västertorps torg Årsta torg Älvsjö torg	1 400 kr/kvm	1 450 kr/kvm

Avgifter för vigslar

Vigslar förrättas av vigselförrättare som förordas av Länsstyrelsen i Stockholms län efter förslag från Stockholms stad. Stadens vigselförrättare genomför två typer av vigslar: på plats i Stadshuset och i förekommande fall så kallade privata vigslar på annan plats efter överenskommelse med paren. Stockholms stad tar ut en avgift för vigselförrättning, vilken omfattar kostnader för administration och personal.

Mot bakgrund av den stora efterfrågan på vigslar finns behov av fler vigseltider och av verksamhetsutveckling.

Vigselavgift	2024	2025
Avgift/par	1 000 kr	1 200 kr

Avgift för boutredning

Boutredningsenheten hjälper till med dödsboutredningar och tar hand om dödsbon som saknar kända delägare, samt lämnar in dödsboanmälan till Skatteverket. Stockholms stad tar ut en timavgift för handläggning motsvarande 1,5 procent av prisbasbeloppet.

Boutredning	Avgift 2024	Avgift 2025
Timavgift	860 kr/tim	882 kr/tim*

*Avgiften bestäms utifrån prisbasbeloppet som för 2025 uppgår till 58 700 kronor.

7 Taxor

Idrottstaxor

Indexering av avgifterna har genomförts med prognostiserat index för kommunal verksamhet, PKV, för 2024 (SKR december 2023), med undantag för taxor riktade mot barn och unga. Därmed är simhallstaxor för barn och unga, nolltaxa 7-20 år samt skoltaxor undantagna indexeringen.

Alla taxor anges nedan i kronor om inget annat anges.

Kriterier för subventionerad taxa och nolltaxa

Kriterier för subventionerad taxa

En förening som erhåller subventionerad- eller noll-taxa ska vara uppbyggd och fungera enligt demokratiska principer och värderingar. Föreningen ska arbeta efter FN:s barnkonvention som bland annat innebär att barn har rätt till inflytande, inget barn får diskrimineras och att varje barn har rätt till utveckling. Föreningen ska aktivt motverka all form av diskriminering, kränkande behandling och kriminell verksamhet. I stadgarna (godkända och antagna på föreningens årsmöte) ska framgå att alla som instämmer i föreningens målsättningar äger rätt till medlemskap. Det får inte bedrivas verksamhet som främjar våld eller rasism. Inte heller får det stimuleras till bruk av alkohol eller andra droger. Idrottsnämnden ska genom uppföljning och kontroll tillse att stadens stöd till föreningslivet inte missbrukas.

Följande kriterier ska uppfyllas för erhålla subventionerad taxa:

Föreningen ska vara en ideell förening

- Föreningen ska vara uppbyggd och fungera enligt demokratiska principer och värderingar
- Föreningen ska aktivt motverka all form av diskriminering, kränkande behandling och kriminell verksamhet
- Föreningen ska ha ett eget plus- eller bankgirokonto.
- Föreningen har ett organisationsnummer i föreningens namn.
- Föreningen ska ha sitt säte i Stockholms stad och minst 50 procent av medlemmarna ska vara folkbokförda i Stockholms stad.
- Medlemsantalet ska uppgå till minst 10 fysiska personer.
- Föreningen ska ha lämnat in gällande stadgar och protokoll från senaste årsmötet samt i förekommande fall konstituerande styrelsemöte (firmatecknare ska framgå med namn och personnummer på protokollet), förteckning med kontaktuppgifter till på årsmötet vald styrelse, verksamhets-/ekonomisk berättelse, revisionsrapport samt medlemsförteckning innehållande födelseår, namn och adress. Stadgar behöver endast skickas in första gången och vid förändring. Övriga handlingar ska skickas in årligen senast 6 veckor efter årsmötet.

- Föreningen ska tillhöra godkänd riksorganisation eller specialdistriktsförbund om verksamheten avser kampsport-, skytte- eller bassängverksamhet. Intyg på medlemskap ska skickas till idrottsförvaltningen av nya föreningar samt vid begäran.

Subventionerad taxa beviljas inte:

- Ekonomisk eller facklig förening, inte heller sådan förenings verksamhet som är hänvisad till annan kommunal förvaltning.
- Beviljas inte för studiecirkel eller annan verksamhet som anordnas av studieförbund. Studier om trosuppfattning eller politiska ideologier medger inte heller subventionerad taxa.
- Verksamheten med kommersiell karaktär.
- Verksamheter med alkoholförtäring eller vid festverksamhet.
- För barn- och ungdomsverksamhet under skoltid (klockan 8-15), studiecirkel eller annan verksamhet som anordnas av eller med studieförbund eller skolor.

Undantagna

- Nationella och regionala (Stockholms län) idrottsförbund som bokar säsongstider för reguljär verksamhet kan beviljas motsvarande taxa som en förening eller förbund som uppfyller kraven för subventionerad taxa.
- Nationella och regionala (Stockholms län) idrottsförbund som arrangerar tillfälliga ungdomsevenemang (7-20 år) kan beviljas motsvarande taxa som en förening eller förbund som uppfyller kraven för subventionerad taxa.

Kriterier för nolltaxa

Följande kriterier ska uppfyllas för erhålla nolltaxa:

- Samtliga kriterier för subventionerad taxa ska vara uppfyllda
- För ungdomsverksamhet ska föreningen ha minst 20 medlemmar (7-20 år). Minst 50 procent av medlemmarna (7-20 år) ska vara folkbokförda i Stockholms stad.
- Medlemsavgift måste tas ut av samtliga aktiva medlemmar och storleken ska framgå av årsmötesprotokollet eller motsvarande enligt stadgar.
- För verksamhet för personer med funktionsnedsättning ska föreningen ha minst 10 medlemmar med funktionsnedsättning.
- Föreningen är med i "Funktionsrätt Stockholms stad" eller i ett parasportförbund.
- För verksamhet för personer med funktionsnedsättning gäller att minst 50 procent av medlemmarna ska vara folkbokförda i Stockholms stad. I de fall regionala samarbetsavtal finns mellan idrottsnämnden och andra kommuner kan avsteg från detta förekomma.

Undantagna

- Anonyma missbruksgrupper som använder tolvstegsmetoden kan medges nolltaxa vid bokningar trots att kriterier för subventionerad- och nolltaxa inte uppfylls.
- Nationella och regionala (Stockholms län) idrottsförbund som arrangerar tillfälliga ungdomsevenemang (7-20 år) kan beviljas motsvarande taxa som en

förening eller förbund som uppfyller kraven för subventionerad taxa respektive nolltaxa.

Nolltaxa beviljas inte:

- För kursverksamhet eller verksamhet riktad till allmänheten med kommersiell karaktär
- För verksamhet under schemalagd skoltid (8-15), eller verksamhet i anslutning till skoldagen, som anordnas av eller i samarbete med studieförbund eller skolor.
- För seniorlags tävlingsverksamhet oavsett ålder på de som deltar. Vid träning kan en avvägning genomföras mellan nolltaxa och subventionerad taxa under förutsättning att en majoritet av de som deltar i aktiviteten är 7-20 år. Subventionerad taxa erläggs omfattning i relation till andelen vuxna som deltar.

Simhallstaxor

Taxorna avser de simhallar och utomhusbad som idrottsnämnden har driftansvar för. Gäller simhallar och utomhusbad med entréavgift

Priserna på kurser gäller på nya bokningar fr.o.m. januari 2025.

I de fall reducerat pris anges gäller detta för studerande, pensionärer, arbetslösa och Fysisk aktivitet på recept (FaR).

I de fall barn- och ungdomspriser anges gäller det 4-19 år och i del fall ungdomspriser anges gäller det 11-19 år.

Nedanstående taxor gäller inte förvaltningens kostnadsfria prova på-träningspass med varierande aktiviteter, riktat till 11–19-åringar boende i Stockholm. Dessa aktiviteter anordnas i begränsad omfattning i vissa simhallar under skollov.

Kampanjpris gäller för kunder som köper årskort i samband med kampanjer, normalt vid terminsstart.

Förnyelsepriset gäller för kunder som köper nytt kort senast en månad efter att giltighetstiden på föregående kort gått ut.

Badtaxor

Avgifter simhallar och utomhusbad	Fr.o.m. jan-24, kr	Fr.o.m. Jan-25, kr
Engångsavgifter		
Vuxna, Eriksdalsbadet	100	105
Vuxna, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	90	95
Vuxna reducerat pris, Eriksdalsbadet	70	70
Vuxna reducerat pris, övriga simhallar	70	70
Barn och ungdomar Eriksdalsbadet	40	40
Barn och ungdomar övriga simhallar	20	20
Badtillägg vid inomhusbad sommartid, Eriksdalsbadet	30	30

Avgifter simhallar och utomhusbad	Fr.o.m. jan-24, kr	Fr.o.m. Jan-25, kr
Familj		
Familj, 2 vuxna + 2 barn, Eriksdalsbadet	240	240
Familj, 1 vuxen + 2 barn, Eriksdalsbadet	140	140
Familj, 2 vuxna + 2 barn, övriga simhallar inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad	200	200
Familj, 1 vuxen + 2 barn, övriga simhallar inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad	110	110
Familj, 2 vuxna + 3 barn, Eriksdalsbadet	240	240
Familj, 2 vuxna + 3 barn, övriga simhallar inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad	200	200
Rabattkort (entréavgift 10 ggr och 100 ggr)		
Rabattkort 10 ggr, 2 års giltighetstid från inköpsdagen		
Vuxna, Eriksdalsbadet	900	940
Vuxna, övriga simhallar	800	830
Vuxna reducerat pris, Eriksdalsbadet	540	560
Vuxna reducerat pris, övriga simhallar	420	440
Barn och ungdomar, Eriksdalsbadet	320	320
Barn och ungdomar övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	160	160
Rabattkort Företag 100 ggr, två års giltighetstid från inköpsdagen		
Övriga simhallar	7 300	7 650
Rabattkort skolans bad, inkl. förskola och fritidshem - barn upp till och med 19 år		
Rabattkort 100 bad, Eriksdalsbadet	3 000	3 000
Rabattkort 100 bad, övriga simhallar (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	1 500	1 500
Rabattkort 10 bad, Eriksdalsbadet	320	320
Rabattkort 10 bad, övriga simhallar (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	160	160
Pris per barn, Eriksdalsbadet	40	40
Pris per barn, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	20	20
<i>Ovanstående priser för förskola gäller även för barn 0-4 år när det kommer barngrupper med ledare. Ledare har fri entré.</i>		
Sommarkort på utomhusbad med entréavgift		
Vuxna	860	900
Vuxna reducerat pris	540	560
Barn och ungdomar 4-19 år	160	160
Järvabadet och Nälstabadet		
Vuxna	860	900
Vuxna reducerat pris	540	560
Barn och ungdomar	160	160
Årskort, 1 års giltighetstid från inköpsdagen*		
Vuxna, bad samtliga simhallar och utomhusbad	2 800	2 900
Vuxna, bad samtliga simhallar och utomhusbad, kampanj-/förnyelsepris	2 700	2 800
Vuxna reducerat pris	1 700	1 750
Vuxna reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	1 600	1 650
Barn och ungdomar samtliga simhallar och utomhusbad	900	900

*Reducerat pris gäller även för stadens anställda på dessa årskort

Taxor för friskvård/träning

Avgifter friskvård/träning	Fr.o.m. jan-24, kr	Fr.o.m. jan-25, kr
Engångsavgifter, gäller även bad vid träningstillfället		
Gym/gruppträning, Eriksdalsbadet,	190	200
Gym/gruppträning, exkl. Eriksdalsbadet, pris per pass	140	145
Gruppträning, ungdom	90	90
Gym, ungdom	90	90
Gym/gruppträning, Eriksdalsbadet (1 barn + 1 vuxen)	230	230
Gym/gruppträning, exkl. Eriksdalsbadet (1 barn + 1 vuxen)	190	190
Gyminstruktion ungdom, återbetalning vid kortköp	130	130
Gyminstruktion vuxna, återbetalning vid kortköp	480	500
<i>En instruktion är inkluderad i priset för halvårs- respektive årskort</i>		
Rabattkort 10 ggr, gym- och gruppträning, gäller även bad vid tränings- tillfället, giltigt 2 år		
Samtliga simhallar, gym och gruppträning	1 200	1 250
Övriga simhallar, exkl. Eriksdalsbadet	10 80	1 130
Reducerat pris vuxna, samtliga simhallar	900	940
Ungdom, gym- och gruppträning, samtliga simhallar	640	640
Ungdom, gym- och gruppträning, samtliga simhallar, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	520	520
Beckomberga simhall, gym- och gruppträning (för personer med funktions- nedsättning)	500	525
Rabattkort 100 ggr, gym- och gruppträning, gäller även bad vid tränings- tillfället, giltigt 2 år		
Eriksdalsbadet	11 400	11 900
Övriga	10 100	10 400
Skolor och föreningar, ungdom	5 000	5 000

Avgifter friskvård/träning	Fr.o.m. jan-24, kr	Fr.o.m. jan-25, kr
TRÄNINGSKORT - inkl. bad, gym, gruppträning och bassängbad utomhus		
Årskort samtliga simhallar*		
Vuxna	5 000	5 200
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	4 800	5 000
Reducerat pris	3 500	3 650
Reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	3 300	3 450
Ungdom	3 000	3 000
Ungdom kampanj-/förnyelsepris	2 900	2 900
Ungdom, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	2 600	2 600
Årskort, exkl. Eriksdalsbadet*		
Vuxna	4 400	4 600
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	4 200	4 400
Reducerat pris	3 100	3 250
Reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	2 900	3 000
Ungdom	2 600	2 600
Ungdom kampanj-/förnyelsepris	2 500	2 500
Ungdom Fysisk aktivitet på recept (FaR)	2 400	2 400
Årskort gym- och gruppträning, Beckomberga sim- och idrottshall		
Personer med funktionsnedsättning	2 400	2 500
Halvårskort, samtliga simhallar		
Vuxna	3 500	3 650
Reducerat pris, vuxna	2 500	2 600
Ungdom	1 900	1 900

Avgifter friskvård/träning	Fr.o.m. jan-24, kr	Fr.o.m. jan-25, kr
Ungdom, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	1 800	1 800
Halvårskort, exkl. Eriksdalsbadet		
Vuxna	2 800	2 900
Reducerat pris, vuxna	2 000	2 100
Ungdom	1 700	1 700
Ungdom, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	1 600	1 600
Halvårskort gym, Beckomberga sim- och idrottshall		
Personer med funktionsnedsättning	1 600	1 670
Sommarkort (vecka 21-34), gäller på bassängbad och de simhallar som har sommaröppet		
Vuxna	1 140	1 190
Reducerat pris, vuxna	780	810
Ungdom	660	660
Ungdom, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	600	600
TRÄNINGSKORT Gym eller träningskort gruppträning - inkl. bad och bassängbad utomhus		
Årskort, samtliga simhallar		
Vuxna	4 500	4 700
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	4 300	4 500
Årskort exkl. Eriksdalsbadet		
Vuxna	3 500	3 650
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	3 300	3 450

*Reducerat pris gäller även för stadens anställda på dessa årskort

Taxor för kursverksamhet

Nedanstående barn- och ungdomspriser gäller för personer till och med 19 år.

Simundervisning	Fr.o.m. jan-24, kr	Fr.o.m. jan-25, kr
Vuxna/45 min lektion	217	225
Vuxna/40 min lektion	193	200
Barn och ungdomar/40 min lektion (Farsta sim- och idrottshall, Husbybadet, Högdalens sim- och idrottshall, Skärholmens sim- och idrottshall, Tensta sim- och idrottshall, Vällingby sim- och idrottshall)	117	117
Barn och ungdomar/40 min lektion övriga anläggningar	117	117
Barn och ungdomar/30 min lektion (Farsta sim- och idrottshall, Husbybadet, Högdalens sim- och idrottshall, Skärholmens sim- och idrottshall, Tensta sim- och idrottshall, Vällingby sim- och idrottshall)	88	88
Barn och ungdomar/30 min lektion övriga anläggningar	88	88
<i>Personer med fysisk aktivitet på recept har rätt till reducerat pris på ovanstående kurser (simundervisning). På simundervisning anpassad för personer med funktionsnedsättning gäller reducerat pris för samtliga deltagare. Reducerade priser gäller endast personer folkbokförda i Stockholm.</i>		
Tilläggsavgift för personer folkbokförda i annan kommun, per kurs (Farsta sim- och idrottshall, Husbybadet, Högdalens sim- och idrottshall, Skärholmens sim- och idrottshall, Tensta sim- och idrottshall, Vällingby sim- och idrottshall)	800	835
Tilläggsavgift för personer folkbokförda i annan kommun, per kurs övriga anläggningar	500	525
Privat simundervisning, 45 min per tillfälle, alla simhallar	720	755
Privat simundervisning, 45 min per tillfälle, alla simhallar (barn och ungdomar)	500	500
Simprov cirka 15 minuter, en lärare (exklusive entréavgift)	120	125
Nedsatt avgift för hushåll med en sammanlagd hushållsinkomst som understiger 6 prisbasbelopp*		

Simundervisning	Fr.o.m. jan-24, kr	Fr.o.m. jan-25, kr
Barn och ungdomar/40 min lektion (samtliga anläggningar)	33	33
Barn och ungdomar/30 min lektion (samtliga anläggningar)	25	25
* I den avgiftsgrundande hushållsinkomsten ingår lön före skatt, inkomst av näringsverksamhet och skattepliktiga inkomster enligt inkomstskattelagen (SFS 1999:1229). Skattefria inkomster som bostadsbidrag, barnbidrag och försörjningsstöd ingår däremot inte. Det som ska anges är inkomst enligt senast erhållna slutskattebesked från skatteverket. Om det finns två vuxna i hushållet ska bådas inkomst inkluderas. Reduktionen ges endast på simskolor för barn och ungdomar 5-14 år, inga ytterligare rabatter ges på det reducerade priset.		

	Fr.o.m. jan-24, kr	Fr.o.m. jan-25, kr
Skolsim		
Skolsim 15 ggr, stadens skolor	9 400	9 400
Skolsim 15 ggr, skolor från andra kommuner	16 500	16 500
Övriga kurser, gäller även bad vid träningstillfället		
MåBra-kom i form, vuxna, pris per lektion (1,5 timmar)	-	-
MåBra-kom i form, barn och ungdomar, pris per lektion (1,5 timmar)	-	-
Övriga kurser, vuxna, pris per lektion (55 minuter)	120	120
Övriga kurser bassäng, vuxna, pris per lektion (45 minuter)	120	120
Övriga kurser, barn (till och med 12 år), pris per lektion (45 minuter)	58	58
Övriga kurser bassäng, barn och ungdomar, pris per lektion (45 minuter)	58	58
Övriga kurser, ungdomar (12-19 år), pris per lektion (55 minuter)	58	58
<i>Pensionärer, arbetslösa, studenter och personer med fysisk aktivitet på recept folkbokförda i Stockholm har rätt till reducerat pris på övriga kurser. Personligt intyg krävs. På kurser för personer med funktionsnedsättning gäller reducerat pris för samtliga deltagare folkbokförda i Stockholm. Reducerade priser uppgår till cirka 80 procent av ordinarie pris.</i>		
Tilläggsavgift för boende i annan kommun per kurs	500	500

Taxor för planhyror

Där inget annat anges avser taxorna kostnad per timme i kronor.

Taxorna gäller successivt fr.o.m. januari 2025 på nya bokningar/avtal.

Taxorna gäller i de anläggningar där idrottsnämnden ansvarar för driften.

Taxorna avser hyra av anläggningarna i befintligt skick med ordinarie bemanning. För eventuella tilläggstjänster kommer extra debitering att ske motsvarande förvaltningens självkostnad alternativt marknadspris i de fall tjänsterna säljs på en konkurrensutsatt marknad. Tillägg kan exempelvis debiteras för extra bemanning, anlitage av hantverkare och extravakter, biljett- och kassakurer, transport av utrustning, plantäckning samt hyra eller inköp av material. Eventuell lagstadgad moms tillkommer.

Eventuell tid för spolning av is, iordningställande/bortplockning av utrustning och material ingår i bokad tid.

Subventionerad taxa och nolltaxa gäller för de föreningar som uppfyller av kommunfullmäktige fastställda kriterier. Subventionerad- och nolltaxa tillämpas för föreningarnas ordinarie verksamhet riktad till dess medlemmar och så kallad öppen verksam-

het, vilket utgörs av kostnadsfria aktiviteter för alla barn- och ungdomar (7-20 år) boende i Stockholm.

Stadsdelsförvaltningar som bokar anläggningar för kostnadsfria idrotts- och friluftsaaktiviteter, så kallad öppenverksamhet, för alla barn och ungdomar (7-20 år) boende i Stockholm kan beviljas motsvarande taxa som en förening som uppfyller kraven för subventionerad taxa respektive nolntaxa.

När idrotter utövas under en period som inte har säsong gäller samma taxor som ickesäsong för respektive anläggningskategori. Exempelvis när fotboll utövas i idrottshall under säsong för idrottshallar gäller taxorna för inomhusanläggningar under ickesäsong.

När lag/idrottare deltar i tävlingsspel i de två högsta nivåerna i fotboll och ishockey, den högsta nivån i övriga idrotter samt övriga nationella och internationella evenemang på motsvarande nivå gäller fastställda taxor för evenemang istället för nedanstående taxor. I de fallen enbart en riksserie finns, likställs detta inte med spel på högsta nivå utan taxor för planhyror gäller för dessa serier.

När huvudsyftet med inhyrningen är kommersiell till exempel filminspelningar och liknande, tecknas avtal till självkostnadspris.

Vid bokning av simbassäng till ordinarie taxa tillkommer entré, om inte bokningen avser evenemang, fotografering eller filminspelning.

Vid bokning av tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare tillkommer entréavgift för kunden/kunderna om de inte innehar ett träningskort. Ingen entréavgift tillkommer för den personliga tränaren.

Inomhusanläggningar säsong (vattensport och gym: året runt, övriga v. 34-v. 21)

Inomhusanläggningar	2024				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa 7-20 år	Skolor
Eriksdalshallen	850	400		990	890	420	0	990
Idrottshall > 700 kvm	850	400		990	890	420	0	990
Idrottshall > 700 kvm, del av	420	200		500	440	210	0	500
Idrottshall < 700 kvm	720	310		870	755	325	0	870
Idrottshall < 700 kvm, del av	360	160		430	375	165	0	430
Motionsrum/gymnastiksal > 150 kvm	420	200		610	440	210	0	610
Motionsrum/gymnastiksal < 150 kvm	210	110		270	220	115	0	270
Skyttehall	580	300		680	605	315	0	680
Skyttehall, halv	290	150		350	300	155	0	350
Åkeshovs- och Mälarhöjdens gymnastikhall	2 120	1 060		2 480	2 220	1 110	0	2 480
Åkeshovs- och Mälarhöjdens gymnastikhall, del av	530	270		620	550	280	0	620
Specialutrustad sal, med cyklar	880	600	570	1 030	920	625	600	1 030
Övriga specialutrustade salar	470	190		550	490	200	0	550
Övriga specialutrustade salar, del av	240	100		270	250	105	0	270
Omlädningsrum/timme	210	110		120	220	115	0	120

Vattensport och gym	2024				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa 7-20 år	Skolor
Simhall, 25 meters bana (pris per bana)	640	130		280	670	135	0	280
Skolbad, 25 meters bana (pris per bana)	370	100		210	385	105	0	210
Simhall och utebad, 50 meters bana (pris per bana)	850	210		530	890	220	0	530
Simhall, undervisningsbassäng	1 480	390		840	1 550	405	0	840
Eriksdalsbadet, hoppbassäng,	2 540	530		1 590	2 660	555	0	1 590
Eriksdalsbadet, hoppbassäng, natt	6 000	-		-	6 300	-	-	-
Simhall, stor bassäng	-	-		1 680	-	-	-	1 680
Bassäng, skolbad	1 480	390		850	1 550	405	0	850
Tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare, 1 timme, samtliga simhallar	240	-	-	-	250	-	-	-

Tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare, per månad, samtliga simhallar	4 800	-	-	-	5 035	-	-	-
Tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare, per månad, endast en simhall.	3 600	-	-	-	3 775	-	-	-

Övrigt

Objekt	2025				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa 7-20 år	Skolor
- bordtennis per bord	120	70			125	70		
- boule	100	70			105	70		
Eriksdalsbadet, stort konferensrum, per timme	1 270	320	320	1 270	1 330	335	300	1 300
Eriksdalsbadet, litet konferensrum, per timme	740	270	270	740	775	280	250	760
Konferensrum Eriksdalshallen	530	270	270	530	555	280	250	540
Konferensrum, övriga anläggningar	210	150		210	220	155		220

Inomhusanläggningar ickesäsong (v. 22-v.33)

Inomhusanläggningar	2024				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa 7-20 år	Skolor
Eriksdalshallen	850	480		990	890	500	0	990
Idrottshall > 700 kvm	850	480		990	890	500	0	990
- " - halv eller del av hall	420	240		500	440	250	0	500
Idrottshall < 700 kvm	720	360		870	755	375	0	870
- " - halv eller del av hall	360	180		430	375	185	0	430
Motionsrum/gymnastiksal > 150 kvm	420	240		610	440	250	0	610
Motionsrum/gymnastiksal < 150 kvm	210	130		270	220	135	0	270
Skyttehall	580	330		680	605	345	0	680
Skyttehall, halv	290	170		350	300	175	0	350
Åkeshovs- och Mälarhöjdens gymnastikhall	2 120	1 270		2 480	2 220	1 330	0	2 480
Åkeshovs- och Mälarhöjdens gymnastikhall, del av	530	320		620	555	335	0	620
Specialutrustad sal, med cyklar	880	600	570	1 030	920	625	570	1 030
Övriga specialutrustade salar	470	230	140	550	490	240	140	550
Övriga specialutrustade salar, del av	240	120	120	270	250	125	120	270

Inomhusanläggningar	2024				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa 7-20 år	Skolor
Omklädningsrum/timme	210	110		120	220	115		120
Övrigt								
- bordtennis per bord	120	80			125	80	0	
- boule	100	80			105	90	0	
Eriksdalsbadet, stort konferensrum, per timme	1 270	320	300	1 200	1 330	335	300	1 300
Eriksdalsbadet, litet konferensrum, per timme	740	270	250	700	775	280	250	760
Konferensrum Eriksdalshallen	530	270	250	540	555	280	250	540
Konferensrum Stadion	530	270	250	540	555	280	250	540
Konferensrum, övriga inomhusanläggningar	210	150		220	220	155		220

Utomhusanläggningar vinteridrotter, säsong (ishallar v. 39-v.13, utomhusbanor v.44-v.9)

Konstfrusna banor	2024				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa 7-20 år	Skolor
Isrink	650	350		650	680	365	0	650
Ishall	1 530	830		1 530	1 605	870	0	1 530
Bandybana	1 590	830		1 590	1 665	870	0	1 590
Rundbana	1 590	830		1 590	1 665	870	0	1 590
Skridsko- och bandyhall, halvplan	1 480	800		1 480	1 550	870	0	1 480
Skridsko- och bandyhall, helplan	2 970	1 590		2 970	3 115	1 665	0	2 970
Naturisbanor								
Bandybana	Ej bokningsbar							

Utomhusanläggningar vinteridrotter, ickesäsong (ishallar v.14-v.38, utomhusbanor v.10-v.43)

Konstfrusna banor	2024				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa (7-20 år)	Skolor
Isrink	650	650		650	680	680	0	650
Ishall (mars, april, aug, sept)	1 550	1 460		1 550	1 625	1 530	0	1 550
Ishall (maj, juni, juli)	1 650	1 560		1 650	1 730	1 635	0	1 650
Ishall, utan is	850	480		850	890	500	0	850
Bandybana, utan is	1 060	210		1 060	1 110	220	0	1 060

Konstfrusna banor	2024				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa (7-20 år)	Skolor
Skridsko- och bandyhall (mars, april, aug, sept)*	3 180	2 770		3 180	3 335	2 905	0	3 180
Skridsko- och bandyhall (maj, juni, juli)*	3 380	2 970		3 380	3 545	3 115	0	3 380

Utomhusanläggningar sommaridrotter, säsong (övriga: v.14-v.43*)

Nedanstående taxor gäller inte för Stockholms stadion. Stockholms stadions taxor anges under *Taxor för evenemang*.

Utomhusanläggningar	2024				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa (7-20 år)	Skolor
Gräsplan	900	530			940	555	0	
Konstgräs 11-spel	740	400			775	420	0	
Konstgräs 11-spel, halv	370	200			385	210	0	
Konstgräs 7-spel	370	200			385	210	0	
Konstgräs 7-spel, halv	190	100			195	105	0	
Konstgräs 5-spel	190	100			195	105	0	
Grusplan 11-spel	370	210			385	220	0	
Grusplan 11-spel, halv	190	110			195	115	0	
Grusplan 7-spel	190	110			195	115	0	
Grusplan 7-spel, halv	100	60			105	60	0	
Grusplan 5-spel	100	60			105	60	0	
Friidrott	720	410			755	430	0	
Sportfält, sandlådan för beachvolleyboll och beachfotboll	1 590	1 060			1 665	1 112	0	
Gärdets sportfält, badområdet (under period när badet är stängt), per dygn	15 900	15 900			16 675	1 6675	0	
Utebadsområdet Gärdets sportfält, längre bokningar, exklusive bassänger, under period när badet är stängt, per dygn	5 300	5 300			5 560	5 560	0	
Sportfält, cricketplan	210	210			220	220	0	
Sportfält, fotbollsplan	900	530			940	555	0	

Utomhusanläggningar	2024				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa (7-20 år)	Skolor
Sportfält, tältområde, per dygn	5 300	-			5560	-		
Sportfält, övriga ytor	1 060	210			1110	220	0	

Övrigt

Omklädningsrum/timme	210	110			220	115	0	
Konferensrum	210	150		210	220	155	0	210

* Friidrott har säsong året runt

Utomhusanläggningar sommaridrotter, ickesäsong (v.44-v.13)

Nedanstående taxor gäller inte för Stockholms stadion. Stockholms stadions taxor anges under Taxor för evenemang.

Utomhusanläggningar	2024				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa 7-20 år	Skolor
Vinterfotbollsplan grus	400	270		340	420	280		340
Konstgräs 11-spel	760	490		640	795	510		640
Konstgräs 11-spel, halv	380	240		320	395	250		320
Konstgräs 7-spel	380	240		320	395	250		320
Konstgräs 5-spel	190	130		160	195	135		160
Konstgräs uppvärmd (nov, dec, mars)	1 550	1 160		1 550	1625	1215		1 550
Konstgräs uppvärmd (jan, feb)	1 460	1 260		1 650	1730	1320		1 650
Övrigt								
Omklädningsrum/timme	210	110			220	115		
Konferensrum	210	150		210	220	155		210

Fotbollshallen

	2024				2025			
	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa 7-20 år	Skolor
Ordinarie säsong (v.14-v. 43)	850	200		960	890	210		960
Ej säsong (v.44-v.13)	850	850		960	890	890		960

Regionala anläggningar

	2024	2025
--	------	------

	Ordinarie	Förening	Förening, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Subventionerad taxa (förening)	Nolltaxa (7-20 år)	Skolor
Sollentuna früidrottshall (träningskort)*								
Kategori 1, ungdom 16-17 år och vuxna	-	2 120	2 120	-	-	2 220	2 120	-
Kategori 2, ungdom 16-17 år och vuxna	-	1 590	1 590	-	-	1 665	1 590	-
Kategori 3, ungdom 13-15 år	-		850	-	-	-	850	-
Kategori 4, senior från 35 år	-	1 590	-	-	-	1 665	-	-

*Opersonliga träningskort som föreningarna kan köpa för sina aktiva. Korten gäller olika dagar och tider.

Kategori 1 gäller samtliga dagar och inkluderar dagtid. Kategori 2 gäller endast 6 dagar och kortare tid per dag.

Tilläggsavgifter i förvaltningens anläggningar

	2024	2025
Tillägg för extra personalkostnad per person och timme vid bokning efter stängning eller utanför säsong, samt för extra städning när kunden inte städat efter genomförd aktivitet enligt avtal/bokningsregler	Självkostnad	Självkostnad
Passerkort per styck	100	105
Bandy/innebandysarg, ej borttagen	1 500	1 570
Öppen ytterdörr	500	525
Öppet fönster	500	500
Gymnastikbänk/övrigt material ej återställda, basketkorgar ej upphissade	Självkostnad, minsta avgift 500	Självkostnad, minsta avgift 500
Larmutryckning, skadegörelse, larmad dörr öppnas alt. ytterdörr öppen för länge	Självkostnad	Självkostnad
Ej tillåten skötsel av plan till exempel snöröjning av en konstgräsplan av kund. Vid uppkommen skada tillkommer kostnader för att återställa planen	Självkostnad	Självkostnad
Utryckning av ambulerande tillsyn (gäller ej vid driftstörning)	500	500
Verksamhet på ej bokad tid eller annan verksamhet på bokad tid än det bokningen avser (exempel vuxenverksamhet på tid bokad för nolltaxa, idrott som inte har säsong på bokad tid för idrott som har säsong)	Ordinarie taxa	Ordinarie taxa
Bokad tid där avbokning inte inkommit till förvaltningen tidigare än tre kalender dagar före nyttjandedagen. För arrangemang gäller tidigare än 30 kalenderdagar	Ordinarie taxa	Ordinarie taxa
Tillägg ej nyttjad tid eller ej använt kort för inpassering, per timme. Tas ej ut av fullt betalande kunder om återbud meddelats innan tidens början	500	Ordinarie taxa

Taxor för evenemang

Där inget annat anges avser taxorna kostnad per timme.

Taxorna gäller i de anläggningar idrottsnämnden ansvarar för driften.

Taxorna gäller samtlig verksamhet på Stockholms stadion samt på övriga anläggningar när lag/idrottare deltar i tävlingsspel i de två högsta nivåerna i fotboll och ishockey, den högsta nivån i övriga idrotter samt övriga nationella och internationella evenemang på motsvarande nivå. I de fall enbart en riksserie finns, likställs detta inte med spel på högsta nivå utan ordinarie taxor gäller för dessa serier.

När hela dagar bokas, debiteras timmar motsvarande anläggningens ordinarie öppettider respektive dag.

Taxorna avser hyra av anläggningarna i befintligt skick med ordinarie bemanning. För eventuella tilläggstjänster debiteras extra motsvarande förvaltningens självkostnad alternativt marknadspris i de fall tjänsterna säljs på en konkurrensutsatt marknad. Vid bokning av eluppvärmd konstgräsplan utanför ordinarie säsong och då väderförhållanden inte medger ordinarie drift kommer debitering motsvarande förvaltningens tillkommande uppvärmningskostnader ske.

Tillägg kan exempelvis debiteras för extra bemanning, anlitande av hantverkare och extravakter, biljett- och kassakurer, transport av utrustning, plantäckning samt hyra eller inköp av material. Eventuell lagstadgad moms tillkommer.

Vid kvalificeringsspel gäller taxan för den division kvalificeringsspelet gäller.

Vid cupmatcher och liknande gäller den nivå som arrangörsklubben tillhör.

Inomhusanläggningar (inklusive bassängbad)

Eriksdalshallen

Objekt	2024		2025	
	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Stora hallen, nationella och internationella matcher/eventemang nivå 1	3 000	1 200	3 145	1 255
<i>Tillägg till ovanstående priser</i>				
Videotavla per arrangemang (exkl. bemanning)	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Övriga idrottshallar

Objekt	2024		2025	
	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Stora hallen, herrar och damer nivå 1 och internationella matcher	2 400	960	2 515	1 000
Stora hallen, nationella och internationella evenemang nivå 1, vid bokningar tre dagar och mer sammanhängande	2 400	720	2 515	755

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Simhallar och bassängbad

Objekt	2024		2025	
	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Eriksdalsbadet, 50 m bassäng, nationell och internationell nivå	5 000	3 500	5 245	3 670
Eriksdalsbadet, 25 m bassäng, nationell och internationell nivå	5 000	3 500	5 245	3 670
Eriksdalsbadet, hoppbassäng nationell och internationell nivå	1 100	780	1 150	815
Eriksdalsbadet, sommarbassäng ute nationell och internationell nivå	2 500	1 750	4 000	2 800
Utebadområdet, längre bokningar, exklusive bassänger, under period när badet är stängt (per dygn)	6 000	6 000	6 290	6 290
Utebadområdet exklusive bassänger, under period när badet är stängt (per dag)	24 000/dag plus 12 kr per betalande åskådare	24 000/dag plus 12 kr per betalande åskådare	25 176/dag plus 12 kr per betalande åskådare	25 176/dag plus 12 kr per betalande åskådare

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Objekt	2024		2025	
	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Fotboll herrar nivå 1 (inklusive träningsmatcher nationell och internationell nivå)*	16 200	12 960	16 990	13 595
Fotboll herrar nivå 2 (inklusive träningsmatcher)	8 640	6 480	9 060	6 795
Fotboll, nivå 1 damer*	3 240	1 350	3 395	1 415
Fotboll, nivå 2 damer*	2 160	920	2 265	965
Landslagsträning fotboll*	3 000	-	3 145	-
Idrott, inklusive gräsplan*	6 000	3 500	6 290	3 670
Idrott, exklusive gräsplan*	6 000	3 000	6 290	3 145
Skolidrott	1 000		1 045	-
Övriga bokningar (ej idrott)	8 000	-	8 390	-
Tillägg till ovanstående priser				
Hyra av fiberduk, inkl. utläggning och uppläggning, per evenemang	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad
Hyra av golv, inkl. utläggning och uppläggning, per evenemang	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad
Tillägg ljusstavla inklusive personal	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad

Utomhusanläggningar (inklusive ishallar)

Stockholms stadion

Tid för att iordningställa före evenemanget och återställa efter evenemanget ingår i bokade timmar. Städning, elektriker, vakter, läktare, tält, arenapersonal med mera bokas av idrottförvaltningen till självkostnadspris.

Objekt	2024		2025	
	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Fotboll herrar nivå 1 (inklusive träningsmatcher nationell och internationell nivå)*	16 200	12 960	17 000	13 600
Fotboll herrar nivå 2 (inklusive träningsmatcher)	8 640	6 480	9 060	6 800
Fotboll, nivå 1 damer*	3 240	1 350	3 400	1 420
Fotboll, nivå 2 damer*	2 160	920	2 270	960
Landslagsträning fotboll*	3 000	-	3 150	
Idrott, inklusive gräsplan*	6 000	3 500	6 300	3 670
Idrott, exklusive gräsplan*	6 000	3 000	6 300	3 150
Skolidrott	1 000		1 050	
Övriga bokningar (ej idrott)	8 000	-	8 400	
Tillägg till ovanstående priser				

Hyra av fiberduk, inkl. utläggning och uppläggning, per evenemang	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad
Hyra av golv, inkl. utläggning och uppläggning, per evenemang	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad
Tillägg ljustavla inklusive personal	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad

*Beroende på för- och efterarbete är timpriset baserat på att anläggningen bokas minst nedanstående antal timmar:

Fotboll herrar nivå 1:	10 timmar
Fotboll damer nivå 1:	6 timmar
Fotboll damer nivå 2:	6 timmar
Landslagsträning fotboll:	5 timmar
Fotboll, övrigt:	6 timmar
Friidrott, internationell och nationell nivå:	14 timmar
Friidrott, övriga arrangemang:	8 timmar
Arrangemang, övriga idrotter:	6 timmar

Zinkensdamms idrottsplats och Östermalms idrottsplats

Objekt	2024		2025	
	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Zinkensdamms IP, per timme	-	-	-	-
Normal taxa (exkl. merkostnader)	6 000	3 500	6 290	3 770
Hyra av fiberduk, inkl. utläggning och uppläggning, per evenemang	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad
Hyra av golv, inkl. utläggning och uppläggning, per evenemang	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad	Självkostnad
Östermalms IP, per timme	-	-	-	-

Grimsta idrottsplats

Objekt	2024		2025	
	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Konstgräs 11-spel, fotboll herrar nivå 1, per match	162 000	129 600	170 000	135 950
Konstgräs 11-spel, fotboll herrar nivå 2, per match	86 400	64 800	90 600	67 950
Konstgräs 11-spel, fotboll träningsmatch med entré herrar nivå 1*	10 370	7 780	10 900	8 150
Konstgräs 11-spel, fotboll träningsmatch med entré herrar nivå 2*	10 370	7 780	5 800	4 150
Konstgräs 11-spel, fotboll damer nivå 1	3 240	1 350	3 400	1 420
Konstgräs 11-spel, fotboll damer nivå 2	2 160	920	2 270	965

*Beroende på för- och efterarbete är timpriset baserat på att anläggningen bokas minst nedanstående antal timmar:
 Fotboll herrar nivå 1: 10 timmar
 Fotboll damer nivå 1: 6 timmar

Hammarbys idrottsplats (Kanalplan) och Kristinebergs idrottsplats

Objekt	2024		2025	
	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Konstgräs 11-spel, fotboll damer nivå 1*	3 240	1 350	3 400	1 415
Konstgräs 11-spel, fotboll damer nivå 2	2 160	920	2 265	965

*Beroende på för- och efterarbete är timpriset baserat på att anläggningen bokas minst nedanstående antal timmar:
 Fotboll damer nivå 1: 6 timmar

Gärdets sportfält

Objekt	2024		2025	
	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Sportfältet, evenemang	12 kr/ betalande åskådare, minimi-hyra 24 000 kr/dag	12 kr/ betalande åskådare, minimi-hyra 24 000 kr/dag	12 kr/ betalande åskådare, minimi-hyra 25 175 kr/dag	12 kr/betalande åskådare, minimi-hyra 25 175 kr/dag

Övriga anläggningar

Objekt	2024		2025	
	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Ishall, ishockey herrar nivå 2			6 000	3 500
Ishall, ishockey damer nivå 1	3 600	1 750	3 800	1 840
Gubbängen skridsko- och bandyhall, nivå 1	6 000	3 500	6 300	3 670
Bandybana, bandy herrar nivå 1	6 000	3 500	6 300	3 670
Amerikansk fotboll herrar nivå 1	3 000	1 500	3 150	1 570

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Övriga taxor

Taxor för övernattniing i stadens skolor

Lagstadgad moms (12 procent) tillkommer på nedanstående taxor, om inte annat anges.

Objekt	2024		2025	
	Bokningsavgift per uthyrningsdygn	Avgift per dygn	Bokningsavgift per uthyrningsdygn	Avgift per dygn

	tillfälle skola*	och	tillfälle skola*	och
1 klassrum	7 020	1 670	7 360	1 750
2 klassrum, samma skola	7 240	1 670	7 600	1 750
3 klassrum, samma skola	7 560	1 670	7 930	1 750
4 klassrum, samma skola	7 780	1 670	8 160	1 750
5 klassrum eller fler, samma skola	7 990	1 670	8 380	1 750
Idrottshall/motionsrum	5 620	1 670	5 900	1 750

*1 470 kr av bokningsavgiften, exklusive moms, avseende uthyrning av klassrum tillfaller utbildningsnämnden, resterande avgifter tillfaller idrottsnämnden.

Ovanstående taxor gäller på bokningar upp till sju nätter. Vid bokningar av fler än sju nätter lämnas en prisoffert.

Övriga avgifter

Övriga avgifter lokaler	
Ambulerande tillsyn	Ingår i avgiften
Matsal med befintlig utrustning	Ingår inte i hyran, avtalas separat med respektive skola
Skadegörelse	Full kostnadstäckning
Städning	Förhyrare förutsätts i egen regi städa uthyrda lokal. I annat fall debiteras förhyraren full kostnadstäckning för sådant uppdrag
Falsklarm	Minst 6 000 kr eller faktisk kostnad
Depositionsavgift	Tas ut av förhyrare enligt av idrottsnämnden utfärdade allmänna villkor.

Taxor för övriga skollokaler

Samma kriterier gäller för subventionerad taxa och nolltaxa som för idrottstaxor ovan. För andra gäller privat taxa. Privat taxa avser övriga ideella föreningar samt under vissa förutsättningar även privatpersoner, andra icke vinstdrivande organisationer samt företag. Skollokalerna upplåts till ändamål som t.ex. föreningsaktiviteter, studiecirklar, kursverksamhet, informationsmöten, medlemsmöten, styrelsemöten och liknande. I tillämpliga delar gäller samma villkor och regler som för övriga upplåtelser via Interbook. I de fall lokalerna hyrs för Kulturskolans verksamhet gäller särskild överenskommen taxa.

Taxor för övriga skollokaler		
Lokaltyp	Subventionerad taxa, per timme	Privat taxa per timme
Klassrum	105	260
Specialsal*	210	625
Aula/matsal, liten (max 200 personer)	260	785
Aula/matsal, mellan (201-500 personer)	525	1 570
Aula/matsal, stor (fler än 500 personer)	785	2 360
*Med specialsals avses till exempel. musiksals, slöjdsals, bildsals, danssals, hemkunskapssals, bibliotek		

Skolkostnadsersättning för övriga skollokaler

Idrottsnämnden ersätter utbildningsnämnden med så kallad skolkostnadsersättning per upplåtelse tillfälle för nolltaxeföreningar enligt tabellen nedan. Vid uthyrning av övriga skollokaler till nolltaxeföreningar är skolkostnadsersättningen begränsad till ersättning för max sju salar per uthyrningsdag.

Skolkostnadsersättning för övriga skollokaler		
Lokaltyp	Skolkostnadsersättning, lokal <u>med</u> kodlås per upplåtelse tillfälle	Skolkostnadsersättning, lokal <u>utan</u> kodlås per upplåtelse tillfälle
Klassrum och specialsalar*	75	160
Aula/matsal (oavsett storlek)	160	315
Gymnastiksal (i enlighet med beslut i tertialrapport 2 2017)	105	210
* Med specialsalar avses till exempel musikal, slöjdsal, bildsal, danssal, hemkunskapssal, bibliotek		

Övrigt

	2024	2025
Avgift för allmän båtplats (inkl. 25 % moms)		
Avgift för roddbåtsplats*	3 900	3 900
Båtplats*	3 900	3 900
Bred båtplats*	4 100	4 100
Köavgift per år för att få allmän båtplats	200	200
*Avgiften indexjusteras årligen, från 1 januari, med 100 % utifrån KPI80 med oktober 2023 som basmånad		
Dygnshyra ishallsföreningar (v.12-v.38)		
Dygnshyra under ickesäsong	5 000	5 245
Kortlås (skolors gymnastiksalar)		
Drift och administration per år	8 000	8 390
Ågesta och övriga preparerade konstsnöskidspår, vuxna från och med 20 år*		
Säsongskort	800	835
Dagkort	50	50

Följande taxor och avgifter beslutas i denna budget

- Avgifter för **upplåtelse av torgplats**
- Avgifter för **dispenser**
- Taxor för övriga **skollokaler**
- Skolkostnadsersättning för **övriga skollokaler**
- Avgifter för **förskola och fritidsverksamhet**
- Avgifter för **sommarkoloniverksamhet**
- Avgifter m.m. för **äldreomsorg**
- Avgifter m.m. för **stöd o service till personer med funktionsnedsättning**

- Avgifter för **vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem** m.m.
- Egenavgift för **familjerådgivning**
- Avgifter för **tillsyn vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel**
- Taxor inom **idrottsnämndens verksamhetsområde**, se bilaga 13 *Ärenden som sambehandlas i samband med kommunfullmäktiges beslut om budget 2025 för Stockholms stad*

Övriga taxor och avgifter som redovisas i bilaga 7 är med som information och är redan beslutade.

8 Regler för ekonomisk förvaltning

Inledning

Kommunernas ekonomiska förvaltning regleras i 11 kapitlet i Kommunallag (2017:725). Där stadgas bland annat att kommunfullmäktige ska meddela närmare föreskrifter om medelsförvaltningen. Kommunstyrelsen och övriga nämnder ska även tillämpa Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Olika regler gäller för verksamheter med beställaransvar och utföraransvar.

För stadens bolagsstyrelser och stiftelser gäller även Bokföringslag (1999:1078), för bolagsstyrelserna gäller Aktiebolagslag (2005:551), Årsredovisningslag (1995:1554) och Bokföringsnämndens allmänna råd BFAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3), och för stiftelser gäller Stiftelselag (1994:1220). Såvida inte dessa lagar stadgar annat, gäller vad som nedan stadgas om nämnd även för stadens stiftelser och bolagsstyrelse. Vad som stadgas om förvaltningschef ska även gälla för verkställande direktör (bolagschef/stiftelsechef). Varje bolagsstyrelse har att besluta härom.

Kommunstyrelsen får medge undantag från vad som stadgas nedan om det föreligger särskilda skäl.

1 kap. BUDGET och UPPFÖLJNING

Kommunfullmäktiges budget

1 §

Kommunstyrelsen meddelar riktlinjer för nämnders budgetarbete.

Kompletterande anvisningar utfärdas av stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB.

2 §

Nämnd inger i samband med sin verksamhetsberättelse sitt budgetförslag och sina treårsberäkningar till kommunstyrelsen som underlag för kommunstyrelsens förslag

till budget och treårsberäkningar. Förslaget omfattar driftbudget och investeringsbudget. Investeringsbudgeten ska utgå från kommunfullmäktiges inriktnings- och verksamhetsmål. Stadens investeringsstrategi utgör underlag för att ta fram berörda nämnders och bolags investeringsplaner, uppdelade på planerade och beslutade projekt. Budgeten ska omfatta fem år och vara uppdelad på planerade och beslutade projekt. Driftkostnader, inklusive kapital- och lokalkostnader, till följd av investering ska rymmas inom nämndens driftbudget, om inte annat beslutats.

Nämnd ska ta fram underlag till förslag för budget och treårsberäkningar i enlighet med kommunstyrelsens riktlinjer och utfärdade anvisningar.

3 §

Budgeten fastställs av kommunfullmäktige. Den ska upprättas i enlighet med kommunallagens balanskrav. Budgeten omfattar nämnder och bolagsstyrelser.

a) Nämnder

1. Plan över verksamheten
 - Planen ska omfatta mål, riktlinjer och anslagsvillkor med en översikt för treårsperioden.
2. Driftverksamhet
 - Verksamhet med utföraransvar får resultatbudget med avkastningskrav.
 - Övrig verksamhet, inklusive sådan med beställaransvar, får ett eller flera anslag. Anslag kan, beroende på ändamål, meddelas brutto eller netto.
3. Investeringar
 - Plan och anslag för investeringsverksamheten med beräknade drift- och kapitalkostnadseffekter samt intäktsmöjligheter.
4. Stora projekt
 - Projektplan med redovisning av projektets syfte och innehåll samt ekonomiska konsekvenser.

b) Stadens finansiering och ställning

- En plan för finansiering av stadens totala utgifter inklusive försäljningsbeting samt uppgift om stadens budgeterade ställning vid budgetårets slut.

c) Bolagsstyrelser

1. Plan över verksamheten
 - Planen ska omfatta mål och riktlinjer med resultatkrav samt en översikt för treårsperioden.
2. Plan över omsättning och resultat
3. Investeringar
 - Plan för investeringar avseende all anläggningsverksamhet.

Nämndens budget

4 §

Nämnd ska, med utgångspunkt från kommunfullmäktiges fastställda budget, upprätta en verksamhetsplan med budget för det kommande årets verksamhet). I budgeten ska redovisas uppställda mål för verksamheten och hur tilldelade resurser ska användas.

Nämnderna får sina medel för drift tilldelade som ett anslag. Inom ramen har nämnderna frihet att disponera anslaget och prioritera mellan verksamheterna, så länge de följer de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt.

Nämndens budget för nästkommande år ska fastställas av nämnden senast under december. År då val till kommunfullmäktige ägt rum, eller vid andra av kommunfullmäktige beslutade särskilda skäl, senast under januari året därpå.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB kan utfärda kompletterande anvisningar och tidplan för budgeten.

5 §

Nämnd ska i samband med att budgeten upprättas redovisa förändrad omslutning hos kommunstyrelsen till följd av ökade externa intäkter för statsbidrag till olika projekt samt olika ersättningar. Nämnd ska även redovisa förändrad omslutning till följd av ökad försäljning av överskottskapacitet till andra nämnder.

Omslutningsförändringar av principiell betydelse ska föras upp till kommunfullmäktige för beslut.

Nämnd ska lämna sin budget till stadsledningskontoret för sammanställning.

Budgetansvar

6 §

Nämnder är ansvariga för att anslag inte överskrider, budgeterade intäkter inflyter, avkastnings- och resultatkrav uppnås, investeringsutgifter och inkomster disponeras för beslutade objekt inom anvisad ram samt att budgeterade försäljningsbeting uppfylls. Nämnder och styrelser ansvarar också för hur verksamheten bedrivs och att kommunfullmäktiges mål uppnås.

Uppföljning

7 §

Uppföljning ska ge underlag för att styra verksamheterna. Ansvar för uppföljning ligger hos nämnderna.

Förvaltningschefen ska kontinuerligt följa upp verksamheten, upprätta erforderliga underlag till nämnden och redovisa om risk för budgetavvikelse föreligger och därvid föreslå erforderliga åtgärder.

Verksamheter med beställaransvar ska styras genom regelbunden uppföljning och avstämning mot nämndens budget, redovisa prognostiserad behovs- och prestationsutveckling samt kostnads-/utgifts- och intäkts-/inkomstutveckling.

Verksamheter med utföraransvar ska styras genom regelbunden uppföljning mot beslutade resultatplaner samt fastställt avkastningskrav.

Nämnd ska besluta om former och tidpunkter för redovisning av erforderliga beslutsunderlag för sin styrning.

Förvaltningschefen ska tillse att budgetansvaret iakttas vid varje resursanskaffning (anställning, upphandling med mera).

Finner nämnd med beställaransvar att anslag kommer att bli otillräckligt, eller att intäkter inte inflyter i budgeterad omfattning, ska nämnden vidta åtgärder för att rymma sådant överskridande eller intäktsunderskott inom nämndens budget respektive beslutade anslag och av kommunfullmäktige angivna mål och anslagsvillkor.

Finner nämnd med beställaransvar att förutsättningarna ändrats i förhållande till underlaget för kommunfullmäktiges budgetbeslut samt att mål och anslagsvillkor till följd av detta behöver ändras ska begäran härom underställas kommunfullmäktige.

Driftprojekt (verksamhetsprojekt)

7a §

För projekt som finansieras inom driftbudget (nedan kallat verksamhetsprojekt) och som innebär en verksamhetspåverkan i form av förändringar i organisation eller arbetssätt gäller att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt uppföljningen av medelsförbrukning, tidplaner, prestationer, nyttorealiserings samt de politiska målen.

För verksamhetsprojekt där kostnaderna bedöms överstiga 50 mnkr, som har betydande påverkan på stadens ekonomi eller berör frågor som är av strategisk vikt, ska ett *inriktningsbeslut* fattas av ansvarig nämnd.

För verksamhetsprojekt där kostnaderna bedöms överstiga 50 mnkr, som har betydande påverkan på stadens ekonomi eller berör frågor som är av strategisk vikt, ska ett beslutsunderlag för *genomförandebeslut* lämnas till kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

Inför inriktnings- och genomförandebeslut ska *samråd* ske med kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret rapporterar genomförda samråd till kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott.

Den nämnd som planerar och genomför verksamhetsprojekt har ett ansvar för att projektets innehåll samt ekonomiska åtaganden överensstämmer med vad som har beslutats. Eventuella avvikelser hanteras av nämnden genom att vidta åtgärder i projektet genom omprioriteringar. Beroende på fas och avvikelsens storlek kan en hemställan till kommunfullmäktige behövas.

Nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa av kommunfullmäktige beslutad styrmodell för verksamhetsprojekt. Uppföljning ska ske tertialvis där även avvikelser rapporteras. Uppföljning ska ske både mot kommunfullmäktiges budget (årets ram och prognos för kommande år) och mot genomförandebeslut.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB utfärdar tillämpningsanvisningar för styrning, prioritering och rapportering av verksamhetsprojekt.

Investeringar

7b §

För investeringar och investeringsprojekt gäller att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt styrning, planering, prioritering och uppföljning av medelsförbrukning, tidplaner, prestationer samt de politiska målen.

För investeringsprojekt där utgifterna bedöms överstiga 50 mnkr för stadens nämnder respektive 300 mnkr för stadens bolag eller är av strategisk eller principiell vikt, ska ett *utredningsbeslut* fattas av ansvarig nämnd respektive bolagsstyrelse. För investeringsprojekt där utgifterna bedöms överstiga 300 mnkr ska utredningsbeslutet anmälas till berörda nämnder samt till kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott. Om beslutet kommer att påverka bolagens verksamhet ska beslutet anmälas till berörd styrelse. Bolagen ska anmäla sina utredningsbeslut till koncernstyrelsen. För utredningsbeslut som endast avser nämndens/bolagsstyrelsens beslut om reviderad utredningsutgift behöver ingen anmälan ske.

Utredningsbeslut för mycket stora investeringsprojekt där utredningsutgifterna beräknas överstiga 50 mnkr för staden totalt ska godkännas av kommunfullmäktige.

Utredningsbeslut för investeringsprojekt där utgifterna bedöms överstiga 300 mnkr, som avser uppdrag till fastighetsnämnden att utreda utveckling och/eller upprustning av fastighet eller anläggning för annan nämnds räkning, ska beslutas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott.

Utredningsbeslut för fastighetsutvecklingsprojekt som anses vara av strategisk, stadsövergripande karaktär där utgifterna bedöms överstiga 300 mnkr ska beredas av stadsledningskontoret i samråd med berörda förvaltningar och beslutas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott. Grunden för att klassa ett projekt som strategiskt kan vara att det uppfyller ett eller flera av kriterierna för uppföljning av större investeringar som medför höga utgifter, höga driftkostnader, är komplext och/eller involverar flera nämnder och/eller bolag.

För investeringsprojekt där utgifterna bedöms överstiga 300 mnkr ska ett beslutsunderlag för *inriktningsbeslut* lämnas till kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

För investeringsprojekt där utgifterna bedöms överstiga 50 mnkr för stadens nämnder respektive 300 mnkr för stadens bolag, eller är av strategisk eller principiell vikt, ska ett beslutsunderlag för *genomförandebeslut* lämnas till kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

Inför utredningsbeslut ska *samråd* ske med kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret för investeringsprojekt där utgifterna bedöms överstiga 300 mnkr eller är av annan strategisk vikt. Inför inriktnings- och genomförandebeslut ska samråd ske för investeringsprojekt där utgifterna bedöms överstiga 50 mnkr eller är av annan strategisk vikt.

Stadsledningskontoret rapporterar genomförda samråd till kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott.

Investeringar i verksamhetslokaler

Vid investeringar i verksamhetslokaler ska inhyrande nämnd följa de regler som framgår av kapitel 7, Lokaler.

Vid investeringsprojekt i verksamhetslokaler ska fastighetsnämnden och inhyrande nämnder, med undantag för kommunstyrelsen, lämna ett gemensamt beslutsunderlag för utrednings-, inriktnings-, och genomförandebeslut enligt beloppsgränserna ovan.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) och/eller Micasa Fastigheter i Stockholm AB och berörd inhyrande nämnd ska lämna ett gemensamt beslutsunderlag för utrednings-, inriktnings-, och genomförandebeslut där utgifterna bedöms överstiga 300 mnkr.

Uppföljning

Visar uppföljningen att ett objekt kan medföra större utgifter, mindre inkomster, högre framtida kostnader eller lägre framtida intäkter än vad som ursprungligen kalkylerades, eller att andra förutsättningar ändrats i väsentlig mån, ska detta omgående

redovisas för nämnden. Nämnden ska snarast vidta åtgärder för att förhindra fördyringar eller göra omprioritering inom ramen för sin totala investeringsbudget. Avvikelse mot investeringsbeslut överstigande 15 procent, dock minst 20 mnkr, av investeringens nettoutgift för stadens nämnder och nettoanvändning för stadens bolag eller annan avvikelse av strategisk vikt, ska tillställas kommunfullmäktige. För bolagen SISAB och Micasa gäller gränsvärdet 15 procent av nettoutgiften för investeringar i lokaler där staden är eller ska bli hyresgäst.

För att säkerställa att det inte finns några stora avvikelser från de budgeterade ramar som beslutats ska investerande nämnd respektive bolagsstyrelse minst två gånger per år avge en uppföljande rapport om de större projektens budgetefterlevnad. Om det finns skäl att anta att det kan föreligga problem ska respektive nämnd och bolagsstyrelse mer frekvent följa utvecklingen.

Nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa av kommunfullmäktige beslutade regler för styrning, prioritering och rapportering av investeringar.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB utfärdar tillämpningsanvisningar för styrning, prioritering och rapportering av investeringar.

8 §

Nämnd ska lämna de rapporter avseende utfall och prognoser, beslutade och föreslagna åtgärder, som stadsledningskontoret eller revisionskontoret begär.

Resultatenheter

9 §

Huvudregeln är att respektive nämnd beslutar om nya resultatenheter ska inrättas, förändras eller avvecklas i samband med nämndens ordinarie verksamhetsplan. Nämnden ska i denna definiera vilka enheter som ska utgöra resultatenheter och hur resultatet ska mätas. Samtliga resultatenheter anmäls till kommunstyrelsen i samband med ärendet Avstämning av mål och budget. Varje nämnd har ansvar för att utforma interna överenskommelser med sina resultatenheter.

För att skapa ett trovärdigt och långsiktigt stabilt system, bör nämnden inte upphäva eller ändra förutsättningarna för resultatenheterna under året. Det är viktigt att göra en helhetsbedömning, då en förändring av en resultatenhet kan påverka andra resultatenheter. Enheterna ska verka i enlighet med gjorda överenskommelser.

Nämnden kan endast i undantagsfall upphäva eller ändra förutsättningarna under pågående år. Detta gäller då resultatenheten inte har verkat eller kunnat verka i enlighet med gjorda överenskommelser och detta inte kunnat förutses i samband med upprättandet av verksamhetsplanen. Nämnden kan under vissa speciella förutsättningar, till exempel om enheten genom upphandling i konkurrens övergår till så kallad intraprenad, korrigera sin verksamhetsplan med avseende på avvikelsen. Samråd ska alltid ske med stadsledningskontoret innan beslut tas om ändring. Ändring ska godkännas av kommunstyrelsen.

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott, till följande år som uppkommer till följd av enhetens eget handlande, med maximalt 5 procent av enhetens bruttobudget för året. Resultatfonden får ha ett överskott med maximalt 10 procent av enhetens bruttobudget. En förutsättning för att resultatenheterna ska få föra över ett överskott är att åtaganden för enhetens verksamhet har uppfyllts.

Verksamhet som upphandlas i konkurrens med externa entreprenörer, så kallade intraprenader, ska överföra 100 procent av sina resultat för att säkerställa konkurrensneutralitet under den tid som överenskommelsen gäller.

Resultatenhet som avvecklats under innevarande år kan inte föra över resultat till nästkommande år. Enhetens utfall kommer därmed att ingå i nämndens samlade resultat för innevarande år.

Om en resultatenhet visar över- eller underskott som ska föras mellan åren, ska nämnden i samband med bokslutet avsätta resultatet till en resultatfond. Underskott får uppkomma under 2023 och 2024 men ska därefter täckas i samband med nästkommande års bokslut. Om underskottet inte har kunnat täckas under nästkommande års bokslut, det vill säga år 2025, ska nämnden upplösa resultatenheten i samband med bokslut, varvid underskottet täcks i bokslutet av nämnden. Ansvaret att täcka underskottet ligger därmed ytterst på nämnden. Om en resultatenhet har vidtagit åtgärder för att eliminera ett underskott men inte helt lyckats med detta under nästkommande år, kan resultatenheten få vara kvar efter kommunstyrelsens prövning av åtgärdernas trovärdighet.

Överfört överskott ska användas i verksamheten till kostnader av engångskaraktär och inte till löpande drift.

Nämnden ska i samband med sin budget/verksamhetsplan redovisa hur planerade över- eller underskott från föregående år avses behandlas. Med över-/underskott avses bättre/sämre resultat än budgeterat.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för resultatfonder.

Taxor, avgifter och nämndernas internprissättning

10 §

Beslut om taxor, avgifter, prestationsrelaterade ersättningar till privata utförare (så kallad peng), investering, försäljning av mark och anläggningar samt andra ärenden, som anges i lag, fattas av kommunfullmäktige. För de verksamheter där kommunfullmäktige har beslutat om införande av pengsystem ska ersättningsnivåerna vara samma för alla utförare oavsett egen regi, entreprenad eller privat utförare. Vid köp och försäljning mellan stadsdelsnämnder ska de ersättningsnivåer som kommunfullmäktige beslutat om gälla, inga extra påslag ska göras.

Kommunfullmäktige kan ge uppdrag åt nämnd att besluta i sitt ställe i den omfattning som följer av kommunallagen.

Vid internprissättning mellan nämnder finns ett behov av grundläggande, för alla verksamheter gemensamma, principer. Dessa principer utgår från kommunallagens

bestämmelser om självkostnad och stadens allmänna riktlinjer på området vid upphandling.

Köp av verksamhet inom staden behöver inte föregås av någon form av upphandling eftersom staden räknas som en juridisk person, om än uppdelad på olika nämnder.

Kommunallagens bestämmelser om självkostnad bör vara styrande vid all prissättning. Enligt kommunallagen får priset för en vara eller en tjänst avse kostnaderna för enbart denna klart urskiljbara tjänst. Ett lägre pris på en tjänst får inte kompenseras med ett för högt pris på en annan tjänst.

En förutsättning för en effektiv hushållning med resurser är möjligheten till långsiktighet i nämndernas planering. Vid ändring av priset ska de nämnder som berörs informeras skyndsamt. Eventuellt kan ändringar av väsentlig natur ske under året till följd av beslut i kommunfullmäktige eller av kommunstyrelsen som kan påkalla behov av förändrade priser. Prisändringar under året ska alltid beslutas av nämnden och gälla för resterande del av budgetåret.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för nämndernas internprissättning.

2 kap. REDOVISNING

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av reglerna i detta kapitel.

Kommunal redovisningslag

1 §

Stadens nämnder ska tillämpa Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning och reglerna i detta kapitel.

Nämndens löpande redovisning

2 §

Nämnden ansvarar för att fullständiga räkenskaper fortlöpande förs över förvaltningens verksamhet i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning och reglerna för ekonomisk förvaltning samt utfärdade anvisningar.

Nämnden ansvarar vidare för att förvaltningen tillämpar det löne- och redovisningssystem som kommunstyrelsen beslutat om.

Servicenämnden svarar för löne- och ekonomiadministrationen enligt av kommunstyrelsen beslutat gränssnitt. Förändringar i gränssnitt fastställs av kommunstyrelsen.

Nämnden utfärdar anvisningar för redovisningen inom nämndens resultatenheter. Nämnden ansvarar för att förvaltningen upprättar månadsbokslut i enlighet med de tillämpningsanvisningar som utfärdas av stadsledningskontoret.

3 §

Nämnden ska på uppmaning tillhandahålla kommunstyrelsen och stadsrevisionen rapporter och ekonomiska uppgifter.

Nämndens bokslut och verksamhetsberättelse

4 §

Nämnden ansvarar för att räkenskaperna avslutas snarast efter räkenskapsårets utgång och att bokslut upprättas. Varje nämnd ska snarast efter årets slut fastställa bokslut för varje redovisningsenhet med en avräkning mot budget som fastställts av kommunfullmäktige, och därefter inom tid och på det sätt som kommunstyrelsen bestämmer insända bokslutsärendet till stadsledningskontoret. Förslag till eventuella dispositioner med anledning av årets resultat ska lämnas till kommunstyrelsen.

Dispositioner som sammanhänger med resultatenheter anmäls i enlighet med detta reglemente 1 kap. 9 §.

För nämnd ska budgetavräkning, resultaträkning och balansräkning ingå i bokslutet.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för specifikationer till balansräkningen samt avstämning av interna mellanhavanden.

5 §

Varje nämnd ska årligen avge en verksamhetsberättelse med redogörelse för sin verksamhet under närmast föregående räkenskapsår. Till berättelsen ska nämndens bokslut med kommentarer till stora förändringar bifogas.

Verksamhetsberättelsen ska innehålla en beskrivning av årets verksamhet utifrån resultaträkningen/budgetavräkningen, måluppfyllelse, indikatorer och nyckeltal för nämndens verksamhet och en jämförelse med föregående räkenskapsår. Vidare ska verksamhetsberättelsen innehålla en redogörelse för mer betydande avvikelser från mål, indikatorer, riktlinjer och anslagsvillkor som angivits i budgeten samt förslag till dispositioner.

Nämnd och bolag ska särskilt redovisa pågående och avslutade investeringsprojekt i samband med nämndens verksamhetsberättelse för respektive år. Detta gäller även andra stora projekt.

I verksamhetsberättelsen ska nämnden redovisa hur den fullgjort sådana uppdrag som kommunfullmäktige har lämnat till den med stöd av 5 kap. 2 § och 5 kap. 4 § kommunallagen. Redovisningen ska lämnas i den omfattning som närmare kan anges i nämndernas reglemente och i enlighet med anvisningar från stadsledningskontoret. Verksamhetsberättelsen ska i övrigt innehålla en beskrivning av hur fullmäktiges beslut om nämndens verksamhet efterlevts och hur nämnden bedrivit verksamheten.

Kompletterande anvisningar för verksamhetsberättelsen utfärdas av stadsledningskontoret.

Berättelsen ska, enligt fastställd tidplan, överlämnas till revisorerna för beredning av frågan om ansvarsfrihet för nämnden.

Nämndens verksamhetsberättelse och revisionsberättelse lämnas till kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige beslutar om ansvarsfrihet ska beviljas för nämnden.

Stadens huvudbokslut och årsredovisning

6 §

Stadens huvudbokslut är en sammanställning av de nämndvisa boksluten. Kommunstyrelsen ansvarar för att huvudbokslutet upprättas och redovisas i stadens årsredovisning.

Årsredovisningen upprättas i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning och med iakttagande av god redovisningssed. Årsredovisningen ska i enlighet med den kommunala redovisningslagen innehålla sammanställda räkenskaper som, utöver staden, även omfattar övriga juridiska personer där staden har ett röstetal på minst 20 procent. Upplysning ska lämnas om flöden mellan de olika ingående juridiska personerna.

I årsredovisningen ska redovisas stadens åtaganden gentemot andra samägda företag där stadens röstandelar understiger 20 procent. Även av staden använda entreprenader och verksamhetsstiftelser ska redovisas.

Årsredovisningen ska överlämnas till revisorerna för beredning av frågan om ansvarsfrihet före kommunfullmäktiges behandling av den.

Årsredovisningen ska överlämnas till kommunfullmäktige och revisorerna snarast möjligt och senast den 15 april året efter det år som redovisningen avser.

Delårsrapport

7 §

Kommunstyrelsen ansvarar för att en delårsrapport årligen sammanställs. Delårsrapporten ska omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret. Delårsrapporten ska upprättas i enlighet med god redovisningssed. Underlag för delårsrapporten ska lämnas av nämnderna enligt anvisningar från stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret utfärdar kompletterande anvisningar för delårsrapporter.

Anläggningstillgångar

8 §

Med en investering avses all anläggningsverksamhet, inklusive om- och tillbyggnad, samt anskaffning av utrustning till ett värde av ett prisbasbelopp eller därutöver med en nyttjandeperiod på tre år eller mer.

9 §

Varje nämnd ansvarar för att det fortlöpande förs ett register över nämndens anläggningstillgångar.

10 §

Anläggningstillgångar ska årligen belastas med kapitalkostnader. Räntesatsen för interna ränteersättningar fastställs årligen i samband med budget.

11 §

Vid försäljning och köp av anläggningstillgångar gäller, som huvudregel, att transaktionen bokförs till dagen för tillträdet.

När planer finns på försäljning av kommunal verksamhet, ska redovisningen för verksamheten, som avses avyttras, ordnas så att samtliga kostnader och intäkter kan särredovisas.

Vid försäljning av anläggningstillgångar i mark och fastigheter redovisas realisationsvinsten alternativt realisationsförlusten av nämnden under kommunstyrelsens finansförvaltning. Stadens bolagsstyrelser redovisar försäljningar i enlighet med gällande regler så att försäljningar kan särskiljas från drift. Försäljning av mark och fastigheter bidrar till kommunkoncernens finansiering av investeringar i enlighet med investeringsstrategin.

Den nämnd som förvaltar tillgången redovisar en försäljningsinkomst som motsvarar det bokförda värdet på den försålda tillgången. Nämnden ersätts av kommunstyrelsen för verifierade externa försäljningskostnader. Samma bestämmelser gäller exploateringsfastigheter.

Vid försäljning av goodwill-värde redovisas realisationsvinsten, alternativt realisationsförlusten, under kommunstyrelsens finansförvaltning.

Stadsledningskontoret respektive Stockholms stadshus AB utfärdar tillämpningsanvisningar för redovisning av investeringar med mera.

Dokumentation av ekonomisystem, kontoplan med mera

12 §

Kommunstyrelsen ansvarar för att det årligen upprättas en beskrivning över tillämpade förvaltningsgemensamma delar av ekonomisystemet i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning (gemensam ekonomimodell).

Nämnden ansvarar för att det årligen upprättas en beskrivning över förvaltningsspecifika delar av ekonomisystemet.

Kommunstyrelsen utfärdar årligen Centrala krav för kodplan (omfattande kontoplan, verksamhetskoder, motparter och projektrelationer).

Riktlinjer för resultatreserv

Nedan följer Stockholms stads lokala riktlinjer för tillämpning av kommunallagen 11 kap. 14 § regler om resultatreserv (RER)¹ som får användas för att en god ekonomisk hushållning ska uppnås. Reservering får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar enligt 11 kap. 10 § lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning, som överstiger

- 1. en procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning, eller*
- 2. två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning, om kommunen eller regionen har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser.*

13 §

En reservering till RER kan göras om följande villkor är uppfyllda utöver lagkraven:

- vid reservering till RER ska undantas, utöver lagkravet, den del av resultatet som uppnåtts från försäljningar av exploateringsfastigheter och
- stadens soliditet exklusive RER, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser uppgår till lägst 30 procent.

14 §

RER får högst uppgå till ett belopp som motsvarar fem procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning.

15 §

Uttag från RER får endast ske för att täcka ett negativt balanskravsresultat i tre särskilda situationer:

- För att täcka särskilda, planerade kostnader ett enskilt år i samband med exempelvis omstrukturering av verksamheten för att uppnå god ekonomisk hushållning.
- För särskilt beslutade långsiktigt framtidsytande projekt i syfte att skapa en effektiv verksamhet och god ekonomisk hushållning. Dessa är större utvecklingsprojekt inom it, sociala investeringar och långsiktig kompetensutvecklingssatsning.
- Vid en lågkonjunktur täcka större oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstbortfall av tillfällig karaktär som inte var kända vid beslut om budget.

16 §

Beslut om disponering av RER kan endast fattas av kommunfullmäktige. I samband med årsredovisningen fastställer kommunfullmäktige det slutliga beslutet om en eventuell användning av medel från RER. Av beslutet ska framgå till vad och varför medlen disponeras och hur de bidrar till god ekonomisk hushållning.

¹ Ersätter i budget 2025 tidigare lokala riktlinjer för tillämpning av resultatutjämningsreserv (RUR) som efter nya regler träder i kraft den 1 januari 2024 (se SOU 2021:75). Stockholms stad har inte medel reserverade i RUR varför övergångsbestämmelser inte behövs.

Om skattesänkning har genomförts ett år och bokslutet visar ett negativt balanskravsresultat och kriterierna i övrigt för disposition ur RER är uppfyllda ska en beräkning göras av balanskravsresultatet om skattesänkningen inte genomförts. Är även detta balanskravsresultat negativt får disposition ur RER göras, men maximalt med det belopp som det konstruerade balanskravsresultatet visar.

17 §

Redovisning av RER sker i årsredovisningen kopplat till balanskravsutredningen i förvaltningsberättelsen. Varken avsättning till eller disposition av RER påverkar kommunens resultat utan sker som en särskild specifikation av kommunens egna kapital i balansräkningen.

3 kap. PENNINGHANTERING och VÄRDEHANDLINGAR

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av regler för penninghantering och värdehandlingar samt för finansiella redovisningsprinciper.

Uppbörd och inkomstkontroll

1 §

Varje nämnd ansvarar inom sitt verksamhetsområde för uppbörd, kontroll och redovisning av stadens pengar.

Nämnden ansvarar för att inbetalda pengar omedelbart sätts in på anvisat bank- eller plusgirokonto och i övrigt använder sig av anvisade förmedlingstjänster för betalningsströmmar.

Vad som stadgats ovan gäller även för pengar som staden får och har hand om för annans räkning.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för egna medel.

Fakturering, krav och inkasso

2 §

Varje nämnd ansvarar för sin fakturering och krav- och inkassoverksamhet.

1. Fakturering

Fakturor ska snarast möjligt utfärdas och föras upp i kundreskontran.

2. Krav och inkasso

- a) En fordran anses som osäker om kunden inte betalat den då betalningstiden enligt inkassokravet löpt ut. En osäker fordran ska bokföras som en befarad kundförlust.
- b) En osäker fordran ska skrivas ned i bokföringen då alla inkassoåtgärder vidtagits och senast efter ett år och absolut senast efter två år. En fordran som uppenbarligen inte kommer att kunna drivas in kan skrivas av direkt utan att först bokföras som osäker. Om åtgärder avseende en fordran är vidtagna i stadens ekonomisystem skrivs fordran ned först när åtgärderna är avslutade (till exempel pågående avbetalningsplan). Nämnd eller delegat beslutar om

nedskrivning av fordran. Nedskrivning av fordran ska bokföras som en konstaterad kundförlust.

- c) Indrivning av en fordran får avbrytas om ytterligare indrivningsförsök är utsiktslösa eller inte är försvarliga med hänsyn till kostnaderna och inte krävs ur allmän synpunkt.

3. Överlåtande av krav och inkassoverksamhet

Stadens nämnder ska anlita det inkassoföretag som staden centralupphandlat för kravverksamhet. Ett sådant uppdrag får inte innefatta överlåtelse av fordringar.

Inkassoföretaget utför enbart de nödvändiga krav- och inkassoåtgärderna, medan respektive nämnd behåller beslutanderätten i alla ärenden.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för fakturering, krav och inkasso.

Leasing

3 §

Nämnd eller bolag får ingå avtal om operationell leasing av utrustning i de fall avtalet innebär en lägre kostnad för staden, sett över utrustningens hela nyttjandeperiod, än om utrustningen anskaffats genom köp. Hyra/leasing kan vara en ofördelaktig finansieringsform jämfört med andra tillgängliga finansieringsformer. Kostnaderna för hyra/leasing ska därför jämföras med kostnaderna för köp.

Nämnd eller bolag får ingå avtal om finansiell leasing avseende fordon, med en totalvikt under 3,5 ton med undantag för lätta lastbilar med separat flak, om rätt till momsavlyft finns. Gällande momsregler gör att finansiell leasing är ekonomiskt mer fördelaktigt än köp under förutsättning att rätt till momsavlyft finns.

Om det samlade värdet av framtida betalningsförpliktelser inte kan anses ringa i förhållande till nämndens balansomslutning, eller om dessa betalningsförpliktelser överskrider av ekonomi- och trygghetsutskottet fastställd beloppsgräns ska de underställas kommunstyrelsen.

Alla avtal om hyra eller hyrköp (leasing) i syfte att endast finna en alternativ finansieringsform ska underställas kommunstyrelsen. Finansiell leasing med ovanstående undantag avseende fordonsköp är att betrakta som en ren finansieringsform och ska därmed underställas kommunstyrelsen.

Vad som sägs ovan gäller även avtal med annan rubricering, men med verklig innebörd av hyra, hyrköp eller leasing.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för redovisning av leasingavtal.

Kontroll och attest

4 §

Omfattning och definition

Paragrafen gäller för stadens samtliga ekonomiska händelser, inklusive interna transaktioner samt medel som staden ålagts eller åtagit sig att förvalta eller förmedla. Med ekonomiska transaktioner avses verifikationer i stadens samtliga bokföringssystem som omfattas av lagen om kommunal bokföring och redovisning.

Attest innebär att intyga att kontroll utförts utan anmärkning. Kontroll utförs av attestant.

Syfte

Syftet med reglerna för kontroll av ekonomiska händelser är att säkerställa att transaktioner som bokförs är korrekta avseende:

<i>Prestation</i>	Att varan eller tjänsten har levererats till eller från staden, och/eller att transaktionen i övrigt stämmer med avtalade villkor.
<i>Bokföringsunderlag</i>	Att verifikationen uppfyller kraven i den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.
<i>Betalningsvillkor</i>	Att betalning sker vid rätt tidpunkt.
<i>Bokföringstidpunkt</i>	Att bokföring sker vid rätt tidpunkt och i rätt redovisningsperiod.
<i>Kontering</i>	Att transaktionen är rätt konterad.
<i>Beslut</i>	Att transaktionen överensstämmer med beslut av behörig beslutsfattare.

Ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för utfärdandet av för staden gemensamma anvisningar till denna paragraf. Kommunstyrelsen ansvarar också för övergripande uppföljning av dessa anvisningar.

Stadens nämnder ansvarar för att fastställa regler och anvisningar för kontroll och attest. Nämnderna kan till regler för kontroll och attest enligt § 4 och 5 besluta om kompletteringar för sitt verksamhetsområde.

Varje nämnd utser attestanter samt ersättare för dessa. Kontrollansvar knyts till person eller befattning och kopplas till kodplan med angivande av eventuella begränsningar. Varje nämnd svarar för att det upprätthålls aktuella förteckningar över utsedda attestanter.

Förvaltningschefen ansvarar för att vid behov aktualisera beslut om attestanter. Förvaltningschefen ansvarar inom nämndens verksamhetsområde för att handläggarna är informerade om reglerna och anvisningarnas innebörd. Nämnden kan genom beslut om delegation ge ansvaret till fler befattningshavare än förvaltningschefen. En sådan delegation ska omfatta högst fem befattningshavare. Detta ska framgå av nämndens delegationsordning.

Attestanternas ansvar är att tillämpa fastställda anvisningar samt när brister upptäcks rapportera dessa till närmast överordnad chef, annan överordnad eller till ansvarig för intern kontroll. Det åligger förvaltningschefen eller annan delegat att ansvara för att samtliga attestanter är informerade om rapporteringsvägar vid brister.

Kontroller

Följande kontrollmoment, som attesteras, finns i staden. Kontrollerna ska i tillämpliga fall utföras.

<i>Prestation</i>	Vara eller tjänst har mottagits eller levererats.
<i>Kvalitet</i>	Mottagen eller levererad tjänst håller avtalad kvalitet.
<i>Pris</i>	Pris överensstämmer med avtal, taxa, bidragsregler eller beställning.
<i>Villkor</i>	Betalningsvillkor med mera är uppfyllda.
<i>Beslut</i>	Behöriga beslut finns.
<i>Behörighet</i>	Nödvändiga kontroller (attester) har skett av behöriga personer.
<i>Kontering</i>	Konteringen är korrekt.
<i>Formalia</i>	Verifikationen uppfyller krav enligt lagstiftningen.

Kontrollernas utformning

Kontrollåtgärderna ska utformas så att den interna kontrollen inom respektive nämnd är tillräcklig och att kontrollkostnaden står i rimlig proportion till riskerna. Vid utformningen av kontrollåtgärderna ska följande krav beaktas:

<i>Ansvarsfördelning</i>	Ansvarsfördelningen ska vara tydlig. Ingen person ska ensam hantera en ekonomisk transaktion från början till slut.
<i>Kompetens</i>	Den som har rollen att utföra en kontrollåtgärd ska ha kompetens för uppgiften.
<i>Integritet</i>	Den som utför kontroll av en annans persons transaktioner ska ha en självständig ställning gentemot den kontrollerade.
<i>Jäv</i>	Den som utför kontrollen får inte kontrollera in- och utbetalningar till sig själv eller närstående. Detsamma gäller utgifter av personlig karaktär. Detta innefattar också bolag och föreningar där den kontrollansvarige eller närstående har ägarintressen eller ingår i ledningen.
<i>Dokumentation</i>	Vidtagna kontrollåtgärder (attester) ska dokumenteras på ändamålsenligt sätt.
<i>Kontrollordning</i>	De olika kontrollmomenten ska utföras i en logisk ordning så att effekten av en tidigare kontrollåtgärd inte föras av en senare kontrollåtgärd.

Vid automatisk attest ska uppsatt regelverk vara attesterat av behörig attestant.

Genomförda kontroller

Obligatoriska manuella kontroller som utförts med godkänt resultat ska dokumenteras genom attest. Attest dokumenteras i enlighet med anvisningarna. Maskinellt utförda kontroller ska framgå av systemdokumentation och behandlingshistorik. Om attestanten inte kan godkänna en ekonomisk transaktion, ska den som beslutat om transaktionen underrättas. Kan inte rättelse uppnås ska underrättelse ske enligt fastställd rutin. Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för kontroll, attest samt begäran om utbetalningar av pengar.

Begäran om utbetalning av pengar

5 §

Varje nämnd ska utse person med befogenhet att på nämndens vägnar beordra utbetalning av pengar. Nämnden ska ge denna befogenhet till förvaltningschefen samt till förvaltningschefen för serviceförvaltningen.

Förvaltningschefen ska utse ett lämpligt antal ställföreträdare med befogenhet att begära utbetalning av pengar. Rätten att begära utbetalning av pengar ska ges till namngivna personer. Person med rätt att begära utbetalning av pengar ska innan sådan begäran säkerställa att nödvändiga kontroller har skett av behöriga personer (behörighetskontroll).

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för kontroll, attest samt begäran om utbetalningar av pengar.

Fullmakter till stadens bankkonton

6 §

Respektive nämnd ansvarar för att fullmakter och behörigheter avseende stadens bankkonton till personal inom staden är korrekt utfärdade genom signering enligt delegationsordning. Fullmakten undertecknas därefter av kommunstyrelsens delegat. Det åligger respektive nämnd att kontinuerligt meddela borttagande av fullmakter/behörigheter till stadsledningskontoret.

Förskottskassa med mera

7 §

Kommunstyrelsen beslutar på nämndens begäran om limit för förskottskassa.

Nämnden ansvarar för att förvaltningschefen utser person med ansvar för förskottskassan. Förvaltningschefen ska se till att utnyttjandet av förskottskassan redovisas och kontrolleras enligt gällande regler och anvisningar.

Förvaltningschefen kan fördela förskottskassan på flera underförskottskassor. Summan av underförskottskassorna får inte överstiga förskottskassans limit. Underförskottskassorna ska redovisas, kontrolleras och inventeras enligt gällande regler och anvisningar.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för förskottskassor.

Betalkort

8 §

Se kommunstyrelsens policy avseende betalkort.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för betalkort.

Utbetalning**9 §**

Kommunstyrelsen svarar för alla utbetalningar om kommunstyrelsen inte medgett undantag. Stadsledningskontoret verkställer stadens utbetalningar.

Likviditetshantering**10 §**

Kommunstyrelsen ansvarar för stadens likviditetshantering, upplåning och skuldförvaltning, utlåning samt tecknande av stadens borgen i enlighet med vad som föreskrivits i instruktionen för stadsledningskontoret och i Stockholms stads finansiella policy samt i andra beslut av kommunfullmäktige.

Nämnden ska på anmodan av kommunstyrelsen upprätta en likviditetsprognos.

Förvaring av värdehandlingar**11 §**

Nämnden svarar för att värdehandlingar förtecknas och förvaras tillfredsställande. Nämnden kan anlita stadsledningskontoret för förvaring av värdehandlingar, som nämnd innehar för stadens räkning.

4 kap. UPPHANDLING OCH INKÖP

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av reglerna i detta kapitel.

Övergripande**1 §**

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa Lag (2016:1145) om offentlig upphandling samt övrig tillämplig upphandlingslagstiftning.

Varje nämnd och bolagsstyrelse utgör en egen upphandlande myndighet.

Nämnder och bolagsstyrelser ska bedriva ett aktivt och strategiskt arbete för att, utifrån kommunfullmäktiges mål, uppnå en ändamålsenlig inköpsverksamhet.

Nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa kommunfullmäktiges program för inköp.

Organisering av upphandlingsverksamheten**2 §**

Som upphandling räknas hela den inköpsprocess som innebär ömsesidiga ekonomiska förpliktelser för de inblandade parterna. Som ekonomisk förpliktelse räknas motprestation såsom ekonomisk ersättning, arbetsinsats eller upplåtelse av någon annan slags

nyttighet. Exempel på upphandling är köp av en vara, tjänst, verksamhet eller entreprenad. Även hyra och leasing av varor faller under begreppet upphandling.

Upphandlingar i staden kan ske lokalt för den egna nämnden/bolagsstyrelsen, gemensamt mellan flera nämnder/bolagsstyrelser eller via centrala upphandlingar som gäller alla nämnder.

Central upphandling

Central upphandling innebär att samtliga nämnders ansvar för upphandling överförs till en nämnd som i enlighet med beslut i kommunfullmäktige genomför upphandling för hela stadens behov. Deltagande i central upphandling är tvingande för stadens nämnder såvida kommunfullmäktige inte beslutat om undantag för viss nämnd. Stadens bolagsstyrelser deltar genom fullmakt till den upphandlande nämnden, så som vid gemensam upphandling.

Gemensam upphandling

Gemensam upphandling innebär att upphandling genomförs i samverkan mellan två eller flera nämnder/bolagsstyrelser för att lösa behov inom samtliga deltagande organisationers ansvarsområde. Deltagande i sådan upphandling är frivillig och beslutas av respektive nämnd/bolagsstyrelse eller tjänsteperson som med stöd av delegation äger rätt att fatta sådant beslut.

Lokal upphandling

Lokal upphandling är en upphandling som utförs av en nämnd/bolagsstyrelse för att lösa behovet av en viss vara eller tjänst inom den egna organisationen.

Upphandlande myndighets ansvar för avtalsförsörjning

3 §

Den upphandlande myndigheten ansvarar för planering av avtalsförsörjning och uppföljning av ingångna avtal.

Varje upphandlande myndighet ska ha funktioner och roller för upphandlings- och inköpsprocessen samt efterlevnad av lagstiftning och regler samt samordning av frågorna.

Avtalsförvaltning

4 §

Genom aktiv avtalsförvaltning, uppföljning och kontroll av ingångna avtal ska den upphandlande myndigheten säkerställa att ingångna avtal efterlevs och att varor och tjänster levereras med efterfrågad kvalitet och till rätt pris. Den nämnd eller bolagsstyrelse som ansvarar för ett avtal ska säkerställa att aktiv avtalsförvaltning planeras och genomförs. I aktiv avtalsförvaltning ingår att följa upp att leverantören fullgör avtal samt hur samverkan med leverantören utvecklas.

Varje upphandlande myndighet svarar för att inköp sker i enlighet med de avtal som har ingåtts, och som den upphandlande myndigheten är bunden av, för att upprätthålla avtalstrohet.

Varje upphandlande myndighet ska registrera lokala och gemensamma avtal i det gemensamma avtalssystem som kommunstyrelsen tillhandahåller. Centrala avtal registreras av den nämnd som genomför upphandlingen.

Direktupphandling

5 §

Direktupphandling definieras i upphandlingslagstiftningen och får endast användas under de omständigheter som föreskrivs där. Varje upphandlande myndighet ska besluta om egna riktlinjer för användningen av direktupphandling inom sin organisation. Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för miniminivåer avseende innehåll och omfattning av riktlinjerna.

Direktupphandling får normalt inte förekomma inom områden där kontrakt eller ramavtal finns.

Dokumentation

6 §

Information om alla inköp som görs genom avrop eller upphandling ska dokumenteras. Kraven på dokumentation styrs dels av lag, dels av stadens behov av att kunna analysera och förklara sitt agerande i inköpsärenden.

Grundregeln är att alla beslut om genomförande av upphandling, direktupphandling eller avrop ska dokumenteras på ett sådant sätt att det framgår vem som fattat beslutet, i vilket syfte samt värdet av inköpet. Utöver detta ska dokumentation upprättas i enlighet med vad reglerna för respektive upphandlingsförfarande kräver.

Systemstöd för upphandling och inköp

7 §

Alla nämnder ska använda de systemstöd som kommunstyrelsen tillhandahåller för upphandling och inköp.

5 kap. DONATIONSMEDEL

Mottagande av donation

1 §

Mottagande av donation ska underställas kommunfullmäktige för prövning då det är fråga om ett stiftelseförordnande. Även gåva ska underställas kommunfullmäktige när gåvans värde överstiger 500 000 kr och gåvan är förenad med ett betydande framtida åtagande för nämnden. När gåvans värde överstiger 500 000 kr ska den anmälas till kommunstyrelsen. I övriga fall beslutar respektive nämnd.

Placering av fondtillgång

2 §

Tillgångar tillhörande stadens anknutna stiftelser ska placeras i enlighet med av kommunstyrelsen beslutade placeringsföreskrifter.

Förvaltning av fondtillgång

3 §

Förvaltas fond eller stiftelse av nämnd ska denna anlita kommunstyrelsen för handhavande av fondens eller stiftelsens tillgångar i den mån stiftelseförordnandet inte föreskriver annat.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för donationer och gåvor.

6 kap. INTERN KONTROLL

Nämnderna ska enligt kommunallagen 6 kap. 6 § var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Nämnderna ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av kommunallagen 10 kap. 1 § har lämnats över till någon annan.

Revisorernas uppgift är enligt kommunallagen 12 kap. 1 § att pröva om bland annat den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar som förtydligar reglerna i detta kapitel om nämndernas arbete med intern kontroll. I tillämpliga delar gäller reglerna i detta kapitel och tillämpningsanvisningarna även bolagsstyrelserna.

Följande regler gäller för internkontrollarbetet:

1 §

Den interna kontrollen inom en nämnd ska bygga på en helhetssyn på den kommunala verksamheten. Detta betyder att den ska omfatta mål och strategier, styrning och uppföljning samt skydd av tillgångar. Inom dessa områden ska det finnas inbyggda uppföljnings- och kontrollsystem som säkrar en effektiv förvaltning och förebygger allvarliga fel eller förluster.

Nämnd ansvarar för att ett system för intern kontroll upprättas inom respektive verksamhetsområde med övergripande riktlinjer, regler och anvisningar i syfte att säkerställa att

- verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt
- lagar, avtal och andra för nämnden gällande regler, föreskrifter och beslut följs
- anskaffningen och användningen av resurser är effektiv och ändamålsenlig

- stadens tillgångar skyddas
- redovisningen och uppföljningen av verksamhet och ekonomi är rättvisande, tillförlitlig och ändamålsenlig samt att
- säkerheten i redovisningsrutiner, administrativa rutiner och it-system är tillfredsställande.

Nämnden ansvarar för att internt kontrollsystem för nämnden upprättas och ska se till att konkreta regler och anvisningar utformas för att upprätthålla en god intern kontroll inom alla verksamhetsområden.

Verksamhetsansvariga chefer på olika nivåer i organisationen ska bidra till utformningen av konkreta regler och anvisningar för en god intern kontroll inom sina verksamhetsområden och ska informera övriga anställda om reglernas och anvisningarnas innebörd.

Samtliga anställda är skyldiga att följa gällande regler och anvisningar för intern kontroll.

2 §

Nämnd ska årligen genomföra en väsentlighets- och riskanalys (VoR) samt utifrån denna fastställa en internkontrollplan för att följa upp att det interna kontrollsystemet fungerar tillfredsställande inom nämndens verksamhetsområden.

Väsentlighets- och riskanalysen genomförs i flera steg. Nämnden ska identifiera de viktigaste processerna/arbetssätten för att uppnå kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena. Utifrån arbetssätten ska oönskade händelser identifieras. Dessa ska värderas (1-5) utifrån hur allvarliga konsekvenserna blir om händelsen inträffar samt hur sannolikt det är att händelsen inträffar. Utifrån riskvärdet beslutas om den oönskade händelsen/risken ska hanteras i internkontrollplanen. I internkontrollplanen planerar nämnden hur de löpande kontrollerna/arbetssätten ska följas upp i syfte att verifiera att mål uppnås samt att riktlinjer (styrdokument) och fastlagda kontroller upprätthålls/genomförs.

Internkontrollplanen fastställs i samband med verksamhetsplanen och följs upp i samband med verksamhetsberättelsen.

Förvaltningschef ska se till att en väsentlighets- och riskanalys genomförs och dokumenteras och med denna som underlag upprätta förslag till internkontrollplan för nämnden.

3 §

Nämnd ska försäkra sig om att internkontrollplanen genomförs och vid behov vidta åtgärder som säkerställer att den interna kontrollen är tillräcklig.

Förvaltningschef ska rapportera till nämnden om hur internkontrollplanen genomförs, hur den interna kontrollen fungerar samt föreslå nämnden nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig. Detta ska ske minst en gång per år i samband med verksamhetsberättelsen.

Brister i den interna kontrollen ska omedelbart rapporteras till närmast överordnad.

Vid misstanke om brott av förmögenhetsrättslig karaktär ska nämnden utan oskäligt dröjsmål vidta åtgärder. Förvaltningschef ska omgående informera nämnden och revisionskontoret om det hos förvaltningen uppdagas förhållanden som medför misstanke om att sådant brott föreligger. Förvaltningschef ska också se till att nämnden och revisionskontoret informeras om de åtgärder som vidtas.

7 kap. LOKALER

1 §

Nämnder och bolagsstyrelser ska i första hand hyra lokaler av staden eller stadens egna fastighetsbolag givet att det är ekonomiskt fördelaktigt ur ett kommunkoncernperspektiv.

2 §

Beslut om inhyrningar av lokaler och lägenheter kan medföra bindning av stora kostnader under lång tid för staden. Vid högre hyresnivåer, större investeringar och/eller långa hyrestider, ska nämndernas inhyrningar godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott, KSEKTU. Detta gäller även om en fastighetsförvaltande nämnd är hyresvärd.

För att minska detaljstyrningen och fokusera på större ärenden gäller, var för sig eller tillsammans, följande för vilka inhyrningar eller hyrespåverkande förändringar som i samband med genomförandebeslut ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott, KSEKTU:

(Belopp med fet stil gäller kostnadsbaserade inhyrningar/förändringar från stadens fastighetsförvaltande nämnder eller inom samverkansavtal med stadens bolag. Belopp inom parentes gäller övriga inhyrningar/förändringar.)

- Om den sammanlagda hyran under kontraktstiden (hyrestiden) överstiger **15 (2)** mnkr, räknat i hyresnivå år 1. Om hyrestiden är tills vidare, kortare än tre år, eller längre än fem år, sker beräkningen motsvarande en tid om fem år.
- Om den hyresgenererande investeringsutgiften vid ny- om och tillbyggnad överstiger **30 (20)** mnkr, samma gäller förvärv av bostadsrätter.
- Om kontraktstiden (hyrestiden) är 10 år eller längre och hyresvärden inte är en fastighetsförvaltande nämnd som erbjuder ett kostnadsbaserat hyresförhållande eller inhyrningen inte sker inom ett samverkansavtal med ett av stadens bolag.
- Om avstående från besittningsskydd tecknas avseende befintliga hyresavtal.

Vid mycket stora inhyrningar är det väsentligt att beslutsprocessen ger möjlighet till samordning och prioritering i ett tidigt skede. Nämnderna ska förbereda sådana inhyrningar via ett inriktningsärende som ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott. Detta gäller:

- Om den sammanlagda hyran under kontraktstiden (hyrestiden) beräknas överstiga 30 (20) mnkr räknat i hyresnivå år 1. Om hyrestiden är tills vidare, kortare än tre år, eller längre än fem år, sker beräkningen motsvarande en tid om fem år.
- Om den hyresgenererande investeringsutgiften vid ny- om och tillbyggnad överstiger 60 (40) mnkr.
- Om kontraktstiden (hyrestiden) är 10 år eller längre och hyresvärden inte är en fastighetsförvaltande nämnd som erbjuder ett kostnadsbaserat hyresförhållande eller inhyrningen inte sker inom ett samverkansavtal med ett av stadens bolag.

Vad som sagts ovan om inhyrningar gäller även om-, ny- och tillbyggnader med motsvarande hyreskostnadsökningar. Om utgifterna för investerande nämnd bedöms ligga i intervallet 50 mnkr till 300 mnkr ska samråd hållas med stadsledningskontoret även om investeringen. I detta fall sker ett samråd som behandlar såväl hyresfrågan som investeringen. Såväl investerande nämnd som inhyrande nämnd aktualiserar att samråd ska hållas. Om utgifterna för investerande nämnd bedöms överstiga 300 mnkr hemställs inriktningsärendet i sin helhet till kommunfullmäktige.

Vad som sagts om inhyrningar/förändringar ovan gäller inte för *anläggningar* som bollplaner, läktare med mera som ingår i idrottsnämndens långsiktiga prioriteringar och återfinns i nämndens verksamhetsplan.

För socialnämndens beställning av bostäder för annan nämnds räkning ska gemensamt ärende upprättas som anmäls årligen till kommunstyrelsen i nämndens lokalförsörjningsplan. Kommunstyrelsen sammanställer anmälningarna årligen i den stadsövergripande lokalresursplanen.

Av 1 kap. Budget och uppföljning, 7b§ Investeringar framgår att Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) och/eller Micasa Fastigheter i Stockholm AB och berörd inhyrande nämnd ska lämna ett gemensamt beslutsunderlag under vissa förutsättningar.

För fastighetsnämndens utgifter i lokaler överstigande 300 mnkr ska ett utredningsbeslut godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott (se 1 kap. Budget och uppföljning, 7b§ Investeringar). Fastighetsnämnden och beställande nämnd(er), med undantag för kommunstyrelsen, ska lämna ett gemensamt beslutsunderlag till ekonomi- och trygghetsutskottet.

3 §

Beslut om avveckling/omstrukturering av lokaler fattas av ansvarig nämnd. Utbudet av boståndsbedömda boenden är en gemensam resurs för hela staden. För att säkerställa den centrala samordningen i samband med avveckling/omstrukturering av dessa boenden ska kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott, efter begäran av respektive nämnd, godkänna större avvecklingar/omstruktureringar av särskilda boenden för äldre och bostäder med särskild service.

4 §

För att få en effektiv hantering av lokalärenden som ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott ska samråd ske med kommunstyrelsen, genom stadsledningskontoret, innan beslut fattas i egen nämnd. Slutfört samråd ska redovisas i underlaget och är en förutsättning för vidare beredning av ärendet.

5 §

I stadens samverkansavtal med SISAB regleras hur kapitalkostnaderna årligen ska bestämmas. Räntan ska beräknas utifrån stadens internränta plus påslag. Påslaget beräknas som den marginal inklusive omkostnadsersättning som gäller för SISAB i oktober året innan aktuellt år. Samtliga räntekostnader mellan staden och stadens samtliga bolag, rörande hyrestillägg för lokalanpassningar, ska beräknas till stadens internränta plus påslag motsvarande SISAB:s marginal inklusive omkostnadsersättning i oktober året innan aktuellt år. Mellan staden och fastighetsförvaltande nämnder utgår endast internränta för hyrestillägg för lokalanpassningar.

6 §

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för lokalfrågor.

9 Investeringsstrategi

Inledning

Stockholms stads investeringsplaner för fem år framåt ligger på en fortsatt hög nivå. Hur investeringarna finansieras får effekt på stadens ekonomi direkt i form av skuldnivåer och räntekostnader. Investeringsvolymen medför även ökade avskrivningar och driftskostnader på längre sikt.

Stade ska uppnå sina bostadsförpliktelser kopplat till Sverigeförhandlingen och Stockholmsöverenskommelsen. Därutöver satsar staden på att öka investeringar i *idrott, säkerhet och trygghet. Staden ska även intensifiera arbetet med återköp av tidigare sålda skol- och förskolefastigheter*, samt av andra potentiellt strategiskt viktiga fastigheter. I tider av lågkonjunktur och sjunkande fastighetspriser kan staden genomföra strategiska förvärv till låga marknadspriser.

De höga investeringsvolymerna medför att hela kommunkoncernen behöver samverka och öka fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet samt prioriteringar mellan och inom investeringsprojekt. Under den period som vi nu är inne i med högre inflationsnivåer och en ökad byggkostnadsutveckling är det särskilt viktigt att nämnder och styrelser värderar inkomna anbud vid investeringar för att säkerställa att dessa inte är oskäligen. Högre riskpåslag ska ske vid upphandlingar för att ta höjd för ökade kostnader. Om så är fallet ska nämnderna och styrelserna pröva om det är möjligt att pausa eller avbryta upphandling tills det finns en för staden mer fördelaktig kostnadsbild. Syftet är att begränsa utgifterna för investeringarna för en fortsatt hållbar utveckling. En långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning av kommunkoncernens innehav av fastigheter och lokaler är också en förutsättning för att de planerade investeringarna kan genomföras med fortsatt god finansiell styrka och inom ramen för en långsiktig

god ekonomisk hushållning. Trafik- och klimatinvesteringar måste vara samhällsekonomiskt lönsamma. Investeringar enkom i syfte att minska utsläppen utan bakomliggande ekonomisk rationalitet ska inte genomföras.

I alla investeringar ska nämnder och styrelser pröva möjligheten till extern medfinansiering. Exempelvis inom ramen för klimatomställningen finns betydande investeringsmedel beslutade såväl på nationell som EU-nivå. Där det bedöms relevant ska nämnder och styrelser redovisa prövade försök att finna medfinansiering.

Investeringsstrategin kompletteras av stadens Fastighets- och lokalpolicy. Den syftar bland annat till att ge övergripande mål och grundläggande principer för stadens fastighetsinnehav, förtydliga roller och ansvar samt identifiera viktiga planeringsprocesser och forum för samverkan.

Syfte och omfattning

Med utgångspunkt i stadens långsiktiga planering, stadens inriktningsmål och med hänsyn tagen till de finansiella förutsättningarna, är investeringsstrategins syfte att:

- Ge vägledning för investeringsprioriteringar för en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar stad.
- Säkerställa att investeringsverksamheten bedrivs i enlighet med principen om god ekonomisk hushållning genom att prioritera investeringsprojekt utifrån ett kommunkoncernperspektiv.
- Förstärka samordning och styrning av stadens investeringsverksamheter.

Investeringsstrategin ska utgöra en länk mellan den långsiktiga planeringen och nämnder och bolagsstyrelsernas investeringsplaner. Dessa utgör i sin tur underlag för kommunkoncernens samlade investeringsplan, som fastställs med hänsyn tagen till tillgängligt ekonomiskt utrymme inom ramen för de av staden fastställda finansiella nyckeltalen.

Investeringsstrategin omfattar hela kommunkoncernen, där inte annat anges, medan arbetet med samordnade prioriteringar inom de olika beslutade investeringskategorierna främst berör exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden samt de kommunala bolagen Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa), Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) samt Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA).

Förutsättningar

Stadens befolkningsutveckling är en grundläggande utmaning och möjlighet inför framtiden. Inom en snar framtid kommer stadens byggtakt att minska på grund av den begränsade markytan. *Övriga kommuner i länet, samt nya tillväxtorter i norra Sverige kommer att attrahera ung arbetskraft. Stockholm måste värna om sina kvaliteter och undvika att exploatera och förtäta sönder staden.*

Den demografiska utvecklingen, med en åldrande befolkning och en potentiellt avmatad tillväxttakt ställer stora krav på prioriteringar såväl inom stadens investeringsverk-

samhet men också inom den löpande driften då investeringstakten avspeglas i ökade drifts- och kapitalkostnader på längre sikt. Detta kan medföra att ekonomiskt utrymme tas från övrig verksamhet. Genom att hålla stadens samlade investeringsnivå och driftskostnader på en balanserad nivå kan staden ges långsiktiga förutsättningar att växa ekonomiskt hållbart. För att möjliggöra hållbara driftsekonomiska prioriteringar ska fokus läggas på lönsamhet genom att analysera och prognosticera investeringars drifts- och underhållskonsekvenser på lång sikt, både projektvis och samlat för respektive verksamhet och för staden som helhet.

Staden måste begränsa mängden projekt där utgifter för markförvärv, evakuering, marksanering, överdäckningar och särskilda infrastrukturåtgärder blir alltför omfattande. Förprojekt med hög nettoexploateringsutgift per producerad lägenhet ska alternativa kalkyler med mindre omfattande investeringsåtgärder tas fram, oavsett lönsamhetsgrad. Lönsamheten i exploateringarna är avgörande för nya bostads och infrastrukturprojekt. Målsättning är en stabil egenfinansiering av investeringsverksamheten över tid. Det är därför viktigt att staden strävar efter att säkerställa goda intäkter från de markvärden som skapas genom planläggningen i de områden där omvandlingspotentialen med avseende på möjlig stadsutveckling är stor. Stadsutveckling och prioritering av investeringar ska i större utsträckning utgå från de lokala utvecklingsprogrammen och vara i linje med närboende önskemål och bild om hur området ska utvecklas.

Genom en stabil investeringsnivå med en stabil grad av egenfinansiering kan staden tillhandahålla effektiva lokaler som är ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov, samtidigt som de planerade investeringarna kan genomföras med god finansiell styrka och driftsekonomi. För att möjliggöra en effektiv lokalprocess och optimera lokalutnyttjandet ska samverkan ske mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser. Projekt ska, där så är möjligt, samordnas.

Stadens investeringar ska bidra till att kommunfullmäktiges mål uppfylls. *Målet god tillgång på naturområden och parker samt tillgång på idrottsplatser och vacker arkitektur är överordnat målet om kraftigt bostadsbyggande och exploatering i syfte att få in engångsintäkter.* Stadsområden ska bebyggas med blandade upplåtelseformer och god tillgång till verksamhetslokaler för såväl kontor som lättindustri. Det är inte eftersträvarsvärt med en allt för tät bostadsexploatering, i strid med den befintliga stadsbyggnadens utformning, enkom i syfte att erhålla tillräckliga medel för att finansiera utbyggd samhällsservice. Markförsäljning vid förtätningsprojekt i villa- och radhusområden, i strid med närboendes vilja, ska inte användas som medel för att öka egenfinansieringen för staden som helhet.

Offentliga miljöer ska planeras med fokus på trygghet och staden ska vara ledande i genomförandet av de globala hållbarhetsmålen i enlighet med FN:s Agenda 2030.

Nämnder och bolagsstyrelser ska samordna sin investeringsplanering utifrån ett kommunkoncernperspektiv. Samplanering ska syfta till att effektiva helhetslösningar planeras och genomförs. Systematisk samordning sker idag inom ramen för stadsövergri-

pande styrgrupper som exempelvis SAMS². Utökade eller förändrade lokalbehov ska alltid i första hand prövas inom kommunkoncernens befintliga bestånd.

En långsiktigt sund ekonomi är en förutsättning för att Stockholm vara motståndskraftigt på sikt. Stadens investeringar ska så långt som möjligt finansieras med egna medel. Utöver det finansiella utrymme som resultat och avskrivningar skapar så bidrar kassaflöde från långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning till stadens investeringar.

Uppföljning

Ansvar för uppföljningen ligger hos den nämnd eller bolagsstyrelse som genomför investeringsprojektet. Stadsledningskontoret har ett övergripande samordningsansvar för berörda nämnders och bolagsstyrelser investeringar och en aggregerad sammanställning samt en övergripande analys av stadens investeringsportfölj. Stadsledningskontoret ansvarar även för uppföljning av investeringsstrategin, koncernprojekt³ samt för de finansiella nyckeltalen.

Investeringstyper och finansiering av stadens investeringar

Vilken investeringstakt som är ekonomiskt hållbar beror inte bara på storleken på investeringsutgifterna, utan även på i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel (egenfinansieringsgrad) samt intäkter av exempelvis externa hyror. Investeringsstrategin definierar därför även en målsättning för hur de olika investeringstyperna, ersättnings- respektive strategiska investeringar ska finansieras.

Investeringstyper

Stadens investeringar delas upp i två huvudtyper;

- *Ersättningsinvesteringar* (reinvesteringar) är sådana investeringar som ger en uppgradering av anläggningar till minst den tidigare fastställda tekniska nivån eller nya miljöbetingelser. För att säkerställa funktionen och bevara värdet på stadens anläggningar och byggnader ska underhållsplaner och reinvesteringssprogram finnas som en del av stadens långsiktiga investeringsplanering. Omfattningen av reinvesteringsbehov är en viktig beslutsparameter när investeringsplaner fastställs.
- *Strategiska investeringar* (nyinvesteringar) är framtidsinriktade investeringar som skapar en större nytta samt nya och förbättrade funktioner jämfört med vad staden har idag. En stor del av stadens strategiska investeringar genomförs inom ramen för exploateringsprojekt som syftar till att bygga bostäder. Av dessa exploateringsprojekt följer investeringar i infrastruktur såsom gator, vägar, ledningar, vatten och avlopp.

² Samordnad grundskoleplanering i Stockholm. Samplanerar även med idrottsprojekt, förskola och gymnasieskola

³ Koncernprojekt ska omfatta samtliga investeringar som ingår i ett investeringsbeslut, t.ex. infrastruktur, idrottshall och skola oavsett vilken nämnd/bolagsstyrelse som kommer att genomföra investeringsprojektet. Stadsledningskontoret anger vilka koncernprojekt som ska följas upp centralt.

Finansieringsstrategi för investeringstyper

Ersättningsinvesteringar ska finansieras med det kassaflöde som genereras av den löpande verksamheten (avskrivningar och resultat exklusive reavinster) för att inte belasta stadens ekonomi i form av ökade lån och räntekostnader.

Exploateringsprojekten ska vara lönsamma. Det innebär att kalkylen för ett exploateringsprojekt i normalfallet ska bära de investeringsutgifter som projektet medför och det behov av kommunal service i form av till exempel förskolor, skolor och idrottsanläggningar som uppstår som en direkt konsekvens av bostadsprojektet. *Täta exploateringsprojekt som strider mot områdets arkitektoniska värden, ska inte förekomma.* Det gäller även den del av utgifterna som avser kompensation för ianspråktagen idrottsplats eller anläggning.

Stadens kostnader för eventuell medfinansiering av externa infrastrukturprojekt ska åskådliggöras i en kommunövergripande kalkyl. Syftet är att belysa hur stadens kostnader för finansiering av infrastrukturinvesteringar i annan regi påverkar exploateringsprojektens lönsamhet.

Staden ska, i normalfallet framöver, inte finansiera infrastruktur som andra aktörer har huvudansvar för.

De långsiktiga finansiella nyckeltalen⁴ påverkas starkt av den investeringstakt som prognostiseras. Resultatmässigt lönsamma lånefinansierade projekt som inte belastar resultaträkningen sett över en längre period kan ändå ha en negativ påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. En helhetsbedömning måste ändå alltid göras utifrån arten av de behov som projekten ska tillgodose. Fastighetsförvaltande nämnder och bolagsstyrelser ska därför genom en långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning pröva möjligheten att avyttra fastigheter som saknar strategisk betydelse. Med en ökad medverkan från privata aktörer i nyproduktion av både bostäder, lokaler och anläggningar kan stadens investeringsutgifter hållas tillbaka, samtidigt som värdet av egen rådgivning också måste beaktas.

Medfinansiering

I syfte att uppnå stadens inriktningsmål har staden prioriterat att medfinansiera ett antal statliga och regionala infrastrukturprojekt. Utbetalningarna till medfinansiering minskar det kassaflöde som finns att tillgå för finansiering av stadens egna investeringar.

En finansiell förutsättning för medfinansiering av statlig och regional infrastruktur är att den kan ske med egna medel. Mot bakgrund av stadens stora investeringsvolym måste staden därför prioritera att låta överskott stärka det egna kapitalet och soliditeten, och finansiera stadens egna investeringar. Medfinansiering sker i huvudsak när

⁴ Aktuella nyckeltal är soliditet, kapitalkostnader i relation till nettodriftkostnader samt avskrivningar och räntenetto i relation till omsättning. Även egenfinansieringsgraden är ett finansiellt nyckeltal kopplat till investeringar.

det finns starka skäl till detta och där infrastrukturprojektet gynnar stadens möjligheter att bygga bostäder.

Investeringsprocess

Staden tillämpar en gemensam styrmodell för stora investeringsprojekt, Stöd för Stora Investerings Projekt (SSIP). Modellen ska användas i investeringsprojekt där investeringsutgifterna bedöms överstiga 50 mnkr för stadens nämnder. Styrmodellen är uppdelad i fem faser och sju områden. Stadens nämnder använder modellen med dess mallar och bolagsstyrelserna använder den i vissa delar enligt direktiv från Stockholms Stadshus AB. SSIP finns tillgängligt på stadens intranät.

Inför varje investeringsbeslut ska en kalkyl upprättas som sedan uppdateras och följs upp under hela projektet. Vid infrastrukturinvesteringar ska kalkylen innehålla en kostnad-nyttoanalys. Inom varje projekt ska grundläggande behov och syfte vara styrande. Kostnadsdrivande tillval ska inte projekteras. Eventuella fördröjningar i projekt ska mötas av effektiviseringar som inte påverkar framtida driftkostnader negativt.

Prioriteringar

Vid stadsbyggnadsprojekt ska kommunfullmäktiges inriktningsmål utgöra underlag för prioriteringar. Det är viktigt att i tidigt skede, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamheten i varje investeringsprojekt. Att prioritera åtgärder och alternativ inom varje projekt är därför av stor betydelse liksom att i tidigt skede analysera och prognosticera investeringars långsiktiga drifts- och underhållskonsekvenser. Planerad funktion och vald kvalitet ska alltid vara noga övervägd och stå i relation till de grundläggande behoven av utveckling och underhåll.

Vid framtagande av kommunkoncernens samlade investeringsplan fastställs det totala investeringsutrymmet, som har sin utgångspunkt i de rådande och prognosticerade finansiella förutsättningarna och kommunfullmäktiges mål. Utrymme för ersättnings-

investeringar ska reserveras i planen för att möta befintliga behov i verksamheterna samt för att säkerställa funktionen och det långsiktiga ekonomiska värdet på anläggningstillgångar såsom fastigheter och infrastruktur.

Staden ska i första hand prioritera områden för bostadsexploatering där det redan finns eller investeras i infrastrukturlösningar som kollektivtrafik, vägar med mera. Mängden projekt där utgifter är omfattande för markförvärv, evakuering, marksanering, överdäckningar och särskilda infrastrukturåtgärder behöver begränsas. Det är av vikt att projekt fördelas över tid så att en hållbar finansiering kan åstadkommas. Lönsamheten i exploateringarna kommer att vara avgörande för hur många icke-lönsamma projekt staden kommer att ha råd med. Det är, mot den bakgrunden, viktigt att säkerställa goda intäkter från de markvärden som skapas genom planläggning av sådana områden där omvandlingspotentialen är stor med avseende på markvärdeutvecklingen.

Staden ska aktivt arbeta för en ökad medverkan från privata aktörer i nyproduktion av bostäder, eftersom det håller tillbaka takten i stadens bostadsbolags skuldökning. Samtidigt ska allmännyttan öka sitt byggande, med målet att skapa fler hyresrätter med rimliga hyror. Medvetenhet om att bostadsmålet inte bara driver investeringar i bostäder utan också infrastruktur såsom gator med mera och i demografiskt betingade följdinvesteringar såsom i förskolor, skolor, idrott och kultur måste öka genom att berörda nämnder och bolag samverkar i investeringsplaneringen för en utbyggnad som motsvarar behoven och ger hållbara och väl fungerande boendemiljöer. Staden ska beakta konjunkturcyklerna och undvika att genomföra markförsäljningar under tider av ekonomiska osäkerheter för fastighetsbolag.

Staden ska planera för, men endast i undantagsfall investera i, lokaler som inte är avsedda för den egna verksamheten eller det kommunala uppdraget. I större stadsutvecklingsprojekt ska näringslivets möjligheter till samverkan med staden särskilt analyseras och beaktas under planering och genomförande.

Särskilda principer för olika investeringskategorier

Fastighets- och lokalpolicyn kompletterar och fördjupar investeringsstrategin med avseende på de investeringskategorier som omfattar lokal- och bostadsbehov för stadens verksamheter. Hyreskostnaderna inom alla kategorier ska aktivt hållas så låga som möjligt. Detta sker genom återhållsamhet med standardhöjningar, effektiva lokal-lösningar och kostnadseffektiv fastighetsförvaltning. Nedan beskrivs specifika principer som komplement till ovan, för respektive investeringskategori.

Bostäder

Investeringar för att skapa byggbar mark för nya bostäder är den investeringskategori som staden fortsatt kommer att avsätta stora resurser för. I varje projekt ska fördelningen mellan olika upplåtelseformer prövas. För att möta stadens tillväxttakt och behovet av nya bostäder ska därför kommunkoncernen verka för en betydande extern medverkan i bostadsbyggandet, samtidigt som även allmännyttan ska ges förutsättningar att bygga mera.

Infrastruktur

Investeringar i gång-, cykel, bil- och kollektivtrafik ska ske. Valet av trafikslag för investering ska präglas av samhällsekonomiska kalkyler. Olönsamma projekt ska inte erhålla kommunal finansiering. Trafiknämndens investeringar fortsätter och ges ytterligare utrymme. I samband med beslut om investeringar och reinvesteringar i infrastruktur ska ökat fokus läggas på att analysera drifts- och underhållskonsekvenser för att möjliggöra långsiktigt hållbara prioriteringar av projekt och åtgärder även utifrån driftsekonomin på lång sikt.

Förskola och skola

Staden behöver ha god beredskap och flexibilitet eftersom att den demografiska utvecklingen växlar över tid. Det sker bland annat till följd av stadsutveckling och att ny samhällsservice utvecklas. Fler barn och unga innebär ett ökat behov av förskolor och skolor. Kommunkoncernen kommer därför att behöva söka ökad extern medverkan exempelvis inom ramen för samverkansavtalet för gymnasierregionens behov, där utbyggnad är möjlig i angränsande kommuner.

Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB, äger och förvaltar merparten av stadens förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Bolagsstyrelsens investeringar påverkar stadens nämnder genom förändrade lokalkostnader. Därför ska en gemensam lägesbild tas fram med beställande nämnder. Den ska utgöra underlag för prioriteringar i investeringsplaneringen. Möjligheten till återköp av sålda fastigheter, till priser under försäljningspris kan vara en strategisk gångbar lösning.

Idrott

Ambitionen ska vara att sprida investeringar i idrottsanläggningar geografiskt samt följa översiktsplanens intentioner att stärka fokusområden, strategiska samband, stadsdelsutvecklingsområden och att skapa mötesplatser. Volymen avseende dessa investeringar kommer bli större de kommande åren utifrån politiska prioriteringar. Planering av nya idrottsanläggningar ska ske i samverkan med stadens bostadsplanering och skolplanering. Syftet är att uppnå en effektivare användning av stadens gymnastiksalar och idrottshallar.

Kultur

Kulturanläggningar bör ses som en samlad resurs för stadens invånare. Offentligt finansierade kulturinvesteringar ska rikta sig mot särskilda grupper så som barn, personer med funktionsnedsättningar och seniorer. *I övrigt ska kulturinvesteringar bära sig själva affärsmässigt.*

Arbetsplatser/Kommersiella lokaler

I den växande regionen bedöms behovet av mark för nya verksamheter och arbetsplatser i staden öka markant till år 2030. Stadens planering måste ske på ett sådant sätt att det möjliggör ett varierat utbud av arbetsplatser i hela Stockholm. Det är viktigt att antalet arbetsplatser planeras ur ett helhetsperspektiv. Verksamhetsområdena ska freddas från bostadsexploatering.

Planeringen för arbetsplatser är särskilt viktig för utveckling av ytterstaden, och då framförallt i söderort för att skapa balans i transportsystemet. Staden ska arbeta strategiskt för att öka antalet arbetsplatser i stadens södra delar, där antalet arbetsplatser inte ökat i takt med antalet bostäder.

Staden ska planera för, men endast i undantagsfall investera i kommersiella lokaler. Marknaden för kommersiella lokaler är väletablerad och kan erbjuda effektiva lokaler till marknadsmässiga hyror. Staden kan dock investera i kategorin inom ramen för fastighetsnämndens uppdrag, det vill säga att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler för stadens hyresgäster och för att bibehålla och utveckla fastighetsvärdena genom en kostnadseffektiv fastighetsförvaltning. Inför genomgripande underhåll av rent kommersiella fastigheter som hyrs ut externt ska investeringen prövas mot andra alternativ.

Omsorg

Efterfrågan på vård- och omsorgsboenden i staden kommer att öka under 2020-talet. De skiftande behoven ställer fortsatt krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna, inte minst när det gäller boendepanering. Micasa Fastigheter i Stockholm AB som äger och förvaltar stadens egna vård- och omsorgsboenden, trygghetsboende samt seniorbostäder, och vars investeringar därmed påverkar stadens nämnder, ska eftersträva area- och kostnadseffektiva lösningar i ny-, om- och tillbyggnation.

Park- och grönområden

Kvaliteter i parker och grönområden ska förstärkas och bevaras. Funktionerna i den ekologiska infrastrukturen ska behållas och förstärkningar av svaga avsnitt ska prövas. Möjligheter till mångfunktionella ytor ska tas tillvara.

Klimatinvesteringar

Klimatinvesteringar ska syfte till att främja ekonomiskt rationella beslut. Exempelvis energieffektiviseringar, skyfallsåtgärder eller andra insatser med direkt kostnadsbesparande inverkan.

10 Fastighets- och lokalpolicy för kommunkoncernen Stockholms stad

Inledning

Fastighets- och lokalpolicyn definierar övergripande inriktning och ansvarsområden för stadens lokalförsörjning och arbetet med stadens fastighets- och lokalinhav. Stadens innehav av fastigheter och lokaler samt hyresavtal är betydande varför staden kontinuerligt behöver se över innehav, organisation och arbetssätt.

Stadens innehav av fastigheter och lokaler ska planeras så att de såväl på kort som lång sikt bidrar till verksamheternas behov och inte påverkar stadens långsiktiga förutsättningar negativt. För att lyckas med detta behöver prioriteringar ske fortlöpande både mellan och inom projekt. Dessa prioriteringar behöver ske gemensamt mellan hyresvärd/fastighetsägare och hyresgäst. Vidare behöver ny lokalarea ha en tydlig koppling till tillkommande prestationer, exempelvis fler barn/elever i verksamheter i egen regi, som kan bära hyreskostnaden.

För att verksamheten ska kunna bedrivas har staden ett stort bestånd av verksamhetslokaler och bostadslägenheter som förvaltas av fastighetsnämnden och av stadens fastighetsförvaltande bolag. Därutöver tillkommer lokaler och lägenheter som hyrs in från externa fastighetsägare. Samverkan med externa aktörer ska inte leda till ökade totalkostnader genom exempelvis långsiktiga hyresförbindelser som över tid innebär ökade kostnader.

Stadens markförsörjning ska säkerställa ett mark- och fastighetsbestånd som är av strategisk betydelse för stadens långsiktiga utveckling. När nya områden exploateras ska mark- och byggrätter reserveras för stadens verksamhetsbehov och de ekonomiska förutsättningarna är en viktig del i prioriteringen. Förutom att investeringsprojekten ska vara långsiktigt hållbara måste även arbetet med stadens fastighetsbestånd bidra till att hålla verksamheternas driftkostnader på låg nivå. I detta sammanhang är det viktigt att koncernperspektivet iakttas.

Social hållbarhet tillsammans med höga ambitioner om en klimatsmart stad är centrala utgångspunkter i stadens arbete med att utveckla fastighetsbeståndet. När samarbeten med externa parter görs ska staden skapa förutsättningar för långsiktighet och låg risk med ändamålsenliga avtal där stadens intressen tas tillvara på ett bra sätt och där rollfördelningen är tydlig.

Syfte och avgränsningar

Fastighets- och lokalpolicyn behandlar hanteringen av fastigheter och lokaler för verksamheter som staden har ansvar för. Syftet med policyn är att bidra till utveckling, samordning och effektivisering genom att ge övergripande mål och grundläggande principer för fastighetsinnehav och hantering av fastigheter och lokaler. Policyn beskriver planeringsprocesser och samverkan samt definierar hur lokalförändringar

ska genomföras. Roller och ansvarsfördelning tydliggörs. En målsättning är ändamålsenliga lokaler och bostäder kan tillhandahållas stadens verksamheter till låga kostnader.

Policyn omfattar Stockholms stads samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

Policyn fastställs av kommunfullmäktige och förvaltas av stadsledningskontoret. Uppdateringar genomförs och beslutas tillsammans med stadens årliga budget. En tydlig koppling finns mellan fastighets- och lokalpolicyn och regler för ekonomisk förvaltning med tillhörande tillämpningsanvisningar samt stadens investeringsstrategi.

Övergripande förutsättningar för stadens lokalhållning

Stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga, kostnads-, area- samt energieffektiva lokaler som bidrar till hög produktivitet, kvalitet och effektivitet hos stadens verksamheter. Lokalbeståndet ska utformas för en effektiv och flexibel användning. Både nämnder och bolagsstyrelser ska medverka till att detta uppfylls. Detta gäller i synnerhet att lokalerna ska vara ekonomiskt effektiva vilket är både nämnder och bolagsstyrelsers ansvar. Det ska med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktningsmål fastställas verksamhetsspecifika och uppföljningsbara mål för lokalanvändningen och lokalförsörjningen samt vad som krävs för att följa upp dessa mål och åtaganden.

Behovet av mötesplatser för civilsamhället och platser där stadens verksamheter möter stockholmare är betydande. Utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv och ansvarstagande ska staden söka vägar för ett optimalt nyttjande av stadens befintliga lokaler för även detta syfte. Tillgången till lokaler för föreningsliv och kulturliv ska säkras i alla områden.

Staden ska ha en fastighetsförvaltning som bedrivs med hög effektivitet och ambitionsgrad och som minskar den totala energianvändningen och miljöpåverkan från fastigheter och lokaler. Byggnaderna ska vara energieffektiva och leverera en sund inomhusmiljö samt vara fria från miljö- och hälsostörande ämnen. Ägda byggnader bör långsiktigt utvecklas för att minska miljöbelastningen.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader inom stadens nämnder ska förvaltas med hög kompetens och ambition. Ett bevarande av dessa prövas från fall till fall där stadens inriktningsmål vägs samman med stadsplaneringen i stort. Även fastighets- och exploateringsekonomiska aspekter måste beaktas i relation till bevarandevärdet.

Underhållet av stadens fastigheter ska stärkas för att tillhandahålla funktionella lokaler och undvika kapitalförstöring. En aktiv förvaltning av den samlade fastighetsportföljen innebär både försäljningar av icke strategiska fastigheter och förvärv av strategiska fastigheter. Fastighetsförvaltningen ska organiseras så att utförandet kan bedrivas kostnadseffektivt och med rätt kompetens.

Befintliga lokaler

Långsiktiga underhållsplaner ska finnas för samtliga byggnader. Invändiga och utvändiga åtgärder bör vara anpassade till den tid som det finns ett dokumenterat behov av fastigheten eller till den tid som det finns beslut om att fortsatt äga fastigheten inför en framtida försäljning eller avyttring. I det fall staden som hyresgäst har ansvar för det inre underhållet ska underhållsplaner tas fram. Ägda och hyrda fastigheter ska vara dokumenterade i system som stödjer en effektiv fastighetsförvaltning och som underlättar planering, uppföljning och administration. När staden hyr bostäder eller lokaler av extern aktör förväntas samma krav vad gäller drift och underhåll uppfyllas som ställs på fastighetsägande nämnder och bolag inom kommunkoncernen.

Utgångspunkten är att befintliga lokaler och byggnader underhålls. Nya lokaler ska inte byggas eller hyras in för att ersätta slitna, men fungerande lokaler. Nya lokaler kan övervägas när de långsiktiga underhållskostnaderna bedöms överstiga kostnaden för nybyggnation eller en ny inhyrning.

Likaså är det en utgångspunkt att kommunala verksamheter i första hand ska inrymmas i av staden ägda fastigheter och att det löpande ska ske en översyn om behovet av eventuellt externt hyrda lokaler kvarstår.

Befintliga idrottshallar i skolfastigheter ska i högre utsträckning öppnas för föreningar utanför ordinarie skoltid och tillgängliggöras genom idrottsnämndens bokningssystem.

Lokalförsörjningen

För att klara stadens framtida utmaningar behöver nämnderna utgå från en effektiv lokalförsörjning och lokalanvändning som utgår från den gemensamma kommunkoncernnyttan. Med kommunkoncernnytta avses att beslut kring fastigheter och lokaler ska utgå från ett stadsövergripande perspektiv där nyttan ska optimeras för staden som helhet. Strategiska beslut som bygger på en helhetssyn på stadens utveckling och framtida resursbehov krävs i syfte att minimera risk för suboptimeringar och felprioriteringar som motverkar utveckling och optimala fastighets- och lokallösningar.

Staden ska aktivt arbeta med kopplingen mellan översikts- och detaljplaneringen, befolkningsprognos och verksamheternas lokalbehov för att i strategiskt syfte kunna fatta beslut om nyproduktion, inhyrning eller avveckling av fastigheter och lokaler. Nyproduktion, inhyrning och avveckling av fastigheter och lokaler ska samrådats, utvärderas och avvägas i förekommande fall utifrån stadens investeringsstrategi. Explorering och utbyggnad av bostäder måste ske samordnat med stadens behov av verksamhetslokaler. När ny bebyggelse planeras ska samhällsservice vara en självklar del av den grundläggande planeringen. När staden växer följer fler utmaningar som behöver mötas på ett ansvarsfullt sätt, kraven på uppdaterad planering och högre grad av samordning höjs. Ökad bostadsproduktion medför ofta behov av verksamhetslokaler.

Markens egenskaper påverkar förutsättningar för byggnation. Utmanande förutsättningar, som till exempel brant topografi eller bristande bärighet innebär högre kostnader, vilket leder till högre hyreskostnader för stadens verksamheter. Att säkra mark

med goda förutsättningar för byggnation för stadens verksamheter bör därför prioriteras i planeringsprocessen.

Via detaljplan finns möjlighet att bestämma markens användning. För att inte riskera kapitalförstöring och för att långsiktigt säkra stadens resurser i form av olika verksamhetslokaler bör inriktningen vara att detaljplaner ska begränsa alternativ användning utöver den verksamhet som stadens inhyrning avser. Innan en prövning inleds att ändra befintliga detaljplaner ska stadsbyggnadsnämnden alltid, om befintlig plan stöder olika former av verksamhet som är stadens ansvar, stämma av med berörda nämnder om det finns nuvarande och framtida behov som svarar mot aktuell bestämmelse.

Olika former av tillfälliga lokaler är en integrerad del av lokalförsörjningsarbetet och stadsplaneringen. Stadens planeringsinriktning är att kapacitet i tillfälliga lokaler primärt ska täcka behov som bedöms vara tillfälliga. Nämndernas lokalplanering ska säkerställa att så få tillfälliga lokaler som möjligt övergår i ett behov av permanenta lokaler. En central del i detta är att ha en långsiktig och aktuell lokalförsörjningsplanering.

Planeringsinriktningen för stadens lokalförsörjning utgår från nämndernas årliga lokalförsörjningsplaner. Lokalförsörjningsplanerna syftar till att säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utveckling av verksamhetslokaler och bidrar till att upprätthålla en hög effektivitet och kommunkoncernnytta. Lokalförsörjningsplanerna sammanställs av kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret till en stadsövergripande lokalresursplan där även samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) är en integrerad del. Lokalresursplanen beslutas av kommunstyrelsen och är styrande för nämnderna.

Styrgruppen för lokalförsörjning godkänner årligen planeringsunderlag för att säkerställa framdriften i stadens lokalförsörjningsprocess. Frågor av stadsövergripande karaktär med koppling till lokalprojekt kan beredas av gruppen genom stadsledningskontoret.

Skolutbyggnaden i staden utgår från planeringsinriktningen i SAMS, som är en integrerad del av lokalresursplanen. Arbetet leds och samordnas av kommunstyrelsen. Syftet med en samordnad planering är att säkerställa att relevanta aktörer i staden har en gemensam bild av utmaning och angreppssätt för skollokalförsörjningen. SAMS ska säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler för grund- och gymnasieskola och samtliga berörda nämnder ska arbeta i enlighet med den gemensamma planeringsinriktningen. Staden ska som huvudinriktning planera för uppförande och förvaltningen av förskolor eller skolor i egen regi med utgångspunkt i behov och stadens skolpliktsansvar. Samplanering ska ske med idrotts- och förskolelokaler där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid.

Planeringsinriktningen för stadens vård- och omsorgsboenden utgår från stadens årliga långsiktiga boendeplan. Äldreboendeplaneringen samordnas av en styrgrupp under ledning av kommunstyrelsen. Stadsdelsnämnderna tar årligen fram ett gemensamt förslag till plan för att klara behovet av vård- och omsorgsboende. Äldrenämnden

bearbetar förslagen och föreslår beslut om åtgärder utifrån en långsiktig bedömning för staden som helhet. Planen beslutas av kommunstyrelsen och är styrande för nämnderna gällande planering och förändringar av äldreboendebeståndet.

Stadsdelsnämnderna tar årligen, regionvis, fram en boendeplan för att klara behovet av bostadsbedömda grupp- och servicebostäder samt stödboenden inom LSS och SoL. Boendeplaneringen samordnas av en styrgrupp under ledning av kommunstyrelsen. Socialnämnden bearbetar förslagen utifrån ett stadsövergripande perspektiv och en samlad plan beslutas av kommunstyrelsen och är styrande för nämnderna.

Ägande

Stadens behov av fastigheter och lokaler ska i huvudsak tillgodoses med eget ägande. Om valet står mellan eget ägande och extern inhyrning ska beslut fattas med utgångspunkt i vilken lösning som är ekonomiskt mest fördelaktig och i den bedömningen behöver bland annat varaktighet, hyreskostnader över tid och kostnads-volym alltid ingå.

Fastighetsinnehavet ska utvecklas med fokus på verksamheternas behov och stadens utveckling. Lokaler som inte behövs för att säkerställa kommunal verksamhet på kort och lång sikt och lokaler som inte bidrar till stadens hållbarhet och sammanhållning kan prövas för försäljning, särskilt om de har ett negativt driftnetto. En avyttring måste alltid prövas utifrån en helhetsbedömning.

Principer för val av fastighetsägare

Typ av verksamhet avgör vilken nämnd eller bolagsstyrelse som blir fastighetsägare respektive hyresgäst. Fastigheter som är avsedda för stadens verksamheter och som inte hanteras av annan nämnd eller bolagsstyrelse, hanteras av fastighetsnämnden. Detta gäller även bostadsrätter. Även om andra nämnder äger fastigheter är huvudprincipen att fastighetsnämnden är stadens fastighetsägare. Fastigheter som är avsedda för exploatering hanteras av exploateringsnämnden. Friliggande utbildningslokaler, såsom skolor och förskolor hanteras av SISAB. Vård- och omsorgsboenden och boenden för personer med funktionsnedsättning hanteras av Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa). Fastigheter som anskaffats genom förvärv av bolag, samt byggda exploateringsfastigheter med kommersiella hyresgäster med en fortsatt lång förvaltningsfas, hanteras av S:t Erik Markutveckling AB.

Utöver detta kan det förkomma att det finns verksamhetslokaler i fastigheter ägda av stadens bostadsbolag och Micasa, eller andra bolag inom bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB.

Hyresprinciper inom kommunkoncernen

Den interna hyressättningen inom staden ska bidra till långsiktighet och vara transparent och förutsägbar. Därför har övergripande samverkansavtal och överenskommelser tagits fram där även ansvarsfördelning framgår. Dessa ska bidra till att skapa incitament för både hyresvärd och hyresgäst att sänka kommunkoncernens samlade kostnader för lokaler. Inom olika segment förekommer både kostnadsbaserade och marknadsmässiga hyresprinciper.

Verksamhetsanpassningar ska alltid genomföras av hyresvärden och betalas via hyres-tillägg. Hyrestillägg utöver hyra betalas som lån med rak amortering över tid. Tjänster som utförs utöver vad som omfattas av hyresavtalet, ska regleras i separata avtal.

Tekniska åtgärder för att upprätthålla eller effektivisera en byggnads funktion ska normalt genomföras utan att belasta inhyrande nämnd med höjda hyror eller hyrestil-lägg.

Vid andrahandsuthyrning och övriga lokalupplåtelser inom kommunkoncernen är inriktningen att nämndernas uthyrningar ska ske till motsvarande de egna hyresvillko-ren och den egna lokalkostnaden. Uppsägningsvillkor ska tillämpas på samma sätt.

Inriktningen är att nämndernas samtliga hyresavtal ska registreras i Lokaler i Stock-holm (LOIS).

Underhåll

Ansvarsområdena för stadens nämnder och bolagsstyrelser ska vara tydliga så att fas-tigheterna är väl underhållna och ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov. Ut-gångspunkten är att verksamhetsansvariga nämnder ska fokusera på verksamhetsdrif-ten och därför är huvudprincipen att stadens fastighetsägande nämnder och bolagssty-relserna ansvarar för all drift och underhåll då de hyr ut lokaler och bostäder till sta-dens verksamheter.

Fastighetsanknutna tjänster

Fastighetsanknutna tjänster, även kallade FM-tjänster, kan utföras i egen regi eller handlas upp externt. I valet mellan egen regi och extern upphandling ska det alternativ väljas som bäst tillgodoser stadens behov till lägst kostnad.

Lokalförändringar

Utökade eller förändrade lokalbehov ska alltid prövas inom befintligt bestånd. Inve-steringar, nya inhyrningar eller större lokalförändringar som påverkar hyreskostnaden kan genomföras om de bedöms vara nödvändiga för att tillgodose lokalbehovet för verksamheter som staden har ansvar för. Ibland kan lokalförändringar även vara kopp-lat till stadsutvecklingsprojekt. Lokalförändringar kan vara nödvändigt för att uppfylla lagar och myndighetskrav eller för att uppfylla stadens mål för energianvändning, miljöpåverkan och tillgänglighet. Alla större lokalförändringar ska samrådats med stadsledningskontoret.

Lokalprojekt och anskaffningar

Staden ska ha en dokumenterad och enhetlig arbetsprocess för genomförande av lo-kalprojekt. Arbetsprocessen ska säkra att projekten drivs med kommunkoncernnyttan i fokus och att beslut fattas på kvalitetssäkrade underlag. Arbetsprocessen ska tydlig-göra roller, ansvarsfördelning, projektsteg, beslut och krav på beslutsunderlag. Den bör kunna tillämpas i alla typer av lokalprojekt och anpassas till projektets omfattning och komplexitet. Det innebär att såväl hyresvärd som hyresgäst arbetar aktivt i pro-jekten med exempelvis kostnadskontroll.

Beslutade och planerade projekt ska vara dokumenterade så att det ger överblick över fastighetsbeståndets utveckling och planerade förändringar i areor, kapacitet och kostnader. Stadsledningskontoret ska utfärda anvisningar för genomförande av större lokalprojekt.

I vissa fall behöver staden hyra in lokaler från externa aktörer (hyresvärdar utanför kommunkoncernen). Inhyrning hos privata aktörer som långsiktig grund för välfärdsverksamheter ska undvikas. Privata inhyrningar ska endast förekomma om det saknas likvärdiga alternativ i lokaler ägda av staden, och ska i så fall alltid föregås av en risk- och konsekvensanalys där även en livscykelanalys vägs in. I dessa fall måste det i regel ske en upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) och det kan även vara fallet om verksamhetsanpassning behöver göras i en befintlig extern inhyrning. Inför en extern inhyrning krävs en noggrann analys av upphandlingsrättsliga och därmed sammanhängande frågor som otillåtet statsstöd, otillåtet gynnande av enskild, olika fastighets- och hyresrättsliga frågor, avtalsfrågor kopplade till plangenomförande med mera. Extern inhyrning kan mot denna bakgrund prövas om den bedöms vara mest ändamålsenlig ur en ekonomisk och/eller organisatorisk synvinkel eller om behoven bedöms vara kortsiktiga i relation till ett långsiktigt åtagande som motiverar en investeringsutgift.

Staden skaffar sig i ökande omfattning lokaler och bostadslägenheter för olika ändamål, till exempel förskolor, gruppboheter med mera, via köp av andelar i nyproducerade bostadsrättsföreningar. Jämfört med att hyra lokaler så ökar stadens rådighet över resursen vid innehav via köp av andelar i bostadsrättsföreningar. Förvärv av bostadsrätter för ändamål som staden ansvarar för ska utföras av fastighetsnämnden som därefter upplåter resursen till berörd nämnd. Om staden är hyresgäst i en fastighet som är föremål för bostadsrättsomvandling är dock huvudinriktningen att staden ska fortsätta att vara hyresgäst.

Stadsledningskontoret ska alltid involveras i planeringen av strategiska lokalomstrukturer. Detta gäller även evakueringsplanering.

Principer för avveckling

Inför uppsägning av hyresförhållande/avveckling av lokal ska nämnderna alltid stämma av om annan nämnd har behov av att ta över hyreskontraktet/lokalen. Detta moment är avgörande för att fullgöra samverkan och samplaneringen inom staden. Samråd ska alltid ske med stadsledningskontoret inför avvecklingar av lokaler och bostäder som kan anses vara av stadsgemensam nytta. Det finns också vissa avvecklingar som behöver godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott.

När en nämnd beslutat om en avveckling ska utgångspunkten vara att den framgår av nämndens lokalförsörjningsplan och boendeplan.

Stadsövergripande aktörer i fastighets- och lokalfrågor

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolagsstyrelser. I detta ingår bland annat ansvar för strategiska stadsutvecklingsfrågor, strategisk infrastrukturplanering och bostadsbyggande, strategisk fastighets- och markutveckling samt hyres- och lokalfrågor inklusive strategisk lokalförsörjning och processer för en övergripande lokalresursplanering med kontroll och styrning av fastighetshantering och lokalnyttjande. Stadsledningskontoret är kommunstyrelsens förvaltning.

Kommunstyrelsen har en viktig roll i stadens lokalförsörjningsprocess och ansvarar för skolplanering i Stockholm (SAMS).

I kommunfullmäktiges regler för ekonomisk förvaltning förtydligas vilken roll såväl kommunstyrelsen som kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott och stadsledningskontoret har i lokalfrågor. Här regleras vilka ärenden som nämnder inte själva kan fatta beslut om utan måste godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott samt när samråd ska ske med stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för lokalfrågor.

Hyrestvister inom kommunkoncernen ska inte föras till hyresnämnden utan hanteras internt där stadsledningskontoret utgör en typ av stadsintern hyresnämnd.

Kommunstyrelsen har en hyresförhandlingsfunktion som ska underställas samtliga lokalhyresavtal som berörs av funktionens omfattning, direkt av nämnderna eller indirekt i form av tredjepartsinhyrning av stadens bolag för bedömning. Dessutom ska funktionen underställas samtliga uppsägningar av lokalhyresavtal för kvalitetssäkring. Servicenämnden hanterar och administrerar den stadsgemensamma hyresförhandlingsfunktionen på uppdrag av kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen är ägare av det lokaladministrativa systemet LOIS (Lokaler i Stockholm). Systemet möjliggör rationell och samlad hantering av stora fastighetsdata. Stadens samtliga inhyrningar av lokaler och lägenheter, även från fastighetsförvaltande nämnder och internt mellan nämnder i andra hand, ska registreras i LOIS. Inriktningen är även att samtliga uthyrningar av lokaler och lägenheter ska administreras via LOIS. Servicenämnden förvaltar LOIS på uppdrag av kommunstyrelsen.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden ansvarar bland annat för markförvaltning och markexploatering samt för frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter. Undantaget är förvärv som hanteras av S:t Erik Markutveckling AB. Nämnden ansvarar även för mark utanför stadens gräns i det fall den ska avyttras eller exploateras. Nämnden medverkar i SAMS-arbetet.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden ansvarar bland annat för övergripande fysisk planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö, infrastruktur, klimatanpassning och skola. Nämnden har även myndighetsansvar för planprocess, bygglov, bygganmälan och namngivning samt beslut om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsnedsättning enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag. Nämnden medverkar i SAMS-arbetet.

Servicenämnden

Servicenämnden är genom verksamhetsområdet lokalplanering stadens beställarstöd i lokalfrågor vilket innebär att de fungerar som internkonsulter till stadens nämnder och bolagsstyrelser i deras roll som hyresgäster. I detta ingår också att stadsdelsnämnderna bör beställa projektledningsstöd vid nya lokalprojekt, särskilt större underhållsprojekt med Micasa.

Servicenämnden svarar för administration av stadens andrahandsuthyrning av lägenheter för bostadsändamål.

Staden som fastighetsägare och hyresvärd

Staden har många fastighetsägare som agerar hyresvärd åt nämnderna och förvaltar en rad olika verksamhetslokaler. En stor andel av stadens verksamhetslokaler finns inom kommunkoncernens bolag. Fastighetsägarna har en viktig roll i att säkerställa stadens framtida behov av verksamhetslokaler och i att bedriva fastighetsutvecklingsplanering. Fastighetsägare och hyresvärdar inom kommunkoncernen har en stor betydelse och viktig roll i stadens lokalförsörjningsarbete. I sin roll som hyresvärd inom staden har fastighetsägarna ett ansvar för att hålla nere hyreskostnaderna för verksamhetslokalerna.

Vid uthyrning ska i första hand stadens egna verksamheter prioriteras. Lokaler kan hyras ut till externa hyresgäster om de inte behövs för stadens egna verksamheter eller är aktuella för avveckling.

Huvudprincipen är att externa hyresgäster tecknar förstahandskontrakt direkt med fastighetsägaren, det vill säga normalt sett fastighetsnämnden eller bolagsstyrelserna. Om en inhyrande nämnd eller bolagsstyrelse i motsats till huvudprincipen ändå upplåter en lokal i ett andrahandshyresförhållande med extern part, bör fastighetsnämnden ansvara för andrahandsuthyrningen. Insprängda lokaler som endast utgör en mindre del av en verksamhetslokal kan hyras ut direkt av en nämnd till extern part. Vid alla externa andrahandsuthyrningar av lokaler ska marknadshyressättning tillämpas och här behöver nämnden eller bolagsstyrelsen nogsamt notera att kommunkoncernens kostnadsbaserade avtal inte uppfattas som marknadshyresavtal.

Vid uthyrning i andra hand ska momsfrågan samt avstående från besittningsskydd särskilt beaktas. Om staden är förstahandshyresgäst till en lokal inom det frivilliga momssystemet ska, om staden hyr ut lokalen i andra hand, andrahandshyresgästen bedriva momspliktig verksamhet i lokalerna.

Om uthyrning inom kommunkoncernen medger att fastighetsskatt inte behöver erläggas ska stadens hyresvärdar begära detta.

De nämnder och bolagsstyrelser som står för en stor andel av uthyrningen preciseras nedan.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden förvaltar och utvecklar fastigheter för i första hand stadens egna verksamheter. Uppdraget omfattar såväl fastigheter utanför stadens gräns som innanför samt fastigheter som inte passar in i de fastighetsförvaltande bolagens bestånd. I stadens lokalförsörjningsarbete har nämnden en viktig roll kopplat till planeringen av verksamhetslokaler inom framförallt idrotts- och kulturområdena.

Fastighetsnämnden förvärvar och förvaltar bostadsrätter som används för bland annat särskilt boende och förskolor. Vid köp av bostadsrätter för pedagogiska ändamål är inriktningen att detta ska ske utifrån en i förväg bestämd kostnadsberäkningsmodell.

Inom ramen för överenskommen förhandlingsordning med Hyresgästföreningen Region Stockholm ska nämnden samordna hyresbildningen för befintliga och planerade bostadslägenheter som staden hyr ut i andra hand där annan bakomliggande hyresförhandlingsordning saknas eller inte är relevant.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa)

Micasa äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, seniorbostäder, LSS-boenden, HVB-hem samt temporära studentbostäder och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolaget har därmed en viktig roll i arbetet med att ta fram och genomföra utbyggnad av vård- och omsorgsboenden och särskilda boenden inom LSS och SoL.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

SISAB är stadens ändamålsbolag för utbildningslokaler och ska tillhandahålla utbildningslokaler för stadens skol- och förskoleverksamhet. I rollen ingår att delta i stadens SAMS-arbete.

Stadens bostadsbolag

Bostadsbolagen agerar hyresvärd för verksamhetslokaler inom staden, till exempel avseende bostadsbedömda boenden LSS.

I kommunfullmäktiges budget 2020 beslutades att principöverenskommelse från 2013 upphävs från och med 2020 (Dnr KS 2019/382) och befintliga hyresavtal löper på oförändrade och kan sägas upp för villkorsändring när innevarande hyrestid så medger. Parterna förutsätts därefter omförhandla hyresvillkoren till marknadsmässiga villkor. Nya förskolor med inflyttning från och med 2020 ska förhandlas till marknadsmässiga villkor direkt. Inriktningen är att bolagen ansvarar för skötsel, drift och underhåll av förskolornas utemiljöer och att detta beaktas i den marknadsmässiga hyressättningen. I övrigt gäller stadens fastighets- och lokalpolicy för parterna att

förhålla sig till. Nya förskolor förutsätts ha detaljplaner som entydigt anger detta ändamål.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets huvuduppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter eller aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser eller andra funktioner. Bolaget ska vid behov stödja stadens nämnder och bolagsstyrelser i samband med försäljning och utveckling av fastigheter.

Staden som hyresgäst och beställare av lokaler

Inhyrande nämnder ansvarar för sin lokalförsörjning och förutsätts bära kostnaderna för denna inom sin givna budget. Nämnderna ansvarar för att lokalerna nyttjas effektivt och för att lokalförsörjningen motsvarar verksamheternas behov. Stadens lokalförsörjning är behovsstyrd. I de fall behoven kopplas till befolkningsutvecklingen ska nämnderna analysera hur förändringar påverkar behoven. Planeringen utifrån behovet presenteras i en årlig lokalförsörjningsplan. Planeringen förutsätter att nämnderna eftersträvar samplanering samt deltar i stadens forum för samverkan.

Inhyrande nämnder kan initiera lokalutredningar och projekt, som utförs i samverkan med hyresvärderna. Genomförande ska ske enligt stadens modell för projektstyrning och beslutas enligt regler för ekonomisk förvaltning.

Nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta aktivt för att samplanera och samlokalisera verksamheter. För att över tid få en bättre flexibilitet i lokalanvändningen, men också för att minska investeringsbehovet i dubbla funktioner, som exempelvis kök, ska förskolan vara helt integrerad i skolbyggnaden om verksamheterna vid nybyggnationsprojekt samlokaliseras inom samma tomt. Vid särskilda skäl kan undantag medges. Utifrån behovet av förskoleplatser ska stadsdelsnämnderna alltid samplanera sina behov geografiskt där ny bostadsbyggnation förläggs mellan, eller i nära anslutning, till en eller flera stadsdelsnämndsområden. Vid lokalförändringar av administrativa lokaler ska alltid samlokalisering mellan olika nämnder och bolagsstyrelser prövas. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar att styra placeringen av stadens förvaltningslokaler.

Vid etablering av nya lokaler ska det alltid utredas om de kan samlokaliseras med andra verksamheter innan en ny lokal hyrs in.

Utbildningsnämnden ska samverka med idrottsnämnden, SISAB, och fastighetsnämnden, för att samplanera användningen och utbyggnaden av idrottsanläggningar och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skolidrottshallar och idrottsytor för andra nyttjare efter skoltid.

Nämnder med stor inhyrning preciseras nedan.

Stadsdelsnämnderna

Stadsdelsnämndernas inhyrningar omfattar bland annat förskolor, boståndsbedömda boenden, lokaler för kultur, aktivitetslokaler och administrativa lokaler.

Planeringen av förskolelokaler ska utföras så att alla barn har tillgång till förskoleverksamhet och att platsgarantin uppfylls. Vid utökade lokalbehov för förskola är utgångspunkten att skollokaler ska nyttjas. I stadens SAMS-arbete deltar en stadsdelsrepresentant för att fånga förskolefrågor där dessa kopplas till nya skolor. I det fall stadsdelsnämnderna behöver lämna lokaler är det viktigt att det prioriteras att ha kvar lokaler med goda förutsättningar för att bedriva en kvalitativ pedagogisk verksamhet med goda och funktionella miljöer såväl inomhus som utomhus.

Stadsdelsnämndernas projektledningsstöd vid nya lokalprojekt, särskilt större underhållsprojekt med Micasa, ska beställas av servicenämnden.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden ansvarar för planeringen och försörjningen av lokaler för stadens grundskolor, anpassade grundskolor, fritidshem, gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor.

Utbildningsnämnden ansvarar för att ta fram behovsunderlag till Samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS).

Socialnämnden

Socialnämnden ansvarar för lokaler för sin egen verksamhet samt har beställansvar för grupp- och servicebostäder/stödboenden LSS och SoL.

Kulturnämnden

Kulturnämndens inhyrningar omfattar bland annat stadens bibliotek, museer och konsthallar. Förutom lokaler för sin egen verksamhet ansvarar kulturnämnden för lokaler för stadsarkivet och en rad olika andra lokaler för kulturlivet. Nämnden samverkar med stadsdelsnämnder och idrottsnämnden för samordning av stadens verksamhetsområde barn, kultur och fritid.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämndens inhyrningar omfattar verksamhetslokaler för stadens jobb-torg och vuxenutbildning inklusive Svenska för invandrare (sfi) samt övriga lokaler som behövs för nämndens uppdrag.

Idrottsnämnden

Idrottsnämndens inhyrningar omfattar bland annat idrottshallar och anläggningar. Förutom lokaler för sin egen verksamhet ansvarar idrottsnämnden för en rad andra olika idrotts- och fritidsytor som stöd för idrott, föreningsliv och friluftsliv. I den mån idrottshallar samplaneras med nya skolor deltar även idrottsnämnden i SAMS-arbetet.

Idrottsnämnden ansvarar för stadens bokningsportal där både stadens aktörer samt allmänheten kan boka idrottshallar, skolidrottssalar och möteslokaler. Här upplåts även andra nämnders lokaler. Taxan beslutas årligen av kommunfullmäktige.

11 Stadens ledning och styrning

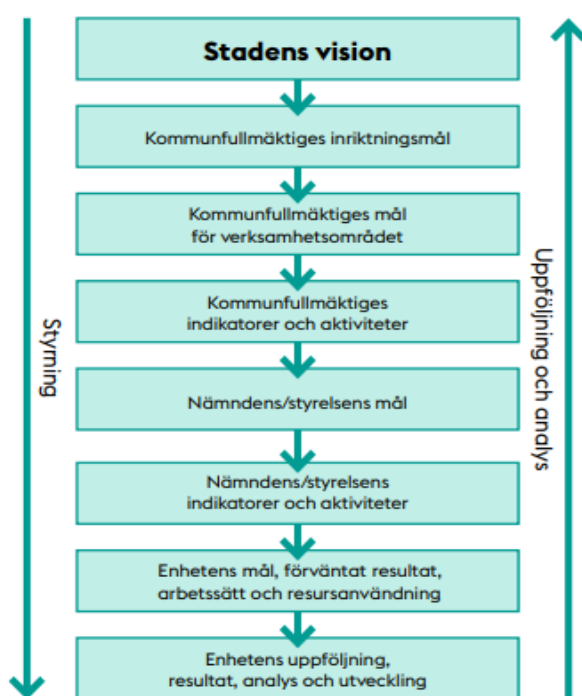
Stadens system för integrerad ledning och uppföljning

I stadens vision fastställer kommunfullmäktige en gemensam långsiktig vision för hur staden ska utvecklas. I visionen redovisas stadens långsiktiga mål, vilka utmaningar staden står inför samt strategier för en långsiktig och hållbar utveckling.

Kommunfullmäktige fastställer årligen budget, som är styrande för alla stadens verksamheter, för staden. I budgeten beslutar kommunfullmäktige om inriktningsmål, mål för verksamhetsområdena samt indikatorer och aktiviteter som tillsammans mäter måloppfyllelse. För varje indikator fastställer kommunfullmäktige ett årsmål. Nämnerna och bolagsstyrelserna konkretiserar kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena genom egna mål i verksamhetsplanen. Där det är relevant ska nämnder och bolagsstyrelser integrera ett jämställdhetsperspektiv.

Staden tillämpar målstyrning och uppföljning av resultat mot mål. All planering och uppföljning sker i enlighet med stadens styrmodell, ILS, integrerat system för styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi, se bild nedan. ILS omfattar hela koncernen Stockholms stad, vilket innebär att ILS gäller för såväl nämndernas som bolagsstyrelsernas verksamheter. Som stöd i arbetet på alla organisatoriska nivåer i staden finns ett webbaserat verktyg (ILS-webb). ILS-webb är det huvudsakliga verktyget för att styra mot och följa upp kommunfullmäktiges mål, indikatorer och aktiviteter.

Stadens styrning enligt ILS

Utöver att styrmodellen ILS hjälper staden att arbeta med styrning och uppföljning, stödjer modellen det systematiska kvalitetsarbetet, som omfattar arbetet med ständiga förbättringar, innovation och digitalisering. Kvalitetsarbetet ska vägledas av förhållningssätten stockholmarnas fokus, helhetssyn, hållbarhet, handlingsutrymme, lärande och öppenhet. En viktig del i kvalitetsarbetet och stadens styrning är också dialog och delaktighet såväl inom organisationen som med stockholmarna och andra aktörer. Dialogen och delaktigheten ska präglas av tillit och förtroende.

Styrning och uppföljning på kommunfullmäktigenivå

Stadens vision

Stadens vision är det dokument som samlat redovisar stadens långsiktiga mål, vilka utmaningar staden står inför och strategier för en långsiktigt hållbar utveckling. Tidsperspektivet är långsiktigt.

Budget

Budgeten är det övergripande och överordnande styrdokumentet för stadens nämnder och bolagsstyrelser. I budgeten görs prioriteringar för det kommande året och planeringen är styrande för de kommande tre åren med utgångspunkt i:

- kommunfullmäktiges inriktningsmål
- kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet
- kommunfullmäktiges indikatorer
- kommunfullmäktiges obligatoriska nämndindikatorer
- kommunfullmäktiges aktiviteter

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Kommunfullmäktiges inriktningsmål är verksamhetsövergripande och tydliggör vad som är viktigt att nämnder och bolagsstyrelser uppfyller. Tidsperspektivet är en mandatperiod.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet konkretiserar inriktningsmålen för de olika verksamheter som bedrivs i staden. Arbetet med att uppnå jämställdhet ska integreras inom alla kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål. Tidsperspektivet är en mandatperiod.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolagsstyrelser uppfyller kommunfullmäktiges mål. För varje indikator fastställer kommunfullmäktige ett årsmål, som är det målvärde som förväntas uppnås under aktuellt år. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna avser det målvärde kommunfullmäktige har för hela staden. Nämnderna och bolagsstyrelserna fastställer nämndens/bolagsstyrelsens årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Under året kan det ske förändringar av definitioner och årsmål till följd av nya beslut i kommunfullmäktige/kommunstyrelsen.

Kommunfullmäktiges obligatoriska nämnd- och bolagsstyrelseindikatorer

Kommunfullmäktige kan besluta om nämnd- och bolagsstyrelseindikatorer som är obligatoriska för respektive nämnd och bolagsstyrelse att följa upp. Dessa redovisas i nämndens/bolagsstyrelsens verksamhetsberättelse som lämnas till kommunfullmäktige. Till varje obligatorisk nämnd- och bolagsstyrelseindikator fastställer nämnden/bolagsstyrelsen ett årsmål.

Kommunfullmäktiges aktiviteter

En aktivitet är en riktad insats under en begränsad tidsperiod under budgetåret. Aktiviteter är inte ordinarie arbetssätt för att genomföra nämndens eller bolagsstyrelsens uppdrag. De tas fram för att bidra till måluppfyllelsen, och ska ha start- och slutdatum samt en ansvarig nämnd eller bolagsstyrelse. Aktiviteterna följs upp i tertialrapporterna och verksamhetsberättelsen.

Direktiv till nämnder och bolagsstyrelser

I kommunfullmäktiges budget finns direktiv till nämnder och bolagsstyrelser. Dessa förtydligar särskilt prioriterade områden som är gemensamma och där det finns ett stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Övrig uppföljning

Nyckeltal

Ett antal nyckeltal för stadens verksamheter används för analyser, jämförelser och för att följa trender. Nyckeltalen redovisas i samband med stadens årsredovisning. Kommunstyrelsen ansvarar för en sammanhållen process med att hålla nyckeltal uppdaterade och av god kvalitet. Nyckeltalen kan förändras efter beslut i kommunstyrelsen.

Kompletterande uppgifter

Stadsledningskontoret begär in kompletterande uppgifter från nämnder och bolagsstyrelser. Uppgifterna används för att fördjupa uppföljningen inom vissa områden.

Stadsövergripande styrdokument

Utöver de mål som kommunfullmäktige fastställer i visionen och budgeten finns kompletterande styrdokument inom olika områden. Dessa stadsövergripande styrdokument, som kommunfullmäktige beslutar om, är angelägna för hela staden. De ska förtydliga styrningen av vad staden behöver göra, vem som ansvarar och hur det ska göras. Budgeten är alltid det överordnade styrdokumentet.

Beslut om framtagande av nya eller revidering av stadsövergripande styrdokument fattas av kommunfullmäktige. Den gängse principen är att dokumenten gäller till kommunfullmäktige fattat beslut om annat. För att åstadkomma en högre grad av helhetsperspektiv i stadens styrning och minska risken för motstridiga styrsignaler är ambit-

ionen att styrdokumentet, där så är möjligt, ska samordnas och bli färre. Styrdokument som är angelägna för ett fåtal nämnder/bolagsstyrelser kan beslutas i respektive berörd nämnd och bolagsstyrelse.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska följa de styrdokument som är relevanta för verksamheten. Kommunfullmäktige kan ange enskilda nämnder och bolagsstyrelser som uppföljningsansvariga för hela eller delar av styrdokumentet. Nämnderna och bolagsstyrelser ska beakta de stadsövergripande styrdokumentet i verksamhetsplanering och uppföljning. Uppföljning av styrdokumentet inordnas i kommunfullmäktiges budget eller i nämndens eller bolagsstyrelsens verksamhetsplan. Därigenom säkerställs genomförande och uppföljning på adekvat nivå. I de fall uppföljningen av styrdokumentet ska integreras i ILS ska nämnden eller bolagsstyrelsen fastställa indikatorer och aktiviteter i sina verksamhetsplaner.

För att underlätta en ändamålsenlig styrning och tydliggöra begrepp för styrdokument skiljer staden på dokument som huvudsakligen syftar till en förändring och utveckling som staden ska göra i framtiden (aktiverande) och på dokument som reglerar hur staden utför arbetet här och nu samt förhålla sig i en given situation (normerande). I förekommande fall kan såväl det aktiverande som det normerande perspektivet inrymmas i samma dokument. Stockholms stad benämner styrdokument huvudsakligen i termer av *program*, *handlingsplan*, *policy* eller *riktlinjer* utifrån de definitioner som beskrivs nedan. Program och policy är på en översiktlig nivå, medan handlingsplaner och riktlinjer mer detaljerade.

	Aktiverande	Normerande
Översiktlig	Program	Policy
Detaljerad	Handlingsplan	Riktlinje

Det inte är nödvändigt att alla styrdokument behöver ha ett översiktligt eller detaljerat styrdokument knutet till sig.

En del styrdokument, till exempel översiktsplan och biblioteksplan, regleras enligt särskild lagstiftning. Därutöver kan det finnas överenskommelser som reglerar samverkan med externa parter så som region och polisen. Som ett stöd i utarbetandet av stadsövergripande styrdokument utfärdar stadsledningskontoret tillämpningsanvisningar för stadsövergripande styrdokument. Kommunfullmäktiges beslut som mer avser organisering av stadens verksamhet samt taxor och avgifter för kommunala tjänster återfinns i kommunal författningssamling.

Program

Program innehåller långsiktiga mål och kan ange prioriterade strategier, vägval och inriktningar för att nå kommunfullmäktiges mål. I Stockholms stad är strategi det samma som program och benämns som program. Programmen är av översiktlig karaktär och syftar inte till att slå fast detaljerade åtgärder, men kan innehålla förslag på aktiviteter och indikatorer samt metoder för hur programmets mål ska nås. De övergripande målen som anges i programmen kan sträcka sig över mandatperioder, men

aktiviteter och indikatorer kan komma att förändras utifrån förändringar av budgetens inriktning.

Handlingsplan

Handlingsplanen konkretiserar och operationaliserar ett program, kommunfullmäktiges mål eller visionen. I handlingsplanen kan mer detaljerade åtgärder slås fast och därmed tydliggöra vad som ska göras, av vem och när.

Policy

En policy beskriver stadens övergripande förhållningssätt inom ett område och vilka förväntningar och krav staden idag har på stadens verksamheter och dess medarbetare.

Riktlinjer

Riktlinjer anger hur verksamheten ska agera inom ett område. Riktlinjerna ska säkerställa att den verksamhet staden bedriver här och nu sker på ett rättssäkert och likställt sätt. Ändringar som inte påverkar själva riktlinjen, exempelvis beskrivande sammanhangstext, länkar, hänvisningar och dylikt som blivit inaktuella kan beslutas av förvaltningschef enligt gällande delegationsordning. Information om händelser som kan påverka en riktlinje kan ges genom ett tillfälligt tillägg till riktlinjen. Exempel på sådana händelser är prejudicerande rättsfall, beslut från nämnd eller andra påverkansfaktorer som tillkommit som kräver förändring av riktlinjerna. Tillägg, som beslutas av ansvarig nämnd, ska innehålla en notering att riktlinjen kan komma att revideras och beslutas av kommunfullmäktige men i väntan på att revideringen verkställts läggs informationen in för kännedom.

Styrning och uppföljning på nämnd- och bolagsstyrelsenivå

Nämndens/bolagsstyrelsens mål

Nämndens och bolagsstyrelsens mål konkretiserar kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet, och beskriver vilket resultat som ska uppnås under året (förväntat resultat).

Nämndens/bolagsstyrelsens indikatorer

Nämnden och bolagsstyrelsen kan fastställa egna indikatorer för att mäta hur nämnden/bolaget uppfyller sitt mål.

Nämndens/bolagsstyrelsens aktiviteter

Aktiviteter tas fram för att bidra till måluppfyllelsen. Aktiviteterna ska ha start- och slutdatum.

Styrning och uppföljning på enhetsnivå

Stadens styrmodell för ledning och uppföljning, ILS, stödjer också kvalitetsarbetet på enhetsnivå, vilket ska leda till att verksamheten utvecklas och skapar värde för stockholmarna. Genom ett systematiskt kvalitetsarbete med tydliga mål, arbetssätt, upp-

följning och analys får enheten svar på vad som leder till hög kvalitet. Därmed kan enheten fatta välgrundade beslut om utveckling av verksamheten.

Mål

Enheten konkretiserar nämndens/bolagsstyrelsens mål genom egna mål som fastställs årligen i enhetens verksamhetsplan. Målen ska utgå från nämndens mål och ha fokus på målgruppens behov och önskemål. Målen ska vara tydliga, fänga syftet med verksamheten, fokusera på väsentliga kvalitetsaspekter och rymmas inom enhetens ekonomiska ram. Innan målen fastställs ska trovärdigheten i dem bedömas av respektive nämnd/bolagsstyrelse eller förvaltnings-/bolagsledning.

Förväntat resultat

Till varje mål ska enheten beskriva det förväntade resultatet under året. Vad har enheten för målvärde/målbild, och vilket tillstånd/förbättring ska uppnås under året? Förväntat resultat kan exempelvis formuleras som indikatorer eller aktiviteter.

Arbetssätt

Enheten ska ha tydliga arbetssätt som säkerställer att målen uppfylls och de förväntade resultaten nås, en utveckling av kvaliteten och ett effektivt resursutnyttjande. Arbetssätt och metoder ska så långt som möjligt vara kunskapsbaserade.

Resursanvändning

Enhetens användning av sina resurser ska vara effektiv för att nå målen och de förväntade resultaten. Genom att utveckla arbetssätt och uppföljning, samt analys av resultat kan enhetens resurser såsom budget, lokaler, it-stöd och medarbetarnas kompetens användas på bästa sätt.

Uppföljning

Enheten ska ha metoder för att löpande följa upp sitt arbete. Uppföljningen ger underlag för att säkerställa att målen och de förväntade resultaten uppnås. Genom uppföljningen kan erfarenheter tas tillvara för lärande och utveckling samt ge underlag för beslut om åtgärder när resultat visar att valda arbetssätt inte ger önskad effekts. Enheten ska följa upp hur väl den lever upp till mål, förväntat resultat, arbetssätt, resursanvändning och ekonomiskt utfall.

Enhetens indikatorer

Enheten kan fastställa egna indikatorer för att mäta måluppfyllelsen.

Enhetens aktiviteter

Enheten kan ta fram aktiviteter som ska bidra till att enhetens mål uppnås. Aktiviteterna ska ha start- och slutdatum.

Resultat, analys och utveckling

För all verksamhetsuppföljning och framgångsrik utveckling är det av yttersta vikt att regelbundet analysera sina resultat och sitt arbete, samt om det leder till en effektiv verksamhet som skapar värde för målgruppen. För att nå hög kvalitet i verksamheten måste varje nämnd/bolagsstyrelse och enhet säkerställa att de prioriterar rätt områden

i förhållande till avsatt budget, befintliga resurser samt målgruppernas behov och önskemål. Genom att följa upp och analysera sina resultat uppnås en insikt om vad som leder till hög kvalitet. Med kunskapen kan verksamheten agera och fatta beslut om förbättringar som leder till utveckling av verksamheten och hög kvalitet. Denna kunskap underlättar också för politiker och tjänstemän att utarbeta relevanta mål, men även att utveckla effektiva arbetssätt och ett optimalt resursutnyttjande. Analyserna av nämndernas, bolagens och enheternas resultat ska ha ett jämställdhetsperspektiv. Det innebär att nämnder, bolag och enheter ska synliggöra och analysera eventuella könsskillnader inom verksamheten samt föreslå hur dessa skillnader kan jämnas ut.

Dialog

En viktig del i stadens styrning, uppföljning och systematiska kvalitetsarbete är kontinuerlig dialog inom organisationen för att säkerställa en samsyn om mål, förväntningar, resultat, upplevd kvalitet och utveckling i hela organisationen. Dialogen ska präglas av tillit och ett förtroendefullt förhållningssätt.

Kommunstyrelsen ska ha en strukturerad dialog med nämnderna och bolagsstyrelserna om utformning och uppföljning av nämndernas mål kopplade till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och direktiven till nämnder.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska ha en strukturerad dialog i organisationen om enheternas arbete med mål, förväntat resultat, arbetssätt, resursanvändning, uppföljning, resultat, analys och utveckling kopplade till nämndens/bolagsstyrelsens mål.

Stadens verksamheter ska ha strukturer för dialog med stockholmarna och målgrupperna för att kunna ta tillvara deras synpunkter, erfarenheter och behov. Verksamheten behöver förstå och möta stockholmarna och dem som verksamheten är till för och involvera dem i utvecklingen av verksamheten. Genom dialog och delaktighet får verksamheten del av värdefulla synpunkter samt möjlighet att testa idéer och nya tjänster för att få kunskap om behov och önskemål. Det är särskilt viktigt att ge prioriterade och röstsvaga grupper förutsättningar och möjlighet till inflytande. Verksamhetens resultat ska också synliggöras för stockholmarna genom till exempel Hitta på start.stockholm.

Internkontroll

Nämndernas interna kontrollarbete är centralt för att säkerställa att staden har en ändamålsenlig styrning och uppföljning. I *Regler för ekonomisk förvaltning* (Bilaga 8:19-20) och i tillhörande tillämpningsanvisningar (KS 2020/1446) preciseras hur nämnder ska arbeta med internkontroll. I tillämpliga delar gäller även tillämpningsanvisningarna stadens bolagsstyrelser.

Sammanställning över stadsövergripande styrdokument

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Övergripande styrdokument			
Stockholms stads budget Inkluderar följande bilagor - Regler för ekonomisk förvaltning (ink. riktlinjer för resultatutjämningsreserv) - Investeringsstrategi - Fastighets- och lokalpolicy för kommunkoncernen Stockholms stad - Stadens ledning och styrning	KF	KF 2024-11-19	KS 2024/939
Reglementen för kommunstyrelsen och nämnder	KF		
Vision 2040 - Möjligheternas Stockholm	KF	2020-06-15	KS 2019/483
Stockholms stads kvalitetsprogram – Utveckling genom ständiga förbättringar, innovation och digitalisering Inkluderar underliggande styrdokument - Riktlinjer för informationssäkerhet	KF	2022-02-21	KS 2021/866
Riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete	KF	2015-10-19	171-1405/2015, 319-858/2014
Riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter	KF	2018-06-11	2018/000069
Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029	KF	2024-02-19	KS 2023/791
Strategi för en äldrevänlig stad Inkluderar underliggande styrdokument: - Handlingsplan för en äldrevänlig stad	KF KF	2018-05-28 2021-05-03	2017/001979 KS 2020/1712
Riktlinjer avseende förenings- och kulturstöd – demokrativillkor	KF	2021-05-21	KS 2020/410
Riktlinjer avseende lokalupplåtelser – demokrativillkor	KF	2021-05-21	KS 2020/415
Lokalresursplan med samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS)	KS	2023-09-06	KS 2023/730
Barn, unga och utbildning			
Skolprogram för Stockholms stads förskolor och skolor	KF	2018-02-19	2017/001435

Regler för intagning och plats i förskola och pedagogisk omsorg i Stockholms stad	KF	2019-01-28	KS 2018/1451
Riktlinjer för barnsäkerhet i Stockholms stads kommunala förskolor	KF	2022-04-25	KS 2021/1321
Riktlinjer för barnomsorg på obekväm arbetstid	KF	2018-04-25	KS 2021/1321
Riktlinjer för övergångar mellan förskola och skola i Stockholms stad	KF	2022-10-03	KS 2022/601
Skolbiblioteksplan för skolor och förskolor i Stockholms stad 2021-2024	KF	2021-02-15	KS 2020/1413
Handlingsplan för kommunens aktivitetsansvar i Stockholms stad 2022–2024	KF	2022-06-13	KS 2021/1518
Riktlinjer avseende Stockholms stads sommarkollo	KF	2023-04-24	KS 2022/240
Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa	KF	2010-06-21	325-2740/2009 2010:60
Riktlinjer för familjehemsvård för barn och unga	KF	2022-05-30	KS 2021/892
Riktlinjer för handläggning och dokumentation av ärenden gällande barn och unga inom individ- och familjeomsorgen	KF	2020-11-02	KS 2020/255
Riktlinjer för familjerätt faderskap och föräldraskap, vårdnad, boende och umgänge samt adoption	KF	2021-02-01	KS 2020/20
Ensamkommande barn och ungdomar - Riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar	KF	2011-03-14	333-1354/2010
Överenskommelse mellan kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm om Uppdrag och samverkan avseende ungdomsmottagningarna i länet	KF	2020-11-30	KS 2020/829
Ekonomi och inköp			
Försäkringspolicy för Stockholms stad	KF	2004-03-01	009-4489/2003 2004:22
Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad	KF	2024-11-19	KS 2024/762
Placeringspolicy för Stockholms stads samförvaltade donationsstiftelser	KS/EKU	2022-03-30	KS 2022/280

Program för inköp 2020-2023	KF	2020-08-31	KS 2019/799
Program för verksamhet som utförs av privata utförare	KF	2021-11-08	KS 2021/1045
Elhandelsstrategi Inkluderar underliggande styrdokument: - Elhandelspolicy	KF	2015-06-15	Utl. 2015:59 133-783/2015

Idrott, kultur och fritid			
Stockholms stads program för idrott, motion och friluftsliv 2024-2028	KF	2024-05-27	KS 2023/1303
Strategi för idrottsanläggningar 2022-2026	KF	2022-06-13	KS 2022/21
Strategi för ett mer jämställt och jämlikt nyttjande stadens spontan-idrottsytor	KF	2023-05-29	KS 2022/583
Handlingsplan för främjande av psykisk hälsa genom fysisk aktivitet bland ungdomar i Stockholms stad	KF	2022-06-13	KS 2022/20
Stockholms stads strategi för fritidsbåtlivet	KF	2022-10-03	KS 2022/333
Kulturvision 2030	KF	2012-06-11	328-1850/2011 2012:91
Kulturstrategiskt program för Stockholms stad	KF	2021-05-31	KS 2020/1109
Biblioteksplan för Stockholms stad 2022-2025	KF	2021-12-13	KS 2021/850
Stockholms stads filmstrategi	KF	2017-05-15	171-1711/2015
Stockholms stads strategi för nattklubbar och livescener	KF	2021-12-13	KS 2021/754
Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar	KF	2022-06-13	KS 2022/243
Stockholms stads strategi för parklekar	KF	2023-12-11	KS 2023/775
Information och kommunikation			
Kommunikationsprogram Stockholms stad	KF	2024-06-17	KS 2024/112
Utomhusreklam på stadens mark - etiska riktlinjer	KF	2018-06-11	2017/002028
Policy för Stockholms stads konton i sociala medier	KF	2020-05-04	KS 2018/1303
Infrastruktur och stadsutveckling			
Översiktsplan för Stockholms stad	KF	2018-02-19	2017/001867
Planeringsstrategi	KF	2024-06-17	KS 2024/435
Arkitekturpolicy	KF	2021-10-04	KS 2021/735
Riktlinjer för bostadsförsörjningen 2021-2024	KF	2020-11-30	KS 2020/791

Framkomlighetsstrategi	KF	2022-06-13	KS 2021/1699
Inkluderar underliggande styrdokument:			
- Strategi för offentliga rum 2018-2021	KF	2018-06-11	KS 2018/749
- Trafiksäkerhetsplan	KF	2022-06-13	KS 2022/536
Kajstrategi för Stockholms stad	KF	2022-06-13	KS 2022/256
Strategi för ökad cykling i Stockholms stad	KF	2014-06-16	329-49/2014
Cykelplan	KF	2022-05-30	KS 2022/535
Riktlinjer vid utplacering av enklare hinder på gång- och cykelvägar	KF	2023-04-24	KS 2022/582
Program för City	KF	2023-01-30	KS 2022/737
Program för hållbar stadsutveckling Norra Djurgårdsstaden visar vägen mot en hållbar framtid	KF	2021-09-06	KS 2020/1750
Internationellt arbete			
Internationell strategi för Stockholms stad	KF	2021-05-03	KS 2021/154
Stockholms stads EU-policy	KF	2021-11-08	KS 2021/216
Trygghets- och säkerhetsfrågor			
Stockholms stads säkerhetsprogram	KF	2024-05-06	KS 2023/1267
Stockholms stads trygghetsprogram 2024-2027	KF	2024-03-26	KS 2023/739
Stockholms stads riktlinjer i arbetet mot våldsbejakande extremism	KF	2024-06-17	KS 2024/76
Övergripande samverkansöverenskommelse mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm	KF	2023-12-11	KS 2023/740
Miljö och klimat			
Miljöprogram 2030 för Stockholms stad	KF	2024-09-23	KS 2023/682
Inkluderar underliggande styrdokument:			
- Klimathandlingsplan 2020-2023	KF	2020-05-25	KS 2019/1041
- För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040			
- Åtgärdsprogram mot buller 2024-2028 enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller	KF	2024-06-17	KS 2024/184
- Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus	KF	2015-03-09	304-253/2014
- Plan för Stockholms stads klimatanpassningsarbete	KS	2016-05-04	303-945/2014
- Handlingsplan för klimatanpassning av Stockholms stad 2022-2025	KF	2021-12-13	KS 2020/1033

- Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023	KF	2020-04-20	KS 2019/1510
- Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2020-2024	KF	2020-01-27	KS 2019/710
- Handlingsplan för biologisk mångfald i Stockholms stad	KF	2020-11-30	KS 2020/931
- Handlingsplan för hållbar plast-användning 2022-2026	KF	2022-02-21	KS 2021/1121
Avfallsplan för Stockholm 2021–2024	KF	2021-03-22	KS 2020/1714
Handlingsplan mot nedskräpning på land och i vatten	KF	2022-05-30	KS 2021/794
Fordonsstrategi för kommunkoncernen Stockholms stad	KF	2017-03-20	129-1092/2016 2017:59
Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat	KF	2019-05-27	KS 2018/430
Dagvattenstrategi - Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering	KF	2015-03-09	315-1075/2002 2015:18

Näringsliv, arbetsmarknad och omvärld			
Stockholms stads program för evenemang	KF	2016-11-07	171-1710/2015
Stockholms stads riktlinjer för idéburet offentligt partnerskap (IOP)	KF	2023-05-29	KS 2022/1171
Stockholms stads näringslivs-policy	KF	2020-05-25	KS 2019/273
Stockholms stads strategi för arbetsmarknadsinsatser	KF	2021-06-14	KS 2020/904
Personalpolitik			
Personalpolicy för Stockholms stad	KF	2019-12-16	KS 2019/988
Riktlinje för chefsstruktur och chefsnivåer i Stockholms stad	KF	2024-01-29	KS 2023/434
Rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter	KF	2010-04-12	219-1255/2009 2010:43
Riktlinjer om mutor och representation	KF	2015-12-02	160-1416/2015
Socialtjänst			
Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2021-2024	KF	2021-06-14	KS 2020/923
Stockholms stads program mot hemlöshet 2020-2025	KF	2021-06-14	KS 2020/353
Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021-2025	KF	2021-06-14	KS 2020/924
Riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation	KF	2023-04-24	KS 2022/784
Stockholms stads program om r alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026 (ANDTS-program)	KF	2023-09-25	KS 2023/175
Stockholms stads riktlinjer serveringstillstånd	KF	2024-06-17	KS 2023/754
Stockholms stads strategi 2024–2026 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet	KF	2024-01-29	KS 2023/758

Riktlinjer för handläggning av egenavgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB) familjehem m.m.	KF	2023-04-24	KS 2022/697
Riktlinjer för kontaktverksamhet enligt SoL, LSS och LVU	KS	2008 reviderade 2015-11	3.1.1-581/2015
Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd	KF	2017-10-16	150-2129/2016 2017:222
Riktlinjer för budget- och skuldrådgivning	KF	2023-11-27	KS 2023/756
Riktlinjer för handläggning av dödsboärenden	KF	2018-01-29	150-1652/2017 2018:3
Riktlinjer för lex Sarah	KF	2013-06-10	325-1033/2012
Överenskommelse om samverkan kring personer med missbruk/beroende	KS	2017-01-18	154-1131/2016
Riktlinjer för vuxna med missbruks-/beroendeproblem	KF	2013-06-12	325-1789/2010
Riktlinjer för handläggning av ärenden gällande vuxna med missbruks- och Beroendeproblem	KF	2023-06-19	KS 2023/141
Överenskommelse om samverkan kring vuxna med psykisk sjukdom- och funktionsnedsättning	KS	2012-08-22	326-570/2012
Riktlinjer för utredning, dokumentation m.m. inom stadens socialpsykiatri	KF	2012-03-15	325-1788/2010
Riktlinjer för handläggning av försöks- och träningslägenheter	KF	2014-01-14	325-1787/2010
Riktlinjer för ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna inom individ- och familjeomsorgen, omsorgen om äldre personer och personer med funktionsnedsättning	KF	2024-09-23	KS 2024/396
Stadsmiljö			
Handlingsplan för minskat klotter	KF	2021-11-29	KS 2021/445
Handlingsplan för skadedyrsbekämpning	KF	2021-11-29	KS 2021/444
Grönare Stockholm, Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden	KF	2017-02-13	171-1292/2016
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning			

Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och Stockholms stad om hälso- och sjukvårdsansvar för äldre samt personer med fysisk funktionsnedsättning, utvecklingsstörning eller autismspektrumtillstånd samt för personer med förvärvad hjärnskada eller annan kognitiv svikt	KF	2010-02-22	327-2157/2009 2010:16
Riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning	KF	2024-06-17	KS 2023/1412
Riktlinjer KBF - kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning	KF	2016-12-12	151-1933/2015 1016:197
Riktlinjer för medföljare till semesterresor utomlands	KF	2016-12-12	3.1.1-847/2015 2016:198
Stockholms stads avgiftssystem för insatser enligt SoL till personer med funktionsnedsättning under 65 år	KF	2010-11-29	113-2157/2010 2010:124
Riktlinjer för riksfärdtjänst	KF	2017-11-06	151-673/2017 2017:228
Riktlinjer för att motverka felaktiga utbetalningar inom personlig assistans	KF	2024-04-22	KS 2023/1333
Äldreomsorg			
Principer och metoder för uppföljning och styrning inom äldreomsorgen	KF	2017-06-12	152-2128/2016
Mat- och måltidspolicy för äldreomsorgen i Stockholms stad	KF	2019-09-30	KS 2019/415
Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg	KF	2021-04-12	KS 2020/1362
Gemensam värdegrund för äldreomsorg i Stockholms stad	KF	2011-03-14	327-1325/2010 2011:35
Handlingsplan för en stadsgemensam basnivå för det hälsofrämjande, förebyggande och uppsökande arbetet riktat till seniorer	KF	2023-04-24	KS 2022/808
Färdplan för äldreomsorgens utveckling samt kompetensutvecklingsinsatser i äldreomsorgen	KF	2022-04-25	KS 2020/1542
Huvudöverenskommelse om länsövergripande samverkan kring hälsa, vård och omsorg	KF	2022-06-13	KS 2021/1272

Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län om utveckling av samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård	KF	2018-01-29	111-1102/2017 2018:4
Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i Stockholms län	KF	2019-12-02	KS 2019/1039
Överenskommelse mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län gällande IT-stöd inom förvaltningsobjektet ”Samverkan vid vårdövergångar” inför nytt IT-stöd för utskrivning från slutna hälso- och sjukvård	KF	2020-11-30	KS 2020/973

12 Ärenden som avslutas

Ärenden som sambehandlas i samband med kommunfullmäktiges beslut om budget 2025 för Stockholms stad

Dnr KS 2024/762

Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad

Mandaten för kommunkoncernens finansverksamhet definieras i *Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad* (finanspolicyn). Finanspolicyn anger mål och riktlinjer för finansverksamheten inom kommunkoncernen. Finanspolicyn beskriver de finansiella risker den kommunala koncernen exponeras för och hur de ska hanteras.

Finanspolicyn fastställs årligen av kommunfullmäktige och revideras vid behov. Därefter fastställs specifika finansiella risklimer vidare i dokumentet *Bilaga A till Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad* via kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott vid efterkommande sammanträde.

I gällande finanspolicy (Dnr KS 2023/885) uppgår den interna totala ramen för utlåning till och borgensteckning för stadens bolag till 130 000 mnkr, d v s maximal intern utlåning och den totala ramen för extern upplåning (bruttoskuld) uppgår till 90 000 mnkr eller motsvarande i utländsk valuta.

Utvecklingen av kommunkoncernens skuld beror av storleken på kommunkoncernens investeringar samt hur stor del av dessa som lånefinansieras. Som en följd av att de i verksamheten genererade medlen har understigit investeringsvolymerna under flera år har en skuld succesivt byggts upp. Aktuell extern bruttoskuld för kommunkoncernen närmar sig beslutad gräns för maximal upplåning om 90 000 mnkr. Den externa brut-

toskulden uppgår till 79 069 mnkr per 31 juli 2024 och har under våren 2024 periodvis uppgått till 84 000 mnkr. Se även *Finansiell månadsrapport för kommunkoncernen Stockholms stad* (dnr KS 2024/78) samt *Planeringsförutsättningar för budget 2025-2027* (dnr KS 2024/345). Eftersom ramen för extern upplåning aldrig får överstigas behövs god marginal mellan ram och bruttoskuld. Det gör att en ramhöjning är nödvändig för att inrymma naturliga variationer i kassaflöde och likviditet samt för att skapa utrymme för den prognosticerade fortsatta skuldökningen.

Ramen för total extern upplåning föreslås höjas från 90 000 mnkr till 110 000 mnkr eller motsvarande i utländsk valuta. Se paragraf 1.5 i finanspolicyn. Ingen förändring av den interna limiten föreslås. Utöver detta har ändringar av redaktionell karaktär gjorts.

Ärendet avslutas med hänvisning till vad som sägs i kommunfullmäktiges budget 2025, i inledningen avsnitt finansstrategi och i bilaga 18 Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad.

Dnr KS 2024/961

Förlängning ekonomiskt stöd till barnfamiljer med rätt till tidsbegränsat förstärkt tilläggsbidrag inom bostadsbidraget

Regeringen har i budgetpropositionen föreslagit en förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag till och med juni 2025, på en nivå om 25 procent av det preliminära bostadsbidraget. Med anledning av detta anser stadsledningskontoret att det är rimligt att stadens hantering vid beräkningen av ekonomiskt bistånd förlängs.

I och med kommunfullmäktiges tidigare beslut, dnr KS 2023/509, om att barnfamiljer som har rätt till det tidsbegränsade förstärkta tilläggsbidraget inom bostadsbidraget får avräkna tilläggsbidraget vid beräkning av ekonomiskt bistånd vid en prövning enligt 4 kap. 2 § SoL går stadens nämnder miste om minskade kostnader för ekonomiskt bistånd. För att kompensera för detta är 8 mnkr fördelade till stadsdelsnämndernas verksamhetsområde ekonomiskt bistånd i budget för 2025.

Ärendet avslutas med hänvisning till vad som sägs i kommunfullmäktiges budget 2025, avsnittet för SDN ekonomiskt bistånd.

Dnr KS 2024/1036

Förändringar av kommunövergripande verksamheter

För en av stadens kommunövergripande verksamheter, som är belägen i Bromma stadsdelsnämndsområde, föreslås en namnändring. Korttidsboendet Pensionat Kinesen, som är ett avlastningsboende för äldre med demenssjukdom, föreslås ändra namn till Pensionat Traneberg från och med den 1 januari 2025.

Ärendet avslutas med hänvisning till vad som sägs i kommunfullmäktiges budget 2025, bilaga 4 stadsdelsnämndernas budget.

Dnr KS 2024/1058

Taxor 2025, idrottsnämnden

Idrottsnämnden har till kommunfullmäktige hemställt om revidering av taxor inom sitt verksamhetsområde i enlighet med vad som framgår av ärendet som beslutats på idrottsnämnden (dnr IdF 2024/1881) den 24 september 2024.

Ändringar som föreslås är främst för att tydliggöra vilka regler som gäller för föreningar som vill erhålla subventionerad taxa och nolltaxa samt att benämningarna på de subventionerade prisgrupperna ändras. Dessutom tillkommer en taxa för evenemangsarenan Kristinebergs IP som beräknas tas i bruk inför år 2025 samt vissa andra förändringar avseende evenemangstaxorna.

Ärendet avslutas med hänvisning till vad som sägs i kommunfullmäktiges budget 2025, bilaga 7, Avgifter m.m.

Dnr KS 2024/1072

Modell för indexering av taxor

I grunden finansieras välfärden med skatter. Även taxor och avgifter bidrar till finansieringen vilka får tas ut enlig 2 kap. 5 § kommunallagen (2017:725).

Införande av modell för indexuppräknning minskar risken för behov av prisjusteringar i större steg och bidrar till god ekonomisk hushållning. Modellen omfattar taxor och avgifter som riktas mot såväl juridiska personer som vuxna personer. Taxor och avgifter riktade mot barn och ungdomar omfattas inte av en automatisk indexering. Genom att taxor och avgifter fastställs årligen kan kommunfullmäktige besluta om avsteg från ovanstående.

En modell som implementeras successivt föreslås utformas enligt följande:

Taxor och avgifter revideras årligen från och med 2025 då ett urval av taxor och avgifter indexeras. Modellen tillämpas fullt ut från och med 2026.

Nämnderna ska årligen föreslå respektive besluta om justerade taxor och avgifter enligt modellen, om inte annat beslutats eller följer av lag, förordning etc. Nämnderna ska utgå från Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) som Sveriges kommuner och regioner (SKR) publicerar för det år som budgeten tas fram i december året innan den tas fram. För budget 2025 är uppräknningen 4,9 procent, enligt det PKV som SKR publicerade i december 2023 för år 2024. Genom att använda denna modell blir det möjligt för nämnd att beräkna intäkter från taxor och avgifter för kommande budgetår.

Om indexeringen av taxan eller avgiften resulterar i en mindre höjning och ett slutbelopp som inte upplevs som rimlig kan en indexering anstå till kommande år. I sådant fall ska indexeringen utgå från den sammanlagda prisutvecklingen sedan avgiftsjustering senast gjordes.

Ansvarig nämnd ska regelbundet följa upp kostnadsutvecklingen för att säkerställa att taxan och avgiften är i linje med självkostnadsprincipen.

Ärendet avslutas med hänvisning till vad som sägs i kommunfullmäktiges budget 2025, bilaga 7, Avgifter m.m.

13 Basnyckeltal

Kommunfullmäktige har beslutat om nyckeltal för stadens verksamheter. Dessa förändras inte över tid om inte synnerliga skäl föreligger. Nyckeltalen redovisas löpande och i samband med stadens årsredovisning. Nyckeltal som ska redovisas könsuppdelat är markerat med #

Pedagogisk verksamhet

Förskola	
Antal förskolebarn per anställd (fristående regi)	4
Andel legitimerade förskollärare av anställda (fristående regi)	204
Antal barn per grupp (fristående regi)	205
Andel nöjda föräldrar (fristående regi)	206
Andel förskollärare av totalt antal anställda	211

Fritidshem

Antal inskrivna barn per årsarbetare i fritidshem	5
---	---

Grundskola

Andel elever i fristående grundskolor	6
Antal elever per lärare i årskurs 1-9	7
Andel lärare med pedagogisk högskoleexamen i grundskolan	8
Genomsnittligt meritvärde i årskurs 9 #	9
Andelen elever i årskurs 9 som uppnått kravnivån på de nationella proven i matematik #	10a
Andelen elever i årskurs 9 som uppnått kravnivån på de nationella proven i svenska #	10b
Andelen elever i årskurs 9 som uppnått kravnivån på de nationella proven i engelska #	10c
Andel elever i årskurs 9 som uppnått målen i alla ämnen #	11
Andel elever i årskurs 9 som är behöriga till nationellt program #	12

Gymnasieskola

Andel elever i fristående gymnasieskolor	17
Andel lärare med pedagogisk högskoleexamen i gymnasieskolan	18
Andel elever som slutfört gymnasiet med examen inom tre år	20
Avgångselevers genomsnittliga betygspoäng i gymnasieskolan #	21
Andel elever med grundläggande behörighet till universitet och högskola	22

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Kostnad, kr	
Funktionsnedsättning 0-64 år, per år	31
Gruppbostad och barnboende, per dygn	32
Daglig verksamhet, per dag	33
Assistansersättning, per timme	34
Hälsa och sjukvård, per brukare/år	212

Antal färdigställda bostäder med särskild service	233
---	-----

Äldreomsorg

Andel av befolkningen med insats per månad	37
Genomsnittligt antal hemtjänsttimmar per person och månad	38
Kostnad (netto) per timme för hemtjänst, kr	39
Kostnad per vård dygn samt vård dygn/person i vård- och omsorgsboende	40

Individ- och familjeomsorg

Dygnetruntvård för barn och unga - kostnad per dygn, per barn och per invånare, dygn per barn samt antal barn med insats som andel av befolkning	55
Dygnetruntvård för vuxna med missbruk – kostnad per vårdform, dygn, person och invånare samt dygn per person med insats	50
Andel biståndsbedömda insatser med genomförandeplan inom socialpsykiatri	51
Boende och boendestöd - kostnad per vård dygn person och invånare samt antal personer med insats som andel av befolkningen (vuxna missbruk och socialpsykiatri)	52
Sysselsättning/arbetsträning inom socialpsykiatri, kostnad per person	53
Antal hemlösa (mätning vartannat år)	54
Antal familjer och antal barn som saknar stadigvarande bostad	201
Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt	208
Andel personer som beviljats insatsen Bostad först som bor kvar ett år eller mer	209

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknad

Andel biståndstagare av befolkningen i genomsnitt per månad	56
Andel barn och ungdomar som lever i hushåll som är beroende av ekonomiskt bistånd, respektive ungdomar som är beroende av ekonomiskt bistånd, i befolkningen i genomsnitt per månad	64a/64b
Andel hushåll med ekonomiskt bistånd avslutade till annan försörjning	57
Medelbidrag för ekonomiskt bistånd för vuxen biståndstagare och hushåll per månad	58
Summa ekonomiskt bistånd i relation till befolkningen	59
Vuxna biståndstagare med försörjningshinder arbetslöshet i befolkningen	60
Utrednings- och väntetid vid ansökan om ekonomiskt bistånd	61
Kostnad per utredning om ekonomiskt bistånd	62
Andel aspiranter som är självförsörjande tre månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm per månad	66
Andel inledda utredningar om felaktig utbetalning av ekonomiskt bistånd i relation till antal biståndshushåll	67
Andel invånare, 20 år, med fullföljd gymnasial utbildning	19
Felaktigt utbetalt försörjningsstöd som upptäcks av stadens FUT-handläggare	230

Stadsmiljö

Kostnad per kvadratmeter, kr	
Vinterväghållen yta	68
Barmarksrenhållning för parkmark	69
Parkdrift/Parkunderhåll	70a-b

Kultur och fritid

Öppen fritidsverksamhet - nettokostnad per öppethållandetimme	80
Kostnad per besök (inklusive lokalkostnader) - publik verksamhet (Liljevalchs, bibliotek, museum och Kulturhuset)	81
Antal besök per invånare – stadsbiblioteket, Kulturhusets bibliotek	82
Bruttokostnad per invånare för kommunala bibliotek	83
Antal lån totalt i kommunala bibliotek per invånare #	84
Antal elevplatser i Kulturskolans avgiftsbelagda verksamhet för barn och unga (6-22 år) #	86
Antal besökande barn och ungdomar i kulturinstitutionernas alla verksamheter (0-20 år)	87
Antalet besök av barn och ungdomar i Stadsteaterns verksamhet	91

Idrott

Nyttjandegrad idrottshallar, stora hallar och övriga hallar	92
Nettokostnad per besök vid simhallar samt simhallsdelen vid sim- och idrottshallar	95
Föreningsdrivna anläggningar	97

Exploatering

Markanvisningar	71
Direktavkastning av mark	72

Trafik

Drift- och underhållskostnader	109
Andel rätt parkerade fordon	110
Framkomlighet buss och bil	111-112
Procentuell förlängning av restiden	113
Total variation i restid	114
Antal meter nyanlagda cykelvägar och övriga cykelåtgärder i staden	202
Antal skadade cyklister i staden	203
Lastbilstrafik i innerstaden	216
Cykeltrafik i innerstaden	217
Gångflöde på ett urval gator	218

Begravning

Nettokostnad för begravningsverksamhet per invånare	98
Kostnad för skötsel av enskilda gravplatser per gravyta	99

Miljö- och hälsoskydd

Intäktsfinansieringsgrad	101
Utförd tillsyn i förhållande till planerad	226

Stadsbyggnad

Omloppstid från ansökan till beslut	102
Bostadsbyggande	103
Kostnadstäckningsgrad per verksamhetsområde	104
Godkända/antagna detaljplaner	105
Antal bygglov som överklagats och som ändrats av högre instans	106
Genomsnittlig tid för att hantera bygglovsärenden	107
Bygglovsavgift för normalvilla och tillbyggnad under 15 kvm	108
Bostadsbyggande i enlighet med statliga infrastrukturförhandlingar	210
Andel av ny bebyggelse som förläggs inom 500 meter till spår-bunden eller stomnätstrafik	215

Fastighet

Räntabilitet på totalt kapital	73
Vakansgrad	74
Hyresnivå	75-76
Underhållskostnad	77
Driftkostnadsnivå	78
Drift-/underhållskostnad för idrottsanläggningar	93-94
Antal olovliga andrahandsuthyrningar som leder till uppsägning av hyresavtal i stadens bostadsbestånd	229

Personal

Andel tillsvidareanställda	122
Andel heltidstjänster	123
Personalomsättning	124
Andelen kvinnliga chefer i förhållande till andelen kvinnor bland de anställda (kvot)	125
Andelen utrikes födda chefer i förhållande till andelen utrikes födda medarbetare (kvot)	126
Korttidsfrånvaro	127
Långtidsfrånvaro	128
Kostnad för korttidsfrånvaro per årsarbetare (exklusive personal-försäkring (PF))	129

Avfall

Kostnad för avfallshantering	115
Mängd restavfall	116
Mängd matavfall som går till biologisk behandling	117
Mängd farligt avfall	118
Mängd grovavfall som samlats in via återvinningscentralerna	119
Mängd grovavfall som samlats in via entreprenörerna	120

Andel farligt avfall	121
----------------------	-----

Näringsliv

Nystartade (nyregistrerade) företag i staden	130
Företagskonkurser i staden	131
Antal utländska direktinvesteringar i Stockholm	132
Företagens nöjdhet med information från staden	219
Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	220
Företagens nöjdhet med bemötande från staden	221
Företagens nöjdhet med kompetens från staden	222
Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	223
Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	224
Antal gästnätter	225

14 Utnyckling av centrala it-kostnader

Utöver finansiering i budget fördelas centrala it-kostnader för gemensamt it-stöd till nämnder och bolagsstyrelser. Fördelningen sker via kommunstyrelsen genom den så kallade it-prislistan. Utnycklingen baseras på respektive systemområdes kostnader för till exempel drift, förvaltning, support och löpande underhåll (för mer information, se ”IT-prislista 2025”, ”Anvisning it-prislistan” samt ”Information för stadsledningskontoret it-prislista” (Dnr KS 2024/1057), eller sök på intranätet ”It-prislista”

It-prislistan fastställs av stadsdirektören och tillställs samtliga nämnder och bolagsstyrelser i anslutning till att budgetförutsättningarna publiceras. För 2025 fastställs utnycklingen till maximalt 800,6 mnkr, samt systemgemensamma komponenter (Citrix, Microsoft samt Oracle) till 46,3 mnkr.

Följande systemområden ingår i it-prislistan 2025 (mnkr):

#	Område	2024	2025
1	Arbetsplatssystem	88,6	71,3
2	Plattform för applikationsserverdrift	10,5	10,0
3	Programvarulicenser för infrastruktur	56,2	51,5
4	Datakommunikation	61,1	62,5
5	Sammanhållet användarstöd inom IT	80,8	79,2
6	Stockholm Webb	24,8	25,5
7	Sociala system	65,2	57,1
8	Infosoc	0,2	0,05
9	Stockholm stads geografiska informationssystem (SGIS)	15,5	15,6
11	Applikationsplattformar (E-tjänster, Integration, CRM)	59,0	58,0

12	Identitets- och åtkomsthantering	31,5	33,0
13	eDok/Diabas	14,3	13,3
14	LOIS	4,0	4,0
15	Agresso	37,1	37,1
16	Beslutsstöd och statistik (tidigare LIS)	22,1	23,5
17	Löne- och PA-system	37,5	38,8
18	E-arkivet	7,0	7,8
20	ILS	6,6	5,6
21	Nationella e-hälsotjänster	4,1	4,4
22	Öppna data	0,9	0,9
24	Metodstöd	5,0	4,5
25	Inköp	16,4	16,8
26	E-vald	1,1	1,3
27	SSIP (systemstöd för stora investeringar)	0,6	0,6
28	Skolplattformen	114,0	101,2
29	Centrala Leverantörskostnader	46,8	49,1
31	E-tjänster för Förskolan	1,3	1,3
32	Utbildningsplattform	6,4	6,2
33	Stadsövergripande informationssäkerhet	12,9	12,2
34	Hypergene (stadens nya budgetsystem, nytt område 2025)		8,3
	Totalt	831,3	800,6

Kommentar: 2024 gjordes även riktade satsningar med ackumulerade överskott på vissa områden med speciella behov, vilket innebär att 31,3 mnkr kunde krediteras vilket gjorde att nettofaktureringen av it-prislistan 2024 blev totalt 800 mnkr. För it-prislistan 2025 har motsvarande satsningar med ackumulerade överskott redan tagits hänsyn till vilket gör att jämförelserna mellan 2024 och 2025 bör göras enligt: 2024: 800 mnkr, jämfört med 2025: 800,6 mnkr.

Kostnaderna fördelas enligt nedanstående tabell till Stadens förvaltningar och bolag. För detaljerad fördelning av systemområden per förvaltning/bolag se fullständiga it-prislistan "IT-prislista 2025" (Dnr KS 2024/1057), eller sök på intranätet "It-prislista".

#	Benämning	Fakturerings (kr/år)
101	Finansförvaltningen	85 000
108	Valnämnden	156 431
110	Stadsledningskontoret	9 542 687

#	Benämning	Fakturering (kr/år)
113	Socialförvaltningen	18 290 126
115	Kulturförvaltningen	13 031 914
116	Stadsbyggnadskontoret	8 151 908
117	Utbildningsförvaltningen	281 141 302
120	Stadsarkivet	2 491 319
122	Äldreförvaltningen	3 369 332
126	Överförmyndarnämnden	1 180 323
131	Revisionskontoret	583 081
132	Idrottsförvaltningen	8 255 064
168	Kyrkogårdsförvaltningen	2 952 856
169	Miljöförvaltningen	5 228 992
177	Fastighetskontoret	5 833 950
181	Trafikkontoret	20 133 629
183	Exploateringskontoret	10 404 452
190	Serviceförvaltningen	6 154 382
191	Arbetsmarknadsförvaltningen	23 449 319
192	Förskoleförvaltningen	5 486 563
200	Stockholms Stadshus AB	251 364
212	AB Stokab	2 400 636
213	AB Familjebostäder	6 386 909
216	AB Stockholmshem	7 854 656
217	AB Svenska Bostäder	7 151 335
228	Stockholms Stads Parkerings AB	2 825 821
235	Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB	5 664 280
249	Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	524 877
251	Stockholms Stadsteater AB	5 205 876
252	Mässfastigheter i Stockholm	88 580
278	Stockholms Hamn AB	3 366 048
291	Stockholms Stads Bostadsförmedling AB	2 964 522
292	S:t Erik Markutveckling AB	482 972
296	Stockholm Vatten Avfall AB	15 192 218
298	S:t Erik Försäkrings AB	245 133
361	Stockholm Business Region AB	1 042 486
362	Micasa Fastigheter i Stockholm AB	2 601 494
701	Stadsdelsförvaltning Järva	36 158 192

#	Benämning	Fakturering (kr/år)
704	Stadsdelsförvaltning Hässelby-Vällingby	27 478 972
706	Stadsdelsförvaltning Bromma	25 671 912
708	Stadsdelsförvaltning Kungsholmen	18 923 375
709	Stadsdelsförvaltning Norra innerstaden	37 000 969
712	Stadsdelsförvaltning Södermalm	32 305 272
714	Stadsdelsförvaltning Enskede-Årsta-Vantör	36 618 501
715	Stadsdelsförvaltning Skarpnäck	14 378 363
718	Stadsdelsförvaltning Farsta	22 339 770
722	Stadsdelsförvaltning Hägersten-Älvsjö	41 526 301
724	Stadsdelsförvaltning Skärholmen	18 024 345
	TOTALT	800 597 811

15 Ansvarsfördelning inköpskategorier

Kommunfullmäktige i Stockholms stad beslutade 2017 att staden, som ett led i att stärka inköpsorganisationen, ska införa kategoristyrning som arbetssätt. Arbetssättet omfattar samtliga nämnder och bolagsstyrelser, där alla bidrar på olika sätt. Ansvaret för att leda arbetet inom de tvärfunktionella inköpskategorier som är etablerade, eller är under etablering är fördelat på olika nämnder och bolagsstyrelser efter beredning i stadsdirektörens inköpsråd. Ansvaret för respektive inköpskategori fördelar sig enligt följande:

Inköpskategori	Ansvarig nämnd/bolag
Fordon	Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Elkraft	Servicenämnden
Måltider och livsmedel	Servicenämnden
Inredning	Servicenämnden
Lokalvård	Utbildningsnämnden
Vitvaror och storköksutrustning	AB Svenska Bostäder
IT-konsulter	Kommunstyrelsen
Tekniska konsulter – Bygg- och projektlednings-tjänster	Trafiknämnden
Park, Gata och Parkering	Trafiknämnden
LSS-boenden	Socialnämnden
Bemannings-tjänster	Norra innerstadens stadsdelsnämnd
Bygg och anläggningsentreprenader	Exploateringsnämnden*
Byggnads- och installationsentreprenader	Skolfastigheter i Stockholm AB**
Nätentreprenader	Stockholm Vatten och Avfall AB**

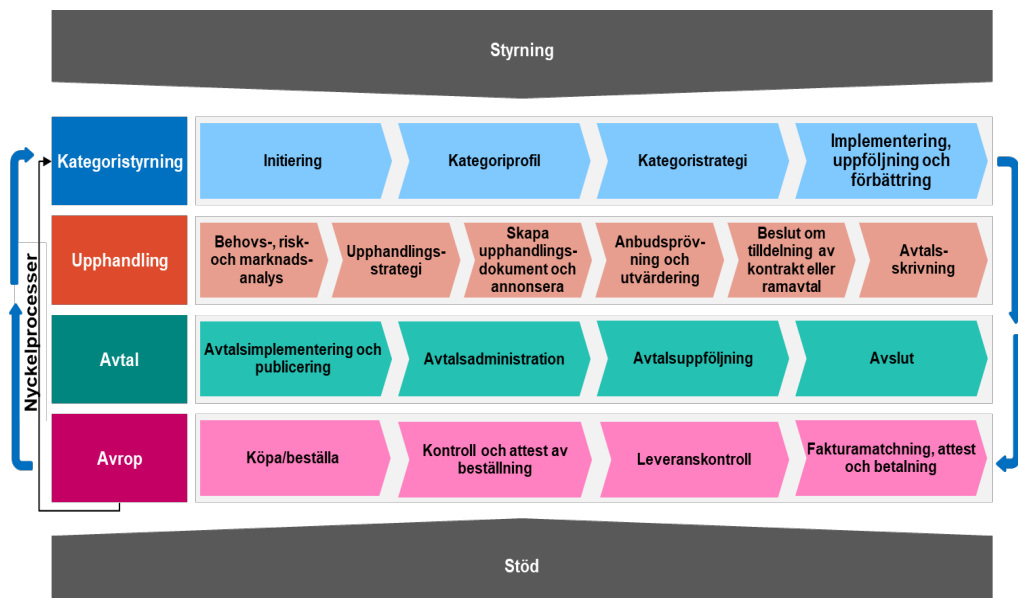
*Kategoriägare för kategorifamiljen

**Samordnare för kategoriklassen

Stadens processramverk för inköp

Stadens gemensamma inköpsprocess består av inköpsarbetets nyckelprocesser samt processer för styrning och stöd relaterat till inköpsarbetet. Dessa utgör tillsammans stadens gemensamma processramverk för inköpsarbetet.

Stadens inköpsprocess

Med inköp och inköpsarbete avses hela processen för att anskaffa varor, tjänster och entreprenader. Detta omfattar analys och strategisk planering inför ett inköp, upphandling, avrop och en aktiv avtalsförvaltning.

Kategoristyrning

Kategoristyrning är en del av stadens gemensamma inköpsprocess. Det kategoristyrda inköpsarbetet innebär att inköp inom olika områden (kategorier) planeras och genomförs med utgångspunkt i analys av behov, inköpsmönster samt affärs- och marknadsförhållanden. Arbetet sker faktabaserat, tvärfunktionellt och kommunkoncernövergripande för att skapa effektivitet, utveckling och innovativa lösningar vid inköpen inom respektive kategori.

Kategoriträd och inköpskategorier

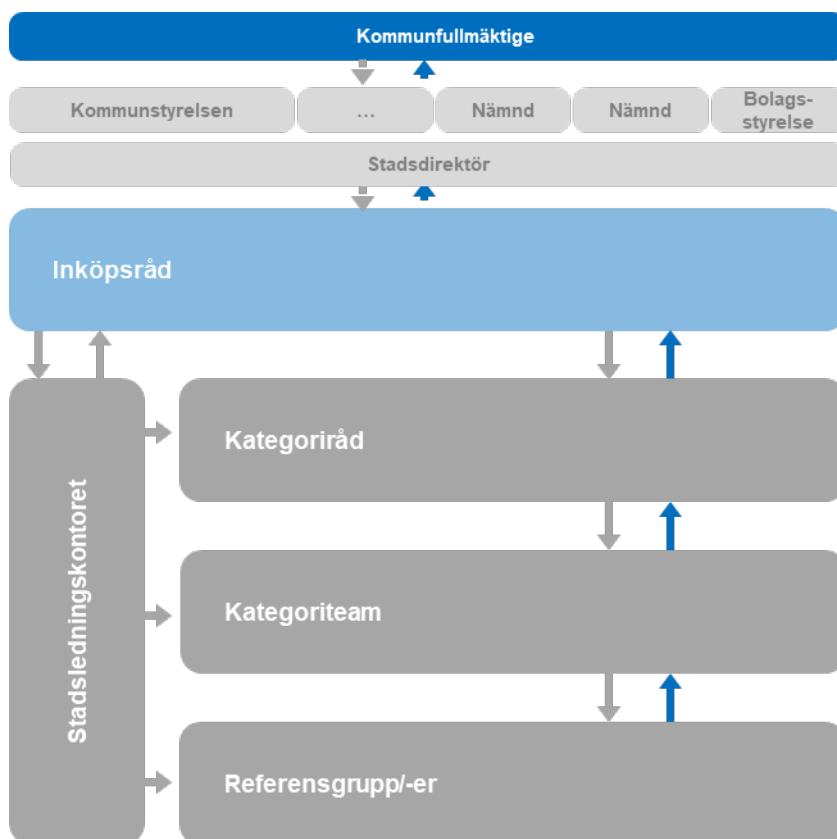
Stadens totala inköpsvolym har delats in i kategorier som tillsammans bildar ett kategoriträd i upp till fyra nivåer, där kategorifamilj är den övergripande nivån. Tillsammans omfattar dessa hela kommunkoncernens externt genererade köp. Under kategorifamiljerna finns kategoriklasser, som i sin tur är uppdelade i kategorier, se illustrativ bild nedan. En del kategorier har även detaljerats i underkategorier.

Kategoriägare

När en kategori ska etableras utser kommunfullmäktige en nämnd eller bolagsstyrelse till kategoriägare. Kategoriägaren ansvarar för att utse ordförandeposten i kategorirådet samt en kategoriledare. Kategoriägaren ansvarar även för att en tvärfunktionell och kommunkoncernövergripande bemanning av kategorirådet och kategoriteamet kommer till stånd, samt att kategorirådet uppfyller sin funktion som beslutsfattande och vägledande forum åt kategoriteamet. Kategoriägaren och kategorirådet ska också tillse att implementering av teamets kategoristrategier kan genomföras med tillgängliga resurser inom teamet.

Kategoriorganisation

Inköpsråd

Inköpsrådet är stadsdirektörens forum för övergripande styrning, uppföljning och samordning av kommunkoncernens inköpsarbete. Stadsdirektören utser rådets medlemmar samt ordförande. Inköpschefen vid stadsledningskontoret är föredragande i rådet. Inköpsrådet har i ansvar att planera och prioritera genomförande av kategorier och utifrån planen föreslå för kommunfullmäktige etablering av kategorier och kategoriorganisationer som en del av den årliga budgeten. Rådet ansvarar för att godkänna kategoristrategier, som respektive kategoriråd valt att lyfta till inköpsrådet, samt i förekommande fall rekommendera kategoristrategier för beslut i aktuella nämnder eller kommunfullmäktige där så bedöms påkallat. Inköpsrådet stöts av stadsledningskontoret.

Kategoriråd

Det är respektive kategoriråds ansvar att kategorin arbetar i enlighet med kategoriprocessen. Kategorirådet ansvarar även för att följa upp kategoriarbetets framdrift mot uppsatta mål, fatta nödvändiga beslut gällande prioritering av arbetet, vid behov lyfta beslut till inköpsrådet, samt hjälpa till när beslut utanför kategoriorganisationen behöver fattas. Kategorirådet ska även stötta kategoriledaren och tillse att teamet har en ändamålsenlig bemanning.

Kategoriledare/kategoriteam

För varje kategori etableras ett tvärfunktionellt kategoriteam. Kategoriteamet ansvarar för att arbetet inom inköpskategorin utförs i enlighet med kategoriprocessen. För att leda teamet utses en kategoriledare, det vill säga en medarbetare som är huvudansvarig för att arbetet inom kategorin fortlöper. Oftast har kategoriledaren sin hemvist i den organisation som utsetts som kategoriägare.

Kategoriteam och kategoriråd förväntas bland annat:

- arbeta enligt stadens gemensamma kategoriprocess
- upprätthålla aktuella behovs- och marknadsanalyser
- upprätta stadsövergripande försörjningsplan
- upprätthålla aktuellt dataunderlag för inköpsutgifter inom kategorin
- identifiera förbättringspotential och definiera mål och strategier för att nå bästa nytta för kommunkoncernen
- mäta effekterna av kategorins mål och strategier
- kommunicera och informera berörda verksamheter inom kommunkoncernen.

Nämnders/bolagsstyrelserns ansvar

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att säkerställa att resurser avsätts för att delta i kategoriråd och kategoriteam samt att de strategier som beslutas respektive i kategoriråd fullföljs och bidrar till att effektivisera stadens inköpsarbete.

Kommunstyrelsens ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för stadens gemensamma kategoriprocess och för införandet av kategoristyrning som arbetssätt. Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för process-, metod- och analysstöd till kategoriarbetet samt ansvarar för kategorietableringens planering. Kommunstyrelsen har även det samordnande ansvaret för uppföljning och effektmätning av stadens hela kategoriarbete.

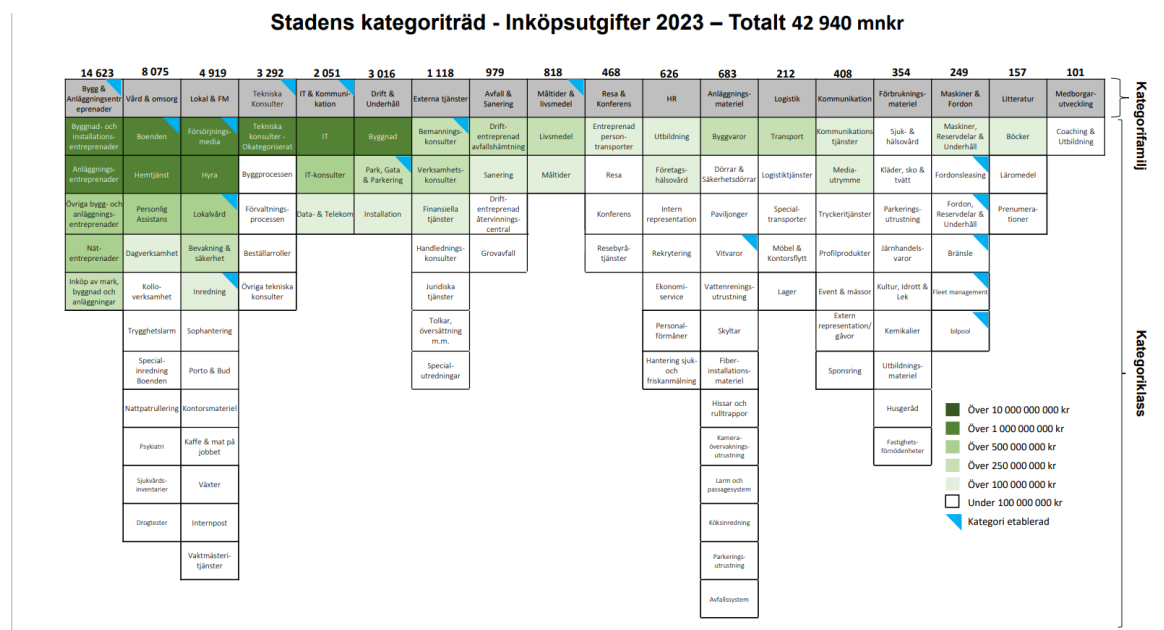
Kommunstyrelsen ansvarar för att kategoriråd och kategoriteam får introduktion till och utbildning i kategoriprocessen, samt tillgång till nödvändiga verktyg för arbetets genomförande.

Fördelning av kostnader för ersättning till kategoriansvarig nämnd/bolagsstyrelse

Nämnd och/eller bolagsstyrelse som av kommunfullmäktige utses som kategoriägare eller samordnare erhåller under år 2025 ersättning med 0,5 mnkr. Den sammanlagda kostnaden för ersättning till kategoriägare fördelas utifrån respektive nämnds/bolagsstyrelses inköpsutgifter inom de aktuella kategorierna enligt tabellen nedan.

Nämnd/Bolag	Kostnad
Kommunstyrelsen	315 692 kr
Revisorskollegiet	1 541 kr
Valnämnden	42 kr
Bromma SDN	112 980 kr
Enskede-Årsta-Vantör SDN	145 459 kr
Farsta SDN	113 908 kr
Hägersten-Älvsjö SDN	199 059 kr
Hässelby-Vällingby SDN	157 574 kr
Järva SDN	197 839 kr
Kungsholmen SDN	107 323 kr
Norra Innerstaden SDN	182 182 kr
Skarpnäck SDN	120 014 kr
Skärholmen SDN	91 796 kr
Södermalm SDN	161 349 kr
Arbetsmarknadsnämnden	19 264 kr
Exploateringsnämnden	581 761 kr
Fastighetsnämnden	268 106 kr
Förskolenämnden	5 316 kr
Idrottsnämnden	73 689 kr
Kulturnämnden: Kulturförvaltningen	43 358 kr
Kulturnämnden: Stadsarkivet	9 532 kr
Kyrkogårdsnämnden	121 611 kr
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	4 809 kr
Servicenämnden	4 903 kr
Socialnämnden	95 682 kr
Stadsbyggnadsnämnden	8 391 kr
Trafiknämnden	610 126 kr
Utbildningsnämnden	761 623 kr
Äldrenämnden	16 047 kr
Överförmyndarnämnden	6 063 kr
Stockholms Stadshus AB	1 042 kr
AB Svenska Bostäder	320 550 kr
AB Familjebostäder	377 231 kr
AB Stockholmshem	436 692 kr
Micasa Fastigheter i Stockholm AB	140 373 kr
Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	6 397 kr
Skolfastigheter i Stockholm AB	289 096 kr
Stockholm Vatten & Avfall AB	662 692 kr
Stockholms Hamn AB	110 487 kr
S:t Erik Kommunikation AB	4 978 kr
Stockholms Stads Parkerings AB	51 538 kr
Kulturhuset Stadsteatern AB	18 453 kr
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	15 902 kr
Stockholm Business Region AB	9 359 kr
S:t Erik Försäkrings AB	3 718 kr
S:t Erik Markutveckling AB	14 452 kr
Totalt	7 000 000 kr
Slutligt underlag kan komma att revideras/fastställas i T1	

16 Kategoriträdet inkl inköpsutgifter 2025

17 Finanspolicy för Stockholms stad

1. Generella principer

Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad (finanspolicyn) anger ramar för finansverksamheten i kommunkoncernen, dvs. Stockholms stad (staden), Stockholms Stadshus AB (Stadshus) och dess helägda bolag (bolagen) samt stadens övriga helägda bolag.

Finanspolicyn anger även ramar för hur en del av stadsledningskontorets finanssenhet i Stockholms stad (internbanken) ska agera på externa finansiella marknader. I bilaga A till finanspolicyn, som beslutas av kommunstyrelsen, fastställs ramar och limiter.

Denna policy (Dnr KS 2024/762) gäller från och med den 1 december 2024 och ersätter den tidigare finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad som fastställdes av kommunfullmäktige den 27 november 2023 (Dnr KS 2023/885).

1.1 Syfte med finanspolicyn

Syftet med finanspolicyn är att:

- Ge mål och riktlinjer för finansverksamheten inom kommunkoncernen.
- Ange hur ansvaret för finansverksamheten är fördelat.
- Identifiera vilka finansiella risker kommunkoncernen är exponerad för och hur riskerna ska hanteras och följas upp.

1.2 Uppdatering av finanspolicyn

Stadsdirektören i Stockholms stad, eller till av denne delegerad, ansvarar för att finanspolicyn löpande hålls uppdaterad.

Finanspolicyn ska fastställas av kommunfullmäktige årligen och därutöver revideras vid behov.

1.3 Generella principer för finansverksamheten

1.3.1 Målet med finansverksamheten

Målet med finansverksamheten inom kommunkoncernen är att:

- Tillgodose kommunkoncernens behov av kapital.
- Optimera kommunkoncernens finansiella resultat inom givna risklimiter genom en effektiv tillgångs- och skuldförvaltning.
- Utnyttja skalfördelar och dra nytta av kommunkoncernens samlade kassaflöden.

1.3.2 Samordning av finansverksamheten inom kommunkoncernen

Internbanken är kommunkoncernens gemensamma finansfunktion och arbetar ur ett kommunkoncernperspektiv. All extern lånefinansiering och placering ska göras av internbanken i stadens namn. Om verksamhetsspecifika förutsättningar finns som möjliggör alternativa finansieringsformer ska detta godkännas av kommunstyrelsen eller styrelsen för Stockholms Stadshus AB (koncernstyrelsen), i samråd med internbanken.

Kommunkoncernens kassaflöden ska samlas i ett koncernkontosystem där betalningsströmmar kvittas mot varandra. Undantag från denna princip kan ske i undantagsfall efter samråd med internbanken.

Internbanken ska erbjuda staden och samtliga bolag upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för marknadsmässig marginal samt omkostnadsersättning. Marknadsmässig marginal samt omkostnadsersättning vid upplåning och placering för bolagens räkning fastställs löpande av stadens internbank.

Staden och samtliga bolag ska bistå internbanken med uppgifter om likviditets-, finansierings- och placeringsbehov. Stadshus ska samråda med internbanken och löpande rapportera till internbanken gällande förändringar i pensionsutfästelser. Om upplåning och placering sker via Stadshus, ska bolagen bistå Stadshus med uppgifter om likviditets-, finansierings- och placeringsbehov.

1.3.3 Ansvar för risk och resultat

Staden och samtliga bolag har ansvar för sitt finansiella resultat inom följande givna ramar.

- Staden och samtliga bolag ansvarar för sina respektive investerings- och försäljningsbeslut samt för optimering av sitt respektive rörelsekapital.
- Internbanken ansvarar för att hantera den för kommunkoncernen beslutade avvägningen mellan kostnad och risk.

1.4 Riktlinjer beträffande policys för Stockholms Stadshus AB och S:t Erik Försäkrings AB

Finanspolicy Stockholms Stadshus AB anger ramarna för Stadshus och bolagen. Finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad är överordnad finanspolicyn för Stadshus.

Av bolagen ska endast S:t Erik Försäkrings AB fastställa egna placeringsriktlinjer. *Placeringsriktlinjer för S:t Erik Försäkrings AB* följer Finansinspektionens föreskrifter. Utöver detta regleras finansverksamheten i S:t Erik Försäkrings AB av finanspolicyn för Stadshus och finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad.

Finanspolicys för Stadshus och placeringsriktlinjerna för S:t Erik Försäkrings AB ska fastställas årligen och därutöver revideras vid behov.

Samråd ska ske med internbanken inför revidering och fastställande av finanspolicy för Stadshus och av placeringsriktlinjer för S:t Erik Försäkrings AB.

1.5 Ram för upplåning

Kommunfullmäktige fastställer en ram för kommunkoncernens totala externa upplåning. Ramen ska fastställas med utgångspunkt i beslutade investeringar för staden samt planerade investeringar för bolagen i enlighet med budget. Kommunkoncernens ram för total extern upplåning är 110 000 mnkr eller motsvarande i utländsk valuta.

Upplåning får genomföras för att täcka finansierings- eller refinansieringsbehov i någon av kommunkoncernens verksamheter. Upplåning får även genomföras för löpande likviditetsbehov eller för att upprätthålla betalningsberedskap.

1.5.1 Leasing

Regler och anvisningar för leasing återfinns i dokumentet *Regler för ekonomisk förvaltning* som fastställs årligen av kommunfullmäktige.

1.6 Ram för placering

I det fall kommunkoncernen har ett externt placeringsbehov, ska placeringen i möjligaste mån matcha kommunkoncernens skuldportfölj och framtida prognostiserade likvidflöden. Placering begränsas till den längsta löptiden av den vid varje tillfälle befintliga skulden.

1.6.1 Tillåtna instrument

Placering får ske i räntebärande instrument, i depositkontrakt och på konto i bank.

1.6.2 Kriterier för hållbara placeringar

Stockholms stad ska inte placera i företag där en väsentlig del av omsättningen (mer än 5 procent) kommer från produktion och/eller distribution av tobak eller tobaksprodukter, alkoholvaror, pornografi, kommersiell spelverksamhet. Stockholms stad ska därtill aktivt uppmana förvaltare att inte investera i företag som finansierar ny spektering eller utvinning av olja, kol eller fossil gas.

Fondförvaltare som Stockholms stad anlitar i sin förvaltning ska utöver ovanstående även följa Principles for Responsible Investment (PRI), ett initiativ lanserat av FN. PRI är ett internationellt nätverk för fondförvaltare/investerare med fokus att implementera ESG-faktorer (Environmental, Social och Governance d.v.s. hållbarhetsfaktorer) i investeringsprocesser och ägarpolicy.

Kriterierna för hållbara investeringar tillämpas oavsett om kapitalförvaltningen sker i egen regi eller via externa förvaltare.

Om det kommer till Stockholms stads kännedom att ett företag bryter mot, eller inte på ett för Stockholms stad godtagbart sätt följer ovanstående ska en utvärdering av placeringens lämplighet göras och åtgärder därefter vidtas.

1.7 Utlåning och borgensåtagande

Kommunfullmäktige fastställer en ram för total utlåning och borgensåtagande för kommunkoncerninterna motparter. Ramen uppgår till 130 000 mnkr.

Kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att besluta om ramar för utlåning till varje enskild kommunkoncernintern motpart. Om upplåning sker via Stadshus, ska koncernstyrelsen istället besluta om ramar för utlåning till berörda bolag.

Staden tecknar där utöver vid behov borgen för pensionsutfästelser. En årlig uppdatering av pensionsutfästelser, såsom nyintjäning, livslängdsantaganden, ränta, etc., får höja beloppet för stadens borgen. Förändring av pensionsutfästelser får höja enskilda borgensåtagande. Förändringen anmäls till kommunstyrelsen. Avgifter för borgen för pensionsutfästelser fastställs i enlighet med punkt 1.8 i finanspolicyn.

1.8 Generella principer för borgensteckning

All borgen och garantier, med undantag för förändringar i pensionsutfästelser, som tecknas av staden ska beslutas av kommunfullmäktige. Restriktivitet ska gälla för tecknande av stadens borgen. Godkännande ska endast ske i undantagsfall och enbart om all annan möjlighet till finansiering har beaktats. All borgensteckning ska vara belopps- och tidsbegränsad.

För att en borgensteckning ska tillstyrkas ska:

- Ändamålet stödja stadens mål för verksamheten i enlighet med inriktning angiven i budget för staden.
- Verksamheten ha en långsiktig plan och inriktning som ger staden och dess medborgare ett tydligt mervärde, på både kort och lång sikt.
- Verksamheten vila på realistiska ekonomiska grunder.

Vid borgen eller garanti ska en årlig marknadsmässig avgift utgå. Avgiften fastställs vid tecknande av borgen eller garanti respektive i samband med beslut om förnyad borgen eller garanti.

Vid infriande av stadens borgensåtaganden och garantier ska stadens regressrätt gentemot gäldenär utnyttjas. Avskrivning av regresser ska övervägas då gäldenär gått i konkurs eller av annan anledning inte anses kunna kompensera staden.

Aktuella borgensåtaganden ska löpande rapporteras till kommunstyrelsen.

2. Ansvarsfördelning

Stadens ansvarsfördelning fastställs i stadens delegationsordning. Stadshus och bolagens ansvarsfördelning fastställs i finanspolicy för Stockholms Stadshus AB. Ansvarsfördelning i S:t Erik Försäkrings AB fastställs i placeringsriktlinjer för S:t Erik Försäkrings AB. Finanspolicyn är överordnad delegationsordningen, finanspolicys för Stadshus och placeringsriktlinjer för S:t Erik Försäkrings AB.

2.1 Kommunfullmäktiges ansvar

Kommunfullmäktige ska:

- Årligen fastställa finanspolicyn.
- Årligen fastställa ram för kommunkoncernens totala externa upplåning.
- Årligen fastställa ram för total utlåning och borgensåtagande för kommunkoncerninterna motparter.

2.2 Kommunstyrelsens ansvar

Kommunstyrelsen ska:

- Fastställa limiter för de risker som definieras i finanspolicyn (i bilaga A).
- Fastställa ramar för utlåning till varje enskild kommunkoncernintern motpart (i bilaga A), inom ramen för total utlåning och borgensåtagande för kommunkoncerninterna motparter som definieras i finanspolicyn.
- Fastställa storlek på omkostnadsersättning vid upplåning respektive placering för bolagens räkning.
- Fastställa, i varje enskilt fall, storlek på årlig avgift vid tecknande av borgen eller garanti respektive i samband med beslut om förnyad borgen eller garanti.

2.3 Koncernstyrelsens ansvar

Koncernstyrelsen ska:

- Fastställa ramar, i samråd med internbanken, för utlåning genom Stadshus till varje enskilt bolag.

3. Risk

3.1 Riskbegränsande instrument

Valuta- och räntederivat får enbart användas i säkringssyfte för att hantera risker i den finansiella verksamheten. I största möjliga utsträckning skall kraven för säkringsredovisning beaktas i samband med att derivattransaktioner ingås. Till derivatinstrument räknas swappar, terminer och optioner.

3.2 Finansieringsrisk

Kommunkoncernens externa skuldportfölj ska i möjligaste mån utifrån marknadsförutsättningar vara strukturerad på ett sådant sätt att kapitalförfallen sprids över tiden. Därtill ska maximal löptid för upplåning gälla. Limit för maximal löptid för upplåning samt limit för maximal andel kapitalförfall inom ett år anges i bilaga A.

3.3 Likviditetsrisk

3.3.1 Definition av tillgängliga likvida medel

Tillgängliga likvida medel innefattar följande:

- Kassa och bank.
- Noterade finansiella tillgångar som kan omsättas inom 3 dagar.

- Bekräftade ej utnyttjade kreditlöften, i form av låneavtal för betalningsberedskap och ej utnyttjad checkräkningskredit.

3.3.2 Principer för hantering av likviditetsrisk

Fluktuationer i det löpande likviditetsbehovet ska hanteras via en checkräkningskredit.

En betalningsberedskap ska finnas upprättad för att säkerställa upplåning när annan finansiering inte är möjlig. Denna beredskap ska vara i form av tillgängliga likvida medel. I bilaga A fastställs hur stor kommunkoncernens betalningsberedskap minst måste vara.

3.4 Valutarisk

Kommunkoncernens exponering i valutarisk ska minimeras. I bilaga A fastställs limiter för valutariskexponeringen.

3.5 Ränterisk

Limit för ränterisk för kommunkoncernens externa skuldportfölj uttrycks som en genomsnittlig räntebindningstid, så kallad duration, inom ett givet intervall. Limit för ränterisken uttrycks även i form av maximal andel ränteförfall inom ett år för kommunkoncernens externa skuldportfölj, inklusive placeringar. Durationen ska ses som ett mått på genomsnittlig räntebindningstid beräknat inklusive derivat och ska tillsammans med maximal andel ränteförfall inom ett år sätta ramarna för kommunkoncernens externa ränteförfallostruktur. Limit för duration och maximal andel ränteförfall inom ett år anges i bilaga A.

Positioner på den externa marknaden, i syfte att uppnå effektiv räntesäkring för den externa skuldportföljen, är tillåtna.

3.6 Kreditrisk

Kreditrisk definieras som summan av exponeringen i placeringar och derivat. Kreditrisken delas upp i två delar, dels per motpart eller instrument vilket anges i kronor, dels totalt för hela portföljen och då anges den totala exponeringen som ett samlat kreditvärde.

I bilaga A anges limiter för kreditexponering per motpart eller instrument. Exponeringen i placeringar definieras som placeringarnas nominella belopp inklusive upplupen ränta. Exponeringen i derivat definieras som derivatkontraktens sammanlagda marknadsvärde per motpart.

Limit för det maximalt tillåtna kreditvärdet för kommunkoncernen anges i bilaga A. Hänsyn tas till motpartens eller instrumentets kreditvärdighet och den återstående löptiden på kontraktet eller placeringen. De av kommunfullmäktige särskilt beslutade placeringarna ingår inte i beräkningen av kreditvärdet.

Motparten eller instrumentet ska innehå en kreditbedömning (rating) av Standard & Poor's eller Moody's. Vid de fall motparten eller instrumentet har fler än en rating ska den lägsta ratingen gälla.

Finansiella derivatkontrakt får endast ingås med motpart som har tecknat ett internationellt swapavtal (ISDA) med staden eller där undertecknandet av ett sådant avtal är nära förestående.

3.7 Operativa risker

3.7.1 Syfte

Syftet med hanteringen av operativa risker är att:

- Se till att finansverksamheten bedrivs på ett kontrollerat sätt och att internbanken vid varje tidpunkt har korrekt information om positioner och risker så att beslut kan fattas på korrekta grunder.
- Minimera förluster på grund av fel i processer, system eller på grund av bristande kontroll.

3.7.2 Riktlinjer för hantering av operativa risker

Det ska finnas en process för löpande identifiering, värdering och hantering av operativa risker inom finansverksamheten.

Förluster överstigande 200 000 kronor ska rapporteras till kommunstyrelsen.

3.7.3 Hantering av nya finansiella instrument

Innan nya finansiella instrument får användas ska det säkerställas att de kan hanteras i stadens digitala system, både redovisnings- och värderingsmässigt.

4. Riskkontroll

Det ska finnas en funktion för riskkontroll som löpande ska följa upp risk utifrån finanspolicyn. Funktionen rapporterar till stadsdirektören i staden, eller till av denne delegerad.

Överträdelser av ramar, limiter och mandat ska snarast möjligt rapporteras till kommunstyrelsen respektive koncernstyrelsen. Rapporten ska innehålla vidtagen åtgärd eller förslag på åtgärd.

4.1 Uppföljning och rapportering

Riskkontrollfunktionen ska löpande ta fram veckovisa riskrapporter.

Riskkontrollfunktionen ska månadsvis ta fram en finansiell rapport innehållande kommunkoncernens ställning, risker och limiter. Den finansiella månadsrapporten rapporteras månadsvis, med undantag av juni, till kommunstyrelsen.

Slut och hejdå karin wanngård borde avgå